

วารสารวิจัยธรรมศึกษา

JOURNAL OF DHAMMASUKSA RESEARCH

ISSN 2730-1753 ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2566

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวรุวิกสิตาราม

วารสารวิจัยธรรมศึกษา

JOURNAL OF DHAMMASUKSA RESEARCH

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2566)

Vol. 6 No. 1 (January – June 2023)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นวารสารตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความหนังสือ และบทความวิชาการประเภทอื่นๆ
2. เพื่อเป็นสื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและนักวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นวารสารเสนอองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานุรักษ์ตามหลักการศึกษาศาสนาและศาสตร์ต่างๆ
4. เพื่อพัฒนาวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลงานการวิจัยและบทความทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาและศาสนาต่างๆ รวมทั้งปรัชญาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI

เจ้าของ

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม (RESEARCH CENTER FOR DHAMMASUKSA PHRAPARIYATTIDHAMMA OF WATAWUTWIKASITARAM SCHOOL) ฤๅ๓ิคุณแม่ขาลั้ง ห้อง 305 เลขที่ 137 วัดอาวุธวิกสิตาราม ถนนจรัญสนิทวงศ์ 71 บางพลัด กรุงเทพฯ 10700 โทร 0860864258

ที่ปรึกษา

พระธรรมวชิรสุธี	เจ้าอาวาส/เจ้าสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
พระราชดิลก, ดร.	ประธานกรรมการบริหารการศึกษา
พระศรีวินยาภรณ์, ดร.	เจ้าคณะแขวงบางพลัด
พระมหาพรภวิทย์ จิรวิโช	อาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
พระมหาฉัตรชัย สุตตตชโย, ผศ.ดร.	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาบุญนา ฐานวีโร, ผศ.ดร.	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาพรชัย สิริวิโร, ผศ.ดร.	รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เนตร หงษ์ไกรเลิศ	มหาวิทยาลัยสยาม
นาวาเอก ดร.นพดล บงกชกาญจน์	กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
ดร.วิลาสินี วัฒนมงคล	ผู้พิพากษาสมทบ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสงคราม

บรรณาธิการวารสาร

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

กองบรรณาธิการวารสาร

พระบุญฤทธิ์ อภิปัญโญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.มนัสวี ศรีนนท์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.ธเนศ เกษศิลป์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.สุณี เวชประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
พ.ต.ท.หญิง ดร.ปิยะนุช ศรีสรานุกรม	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
นายครรชิต มีซ่อง	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

พระมหาบุญศรี ญาณวุฑโฒ, ผศ.ดร.	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
พระสุขุม สุขวฑฒโก, ผศ.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.วิรัตน์ กางทอง	พนักงานเกษียณอายุ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ศรชัย ท้าวมิตร	พนักงานเกษียณอายุ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.คงสุภะภู์ แพงทรัพย์	คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ณัฐธพงษ์ มะลิซ้อน	วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.ขวลิต ไหลรินทร์	พนักงานเกษียณอายุ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.กฤตสุชิน พลเสน	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ดร.พูนศักดิ์ กมล	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ดร.มนัสวี ศรีนนท์	สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.ศรุตานนท์ ไธแสง	วิทยาลัยทองสุข
ดร.สมเจต หลวงกัน	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
ดร.กำธร เพี้ยเอี้ย	นักวิชาการอิสระ ด้านศาสนาและปรัชญา

ฝ่ายจัดรูปเล่ม/สมาชิกวารสาร

ดร.สมเจต หลวงกัน	นายอริย์รัช เลิศอมรไชยกิจ
นายสุขขาน มักสัน	นางสาวพรทิพย์ พงษ์กิตติวงศ์

พิมพ์ที่

จี คลาส (G CLASS) เลขที่ 26/19 ศาลาฯ พุทธมณฑล นครปฐม 73170
โทร 028892223 โทรสาร 028893204 อีเมลล์ g_class@hotmail.com

บทบรรณาธิการ

พ.ศ. 2566 เป็นปีที่ 6 ในการจัดพิมพ์วารสารวิจัยธรรมศึกษา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กองบรรณาธิการได้บริหารจัดการวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI มีการตรวจประเมินผลงานวิชาการทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณให้เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลจากผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายหน่วยงาน จำนวน 3 รูป/คน ต่อ 1 ผลงานวิชาการ

วารสารวิจัยธรรมศึกษานี้ได้นำเสนอผลงานของนักวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ ที่น่าสนใจดังนี้

1. FACTORS AFFECTING STUDENTS' SATISFACTION WITH ART EDUCATION MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS : A CASE OF LIAONING UNIVERSITY LIAONING PROVINCE, CHINA โดย หาน เชี่ยว ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ และ สุขุม มูลเมือง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, The results showed that: (1) Art students were highly satisfied with art education management in Liaoning University, with average scores on the Likert-typed scale of 4.18 (S.D. of .68); (2) The influencing factors of satisfaction included years of study, teacher leadership and organizational innovativeness; Though academic achievement was also affected by these variables, it had no significant relationship with students' satisfaction. In addition, teacher leadership also significantly exerted its influences over students' satisfaction indirectly via years of study and organizational innovativeness; (3) Only students in Photography and Art Performance majors showed significant differences in satisfaction from those peers in Art Design, Radio and Television Editing, and Broadcasting and Hosting Art majors, while those in Folk Arts showed no differences; and (4) The model is consistent with empirical data.

2. THE EFFECTIVENESS OF CLASSROOM TEACHING OF ART DESIGN MAJOR IN UNIVERSITY- A CASE STUDY OF ART DESIGN MAJOR IN GUANGXI UNIVERSITY by Yan Min Sutida Howattanakul and Sataporn Pruettikul, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, The results show that there is a positive correlation between classroom teaching and learning effect. Teaching objectives, teaching ability, teaching organization and management significantly affect learning effect. This study confirmed the effectiveness of classroom teaching model for art design majors, and provided useful help for art design teachers and students.

3. RESEARCH ON THE TRANSFORMATION OF APPLIED UNIVERSITIES IN LIAONING PROVINCE by Zhang Shi Sutida Howattanakul and Sataporn Pruettikul, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, The research results show that there are five components in the reform of applied universities in Liaoning Province, including institutional isomorphism;

institutional network; institutional culture; rational cognition; behavior subject; there are 9 methods for the reform of applied universities in Liaoning Province, including institutional innovation 1 4 items in the part of improving the management system; 1 item in giving play to the role of the market; 1 item in improving the social evaluation standard; 2 items in the subject system of innovative university organizations.

4. THE INFLUENCES OF INFORMATIZATION LEADERSHIP ON MANAGEMENT EFFECTIVENESS:

A CASE OF ART MAJORS COLLEGES AND UNIVERSITIES IN SHANGHAI by Lyu Shuai Prapatpong Senarith and Sukhum Moonmuang, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, The main research results were as follows: (1) The informatization leadership of art teachers in Shanghai colleges and universities has a significant impact on management effectiveness. Informatization leadership can promote the improvement of management efficiency and is more conducive to the development of art-major teachers in Shanghai colleges and universities; (2) By taking into account teachers' organizational commitment and selected external factors, the data showed that external factors significantly influenced informatization leadership and management effectiveness; and (3) The structural equation model in the study fitted well with empirical data.

5. EFFECTS OF FEMALE LEADERSHIP ON TEACHERS' PERCEIVED TRUST IN ART EDUCATION MANAGEMENT IN COLLEGES AND UNIVERSITIES, SHANXI PROVINCE โดย หลิว เยว่เซี่ยว ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ และ สุขุม มูลเมือง, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, The main findings were: (1) The measurement model of the effects of female leadership on teachers' perceived trust consisted of all four hypothetical variables, i.e., female leadership, organizational climate, teachers' characteristics, and teachers' perceived trust (Chi-square =97.721; df=46; ratio= 2.124; p-value=.000; CFI=0.979; RMSEA=0.070); (2) Teachers' perceived trust in art education management was affected by female leadership and organizational climate; (3) Female leadership exerted its influences on teachers' perceived trust both directly and indirectly through organizational climate: and (4) There was no difference of perceived trust in female leadership between teachers of different genders.

6. THE INFLUENCE OF INSTRUCTIONAL LEADERSHIP ON ART TEACHERS' PERFORMANCE IN COLLEGES AND UNIVERSITIES IN FUJIAN PROVINCE โดย หวาง เหิงชาน ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ และ สุขุม มูลเมือง, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, The research findings revealed that: (1) Instructional leadership positively exerted its influence on art teachers' performance in colleges and universities; (2) Instructional leadership had a positive impact on organizational climate and teachers' job satisfaction, while the organizational climate also had a positive impact

on teachers' job satisfaction. In addition, instructional leadership also had positive impacts on art teachers' performance through organizational climate and teachers' job satisfaction, and (3) The model under study fitted well with empirical data.

7. การบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย (INFRASTRUCTURE MANAGEMENT FOR THE PEOPLE OF NA THAP HAI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION RATTANAWAPI DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE) โดย วันเฉลิม วรรณไชย และ โกศล สอดส่อง วิทยาลัยพินิจบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.77$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านไฟฟ้า ($\bar{x} = 3.85$) รองลงมา คือ ด้านถนน ($\bar{x} = 3.83$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านประปา ($\bar{x} = 3.70$) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

8. การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 (INFORMATION TECHNOLOGY PERSONNEL DEVELOPMENT UNDER THE OFFICE OF THE COURT OF JUSTICE REGION 4) โดย สุขสันต์ แซ่จ้าว และ โกศล สอดส่อง วิทยาลัยพินิจบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x} = 3.74$) รองลงมา คือ ด้านศักยภาพในการประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.70$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x} = 3.68$) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งงาน โดยภาพรวมบุคลากรศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ที่มีเพศแตกต่างกัน มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนบุคลากรศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ที่มีอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งงาน แตกต่างกัน มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอ แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ได้แก่ ควรมีการจัดอบรม สัมมนาให้กับบุคลากรศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจทั้งด้าน ทฤษฎี และด้านปฏิบัติ ด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ และด้านเครือข่าย และการสื่อสาร เป็นประจำทุกๆ ปี

9. คุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู (SERVICE QUALITY OF NONG BUA LAMPHU PROVINCIAL COURT) โดย มยุรี ชะพินิจ และ ชาญยุทธ หาญชนะ วิทยาลัยพินิจบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ ($\mu = 4.32$) รองลงมา คือ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ ($\mu = 4.12$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ ($\mu = 3.90$) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และข้อเสนอแนะทางการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูควรปรับปรุงทัศน จัดหาโต๊ะเก้าอี้ จัดมุมที่นั่งรอให้มีความ สะดวกสบาย จัดหาหนังสือพิมพ์วารสารไว้ให้ผู้รับบริการได้อ่านระหว่างนั่งรอ

10. องค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา (INNOVATIVE ORGANIZATION AND INFORMATION TECHNOLOGY IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION) โดย ศุภวิชช์ วงษ์พลบ พระมหาอุดร อุตโตโร (มากดี) และ ปฎิธรรม สำเนียง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ สรุปว่า องค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเป็นองค์กรหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่มีนวัตกรรมการบริหารการศึกษาโดยมีการปรับปรุง หรือพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ทั้งทางด้าน กระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ การหาวิธีการใหม่ๆ การใช้เทคโนโลยีการบริหารจัดการแบบใหม่ๆ ทำให้ องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงจากเดิมเกิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างกันและดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตาม เป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมายขององค์กรที่เป็นเลิศ ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมและ เทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดองค์กรนวัตกรรมและ เทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา และการประยุกต์ใช้แนวคิดองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี สารสนเทศทางการบริหารการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่หน่วยงานและสถานศึกษาต้องนำมาศึกษาเพื่อสร้าง นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประโยชน์มากมายใช้ในการพัฒนาองค์กร ทำให้องค์กรเกิดการ เปลี่ยนแปลงใหม่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร และผู้เรียน ได้รับการยอมรับจากองค์กร ชุมชน และสังคม

11. นโยบายนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา (POLICY ON INNOVATION AND INFORMATION TECHNOLOGY IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION) โดย ญัฐวดี โพธิ์ พรหมศรี พระมหาอุดร อุตโตโร (มากดี) และ ปฎิธรรม สำเนียง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยา เขตนครสวรรค์ สรุปว่า บทความนี้ได้นำเสนอแนวนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมและ เทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา ขั้นตอนการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการ บริหารการศึกษา และแนวทางการบูรณาการนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา ซึ่งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในวงการศึกษาก็ทำให้การบริหารและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและ

เพิ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้นนั้นจำเป็นต้องมีทักษะ 3 ด้าน คือ 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และ 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิต นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศจะเกิดการพัฒนานขึ้นอย่างไม่มีที่สิ้นสุดผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจ และดำเนินการภายในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

12. นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเชิงพุทธ (Buddhist Educational Innovation and Technology) โดย อิทธิรัฐ น้อยเกิด พระมหาอุดร อุตฺโตโร (มากดี) และ ปฎิธรรม สำเนียง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ สรุปว่า บทความนี้ได้นำเสนอวัตกรรมการศึกษาเชิงพุทธ ที่เกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการของการศึกษาแนวพุทธ นวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และการเรียนรู้เชิงพุทธ บูรณาการ ซึ่งการเรียนรู้เป็นการสอนที่ดี ทันสมัย และมีวิธีการสอนรูปแบบต่างๆ ที่จัดว่าเป็นนวัตกรรมแบบใหม่ๆ หากเหมาะสมบุคคล แต่ละคน เช่น รูปแบบสัจจนา หรือสนทนา แบบบรรยาย และแบบตอบปัญหา และทรงสอนแบบเปรียบเทียบ เป็นต้น หลักการที่กล่าวมานั้น พระพุทธองค์ทรงสอนให้ผู้เรียนหรือผู้ฟังธรรมมีส่วนร่วมในการซักถามข้อสงสัยในหลักคำสอนเมื่อเข้าใจแล้ว พระพุทธองค์ก็ทรงให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง (Learning by Doing) จะได้เกิดการเรียนรู้เข้าใจจากการปฏิบัติด้วยตนเองหรือจากประสบการณ์ จนผู้ปฏิบัติเข้าถึงหลักความจริงด้วยปัญญาของตน และสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

13. EFFECTS OF ADMINISTRATORS' TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP ON ORGANIZATIONAL COMMITMENT OF ART SCHOOL TEACHERS IN SHENYANG, LIAONING PROVINCE by Liu Yuou Peerapong Tipanark and Pornthep Mengman, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, Research results revealed that: The level of administrators' transformational leadership, and teacher's organizational commitment at art schools in Shenyang were at high level. Administrator' s tranformational leadership was positively correlated and direct effects on teacher's organizational commitment, able to predict at statistically significant 92% ($p < 0.01$). The guideline/ approaches to strengthening teachers' organizational commitment, school administrators must show leadership in managing the organization in order for their teachers to be happy to have a bond with the organization, such as in the aspect of: basic needs, management support, teamwork, working, and career growth.

14. THE 21ST CENTURY LEADERSHIP CHARACTERISTICS OF ADMINISTRATORS FOR BALLET MAJOR IN SHENYANG CONSERVATORY OF MUSIC UNDER LIAONING PROVINCE IN PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA by Lu Wenhao Kamolmal Chaisirithanya and Chuanchom Chinatangkul, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, The research findings revealed that; (1) the 21st century leadership characteristics of administrators for Ballet Major at Shenyang Conservatory of Music consisted of six dimensions: thinking, quality, team building, self-

renewal, innovation and future practice; and (2) the researcher developed an image of the future wheel from the result of research objective 1.

15. ความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง (EMOTIONAL INTELLIGENCE IN THE 21st CENTURY OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER RANONG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE) โดย วรราชพร อยู่ขั้ววน กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา และ ชวนชม ชินะตังกูร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง มี 5 องค์ประกอบ คือ การตระหนักรู้อารมณ์ในตนเอง การจัดการอารมณ์ในตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และทักษะทางสังคม (2) โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (Chi-Square Statistics: χ^2/df) เท่ากับ 1.977 องศาอิสระ (DF) เท่ากับ 233 ค่า CFI เท่ากับ 0.957 ค่า TLI เท่ากับ 0.949 ค่า IFI เท่ากับ 0.957 ค่า RMR เท่ากับ 0.91 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.064 แสดงว่าโมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง และ (3) แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง มีทั้งหมด 21 แนวทาง องค์ประกอบที่ 1 ตระหนักรู้อารมณ์ในตนเอง มี 3 แนวทาง องค์ประกอบที่ 2 การจัดการอารมณ์ในตนเอง มี 4 แนวทาง องค์ประกอบที่ 3 การสร้างแรงจูงใจในตนเอง มี 4 แนวทาง องค์ประกอบที่ 4 การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น มี 6 แนวทาง องค์ประกอบที่ 5 ทักษะทางสังคม มี 4 แนวทาง

16. การตีความสัจจะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง (INTERPRETATION OF TRUTH FOR THE IMPROVEMENT OF QUALITY OF LIFE ACCORDING TO MODERATE POST-MODERN PHILOSOPHICAL CONCEPTS) โดย ชุมพล ชนชนนท์ และ รวิช ตาแก้ว สาขาวิชาปรัชญาและจริยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สรุปว่า ในทางปรัชญา สัจจะ หมายถึง ภาวะของความจริง ภาวะของความจริงสะท้อนผ่านการรับรู้ของมนุษย์ออกมาเป็นกระบวนการตรรกะหรือปรัชญาของแต่ละบุคคล มนุษย์แต่ละคนเห็นสัจจะเป็นเช่นไรก็ตีความเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองไปตามสัจจะที่ตนเห็น และมีเป้าหมายของชีวิต คือ ความสุขแท้ตามแต่ละบุคคลเข้าใจจากการตีความสัจจะที่ต่างกัน ทำให้มนุษย์มีการผลักดันและขับเคลื่อนรูปแบบของชีวิตที่แตกต่างกัน แม้ว่าจะดำรงชีวิตในสังคมรูปแบบเดียวกันก็ตาม บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน การตีความสัจจะตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง โดยใช้วิธีวิจัยทางปรัชญา ได้แก่ วิชาวิธีเพื่อแลกเปลี่ยนเหตุผลระหว่างสองฝ่ายคือฝ่ายกระบวนการตรรกะปรัชญานวยุคและฝ่ายกระบวนการตรรกะปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง กระบวนการคิดไตร่ตรองเพื่อแสดงเหตุผลเชิงวิพากษ์ และประเมินคุณค่า ผลการวิจัยพบว่า ฝ่ายตรงข้ามให้เหตุผลสนับสนุนไว้เพื่อพิสูจน์ว่า สัจจะต้องตีความจากระบบเครือข่ายของนวยุคมาถึงจะต้องตามความเป็นจริง เหตุผลฝ่ายตรงข้ามดูเหมือนว่า สัจจะต้องตีความจากระบบเครือข่ายของนวยุคเท่านั้น เพราะระบบเครือข่ายของนวยุคมีความน่าเชื่อถือและเป็นความจริงสากล แต่ผู้วิจัยกลับมีความคิดเห็นตรงกันข้ามว่า การตีความดังกล่าวยังมีจุดอ่อนที่สามารถโต้แย้งได้ การตีความสัจจะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่ได้

จำกัดอยู่ที่ระบบเครือข่ายของนวยุคภาพเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะข้อสรุปดังกล่าวเกิดจากการตีความที่ละเอียดในเรื่องคุณค่าของสิ่งจะในระดับปัจเจกและสิ่งอื่นที่อยู่นอกระบบเครือข่ายไม่สอดคล้องกับความจริงของชีวิตที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด ซึ่งเป็นหลักสำคัญของปรัชญาหลังนวยุค โดยเฉพาะในเรื่องของพลังสร้างสรรค์ กล่าวคือ ความรู้สากลที่เป็นระบบเครือข่ายที่นวยุคภาพกล่าวอ้างนั้นล้วนมาจากพลังสร้างสรรค์ที่มาจากผู้คิดนอกกรอบนอกกรอบระบบเครือข่ายแบบเดิมๆ ที่ผ่านมานวยุคเองมักปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์สรุปได้ว่า แม้สิ่งจะแต่ละบุคคลค้นพบจะขัดแย้งกับระบบเครือข่าย หากได้เสริมสร้างวิจารณ์ญาณให้กับผู้ตีความอย่างไม่ยึดมั่นถือมั่น รวมทั้งให้ใช้พลังสร้างสรรค์ พลังปรับตัว พลังร่วมมือและพลังแสวงหาเพื่อสามารถเข้าถึงความสุขแท้ของชีวิตในแต่ละช่วง ย่อมสามารถยอมรับได้ว่าเป็นสิ่งจะที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้

17. แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ของวัดในจังหวัดสมุทรสงคราม
(THE GUIDELINES OF DEVELOPMENT OF THE EFFECTIVENESS OF THE TEMPLES ADMINISTRATION IN SAMUTSONGKHRAM PROVINCE) โดย พระครูสาครธรรมประสิทธิ์ วิทยาลัยทองสุข ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่มี อายุ 41-50 ปี มีพรรษา 21-30 พรรษา จบปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จบนักธรรม ชั้นเอก และไม่มีวุฒิทางเปรียญธรรม ประสิทธิภาพของการบริหารกิจการคณะสงฆ์พบว่าอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านงานสาธารณูปการ ด้านงานการปกครอง ด้านงานศึกษาสงเคราะห์ ด้านงานศาสนศึกษา ด้านงานเผยแผ่ศาสนาธรรมและด้านงานสาธารณสงเคราะห์ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มากที่สุดโดยลำดับ ได้แก่ ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ($\hat{Y} = 0.374X_1 + 0.491X_2$) ค่า R Square = 0.805 คุณภาพการบริหาร ($\hat{Y} = 0.742X_1 + 0.325X_2 - 0.453X_3$) ค่า R Square = 0.793 และการมีส่วนร่วมสนับสนุน ($\hat{Y} = 0.245X_1 - 0.120X_2 - 0.255X_3$) ค่า R Square = 0.716 ตามลำดับ โดยมีสมการพยากรณ์ $\hat{Y} = 0.429X_1 + 0.421X_2 + 0.418X_3$ ค่า R Square = 0.761 การวิจัยนี้ ได้ค้นพบทฤษฎีสำคัญที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ คือ ทฤษฎีภาวะผู้นำ ทฤษฎีการบริหารและทฤษฎีการมีส่วนร่วมและได้สะท้อนให้เห็นว่าวัดยังมีการบริหารงานตามทฤษฎีองค์การในระบบปิดเพราะประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ยังขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสเป็นหลักจึงควรที่จะเปิดการบริหารกิจการวัดให้ผู้มีส่วนร่วมสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมภายนอกตามทฤษฎีองค์การระบบเปิดให้มากยิ่งขึ้นและมีการปรับโครงสร้างการแบ่งงานของการบริหารวัดให้มีรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสผู้รับผิดชอบในด้านต่างๆ และมีคณะสงฆ์ปฏิบัติหน้าที่รองรับในแต่ละด้านอย่างเป็นระบบตามหลักการจัดการที่ดีหลักกฎหมายและเหตุผล

18. การเล่าเรื่องของชาติและท้องถิ่นจากหอศรีลำดวนเฉลิมพระเกียรติเกาะห้วยน้ำคำ:
“ศรีสะเกษโบราณในศรีสะเกษสมัยใหม่” (NATIONAL AND LOCAL STORYTELLING FROM HO SI LAMDUAN CHALERM PHRAKIAT KOH HUAI NAM KHAM: “ANCIENT SI SA KET IN MODERN SI SA KET”) โดย ฉันทพงศ์ สารรัตน์ ปิยวรรณ กันทอง สิริโชค สิงห์วงษา ภัคพล ทวี และ ธงชัย ชำนิกุล คณะครู ศาสตร มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ สรุปว่า แนวคิดการจัดนิทรรศการสำหรับพิพิธภัณฑ์ยุคสมัยใหม่ภายใต้บรรยากาศของกระแสโลกาภิวัตน์ได้เปลี่ยนแปลงไป มีการใช้วัฒนธรรมเป็นแนวทางสำคัญในการจัดแสดง

ซึ่งศรีสะเกษเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นหนึ่งในท้องถิ่นที่มีความเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางดังกล่าว โดยเฉพาะหอศรีลำดวนเฉลิมพระเกียรติ เกาะห้วยน้ำคำ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีความเป็นพิพิธภัณฑ์เมืองที่สำคัญที่สุดของจังหวัดศรีสะเกษ ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน คือ เทศบาลเมืองศรีสะเกษใช้งบประมาณจำนวนมากในการสร้างอาคารสมัยใหม่ที่มีความสะดวกสบายและทันสมัย มีลักษณะก้ำกึ่งระหว่างพิพิธภัณฑ์และหอคอยสูงชมเมือง พร้อมทั้งมีการพัฒนาห้องจัดแสดงเรื่องราวของศรีสะเกษสมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงยุคอารยธรรมขอม นำเสนอพัฒนาการของศรีสะเกษในแต่ละยุคด้วย 4 ประเด็นหลักที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์แห่งชาติของไทยในประเด็นพัฒนาการทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และความสัมพันธ์กับดินแดนใกล้เคียง ซึ่งสะท้อนถึงการนิยามความหมายให้กับอดีตศรีสะเกษ ภาพความสำคัญของศรีสะเกษในฐานะ “เมืองสำคัญในกลุ่มวัฒนธรรมเขมรป่าดงที่สืบสานต่อเนื่องมาอย่างยาวนานจากผู้คนหลายชาติพันธุ์โดยเฉพาะชาติพันธุ์ส่วย ลาว เขมร เยอ และชาวจีน” สืบเนื่องถึงบริบทการท่องเที่ยว การเมือง ท้องถิ่น นโยบายของรัฐ และชาติพันธุ์ แสดงให้เห็นถึงความเป็นท้องถิ่นนิยมทางวัฒนธรรมของเมืองศรีสะเกษสมัยใหม่ในพื้นที่ของพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์เมืองศรีสะเกษที่เป็นแหล่งให้ความรู้และประโยชน์ใช้สอยที่ควบคู่ไปกับความงาม

19. แนวทางความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก

(A GUIDELINE OF RESPONSIBILITY ENHANCEMENT ACCORDING TO THE WAYS OF LIFE OF BODHISATTVAS AS DEPICTED IN MAHĀNIPĀTA JĀTAKA) โดย กรรณก ศรีสุวรรณ และ สุวิญ รักสัตย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นแนวคิดจิตวิทยาสังคมและการสร้างเงื่อนไขทางสังคมของทาลคอตท์ พาร์สัน เน้นการทำประโยชน์แก่สังคม ทฤษฎีปริมิตที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของคาร์รอลล์ ทฤษฎีกระเจงเงาของชาร์ลส ฮอร์ตัน คูลเลย์ ช่วยให้เข้าใจตนเองและปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับผู้อื่นได้ ทฤษฎีของเกมของจอร์จ เฮิร์เบอร์ต มิต ช่วยให้เข้าใจการรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในสังคมในฐานะนักแสดงบทบาท รวมทั้งแนวคิดตัดสินใจกระทำของ วิลเลียม ริดเดอร์ ทำให้เห็นภาพของความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในฐานะคนในสังคมเป็นอย่างดี ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดกทั้ง 10 ชาด ได้แก่ พระเทมีย พระมหาชนก พระสุวรรณสาม พระเนมิราช พระโมหสถ พระภริทัต พระจันทกุมาร พระนารทพรหม พระวิธูรบัณฑิต และพระเวสสันดร ทรงบำเพ็ญบารมี ได้แก่ เนกขัมมะ วิริยะ เมตตา อธิษฐาน ปัญญา ศีล ขันติ อุเบกขา สัจจะ และทาน ด้วยความรับผิดชอบต่อตนสร้างความมั่นคงในจิตใจและพัฒนาสติปัญญาสำเร็จตามปณิธานแห่งพระโพธิสัตว์ แนวทางเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดกใน 7 ประเด็น คือ ความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน ครู-อาจารย์ รัฐ พระพุทธศาสนา ผู้ต้องการความช่วยเหลือ สามารถทำได้ด้วย มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ สร้างความมีระเบียบวินัยในตนเอง รักษาและพัฒนามาตรฐานความรับผิดชอบต่ออย่างมีคุณภาพ ทำงานด้วยความเข้าใจเชิงระบบ เคารพสิทธิของผู้อื่นเพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งมนุษยชาติและสังคม สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ด้วยใช้บารมีเป็นเงื่อนไขการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทำประโยชน์ แฝ่ไปสู่สังคมไม่มีขอบเขตและมีความสุขทุกกิจกรรมตามรูปแบบ BODHI Model

20. นิรุติปฏิบัติสัมภิตา : ความแตกฉานในเชิงวาทกรรมตามที่ปรากฏในมิลินทปัญหา
(NIRUTTIPATISAMBHIDĀ: CONSTRUCTING DISCOURSE SKILLS AS DEPICTED IN THE MILINDAPAÑHĀ)
โดย ภูริทัต ศรือร่าม และ สุวิญ รักษ์สัตย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า การใช้นิรุติปฏิบัติสัมภิตาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา สามารถสรุปได้ว่า พระวินัยปิฎก เป็นนิรุติปฏิบัติสัมภิตาเพื่อแสดงธรรมและบัญญัติพระวินัย, พระสุตตันตปิฎก เป็นนิรุติปฏิบัติสัมภิตาเพื่อแสดงแนวทางการปฏิบัติธรรมทุกระดับ มีตามหลักไตรสิกขา และยกเนื้อเรื่องประกอบการแสดงธรรม เป็นต้น, พระอภิธรรมปิฎก เป็นนิรุติปฏิบัติสัมภิตาเพื่อการอธิบายสภาวะปรมาตม มียกข้อมูลเชิงตรรกะในกถาวัตถุ เป็นต้น, คัมภีร์วิสุทธิมรรค เป็นนิรุติปฏิบัติสัมภิตารูปแบบตั้งคำถามและอธิบายคำตอบด้วยการชี้แจงความหมาย ลักษณะ อาการ อานิสงส์ คุณและโทษ เป็นต้น, คัมภีร์มงคลทิปนี เป็นนิรุติปฏิบัติสัมภิตาอธิบายวิธีปฏิบัติตน ปฏิบัติต่อบุคคล สังคมและการพัฒนาจิต เป็นต้น, อรรถกถาธรรมบท เป็นนิรุติปฏิบัติสัมภิตาแบบเล่านิทานแสดงแบบอย่างวิธีปฏิบัติ ประกอบการยกอุปมาเชิงรูปธรรมเปรียบเทียบกับนามธรรม เป็นต้น การใช้นิรุติปฏิบัติสัมภิตาในคัมภีร์มิลินทปัญหา สรุปได้ 7 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบอธิบายสมมติปรมาตม 2) รูปแบบอธิบายสภาวะธรรม 3) รูปแบบอธิบายอานิสงส์ เป็นวิยหาระและอธิฐานนหาระ 4) รูปแบบใช้ตรรกะ 5) รูปแบบอุปมาอุปมัย 6) รูปแบบใช้อุปกรณ์อธิบาย 7) รูปแบบให้แนวทางปฏิบัติ การสร้างความแตกฉานในวาทกรรมเชิงนิรุติปฏิบัติสัมภิตาที่ปรากฏในมิลินทปัญหา ด้วยเหตุปัจจัยให้เกิดความแตกฉาน คือ 1) ประเด็นปัญหาที่ยกขึ้นพิจารณา 2) การตรวจสอบค้นคว้าศึกษาความเป็นไปได้ของสมมติฐาน 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทิศทางที่เป็นเอกภาพของการแก้ปัญหา 4) การยกตัวอย่างเชิงประจักษ์บนพื้นที่ทดลอง 5) สัมฤทธิ์ผลของวาทกรรม ในรูปแบบ PHUSA Model

21. การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม (BUDDHIST COMMUNICATION FOR LIFE-BALANCE IN CONSUMERISM SOCIETY) โดย ชาริสวิณี รัตนบุรี และ สุวิญ รักษ์สัตย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารในสังคมบริโภคนิยม เป็นมีการสื่อสารผ่านการใช้อินเทอร์เน็ต จึงเกิดเป็นสังคมออนไลน์ จนได้รับความนิยมเป็นอย่างมากโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น วัยทำงาน (GEN Y) จนสื่อเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตผู้คนจำนวนมาก และเกิดเป็นการตลาดบนสื่อออนไลน์ทำให้การใช้ชีวิตได้รับอิทธิพลจากสื่อโฆษณา เพื่อการกระตุ้นให้มีพฤติกรรมและการเสพหรือใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าและบริการ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการรับสื่อโฆษณาผ่านสัมผัสทั้ง 5 การมองเห็น การได้ยิน การดมกลิ่น การชิมรส และการสัมผัส ตามเทคนิคการตลาดทางประสาทสัมผัสหรือ Sensory Marketing การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม การสื่อสารที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนสามารถนำไปพัฒนาประยุกต์ใช้ได้กับการสื่อสารในทุกรูปแบบ ตามหลักของการสื่อสาร กระบวนการรับรู้ของมนุษย์ตามหลักธรรมผ่านอายตนะช่องทางการรับรู้ภายนอก ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เพื่อการมีชีวิตที่สมดุลในการดำเนินชีวิตในสังคมบริโภคนิยม จึงควรนำวิธีการสื่อสารของพระพุทธเจ้า ซึ่งได้แก่โยนิโสมนสิการ (ความคิด) ปาริสุสทธิศีล 4 (ตัวควบคุม) อัธตะ 3 (ประโยชน์ใช้สอย) และวชิสุจิริต (พูดดี) มาเพื่อควบคุมยังยั้งสิ่งที่เกิดจากอายตนะภายในและภายนอกในการอุปโภคบริโภค การบูรณาการการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม เป็นการสื่อสารในสังคมบริโภคนิยมบูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ได้รูปแบบการสื่อสารของการเสพสื่อที่เหมาะสมเพื่อนำมาเป็นแนวทางใช้ชีวิตให้มีคุณภาพ 5 ด้าน คือ 1) การเสพรูปลักษณ์ 2) การเสพเสียง 3) การ

เสพลักษณ์ 4) การเสพรสชาติ และ 5) การเสพสัมผัส รูปแบบบูรณาการการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยมได้องค์ความรู้ คือ WISDOM MODEL

22. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (The School Administrators Instructional Leadership of with the Learning Organization in the Samutsakhon Primary Educational Service Area Office) โดย กัญญนันท์ สิริคุปต์ธรรานนท์ วิทยาลัยทองสุข ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุ 31-40 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและเป็นผู้สอน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านมุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร ลำดับที่ 2 คือ ด้านการประเมินผลการสอนของครู ลำดับที่ 3 ด้านการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ลำดับที่ 4 คือ ด้านการวางแผนเพื่อการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพและลำดับสุดท้าย คือ ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ตามลำดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการมีแบบแผนความคิด ลำดับที่ 2 คือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ลำดับที่ 3 คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ลำดับที่ 4 คือ ด้านการเรียนรู้กันเป็นทีมและลำดับสุดท้าย คือ การคิดอย่างเป็นระบบตามลำดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.010 - 0.870 เป็นสหสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การวิเคราะห์การส่งผลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สรุปได้ว่า การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (X_2) และการวางแผนเพื่อการพัฒนาความก้าวหน้า (X_5) ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

23. รูปแบบการประยุกต์หลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล (THE MODEL OF APPLICATION OF BUDDHIST PHILOSOPHY ON THE THREEFOLD TRAINING FOR HUMAN RESOURCE COMPETENCY DEVELOPMENT IN THE DIGITAL SOCIETY) โดย สว่างบุญ วงศ์ฟ้าเลื่อน สมบูรณ์ บุญโท และ สวัสดิ์ โอน้อย มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล เป็นรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในการดำเนินชีวิตและประสิทธิภาพการทำงานด้วยสมรรถนะสำคัญ 3 ประการ คือ 1) นิสสัยดี คือ มีพฤติกรรมทางกายวาจาดี ถูกต้องเหมาะสมตามหลักศีลสิกขา กุศลและมารยาทในสังคมดิจิทัล 2) จิตใจดี คือ มีขีดความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และบริหารจัดการจิตใจในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักจิตตสิกขา และ 3) ความรู้ดี คือ

มีความรู้ความเข้าใจชีวิตทั้งระดับโลกียะ คือ การดำเนินชีวิตประจำวัน และระดับโลกุตระ คือ การพัฒนาชีวิตเข้าสู่ภาวะแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักปัญญาสิกขาผ่านหลักหลักกาลามสูตรและหลักโยนิโสมนสิการ รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัลเป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะสำคัญ คือ “นิสัยดี จิตใจดี ความรู้ดี” ผลการวิจัยถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้ คือ G-MBK MODEL

24. **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน** (THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY FOR STRENGTHENING THE AUTHENTIC HAPPINESS ALONG HUMANISM IN THE PRESENT SOCIETY) โดย กิตติพงศ์ สุวรรณวงศ์ สวัสดิ์ อโณทัย และ กันยาวิรัส ฐิตาพงษ์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ผลการวิจัยพบว่า มนุษยนิยมมีความเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีปัญญาในการคิดค้นหาเหตุผลและสามารถเข้าถึงความจริงซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสุขแท้ตามสัญญาตญาณปัญญา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางของการปฏิบัติการพัฒนาบนพื้นฐานทางสายกลาง และการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนการใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นหลักการดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาตนเองด้วยการรู้จักความพอดี พอกิน และพอใจ การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเสริมสร้างความสุขแท้ตามกระบวนการทศรัณปรัชญาหลังนวยุคด้วยการสร้างความสุขบนความสุขของผู้อื่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ ความมีเมตตา มีวัฒนธรรมของการผลิต มีวิจารณ์ญาณในการบริโภคในสิ่งที่เป็นคุณค่าแท้ การพึ่งพาตนเอง หลักการสอนให้ตระหนักรู้ในศักยภาพตน เข้าใจตน เข้าถึงตน และพัฒนาตน ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และนี่คือแนวทางของสัมมาทิฐิ สัมมาปฏิบัติ และสัมมาพัฒนาของการเสริมสร้างความสุขแท้ องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้คือ AHAR = WMVW → LQD

25. **พุทธกระบวนการทางปรัชญาของการตื่นรู้เพื่อการเสริมสร้างความสุขในสังคมหลังนวยุค** (THE BUDDHIST PHILOSOPHICAL PARADIGM OF AWAKENING FOR STRENGTHENING HAPPINESS IN THE POSTMODERN SOCIETY) โดย พระชนินสิทธิ สุทธิจิตโต (ภูเมศโปสยานนท์) สวัสดิ์ อโณทัย และ สมบูรณ์ บุญโท มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการการตื่นรู้ของมนุษยชาติจากสังคมก่อนนวยุค นวยุคและหลังนวยุคได้ก่อให้เกิดคุณูปการความก้าวหน้าที่เป็นประโยชน์มหาศาล ขณะเดียวกัน ได้มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตในสังคมดิจิทัลในกับดักของการบริโภคนิยม จนเป็นเหตุให้เกิดปัญหาทางศีลธรรม การศึกษา การอยู่ร่วมกัน พุทธกระบวนการทางอภิปรัชญาได้นำเสนอหลักไตรลักษณ์ ทางญาณวิทยาเกี่ยวกับกระบวนการของปัญญา และทางจริยศาสตร์เกี่ยวกับศีล กุศลกรรมบถ และอริยมรรคมีองค์ 8 จนนำมาเป็นหลักไตรสิกขา การบูรณาการพุทธกระบวนการทางปรัชญาของการตื่นรู้ในสังคมหลังนวยุคเป็นการดำเนินชีวิตด้วยการอยู่ด้วยปัญญา ดำรงตนด้วยไม่ประมาทในชีวิต ภัย และการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ ด้วยการใช้แนวทางมัชฌิมาปฏิปทา ดำรงตนอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีวิจารณ์ญาณไตรตรองอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีการตื่นรู้เพื่อแยกแยะสิ่งดี สิ่งไม่ดี สิ่งที่มีคุณ สิ่งที่ไม่มีความดี ประโยชน์และมีโทษประโยชน์ ตามสภาพความเป็นจริง รับข่าวสารเท่าที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้คือ MWLJH

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	ค
สารบัญ	๗
FACTORS AFFECTING STUDENTS' SATISFACTION WITH ART EDUCATION MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS: A CASE OF LIAONING UNIVERSITY LIAONING PROVINCE, CHINA ห่าน เชี่ยว ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ และ สุขุม มูลเมือง	1
THE EFFECTIVENESS OF CLASSROOM TEACHING OF ART DESIGN MAJOR IN UNIVERSITY-A CASE STUDY OF ART DESIGN MAJOR IN GUANGXI UNIVERSITY Yan Min Sutida Howattanakul and Sataporn Pruettikul	12
RESEARCH ON THE TRANSFORMATION OF APPLIED UNIVERSITIES IN LIAONING PROVINCE Zhang Shi Sutida Howattanakul and Sataporn Pruettikul	32
THE INFLUENCES OF INFORMATIZATION LEADERSHIP ON MANAGEMENT EFFECTIVENESS: A CASE OF ART MAJORS COLLEGES AND UNIVERSITIES IN SHANGHAI Lyu Shuai Prapatpong Senarith and Sukhum Moonmuang	55
EFFECTS OF FEMALE LEADERSHIP ON TEACHERS' PERCEIVED TRUST IN ART EDUCATION MANAGEMENT IN COLLEGES AND UNIVERSITIES, SHANXI PROVINCE หลิว เยว่เชียว ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ สุขุม มูลเมือง	67
THE INFLUENCE OF INSTRUCTIONAL LEADERSHIP ON ART TEACHERS' PERFORMANCE IN COLLEGES AND UNIVERSITIES IN FUJIAN PROVINCE หวาง เหิงชาน ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ และ สุขุม มูลเมือง	82
การบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหาร ส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย (INFRASTRUCTURE MANAGEMENT FOR THE PEOPLE OF NA THAP HAI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION RATTANAWAPI DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE) วันเฉลิม วรรณไชย และ โกศล สอดส่อง	97
การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 (INFORMATION TECHNOLOGY PERSONNEL DEVELOPMENT UNDER THE OFFICE OF THE COURT OF JUSTICE REGION 4) สุขสันต์ แซ่จ้าว และ โกศล สอดส่อง	108

คุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู (SERVICE QUALITY OF NONG BUA LAMPHU PROVINCIAL COURT) มยุรี ชะพินิจ และ ชาญยุทธ หาญชนะ	119
องค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา (INNOVATIVE ORGANIZATION AND INFORMATION TECHNOLOGY IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION) ศุภวิชัย วงษ์พลบ พระมหาอุดร อุตตโร (มากดี) และ ปฎิธรรม สำเนียง	131
นโยบายนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา (POLICY ON INNOVATION AND INFORMATION TECHNOLOGY IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION) ณัฐวดี โพธิ์พรมศรี พระมหาอุดร อุตตโร (มากดี) และ ปฎิธรรม สำเนียง	141
นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเชิงพุทธ (Buddhist Educational Innovation and Technology) อิทธิรัฐ น้อยเกิด พระมหาอุดร อุตตโร (มากดี) และ ปฎิธรรม สำเนียง	153
EFFECTS OF ADMINISTRATORS' TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP ON ORGANIZATIONAL COMMITMENT OF ART SCHOOL TEACHERS IN SHENYANG, LIAONING PROVINCE Liu Yuou Peerapong Tipanark and Pornthep Mengman	164
THE 21ST CENTURY LEADERSHIP CHARACTERISTICS OF ADMINISTRATORS FOR BALLET MAJOR IN SHENYANG CONSERVATORY OF MUSIC UNDER LIAONING PROVINCE IN PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA Lu Wenhao Kamolmal Chaisirithanya and Chuanchom Chinatangkul	180
ความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง (EMOTIONAL INTELLIGENCE IN THE 21st CENTURY OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER RANONG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE) วรรษพร อยู่ชวน กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา และ ชวนชม ชินะตั้งกูร	190
การตีความสัจจะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง (INTERPRETATION OF TRUTH FOR THE IMPROVEMENT OF QUALITY OF LIFE ACCORDING TO MODERATE POST-MODERN PHILOSOPHICAL CONCEPTS) ชุมพล ชนะนนท์ และ รวิช ตาแก้ว	205
แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ของวัดในจังหวัดสมุทรสงคราม (THE GUIDELINES OF DEVELOPMENT OF THE EFFECTIVENESS OF THE TEMPLES ADMINISTRATION IN SAMUTSONGKHRAM PROVINCE) พระครูสาครธรรมประสิทธิ์	215

การเล่าเรื่องของชาติและท้องถิ่นจากหอศรีลำดวนเฉลิมพระเกียรติเกาะห้วยน้ำคำ: “ศรีสะเกษโบราณในศรีสะเกษสมัยใหม่” (NATIONAL AND LOCAL STORYTELLING FROM HO SI LAMDUAN CHALERM PHRAKIAT KOH HUAI NAM KHAM: “ANCIENT SI SA KET IN MODERN SI SA KET”) ธัญพงศ์ สารรัตน์ ปิยวรรณ กันทอง สิริโชค สิงห์วงษา ภัคพล ทวี และ ธงชัย ชำนิกุล	230
แนวทางความรับผิดชอบต่อน้ำที่ตามวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก (A GUIDELINE OF RESPONSIBILITY ENHANCEMENT ACCORDING TO THE WAYS OF LIFE OF BODHISATTVAS AS DEPICTED IN MAHĀNIPĀTA JĀTAKA) กรกนก ศรีสุวรรณ และ สุวิญ รักษ์สัตย์	247
นิรุตติปฏิสัมพันธ์ : ความแตกฉานในเชิงวาทกรรมตามที่ปรากฏในมิลินทปัญหา (NIRUTTIPAṬISAMBHIDĀ: CONSTRUCTING DISCOURSE SKILLS AS DEPICTED IN THE MILINDAPAÑHĀ) ภูริทัต ศรีอร่าม และ สุวิญ รักษ์สัตย์	261
การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม (BUDDHIST COMMUNICATION FOR LIFE-BALANCE IN CONSUMERISM SOCIETY) ชาธิสวณีย์ รัตนบุรี และ สุวิญ รักษ์สัตย์ ข	276
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (The School Administrators Instructional Leadership of with the Learning Organization in the Samutsakhon Primary Educational Service Area Office) กัญญนันท์ สิริคุปต์ธรรานนท์	289
รูปแบบการประยุกต์หลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาสมรรถนะ ทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล (THE MODEL OF APPLICATION OF BUDDHIST PHILOSOPHY ON THE THREEFOLD TRAINING FOR HUMAN RESOURCE COMPETENCY DEVELOPMENT IN THE DIGITAL SOCIETY) สว่างบุญ วงศ์ฟ้าเลื่อน สมบูรณ์ บุญโท และ สวัสดิ์ อโณทัย	304
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน (THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY FOR STRENGTHENING THE AUTHENTIC HAPPINESS ALONG HUMANISM IN THE PRESENT SOCIETY) กิตติพงศ์ สุวรรณวงศ์ สวัสดิ์ อโณทัย และ กันยาวิร์ สัทธาพงษ์	315
พุทธกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้เพื่อการเสริมสร้างความสุขในสังคมหลังนยุค (THE BUDDHIST PHILOSOPHICAL PARADIGM OF AWAKENING FOR STRENGTHENING HAPPINESS IN THE POSTMODERN SOCIETY) พระชนินสิทธิ์ สุทธิจิตโต (ภูเมศโปสยานนท์) สวัสดิ์ อโณทัย และ สมบูรณ์ บุญโท	327

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารวิจัยธรรมศึกษา	338
ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม	
การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนอจัดพิมพ์ในวารสารวิจัยธรรมศึกษา	340
ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม	

**FACTORS AFFECTING STUDENTS' SATISFACTION WITH ART EDUCATION
MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS
: A CASE OF LIAONING UNIVERSITY LIAONING PROVINCE, CHINA**

Han Xiao

หาน เซี่ยว

Prapatpong Senarith

ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์

Sukhum Moonmuang

สุขุม มูลเมือง

Educational Administration, Faculty of Education,

Bangkokthonburi University

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร

E-mail: 62631100016@bkkthon.ac.th

Received : 7 July 2022

Revised : 17 June 2023

Accepted : 17 June 2023

ABSTRACT

The popularization of higher education policy in China over the past decades not only increased the opportunity for higher learning among young generation, but also put pressure on colleges and universities around the country to strengthen their management. The objectives of this research were to: (1) Assess the students' satisfaction with art education management in Liaoning University; (2) Determine the factors affecting such satisfaction; (3) Analyze and compare the relationships among those influencing factors identified, in relation to different art majors; and (4) Evaluate the models fit. This study used a quantitative survey method. A multi-stage random sampling was employed to select 339 samples from art students enrolled in various art majors in Liaoning University in 2021. Semi-structured, self-rating questionnaires were used to collect data. Statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation and path analysis respectively.

The results showed that: (1) Art students were highly satisfied with art education management in Liaoning University, with average scores on the Likert-typed scale of 4.18 (S.D. of .68); (2) The influencing factors of satisfaction included years of study, teacher leadership and organizational innovativeness; Though academic achievement was also affected by these variables, it had no significant relationship with students' satisfaction. In addition, teacher leadership also significantly exerted its influences over students' satisfaction indirectly via years of study and organizational innovativeness; (3) Only students in Photography and Art Performance majors showed significant differences in satisfaction from those peers in Art Design, Radio and Television Editing, and Broadcasting and Hosting Art majors, while those in Folk Arts showed no differences; and (4) The model is consistent with empirical data.

Keywords: Teacher leadership, Organizational innovativeness, Students' satisfaction, Art education management, Higher education

1. Introduction

Education, especially art education in China has been challenged by both domestic changes in socioeconomic development and the globalization connectivity, in which China has been engaged through the agreements of World Trade Organization membership and Chinese own initiative policies, such as, double first class, popularization of higher education, and belt and road initiative. The consequences of these changes had forced education to readjust its orientation and administrative practices, in order to properly inculcate students with careers and characteristics to the transforming world of works. Over the past decade, higher education sector expanded its absorptive capacity either by stretching existing resources or opening new institutions. With the applicants for college entrance examination in 2012 of 9.12 million, the number reached 10.31 million in 2019, and the numbers admitted rose from 6.85 to 8.2 million. (College enrollment network, 2021)

Art education in higher educational institutions in Liaoning Province has gone through a fast development and transformation, in terms of Institutional expansion, administrative system improvement, and academic program diversification, in order to accommodate the fast-growing candidates. For example, there were 16,662 applicants taking art examination in Liaoning Province in 2015, while the number slightly grew to 19,052 in 2020. (Liaoning Provincial Department of Education, 2021) However, the number of students admitted have not proportionally increased, with 4,440 in 2015 and 4,491 in 2020, despite 8 additional art majors were opened. (Liaoning Provincial Department of Education, 2021) Strategically speaking, the absorptive capacity of

art education system in Liaoning Province has been declining, with the admission rate of 27 percent in 2015 to 24 percent in 2020. (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2021) This seemed contradicted to the fast expansion of demand-driven higher education in China in general. In terms of management, however, there have been some challenges and pending questions to be clarified, especially, the development of newly recruited personnel, program diversification to serve the diverse needs of students, and eventually the effectiveness of the whole management of art education system. (Liu Shanshan, 2019)

Furthermore, as the number of applicants increased, the background of students entering art education in colleges and universities has been more diversified, especially in big province such as Liaoning. However, the teaching and learning environments of art schools have not effectively responded to the needs of students, and while tuition fees of art majors were generally higher than those of ordinary subjects, so some students were dissatisfied with management. In order to meet the rapidly growing demand, expansion of infrastructure and academic projects were emphasized, but recruitment of more teaching and supportive personnel was not in proportion. Many teachers were young, with limited academic and administrative experience in their own majors. (Liangjiu, 2020) Therefore, it was a challenging task to explore more innovative management system in adaptable to new generation of learners effectively. From the trend of modern management within which the fast changing of Chinese contexts, it was a challenge to consider the application of demand-focus strategy in art education, by focusing on students' satisfaction, such as business sector, where customers' satisfaction was influenced by many factors, including individuals, products, services and organizational environments. (Guochunfang, 2019) As a teacher of art major in Liaoning University and assigned to be responsible for student-related activities, employment and entrepreneurship practices, the researcher decided to carry out this study.

2. Research Questions

The following questions were set to guide this study:

1. What were the factors that affect the students' satisfaction with the management of art education in Liaoning University?
2. How did these factors affect the students' satisfaction with the management of art education in Liaoning University?
3. Were the students' satisfaction models the same between the different majors in art education?

4. How the students' satisfaction models fit with empirical data?

3. Research Objectives

The objectives of this study were to:

1. Assess students' satisfaction with the management of art education in Liaoning University.
2. Partition how such factors affecting students' satisfaction.
3. Compare the students' satisfaction models between different art majors.
4. Test the models fit with empirical data.

4. Research Hypotheses

The following hypotheses were set to be tested by the data collected:

- H1: Academic achievement positively affected students' satisfaction.
- H2: Years of study of students positively affected students' satisfaction.
- H3: Organizational innovativeness positively affected students' satisfaction.
- H4: Teacher leadership positively affected students' satisfaction.
- H5: Teacher leadership positively affected academic achievement.
- H6: Organizational innovativeness positively affected academic achievement.
- H7: Students of six different art majors had different satisfaction with art education management.
- H8: Teacher leadership positively affected organizational innovativeness.
- H9: Teacher leadership positively affected years of study.

5. Research Method

This study used a quantitative survey method, by selecting art students in Liaoning University as the research objects. The art student population in 2021 was 1,093. The sample size of 339 students was determined by applying G*power software and multi-stage proportional random sampling. A Likert-typed self-rating questionnaire, developed by the researcher, with content validity of .6 or above, and Cronbach alpha ranging from .726 to .922, as shown in Table 1. The questionnaires were duplicated and sent to the selected samples through online, email and personal collection. The returning rate was 100 percent.

Table 1: Instrument qualities by variables

Questionnaires	Cronbach's reliability	Number of items	Discrimination power
1. Academic Achievement	0.754	13	0.081-0.786
2.Years of Study	0.726	9	0.104-0.679
3. Organizational Innovativeness	0.825	9	0.175-0.753
4.Teacher Leadership	0.911	15	0.085-0.935
5.Students Satisfaction	0.755	10	0.124-0.783

6. Research Results

1) Sample characteristics

Table 2: Frequencies and percent of personal characteristics of respondents.

Variables	Values	n	%
Gender	1. male	99	29.20
	2. female	240	70.80
Age	1. Under 20	181	53.39
	2. 20-25 years old	157	46.31
	3. Over 25 years old	1	0.29
Grade	1. Freshman	106	31.27
	2. Sophomore	131	38.64
	3. Junior	79	23.30
	4. Senior	23	6.78
Majors	1. Art design	86	25.37
	2. Radio and television editing	78	23.01
	3. Broadcasting and hosting art	81	23.89
	4. Photography	33	9.73
	5. Perform	36	10.62
	6. Folk art	25	7.37
Total		339	100.00

From Table 2, the samples for this study were predominantly female (70.80%); under 25 years, old, with slightly more than half (53.39%) under 20 and 46.31 percent were in the 20-25 age-group; and the largest proportion (38.64%) represented by sophomores, followed by freshmen (31.27%) and juniors (23.3%) respectively. As the respondents were proportionally drawn from six art majors to represent overall samples, the proportions by majors ranged from 7.37 percent in Folk arts to 25.37 percent in Art design.

2) Descriptive statistics of variables

Table 3 presented the descriptive statistics of variables under study. It indicated that the students' satisfaction was relatively high, with mean score of 4.18 and standard deviation of .68, coefficient of variance of 16.19 percent, indicating good concentration of data obtained. The skewness and kurtosis values of all variables were within the acceptable ranges between plus and minus 2, indicating the normality of the data.

Table 3: Descriptive statistics of quantitative variables:

Variables	X	S.D.	CV	Sk	Kur
Achievement (A)	4.22	0.95	22.52	-1.20	0.57
Year of study (B)	3.89	0.78	20.09	-0.52	0.70
Innovativeness (C)	4.10	1.06	25.86	-1.17	0.50
Leadership (D)	4.31	0.98	22.78	-1.48	1.39
Satisfaction (E)	4.18	0.68	16.19	-0.98	1.80

3) Model specification

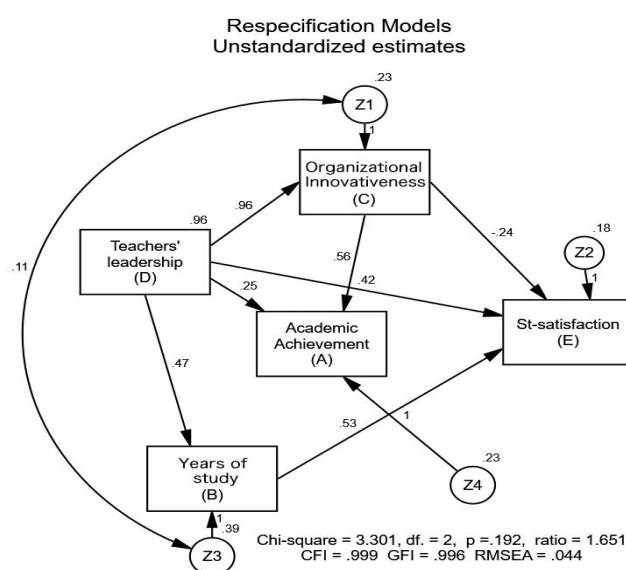

Figure 1: Trimmed path model for unstandardized estimates

As illustrated in Figure 1, the significant relationships among variables under study were presented. It revealed the students' satisfaction with art education management for the case of Liaoning University was directly affected by students' years of study, teacher leadership, and organizational innovativeness, while students' academic achievement showed no significant impacts on satisfaction. Teacher leadership also indirectly exerted its influences on students' satisfaction via years of study and organizational innovativeness. Academic achievement was directly influenced by teacher leadership and organizational innovativeness, but not years of study.

4) Model evaluation

Table 4: Model fit evaluation in unstandardized.

Measure	Estimate	Threshold	Interpretation
	51.563	--	--
DF	1	--	--
/DF	51.563	Between 1 and 3	Terrible
CFI	0.966	>0.95	Excellent
SRMR	0.063	<0.08	Excellent
RMSEA	0.387	<0.06	Terrible
PClose	0	>0.05	Not Estimated

Table 4 presented two excellent out of four indicators used for model fit evaluation, Comparative Fit Index (CFI) and Square Root Mean of Residual (SRMR), it was assumed that the model usefully fitted the empirical data.

5) Hypothesis testing

There were 9 hypotheses set to be tested in this study. As presented in Table 5, except hypothesis 1, academic achievement positively affected students' satisfaction, the remaining hypotheses were tested highly significant. Interestingly, organizational innovativeness negatively influenced students' satisfaction, which contradicted to hypothesis 3. For hypothesis 7, students of six different art majors had different satisfaction with their respective art major management, it was found that only students in Photography and Art Performance majors showed significant differences in satisfaction from those peers in Art Design, Radio and Television Editing, and

Broadcasting and Hosting Art majors, while those in Folk Arts showed no differences. Details of pair comparisons were presented in Table 6.

Table 5: Hypotheses testing.

Effects			Estimate	S.E.	C.R.	P	Hypothesis
B	→	E	0.53	0.04	14.15	***	H2
C	→	E	-0.24	0.05	-5.05	***	H3
D	→	E	0.42	0.06	7.57	***	H4
D	→	A	0.25	0.06	4.20	***	H5
C	→	A	0.56	0.05	10.18	***	H6
D	→	C	0.96	0.03	36.09	***	H8
D	→	B	0.47	0.03	13.68	***	H9

Note: ...refer to parameter constrained

*** = $p < .001$

Table 6: Model comparison and hypothesis comparison

Pairs comparison	$\Delta\chi^2$	Effects						
		H2	H3	H4	H5	H6	H8	H9
		B → E.	C → E.	D → E.	D → A.	C → A.	D → C.	D → B.
major1 - major2	5.88	0.068	0.039	0.027	-0.204	0.177	0.004	0.036
major1 - major3	7.06	-0.07	-0.066	0.319	0.111	-0.062	0.021	0.094
major1 - major4	17.49*	0.597*	-0.543*	-0.1*	-0.19*	0.175*	0.091*	0.192*
major1 - major5	25.82**	0.234**	-0.13**	-0.284**	-0.308**	0.324**	-0.015**	0.052**
major1 - major6	9.07	0.128	0.091	-0.264	-0.13	0.263	0.112	0.083
major2 - major3	9.11	-0.138	-0.104	0.291	0.314	-0.239	0.017	0.057
major2 - major4	16.42*	0.529*	-0.582*	-0.127*	0.014*	-0.002*	0.087*	0.156*
major2 - major5	25.76**	0.166**	-0.169**	-0.311**	-0.104**	0.147**	-0.019**	0.015**
major2 - major6	8.9	0.06	0.052	-0.291	0.074	0.086	0.108	0.046
major3 - major4	27.28**	0.666**	-0.478**	-0.418**	-0.301**	0.237**	0.07**	0.098**
major3 - major5	35.31**	0.304**	-0.065**	-0.602**	-0.419**	0.386**	-0.037**	-0.042**
major3 - major6	12.23	0.198	0.156	-0.583	-0.24	0.325	0.091	-0.011
major4 - major5	8.99	-0.362	0.413	-0.184	-0.118	0.149	-0.106	-0.14
major4 - major6	9.2	-0.469	0.634	-0.165	0.061	0.088	0.021	-0.109
major5 - major6	3.27	-0.106	0.221	0.02	0.179	-0.061	0.128	0.031

Note: $\Delta\chi^2$ Refer to the chi-square different between the constraint and the unconstraint model with the different degrees of freedom=9

* = $p < 0.05$, ** = $p < 0.01$

6) Effects decomposition

Table 7: Decomposing effects of students' satisfaction

Independent variables	Raw	Direct	Indirect	Spurious	Pure	Square pure
Years of study (B)	0.713	0.597	0.000	0.116	0.608	0.370
Organizational innovativeness (C)	0.564	-0.383	0.000	0.947	-0.381	0.145
Teacher leadership (D)	0.628	0.607	0.021	0.000	0.607	0.368
Total	...	...	...	...	...	0.883

Note: The number displays in standardized.

As specified in the model, and previous analysis of direct effects of three independent variables revealed that insignificant direct relationship between academic achievement and students' satisfaction had limited the indirect influences of organizational innovativeness and years of study. Only teacher leadership then could indirectly influence students' satisfaction via years of study and organizational innovativeness. Related statistics were presented in table 7.

6. Conclusion, Discussion and Recommendations

Based on the quantitative research method and data collected through self-rating questionnaire from 339 art students in Liaoning University in 2021, it concluded that: (1) Students' satisfaction was positively influenced by teacher leadership and years of study, while organizational innovativeness showed negative impacts on students' satisfaction; (2) Teacher leadership exerted its influences, both directly and indirectly via years of study and organizational innovativeness, on students' satisfaction; (3) Students studying in different art majors expressed different satisfaction with management of their respective majors; and (4) The model was usefully fitted the empirical data.

This study had shed some light on certain academic and administrative issues regarding art education management in Liaoning University in particular and in Liaoning province in general. The followings are worth considering:

(1) Students' satisfaction and art education management effectiveness. Similar to business practices, where customers' satisfaction is considered one of the determining criteria to business success, art students' satisfaction reflects how educational services are managed in various art majors. The variation of students' satisfaction across art majors may, to certain extent, reflect management effectiveness of those majors.

(2) Students' satisfaction and academic achievement. As theoretically perceived, the two variables are closely linked, where high academic achievers tend to be more satisfied with their study, or *vice versa*. The data obtained for this study did not indicate such relationship. Further investigation should be explored, particularly in the instrumentation and representation of samples across years of study.

(3) Organizational innovation and art education. It is well perceived that the advancement of innovation and technology of all forms has permeated education sector, including art education. New technology not only facilitates motivated teaching and learning activities, but also provides students with relevant opportunities to learn and properly prepare themselves for future employment. However, with the negative relationship between students' satisfaction and organizational innovativeness, it may reflect the disappointment with how innovation and technology has been incorporated in both learning and management in art education. Besides, different art majors contain different features of operation, in terms of philosophy, curriculum, teaching and learning, needs for innovation and technology, as well as socio-cultural environment. This may affect on how the students perceive the impacts of organizational innovativeness on their satisfaction.

(4) The role of teacher leadership. As evidenced in this study, teacher leadership has played a key role, directly and indirectly, on students' satisfaction. It reconfirms the already known fact that teacher-student relationship determines students' achievement and satisfaction. The variation of students' satisfaction across different art majors might be partly due to differences of teachers' competencies, especially as some newly graduates and inexperienced teachers had been recruited. Moreover, the uniqueness of art professions and art spirits on the part of teachers can inspire and motivate students through both normal instruction and extracurricular activities. Proper and responsive management settings, where human and other resources can be optimally utilized, may enhance students' learning, and eventually, satisfaction.

(5) Suggestions for consideration include empowering current teaching and administrative staffs with appropriate competencies and skills, strengthening organizational agility in art majors relevant to changing environment with related technology to accommodate the diversified needs of students, and replicating similar study with more samples both inside and outside Liaoning University

Bibliography

College enrollment network. (2021). Retrieved from <http://www.eduzs.org.cn/index.html>.

Guochunfang. (2019). **Aesthetic education and Art Education-Thoughts on the characteristic development and national service strategy of comprehensive art colleges in the new era.** Journal of Northeast Normal University (Philosophy and Social Sciences), pp. 22-28.

Liangjiu. (2020). **The three primary tasks of "art education" researchers in art theory.** Journal of Aesthetic Education, pp. 20-26.

Liaoning Provincial Department of Education. (2021). Retrieved from: <http://jyt.ln.gov.cn/>.

Liu Shanshan, S. (2019). **Innovative research on the integration of Chinese excellent traditional culture into art education courses in Colleges and Universities.** Art Education, pp. 267-268.

Ministry of Education of the People's Republic of China. (2021). Retrieved from : <http://www.moe.gov.cn/>.

THE EFFECTIVENESS OF CLASSROOM TEACHING OF ART DESIGN MAJOR IN UNIVERSITY-A CASE STUDY OF ART DESIGN MAJOR IN GUANGXI UNIVERSITY

Yan Min

Sutida Howattanaku

Sataporn Pruettikul

Educational Administration, Faculty of Education,

Bangkokthonburi University

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail: sutida.how@bkkthon.ac.th

Received : 7 July 2022

Revised : 17 June 2023

Accepted : 17 June 2023

ABSTRACT

This research paper discusses the effectiveness and influencing factors of classroom teaching of art design major in Guangxi University of China, and analyzes the correlation between teaching objectives (to), teaching content (TC), teaching activities (TAC), teaching ability (TAB), teaching organization and management (TM), teaching evaluation (TE) and students' classroom performance (SCP) and students' classroom learning effect (SCL). Quantitative methods were used (n=310) The research is divided into three stages, exploratory factor analysis (EFA) determines the variables of teaching effect, CFA confirmatory factor analysis fits the relationship between variables, and discusses the effective teaching mode of art design specialty classroom through focus groups. The results show that there is a positive correlation between classroom teaching and learning effect. Teaching objectives, teaching ability, teaching organization and management significantly affect learning effect. This study confirmed the effectiveness of classroom teaching model for art design majors, and provided useful help for art design teachers and students.

Keywords: Effectiveness of Classroom Teaching, Learning Effect, Art design

1. Introduction

1. Background of the Study

"Effectiveness of Teaching" has been hotly discussed in the scientific education movement and the ability-based teacher education reform in the last century. So far, it is still a hot topic in the education reform (Ming, H. 2012). Researchers are committed to discovering the knowledge, ability, attitude and other typical characteristics of teachers that can most trigger and promote students' learning and development, or mining the variables and related factors that affect teachers' teaching behavior and teaching results, in order to promote the development of teaching effectiveness and improve the quality of school education, which is required by the trend of world education development.

In China, with the gross enrollment rate of higher education increasing from 26.5% in 2010 to 54.4% in 2020, higher education has entered the stage of popularization. Higher education should move from the quantitative era of pursuing scale in the past to the quality era of emphasizing quality and connotation construction (Bingqi, X. 2019). In recent years, China and the society have paid more and more attention to the quality of higher education. The state has issued a large number of policy documents to promote and improve the development of higher education quality.

On the other hand, with the development and progress of the times, the major of art design in Chinese universities has also developed rapidly. In recent years, the number of students enrolled in art and Design Specialty in China has been increasing. In order to ensure the quality of art and design talents, major universities are looking for a high-quality teaching system, so that students can obtain the best way of education.

It can be seen that the development of higher art design education in China has changed from focusing on speed and quantity to focusing on connotation and quality. The quality of classroom teaching determines the quality of teaching to a great extent. Attaching importance to and strengthening classroom teaching in universities, promoting teachers to improve classroom teaching, improving the effectiveness of classroom teaching, and then ensuring the quality of classroom teaching has always been the direction of efforts of universities and university teachers, and also an important topic for educational researchers to explore and study.

2. Research Objective

The objective of this study is to analyze the effectiveness and influencing factors of classroom teaching of art design specialty; To investigate the classroom teaching effect of art design major in Art College of Guangxi University; Finally, it puts forward the strategies to improve

the effectiveness of classroom teaching of art design major in the Art College of Guangxi University, and constructs an effective model of classroom teaching of art design major.

3. Research Question

What is effectiveness classroom teaching for art design majors?

What factors affect the effectiveness of classroom teaching of art design major in Art College of Guangxi University, and what is the effect of classroom teaching of art design major in Guangxi University?

How to improve the effectiveness of classroom teaching of art design major in Guangxi University?

4. Significance of the Study

Through the theoretical analysis of the problems related to the effectiveness classroom teaching of art design specialty in the Art College of Guangxi University, it is conducive to further deepen the understanding of the connotation of the effective classroom teaching of art design specialty, and combine the effective teaching theory with the teaching practice.

Secondly, taking the art design major of the Art College of Guangxi University as a case, it provides a reference for teachers of other universities in China. In this study, teachers' classroom teaching behavior and students' learning effect are taken as the research objects to think about how to promote the classroom teaching reform of art design specialty and promote the theory of education management of art design specialty.

2. Literature Review

1. Effectiveness of Teaching

The discussion on the connotation of classroom teaching effectiveness is mainly divided into the following aspects: first, it is defined from the perspective of Educational Economics: Hong, C. & Tianbao, Z. (1998) believed that teaching effectiveness should include the three meanings of effectiveness, efficiency and efficiency. She linked the input and output of education, and defined effective teaching activities as the activities that get as many teaching effects as possible with as little practice, energy and material input as possible, so as to achieve specific teaching goals, meet the educational value needs of society and individuals, and organize and implement activities. Lu, Z. (2002) equates the effectiveness of classroom teaching with the efficiency of classroom teaching. She believes that the efficiency of classroom teaching is the ratio of the effective time pointing to the classroom teaching objectives to the actual teaching time, and is a value measure to achieve the teaching objectives.

Xiaolin, G. (2018) further linked the teaching law, teaching effect, teaching benefit and teaching efficiency on this basis. He believes that effective teaching should be a teaching process in which teachers successfully cause, maintain and promote students' learning and then achieve the expected learning effect on the basis of teaching law.

Secondly, the connotation of effective teaching is defined from the perspective of pedagogy. Some scholars believe that if the connotation of effective teaching is simply equal to the proportion of input and output of education, the role of other factors in teaching will be ignored. Therefore, scholars put forward the definition of effective teaching from the perspective of pedagogy. There are mainly the following three aspects. First, from the perspective of teachers, Liming, Y. (2004) stated that teachers' classroom teaching output will have a significant impact on students' learning, affect students' learning effect, and then affect the effectiveness of classroom teaching; Second, from the perspective of students, Yunzhen, C. (2001) defined the effectiveness of classroom teaching as the specific progress and development achieved by students after teachers' teaching for a certain period of time. Third, from the perspective of the composition of teaching elements, because teaching is a bilateral activity between students and teachers, Zeyu, Z. (2009) Effective teaching should include teachers' teaching and students' learning, both of which are indispensable. He pointed out that effective teaching is a process in which teachers and students, as "adaptive subjects" in the education system, interact, influence and progress together in teaching activities. It can be seen that the connotation of teaching effectiveness has changed from pursuing efficiency to paying attention to teachers' teaching and students' learning effects, and the factors involved are becoming more and more rich and comprehensive.

2. Classroom Teaching

Scholars at home and abroad have also studied the evaluation of effective classroom teaching in Colleges and universities. Most of these studies focus on the research of effective teaching evaluation indicators (or standards, or contents). Centra (1993) found that the indicators for college students to evaluate teachers' teaching effects are: course organization and planning, clarity and communication ability, interaction and harmonious relationship between teachers and students, course difficulty and learning burden, grade assessment and examination, and students' self-rated learning. Kolitch, E. & Dean A. (1999) proposed that college students' evaluation of classroom teaching includes general evaluation and projects in four aspects: Curriculum Organization (clear curriculum objectives, specified objectives in the curriculum guide, and adjustment of teaching content according to students' understanding level) Teaching behavior (adequate preparation, discipline self-confidence and teaching ability,

challenging questions, stimulating students' interest in the discipline, and full of enthusiasm for the discipline and teaching) Students' learning evaluation (clearly tell students how to evaluate them, arrange exams related to the course content, give helpful and meaningful feedback according to students' grades or grades, return students' assignments and test papers within a reasonable time, and assign assignments matching the course content) Relationship (treat students fairly and with care, actively help and care about their progress, students are easy to seek help or guidance after class, and meet students during office hours). The teaching evaluation of Cornell University mainly includes three aspects: the professionalism of the content (closely related to teachers' professional background and research experience), teaching design skills (focusing on Teachers' ability to design course content, course progress and examine students' learning papers or essays) and classroom teaching skills (mainly teachers' ability to communicate with students). There are six core indicators, They are: adequate preparation for the course; Have comprehensive subject knowledge; The class was well taught; Stimulate students' interest in the course; He is one of the best teachers in the school that students know; Explained the abstract concepts and theories clearly; Good attitude towards students; Willing to practice, flexible course arrangement; Encourage students to think (Qian, L. & Shouhua, Y. 2010).

3. Factors influencing effective classroom teaching in Universities

The factors that affect the effective classroom teaching of college teachers refer to the factors that affect the teaching activities and promote the teaching to achieve the expected teaching effect. Scholars mainly analyze the influencing factors of classroom teaching effectiveness through structural analysis of teaching, starting with variables such as teaching subject, teaching process, teaching environment and teaching media Some scholars also analyze effective classroom teaching from the perspective of teacher behavior, student behavior and teacher-student interaction. Lu, Z. (2002) believed that "curriculum design, teaching quality, teachers' incentives and classroom teaching time are the factors that affect effective teaching". Qiuqian, S. (2004) believed that "the factors affecting effective teaching include teachers' teaching ideas, classroom teaching time, vertical, horizontal and inward structure of teaching and curriculum implementation, teaching and learning methods and classroom management". Kai, D. (2005) believes that teachers, students, teaching content, teaching media, teaching environment and other five factors affect effective teaching, in which teachers are the primary and key factors and students are the core factors. Liming, Y. (2004) believes that the teacher factors affecting

effective teaching mainly include teachers' teaching ideas, educational knowledge, teaching responsibility, teaching efficacy, teaching ability and teaching mechanism.

3. Research Methodology

Using quantitative technology, the researchers sent the questionnaire to the College of art, Guangxi University, China through the professional online questionnaire platform "questionnaire star". The first to fourth grade students majoring in art design were randomly sampled and distributed the questionnaire. The researchers went to the venue to explain and guide the students to fill in the questionnaire to ensure the correctness and return rate of the questionnaire. The questionnaire is divided into three parts: the first part is the personal information of the respondents, including basic information such as students' gender / age / grade. The second part is the current situation of classroom teaching of professional courses, and the third part is the effect of students' learning.

The questionnaire uses the Likert five point scale. The range from 1 to 5 represents a range from (1) completely inconsistent to (5) very consistent. After the project goal consistency index (IOC) expert rating given by three experts, a pilot test was conducted on 100 respondents. Cronbach's alpha was used to evaluate the validity and internal consistency reliability. The overall reliability of the questionnaire is 0.943, the reliability of teachers' classroom teaching is 0.887, and the reliability of students' learning effect is 0.887. The reliability of the questionnaire as a whole and all parts are above 0.8. After the reliability test, the questionnaire was distributed to the participants and 309 returned complete responses were used for analysis. The researchers analyzed the collected data through SPSS version 26.0. Confirmatory factor analysis (CFA) is applied to evaluate the accuracy and validation of convergence. Model fitting measurement is estimated through the overall evaluation of the given data to ensure the effectiveness and reliability of the model.

1. Population and sample size

The target group is the first to fourth year students majoring in art design who are studying in the Art College of Guangxi University in Nanning, Guangxi, China. The researchers distributed 310 questionnaires to the respondents and used 309 valid data for data analysis.

The target group is the first to fourth year students majoring in art design who are studying in the Art College of Guangxi University in Nanning, Guangxi, China. The researchers distributed 310 questionnaires to the respondents and used 309 valid data for data analysis.

2. Sampling Technique

Adopt multi-stage sampling technology, which is divided into three stages. In the first stage, the students from grade one to grade four of art design major in the Art College of Guangxi University were selected. The second stage is stratified random sampling, which is used to determine the sample size of each layer. The last stage is to facilitate sampling and send online questionnaires to target groups.

4. Results and Discussion

1. Demographic Information

The demographic data of the respondents (n=309) shows that the respondents are male (51.78%) and female (48.22%). Grade 1 students (8.09%), grade 2 class hours (53.07%), grade 3 students (27.51%), and grade 4 students (11.33%).

2. Reliability analysis of initial measurement table

The reliability of the questionnaire refers to the stability, consistency and reliability of the results of the scale or test. The higher the reliability coefficient, the more consistent, stable and reliable the measurement results are. This study uses Cronbach's Alpha tests the internal consistency of the questionnaire. α If the coefficient is above 0.8, it means that the internal consistency is very good; α If the coefficient is between 0.6 and 0.8, the questionnaire can also be used. If it is lower than 0.6, the questionnaire should be revised or the items added or deleted (Eisinga R, 2013). The overall reliability of the questionnaire is 0.943, the reliability of teachers' classroom teaching is 0.887, and the reliability of students' learning effect is 0.887. The reliability of the questionnaire as a whole and all parts is above 0.8, indicating that the reliability of the questionnaire is good, and the internal stability and consistency are relatively high. For the "CITC value", the CITC values of the analysis items are greater than 0.4, which indicates that there is a good correlation between the analysis items and a good level of reliability. To sum up, the reliability coefficient of the research data is higher than 0.8, which comprehensively indicates that the reliability of the data is high and can be used for further analysis.

3. Exploratory factor analysis EFA

In this study, Pearson correlation coefficient was used to measure. According to (Kaiser, 1974), in factor analysis, KMO index value above 0.6 is suitable for analysis, and below 0.6 is not suitable for factor analysis exploratory factor analysis. The validity of the classroom teaching effectiveness scale and the student learning effect scale were analyzed. The KMO

sampling measurement value of the items in the teachers' classroom teaching scale is 0.899, the degree of freedom is 210, and the significance p value is 0.000, which has passed the significance test with a significance level of 1%. It shows that the teacher's classroom teaching scale is very suitable for factor analysis. The quantitative value of KMO sampling appropriateness of relevant items in the student learning effect scale is 0.954, the degree of freedom is 91, and the significance p value is 0.000, which has passed the significance test with a significance level of 1%. Therefore, the data of the student learning effect scale is very suitable for factor analysis.

Using the principal component analysis method, this paper analyzes the amount of information extracted from the factors of the classroom teaching effectiveness scale. According to the principle that the eigenvalue is greater than 1, the number of extracted factors is 6, and the variance contribution rates after factor rotation are 18.113%, 14.734%, 12.194%, 11.005%, 10.995% and 10.970% respectively. The cumulative variance contribution rate of the six main factors reached 78.010%, higher than 60%, indicating that these six factors can explain most of the information of the original data.

Table 1: Explanation of Total Variance of Classroom Teaching Effectiveness Scale

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	8.027	38.225	38.225	8.027	38.225	38.225	3.804	18.113	18.113
2	2.627	12.512	50.737	2.627	12.512	50.737	3.094	14.734	32.847
3	1.970	9.382	60.119	1.970	9.382	60.119	2.561	12.194	45.041
4	1.429	6.806	66.925	1.429	6.806	66.925	2.311	11.005	56.046
5	1.302	6.201	73.126	1.302	6.201	73.126	2.309	10.995	67.041
6	1.026	4.884	78.010	1.026	4.884	78.010	2.304	10.970	78.010

Using the principal component analysis method, this paper analyzes the amount of information extracted from the factors of the students' learning effect scale. According to the principle that the eigenvalue is greater than 1, the number of extracted factors is 2, and the variance contribution rates after factor rotation are 44.562% and 22.088% respectively. The

cumulative variance contribution rate of the two main factors reached 66.651%, higher than 60%, indicating that the two factors can explain most of the information of the original data.

Table 2: Explanation of Total Variance of Student Learning Effect Scale

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared			Rotation Sums of Squared		
				Loadings			Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	7.664	54.740	54.740	7.664	54.740	54.740	6.239	44.562	44.562
2	1.667	11.910	66.651	1.667	11.910	66.651	3.092	22.088	66.651

4. Confirmatory Factor Analysis (CFA)

First, researcher test the fitness of the data and the model to see whether the model used is reasonable. Referring to the research results of previous scholars, the goodness of fit of the research model and data in this paper is tested, and several key indicators are in line with the recommended values, indicating that the overall goodness of fit of the theoretical model in this paper is good, and the model diagram can be accepted.

Table 3: Goodness of Fit Index

Model fitting index									
Common indicators	χ^2	<i>df</i>	<i>p</i>	GFI	RMSEA	RMR	CFI	NFI	NNFI
Standard	-	-	>0.05	>0.9	<0.10	<0.05	>0.9	>0.9	>0.9
Values	615.375	532	0.007	0.899	0.023	0.042	0.989	0.923	0.987
Other indicators	TLI	AGFI	IFI	PNFI	SRMR				
Standard	>0.9	>0.9	>0.9	>0.5	<0.1				
Values	0.987	0.881	0.989	0.825	0.032				

Confirmatory factor analysis (CFA) was performed for a total of 8 factors and 35 analysis items. It can be seen from the above table that the ave values corresponding to 8 factors are

all greater than 0.5, and the CR values are all higher than 0.7, which means that the analysis data have good aggregation (convergence) validity.

Table 4: Convergent validity analysis

Model AVE and CR index results		
Factor	AVE	CR
Teaching objectives	0.817	0.930
Teaching content	0.618	0.828
Teaching activities	0.672	0.891
Teaching ability	0.671	0.910
Teaching organization and management	0.614	0.826
Teaching evaluation	0.736	0.893
Students' classroom performance	0.588	0.851
Students' classroom learning effect.	0.616	0.941

Remark: Ave (mean variance extraction) and Cr (combined reliability) were used for aggregate validity (convergent validity) analysis.

5. Analysis on the effectiveness of classroom teaching in art design specialty

Since the questionnaire used in this study is the Likert 5-point scale, the median value of 3 is taken as the reference value. From the average value of effective teaching level, the average value of effective teaching of art design major courses in the Art College of Guangxi University is 3.71, which is slightly higher than the theoretical average level 3. The options represented by the average value are between "average" and "relatively consistent", indicating that the overall level of effective teaching of professional courses is between average and good, which can also be called the overall level of effective teaching of professional courses as good.

Table 5: Statistics of each dimension and overall description of teachers' Classroom Teaching

	N	Min	Max	M	SD
Teaching objectives	309	1.00	5.00	3.67	1.00
Teaching content	309	1.00	5.00	3.65	0.98
Teaching activities	309	1.00	5.00	3.62	1.01
Teaching ability	309	1.00	5.00	3.67	0.96
Teaching organization and management	309	1.00	5.00	3.67	1.03
Teaching evaluation	309	1.00	5.00	3.56	1.08
Effectiveness of classroom teaching	309	1.33	4.96	3.64	0.71

Make descriptive statistics on each dimension and the whole of the student learning effect scale, including the mean value, standard deviation, minimum value, maximum value, etc. The overall average score of students' learning effect is $3.68 > 3$, indicating that the overall performance of students' learning effect is average. The average values of students' classroom performance and students' classroom learning effect in each dimension of students' learning effect are 3.71 and 3.65 respectively, both higher than 3.50, indicating that students' learning effect is average in each dimension. Among them, the average score of students' classroom performance is higher than that of students' classroom learning effect, which indicates that students' classroom performance is better than students' classroom learning effect.

Table 6: Statistics of each dimension and overall description of students' learning effect

	N	Min	Max	M	SD
Students' classroom performance	309	1.00	5.00	3.71	0.90
Students' classroom learning effect	309	1.00	5.00	3.65	0.95
Students' learning effect	309	1.00	5.00	3.68	0.81

6. The Relationship between Teachers' Classroom Teaching And Students' Learning Effect.

Teachers' classroom teaching consists of six dimensions: teaching objectives, teaching contents, teaching activities, teaching ability, teaching organization and management, and teaching evaluation, which are related to students' classroom learning effects, including students' classroom participation and students' classroom learning effects. Both are grade variables. Pearson correlation analysis method (hauke J, kossowski T, 2011) is used, this paper analyzes the correlation between

the whole and each dimension of teachers' classroom teaching and the whole and each dimension of students' learning effect.

Table 7: Correlation Analysis Results

	Students' classroom performance		Students' classroom learning effect		Students' learning effect	
	r	P	r	P	r	P
Teaching objectives	0.776**	0.000	0.529**	0.000	0.738**	0.000
Teaching content	0.559**	0.000	0.422**	0.000	0.555**	0.000
Teaching activities	0.535**	0.000	0.421**	0.000	0.541**	0.000
Teaching ability	0.489**	0.000	0.349**	0.000	0.474**	0.000
Teaching organization and management	0.557**	0.000	0.453**	0.000	0.573**	0.000
Teaching evaluation	0.502**	0.000	0.371**	0.000	0.494**	0.000
Effectiveness of classroom teaching	0.815**	0.000	0.607**	0.000	0.805**	0.000

Remark: * * means $p < 0.01$, and * means $p < 0.05$.

There is a significant positive correlation between students' learning effect and teachers' classroom teaching as a whole and each dimension of teaching objectives, teaching content, teaching activities, teaching ability, teaching organization and management, teaching evaluation (correlation coefficient $r > 0$, significance $p < 0.01$). There is a significant positive correlation between students' classroom performance and teaching objectives, teaching content, teaching activities, teaching ability, teaching organization and management, and teaching evaluation (correlation coefficient $r > 0$, significance $p < 0.01$). Students' classroom learning effect has a significant positive correlation with teachers' classroom teaching as a whole and various dimensions of teaching objectives, teaching content, teaching activities, teaching ability, teaching organization and management, and teaching evaluation (correlation coefficient $r > 0$, significance $p < 0.01$). In order to analyze the impact of each dimension of teachers' classroom teaching on students' learning effect, the next step is to conduct multiple linear regression analysis.

7. An analysis of the influencing factors of teachers' classroom teaching on students' classroom participation

There is a positive correlation between teachers' classroom teaching and students' learning effect. In order to explore the impact of teachers' classroom teaching on students' learning effect, multiple linear regression analysis is used to analyze the influencing factors of students' learning effect. Taking the students' learning effect as the dependent variable and the six dimensions of teachers' classroom teaching, teaching objectives, teaching content, teaching activities, teaching ability, teaching organization and management, and teaching evaluation as the independent variables, a multiple linear regression model is established.

Table 8: Regression Model Results of Influencing Factors On Students' Learning Effect

	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>β</i>	<i>t</i>	<i>P</i>	<i>VIF</i>
(Constant)	0.407	0.145		2.812	0.005	
Teaching objectives	0.315	0.038	0.388	8.298	0.000	2.004
Teaching content	0.143	0.033	0.173	4.292	0.000	1.492
Teaching activities	0.076	0.034	0.095	2.271	0.024	1.591
Teaching ability	0.107	0.032	0.126	3.347	0.001	1.302
Teaching organization and management	0.154	0.032	0.195	4.877	0.000	1.469
Teaching evaluation	0.101	0.029	0.134	3.518	0.001	1.331
<i>R</i> ²	0.671					
<i>F</i>	102.659					
<i>P</i>	0.000					

The regression model can be expressed as:

Student learning effects = 0.407 + 0.315*Teaching objectives + 0.143*Teaching content + 0.076*Teaching activities + 0.107*Teaching ability + 0.154*Teaching organization and management + 0.101*Teaching evaluation.

Therefore, the six dimensions of teaching objectives, teaching content, teaching activities, teaching ability, teaching organization and management, and teaching evaluation have a significant positive impact on students' learning effect.

5. Conclusions and Recommendations

1. Conclusions

The purpose of this study is to explore the effectiveness of classroom teaching of art design specialty and its influencing factors, investigate and analyze the classroom teaching effect of art design specialty of Art College of Guangxi University, put forward strategies to improve the effectiveness of classroom teaching of art design specialty of Art College of Guangxi University, and construct an effective mode of classroom teaching of art design specialty.

Exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA) were used to evaluate and test the validity and reliability of the conceptual model, and correlation and regression analysis were used to analyze the data, so as to comprehensively explore the current situation of effective teaching in the art major classroom. In general, the effective classroom teaching of art design major in Guangxi University is at a general to good level. The six dimensions of classroom teaching teaching objectives, teaching content, teaching activities, teaching ability, teaching organization and management, and teaching evaluation have a significant positive impact on students' learning effect. Teachers generally reach the standard of effective teaching in six aspects: teaching objectives, teaching contents, teaching activities, teaching ability, teaching organization and management, and teaching evaluation; Teachers' classroom teaching is the best in teaching objectives, teaching ability, teaching organization and management, followed by teaching content and teaching interaction, and the worst in teaching evaluation; There is a correlation between teachers' classroom teaching and students' learning effect; The correlation between students' classroom participation and teaching objectives is the highest, followed by teaching organization, teaching content, teaching evaluation, teaching ability and teaching activities; According to the investigation and data analysis, the researcher puts forward some strategies to improve the effectiveness of classroom teaching of art design specialty. Finally, by the way of focus group discussion, this paper discusses and constructs the effective teaching mode of art design specialty in Guangxi University.

2. Recommendations

After completing the questionnaire survey and data analysis, the researcher analyzed the reasons for this situation from multiple perspectives, combined with the researcher's own teaching experience, and put forward specific strategies for the effectiveness of classroom teaching of art design specialty according to the six dimensions of the second stage questionnaire survey. In order to verify whether the strategies proposed by the researchers are reliable and effective, the research results were sent to 10 experts in the form of questionnaires and

discussed in the form of focus groups. These experts are teachers majoring in art design in universities, and have Professor titles and rich teaching experience. The experts scored the research results and the strategies proposed by the researchers, gave evaluation opinions, and finally built an effective classroom teaching model for the art design major of Guangxi University.

Table 9: Effective Classroom Teaching Mode of Art Design Major in Guangxi University.

"Opaps" Teaching Mode	
Stage	AIM
Objective	Clarify the teaching purpose and let students understand the use of knowledge, and promote the transformation of knowledge into ability
Participatory learning	Core link, improve students' participation, and turn passive learning into active thinking
Teaching Context	Make students interested in the course content and attract students' attention
Post-assessment	Test the effect of students' learning and teachers' teaching, and provide reference for the setting of follow-up teaching objectives and teaching contents
Summary	Review the key teaching contents, summarize and summarize the knowledge points, echo and strengthen the teaching objectives, and carry out the follow-up teaching content forecast at the same time

3. Limitations and Further Research

Based on the literature and theoretical basis, the researcher developed a questionnaire and interview outline, conducted interviews with teachers and students, conducted a questionnaire survey with students as the object, and covered two aspects of teachers and students in the questionnaire design. Through the questionnaire interview with students, we can understand students' evaluation of teachers' Classroom teaching behavior and students' own learning effect, Through data analysis, we can know the relationship between teachers' classroom teaching and students' learning effect, and then have a more comprehensive and comprehensive understanding of the classroom teaching of art design specialty.

Although some progress has been made, there are still shortcomings to be improved in the follow-up research. First of all, the research on the theory of teaching effectiveness has

been very mature. Researchers have linked the effectiveness of classroom teaching with college art design courses, and the points and areas that can be studied are not innovative and in-depth. Secondly, when formulating the effectiveness standards of classroom teaching, it is mainly based on the superficial views put forward on the basis of previous research on existing standards, which need to be refined and polished. Therefore, the questionnaire prepared according to the standard also needs to be further improved. Finally, in the process of empirical research, due to the limitations of research conditions, time and experience, this study takes Guangxi University in Nanning, Guangxi Province as a case, interviewed 10 professional teachers and 10 students, and used a questionnaire survey on 310 students. In the follow-up study, the author hopes to expand the scope of investigation and the number of samples for more in-depth research and analysis.

Bibliography

- Arthur Chickering, Zelda Gamson. (1987) **Seven Principles for Good Practice in Undergraduate Education**. American Association for Higher Education Bulletin.
- Bing qi.X. (2019). **In the era of popularization of higher education, quality is the foundation of every university**. Retrieved from: http://www.china.com.cn/opinion/think/2019-03/04/content_74530381.htm.
- Berliner D C&Calfee R C. (1996). **Handbook of Educational Psychology**. New York: Macmillan.
- Bingwei, Z. (2013). **Strategies to improve the effectiveness of classroom teaching**. Computer CD software and application, 2013.08(16), 224-225.
- Ballentyne R. (1999, 1). **Researching university teaching in Australia**. Studies in Higher Education, 237-257.
- Chenying. W. (2015). **Current situation and future development trend of effective teaching research at home and abroad**. Journal of Hubei Institute of Engineering, 84-88.
- Creswell, J., & Miller, L. (2000). **Determining validity in qualitative inquiry**. Theory into Practice, 39 (3), 124-130.
- Del Valle, R., & Duffy, T. M. (2009). **Online learning: Learner characteristics and their approaches to managing learning**. Instructional Science, 37(2), 129-149.
- Daojun, W., Guo Wen'an, G. (2007). **Pedagogy national planning textbook for general higher education** (7 ed.). Beijing: People's Education Press.
- D.M Medley. (1979). **The Effectiveness of teachers**. Mc Cutchan Publishing Corporation, 11-27.

- Falk, B., & Blumenreich, M. (2005). **The power of questions: A guide to teacher and student research**. Portsmouth, New Hampshire: Heinemann Press.
- Flowers, P., Larkin, M., & Smith, J. A. (2009). **Interpretative phenomenological analysis: Theory, method and research**. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Green, S., Hsu, H.-Y., & Wang, S.-K. (2013). **Using social networking sites to facilitate teaching and learning in the science classroom**. *Science Scope*, 36(7), 74–80.
- Hong, M. & Yu, W.S. (2012). **On the schools of effective teaching thought in foreign countries- Based on the teaching thought of famous foreign educators**. *Journal of Fujian Normal University (PHILOSOPHY AND SOCIAL SCIENCES EDITION)*, 186-192.
- Hong C. (1998). **On the effectiveness of teaching and its improving strategies**. *Chinese Journal of education*, 5, 37-37.
- Hativa N. (2001, 1). **Exemplary university teachers**. *The Journal of Higher Education*, 2001, 699-729.
- Hong, C & Tianbao, Z. (1998). **On the effectiveness of teaching and its improvement strategies**. *Chinese Journal of Education*, (05): 37-40.
- Houcan Z. (2009). **Modern psychology and educational statistics**. (3rd ed.). Beijing: Beijing Normal University Press.
- Hauke J, Kossowski T. (2011). **Comparison of Values of Pearson's and Spearman's Correlation Coefficients on the Same Sets of Data**. *Quaestiones Geographicae*, 30(2), 87-93.
- Huailing, S. (2009). **Effectiveness of Classroom Questioning: standards, strategies and observations**. *Educational science*, 01(25), 38-41.
- Ken Bain. (2004). **What the best college teachers do**. Cambridge: Harvard University.
- Kenneth E. Eble. (1971). **The recognition and evaluation of teaching**. Salt Lake City: The Project to Improve College Teaching, 34-35.
- Kolitch, E., Dean, A. (1999). **Student ratings of instruction in the USA: hidden assumptions and missing conceptions about “good teaching”**. *Studies in Higher Education*, 24(1): 27-42.
- Kai, D. (2005). **Research on improving the effectiveness of classroom teaching in primary and secondary schools**: M.A. thesis. Wuhan: Central China Normal University.
- Lea Ebro. (1977). **Instructional behavior patterns of distinguished university teachers**: dissertation. Columbus: Ohio State University.
- Liming, Y. (1989, 1). **Discussion on excellent teaching in Universities**. *Higher education research*, 66-71.
- Jingjun, L. (2007). **On the main characteristics of effectiveness of classroom teaching**. *Higher science education*, 13-17.

- John A Centra. (1993). **Reflective faculty evaluation: Enhancing teaching and determining faculty effectiveness**. San Francisco: Josse-Bass. 40-43.
- Liming, Y. (2001). **Research on the characteristics of effective teaching in Universities**. Modern university education, 43-44.
- Lu, Z. (2002). **Further discussion on Effective Teaching**. Educational theory and Practice (03), 48-50.
- Liming, Y. (2004). **On the meaning of effective teaching**. Modern university education, (05): 10-13.
- Ministry of education of China. (2021, 08 27). **Statistical bulletin on the development of national education in 2020**. Retrieved from:
http://www.moe.gov.cn/jyb_sjzl/sjzl_fztjgb/202108/t20210827_555004.html.
- Ministry of education of China. (2011, 07 01). **Undergraduate teaching quality and teaching reform project in Colleges and universities**. Retrieved from:
http://www.moe.gov.cn/srcsite/A08/s7056/201107/t20110701_125202.html
- Ministry of education of China. (2019, 10 08). **Opinions on deepening the reform of undergraduate education and teaching and comprehensively improving the quality of talent training**. Retrieved from: http://www.moe.gov.cn/srcsite/A08/s7056/201910/t20191011_402759.html
- Ministry of education of China. (2021, 09 24). **Guidance on Further Strengthening and improving the enrollment of Art Majors in Colleges and Universities**. Retrieved from: http://www.moe.gov.cn/srcsite/A15/moe_776/s3109/202109/t20210923_566071.html.
- Marsh, H. (1984). Students' evaluations of university teaching. Journal of educational psychology, 707-754
- Min, C & Zhang Li, Z. (2005). **Investigation and Research on College Students' participation in Teachers' teaching evaluation**. Higher education research, 26(3): 69-73.
- Mingyuan, G. (1998). **Dictionary of Education**. Beijing: Shanghai Education Press.
- Mike Maran. (2007). **Seven key points of classroom management in middle school**. Beijing: China Youth Publishing House.
- Philip Gurney. (2007, 4). **Five Factors for Effective Teaching**. New Zealand Journal of Teachers' Work, 89-98.
- Qian, L., Shouhua, Y. (2010). **Contents and characteristics of Cornell University Teaching Evaluation System**. University (Academic Edition), 4: 65-71.
- Qiuqian, S. (2004). **Analysis of teaching effectiveness**. Curriculum, textbook and teaching method, 10(24): 25-29.

- Ryan D. (1960). **Characteristic of Teachers**. Washington DC: American Council on Education.
- Ron Smith. (1980). **Teaching and Learning**. Concordia University, 7(1): 46-47.
- Robb, L, & Rudy, M. (2012). **Transforming Online Learning through Narrative and Student Agency**. Journal of Educational Technology & Society, 15(4): 344-355.
- Robert, L. (2012). **AccessAbility: Enabling Technology for Life Long Learning Inclusion in an Electronic Classroom-2000**. Journal of Educational Technology & Society, 5(1), 148-153.
- Sheffield E. (1974). **Teaching in Universities: No One Way**. Montreal: Queen's University Press, 20-25
- Shuzhen, H. (2010). **Investigation and Analysis on the current situation of effectiveness of classroom teaching in key colleges and Universities**. M.A. Thesis, Chang Sha: Hunan University.
- Shu Fang, W. (2006). **Research on effective teaching in universities**. Research on Higher Engineering Education, (4): 121-122.
- Tim, McMahon. (2006). **Teaching for more effective learning: Seven Maxims for Practice**. Radiography, 34-44.
- Tawfik, A. & Lilly, C. (2015). **Using a flipped classroom approach to support problem-based learning**. Technology, Knowledge and Learning, 20(3): 299-315.
- Weiyuan, L., Xianfa, Y. (1998). **Research on effective teaching evaluation in universities**. Journal of Hubei University (PHILOSOPHY AND SOCIAL SCIENCES EDITION), 2: 92-97.
- Xiaohui, Z., Zaiping, C. (2006). **Research on the effective teaching evaluation system structure of classroom teaching quality in Colleges and universities**. Modern education science, (2): 64-68.
- Xiaolin, G. (2018). **Teachers' classroom teaching behavior: connotation, classification and effectiveness analysis framework**. Journal of Xingyi Normal University for Nationalities, (04): 54-59.
- Xiongwen, L. (2013). **ADVANCED DICTIONARY OF MANAGEMENT**. Shanghai: Shanghai Lexicographical Publishing House.
- Xiaohong, S., Lichang, Z. (2011). **Pedagogy Course**. Beijing: Higher Education Press.
- Young, S., Shaw, D. G. (1999). **Profiles of effective college and university teachers**. Journal of Higher Education, 670-686.
- Yanru, W. & Guangfen, Y. (2009). **Analysis on the characteristics of effective teaching of university teachers and inter-school comparison**. Educational research and experiment, (3): 56-59.

- Yunzhen, C. (2001). **Effective teaching: ideas and strategies (Part 2)**. People's education, (07): 42-43.
- Yong, Z. (2010). **Practical teaching instruction for college students**. Beijing: Higher Education Press.
- Zeyu, Z. (2009). **Effective instructional design from the perspective of complex adaptive system**. E-education Research, (08): 18-21.
- Zhao Hongmei. (2011). **Positive strategies to improve the effectiveness of classroom teaching management**. Teaching and science, 12: 118-119.

RESEARCH ON THE TRANSFORMATION OF APPLIED UNIVERSITIES IN LIAONING PROVINCE

Zhang Shi

Sutida Howattanakul

Sataporn Pruettikul

Educational Administration, Faculty of Education,

Bangkokthonburi University

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Email: sutida.how@bkkthon.ac.th

Received : 7 July 2022

Revised : 17 June 2023

Accepted : 17 June 2023

ABSTRACT

This study investigates the factors and methods of transformation of applied universities in Liaoning Province. The research method is mixed methodological research, including qualitative and quantitative research. The researcher makes many comparisons between data and concepts, concepts and concepts, abstracts core concepts from them, and establishes connections to form substantive theories. The tool used for data collection was a questionnaire, and exploratory factor analysis (EFA) was used to analyze the components of change factors in applied universities in Liaoning Province.

The research results show that there are five components in the reform of applied universities in Liaoning Province, including institutional isomorphism; institutional network; institutional culture; rational cognition; behavior subject; there are 9 methods for the reform of applied universities in Liaoning Province, including institutional innovation 1 4 items in the part of improving the management system; 1 item in giving play to the role of the market; 1 item in improving the social evaluation standard; 2 items in the subject system of innovative university organizations.

Keywords: Liaoning Province, applied universities, reform, new institutionalism

1. Introduction

Compared with research-oriented universities and teaching-research-oriented universities, applied universities are a new type of undergraduate education driven by the modernization of China's economic construction and the popularization of higher education. Research-oriented and teaching-research-oriented universities mainly train theoretical talents, vocational colleges cultivate skilled talents, and applied universities are in between. As an independent type of education, applied university has its own talent training objectives, training specifications, training process, training methods and evaluation standards.

The application-oriented university focuses on "application", in order to build a new subject direction, professional structure, and curriculum system that meets and adapt to the needs of economic and social development under the new higher education situation, and update teaching content, teaching links, teaching methods and teaching methods., comprehensively improve the teaching level, and cultivate high-quality applied talents with strong social adaptability and competitiveness.

At present, 21 undergraduate colleges and universities in Liaoning Province have been reformed to be application-oriented, and the annual training scale of application-oriented talents has reached about 120,000. In the future, Liaoning Province will set the key majors of college work to promote the transformation of colleges and universities to application-oriented, and promote the transformation and development of a large number of application-oriented undergraduate colleges and universities. It is estimated that by 2023, there will be 50 colleges and universities in the province to carry out the reform to application-oriented universities, accounting for nearly 80% of the total number of undergraduate colleges and universities in the province.

The relevant theories of applied university reform involve several theoretical systems such as university reform and new institutionalism. Related researches include (Xue Guoren & Yin Li, 1997; Li Jun, 2003; Wu Genzhou, 2006; Pan Maoyuan, 2007; Deng Yonghong, 2005; Mike Fulan, 2005; Zhou Guangli, 2009; Bruce. Johnstone, 2002; John L. Campbell, 2010; Yuan Zhenguo, 2016; Hu Jianhua, 2013; Liu Gonghui, 2008; Hu Tianyou, 2013) In addition, four applied universities are also studied in the literature. Dimensions (Zhang Jun & Xu Jianmei, 2002; Pan Liuyan, 2011; Liu Hongmei, 2012; Wu Qiaohui & Xing Peizheng, 2011 Yan Guangcai, 2000; Cheng Mianzhong, 2006; Liu Xiangbing, 2016; Clark, B. etal, 1992; Xia Xiayang, 1997; Xu Xiaozhou, 2008; Chen Jiagang, 2003; Vivien A. Schmidt, 2015)

With the continuous improvement of various supporting systems for the transformation of undergraduate colleges and universities into application-oriented universities and the establishment of a number of demonstration application-oriented universities in various places, more and more undergraduate universities in Liaoning Province will transform into application-oriented universities. From the current point of view, the transformation work has achieved initial results. How to support and continue to promote the construction of high-quality application-oriented universities in undergraduate universities in Liaoning Province; the development of this research provides the possibility for science to answer these two questions:

- i. What are the factors for the transformation of applied universities in Liaoning Province?
- ii. What is the method of reforming applied universities in Liaoning Province?

2. Method

The research methods, sampling methods, data collection tools, and data analysis techniques are described below.

3. Research methods

In this study, exploratory factor analysis is used to find out the essential structure of multivariate observation variables, and to process dimensionality reduction techniques, to synthesize variables with intricate relationships into a few core factors. For principal factor analysis, there are no outliers, equidistant values, linear values, multivariate normal distribution, and orthogonality.

4. Research samples

According to the distribution and structural characteristics of colleges and universities in Liaoning Province, the respondents of this study are managers, professors, tutors and managers of 10 colleges and universities in Liaoning Province.

Table 1: Study sample

Demographic Variables	Classification	Frequency	Percentage
Types Of School	Liaoning University of Science and Technology	28	9.8
	Dalian University of Technology	34	11.8
	Liaoning University of Technology	28	9.8
	Shenyang Medical College	31	10.8
	Liaoning University of International Business and Economics	24	8.4
	Shenyang University	33	11.5
	Liaoning Institute of Science and Technology	23	8
	Shenyang Institute of Engineering and Technology	34	11.8
	Shenyang Institute of Technology	31	10.8
	Dalian Institute of Software and Information	21	7.3
Gender	Male	126	43.9
	Female	161	56.1
Age	Under 30	69	24
	30-39 years old	82	28.6
	40-49 years old	66	23
	Over 50 years old	70	24.4
Education Level	College	12	4.2
	Undergraduate	88	30.7
	Graduate and above	187	65.2
Working Years	1 year (inclusive) or less	49	17.1
	2-3 years	52	18.1
	4-5 years	61	21.3

Demographic Variables	Classification	Frequency	Percentage
	6-10 years	61	21.3
	10+ years	64	22.3

The scope of the questionnaire survey is mainly related to the relevant staff of 10 applied universities in Liaoning Province, of which 287 are valid questionnaires. In terms of school types, "Shenyang Institute of Technology" and "Dalian University of Technology" have the largest number of respondents, both of which are 34 people, accounting for 11.8%, followed by "Shenyang University" (33 people, 11.5%), in addition, "Shenyang Institute of Technology" and "Shenyang Medical College" both had 31 respondents, accounting for 10.8 %, "Liaoning University of Technology" and "Liaoning University of Science and Technology" had 28 respondents, accounting for 9.8%, followed by "Liaoning University of International Business and Economics" (24 people, 8.4%), "Liaoning University of Science and Technology" respectively. " (23 people, 8%) and "Dalian Neusoft Institute of Information" (21 people, 7.3%); in terms of gender composition, there are 126 male respondents, accounting for 43.9%, and 161 female respondents. The proportion of respondents was 56.1%, and the male-to-female ratio was about 4:6. Female respondents were the main respondents; in terms of age composition, the proportion of respondents in the "30-39" age group was the highest at 28.6%, followed by "30-39". "Over 50 years old" (24.4%) and "under 30 years old" (24%), the last one is "40-49 years old" (23%), which is more in line with the overall situation of the current population and has a certain representativeness, so it can be It satisfies the objectivity of the sample survey; the educational background of the respondents ranges from "college" to "postgraduate and above", and over 60% (65.2%) of the respondents have "postgraduate and above", followed by "undergraduate" (30.7%), 4.2% of respondents with "college" education; in terms of working years, the proportion of respondents with "more than 10 years" working experience is the highest at 22.3%, followed by "4-5 years" and "6-10 years" accounted for 21.3%, and "2-3 years" accounted for the lowest proportion at 18.1%.

5. Data collection tools

Firstly, according to the diamond organization system model proposed by American organization theory expert Harold Levitt, a three-dimensional and four-element model of the sample university was constructed, and the reform of the sample university was analyzed, including the dimensions of task change (talent training and social service), Structural change

dimension (management system), technological change dimension (international school running), and then using questionnaires, the number of question items is 44 items. The rating scale for each item is strongly disagree, disagree, moderate, agree, and strongly agree. The KMO test result for the data collected from the study was 0.921. Kaiser and Rice studied the KMO (Kaiser Meyer Olkin sampling adequacy measure) to measure whether factor analysis techniques should be used for data suitability and concluded that if the KMO value $0.921 \geq 0.8$, which can be used for factor analysis, works well in the dataset. For reliability, Cronbach's Alpha of $0.964 \geq 0.90$ was used for analysis.

6. Data Analysis

Frequency analysis is used to study the distribution of categorical data, and select the frequency and percentage respectively;

First: first describe the basic situation of the research data;

Second: analyze each analysis item one by one, and focus on the options with a large proportion of selection;

Reliability test

Reliability is used to judge whether the scale can measure the variables in the study stably and reliably. The higher the reliability, the smaller the error.

The Cronbach's Alpha coefficient and the Cronbach's Alpha coefficient are often used in statistics to measure the reliability of the scale. Usually the value of Cronbach's alpha is between 0 and 1. If the coefficient does not exceed 0.6, it is generally considered that the internal consistency reliability is insufficient; when it reaches 0.7-0.8, it means that the scale has considerable reliability, and when it exceeds 0.8, it means that the scale reliability index is very good, and it can be considered that the reliability has passed the test. The reliability value is 0.964, which is greater than 0.9, indicating that the data is highly reliable and of high quality, which proves the authenticity and applicability of the survey results.

7. Discovery

Based on the existing domestic and foreign literature and sample university literature, this research combs and analyzes the measurement methods of key variables such as the transformation of applied universities in the existing literature, and redesigns the measurement items based on the actual situation of Liaoning applied universities. And constitute the first draft of the questionnaire.

On the basis of the first draft of the questionnaire, the wording and content of the questions were further revised to form the second draft of the questionnaire. Combined with the formed questionnaire, the questionnaire consistency (IOC) test was carried out for experts in relevant fields in Liaoning Province, the questionnaire was revised, and the questionnaire was adjusted to 44 questions, forming the third draft of the questionnaire.

Reliability Test

In the reliability test, this study mainly uses the Cronbach's alpha coefficient, which is also known as the Cronbach's alpha coefficient, the internal reliability coefficient, the consistency coefficient, and the average value of the split-half reliability coefficient obtained by all possible item division methods of the scale. , is the most commonly used reliability coefficient.

Usually the value of Cronbach's alpha is between 0 and 1. If the coefficient does not exceed 0.6, it is generally considered that the internal consistency reliability is insufficient; when it reaches 0.7-0.8, it means that the scale has considerable reliability, and when it exceeds 0.8, it means that the scale reliability index is very good, and it can be considered that the reliability has passed the test.

Cronbach Coefficient	Cronbach's Coefficient Based on Normalization Items	Number Of Items
.964	.964	44

The reliability analysis of the sample data through spss23.0 shows that the overall reliability value is 0.964, which is greater than 0.9, indicating that the data has high reliability and high quality, which proves that the survey results are authentic and applicable. The scale part passed the reliability test.

Descriptive Statistics

Table 2: Descriptive statistics of data analysis on the transformation factors of application-oriented universities in Liaoning Province.

Item	Mean	Standard Deviation
Q1	4.17	1.127
Q2	4.20	1.127
Q3	4.18	1.118
Q4	4.15	1.178
Q5	4.18	1.117

Item	Mean	Standard Deviation
Q6	4.26	1.039
Q7	4.22	1.120
Q8	4.23	1.117
Q9	4.20	1.155
Q10	4.21	1.123
Q11	4.22	1.076
Q12	4.24	1.112
Q13	4.26	1.093
Q14	4.29	1.059
Q15	4.30	1.031
Q16	4.29	1.059
Q17	4.23	1.136
Q18	4.23	1.056
Q19	4.22	1.061
Q20	4.25	1.102
Q21	4.26	1.093
Q22	4.26	1.108
Q23	4.09	1.236
Q24	4.10	1.216
Q25	4.16	1.175
Q26	3.99	1.279
Q27	4.16	1.127
Q28	4.02	1.193
Q29	4.08	1.189
Q30	4.08	1.236
Q31	4.09	1.204
Q32	4.13	1.135
Q33	4.25	1.085
Q34	4.26	1.067
Q35	4.23	1.163
Q36	4.24	1.094
Q37	4.31	1.071

Item	Mean	Standard Deviation
Q38	4.17	1.174
Q39	4.24	1.098
Q40	4.22	1.132
Q41	4.32	1.062
Q42	4.28	1.077
Q43	4.26	1.125
Q44	4.25	1.149

As shown in Table 4.11 above, generally speaking, the mean (Avg) of the 44 items is in the range of 3.99-4.32, and the overall average is 4.2. It can be seen that the interviewed teachers are generally satisfied with the current situation of reform in their schools; The standard deviations (S.D.) of the items were distributed in the range of 1.031-1.279, and their overall standard deviation was 1.12. Among the 44 items, the average of item Q41 is the largest, which is 4.32, and its corresponding standard deviation is 1.062, which means that the interviewed teachers are relatively satisfied with the nationalization level of their schools and have perfect support for their schools. The situation of the organizations and institutions that run the school is highly recognized; and the average value of the item Q26 is the smallest, which is 3.99, and its corresponding standard deviation is 1.279. It can be seen that the interviewed teachers believe that the school is still lacking in scientific research-oriented social services. It can regularly provide convenient vocational training services for the society. In this regard, the school should take the initiative to closely link personnel training, scientific research and industrial development with the needs of social and economic development, and strengthen the cooperation between the school and the society, so that Research and practice promote each other.

Factor Analysis

Table 3: The items contained in the questionnaire are measured by KMO and Bartlett's Test of Sphericity, and the significance probability of its KMO value and Bartlett's statistical value.

KMO and Bartlett's test		
KMO Sampling Suitability Quantity		.921
Bartlett's test for sphericity	Chi-square last read	11497.421
	Degrees of freedom	946

	Salience	.000
--	----------	------

According to the test results, it can be known that the statistical value of the Bartlett sphericity test² is 11497.421, and the significant probability is 0.000, which is less than 0.05, indicating that the variables are correlated, and the sample data is suitable for factor analysis. The KMO test is used to examine the partial correlation between variables. The value is between 0 and 1. The closer the KMO statistic is to 1, the stronger the partial correlation between variables and the better the effect of factor analysis. The KMO value of this study was 0.921, indicating that it was suitable for factor analysis.

Table 4: Factor analysis explained variance explained rate.

Element	Rotational Load Sum Of Squares		
	Total	Percent Variance	Cumulative %
1	8.051	18.298	18.298
2	7.575	17.216	35.514
3	7.280	16.545	52.059
4	6.315	14.353	66.412

In the process of factor analysis, the extraction method of principal component analysis is generally used, and four common factors are extracted in accordance with the extraction method with an eigenvalue greater than 1. The cumulative explained variance explanation rate is 66.412%, which is in line with the interpretation rate of more than 60%. Standard. The eigenvalue of factor 1 is 8.051, and the variance explained rate is 18.298%. The eigenvalue of factor 2 is 7.575, and the variance explained rate is 17.216%. The eigenvalue of factor 3 is 7.280, and the variance explained rate is 16.545%. The eigenvalue of factor 4 is 6.315, and the variance explained rate is 14.353%. The cumulative explained variance explanation rate is 66.412%. It shows that after all the items are aggregated into four factors, 66.412% of the information can be explained.

Table 5: To clarify the structure of each common factor, use the maximum variance method to perform orthogonal rotation of the index:

Item	Factor load			
	Factor 1	Factor 2	Factor 3	Factor 4
Q1		0.722		
Q2		0.714		
Q3		0.723		
Q4		0.745		
Q5		0.760		
Q6		0.711		
Q7		0.754		
Q8		0.739		
Q9		0.699		
Q10		0.736		
Q11		0.716		
Q12		0.749		
Q13			0.818	
Q14			0.791	
Q15			0.782	
Q16			0.780	
Q17			0.787	
Q18			0.830	
Q19			0.800	
Q20			0.769	
Q21			0.820	
Q22			0.790	
Q23				0.699
Q24				0.653
Q25				0.744
Q26				0.742
Q27				0.753
Q28				0.743

Item	Factor load			
	Factor 1	Factor 2	Factor 3	Factor 4
Q29				0.747
Q30				0.725
Q31				0.706
Q32				0.745
Q33	0.789			
Q34	0.764			
Q35	0.799			
Q36	0.813			
Q37	0.771			
Q38	0.749			
Q39	0.782			
Q40	0.755			
Q41	0.790			
Q42	0.778			
Q43	0.772			
Q44	0.777			

Extraction method: principal component analysis.

Rotation method: Kaiser standardized maximum variance method.

The rotation has converged after 6 iterations.

In order to further clarify the structure of each common factor, the maximum variance method is used to perform orthogonal rotation of the index:

According to the rotation component matrix, it can be concluded that the questionnaire is mainly a 4-factor structure, in which the first common factor has a total of 12 items related to Q33-Q44 and other items. A total of 12 items of the second common factor are related to items such as Q1-Q12. A total of 10 items of the third common factor are related to items such as Q13-Q22. The fourth common factor has a total of 10 items related to Q23-Q32 and other items.

Table 6: Factor extraction classification

Sort	Factor	Number Of Items	Factor Loadings
1	Factor 1	12	0.749-0.813
2	Factor 2	12	0.699-0.760
3	Factor 3	10	0.769-0.830
4	Factor 4	10	0.653-0.753

According to the factor extraction classification, it can be sorted according to the factor explanatory power, in which factor 1 includes 12 items, and its factor loading distribution is between 0.749-0.813. Factor 2 includes 12 items with factor loadings ranging from 0.699 to 0.760. Factor 3 includes 10 items, and its factor loadings are distributed between 0.769-0.830. Factor 4 includes 10 items with factor loadings ranging from 0.653 to 0.753. For 44 items included in all four factors, the factor loadings were distributed between 0.653-0.813.

Table 7: Factor 1 factor loading

Item	Describe	Factor Loadings	Sort
Q33	Most of the teachers in the school have the background of studying abroad.	0.789	4
Q34	The school conducts scientific research cooperation projects with international/Hong Kong, Macao and Taiwan.	0.764	10
Q35	The school will conduct directional cooperation with foreign schools to send students for exchanges.	0.799	2
Q36	There will be a certain proportion of teachers in the school who will move internationally.	0.813	1
Q37	The school's teaching has an international perspective and carries out bilingual classrooms.	0.771	9
Q38	The course will introduce international cutting-edge theories or knowledge to broaden students' horizons.	0.749	12
Q39	The characteristic projects carried out by the school have established cooperation with foreign universities or institutions.	0.782	5

Item	Describe	Factor Loadings	Sort
Q40	The school has formulated corresponding internationalization policies and strategies.	0.755	11
Q41	The school has a well-established organization and institution to support Internationalization of Running Schools.	0.790	3
Q42	Your school will offer majors or courses in cooperation with foreign institutions.	0.778	6
Q43	The school has a special budget and financial support for Internationalization of Running Schools.	0.772	8
Q44	The school will regularly carry out scientific research cooperation or achievement exchanges with foreign.	0.777	7

According to the statistical results of factor 1, it can be known that factor 1 includes 12 items, its maximum eigenvalue is 8.051, and the variance explanation rate is 18.298%. The explanatory power ranks first, and its factor loadings are distributed between 0.749-0.813. Among them, the largest factor load is "there will be a certain proportion of teachers in the school that will flow internationally.", its factor load reaches 0.813, and the smallest one is "My course will introduce international frontier theories or knowledge.", to broaden the horizons of students.", its factor loading is 0.749, according to the meaning of the title, it can be known that the first public factor is the international school-running factor.

Table 8: Factor 2 factor loading

Item	Describe	Factor Loadings	Sort
Q1	The talent training reform of the school is carried out in line with the actual needs of the school's talent training.	0.722	8
Q2	The school has a clear teaching philosophy of talent training reform and corresponding teaching goals.	0.714	10
Q3	The talent training reform model of the school adopts a long-term mechanism of top-down and bottom-up	0.723	7

Item	Describe	Factor Loadings	Sort
	interoperability, and fully listens to the opinions of faculty members.		
Q4	In order to ensure that the talent training reform model is put into practice and plays a role, the school has implemented a talent training reform supervision mechanism.	0.745	4
Q5	The reformed talent training concept and training objectives will be fully integrated into the classroom.	0.760	1
Q6	The school will provide special training and guidance for teachers in personnel training.	0.711	11
Q7	In order to give students the opportunity to choose, the school has set up a variety of diversion methods such as transferring majors and double degrees.	0.754	2
Q8	Lectures for students will focus on multi-disciplinary knowledge and relevant content at the forefront of professional development.	0.739	5
Q9	The school pays attention to the cultivation of talents with interdisciplinary ability.	0.699	12
Q10	Students will be encouraged to actively participate in academic competitions, innovative projects and other competitions to cultivate students' comprehensive ability.	0.736	6
Q11	The school advocates the curriculum system model of "integrating knowledge imparting, cultivating ability and improving quality".	0.716	9
Q12	The talent training reform of the school is carried out in line with the actual needs of the school's talent training.	0.749	3

According to the statistical results of factor 2, it can be known that factor 2 includes 12 items, its maximum eigenvalue is 7.575, and the variance explanation rate is 17.216%. The

explanatory power came second, with factor loadings ranging from 0.699-0.760. Among them, the largest factor load is "I will fully integrate the reformed talent training concept and training goals into the classroom.", its factor load reaches 0.760, and the smallest one is "My school focuses on cross-disciplinary training." Disciplinary ability is in line with the cultivation of talents.", its factor load is 0.699, according to the meaning of the title, it can be known that the second common factor is the talent cultivation factor.

Table 9: Factor 3 factor loading

Item	Describe	Factor Loadings	Sort
Q13	Under the correct leadership of the government, the school has full autonomy in discourse.	0.818	3
Q14	The school has a sound academic committee, academic committee, school committee and other institutional settings to ensure teachers' right to participate in the reform.	0.791	5
Q15	The school where the school is based on the premise of the autonomy of college management to stimulate secondary colleges and teachers to actively strengthen the reform of application-oriented universities.	0.782	8
Q16	The school's application-oriented school-running goal reflects the application-oriented organizational form in the school.	0.780	9
Q17	The school has a sound institutional culture related to the transformation of application-oriented universities.	0.787	7
Q18	The school has a complete application-oriented university decision-making management system.	0.830	1
Q19	The school has a complete application-oriented university reform effect evaluation mechanism and its evaluation indicators.	0.800	4

Item	Describe	Factor Loadings	Sort
Q20	The major or discipline has a relatively complete reform path and method, and guide teachers to implement the reform.	0.769	10
Q21	The school has a sound academic activity and its performance evaluation and incentive system.	0.820	2
Q22	The school has a sound and complete professional title evaluation and promotion mechanism.	0.790	6

According to the statistical results of factor 3, it can be known that factor 3 includes 10 items, its maximum eigenvalue is 7.280, and the variance explanation rate is 16.545%. The explanatory power ranks third, with factor loadings ranging from 0.769-0.830. Among them, the largest factor load is "The school has a perfect application-oriented university decision-making management system." Its factor load reaches 0.830, and the smallest one is "My major or discipline has a relatively complete reform path and method. Instruct the teacher to implement the reform.", its factor loading is 0.769, according to the meaning of the title, it can be known that the third common factor is the management system factor.

Table 10: Factor 4 factor loading

Item	Describe	Factor Loadings	Sort
Q23	The schools where they are located often carry out scientific research or technical technical services to provide help and support to the locality.	0.699	9
Q24	The school continues to cultivate scientific research and skilled talents for the society.	0.653	10
Q25	Your school provides valuable technical services to the district or business.	0.744	4
Q26	The school will provide vocational training services for the society on a regular basis.	0.742	6

Q27	The school has built a new model of school-enterprise cooperation to accelerate the transformation of scientific and technological achievements.	0.753	1
Q28	The school where it is located is making continuous efforts to strengthen the "interactive service mechanism and seek the combination of social service and economic development".	0.743	5
Q29	The school has a perfect platform for scientific research to serve the society.	0.747	2
Q30	The school where the school is located has established a cross-school, cross-disciplinary, and cross-enterprise research institution, focusing on the research topics that the government is most concerned about, the most urgent for enterprises, and the most needed by the people.	0.725	7
Q31	In the classroom, the scientific research service will be highlighted, and the students' awareness of improving their scientific research ability and serving the locality will be strengthened.	0.706	8
Q32	In the classroom, great attention is paid to the cultivation of students' entrepreneurship and innovation ability.	0.745	3

According to the statistical results of factor 4, it can be known that factor 4 includes 10 items, its maximum eigenvalue is 6.315, and the variance explanation rate is 14.353%. The explanatory power ranks last, and its factor loadings are distributed between 0.653-0.753. Among them, the largest factor load is "the school has built a new model of school-enterprise cooperation to speed up the transformation of scientific and technological achievements.", its factor load reached 0.753, and the smallest one is "the school continues to cultivate scientific research and skills for the society." type talents.", its factor loading is 0.653, according to the meaning of the title, it can be known that the fourth public factor is the scientific research-oriented social service factor.

To sum up the above:

It can be known that the first public factor is the international school-running factor; the second public factor is the talent training factor; the third public factor is the management system factor; the fourth public factor is the scientific research-oriented social service factor.

8. Results, Conclusions and Recommendations

This paper discusses the factors and methods of reform of applied universities in Liaoning Province. The research shows that: the factors for the transformation of applied universities in Liaoning Province

1. Dynamic factor: institutional isomorphism. Neo-institutionalist isomorphism theory emphasizes the influence of environment on organizational change, "an important factor that organizations must take into account is the existence of other organizations" (Paul J. DiMaggio, Walter W. Powell, 2007 (1): 262, 263.265), organizations must find ways to comply with the pressures of these environments. The analysis of the influencing factors of the reform of the applied universities in Liaoning Province shows that the isomorphism of the system is the initial driving force of the reform, and it is in the main position among the factors affecting the reform of the applied universities in Liaoning Province.

2. Constraints:

The institutional network is the direct institutional environment in which the school runs. Liaoning Province has built an institutional network that is relatively beneficial to schools' application-oriented education, not only because the government's external management systems and mechanisms have responded positively, but also the cooperation between schools and some important enterprises is relatively smooth.

Institutional culture refers to the institutional environment determined by the school's system, mechanism, policy, and regulations, which has the role of guiding, constraining and stereotyping the thinking, words and deeds, and habits of life and behavior of teachers and students (Fan Yuejin, 2004 (3): 5).

The actors that affect the running of a university include both on-campus and off-campus subjects. On-campus subjects include principals, teachers, and students. Off-campus subjects include enterprises and government officials. In some cases, compared to enterprises and governments, schools can also be regarded as an actor. "If teachers' educational and teaching activities are not transformed, the transformation of colleges and universities is just empty talk" (Zou Qi, 2017 (3): 167-171). Therefore, do teachers agree with applied universities

in their ideological concepts, and how can they apply the teaching methods and teaching models for the cultivation of applied talents? All directly affect the quality of applied talents training. The same is true for students. The quality of students' sources, comprehensive quality, innovation ability and practical ability will naturally have an impact on the cultivation of applied talents.

In this context, the transformation methods of Liaoning applied universities are formed: 1. Institutional innovation; 2. Improve management system; 3. Play market role; 4. Improve social evaluation standards; 5. Innovate the subject system of university organizations.

Research Outlook. Compared with applied universities in other countries, such as the "New Universities" in the United Kingdom, the University of Applied Sciences in Germany, and the land-grant colleges in the United States, as a type of higher education, the applied university is still a relatively new concept in China. In particular, the construction of applied universities in China is a "top-down" pulling process, which is the result of the government's macro policy. In the process of specific practice, the construction of applied universities in Liaoning Province still faces many difficulties, and there are still many development problems that need to be studied urgently. For example, China has a vast territory and great regional differences. What are the regional differences in strengthening applied universities in different regions, and what strategies should be adopted accordingly? As a new type of higher education, what is the difference between Chinese applied universities and research universities? What are its characteristics? What are the setting standards and evaluation standards of applied universities? How should the relationship with the higher education system, the relationship with the government, and the relationship with the scientific and technological system and the industrial system be constructed? need to be further deepened.

Bibliography

- Ashby. Teng Dachun, translated by Teng Dasheng. (1983). **University education in the age of advanced science and technology**. Beijing: People's Education Press.
- Atbach. (2000:). **Comparative Higher Education: Knowledge, University and Development**. Translated by the Education Office of People's Education Press. Beijing: People's Education Press.
- Bobby. (2005). **Social research methods**. Translated by Ze Qi. Beijing: China Publishing House, (10): 18.

- Bie Dunrong. (2009). **Higher Education Management and Criticism**. Qingdao: Ocean University of China Press, (1).
- Burton Clark's. (2003). **Establishment of an entrepreneurial university: a path to organizational transformation**. Translated by Wang Chengxu. People's Education Press, (1): 2-3.
- Burton Clark. (2001). **A new theory of higher education-multidisciplinary research**. Translated by Wang Chengxu and Xu Hui, Hangzhou: Zhejiang Education Press, (2): 23.
- Chen Houfeng. **Research on the classification and positioning of Chinese colleges and universities**. Changsha: Hunan University Press, 200:80-81.
- Chen Xinliang. (2015). **Research on enhancing the function of serving society in local colleges and universities**. Changsha: Hunan People's Publishing House, (1).
- Cheng Ling. (2015). **The influence of the United States on British higher education since the Second World War: a macroscopic survey of the changes in ideas and policy reference**. Beijing: Social Sciences Archives Press.
- Cheng Mianzhong. (2006). **Modern university management mechanism**. Beijing: People's Publishing House.
- Clark Cole. (2001). **Higher education cannot avoid the historical 21st century problems**. Hangzhou: Jiang Education Press, 5(49): 98.
- Christopher Fall. (2002). **German teaching since 1945: overview and problems**. Beijing: People's Education Press,
- Daisaku Ikeda. (2005). **The trend of the spirit of the times**. Hong Kong: The Commercial Press.
- Davis North. (1994). **Theory of Institutional Innovation, Property Rights and Institutional Changes**. Shanghai: Shanghai Sanlian Bookstore.
- Douglas C. North. (1994). **Translated by Chen Yu and Luo Huaping, Structure and Changes in Economic History**. Shanghai: Shanghai Sanlian Bookstore.
- Douglas C. North, translated by Hang Xing. (1994). **System, system changes and economic performance**. Shanghai: Shanghai Sanlian Bookstore.
- Du Wei. (2008). **Learn from the German experience and cultivate high-level applied talents, which are contained in the theory and practice of applied talents training-the first China-Germany Forum (Hangzhou) Collection**. Beijing: Higher Education Press.
- Emile Durkheim, translated by Li Kang. (1991). **The evolution of educational thought**. Shanghai: Shanghai People's Publishing House, 2003: Introduction. (Germany) Org Pichter. The crisis of education in Germany, in Qu Baokui, Federal German Education

- Reform (Volume 21 of Educational Science Collection), Beijing: People's Education Press.
- Frans F Van Fugt. (2001). **Translated by Wang Chengxu and others. A Comparative Study of International Higher Education Policies.** Hangzhou: Zhejiang Education Press.
- Gong Qiazhu. (1999). **On the training model of university people.** Nanjing: Jiangsu Education Publishing.
- Paul Pearson. (2014). **Politics in Time: Analysis of History, System and Society.** Li Hanji, Huang Juxuan, Nanjing: Jiangsu People's Publishing House.
- Mu Guochun. (2000). **Institutional Research and Modern University Management: Research on the Research Model of American Institutions.** Beijing: Educational Science Press, (1).
- Mu Jingmin. (2013). **Theoretical and Practical Exploration of Applied Personnel Training in Local Undergraduate Colleges: Taking Hefei University as an example.** Hefei: Hefei University of Technology Press, (1).
- Proofread and translated by Cui Gaowei. (1997). **Book of Rites.** Shenyang: Liaoning Education Press.
- He Junzhi, Ren Junfeng, compiled by Zhu Demi. (2007). **Selected translations of neo-institutional politics.** Tianjin People's Publishing House, (1): 262-263.
- Hu Jianhua, Wang Jianhua and other. (2006). **university system reform theory.** Nanjing: Nanjing Normal University Press,
- Huang Xiaoxia, Mo Jiahao, Xie Anbang. (2004). **Marketization of Higher Education.** Beijing: Peking University Press, (01).
- Ji Guiqi, Song Boning. (2013). **Research on the training model of innovative and applied talents in local undergraduate colleges.** Jinan: Shandong University Press, (1): 57.
- Jiang Feng. (2015). **Research on Contemporary German Higher Education Reform.** Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press.
- Li Kejun. (2015). **Highlight the characteristics in serving places: Research on the development strategy of newly-built undergraduate colleges.** Beijing: Tsinghua University Press, (1).
- UNESCO. (1996). **International Committee for the Development of Education. Learn to survive and educate the world one by one today and tomorrow.** Educational Science Press, (1):279.
- Liu Fuxing. (2013). **The basic literature of foreign education policy research.** Beijing: Peking University Press, (1).

- Edited by Liu Guang. (1990). **Chronicle of New China's Higher Education**. Changchun: Northeast Normal University Press, (1).
- Liu Lianghua. (2007). **Educational Research Methods: Topics and Cases**. Shanghai: East China Normal University Press, (1).
- Liu Shuhan, Bai Ling. (2014). **School-enterprise cooperation applied Talent Cultivation Modell theory and practice**. Tianjin: Nankai University Press, (1).
- Liu Xianjun. (2010). **Educational Research Methods**. Wuhan: Central China Normal University Press, (1).
- Liu Xianjun. (2009). **Case Study of Chinese Institutions (First Series)**. Wuhan: Huazhong University of Science and Technology Press, (1).
- Liu Xianjun. (2008). **Institutional Research**. Beijing: Higher Education Press, (1).
- Liu Xiaoliang. (2016). **Internationalization of local college education**. Beijing: China Petrochemical Press, (1).
- Lu Xianxiang. (2003). **Western New Institutional Economics**. Beijing: China Development Press.
- Lu Wei, Zhou Haitao. (2014). **The common trend and local reflection of university reform in the era of knowledge production transformation**. Modern Education Management, (8):1-5.
- Michael Fulan. (2005). **The New Meaning of Educational Reform**. translated by Zhao Zhongjian, Beijing: Educational Science Press, (1): 3.

THE INFLUENCES OF INFORMATIZATION LEADERSHIP ON MANAGEMENT
EFFECTIVENESS: A CASE OF ART MAJORS COLLEGES
AND UNIVERSITIES IN SHANGHAI

Lyu Shuai

Prapatpong Senarith

Sukhum Moonmuang

Educational Administration, Faculty of Education,

Bankokthonburi University

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail: 1664856626@qq.com

Received : 24 September 2022

Revised : 17 June 2023

Accepted : 17 June 2023

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) To study the influences of informatization leadership of art-major teachers in Shanghai colleges and universities on management effectiveness. (2) To further decompose the influences of informatization leadership, by taking into account teachers' organizational commitment and external factors of colleges and universities in Shanghai city. (3) To evaluate the model fit with empirical data.

In this quantitative research, a stratified multi-stage sampling method was used to proportionally select 200 teachers from various art majors in colleges and universities located in Shanghai of China. Data collected via email and online platforms using Likert 5-point test questionnaires. Descriptive statistics, confirmatory factor analysis and structural equation modelling were used in data analysis.

The main research results were as follows: (1) The informatization leadership of art teachers in Shanghai colleges and universities has a significant impact on management effectiveness. Informatization leadership can promote the improvement of management efficiency and is more conducive to the development of art-major teachers in Shanghai colleges and universities; (2) By taking into account teachers' organizational commitment and selected external factors, the data showed that external factors significantly influenced informatization leadership and

management effectiveness; and (3) The structural equation model in the study fitted well with empirical data.

Keywords: Informatization leadership, Art Majors, Management Effectiveness, Higher education

1. Introduction

Based on the perspective of the current educational management efficiency reform, the research method of empirical questionnaire survey and analysis is adopted to develop the "Informatization Leadership Evaluation Tool for Colleges and Universities" and build a teacher informatization leadership model in educational management effectiveness. With the development of globalized information technology and the intervention of the Internet, we must grasp the development trend of the current era, constantly update the educational management concept, innovate the educational management mechanism, and improve the educational management efficiency through the combination of the informatization education model and information technology. The development of a good realization of the long-term goals of education management. However, the related research on informatization leadership in China started relatively late, and the research level is relatively simple.

Through this research, the demonstration relationship between informatization leadership and management effectiveness was combined in universities in the art major of Shanghai, and then continue to build a new connotation of leadership that adapts to the background of informatization education, so that the education management of art majors in Shanghai undergraduate colleges and universities has been systematically developed.

2. Research Questions

The following questions were set to guide this study:

1. How does informatization leadership affect the effectiveness of art major management effectiveness?
2. What are the factors that influence teachers' organizational commitment by informatization leadership?
3. Does teachers' organizational commitment affect art major management effectiveness?
4. What are the external factors in colleges and universities on informatization leadership?
5. What positive effects do external factors in colleges and universities have on management effectiveness?

6. How do external factors in colleges and universities affect teachers' organizational commitment?

7. How external factors in colleges and universities affect management effectiveness effects through informatization leadership?

8. How external factors in colleges and universities affect management effectiveness through informatization leadership and teachers' organizational commitment?

9. How informatization leadership affects management effectiveness through teachers' organizational commitment?

3. Research Objectives

The purposes (objectives) of this research were:

1. To study the influence of informatization leadership of art major teachers in Shanghai colleges and universities on management effectiveness.

2. To decompose the influences of informatization leadership, by taking into account of teachers' organizational commitment and external factors of colleges and universities in Shanghai city.

3. To evaluate the model fit with empirical data.

4. Research Hypotheses

H1: Informatization leadership has a positive impact on management effectiveness.

H2: External factors in colleges and universities have a positive impact on management effectiveness.

H3: Teachers' organizational commitment has a positive impact on management effectiveness.

H4: External factors in colleges and universities has positive affect informatization leadership.

H5: Informatization leadership has a positive impact on teachers' organizational commitment.

H6: External factors in colleges and universities have direct effects on teachers' organizational commitment.

H7: External factors in colleges and universities affect management effectiveness through informatization leadership.

H8: External factors in colleges and universities affect management effectiveness through informatization leadership and faculty organizational commitment.

H9: Informatization leadership affects managerial effectiveness through teachers' organizational commitment.

5. Research Method

The data were collected through questionnaires and interviews using quantitative research methods. This study adopts the following methods: literature analysis method; survey method; quantitative analysis method. After the questionnaire was evaluated by experts, the final questionnaire was determined and the questionnaire was distributed. 225 questionnaires were distributed by e-mail, and 200 valid questionnaires were recovered, and the availability rate of the questionnaires was 88%.as shown in Table 1.

Table 1: Population Range and Sample Size

No	Name of Institution	Major/Faculty	Collect Sample Size
1	University Of Shanghai for Science and Technology	School of Creativity and Art	18
2	Tongji University	College of Arts & Media	16
3	East China University of Science and Technology	School of Art Design and Media	16
4	Shanghai University	Shanghai Academy of Fine Arts	18
5	Donghua University	College of Fashion and Design	16
6	Shanghai Normal University	Fine Arts College	16
7	Shanghai University of Engineering Science	School of Art and Design	18
8	Shanghai Business School	Art Design College	16
9	Shanghai Second Polytechnic University	College of Applied Art& Design	16
10	Shanghai Maritime University	XuBeihong Art Academy	16

No	Name of Institution	Major/Faculty	Collect Sample Size
11	East China Normal University	College of Fine Arts	18
12	Shanghai Theatre Academy	——	16
Total 12			200

6. Research Results

1) Sample characteristics

Table 2: Frequencies and percent of personal characteristics of respondents

Variables	level	n	%
gender	male	98	49.0
	female	102	51.0
age	under 30	55	27.5
	31-49 years old	132	66.0
	over 50	13	6.5
education background	Bachelor	41	20.5
	Master	105	52.5
	PhD	54	27.0
teaching age	1-5 years	78	39.0
	6-10 years	54	27.0
	11-15 years	68	34.0
specialized	Design	123	61.5
	Fine Arts	48	24.0
	Theory of Art	9	4.5
	Drama and Film	8	4.0
	Music and Dance	12	6.0
job title	Teaching Assistant	32	16.0
	Lecturer	88	44.0
	Associate Professor	35	17.5
	Professor	11	5.5

Variables	level	n	%
	Other	34	17.0
total		200	100.0

Data analysis in Table.2 showed that 200 valid questionnaires were obtained, and the availability rated of the questionnaires was 88%. The basic values of the sample data were analyzed by SPSS software. The analysis showed that 49% males and 51% females. The proportion of age is that 30-49 years old (66%) accounted for a large proportion. accounted for a small proportion. Among the surveyed educational backgrounds, masters (52.5%) accounted for a higher proportion, while others accounted for a lower proportion. In terms of the proportion of teachers' working years, the proportion of 1-5 years of work experience (39%) was relatively high. From the professional point of view, design majors accounted for the largest proportion of 61.5%, and other majors accounted for a small proportion. In terms of the professional titles of the respondents, lecturers accounted for the highest proportion (44%), and other categories accounted for a smaller proportion.

2) Descriptive statistics of variables

The statistics to be used in this analyzed were, means ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and the coefficient of variation (%CV), skewness, kurtosis, Shapiro-Wilk W test, and Mardia's coefficient. Results of data analyses were as in Table 3.

Table 3: The Means, Standard Deviations, and the Percent of Coefficient of Variation of All Observed Variables.

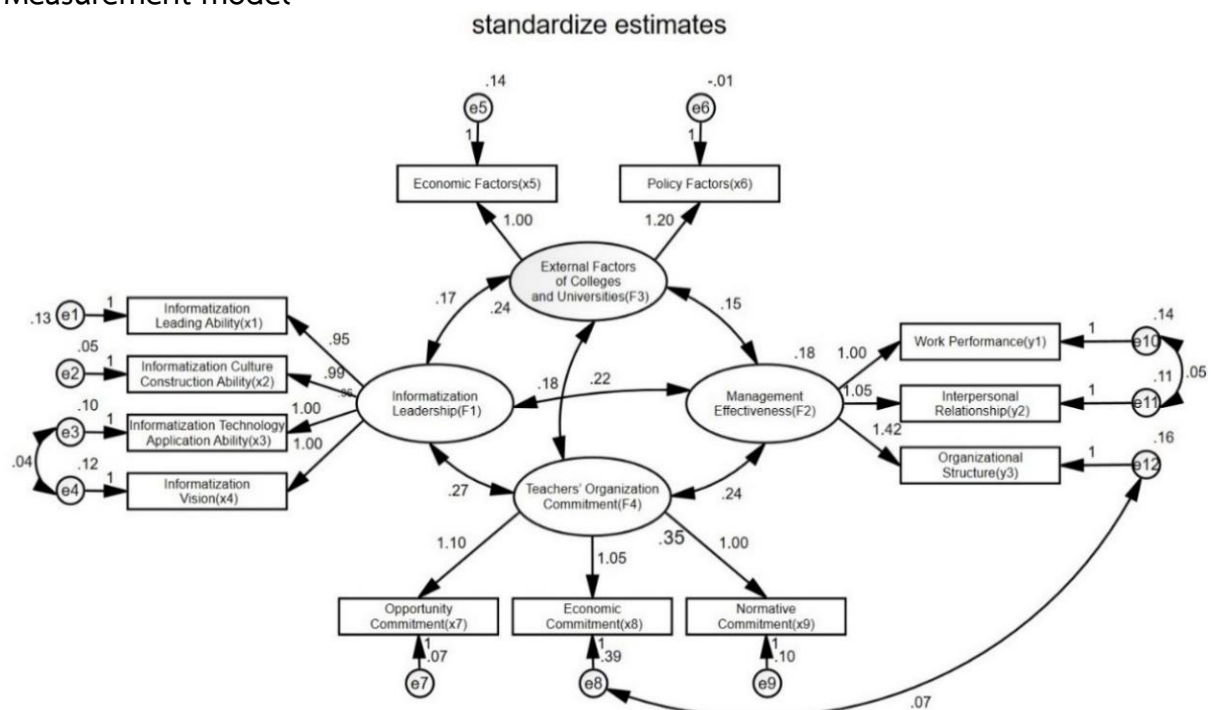
Observed Variables	$\bar{X}$	S.D.	%CV	SK	KU	Shapiro-Wilk	p-value
x1	3.905	0.678	17.371	.031	-.623	.953	<.001
x2	3.997	0.638	15.977	-.088	-.337	.945	<.001
x3	3.935	0.683	17.368	-.212	-.146	.945	<.001
x4	3.923	0.693	17.680	-.218	.102	.934	<.001
x5	4.168	0.622	14.946	-.353	.458	.905	<.001
x6	4.150	0.584	14.085	-.691	.844	.912	<.001
x7	4.069	0.707	17.397	-.285	.008	.915	<.001
x8	3.631	0.893	24.593	-.655	.947	.945	<.001

x9	4.128	0.669	16.226	-.279	-.266	.912	<.001
y1	4.124	0.563	13.661	-.001	-.435	.933	<.001
y2	4.107	0.553	13.484	-.276	.166	.939	<.001
y3	3.911	0.727	18.609	-.224	-.547	.945	<.001
Mardia's coefficient				85.198			

Note: x1: Informatization Leading Ability. x2: Informatization Culture Construction Ability. x3: Informatization Technology Application Ability. x4: Informatization Vision .x5: Economic Factors. x6: Policy Factors. x7: Opportunity Commitment. x8: Economic Commitment. x9: Normative Commitment. y1: Work Performance. y2: Interpersonal Relationship. y3: Organizational Structure.

The descriptive analysis resulted for each variable were shown in the table above. As can be seen from the chart data, the average value of each variable was between 3.631 and 4.168. Overall, subjects' perception of each variable was at a high level. From the perspective of the percentage of deviation coefficient CV, the value was between 13.4% and 24.5%, indicating that the data was not concentrated and the deviation was large.

Measurement model

Chi-square=118.212 DF=45 P=.000 ratio=2.627 CFI=.967 RMSEA=.090 GFI=.915 IFI=.967 NFI=.948 TLI=.951

Figure 1: The Measurement Model of Four Latent Variables and Their Interrelation in Standardized Format, and the Model Fit Indexes.

If the model fit index reaches the recommended value, it meant that the model fits good, indicating that the hypothetical model was supported by the data .The fit of the model was verified by confirmatory factor analysis, and it was found that all values of the measurement model were in line with the standard, including CMIN/DF=2.637(CMIN/DF<3), Data conforms to standards .NFI=0.948, IFI=0.967, TLI=0.919, CFI=0.951, The average data was greater than 0.9 in line with the standard. Indicating the fit of the model Degree is good. RMSEA=0.090 (less than 0.08) was acceptable. It can be seen that the overall fit index of the model had reached the recommended value, indicating that the constructed model was supported by practical data (Joel & Collier, 2020: 221-239).

3) Reliability and validity

Table 4: The Composite Reliability (CR), the Average Variance Extracted (AVE) the Maximum Shared Variance (MSV), the Maximum Reliability (MaxR(H)), and the Latent Variables Intercorrelation with Square Root of AVE at the Diagonal. (Validity Analysis).

Latent variables	CR	AVE	MSV	MaxR(H)	F2	F3	F1	F4
Inf-Lea	0.935	0.782	0.756	0.942	0.884			
Ext-Fac	0.902	0.824	0.498	1.023	0.585***	0.908		
Man-Eff	0.841	0.639	0.880	0.846	0.870***	0.706***	0.799	
Tea-Org	0.880	0.712	0.880	0.912	0.756***	0.631***	0.938***	0.844

Note: *** means $P < 0.001$: CR=composite reliability, AVE=average variance extracted, MSV=maximum shared variance, MaxR(H) = maximum reliability; Inf-Lea (F1) = Informatization Leadership, Man-Eff (F2) = Management Effectiveness, Tea-Org (F4) = Teacher's Organizational Commitment, Ext-Fac (F3) = External factors of the colleges and universities

Reliability and validity were mainly determined by MaxR (H) and MSV. In general, the MaxR(H) value of each variable should be greater than their CR value, while the MSV value of the variables should be less than their AVE value (Fornell & Larcker, 1981). The reliability and validity analysis were showed in Table 4.6. The MaxR(H) values were 0.942, 1.023, 0.846, 0.912. The MaxR(H) values were all greater than the CR values, which were in line with the standard.

MSV values were 0.756, 0.498, 0.880, 0.880. AVE values were 0.782, 0.824, 0.639, 0.712, and variables F1 and F3 were consistent (Fornell & Larcker, 1981).

In this model we used the composite reliability to assessed the measurement model reliability with the cut off criteria of .70 (Hair, et. al, 2017). Data analysis in table 4.6 showed that the CR values are 0.935, 0.902, 0.841, and 0.880. It showed that the data had good reliability.

4) Hypothesis testing

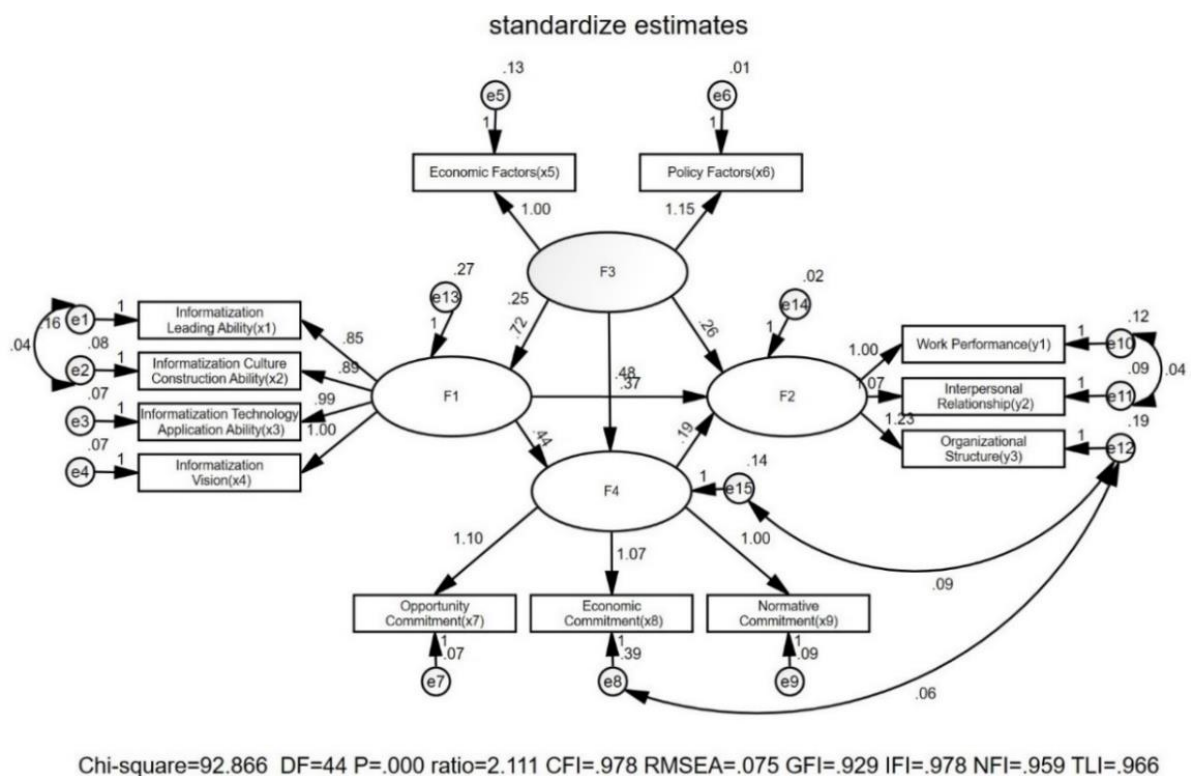

Figure 2: Structural Equation Models and Model Evaluation

5) Direct effects

Table 5: The hypotheses testing

Effects	Estimate	Standardized	S.E.	z-test	P-value	Hypothesis
Inf-Lea→Man-Eff	0.369	0.534	0.051	7.176	***	H1
Ext-Fac→Man-Eff	0.259	0.297	0.058	4.438	***	H2
Tea-Or→Man-Eff	0.188	0.255	0.065	2.873	.004	H3
Ext-Fac→Inf-Lea	0.719	0.569	0.088	8.130	***	H4

Inf-Lea→Tea-Org	0.442	0.471	0.064	6.859	***	H5
Ext-Fac→Tea-Org	0.481	0.405	0.079	6.092	***	H6

Note: *Inf-Lea=Informatization Leadership, Man-Eff=Management Effectiveness, Tea-Org=Teacher's Organizational Commitment, Ext-Fac= External factors of the colleges and universities; *** means $P < 0.001$.*

According to the analysis resulted in Table.5, the significant results (P values) of the six direct hypotheses in this study were all less than 0.05, indicating that the six direct hypotheses in this study were all valid (Arbuckle J., 2008: 72-79).

6) Indirect effects

Table 6: The Effect Decomposition in→ the Indirect Effects.

Hypothesis	Indirect path	Estimate	Lower	Upper	P
H7	Ext-Fac→Inf-Lea→Man-Eff	.2655	.1703	.4142	.0006
H8	Ext-Fac→Inf-Lea→Tea-Org →Man-Eff	.0598	.0033	.1528	.0693
H9	Inf-Lea →Tea-Org→ Man-Eff	.0832	.0057	.2055	.0713

Note: *Inf-Lea=Informatization Leadership, Man-Eff=Management Effectiveness, Tea- Note: Org=Teachers' Organizational Commitment, Ext-Fac= External factors of the colleges and universities; P = probability to commit type-1 error.*

The mediating effect of the model was tested using the Bootstrap method. As can be seen from Table.6, the significant results (P value) of H7, H8 and H9 in this study, only H7 was less than 0.05, among which the indirect effect of Ext-Fac on Man-Eff through Inf-Lea was 0.2655, while 95 % confidence interval [0.1703-0.4142] excluding 0. This suggested that Inf-Lea had a significant mediating effect on Ext-Fac and Man-Eff, thus H7 holds, the assumptions of H8 and H9 were not established. (Gaskin & Lim, 2018).

7. Conclusion, Discussion and Recommendations

The survey sample of this research was art major teachers in Shanghai universities. The population sample was determined by stratified multistage random sampling and conditional sampling to determine the sample size 200. The Likert (5-level) rating scale questionnaire prepared by the researcher was sent to the interviewees. The statistics used in the data

analysis were descriptive statistics, confirmatory factor analysis (CFA) and structural equation modeling (SEM).

Through the above research, it is concluded that (1) the informatization leadership of art major teachers in Shanghai colleges and universities had a positive impact on management effectiveness. (2) Teachers' information leadership will be affected by external factors in colleges and universities, and informatization leadership will had a positive impact on teachers' organizational commitment. (3) The model fits the empirical data effectively.

This research provides some inspiration and reference for the management effectiveness of art major teachers in colleges and universities in Shanghai. Through the continuous improvement of the development of informatization leadership, it will definitely have a long-term impact on the management effectiveness of art major teachers. The following points are worthy of consideration in follow-up research and further study.

(1) Recommendation for policy formulation

Promoting the informatization of art majors in colleges and universities is the common responsibility of the government, colleges and universities, college leaders and teachers. The ability of college teachers to used information technology to process information, including consciousness, thought and technology. Informatization leadership in the field of art majors in colleges and universities will enhance the diversification of art education and expand new ideas for art professional education.

(2) Recommendation for practical application

Through the above content, the relationship between the informatization leadership and management effectiveness of art majors in colleges and universities is analyzed in detail. The external factors include: the policy development system and economic input indicators issued by the government or local management departments, and each college will be potentially restricted by external factors. How to make art teachers understand-accept-learn-apply informatization leadership requires a long period of adaptation. After analyzing the influencing factors, it will enter a relatively important practice stage.

(3) Recommendation for Further Research

Under the background of the development of educational informatization, the fundamental goal of college art major teachers to develop informatization leadership is to expand the management efficiency in the network age. Based on the interpretation of the characteristics of informatization leadership, we found that art teachers and informatization leadership will be a good combination, and art teachers will be improved in different aspects.

Bibliography

Arbuckle, J. (2008). **Amos 17.0 user's guide**. 72-79.

Fornell, C., & Larcker, D. (1981). **Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error**. *Journal of Marketing Research*, 337-346.

Gaskin, J., & Lim, J. (2018). **Indirect Effects**. AMOS Plugin: Gaskination's StatWiki.

Hair, et. al. (2017). **Multivariate Data Analysis**. 8th ed. United Kingdom: Cengage Learning EMEA.

Joel, E., & Collier. (2020). **Applied Structural Equation Modeling Using AMOS**. 221-239.

**EFFECTS OF FEMALE LEADERSHIP ON TEACHERS' PERCEIVED TRUST
IN ART EDUCATION MANAGEMENT IN COLLEGES
AND UNIVERSITIES, SHANXI PROVINCE**

Liu yuexiao

หลิว เยว่เซี่ยว

Prapatpong Senarith

ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์

Sukhum Moonmuang

สุขุม มูลเมือง

Educational Administration, Faculty of Education,

Bangkokthonburi University

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail: 249844407@qq.com

Received : 24 September 2022

Revised : 17 June 2023

Accepted : 17 June 2023

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) To develop the measurement model of the effects female leadership on teachers' perceived trust in art education management in colleges and universities, by taking into account teachers' characteristics and organizational climate; (2) To study the factors affecting teachers' perceived trust in female leadership; (3) To decompose the effects of female leadership on teachers' perceived trust; and (4) To compare the models of teachers' perceived trust between teachers of different genders.

A quantitative survey research was used in this study. The data were collected by using a Likert-type self-rating questionnaire, developed by the researcher, with an IOC score of 0.85 and a reliability coefficient score of 0.91, from 230 art teachers working in colleges and universities in Shanxi province. The statistics used for data analyses included descriptive statistics, confirmatory factor analysis, structural equation modelling, and likelihood ratio test respectively.

The main findings were: (1) The measurement model of the effects of female leadership on teachers' perceived trust consisted of all four hypothetical variables, i.e., female leadership, organizational climate, teachers' characteristics, and teachers' perceived trust (Chi-square =97.721; df=46; ratio= 2.124; p-value=.000; CFI=0.979; RMSEA=0.070); (2) Teachers' perceived trust in art education management was affected by female leadership and organizational climate; (3) Female leadership exerted its influences on teachers' perceived trust both directly and indirectly through organizational climate: and (4) There was no difference of perceived trust in female leadership between teachers of different genders.

Keywords: Female leadership, Teachers' perceived trust, Art education management

1. Introduction

Around the world, the topic of gender leadership has been discussed and studied in academia. Today, far more women than men are enrolled in higher education worldwide (Louise, 2013). Even so, in the 21st century, issues of glass ceilings and sexism still make it difficult for women to gain leadership roles. While researchers have conducted many studies highlighting the many benefits of female leadership, there is still a lack of women in top management positions (Jones & Jones, 2017). The absence of women in senior leadership is a recurring theme in today's world. Despite the liberation of women's freedom and the movement for women's rights, women participate in higher education more and more, but the lack of educational leadership, especially senior leadership, is still ignored.

In modern China, under the influence of Western culture, women are gradually liberated and deeply involved in their work. Therefore, there is a popular saying "women become masculine, men become feminine" in today's workplace. It can be seen that women's occupation is gradually paid attention to and their hard work and ability gradually replace men's status. China's higher education system is one of the largest in the world, with 2,824 colleges and universities. Among them, 1202 are regular full-time universities; 465 private universities; 295 adult colleges and universities; there were 1,327 higher vocational schools. The system includes 32.01 million students and 1.57 million teachers (Ministry of Education, 2014). Research on female leadership in China has made progress in enterprises, but it still needs to be further developed in higher education. The research on the perceived trust of art teachers in colleges and universities in Shanxi Province towards female leaders is based on the attitude towards men in traditional Chinese culture. Although women have been liberated and entered the workplace, "son preference" is always in people's unconscious concept. Previous research shows that only

4.5% of higher education institutions in mainland China are female. In China, Confucius (551 BC-479 BC) introduced a private institution of higher education during the Eastern Zhou Dynasty. However, only some sons go to the institution to study. Paying for daughters is considered a waste of money because, according to the traditional family relationship mentioned in the previous section, daughters are treated as temporary members of the family and not valued (Kanglei & John, 2018). There are still a minority of senior leadership positions in the art departments of colleges and universities in Shanxi. Even in some remote mountainous areas, women make up the majority of teachers, but the management is assistant leadership or even none.

According to the survey statistics, among the 64 colleges and universities in Shanxi Province, there are 46 undergraduate colleges and higher vocational colleges with art majors. In terms of students' graduation, undergraduate colleges are better than junior colleges, and normal colleges are better than comprehensive colleges. In terms of the educational background of art colleges in Shanxi Province, the number of teachers with doctor's degree is in the minority, the number of postgraduate students is increasing year by year, and the number of undergraduate teachers is in the majority. Through this study to investigate the Chinese women's leadership situation of Shanxi university, through the dean of the research on women's leadership of the relevant variables and influencing factors, combined with comprehensive undergraduate academy of fine arts in Shanxi Province, dean of the leadership of the actual situation, can promote the comprehensive and selecting talents, appointed cadres of colleges and universities in Shanxi Province and improve the leadership, for women cadres into the plan, leading to promote gender equality.

2. Research questions

The following questions were set to guide this study:

1. Given the selected variables of teachers' characteristics and organizational climate, what was the appropriate measurement model of female leadership affecting teachers' perceived trust in art education management in Shanxi province?
2. Did the factors selected for study affect teachers' perceived trust in female leaders?
3. How did female leadership affect teachers' perceived trust?
4. Was there any difference in teachers' perceived trust between teachers of different genders?

3. Research objectives

The objectives of this research were

1. to develop the measurement model of Teacher perceived trust, Female leadership, Teachers' characteristics, and organizational climate,
2. to study the factors affecting the performance of art teachers' perceived trust in female leaders,
3. to partitioning the effects of female leadership on teacher perceived trust,
4. to compare the relationship of factors effecting on teacher's perceived trust between teacher's gender.

The researchers expect that teachers classified by (1) gender, (2) age, (3) education level, (4) position, (5) experience and (6) type of university have different degrees of perceived trust towards female leaders.

4. Research Hypotheses

The following hypotheses were set to be tested by the data collected:

H1: Female leadership effecting on the trust of art faculty to female leaders in managing arts education.

H2: The characteristics of teachers effecting on the trust of teachers in the art department to female leaders in the management of art education.

H3: Organizational climate effecting on art teacher trust in female leaders in managing arts education.

H4: Female leadership effecting on the characteristics of teachers.

H5: Female leadership effecting on the organizational climate.

H6: Organizational climate effecting on teacher characteristics.

H7: Female leaders effecting on teachers' perceived trust via teacher characteristics.

H8: Female leaders effecting on teachers' perceived trust via organizational climate.

H9: Female leaders effecting on teachers' perceived trust via teacher characteristics and organizational climate.

5. Research Methodology

A quantitative survey research was used in this study. The data were collected by using a Likert-type self-rating questionnaire, developed by the researcher, with an IOC score of 0.85 and a reliability coefficient score of 0.91, from 230 art teachers working in colleges and

universities in Shanxi province. The statistics used for data analyses included descriptive statistics, confirmatory factor analysis, structural equation modelling, and likelihood ratio test respectively.

6. Research Results

1) Sample characteristics

Table 1: the frequencies (n), and percent of groups of qualitative variables.

Variables	levels	n	%
gender	male	63	27.4
	female	167	72.6
age	less than 30 years old	22	9.6
	30 to 50 years old	149	64.8
	50 years of age or older	59	25.7
cert	Missing	18	7.8
	PHD	93	40.4
	Master	97	42.2
	Bachelor	22	9.6
occ	Missing	6	2.6
	Professor	72	31.3
	Associate professor	90	39.1
	Lecturer	51	22.2
	Teaching Assistant	11	4.8
major	Missing	47	20.4
	Art	76	33.0
	Design	60	26.1
	Calligraphy	47	20.4
exp	Missing	6	2.6
	Less than 5 years	47	20.4
	More than 5 years	37	16.1
	More than 10 years	140	60.9
area	Missing	59	25.7
	Taiyuan	102	44.3

Variables	levels	n	%
	Datong	9	3.9
	Xinzhou	9	3.9
	Yuncheng	51	22.2
total		230	100.0

The results from table 1 showed that the total number of respondents were 230 persons. In the gender classification of the survey sample, the proportion of male and female is slightly different, accounting for 27.45% and 72.6% respectively. In terms of age, 9.6% were younger than 30 years old, 64.8% were 30-50 years old, and 25.7% were older than 50 years old. Among the degrees in the sample, 31.3 percent were professors, 39.1 percent assistant professors, 22.2 percent lecturers, and 4.8 percent assistant lecturers. Those with less than 5 years accounted for 20.4%, those with more than 5 years accounted for 16.1%, and those with more than 10 years accounted for 60.9%. Among the teachers who filled in Shanxi, 44.3 percent came from Taiyuan, 22.2 percent from Yuncheng, and 3.9 percent from Datong and Xinzhou.

2) Descriptive statistics of variables

Table 2: Descriptive statistics of quantitative variables:

	Skewness				Kurtosis		Shapiro-Wilk	
	Mean	SD	Skewness	SE	Kurtosis	SE	W	p
Responsibility	3.60	0.924	-1.210	0.160	5.27	0.320	0.919	< .001
Modesty/ Warmth	3.88	0.948	-1.397	0.160	5.59	0.320	0.885	< .001
Appreciate and share	3.81	0.941	-1.163	0.160	5.15	0.320	0.894	< .001
Team cohesiveness	3.82	0.973	-1.222	0.160	4.79	0.320	0.893	< .001
Perceived integrity	3.84	0.967	-1.365	0.160	5.10	0.320	0.892	< .001
Work experience	3.07	1.190	-0.935	0.160	2.23	0.320	0.943	< .001
Self-efficiency	3.96	0.974	-2.247	0.160	10.77	0.320	0.820	< .001
Management atmosphere	3.54	1.002	-2.120	0.160	10.57	0.320	0.832	< .001
Learning organization	3.71	1.094	-1.751	0.160	6.61	0.320	0.848	< .001
Work performance	3.00	1.170	-1.213	0.160	4.23	0.320	0.911	< .001
Improve teaching	3.52	1.149	-1.921	0.160	7.45	0.320	0.844	< .001
Learning achievement	3.70	1.164	-1.935	0.160	6.94	0.320	0.831	< .001

As shown in the above table, it can be found that the mean value of each variable is between 3.004-3.884. Generally speaking, the perception of each variable of the subjects is at

an intermediate level. In terms of the percentage of the deviation coefficient, it is mainly between 24.408 and 38.954. Relatively concentrated. The results show that the concentration of data is good. The skewness and kurtosis values of all variables were within the acceptable range of plus or minus 2, indicating the normality of the data. As can be seen from Table 2, the P-values of all variables are less than .01, which is very significant and statistically significant.

3) Model fit evaluation

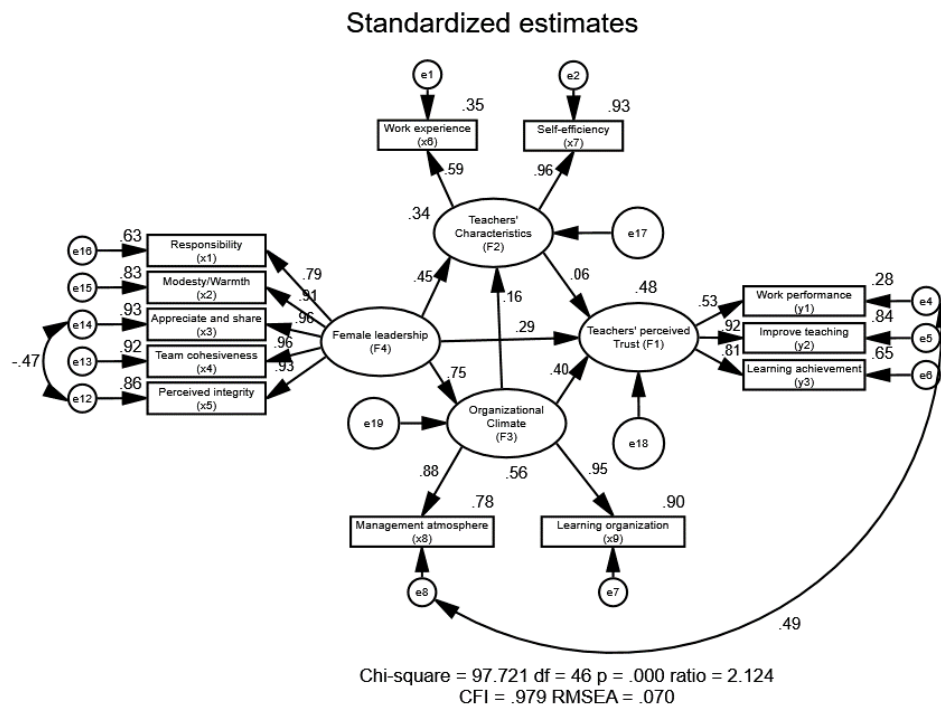

Figure 1: Structural Equation Models and model evaluation

The researcher tested the fitting of the structural model and found that the fitting degree of the structural model was as follows: (Chi-square=97.721, DF=46 ratio=2.124, CFI=0.979, RMSEA=0.070), indicating that the fitting degree of the structural model in this study is acceptable.

4) Factor loading

Table 3: Factor loading of four latent variables in unstandardized and standardized

Latent/Observed variables	Factor loading		z-test	p-value
	Estimate	Standardized		
Teachers' perceived trust (F1)				
Work performance (y1)	1.000	0.527		0.000
Improv teaching (y2)	1.722	0.915	8.303	0.000
Learning achievement (y3)	1.540	0.808	8.165	0.000
Female's leadership (F4)				
Responsibility (x1)	1.000	0.794		0.000
Modesty/warmth (x2)	1.178	0.911	16.817	0.000
Appreciate and share (x3)	1.236	0.963	18.241	0.000
Team cohensiveness (x4)	1.276	0.961	18.300	0.000
Perceived integrity (x5)	1.224	0.928	17.204	0.000
Teacher's characteristics (F2)				
Work experience (x6)	1.000	0.595		0.000
Self-efficiency (x7)	1.326	0.964	6.370	0.000
Organizational climate (F3)				
Management asmosphere (x8)	1.000	0.883		0.000
Learning organization (x9)	1.160	0.950	19.376	0.000

It was used to conduct verification analysis on the model, and the analysis results showed that the standardized factor load values of 12 dimensions of the four variables in this study were all greater than 0.5, and reached a significant level, indicating a high degree of correlation between the four potential variables and constituent indexes.

5) Model evaluation

Table 4: the criteria using to identify the model fit

Measure	Estimate	Threshold	Interpretation
CMIN	97.721	--	--
DF	46	--	--
CMIN/DF	2.124	Between 1 and 3	Excellent
CFI	0.979	>0.95	Excellent
SRMR	0.045	<0.08	Excellent
RMSEA	0.07	<0.06	Acceptable
PClose	0.045	>0.05	Acceptable

It was used to analyze the structural equation model to evaluate the validity of the model. The analysis results are Excellent, where CMIN/DF=2.124, CFI=0.979, SRMR=0.045,

RMSEA=0.07, P-Close=0.045, indicating that the structural equation model of this study is reasonable and can be analyzed.

Table 5: the results of model fit evaluation for each in[dicator].

Measure	Terrible	Acceptable	Excellent
CMIN/DF	> 5	> 3	> 1
CFI	<0.90	<0.95	>0.95
SRMR	>0.10	>0.08	<0.08
RMSEA	>0.08	>0.06	<0.06
PClose	<0.01	<0.05	>0.05

6) Hypotheses testing

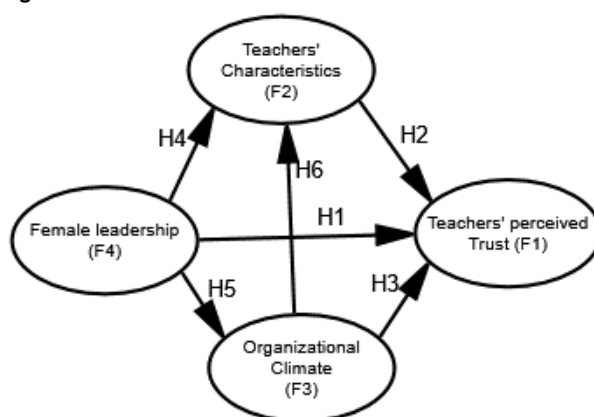

Figure 2: the hypotheses of the effects between the exogenous on the exogenous variables.

- H1: Female leadership (F4) —————> Teachers' perceived Trust (F1)
- H2: Teachers' characteristics (F2) —————> Teachers' perceived Trust (F1)
- H3: Organizational Climate (F3) —————> Teachers' perceived Trust (F1)
- H4: Female leadership (F4) —————> Teachers' Characteristics (F2)
- H5: Female leadership (F4) —————> Organizational Climate (F3)
- H6: Organizational Climate (F3) —————> Teachers' Characteristics (F2)

Six hypothesis sets were tested in this study. As shown in Table 7, except for hypotheses 2 and 6, female leaders have a positive impact on the perceived trust of art department teachers toward female leaders, and the remaining hypotheses are tested as highly significant. Interestingly, H2 is the control variable from F2 teacher characteristics to F1 teacher perceived trust. If it has an indirect effect, it is not significant if it has a direct effect. Because Chinese

culture is different from Western culture, it cannot be completely explained by Western theories. The details of the paired comparison are shown in Table 6.

Table 6: the hypotheses testing

Effects	Estimate	standardized	z-test	P-value	hypothesis
F4 → F1	0.246	0.295	3.014	0.003	H1
F2 → F1	0.05	0.058	0.819	0.413	H2
F3 → F1	0.276	0.405	3.966	***	H3
F4 → F2	0.436	0.452	3.873	***	H4
F4 → F3	0.918	0.752	11.218	***	H5
F3 → F2	0.128	0.162	1.662	0.097	H6

It was used to analyze the six direct hypotheses in this study. From the analysis results, the standardized path coefficients of h1-H6 were 0.295, 0.058, 0.405, 0.452, 0.752 and 0.162, respectively, and the significance results (P values) of H3-H5 were all 3 *. If the significance result (P value) of H1 is 0.003, H2 is 0.413, and H6 is 0.097, it indicates that F-Leadership has a significant effect on Teachers' Perceived Trust. Org-climate and T-characteristics also play an important role. In general, the six direct hypotheses of this study are all valid. See Table 5 for details.

Table 7: the overall models comparison test between the unconstrained and the constrained models.

Models	χ^2	DF
Unconstrained	165.758	92
Constrained	171.056	98
Difference ($\Delta\chi^2$)	5.298	6
P-Value	0.506	

Table 7 shows that the chi-square difference ($\Delta\chi^2$) between the limited model and the benchmark model in this study was not significant ($\Delta\chi^2 (69) = 5.928$, $P > 0.05$), indicating that the limitation model is acceptable and the measurement model is constant in different populations.

Table 8: the hypothesis testing

Path Name	Male Beta	Female Beta	Difference in Betas	P-Value for Difference	Hypothesis
Female leadership → Teacher's perceived trust.	0.109	0.337**	-0.228	0.096	H1
Teacher's characteristics → Teacher's perceived trust.	0.202	-0.004	0.206	0.488	H2
Organizational climate → Teacher's perceived trust.	0.719	0.374***	0.345	0.964	H3
Female leadership → Teacher's characteristics.	0.142	0.527***	-0.385	0.452	H4
Female leadership → Organizational climate.	0.905***	0.712***	0.193	1	H5
Organizational climate → Teacher's characteristics.	0.256	0.186†	0.071	0.787	H6

The differences between male and female teachers in structural models are analyzed, and the results are shown in Table 4.8. As can be seen from the table, there is no significant difference in H3, H5, and H6 between the two groups, with significant P greater than 0.05, and there is a significant difference in H5, which means that f-leadership has a greater impact on Organization climate among male and female teachers.

7. Conclusion of Results

The main findings were: (1) The measurement model of the effects of female leadership on teachers' perceived trust consisted of all four hypothetical variables, i.e., female leadership, organizational climate, teachers' characteristics, and teachers' perceived trust (Chi-square=97.721; df=46; ratio= 2.124; p-value=.000; CFI=0.979; RMSEA=0.070); (2) Teachers' perceived trust in art education management was affected by female leadership and organizational climate; (3) Female leadership exerted its influences on teachers' perceived trust both directly and indirectly through organizational climate: and (4) There was no difference of perceived trust in female leadership between teachers of different genders.

8. Proposed, Discussion and Recommendations

The four main aspects of participation in arts management in colleges and universities in Shanxi Province, China are as follows : (1) on the basis of this study, future research will further conduct a questionnaire survey on the perception and trust of female leaders to expand the sample size and improve the data quality; (2) While investigating the degree of trust of teachers in the department of Art to female leaders, continue to explore the modesty and other abilities contained in female leaders; (3) Continue to explore the sensitivity and intuition of female leaders, and investigate the degree of trust of art teachers towards female leaders; (4) While investigating the teachers' trust in female leaders in the art department, continue to explore the tenderness and transformational leadership ability contained in female leaders. It is hoped that through the discussion of this study, the friends who are interested in female leadership in China's higher education can continue to explore together, open the window of gender, put the topic of female leadership in an important position in education management, and attract people's attention and interest.

1) Discussion about major findings of objective 1

Based on objective 1, this research proposes to establish a measurement model of teachers' perceived trust, female leadership, teacher characteristics and organizational climate. As four main variables, this paper investigates the relationship between teachers' perceived trust and female leadership, the relationship between female leadership and teacher characteristics, and the relationship between teacher characteristics and organizational climate, and puts forward six hypotheses for the four variables. Through the investigation of art teachers in Shanxi Jinzhong College, Datong University, Taiyuan Normal College, Yuncheng College, Yuncheng Normal College and other colleges and universities, through model testing and data analysis, the results are established and significant. The results are consistent with those of Servet Atik, Hasan Demirtaş and Mahmut Aksoy. From the perspective of teachers, teachers' perceived principal support directly affects the principal's trust in teachers. Secondly, teachers' perception of principal's support directly affects teachers' perception of organizational justice, and indirectly affects teachers' trust to teachers. Finally, teachers' perception of principal trust directly affects teachers' perception of organizational justice. As for female leadership, consistent with scholar Barbara Kellerman's research in her book "Leadership Realities and The Challenge to Women", women tend to be transformational leadership styles than men, and can also show more transactional leadership emergent reward behaviors. Women score particularly higher than men on the personal care subscale because female leaders are more likely to support and

care for subordinates. Male leaders are more obvious in terms of active and passive management and relaxed leadership behavior characteristics. Although gender differences lead to different leadership styles between men and women, female leaders tend to make key decisions and skillfully use transformational leadership at critical moments of leadership, which is a conclusion drawn through investigation and research. In terms of the perceived trust of teachers in the department of art, it is basically consistent with the research conclusion of scholar Dheshni (Dheshni, 2006). In terms of the trust of leaders, it is mainly related to leaders' character, cooperation ability, integrity and loyalty, etc. In this study, the trust of female leaders is mostly investigated. In terms of teacher characteristics, demographic information collected from each individual provided descriptive data, including gender, work experience, self-efficacy. Yin jing and Ma Shichao (Yin & Ma, 2009: 11) analyzed the influence of organizational atmosphere and academic achievement on learning state and obtained data analysis results.

2) Discussion about major findings of objective 2

Based on the second research objective, this research proposes the factors influencing art teachers' cognition and trust of female leaders. The perceived trust of art teachers in Shanxi Province on female leaders includes three factors: work performance, teaching improvement and learning achievement. The standardized factors are 0.527, 0.915 and 0.808, respectively, and the P value is 0.000 less than 0.05, which indicates that the perceived trust of art teachers on female leaders has a positive impact. When an environment of trust is established within an organization, employees believe that they will be rewarded for the good work they do, and the university promises to provide them with adequate rewards. This ensures continuity of positive behavior, which can improve employee job satisfaction. This is consistent with the research of Bogler & Nir (Bogler & Nir, 2012). The results show that there is a positive correlation between perceived organizational support level of teachers and trust of female leaders. In the chapter 3, a questionnaire was developed to investigate the three dimensions of work performance, information teaching improvement and learning achievement. Through the data analysis in the fourth chapter, it was found that there was a positive correlation between teachers' trust in female leadership in the art department of Shanxi Province.

3) Discussion about major findings of objective 3

Based on the third research objective, this research proposes to study the effects of female leadership on teachers' perceived trust. Women's leadership ability from five dimensions of this study is a responsible, humble, appreciation and gratitude, team cohesion, to perceive the integrity of the standardized factors were 0.794, 0.911, 0.963, 0.961, 0.928, suggesting that

women's leadership in Shanxi art teachers' perception of the trust has a positive impact. It is consistent with the research results of scholar Mohamed Musa (Mohamed, 2018).

In addition to the influence of their own characteristics, the influence of female leaders on teachers' perceived trust also includes indirect effects through organizational climate and teachers' characteristics. The P-value of female leaders, teacher characteristics and organizational climate is less than 0.05. The standardized coefficient of work experience on female leaders' perceived trust in teachers is 0.595. The standardized coefficient of self-efficacy on female leaders' perceived trust in teachers was 0.964. The standardized coefficient of management environment on female leaders' perceived trust in teachers is 0.883, and the standardized coefficient of learning organization on female leaders' perceived trust in teachers is 0.950, indicating that hypotheses H1, H4 and H5 are established and have a positive impact on female leaders.

4) Discussion about major findings of objective 4

The researchers used AMOS software to test the hypothesized structural equation model to test the hypothesized impact of female leaders on perceived trust of art department teachers in Shanxi Province is effective. The analysis results show that the 6 direct hypotheses and 3 indirect hypotheses in this study are valid.

Based on the fourth research objective, this paper proposes to compare the relationship between teachers' gender and teachers' perceived trust. In this study, 27.4% of male teachers and 72.6% of female teachers participated in the survey. According to the comparative analysis results of different groups in this study, there is no difference in hypothesis H1-H6 between male and female teachers.

The results show that the majority of art teachers in Shanxi Province are female, and from the data analysis, female teachers support the ability of female leadership. It also expresses the willingness and desire of future female teachers to participate in the leadership team.

The researchers hope to see the management policy of art education in colleges and universities in Shanxi Province to improve the quantity and quality of female leaders, and to improve the leadership ability of women based on the perception and trust of art teachers for female leaders. In this paper, as the ability of female leadership is carried out in several dimensions, such as responsibility, sensitivity, team cohesion, and perceived integrity, the role of female leadership is more attractive with female transformational leadership. In addition, it is worth noting that women at every age have to balance the topic of family and work. Having

a good handle on the conflict between family and work makes female leaders better able to handle school affairs than male leaders.

Bibliography

- Bogler R., & Nir A. E. (2012). **The importance of teachers' perceived organizational support to job satisfaction: What's empowerment got to do with it?**. *Journal of Educational Administration*, 287-306.
- Dheshni Gunpath. (2006). **Employee perceptions of trust in managers of different gender**. 26.
- Jones, E. L., & Jones, R. C. (2017). **Leadership style and career success of women leaders in nonprofit organizations**. *Advancing women in Leadership*, 37, 37-48.
- Kanglei, M., & John, B. (2018). **Chinese Higher Educator Perceptions Toward Leadership Effectiveness in Regard to Gender**. *International Journal of Leadership and Change*, 25.
- Louise, M. (2013). **Women and Higher Education Leadership: Absences and Aspirations**. Leadership Foundation for Higher Education, 2.
- Ministry of Education. (2014). <http://so.moe.gov.cn/s?siteCode=bm05000001&tab=all&q=2014>. Retrieved from Retrieved from The Ministry of Education of the People's Republic of China (MOE).
- Mohamed, M. (2018). **Inspiring Work-Life Balance: Responsible Leadership among Female Pharmacists in the Egyptian Health Sector**. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 72-76.
- Yin Jing, & Ma Shichao. (2009: 11). **Research on organizational climate, Student learning status and Academic Achievement in Universities**. *Chinese Journal of Health Psychology*, 38-40.

THE INFLUENCE OF INSTRUCTIONAL LEADERSHIP ON ART TEACHERS' PERFORMANCE IN COLLEGES AND UNIVERSITIES IN FUJIAN PROVINCE

Wang Hengzhan

หวาง เหิงชาน

Prapatpong Senarith

ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์

Sukhum Moonmuang

สุขุม มูลเมือง

Educational Administration, Faculty of Education,

Bangkokthonburi University

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail: 690570243@qq.com

Received : 24 September 2022

Revised : 17 June 2023

Accepted : 17 June 2023

ABSTRACT

In recent years, many scholars in China and abroad have paid attention to the instructional leadership of college administrators and its impact on teachers' performance. The objectives of this research were: (1) To study the effect of instructional leadership on art teachers' performance. (2) To decompose how the identified factors affect art teachers' performance; and (3) To evaluate the hypothetical model fit with empirical data.

This research used a quantitative method. A stratified multi-stage random sampling method was employed to draw 229 samples from the population of art teachers in 13 public undergraduate colleges and universities in Fujian Province. A self-rating questionnaire developed by the researcher was used to collect data, with a 100 percent return rate. The statistics used for data analysis were descriptive, confirmatory factor analysis, and structural equation modeling analysis.

The research findings revealed that: (1) Instructional leadership positively exerted its influence on art teachers' performance in colleges and universities; (2) Instructional leadership had a positive impact on organizational climate and teachers' job satisfaction, while the organizational climate also had a positive impact on teachers' job satisfaction. In addition, instructional leadership

also had positive impacts on art teachers' performance through organizational climate and teachers' job satisfaction, and (3) The model under study fitted well with empirical data.

Keywords: Instructional Leadership, Art Teachers' Performance, Organizational Climate, Teacher's Job Satisfaction, Colleges and Universities in Fujian province

1. Introduction

Higher education in the 21st century was a more comprehensive education, which not only paid attention to the development of science but also paid more attention to the improvement of artistic accomplishment. Whether in the East or the West, art education was an important link in the national education system. It reflected the personality, characteristics, and worldview of a nation, and shaped the personality and worldview of new generations (Wang L., 2020: 77-78). The development of higher art education in the world was inseparable from the leadership of the art major administrators in colleges and universities, and the instructional leadership of art discipline administrators was the core of the development of art education in colleges and universities. Wahyuni et al (2019: 53-61) pointed out that in the era of globalization as it was now, the quality of education became very urgent for a nation to compete in the international arena. China's art education has played a huge role in the development of history. It was a philosophy of beauty, reflecting a high degree of aesthetic connotation and humanistic spirit (Zhao & Ma, 2007: 145).

How to make Chinese art education meet the requirements of the development of the times was the obligatory mission of contemporary colleges and universities. Chinese President Xi Jinping (China Art Daily, 2021) pointed out during his visit to Tsinghua University on April 19 that art, art, science, and technology complement, promote and complement each other. It was necessary to give full play to the important role of art in serving economic and social development, apply more art elements and artistic elements to urban and rural planning and construction, enhance the aesthetic charm and cultural taste of urban and rural areas, and better serve the high-quality life needs of the people with art achievements. It can be seen that the country's emphasis on art has reached an unprecedented height, which also means that China's art education has also ushered in new challenges.

With the continuous deepening of curriculum research, to improve the quality of teachers, teacher professionalization movements have been launched around the world, and this has triggered a debate on teacher instructional leadership (Qin, X., 2011: 75). In 2013, China included "improving the instructional leadership of college teachers" in the "*Second*

Phase Construction of Higher Education Teaching Reform and Teaching Quality Project”, which gradually set off a wave of research on the development of teaching quality and teachers’ instructional leadership in colleges and universities. Teachers were the main force for the future sustainable development of colleges and universities, and teachers play an important role in teaching. To improving the instructional leadership of colleges and universities was one of the important ways to improve the instructional leadership and teaching performance of college teachers (Wang J., 2020, p7; Dai & Wan, 2016: 59-63). In recent years, Chinese colleges and universities had begun to conduct comprehensive assessments of teachers through the method of performance, in to improve the teaching quality of colleges and universities and the comprehensive ability of teachers.

2. Research Objectives

1. To study the effect of instructional leadership on art teachers’ performance.
2. To decompose how the factors affect art teachers’ performance.
3. To evaluate the hypothetical model fit the empirical data.

3. Research Hypothesis

- H1: Instructional leadership has a positive effect on art teachers’ performance.
- H2: Organizational climate has a positive effect on art teachers’ performance.
- H3: Teachers’ job satisfaction will affect art teachers’ performance.
- H4: Instructional leadership will affect organizational climate.
- H5: Instructional leadership will affect art teachers’ job satisfaction.
- H6: Organizational climate will affect art teachers’ job satisfaction.
- H7: Instructional leadership affects art teachers’ performance via organizational climate.
- H8: Instructional leadership affects art teachers’ performance via organizational climate and teachers’ job satisfaction.
- H9: Instructional leadership affects art teachers’ performance via teachers’ job satisfaction.

4. Research Method

This study used quantitative research methods to help identify the influence of instructional leadership on art teachers’ performance. Data collection was carried out using a Likert-typed self-rating questionnaire. Used SPSS software to sort out the collected data, and analyzed the data through AMOS software and structural equation model. The population in

this research was art teachers from 13 public undergraduate colleges and universities in Fujian Province with a total of 845 people. (China Education Online, 2021). This study uses G*power software and adopts a multi-stage random sampling method to select 229 art teachers as a population sample from 13 colleges and universities in Fujian Province. The expert IOC analysis results for this research tool ranged from 0.5 to 1.0, and the Cronbach alpha reliability analysis results for the four variables ranged from 0.902 to 0.973. Based on the results of these analyses, the researchers eliminated projects with low-reliability coefficients and completed the final instrument development. As shown in Table 1.

Table 1: Instrument Measurement Results

Instruments	IOC	Number of items	Cronbach's alpha
1. Instructional Leadership		31	0.973
a. Vision and Goal Building	0.67-1.00	9	0.916
b. Promote the development of teachers	0.67-1.00	7	0.925
c. Instructional environment creation	0.67-1.00	6	0.891
d. Instructional guidance and management	0.67-1.00	9	0.927
2. Art teachers' performance		21	0.902
a. Scientific research Performance	0.67-1.00	12	0.842
b. Artistic Creation Performance	1.00-1.00	9	0.841
3. Organizational climate		25	0.959
a. Leader behaviors	0.50-1.00	9	0.932
b. Management system	1.00-1.00	7	0.921
c. Teachers' behaviors	0.83-1.00	9	0.925
4. Teachers' job satisfaction		26	0.914
a. Leadership and Management	1.00-1.00	6	0.940
b. Self-actualization and development	0.50-0.83	6	0.743
c. Organizational climate and colleague relationship	0.83-1.00	8	0.768
d. Working Environment	0.67-1.00	6	0.742

5. Research Results

1) Qualitative data analysis

Data analysis results showed an almost equal gender ratio, with 53.3% male and 46.7% female. The proportion of fine arts and design majors was similar, with fine arts accounting for 47.6 percent and art design for 52.4 percent. Among the titles surveyed, Associate Professors (29.7%) and Lecturers (53.3%) accounted for the most, while Professors (4.8%) and Teaching Assistants (12.2%) accounted for the least. 51.5% had more than 10 years of work experience.

2) Quantitative data analysis

Table 2: The Means, Standard Deviations, and The Percent of Coefficient of Variation of All Observed Variables

Observed variables	$\bar{X}$	S.D.	%CV	$\bar{X}$ level
Instructional Leadership				
Vision and Goal Building (x1)	3.635	0.800	22.025	High
Promote the development of teachers (x2)	3.548	0.821	23.142	High
Instructional environment creation (x3)	3.596	0.812	22.596	High
Instructional guidance and management (x4)	3.525	0.831	23.577	High
Art teachers' performance				
Scientific research Performance (y1)	3.516	0.706	20.071	High
Artistic Creation Performance (y2)	3.457	0.805	23.296	High
Organizational climate				
Leader behaviors (x5)	3.393	0.865	25.484	Medium
Management system (x6)	3.321	0.840	25.291	Medium
Teachers' behaviors (x7)	3.467	0.823	23.744	High
Teachers' job satisfaction				
Leadership and Management (x8)	3.486	0.826	23.688	High
Self-actualization and development (x9)	3.801	0.812	21.363	High
Working Environment (x10)	3.566	0.863	24.199	High
Organizational climate and colleague relationship (x11)	3.408	0.854	25.046	High

Results of the descriptive analysis of each variable were shown in Table 2. It can be seen the mean value of each variable was between 3.321-3.801. Çelik & Oral (2016: 6-14)

pointed out that in general, the evaluation criteria for Likert Score Interval (Mean) were: 1.00 - 1.79 meant very low level, 1.80 - 2.59 meant low level, and 2.60 - 3.39 meant medium level, 3.40 - 4.19 meant high level, 4.20 - 5.00 meant very high level. And, in terms of the percentage of deviation coefficient CV, it was concentrated between 20-25, Therefore, the analysis results indicated that the data deviation was relatively concentrated.

3) Measurement model

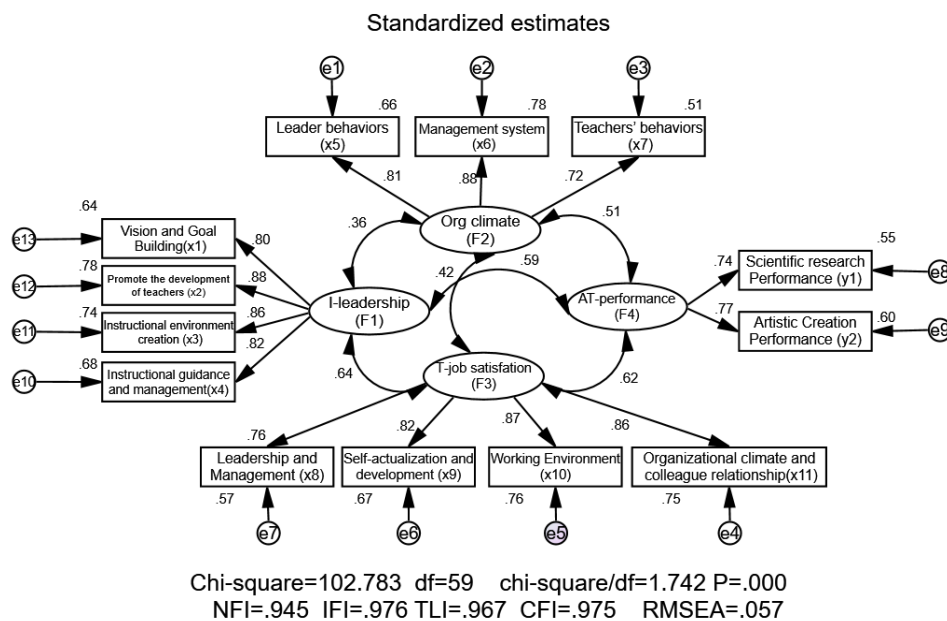

Figure 1: The Measurement Model of Four Latent Variables and Their Intercorrelation in Standardized Format, and The Model Fit Indexes.

4) Model fit evaluation

The fitting degree of the model was verified by confirmatory factor analysis and it was found that all values of the measurement model met the standards, including $p=0.000$, $CMIN/DF=1.742$ (less than 3) $GFI=0.937$ (more than 0.9), $NFI=0.945$ (more than 0.9), $IFI=0.976$ (more than 0.9), $TLI=0.967$ (more than 0.9), $CFI=0.975$ (more than 0.9), $RMSEA=0.057$ (less than 0.6). It showed that the fitting degree of the model was good.

Factor loading estimation

Table 3: Factor Loading of Four Latent Variables in Unstandardized and Standardized

Latent/Observed variable	Factor loading		S.E.	z-test	P
	Estimate	Standardized			
Instructional leadership(F1)					
Instructional guidance and management (x4)	1.000	0.824			
Instructional environment creation (x3)	1.019	0.859	0.066	15.386	***
Promote the development of teachers (x2)	1.056	0.881	0.066	15.918	***
Vision and Goal Building (x1)	0.932	0.798	0.067	13.84	***
Organizational climate(F2)					
Teachers’ behaviors (x7)	1.000	0.717			
Management system (x6)	1.257	0.884	0.11	11.444	***
Leader behaviors (x5)	1.189	0.812	0.107	11.149	***
Teacher’s job Satisfaction(F3)					
Organizational climate and colleague relationship (x11)	1.000	0.864			
Working Environment (x10)	1.021	0.872	0.061	16.794	***
Self-actualization and development (x9)	0.904	0.821	0.059	15.277	***
Leadership and Management (x8)	0.846	0.756	0.063	13.439	***
Art teachers’ performance(F4)					
Artistic Creation Performance (y2)	1.000	0.774			
Scientific research Performance (y1)	0.837	0.740	0.098	8.548	***

Note: *** $p < 0.001$.

The analysis results in Table 3 showed that the standardized factor loading values of 13 dimensions of the four variables in this study were all more than 0.5 and reach a significant level, indicating that the four potential variables were highly correlated with the constituent indexes.

Intercorrelation of factors in models

Table 4: The Square Matrix of Intercorrelation -Between Latent Variables

Latent variables	(F2)	(F3)	(F1)	(F4)
Org-climate (F2)	1.000			
T-job-satisfaction (F3)	0.414	1.000		
I-leadership (F1)	0.353	0.641	1.000	
AT-performance (F4)	0.510	0.627	0.580	1.000

The correlation matrix analysis results of all variables in Table 4 showed that the correlation coefficients between variables F3 and F2, variables F2 and F1, variables F1 and F4, and variables F1 and F4 ranged from 0.353 to 0.641, indicating that there was a strong correlation between variables (Patrick Schober, et al., 2018: 1763-1768).

Quality of the measurement model

Table 5: The composite reliability (CR), the average variance extracted (AVE) the maximum shared variance (MSV), the Maximum reliability (MaxR(H)), and the latent variables intercorrelation with the square root of AVE at the diagonal.

Latent variables	CR	AVE	MSV	MaxR(H)	F2	F3	F1	F4
Org-climate (F2)	0.848	0.651	0.257	0.868	0.807			
T-job-satisfaction (F3)	0.898	0.688	0.412	0.905	0.416	0.829		
I-leadership (F1)	0.906	0.708	0.412	0.910	0.359	0.642	0.841	
AT-performance (F4)	0.729	0.574	0.389	0.730	0.507	0.623	0.588	0.757

Note: in order to identify the latent variable reliability, the $CR \geq .70$, MSV less than CR, and the $MaxR(H) > CR$, in order to identify the convergent validity of the $AVE \geq .50$, to identify the discriminant validity by the method of Fornell & Larcker (1981: 39-51), the square root of the latent variables must be more than its correlations to the others latent variables.

Table6: Discriminant Validity Using Heterotrait-Monotrait Ratio of Correlations (HTMT)

Latent variables	(F2)	(F3)	(F1)	(F4)
Org-climate (F2)				
T-job-satisfaction (F3)	0.414			
I-leadership (F1)	0.353	0.641		
AT-performance (F4)	0.510	0.627	0.580	

The discriminant validity assessment by using the Heterotrait-Monotrait (HTMT) method which was offered as a better approach to determine discriminant validity between constructs. Hair Jr, Hult, Ringle, & Sarstedt (2021) pointed out that in the HTMT analysis method, the HTMT between the two constructs needs to be less than 0.85, and the bootstrap confidence interval of the HTMT in all construct combinations cannot contain 1. It can be found from Table 7 that the range from 0.353 to 0.627 HTMT values between the variables was all below 0.85, which also indicates that the discriminant validity of the constructs was good. As shown in Table 6.

5) Hypothesis testing

SEM Model Fit Evaluation

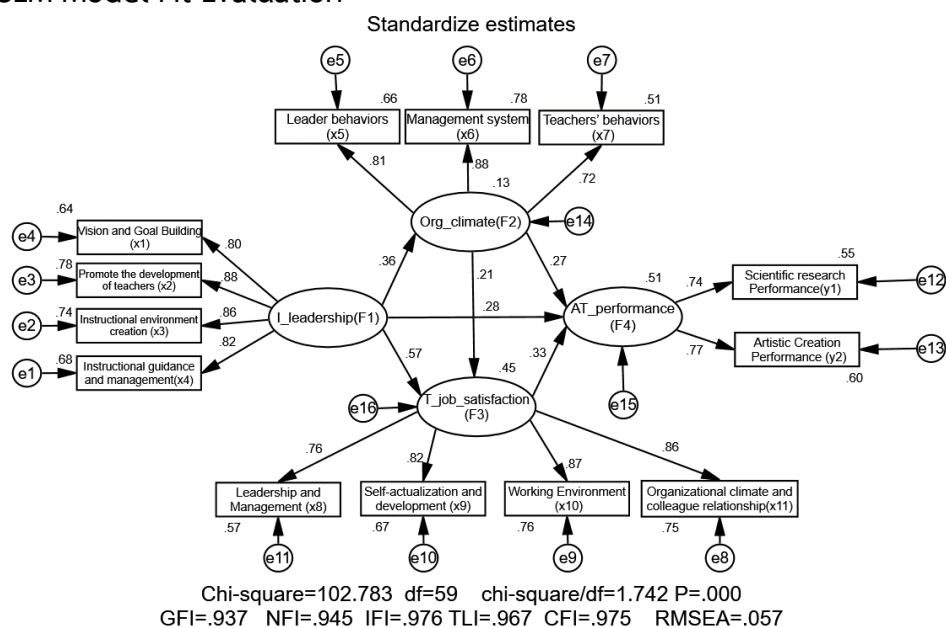

Figure 2: Structural Equation Models and model evaluation

The researcher tested the fitting of the structural model and found that the fitting degree of the structural model was as Figure 2, indicating that the fitting degree of the structural model in this study was good.

Table 7: The Results of the Model Fit Evaluation for Each Indicator

Measure	Estimate	Threshold	Interpretation
CMIN	102.783	--	--
DF	59	--	--
CMIN/DF	1.742	Between 1 and 3	Excellent
CFI	0.975	>0.95	Excellent
SRMR	0.042	<0.08	Excellent
PMSEA	0.057	<0.06	Excellent

PClose 0.251 >0.05 Excellent

Note: Hu and Bentler (1999: 1-55) recommend combinations of measures. Personally, I prefer a combination of CFI>0.95 and SRMR<0.08. To further solidify evidence, add the RMSEA <0.06.

The validity analysis result of the structural equation model of this study was excellent, which indicated that the structural equation model of this study was reasonable and can be analyzed. As shown in Table 7.

Verification of Research Hypotheses

(1) Direct effects analysis

Table 8: The Hypotheses Testing

Effects	Estimate	Standardized	S.E.	z-test	P-value	Hypothesis
I-leadership→ AT-performance	0.211	0.277	0.073	2.872	0.004	H1
Org-climate→ AT-performance	0.200	0.269	0.059	3.416	***	H2
T-job-satisfaction→ AT-performance	0.236	0.334	0.069	3.426	***	H3
I-leadership→ Org-climate	0.368	0.359	0.078	4.695	***	H4
I-leadership→ T-job-satisfaction	0.608	0.565	0.076	8.010	***	H5
Org-climate→ T-job-satisfaction	0.224	0.213	0.070	3.187	0.001	H6

Note: *** p < 0.001.

According to the analysis results in Table 8, the significance results (P values) of the six direct hypotheses in this study were all less than 0.05, indicating that the six direct hypotheses in this study were all valid.

(2) Indirect effects analysis

Table 9: The effect decomposition in the indirect effects

Hypothesis	Indirect path	Estimate	Lower	Upper	P
H7	I-leadership→Org-climate→AT-performance	0.074	0.013	0.195	0.020
H8	I-leadership→Org-climate→AT-job-satisfaction→T-performance	0.019	0.002	0.068	0.024
H9	I-leadership→T-job-satisfaction→AT-performance	0.144	0.012	0.346	0.032

The bootstrap method was used to test the mediating effect of the model. As can be seen from Table 9, the significance results (P values) of H7, H8, and H9 in this study were all less than 0.05. The highest and lowest values of H7, H8, and H9 do not include 0 in the 95% confidence interval, indicating that the three indirect hypotheses were valid.

6. Conclusions, Discussions and Recommendations

6.1 Conclusions

Through the analysis of the data, this study mainly draws the following conclusions: (1) Instructional leadership positively exerted its influence on art teachers' performance in colleges and universities in Fujian province; (2) Instructional leadership had a positive impact on organizational climate and teachers' job satisfaction, while the organizational climate also had a positive impact on teachers' job satisfaction. In addition, instructional leadership also had positive impacts on art teachers' performance through organizational climate and teachers' job satisfaction. (3) The influences of instructional leadership on art teachers in colleges and universities significantly differences among different groups of professional titles; and (4) The model under study fitted well with empirical data.

6.2 Discussions

1) Discussion about major findings of objective 1

The important founding of this study was that college art teachers evaluate managers' instructional leadership by perceiving and observing the four factors of instructional leadership (vision and goal building, promoting the development of teachers, instructional environment creation, and instructional guidance and management.), which in turn directly affect their

performance. The analysis results showed that the standardized coefficient of the influence of instructional leadership on the performance of art teachers was 0.28, and $P < 0.05$. Wahab, Mansor, Hussin, & Kumarasamy (2020: 97-98) pointed out that there was a significant relationship between instructional leadership and teacher performance; The findings of Bafadal, Nurabadi, & Gunawan (2018: 224-247) also showed that instructional leadership, transformational leadership, and spiritual leadership all had a significant impact on the quality of teachers' performance.

2) Discussion about major findings of objective 2

From the results of the sample data analysis, the factors that affected the performance of art teachers in public undergraduate colleges and universities in Fujian Province included the instructional leadership, organizational climate, and teacher job satisfaction of the college administrators. All three factors have a positive impact on the performance of art teachers. Among them, the standardized coefficient of the influence of instructional leadership on the performance of art teachers was 0.28. The research of Tatlah et al. (2019: 133) also proved that there was a positive relationship between the two. The standardized coefficient of organizational climate on the performance of art teachers was 0.27. Selamat, et al. (2013: 71) also pointed out that organizational climate was a significant factor affecting teachers' work performance. The research of Raza (2010: 47) also proved that the organizational climate of open universities was highly positively correlated with teacher performance. The standardized coefficient of teacher job satisfaction on the performance of art teachers was 0.33. Usikalu et al. (2015: 1-10) pointed out that job satisfaction significantly affected teacher job performance. The findings of Riyadi (2015: 52-57) also pointed out that teacher performance can be improved by increasing job satisfaction.

3) Discussion about major findings of objective 3

The analysis results showed that the hypothetical model of this study was fitted with the experimental data, and the fitting degree was good. The researcher also verified the hypotheses in the model. The results of the analysis showed that the 6 direct hypotheses (H1-H6) and the 3 indirect hypotheses (H7-H9) in this study were all valid. Among them, the standardized path coefficients of the 6 direct hypotheses were all above 0.2; The highest and lowest values of the 3 indirect hypotheses do not contain 0 within the 95% confidence interval. The conclusions of Edith (2019: 97) were almost consistent with the three hypotheses of H1, H2, and H4 in this study. The findings of Harahap & Suriansyah (2019, pp. 260-270) were almost consistent with the three hypothesized results of H4, H5, and H6 in this study. The

conclusion of Griffith (2006: 1818-1880) also proved the existence of three hypothetical results of H2, H3, and H6 in this study.

6.3 Recommendations

Based on the conclusions of this study, the researchers made the following recommendations:

1) Administrators of the Academy of Fine Arts should Strengthen the instructional leadership awareness of the administrators of colleges and universities of fine arts, incorporate the theoretical level and practical ability of instructional leadership into the criteria for their job evaluation, and carry out corresponding reforms to the performance evaluation system of art teachers, and increase the proportion of artistic creation achievements in the performance evaluation system of teachers.

2) Administrators of the Academy of Fine Arts should take the initiative to participate in professional training of instructional leadership to improve their instructional leadership level; at the same time they need to improve their ability to build an organizational climate and create a positive and harmonious working climate for fine arts teachers, to improve teachers' job satisfaction and their sense of belonging, and should pay attention to guiding the fine arts teachers to constantly improve their artistic creation performance and scientific research performance and enhance their comprehensive ability.

3) In terms of research objects, a similar comparative study can be conducted with the eight major art academies in China and art colleges in other comprehensive universities. In terms of the research area, a similar comparative study can be carried out according to the provinces to which schools of the same category belong, and the research results can be compared and analyzed to determine the differences, to effectively improve the instructional leadership of the administrators of fine arts colleges and universities in China and the performance of fine arts teachers. In terms of analysis methods, researchers can try to use the structural equation model (SEM) to analyze the influence of different dimensions or a single dimension of instructional leadership on the performance of art teachers.

Bibliography

Bafadal, I., Nurabadi, A., & Gunawan, I. (2018). **The Influence of Instructional Leadership, Change Leadership, and Spiritual Leadership Applied at Schools to Teachers' Performance Quality.** In International Conference on Education and Technology (ICET 2018): 224-247. Atlantis Press.

- Celik, G.T., Oral, E.L. (2016). **Big Five and Organizational Commitment - The Case of Turkish Construction Professionals. Human. Resource. Management. Research.** 6(1), 6-14.
- China Art Daily. (2021, 4 20). **360 navigation.** Retrieved from Official website of China Photographers Association: http://www.cpanet.org.cn/detail_news_127090.html.
- China Education Online. (2021, 12 20). Retrieved from 360 website: https://gkcx.eol.cn/school/search?province=%E7%A6%8F%E5%BB%BA&fromcoop=360&is_recruitment=1.
- Dai, R., & Wan, H. (2016). **Research on principal's Instructional leadership in Building a Learning Community.** Teacher Education Research, 59-63.
- Edith, N. (2019). **Instructional Leadership and Lecturers' Job Performance in Public Universities in Uganda.** Makerere Journal of Higher Education, 97.
- Griffith, J. (2006). **A compositional analysis of the organizational climate performance relation: Public schools as organizations.** Journal of Applied Social Psychology, 36(8): 1848-1880.
- Hair Jr, J., Hult, G., Ringle, C., & Sarstedt, M. (2021). **A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM).** Sage publications.
- Harahap, M. E., & Suriansyah, A. (2019). **Relationship of Instructional Leadership, Organizational Climate and Teacher's Commitment to Job Satisfaction.** Journal of K6 Education and Management, 2(4): 260-270.
- Patrick Schober, et al. (2018). **Correlation Coefficients: Appropriate Use and Interpretation.** Anesthesia and Analgesia, 126(5):1, 1763-1768.
- Hu, L., & Bentler, P. (1999). **Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives.** Structural equation modeling: a multidisciplinary journal, 6(1): 1-55.
- Qin, X. (2011). **Discussion on the leadership of art teachers in normal Universities.** Education and occupation, 75.
- Raza, S. A. (2010). **Impact of organizational climate on performance of college teachers in Punjab.** Journal of College Teaching & Learning (TLC), 7(10): 47.
- Riyadi, S. (2015). **Effect of work motivation, work stress and job satisfaction on teacher performance at senior high school (SMA) throughout the state Central Tapanuli, Sumatra.** IOSR Journal of humanities and social science, 20(2): 52-57.
- Selamat, N., Samsu, N., & Kamalu, N. (2013). **The impact of organizational climate on teachers' job performance.** Educational Research eJournal, 2(1): 71-82.
- Tatlah, I. A., Akhtar, S. N., & Hashmi, M. A. (2019). **Effect of Instructional Leadership on Teachers' Performance and Job Commitment: A Comparison of Public and Private Universities**

- of Lahore.** Journal of Educational Research, 22(1): 133.
- Usikalu, O., Ogunleye, A. J., & Effiong, J. (2015). **Organizational trust, job satisfaction and job performance among teachers in Ekiti state, Nigeria.** British Open Journal of Psychology, 1(1): 1-10.
- Wahab, J. A., Mansor, A. Z., Hussin, M., & Kumarasamy, S. (2020). **Headmasters' Instructional Leadership and Its Relationship with Teachers Performance.** Universal Journal of Educational Research, 8(11A): 97-102.
- Wahyuni, N. (2019). **The Effect of Instructional Leadership And Persistence On Task Performance.** International Journal of Engineering Technologies and Management Research, 6, 53-61.
- Wang, J. (2020). **The Influence of principal's instructional leadership on teacher's professional learning Community-the Mediating role of the school atmosphere.** Master thesis, Qufu Normal University, 7.
- Wang, L. (2020). **Discussion on the Development Course and Present Situation of Art Education in Colleges and Universities.** Research on Educational Development.
- Zhao, W., & Ma, Y. (2007). **Spiritual essence and cultural Significance of art education in colleges and universities.** Adult Education in China, 145.

**การบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชน
ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย**
**INFRASTRUCTURE MANAGEMENT FOR THE PEOPLE OF NA THAP HAI
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION RATTANAWAPI
DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE**

วันเฉลิม วรรณไชย

Wanchalerm Wannachai

โกศล สอดส่อง

Koson Sodsong

วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

Pitchayabundit College

E-mail: popit767665@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 4 มิถุนายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 17 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 17 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ คำนวณตามสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ จำนวน 377 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ประกอบไปด้วยเนื้อหา 3 ส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ T-test และ F-test สำหรับเปรียบเทียบการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.77$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านไฟฟ้า ($\bar{x} = 3.85$) รองลงมา คือ ด้านถนน ($\bar{x} = 3.83$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านประปา ($\bar{x} = 3.70$)

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ

อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน, องค์การบริหารส่วนตำบล, ประชาชน

ABSTRACT

The main objective of this research was to study the management of infrastructure to the people of Na Thap Hai Subdistrict Administrative Organization. Rattanawapi District Nong Khai Province the samples used in this research were people in Na Thap Hai Subdistrict Administrative Organization. It was calculated according to the calculation formula of 377 Taro Yamane. The instrument used to collect the data was a questionnaire consisting of 3 parts, the statistics used to analyze the data. Are descriptive statistics such as number, percentage, mean and standard deviation. For general information on the sample Inferential statistics include T - test and F - test for comparing infrastructure management to people of Na Thap Hai Subdistrict Administrative Organization. Rattanawapi District Nong Khai Province classified by gender, age, educational level and occupation.

The results showed that Infrastructure management for the people of Na Thap Hai Subdistrict Administrative Organization Rattanawapi District Nong Khai Province Overall, it was at a high level ($\bar{x} = 3.77$), and when considering each aspect, it was found that the side with the highest mean was electricity ($\bar{x} = 3.85$), followed by road ($\bar{x} = 3.83$), and the side with the least mean was Water supply ($\bar{x} = 3.70$)

The results of a comparative analysis of infrastructure management to the people of Na Thap Hai Subdistrict Administrative Organization Classified by sex, age, education level and occupation, it was found that overall people with different gender, age and educational level had no different opinions on infrastructure management. As for people with different occupations, their opinions on infrastructure management were significantly different at the 0.05 level.

Keywords: Infrastructure services, Subdistrict Administrative Organization, people

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 กำหนดให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่

สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลัก ในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560: 74)

การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองตามหลักกระจายอำนาจปกครอง โดยรัฐบาลมอบ อำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นไปดำเนินการปกครองตนเองและการจัดทำบริการสาธารณะ บางอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีอิสระภายในขอบเขตของ กฎหมายซึ่งการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นนี้ทำให้เกิดสภาพการปกครองตนเองตามพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2558) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ จัดตั้งขึ้นเพื่อ ทำหน้าที่ในการจัดทำ บำรุงรักษาและให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนซึ่งต่อมาได้มีการรับการ ถ่ายโอนภารกิจในการจัดบริการสาธารณะ จากส่วนราชการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานดำเนินการมากยิ่งขึ้น โดยยึดหลักการว่า “ประชาชนจะต้องได้รับการบริการสาธารณะที่ดี ขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารจัดการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผลและรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการให้มากขึ้นรวมทั้ง ส่งเสริมให้ประชาชน ภาคประชาสังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมดำเนินงานและติดตามตรวจสอบ” อีกทั้งการบริการประชาชนนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ทางองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการให้เกิดประสิทธิผลและประโยชน์สูงสุด โดยการประเมินประสิทธิผลการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเช่น องค์การบริหารส่วนตำบลที่มี ผลต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานจะทำให้การพัฒนาการให้บริการและการดำเนินงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลประสบความสำเร็จ โดยยึด “เกณฑ์ชี้วัดมาตรฐานบริการสาธารณะ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ได้นำไปใช้ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) พร้อมทั้งรายงานปัญหาและอุปสรรคในการจัดบริการสาธารณะ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นระยะๆ (วีรศักดิ์ เครือเทพ, 2560) แต่อย่างไรก็ดี แนวทางการประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดดังกล่าวถูกนำไปใช้เป็นเวลาหลายปี จึงเริ่มไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและบริบทของชุมชนท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน โครงสร้างพื้นฐาน ถนน ไฟฟ้า ประปาเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นแต่ละแห่งภายในประเทศ ให้มีความเจริญก้าวหน้าและในการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการ ใช้รถใช้ถนน การใช้ไฟฟ้า การใช้น้ำเพื่ออุปโภคและบริโภค รวมถึงระบบสื่อสารมวลชน ดังนั้นหากมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง ก็จะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นอีกด้วย

ภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบนั้นจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการจัดทำ บำรุงรักษาและให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนซึ่งต่อมาได้มีการรับการถ่ายโอนภารกิจในการ จัดบริการสาธารณะจากส่วนราชการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานดำเนินการ มากยิ่งขึ้น โดยยึดหลักการว่า “ประชาชนจะต้องได้รับการบริการสาธารณะที่ดีขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพมีประสิทธิผล และรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการให้มากขึ้นรวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน ภาคประชาสังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมดำเนินงานและติดตามตรวจสอบ” อีกทั้งการบริการประชาชนนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จะต้องดำเนินการให้เกิดประสิทธิผล และประโยชน์สูงสุด โดยการประเมินประสิทธิผลการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานซึ่งจะทำให้การพัฒนาการให้บริการและการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลประสบความสำเร็จ

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นกฎหมายที่ใช้จัดระเบียบการบริหารงานในตำแหน่งแทนประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ในปี พ.ศ. 2542 รัฐบาลได้มีการเสนอขอปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในประเด็นต่างๆ ทั้งโครงสร้างที่มาของสมาชิก อบต. อำนาจหน้าที่ของ อบต. เป็นต้น ซึ่งในที่นี่จะนำเสนอให้เป็น ทั้งโครงสร้าง อบต. ตามกฎหมายเดิมและในส่วนที่เป็น อบต. ที่ได้รับการแก้ไขใหม่พร้อมๆ กันไป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีบทบัญญัติว่าด้วยการบริหารส่วนท้องถิ่นไว้ในหมวด 9 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยมีบทบัญญัติว่าด้วยการบริหารส่วนท้องถิ่นไว้ในหมวด 14 ซึ่งการตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงศักยภาพการบริหารประเทศ เพราะการกระจายอำนาจบริหารสู่ท้องถิ่นเป็นเสมือนการกระจายอำนาจสู่ประชาชน และเน้นการบริหารด้วยคนในชุมชนของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารและการแก้ปัญหาสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้นได้ดีอีกด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความสำคัญและมีบทบาทมากที่สุดในชุมชนในชนบท ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาพื้นที่ชุมชนและการบริหารงานได้ด้วยตนเอง ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น หากเริ่มนับจากการจัดระเบียบบริหารงานในตำบลที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2475 เป็นต้นมา แต่ถ้ายึดตามพระราชบัญญัติฉบับล่าสุด คือ ปี พ.ศ. 2537 ด้วยจัดว่าเป็นระยะเวลาการก่อตั้งไม่นานนักจากข้อความดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาต้องการศึกษาการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษานำเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงในโอกาสต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อให้ข้อเสนอแนะทางในการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย

3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคายมีการกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ตามแนวคิดของพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มาประยุกต์ใช้ในการ ประกอบไปด้วย 3 ด้าน คือ 1. ด้านไฟฟ้า 2. ด้านถนน และ 3. ด้านประปา

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่ใช้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ทั้ง 11 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 6,621 คน (ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย, 2565)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่ใช้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ทั้ง 11 หมู่บ้าน จำนวน 377 คน โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 :125) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทราบจำนวนของประชากรที่แท้จริง จึงใช้สูตรดังกล่าวในการคำนวณ

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มาใช้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ การบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ประกอบไปด้วย 3 ด้าน คือ 1. ด้านไฟฟ้า 2. ด้านถนน และ 3. ด้านประปา

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาการศึกษาในครั้งนี้ศึกษาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2564 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 เป็นระยะเวลา 4 เดือน

4. ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบแนวทางการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย

2. ทราบถึงระดับของการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย

3. เพื่อนำเสนอแนวทางให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการให้บริการในโอกาสต่อไป

5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่ใช้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ทั้ง 11 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 6,621 คน (ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่ใช้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ทั้ง 11 หมู่บ้าน จำนวน 377 คน โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973: 125) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทราบจำนวนของประชากรที่แท้จริง จึงใช้สูตรดังกล่าวในการคำนวณ

6. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ครั้งนี้เป็นการศึกษาสถิติเชิงพรรณนาโดยเครื่องมือที่นำมาใช้นี้ใช้การออกแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ (ตัวแปรต้น)

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ได้ศึกษา 3 ด้าน 1. ด้านไฟฟ้า 2. ด้านถนน 3. ด้านประปา (ตัวแปรตาม)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ได้ศึกษา 3 ด้าน 1. ด้านไฟฟ้า 2. ด้านถนน 3. ด้านประปา

7. การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาค้นคว้า
2. กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และองค์ประกอบที่ทำให้ทราบถึงการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย แล้วนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด
3. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาด้านเนื้อหา (Content Validity) ด้านการใช้ภาษา (Wording) ด้านเค้าโครงสร้าง (Construct Validity) และรูปแบบ (Format) เพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ตอบ และสามารถครอบคลุมเรื่องที่ศึกษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้
4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์เครื่องมือใหม่

8. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังนี้

1. ศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยศึกษาหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้แบบสอบถามสำรวจประชาชนที่มาใช้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย

9. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหลักสถิติมาประกอบการวิเคราะห์แบบสอบถาม ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและระดับการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) แทน $\bar{X}$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แทน S.D.

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ใช้ในการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบแบบที (t-test) กรณีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และการทดสอบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) กรณีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มขึ้นไปด้วยสถิติ F-test

10. ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 51.19 อายุอยู่ระหว่าง 36 - 45 ปี จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 42.44 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 31.03 และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 34.48

2. การบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.77$, S.D.= 0.55) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านไฟฟ้า ($\bar{x} = 3.85$, S.D.= 0.65) รองลงมา คือ ด้านถนน ($\bar{x} = 3.83$, S.D.= 0.62) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านประปา ($\bar{x} = 3.70$, S.D.= 0.57) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านไฟฟ้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$, S.D.= 0.65) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7. เจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x} = 4.06$, S.D.= 0.86) รองลงมา คือ ข้อ 9. ระบบไฟฟ้ามีการพัฒนาให้ทันสมัยอยู่เสมอ ($\bar{x} = 4.00$, S.D.= 0.85) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5. ความปลอดภัยแก่ประชาชนในชุมชน เช่น การซ่อมแซมไฟฟ้าภายในชุมชนไม่กีดขวางทางจราจร ($\bar{x} = 3.64$, S.D.= 1.09)

2.2 ด้านถนน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$, S.D.= 0.62) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 17. ประชาชนได้รับประโยชน์จากการใช้ถนน ($\bar{x} = 4.03$, S.D.= 0.96) รองลงมา คือ ข้อ 15. งบประมาณตรงกับความต้องการประชาชน ($\bar{x} = 3.94$, S.D.= 1.07) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 14. การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้การก่อสร้างถนน ($\bar{x} = 3.63$, S.D.= 1.12)

2.3 ด้านประปา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$, S.D.= 0.57) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 27. ความปลอดภัยแก่ประชาชนในชุมชน เช่น การวางท่อน้ำมีความเป็นระเบียบ ($\bar{x} = 4.06$, S.D.= 0.83) รองลงมา คือ ข้อ 29. มีการขยายเขตน้ำประปาใช้อย่างทั่วถึง ($\bar{x} = 3.96$, S.D.= 0.79) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 21. น้ำประปามีความสะอาดเพียงพอ ($\bar{x} = 3.18$, S.D.= 1.03)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ไม่แตกต่างกัน

ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอ แนวทางในการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ควรมีการดูแลทำความสะอาดไฟฟ้าสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ และองค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ควรสร้างถนนในหมู่บ้านให้เป็นไปตามมาตรฐานเพื่ออายุการใช้งานที่ยาวนานและมีการตรวจสอบคุณภาพถนนหลังการก่อสร้างเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน

11. การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.77$, S.D.= 0.55) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านไฟฟ้า ($\bar{x} = 3.85$, S.D.= 0.65) รองลงมา คือ ด้านถนน ($\bar{x} = 3.83$, S.D.= 0.62) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านประปา ($\bar{x} = 3.70$, S.D.= 0.57) ซึ่งการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่มาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางองค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง และที่สำคัญมีสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนอยากเข้าร่วมในการแสดงข้อคิดเห็น มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น และมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนคัดเลือกตัวแทนของตนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบดูแลติดตามการทำงานในด้านโครงสร้างพื้นฐานอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้าง/การติดตั้งอย่างใกล้ชิดเพื่อแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสของทางองค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐชนน ภูจอมจิตร (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลการให้บริการประชาชนด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการให้บริการประชาชนด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านระบบคมนาคมและขนส่ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ บุตรเจริญ (2555) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานด้านโครงสร้างพื้นฐานเทศบาลตำบลหนองแขง อำเภอนองแขง จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนมีความพึงพอใจในระดับมากต่อการบริหารงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเตชินท์ สิทธาภิภู (2555) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลดงเย็น อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลดงเย็น อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ต่อการให้บริการของเทศบาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพงษ์ ชุ่มชื่นสกุลสุข (2556) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณภาพการให้บริการของงานกองช่าง องค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพการให้บริการของงานกองช่าง องค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ มีระดับคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับดี ส่วนระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของกองช่าง อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิวัฒน์ นามมุงคุณ (2556) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับประสิทธิผลการให้บริการด้านสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบลวังยาว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการให้บริการด้านสาธารณูปโภค โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระกิตติคุณ วรธมโม (สว่างเพียร) (2558) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิจิตรของจังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่าง

มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเทศบาลเมืองพิจิตรของจังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเทศบาลเมืองพิจิตรของจังหวัดพิจิตรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ แตกต่างกัน มีระดับความเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนของ องค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ บริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ได้รับผลจากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ ที่เท่ากัน จึงทำให้มีความ คิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพันธ์ สมบูรณ์ธรรม (2564) ที่ได้วิจัยเรื่อง การให้บริการ ด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลโนนทองอำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่พบว่าประชาชนที่มีระดับ การศึกษาและรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นในการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบล โนนทองอำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรดิตถ์ ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับการศึกษาของสมภพ ทบหลง และ ดร.ทักษวัฒน์ เหล่าสุวรรณ (2556) วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผลการเปรียบเทียบความ คิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามขนาดของหมู่บ้านผลการศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาที่ออกมาเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนให้ความสนใจติดตามข้อมูลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาฏและประชาชนทุกคน ต่างก็ได้รับประโยชน์และได้รับรู้ถึงข้อมูลผลการ ดำเนินงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วน ตำบลนาฏ จึงทำให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

12. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงาน ด้านโครงสร้างพื้นฐานของทางองค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ ในการแก้ไขผลการดำเนินงานที่ไม่มีผลตรงเป้า หรือไม่สำเร็จจากการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อร่วมวางแผนในการจัดการให้ตรงจุดอย่างจริงจังและถูกต้อง ตรงกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินการในแต่ละปี

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ ควรส่งเสริมให้มีการทำประชาคมซึ่งอาจจะดำเนินการโดยประชุมร่วมกับประชาชนทุกหมู่บ้านของตำบลนาทับไฮ อีกทั้งส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่สำรวจความคิดเห็นของประชาชน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดทำแผนดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและตรงเป้าหมาย

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ ควรให้การสนับสนุนในเรื่องของการให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการแก๊สคณะกรรมการบริหาร และบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้าน และเพิ่มงบประมาณในการปรับปรุงท่อส่งน้ำขึ้นใหม่ จัดหาแหล่งน้ำดิบเพิ่มบางหมู่ที่ได้ขาดแคลนน้ำในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคมของทุกปี เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษางานวิจัยที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการให้สัมฤทธิ์ประสิทธิผลด้านโครงสร้างพื้นฐาน

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2553). **มาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**.

กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

กิตติธัช อิมวัฒน์กุล. (2553). **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโนนไทยจังหวัดนครราชสีมา**. สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

มาตุลี ดาราเรือง. (2554). **แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

สามารถ ยิ่งกา แหง. (2553). **แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชาวบ้านในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา, สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ. (2565). **ข้อมูลทั่วไปด้านจำนวนประชากรขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ**. องค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย.

Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of psychological testing**. (5th ed.). New York: Harper & Row.

Kaplan, R. S. and Norton, D. P. (1996). **The Balanced Scorecard: translating strategy in action**. Boston : Harvard Business School Publishing Corporation.

Taro Yamane. (1973).**Statistics: An Introductory Analysis**.3rd Ed.New York.Harper and Row Publications.

การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4
INFORMATION TECHNOLOGY PERSONNEL DEVELOPMENT UNDER
THE OFFICE OF THE COURT OF JUSTICE REGION 4

สุขสันต์ แซ่จ้าว

Suksan Saejao

โกศล สอดส่อง

Koson Sodsong

วิทยาลัยพินิจบัณฑิต

Pitchayabundit College

E-mail: cojnbljc@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 4 มิถุนายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 17 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 17 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 จำนวน 270 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ประกอบไปด้วยเนื้อหา 3 ส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ T - test และ F - test สำหรับเปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x} = 3.74$) รองลงมา คือ ด้านศักยภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.70$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x} = 3.68$) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งงาน โดยภาพรวมบุคลากรศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ที่มีเพศแตกต่างกัน มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนบุคลากรศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ที่มีอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอ แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ได้แก่ ควรมีการจัดอบรมสัมมนาให้กับบุคลากรศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจทั้งด้านทฤษฎี และด้านปฏิบัติ ด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ และด้านเครือข่าย และการสื่อสาร เป็นประจำทุกๆ ปี

คำสำคัญ : การพัฒนาบุคลากร, เทคโนโลยีสารสนเทศ, สำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4

ABSTRACT

The main objectives of this research were to study the development of information technology personnel under the Office of the Court of Justice Region 4. The sample group used in the research was 270 court personnel under the Office of the Court of Justice Region 4, the instrument used in data collection. Is a questionnaire consisting of 3 parts, statistics used in data analysis are descriptive statistics such as number, percentage, mean and standard deviation. For general information on the sample inferential statistics, including T-test and F-test for comparing information technology personnel development under the Office of the Court of Justice Region 4.

The results showed that Development of Information Technology Personnel under the Provincial Court of Justice 4 Overall, it was at a high level ($\bar{x} = 3.70$), and when considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was the development of information technology capabilities ($\bar{x} = 3.74$), followed by the potential for applying information technology. In performance ($\bar{x} = 3.70$) and the aspect with the least mean was information technology readiness ($\bar{x} = 3.68$). The results of a comparative analysis of information technology personnel development under the Office of the Court of Justice Region 4 classified by gender, age, level study work experience and job position Overall, the personnel of the Court of Justice under the Office of the Court of Justice Region 4 have different genders. Information technology has been developed. The difference was statistically significant at the 0.05 level. Work experience and job positions are different. There are developments in information technology. No different offer analysis results Guidelines for promoting the development of information technology personnel under the Office of the Court of Justice Region 4 include: there should be training and seminars for court personnel under the Office of the Court of Justice Region 4 to gain knowledge and understanding in both theory and practice. And practical hardware side Software and network and communication every year.

Keywords: Personnel Development, Information Technology, Office of the Court of Justice Region 4

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าทางระบบข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่สังคมโลกตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูล สารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศและการใช้สารสนเทศได้เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของ มนุษย์ในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้าน การศึกษาค้นคว้า การจัดการธุรกิจ การปกครอง ความมั่นคง ของชาติ ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ปัจจุบันสามารถ ค้นคว้าข้อมูลได้จากแหล่งสารสนเทศต่างๆ ทั่วโลกและสามารถติดต่อกับบุคคล ชุมชน สถาบัน หรือองค์กรต่างๆ ได้อย่างไร้พรมแดน และกล่าวได้ว่าปัจจุบันอยู่ในสังคมสารสนเทศ หรือสังคมข่าวสาร (Information society) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งโลกยุคโลกาภิวัตน์ เพราะมนุษย์ในสังคมทุกมุมโลกสามารถติดต่อสื่อสารรับทราบข่าวสารข้อมูลถึงกันได้อย่างไม่มีอุปสรรคและพรมแดน เป็นสังคมที่มีการใช้สารสนเทศในหลากหลายรูปแบบ ใช้ประกอบการตัดสินใจ ทั้งระดับส่วนตนและส่วนรวม (ศันสนีย์ สวงนสินธุ์, 2548)

ปัจจุบันการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ได้มีการนำระบบเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การสื่อสาร การเชื่อมโยงระบบข้อมูล และระบบสารสนเทศมาใช้อย่างแพร่หลาย เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทำให้สามารถติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและทันทั่วถึง หรือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าไปช่วยในการทำงานนั้นๆ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

โดยศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรมได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม พ.ศ. 2561-2564 ประกอบกับแผนพัฒนาดิจิทัลศาลยุติธรรม พ.ศ. 2562-2564 เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลขับเคลื่อนและพัฒนางาน ตามภารกิจของศาลยุติธรรม ทั้งในด้านการเสริมสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน การบริหารจัดการและการบูรณาการข้อมูล การปรับกระบวนการ tố tụngและยกระดับศักยภาพบุคลากรศาลยุติธรรมให้มีทักษะในการจัดการและใช้เทคโนโลยี

เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายและการขับเคลื่อนของศาลยุติธรรม ศาลในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 จึงได้นำเทคโนโลยีที่สำนักงานศาลยุติธรรมได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้ศาลทั่วประเทศนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการงานคดี เพื่อลดขั้นตอนในการทำงานของบุคลากรเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการ งานคดีภายในองค์กร และเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนสามารถเข้าถึง กระบวนการยุติธรรมได้อย่างรวดเร็วขึ้น ง่ายขึ้น และเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง

ดังนั้น จึงเป็นสาเหตุที่จะศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 อีกทั้งเพื่อสำรวจถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ทั้งนี้ ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นข้อเสนอแนะและใช้เป็นแนวทางต่อผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ และส่งเสริมให้เกิดประสิทธิผลต่อบุคลากรในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งงาน
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4

3. ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 การแบ่งตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 การพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อศักยภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน

กลุ่มที่ 2 การพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยี สารสนเทศที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

กลุ่มที่ 3 ศักยภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

กลุ่มที่ 4 การพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านศักยภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรที่อยู่ในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 จำนวน 829 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่อยู่ในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 จำนวน 270 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เขตพื้นที่ในความรับผิดชอบสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 จำนวน 12 จังหวัด

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการระหว่างเดือน สิงหาคม 2565 – กันยายน 2565

4. ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงระดับการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4

2. ผลการวิจัยครั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการทำงานของบุคลากรในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ให้ดียิ่งขึ้น

5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงาน ในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 จำนวน 30 หน่วยงาน จำนวนประชากร 829 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงาน ในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 จำนวน 30 หน่วยงาน โดยใช้แนวคิดการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973: 125) (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด 2538: 40) และการกำหนดความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 270 คน

6. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถาม ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ โดยสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และระดับตำแหน่งงานซึ่งคำถาม มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Check List) โดยให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรม ประจำภาค 4 โดยสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ ระบบเครือข่าย และโปรแกรมต่างๆ แบบสอบถามในส่วนนี้เป็นการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval scale) โดยมี ลักษณะแบบสอบถามเป็นวิธีการให้คะแนนรวม(R ating scale method: Likert scale question) ใช้ระดับ การวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval scale) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนประกอบด้วย

มากที่สุด	เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 5 คะแนน
มาก	เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 4 คะแนน
ปานกลาง	เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
น้อย	เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

การกำหนดเกณฑ์เฉลี่ยของระดับความเห็น โดยใช้เกณฑ์ประเมินดังต่อไปนี้

อันตรภาคชั้น (Interval) = พิสัย (Range)

จำนวนชั้น (Class)

$$= \frac{5 - 1}{5}$$

$$= 0.80$$

ดังนั้น ค่าเฉลี่ยของลักษณะแบบสอบถามที่ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภท อันตรภาคชั้น (Interval) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เฉลี่ยของความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อธิบายความหมายได้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4

7. การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและทดสอบแบบสอบถาม ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาจัดการระบบข้อมูลและสารสนเทศของหน่วยงานภาครัฐ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย นำมาปรับปรุงจัดทำร่างแบบสอบถาม
2. จัดทำแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามที่ต้องการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครบถ้วนและครอบคลุมเนื้อหา
3. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินสอดคล้องของข้อความคำถาม (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ มีจำนวน 3 ท่าน นำเครื่องมือที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยคำนวณหาค่า IOC โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 เป็นต้นไป เป็นข้อที่นำไปทดลองใช้
5. นำแบบสอบถามที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ปฏิบัติงานในศาลจังหวัดภูเก็ต จำนวน 30 คน
6. นำผลจากการทดลองใช้มาวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่นความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbac's Alpha Coefficient) (ทองใบ สุตขารี, 2549:131)
7. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มกลุ่มตัวอย่างต่อไป

8. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถามจะถูกส่งทางไปรษณีย์ไปยังศาลในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 และขอความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ร่วมมือตอบแบบสอบถาม โดยขอความร่วมมือผู้ตอบแบบสอบถามให้ส่งคืนผู้วิจัยภายใน 2 สัปดาห์
2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่รับคืน
3. ตรวจสอบให้คะแนนการตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

9. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหลักสถิติมาประกอบการวิเคราะห์แบบสอบถาม ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป และระดับการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) แทน $\bar{x}$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แทน S.D.

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ใช้ในการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบแบบที (t-test) กรณีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และการทดสอบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) กรณีกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มขึ้นไปด้วยสถิติ F - test

10. ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 56.30 และเป็นเพศชาย จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 43.70 อายุอยู่ระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 61.11 มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 15 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 35.93 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งงานข้าราชการ จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 77.04 รองลงมา คือ พนักงานราชการ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 10.74 และน้อยที่สุด คือ มีลูกจ้างประจำ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.81

2. การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$, S.D.= 0.62) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x} = 3.74$, S.D.= 0.79) รองลงมา คือ ด้านศักยภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.70$, S.D.= 0.78) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x} = 3.68$, S.D.= 0.74) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68$, S.D.= 0.74) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7. ความสะดวกในการเข้าระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของหน่วยงาน ($\bar{x} = 4.00$, S.D.= 0.82) รองลงมา คือ ข้อ 9. ท่านสามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไร้สาย (Wi-Fi) ได้ทุกพื้นที่ขององค์กร ($\bar{x} = 3.97$, S.D.= 0.82) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 1. เครื่องมือและอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.40$, S.D.= 1.05)

2.2 ด้านการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.74$, S.D.= 0.79) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 10. องค์กรของท่านมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเพียงพอ ($\bar{x} = 3.92$, S.D.= 0.92) รองลงมา คือ ข้อ 11. องค์กรของท่านได้สนับสนุนและส่งเสริมในการเข้ารับการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x} = 3.91$, S.D.= 1.10) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 14.

องค์กรของท่านมีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงาน โดยผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = 1.15)

2.3 ด้านศักยภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = 0.78) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 20. ท่านสามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นเมื่อโปรแกรมหรืออุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเกิดปัญหา ($\bar{x} = 3.96$, S.D. = 0.90) รองลงมา คือ ข้อ 17. ท่านได้นำทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น ($\bar{x} = 3.71$, S.D. = 0.91) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 19. ท่านมีความสามารถในการค้นหาข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.56$, S.D. = 1.15)

2.4 ด้านประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.69$, S.D. = 0.71) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 21. ท่านสามารถทำงานให้คุณภาพตามวัตถุประสงค์ขององค์กร เช่น มีความถูกต้องครบถ้วนและมีความน่าเชื่อถือ ($\bar{x} = 3.94$, S.D. = 0.88) รองลงมา คือ ข้อ 22. ท่านสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ ($\bar{x} = 3.78$, S.D. = 0.95) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 25. ท่านมีการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ($\bar{x} = 3.37$, S.D. = 1.02)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งงาน โดยภาพรวมบุคลากรศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ที่มีเพศแตกต่างกัน มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนบุคลากรศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ที่มีอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งงาน แตกต่างกัน มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศไม่แตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอ แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ได้แก่

- ควรมีการจัดอบรมสัมมนาให้กับบุคลากรศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจทั้งด้านทฤษฎี และด้านปฏิบัติ ด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ และด้านเครือข่าย และการสื่อสารเป็นประจำทุกๆ ปี

- ควรจัดทำโครงการอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น หลักสูตรการพัฒนาบุคลากรด้านโปรแกรมพื้นฐาน เป็นต้น

- ควรมีการบริหารระบบสารสนเทศ ให้คำปรึกษา แนะนำอบรม เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในด้านต่างๆ แก่บุคคล และติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีใหม่ๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

11. การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = 0.62) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการ

พัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x} = 3.74$, S.D.= 0.79) รองลงมา คือ ด้านศักยภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.70$, S.D.= 0.78) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x} = 3.68$, S.D.= 0.74) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปรวีร์ เขียววิจิตร (2561) วิจัยเรื่องความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานผ่านศักยภาพในการประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมของความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับมาก เหตุผลที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานในองค์กร มีความสอดคล้องต่อการใช้งานและการปฏิบัติงาน จึงส่งผลให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน อาจเนื่องมาจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาให้ความสำคัญกับการพัฒนาในด้านต่างๆ และตระหนักถึงประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือสนับสนุนในการบริหารภายในองค์กร และมีอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อการใช้งาน โดยนาแนวคิดของ ซาลินี บุญยะศัพท์ (2556) ความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารได้ คือ การมีสภาพของอุปกรณ์และระบบปฏิบัติการ ทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีทุกอย่างครบครันสามารถที่จะใช้งานจากอุปกรณ์และระบบปฏิบัติการได้โดยทันที เมื่อเกิดความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารแล้ว จึงจำเป็นต้องมีผู้บริหารจัดการหรือมีผู้ที่มีความสามารถต่อด้านการใช้งานจากอุปกรณ์และระบบปฏิบัติการเพื่อการปฏิบัติงานที่มีความรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ และให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมของการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับมาก เนื่องจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาให้การส่งเสริมและสนับสนุน ให้บุคลากรเกิดการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถในการทำงาน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการปฏิบัติงานกับการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพทั้งองค์กรและตัวบุคคลเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทางผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพบว่า การพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้บุคลากรเกิดการพัฒนาความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โสรัจ แสนศิริพันธ์ (2527) ได้สรุปความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรไว้ดังนี้ การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้บุคลากร มีขวัญกำลังใจ มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบในการทำงานมากขึ้น และปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ช่วยให้การปฏิบัติงานต่างๆ บรรลุตามจุดมุ่งหมายขององค์กร ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนางานใหม่ๆ มีผลต่อการบริหารงานในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้องค์กรมีความทันสมัยตลอดเวลาทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ได้อีกด้วย

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งงาน โดยภาพรวมบุคลากรศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ที่มีเพศแตกต่างกัน มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนบุคลากรศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักศาล

ยุติธรรมประจำภาค 4 ที่มีอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งงาน แตกต่างกัน มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใน การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า 1) ประสิทธิภาพของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ด้าน ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศ ประสิทธิภาพในการทำงาน และความพึงพอใจในการทำงาน พบว่า ประสิทธิภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

12. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ควรมีการจัดอบรมสัมมนาให้กับบุคลากรศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจทั้งด้านทฤษฎี และด้านปฏิบัติ ด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ และด้านเครือข่าย และการสื่อสาร เป็นประจำทุกๆ ปี

1.2 สำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ควรมีการบริหารระบบสารสนเทศ ให้คำปรึกษา แนะนำอบรม เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในด้านต่างๆ แก่บุคลากร และติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีใหม่ๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

1.3 อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ควรมีคุณภาพที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน และมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ และอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศควรมีสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4

2.2 ควรศึกษาถึงรูปแบบในการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 โดยการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

บรรณานุกรม

กัลยา นิมสกุล. (2534). *ความรู้พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์*. กรุงเทพฯ: พิสิกส์เซ็นเตอร์.

เชมนิจ ปรีเปรม. (2554). *สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารระบบสารสนเทศของผู้บริหาร*
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เจนวิทย์ สิทธิวงศ์. (2555). *อิทธิพลของการเรียนรู้และแรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานผ่านสมรรถนะของบุคลากร บริษัท โพรเกรส เซอร์วิส ซัพพอร์ท จำกัด*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชาลินี บุญยาศัพพ์. (2556). ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารงานของบุคลากร ในเทศบาลนันทบุรี จังหวัดนันทบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง. (2558). ประสิทธิภาพของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสาร Veridian e-journal 8, 3: 1051-1062.

สถาพร แสงสุโพธิ์ และสมคิด แก้วทิพย์. (2557). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนกรณีศึกษาสถาบันการเงินชุมชนจังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of psychological testing**. (5th ed.). New York: Harper & Row.

Kaplan, R. S. and Norton, D. P. (1996). **The Balanced Scorecard: translating strategy in action**. Boston: Harvard Business School Publishing Corporation.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd Ed. New York: Harper and Row Publications.

คุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู SERVICE QUALITY OF NONG BUA LAMPHU PROVINCIAL COURT

มยุรี ชะพินิจ

Mayuree Kapinit

ชาญยุทธ หาญชนะ

Chanyut Hanchana

วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

Pitchayabundit College

E-mail: kr21123@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 4 มิถุนายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 17 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 17 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มาติดต่อราชการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภูในระหว่างวันที่ 2 กรกฎาคม จนถึงวันที่ 2 กันยายน ปี พ.ศ. 2565 จำนวน 235 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ประกอบไปด้วยเนื้อหา 3 ส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ T - test และ F - test สำหรับเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ ($\mu = 4.32$) รองลงมา คือ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ ($\mu = 4.12$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ ($\mu = 3.90$) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และข้อเสนอแนะทางการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูควรปรับปรุงทัศน จัดหาโต๊ะเก้าอี้ จัดมุมที่นั่งรอให้มีความ สะดวกสบาย จัดหาหนังสือพิมพ์วารสารไว้ให้ผู้รับบริการได้อ่านระหว่างนั่งรอ

คำสำคัญ : คุณภาพการให้บริการ, บุคลากร, ศาลจังหวัด

ABSTRACT

The main objectives of this research were to study the service quality of the Nong Bua Lamphu Provincial Court. The population used in the research was 235 people who came to contact the government office of the Nong Bua Lamphu Provincial Court between 2 July and 2 September 2022. The instrument used for data collection was a questionnaire consisting of 3 contents. The statistics used for data analysis are descriptive statistics such as number, percentage, mean and standard deviation. For general information on the population Inferential statistics include T-test and F-test for comparing service quality of Nong Bua Lamphu Provincial Court. Classified by gender, age, educational level and occupation.

The results showed that Service Quality of Nong Bua Lamphu Provincial Court Overall, it was at a high level ($\mu = 4.04$) and when considering each aspect, it was found that the aspect with the highest mean was confidence in the service recipient ($\mu = 4.32$), followed by knowing and understanding the service recipient ($\mu = 4.12$) and the aspect with the least mean was the response to the service recipient ($\mu = 3.90$). The results of a comparative analysis of service quality of Nong Bua Lamphu Provincial Court. Classified by sex, age, education level and occupation, it was found that overall people with different gender, age and educational level had different opinions on service quality of Nong Bua Lamphu Provincial Court. No different as for the people with different occupations, they had opinions on the service quality of the Nong Bua Lamphu Provincial Court. The difference was statistically significant at the 0.05 level and the proposal of service guidelines of the Nong Bua Lamphu Provincial Court, namely the Nong Bua Lamphu Provincial Court, should adjust the landscape. Supply table and chair Arrange a seating corner for convenience and provide newspapers and periodicals for service recipients to read while waiting.

Keywords: service quality, personnel, provincial court

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบราชการไทยมีโครงสร้างขนาดใหญ่ โดยเฉพาะราชการส่วนกลางมีกระทรวงทบวง กรม จำนวนมาก บางหน่วยงานมีการทำงานที่ซ้ำซ้อน มีสายบังคับบัญชาหลายชั้นตอนไม่คล่องตัวการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นผลให้เกิดความล่าช้า ไม่ทันเหตุการณ์ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีเท่าที่ควรจะเป็น ประกอบกับมีปัญหการทุจริตคอร์รัปชัน เจ้าหน้าที่ของรัฐมุ่งหาผลประโยชน์ส่วนตนโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์

ส่วนรวมสภาพปัญหาของระบบราชการดังกล่าว จำเป็นที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยเร็ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นกฎหมายที่มุ่งแก้ปัญหาดังกล่าว โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 81(1) กำหนดให้หน่วยงานดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และจัดระบบกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพโดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายจากบทบัญญัติดังกล่าว สะท้อนเห็นว่ารัฐธรรมนูญมีความประสงค์ให้มีความช่วยเหลือประชาชนให้มีคุณภาพ รวดเร็ว และเป็นธรรม ตอบสนองความต้องการของประชาชนและสอดคล้องกับสถานการณ์ทิศทางการพัฒนาของประเทศ (ชัชวาล ทัดศิวัช, 2552: 106)

รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องคุณภาพการให้บริการ เนื่องจากการให้บริการที่ดีถือเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จ และเป็นภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 โดยที่เป็นการปรับปรุงระบบบริหารราชการเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและการให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้การบริหารราชการแนวทางใหม่ต้องมีการกำหนด นโยบาย เป้าหมาย และแผนการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถประเมินผลการปฏิบัติราชการในแต่ละระดับได้อย่างชัดเจน มีการอบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการกำกับการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติราชการ

ศาลยุติธรรมเป็นสถาบันตุลาการที่ใช้อำนาจอิสระอย่างแท้จริง และแยกต่างหากจากกระทรวงยุติธรรม ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2543 ซึ่งเป็นสถาบันหลักหนึ่งในสามของอำนาจอภิปไตย โดยระบบศาลของไทยเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ ในการพิจารณาพิพากษาคดีให้แก่ประชาชน ครั้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้มีการตั้งศาลขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาคดี และนำเอากฎหมายของกรุงศรีอยุธยาามาปรับปรุงและบัญญัติขึ้นใหม่เรียกว่า “กฎหมายตราสามดวง” จนกระทั่งในวันที่ 21 เมษายน 2425 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงวางศาลาอู่พระฤกษ์อาคารศาลสถิตย์ยุติธรรม ดังนั้นเพื่อเป็นการรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่พระองค์ทรงวางศาลาอู่พระฤกษ์อาคารศาลสถิตย์ยุติธรรม จึงถือเอาวันที่ 21 เมษายนของทุกปี เป็นวันศาลยุติธรรมตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการให้บริการแก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2552 ได้กำหนดให้สำนักงานศาลยุติธรรมจัดระบบการให้บริการแก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการศาล โดยพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของศาลยุติธรรมให้เป็นภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับภารกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพของข้าราชการศาลยุติธรรมให้มีจิตใจให้บริการและทัศนคติที่ดีต่อการให้บริการแก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการศาล

ศาลจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นศาลยุติธรรมชั้นต้นที่ตั้งประจำในอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีเขตอำนาจศาลตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดนั้นได้กำหนดไว้ มีอำนาจพิจารณาพิพากษารอคดีทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาที่อยู่ในเขตอำนาจศาลจังหวัดและศาลแขวง มีเขตอำนาจศาลตลอดท้องที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอโนนสัง อำเภอศรีบุญเรือง อำเภอนากลาง อำเภอสุวรรณคูหา และอำเภอนาวัง จากการสำรวจพบว่าในปี พ.ศ. 2564 มีปริมาณคดีเข้าสู่ศาลจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวนหลายคดี ซึ่งมีผู้มา

ติดต่อราชการรวมทั้งสิ้นทั้งปีไม่ต่ำกว่าหมื่นคน ซึ่งผู้มาติดต่อราชการจำนวนดังกล่าวถือว่าเป็นปริมาณมาก ส่งผลให้ข้าราชการของจังหวัดหนองบัวลำภู มีภารกิจและหน้าที่ในการให้บริการแก่ผู้มาติดต่อราชการมากขึ้นด้วย จากการสังเกตพบว่า ผู้มาติดต่อราชการยังมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลจังหวัดหนองบัวลำภู จึงทำให้การบริการแก่ผู้มาติดต่อราชการเกิดความล่าช้า และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กร

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในศาลจังหวัดหนองบัวลำภู จึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่องคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยในครั้งนี้เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาการบริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ให้ดียิ่งขึ้นและได้คุณภาพตามมาตรฐานที่สูงขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งผู้บริหารควรสร้างคุณภาพการบริการที่ดีให้ได้มากที่สุด เพื่อจะได้นำข้อบกพร่องดังกล่าวไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริการให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนที่มาติดต่อราชการเกิดความพึงพอใจสูงสุดต่อคุณภาพในการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภูต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อให้อ้างอิงเสนอแนวทางการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู

3. ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาคุณภาพการให้บริการตามแนวคิดและทฤษฎีของ Parasuraman et al. (1990) ประกอบไปด้วยคุณภาพการให้บริการ 5 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibility)
- 2) ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ (Reliability)
- 3) ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ (Responsiveness)
- 4) ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ (Assurance)
- 5) ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ (Empathy)

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มาติดต่อราชการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ในระหว่างวันที่ 2 กรกฎาคม จนถึงวันที่ 2 กันยายน ปี พ.ศ. 2565 จำนวน 235 คน (ข้อมูลสถิติศาลจังหวัดหนองบัวลำภู, 2565)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มาติดต่อราชการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบไปด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ การให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibility) 2) ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ (Reliability) 3) ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ (Responsiveness) 4) ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ (Assurance) และ 5) ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ (Empathy)

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้วิจัยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาการศึกษาในครั้งนี้ศึกษาตั้งแต่เดือนมิถุนายน จนถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2565

4. ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบถึงระดับคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภูว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร ทราบถึงปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินการแก้ไขข้อร้องเรียน/ร้องทุกข์ ของประชาชนในการดำเนินการ

2. เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางให้หน่วยงานราชการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถศึกษาและนำไปพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

3. ทราบถึงปัญหาในด้านต่างๆ ในการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู

5. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มาติดต่อราชการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ในระหว่างวันที่ 2 กรกฎาคม จนถึงวันที่ 2 กันยายน ปี พ.ศ. 2565 จำนวน 235 คน (ข้อมูลสถิติศาลจังหวัดหนองบัวลำภู, 2565)

6. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความเป็นรูปธรรมของบริการ 2) ความเชื่อถือไว้วางใจได้ 3) การตอบสนองต่อผู้รับบริการ 4) การให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ และ 5) การรู้จัก และเข้าใจผู้รับบริการ รวมทั้งหมด 30 ข้อ

ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีลักษณะคำถามเชิงบวก เป็นคำถามที่มีระดับคะแนนตามลำดับ

ตอนที่ 3 เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางเกี่ยวกับการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู แบ่งออกเป็นแต่ละด้านทั้งหมด 5 ด้าน ซึ่งสามารถตอบได้อย่างอิสระ เป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

7. การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการ ตำรางานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการให้บริการ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยสร้างข้อคำถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น
3. นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ ผศ.ดร. สุปัน สมสาร ผศ.ดร.พิชัยรัฐ หมั่นด้วง และผศ.ดร.โกศล สอดส่อง เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขในด้านความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้านรูปแบบ (Format) และภาษา (Wording) ที่ใช้
4. นำแบบสอบถามกลับไปปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มาติดต่อราชการของศาลจังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient of Alpha) ของแบบสอบถามการวิจัย ซึ่งต้องได้ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.72 ขึ้นไป
6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

8. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตจากวิทยาลัยพิชญบัณฑิต เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มาใช้บริการในส่วนงานต่างๆ ของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู
2. ผู้วิจัยประสานงานกับหัวหน้าหน่วยงานต่างๆ ในศาลจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยกับประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มาติดต่อราชการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ในระหว่างวันที่ 2 กรกฎาคม จนถึงวันที่ 2 กันยายน ปี พ.ศ. 2565 โดยการแจ้งแบบสอบถามพร้อมชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

9. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าและทดสอบสมมติฐาน ดังต่อไปนี้

1. สถิติพรรณนา ได้แก่จำนวน (n), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

2.1 สถิติ t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 ตัวแปร สำหรับการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ

2.2 สถิติ F-test โดยการทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป และหากพบว่ามีค่าแตกต่างรายคู่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจะทำการทดสอบต่อไปว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน และแตกต่างกันอย่างไร ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method) สำหรับการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

10. ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 59.15 อายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 43.40 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 43.40 และพบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 40.85

2. คุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$, $\sigma = 0.41$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ ($\mu = 4.32$, $\sigma = 0.37$) รองลงมา คือ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.31$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ ($\mu = 3.90$, $\sigma = 0.78$) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวม และรายด้าน

คุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู	μ	σ	แปลผล
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	3.97	0.71	มาก
2. ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้	3.98	0.64	มาก
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ	3.90	0.78	มาก
4. ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ	4.32	0.37	มาก
5. ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ	4.12	0.31	มาก
รวม	4.04	0.41	มาก

2.1 ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.97$, $\sigma = 0.71$) และเมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7. มีชุดปฏิบัติการเคลื่อนที่เร็วประจำศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง ($\mu = 4.15$, $\sigma = 0.85$) รองลงมา คือ ข้อ 4. สถานที่ให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู

มีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ($\mu = 4.06$, $\sigma = 1.10$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5. ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ที่นั่ง ที่จอดรถ ห้องน้ำ น้ำดื่ม ($\mu = 3.76$, $\sigma = 1.15$)

2.2 ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.98$, $\sigma = 0.64$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 11. เจ้าหน้าที่ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูมีความชำนาญในการไกล่เกลี่ยทางแพ่งและทางอาญา ตลอดจนการให้คำปรึกษาด้านกฎหมายต่างๆ ($\mu = 4.29$, $\sigma = 0.93$) รองลงมา คือ ข้อ 9. เจ้าหน้าที่ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูให้บริการอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ ($\mu = 4.13$, $\sigma = 0.83$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 14. ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูมีการทำงานที่ทันสมัยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ ($\mu = 3.69$, $\sigma = 1.14$)

2.3 ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.90$, $\sigma = 0.78$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 17. ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูจัดให้มีรูปภาพแสดงตัวอย่างขั้นตอนการเข้ามาใช้บริการ ชัดเจนและเข้าใจง่าย ($\mu = 4.14$, $\sigma = 0.93$) รองลงมา คือ ข้อ 19. มีการแจ้งระยะเวลาในการให้บริการ หรือกำหนดเวลาในแต่ละขั้นตอน ($\mu = 3.90$, $\sigma = 1.09$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 16. เจ้าหน้าที่ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูบริการประชาชนด้วยความรวดเร็วและฉับไว โดยไม่ต้องรอนานวันแต่จะเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ นาน ($\mu = 3.78$, $\sigma = 1.06$)

2.4 ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.32$, $\sigma = 0.37$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 21. มีการแจ้งข้อมูลที่เป็นแก่ประชาชนที่มาติดต่อ เช่น ออานาเจ้าหน้าที่ ระเบียบ ข้อกฎหมายต่างๆ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.49$) รองลงมา คือ ข้อ 23. มีมาตรฐานในการทำงานและเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.72$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 20. ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูมีหมายเลขโทรศัพท์ Facebook, Line มีช่องทางติดต่อหลายทาง ($\mu = 3.98$, $\sigma = 0.93$)

2.5 ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.31$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 30. เจ้าหน้าที่ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูมีการติดตามและประเมินผล เพื่อให้ผู้มาใช้บริการเกิดความพึงพอใจสูงสุด ($\mu = 4.26$, $\sigma = 0.65$) รองลงมา คือ ข้อ 24. เจ้าหน้าที่ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อประชาชนที่เข้ามาใช้บริการหรือร้องเรียน ร้องทุกข์ ($\mu = 4.25$, $\sigma = 0.60$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 27. เจ้าหน้าที่ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูให้บริการด้วยกิริยามารยาท ถ้อยคำสุภาพเรียบร้อย ใจเย็น พร้อมที่จะรับฟังประชาชนเมื่อมาใช้บริการ ($\mu = 3.98$, $\sigma = 0.56$)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะทางการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่

- ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูควรปรับภูมิทัศน์ จัดหาโต๊ะเก้าอี้ จัดมุมที่นั่งรอให้มีความสะดวกสบาย จัดหาหนังสือพิมพ์วารสารไว้ให้ผู้รับบริการได้อ่านระหว่างนั่งรอ
- ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูควรจัดอบรมเจ้าหน้าที่เป็นประจำ เพื่อให้เกิดความใส่ใจสอบถามความเดือดร้อนของประชาชนที่มาติดต่อ และติดตามแก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้อย่างเหมาะสม
- ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ส่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ ที่ใช้สำหรับการติดต่อประสานงานให้มีเพียงพอต่อประชาชนที่มาใช้บริการ
- ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูควรขยายช่องทางการให้บริการทางอินเทอร์เน็ตให้สะดวก มากยิ่งขึ้นเพื่อลดขั้นตอนในการใช้บริการและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ

11. การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. คุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$, $\sigma = 0.41$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ ($\mu = 4.32$, $\sigma = 0.37$) รองลงมา คือ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.31$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ ($\mu = 3.90$, $\sigma = 0.78$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางศาลจังหวัดหนองบัวลำภู มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมไปถึงห้องสุขา ที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน จำนวนเพียงพอและมีความสะอาด ควรพัฒนาให้เกิดความปลอดภัยในการใช้งานให้ดียิ่งขึ้น ประกอบกับการดูแลสิ่งแวดล้อมบริเวณ ห้องสุขา จัดภูมิทัศน์บริเวณ ม้านั่งเพื่อให้ประชาชนที่มาใช้บริการเกิดความประทับใจต่อประชาชนที่มาติดต่องานราชการต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณพลพัทธ์ จิรเจริญสมบัติ (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณภาพการส่งมอบบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสระแก้ว พบว่า มีค่าเฉลี่ยคุณภาพบริการอยู่ในระดับค่อนข้างดี เมื่อพิจารณาการรับบริการสาธารณะในแต่ละด้าน พบว่า คุณภาพบริการอยู่ในระดับค่อนข้างดี ทั้ง 5 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความก้าวหน้า ด้านความต่อเนื่อง ด้านความเพียงพอ ด้านความเสมอภาค และด้านการตรงต่อเวลา ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า รองลงมา คือ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยอาศัยองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมอนุรักษ์ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป อีกทั้งเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าแก่นุชนรุ่นหลัง ซึ่งในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ และประสบความสำเร็จตรงกับความต้องการ และความพึงพอใจของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิติรัตน์ โกสินทรานนท์ (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ

ประชาชนด้านการทะเบียนและบัตร: กรณีศึกษาอำเภอป่าตอง จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนผู้ให้บริการมีความรู้สึกพึงพอใจมากต่อการให้บริการประชาชนและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ประชาชนผู้ให้บริการให้ความคิดเห็นว่า ในการให้บริการของฝ่ายทะเบียนและบัตรของที่ว่าการอำเภอป่าตองนั้น ควรที่จะปรับปรุงพัฒนาการบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยให้มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาในเรื่องของความสะดวกและรวดเร็วของการให้บริการ ความเสมอภาค เป็นธรรม และการตรงต่อเวลาในการทำงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่าคุณภาพการให้บริการสาธารณะของที่ว่าการอำเภออุบลรัตน์ให้ความสำคัญด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า โดยนำความคิดเห็นของประชาชนมาปรับปรุงการทำงานขององค์การต่อไปและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยะนุช ต้นเจริญ และสุรศักดิ์ โตประสี (2560) ได้วิจัยเรื่องคุณภาพการให้บริการสาธารณะด้านงานสวัสดิการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่าปัจจัยทางด้านคุณภาพการให้บริการสาธารณะด้านงานสวัสดิการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และคุณภาพการให้บริการสาธารณะด้านงานสวัสดิการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตมาศ คาสวนจิก (2559) วิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อคุณภาพการให้บริการของส่วนคดีศาลจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อคุณภาพการให้บริการของส่วนคดี ศาลจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านประสิทธิภาพ ด้านความพร้อมในการให้บริการ ด้านความพึงพอใจ ด้านความเสมอภาค ด้านความรวดเร็ว ด้านสนองตอบความต้องการ ด้านความเป็นธรรม ด้านความต่อเนื่อง ด้านความสะดวกสบาย และด้านความทั่วถึง สอดคล้องกับแนวคิดของ กุลธนา พงศธร (2549: 32) ที่อธิบายว่า การบริการเป็นการกระทำเพื่อตอบสนองต่อความต้องการเพื่อให้เกิดความพอใจของผู้รับบริการสอดคล้องกับ ประชา งามลา ยวง (2549: 78) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อปัจจัยการบริการของศาลจังหวัดยโสธรและครอบครัวจังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยการบริการของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดระยองอยู่ในระดับดีสอดคล้องกับ กัญญารัตน์ รอดทอง (2550: 90) ที่ได้วิจัยความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการงานประชาสัมพันธ์ศาลจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการงานประชาสัมพันธ์ศาลจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ เพ็ญศรีอุดมพร (2550: 88) ที่ได้วิจัยความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงราย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ อรุณลักษณ์ พรหมทัตตานนท์ (2550: 79) ที่ได้วิจัยความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริการของศาลจังหวัดจันทบุรีพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริการ 3 ด้าน คือ ด้านบริการ ด้านอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ และด้านบุคลากร อยู่ในระดับดี สอดคล้องกับ ประสงค์ จิตงามสุจริต (2551: 90) ที่ได้วิจัยความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการบริการของศาลจังหวัดจันทบุรี แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการบริการของศาลจังหวัดจันทบุรีแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวอยู่ในระดับดีทุกด้าน

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุนารี แสนพยุห์ (2557) วิจัยเรื่องความพึงพอใจของ ประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัมมาภรณ์ ศรีเคลือบ และพัฒนสิน สำเร็จรัมย์ (2559) วิจัยเรื่องการบริการสาธารณะของเทศบาล ศึกษากรณีเทศบาลตำบลเมืองบัวอำเภอกะหรัง จังหวัด ร้อยเอ็ด พบว่าประชาชนเพศหญิงและเพศชาย มีความคิดเห็นต่อการบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลเมืองบัว อำเภอกะหรัง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ และอาชีพของประชาชน ไม่ส่งผลใดๆ ต่อความคิดเห็นของประชาชนแต่อย่างใด

12. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ควรจัดโครงการอบรมเพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับบุคลากรทุกระดับ เรื่องการบริการด้วยความซื่อสัตย์ ซื่อตรง อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกๆ ปี

1.2 ศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ควรมีกระบวนการที่ปรับทัศนคติและพฤติกรรมการให้บริการแก่ ประชาชนเพื่อให้เกิดความเสมอภาค เท่าเทียมกัน และสนองความต้องการของประชาชนทุกระดับได้

1.3 ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมไปถึงห้องสุขา ศาลจังหวัดหนองบัวลำภูควรจัดให้อยู่ ในสภาพพร้อมใช้งาน จำนวนเพียงพอ และมีความสะอาด พัฒนาให้เกิดความปลอดภัยในการใช้งานให้ดียิ่งขึ้น ประกอบกับการดูแลสิ่งแวดล้อมบริเวณ ห้องสุขา จัดภูมิทัศน์บริเวณ ม้านั่งเพื่อให้ประชาชนที่มาใช้บริการเกิด ความประทับใจมากขึ้น ในการมาใช้บริการ

1.4 ศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ควรจัดให้ผู้รับบริการสามารถแสดงความคิดเห็น ประเมินการให้บริการ หรือให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ และทำวิจัยต่อยอดเพื่อพัฒนาคุณภาพ การให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการให้บริการของศาลจังหวัด หนองบัวลำภู เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2551). **คำถามและข้อท้าทายต่อนโยบายรัฐไทยในการจัดการปัญหามิติสุขภาวะและสิทธิของแรงงานข้ามชาติ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กรรณิการ์ นามไพร (2556). **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย.
- กาญจนา รวดเร็ว. (2558). **ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการอุทยานการอาชีพชัยพัฒนาจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คัมภีร์พันธุ์ ขาภิบาล. (2544). **ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานครต่อกลุ่มคุณภาพการให้บริการของสถานีบริการน้ำมันการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย**. ภาควิชาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นิลเนตร คฤหโกศล. (2559). **คุณภาพการให้บริการของพนักงานต้อนรับประจำศาลจังหวัดนครสวรรค์**. รายงานการค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วิรัตน์ ท่วมใจดี. (2557). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีผู้บริโภค: กรณีศึกษาศาลแขวงพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.
- อรสิริ บุญเฉลียว. (2559). **ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการบริการของการประปานครหลวง**. การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Bloom, B.S. (1968). **Mastery learning**. UCLA-CSEIP Evaluation Comment. 1 (2) Losangeles. University of California at Los Angeles.

องค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา
INNOVATIVE ORGANIZATION AND INFORMATION TECHNOLOGY IN
EDUCATIONAL ADMINISTRATION

ศุภวิชช์ วงษ์พลบ

Supawit Wongplob

พระมหาอุดร อุตฺตโร (มากดี)

Phramaha Udorn Uttaro (Makdee)

ปฐิธรรม สำเนียง

Patitham Samniang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhonsawan Campus

E-mail: supawit354660@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 19 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 17 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 17 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

องค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเป็นองค์กรหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่มีนวัตกรรมการบริหารการศึกษาโดยมีการปรับปรุง หรือพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ทั้งทางด้านกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ การหาวิธีการใหม่ๆ การใช้เทคโนโลยีการบริหารจัดการแบบใหม่ๆ ทำให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงจากเดิมเกิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างและดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามเป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมายขององค์กรที่เป็นเลิศ ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา และการประยุกต์ใช้แนวคิดองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่หน่วยงานและสถานศึกษาต้องนำมาศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประโยชน์มากมาใช้ในการพัฒนาองค์กร ทำให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและผู้เรียน ได้รับการยอมรับจากองค์กร ชุมชน และสังคม

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา, เทคโนโลยีสารสนเทศ, องค์กรนวัตกรรม

ABSTRACT

Innovative organization and information technology in educational administration was an educational organization or agency that had innovative educational management by improving or developing new things in terms of creative processes, finding new methods, using new management technologies to make the organization change from the previousness to create something new that was different and better with efficiency and effectiveness according to the goals or higher than the goals of the excellent organization. Therefore, factors affecting innovative organization and information technology in educational administration, relationship of factors promoting innovative organization and information technology in educational administration and application of innovative organization and information technology in educational administration were the important thing for agencies and educational institutions to study them in order to create innovations and information technology that were very useful for organizational development that caused new changes for the organization to maximize the benefit of the organization and students are accepted by the organization, community and society.

Keywords: Educational Administration, Information Technology, Innovative Organization

1. บทนำ

นวัตกรรมมีความสำคัญต่อการศึกษามากประการ ทั้งนี้เนื่องจากในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทั้งด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาก็จำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรม การศึกษาที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาทางการศึกษาในบางเรื่อง เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกัน จำนวนผู้เรียนที่มากขึ้น การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การผลิตและพัฒนาสื่อใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของมนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้นด้วยระยะเวลาที่สั้นลง การใช้นวัตกรรมมาประยุกต์ในระบบการบริหารจัดการด้านการศึกษาที่มีส่วนช่วยให้การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษามาใช้แก้ปัญหาในเรื่องการเรียนการสอน เพื่อนำเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อนำไปใช้ในการบริหารการศึกษา

2. องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา

องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา เป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีการสร้างสิ่งใหม่หรือมีการพัฒนาดัดแปลงสิ่งเดิมทั้งรูปแบบวิธีการทำงานและการจัดการเรียนการสอน แล้วทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพดีขึ้น ผู้เรียนที่เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ การสร้างองค์กรทาง

การศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาได้นั้น องค์กรจะต้องมีผู้บริหารซึ่งเป็นทางเสือกกำหนดทิศทางขององค์กร เป็นผู้ที่มิภาวะผู้นำในลักษณะต่างๆ เช่น ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ที่มีวิสัยทัศน์ พร้อมเผชิญความเสี่ยง รับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน และสามารถสร้างบรรยากาศนวัตกรรม โดยให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ อย่างเพียงพอ มีโครงสร้างองค์กรที่ยืดหยุ่น สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้อย่างอิสระที่สำคัญจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมมีการสร้างแรงจูงใจให้มีความมุ่งมั่นปรารถนาในการสร้างนวัตกรรม จนสามารถสร้างนวัตกรรมการศึกษาได้สำเร็จ จนกลายเป็นผู้ที่มีนัยนวัตกรรมได้ในที่สุด

การสร้างองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษาให้เกิดขึ้นในองค์กรเป็นบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหาร ซึ่งเป็นทั้งปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยระดับทีมงาน และปัจจัยระดับองค์การที่สามารถนำมาปรับใช้กับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารทางการศึกษาได้ (Denti, L. & Hemlin, S., 2012: 1-20) มีดังนี้

1. ปัจจัยระดับบุคคล (Individual level factors) ประกอบด้วย

1.1 การรับรู้ความสามารถของตนเองในทางสร้างสรรค์ หากผู้บริหารทางการศึกษา มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในทางสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูงจะทำให้เกิดแรงจูงใจที่สูงขึ้นในการสร้างสรรค์ผลงานผลงานวิจัยระบุว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในทางสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลถึงภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของบุคลากรในองค์การ

1.2 การยึดมั่นผูกพันของตนเองและบุคลากรที่มีต่อองค์การ องค์การที่มีผู้บริหารทางการศึกษา และบุคลากรที่มีความรู้สึกผูกพันต่อองค์การจะแสดงพฤติกรรมความคาดหวังที่มีต่อความสำเร็จขององค์การ

2. ปัจจัยระดับทีมงาน (Team level factor) ประกอบด้วย

2.1 การสะท้อนผลงานของทีม (Team reflection) เป็นการติดต่อ สื่อสารที่เกิดขึ้นเมื่อบุคลากรดำเนินกิจกรรมโดยผ่านกลยุทธ์เพื่อไปสู่เป้าหมายขององค์การ ผู้บริหารที่สะท้อนผลงานของทีมในเชิงบวกจะมีอิทธิพลให้ทีมผลิตผลงานในเชิงนวัตกรรม หากทีมงานมีบุคลากรที่มีความแตกต่างของบุคคลอยู่ในทีม ผู้บริหารจะต้องใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนให้ทีมเกิดการสะท้อนผลงานในเชิงนวัตกรรม (Somech, A., 2006: 132-157)

2.2 ความแตกต่างของแต่ละบุคคลที่อยู่ในทีมงาน (Team heterogeneity) บางครั้งบุคลากรที่เป็นทีมงานในองค์การมีความแตกต่างกันอย่างมาก เช่น ความแตกต่างในด้านทักษะ ความรู้ หรือการแก้ไขปัญหาต่างๆ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participative leadership) ของผู้บริหารจะใช้ได้ดีกับบุคคลที่อยู่ในทีมงานมีความแตกต่างกันสูง เช่น ใช้การตัดสินใจร่วมกันจนเกิดแนวคิดใหม่ๆ แต่ในขณะเดียวกัน ผู้บริหารจะใช้ภาวะผู้นำแบบสั่งการ (Directive leadership) ได้ดีกับบุคคลที่อยู่ในทีมงานมีความแตกต่างกันไม่มากนัก

2.3 ลักษณะของงาน (Task characteristics) โดยปกติแล้ว ลักษณะงานที่ซับซ้อนจะเป็นสิ่งจูงใจให้บุคลากรหาวิธีการแก้ไขปัญหาในเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งหากการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนกระทำสำเร็จจะเป็นการทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ นอกจากนี้ ยังพบว่า ความซับซ้อนของงานผนวกกับการให้อิสระกับการทำงานและการนิเทศงานอย่างให้กำลังใจของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จะนำมาซึ่งผลงานในเชิงนวัตกรรม

3. ปัจจัยระดับองค์การ (Organizational level factors) ประกอบด้วย

3.1 โครงสร้างขององค์การ (Organizational structure) ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์การมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานเชิงนวัตกรรม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารจะส่งผลให้เกิดนวัตกรรมในองค์การที่มีโครงสร้างแบบกระจายอำนาจและแบบที่ไม่เป็นทางการ (Centralization and formalization organizational structure) และยิ่งพบอีกว่า องค์การที่มีโครงสร้างแบบทางการสูง มีระเบียบ กฎเกณฑ์มาก จะเป็นสิ่งสกัดกั้นและเป็นอุปสรรคต่อการสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในองค์การ นอกจากนี้ ยังเป็นอุปสรรคต่อความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากรในองค์การ และการร่วมมือกันในการทำงานทั้งในองค์การและเครือข่ายภายนอกองค์การ (Jung, D., Wu, A., & Chow, C.W., 2008: 582–594)

3.2 วัฒนธรรมองค์การ (Organizational culture) พฤติกรรมการแสดงออกของบุคลากรในองค์การที่ผู้บริหารคาดหวังจะเกิดขึ้นในองค์การ เช่น พฤติกรรมการกล้าเสี่ยง ขอบการทดลอง การเป็นคนเปิดเผย ความไวเนื้อเชื่อใจ และความเป็นอิสระ สิ่งเหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของวัฒนธรรมองค์การเชิงนวัตกรรม การสนับสนุนขององค์การในการสร้างนวัตกรรมจะส่งผลให้บุคคลเกิดความพยายามในการสร้างผลงานนวัตกรรม ซึ่งพฤติกรรมของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการกระตุ้นทางปัญญา การสร้างแรงบันดาลใจด้วยการสนับสนุนขององค์การ จะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์การเชิงนวัตกรรม

องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา เป็นองค์กรที่มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงทางด้านการบริหารจัดการตามลักษณะบริบทขององค์กรโดยมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีรวมไปถึงกระบวนการทางความคิดที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างกันและเป็นประโยชน์ขึ้นมาเพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จและความสามารถในการแข่งขันขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระมหาอุดร อุตตโร, (มากติ), 2565: 40)

สรุปได้ว่า องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา เป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีการสร้างสิ่งใหม่ หรือมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสิ่งเดิมทั้งรูปแบบ วิธีการทำงาน และการจัดการเรียนการสอน แล้วทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพดีขึ้น

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา

นวัตกรรม เป็นกระบวนการสร้างสรรค์คิดค้นพัฒนา สามารถนำไปปฏิบัติจริงและมีการเผยแพร่ออกสู่ชุมชนในลักษณะของใหม่ที่ไม่มียกก่อน หรือของเก่าที่มีอยู่เดิมแต่ได้รับการปรับปรุงเสริมแต่งพัฒนาขึ้นใหม่ ทำให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ (กิริติ ยศยิ่งยง, 2552,7.)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษามีดังนี้

1. ภาวะผู้นำ (Leadership) ความสำเร็จของการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำ (Leadership) ผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานในองค์การ องค์การจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินงานนั้น ปัจจัยสำคัญที่สุดก็คือผู้นำ ถ้าองค์การใดได้ผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็จะสามารถสั่งการและใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงาน ตลอดจนทำกิจกรรมต่างๆ ในองค์การให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าองค์การใดได้ผู้นำที่ไม่มีประสิทธิภาพก็จะไม่สามารถสั่งการและใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้ ข้ำรายยังเป็นการทำลายขวัญของผู้ใต้บังคับบัญชา

ที่มีต่อผู้นำ ซึ่งจะเป็นผลทำให้การปฏิบัติงานด้านต่างๆ ในองค์กรประสบความสำเร็จ (วิเชียร วิทยอุดม, 2553: 1)

2. วัฒนธรรมองค์กร (Organization Culture) ความสำเร็จของการเป็นองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษาขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมองค์กรเพราะเป็นปัจจัยหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายในองค์กร (internal environment) มีผลกระทบต่อบุคลากร วัฒนธรรมองค์กรมีความสำคัญเพราะมีอิทธิพลต่อความคิด ความรู้สึกและการทำงาน วัฒนธรรมองค์กรเป็นเครื่องมือการบริหารที่มาพร้อมกับแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (new public management) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดความเป็นเลิศ วัฒนธรรมองค์กรที่สำคัญและควรเสริมสร้าง คือ การพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (continuous improvement and innovation) ความรับผิดชอบในงาน (employee responsibility) การปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลง (adaptation to change) (Williams, C., 2008)

4. พฤติกรรม (Behavior) ความสำเร็จของการเป็นองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษาส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับพฤติกรรมเพราะว่าการเกิดองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษาจำเป็นต้องมีผู้สร้างองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษาดังนั้น หากต้องการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา เป็นต้องสร้างให้สมาชิกในองค์กร ผู้นำองค์กรและบุคลากรในองค์กรให้มีใจใฝ่รู้ในเรื่ององค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษาเสียก่อน ปัจจัยที่มีผลต่อการมีพฤติกรรมในด้านนวัตกรรมนั้นมีหลายประการ อาทิ เช่น การมีอิสระในงาน (job autonomy) ของบุคลากรต้องมีความชอบนวัตกรรม กล่าวคือพนักงานจะต้องมีอิสระในการออกแบบกำหนดทิศทางขั้นตอนการทำงานของตนเองนำไปสู่การเรียนรู้เป้าหมายของความสำเร็จในงานและการเกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์กรในที่สุด (Sazandrishvili, N., 2009)

หน่วยงานและสถานศึกษาเมื่อนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประโยชน์มากมาใช้ในการพัฒนาองค์กรแต่การนำเทคโนโลยีสารสนเทศหรือไอทีเข้ามาใช้ก็มีข้อเสียเรื่องง่ายที่จะทำองค์กรนั้นประสบความสำเร็จแต่มีปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา คือ 1. ภาวะผู้นำ (Leadership) 2. วัฒนธรรมองค์กร (Organization Culture) 3. บรรยากาศ (Climate) 4. พฤติกรรม (Behavior) ดังนั้น หน่วยงานและสถานศึกษาต้องมีการส่งเสริม พัฒนาองค์กรทั้งระบบ (พระมหาอุตร อุตฺโตโร, (มากดี), 2565: 44)

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา คือ 1.ภาวะผู้นำ (Leadership) 2.วัฒนธรรมองค์กร (Organization Culture) 3. บรรยากาศ (Climate) 4. พฤติกรรม (Behavior) ซึ่งเป็นปัจจัยมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกองค์กรเป็นการส่งเสริม พัฒนาองค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

4. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา

Marquardt และ Reynold (1994) ได้เสนอลักษณะปัจจัย 11 ประการ ที่พัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้แก่

1. โครงสร้างที่เหมาะสม (Appropriate Structure) มีโครงสร้างแบบองค์รวม (Holistic Structure) มีความคล่องตัว หน้าที่ความรับผิดชอบมีความยืดหยุ่น

2. วัฒนธรรมการเรียนรู้ของ องค์การ (Corporate Learning Culture) มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการทดลองทำสิ่งใหม่ๆ เปิดโอกาสให้คนมีส่วนร่วม ร่วมในการกำหนดนโยบายให้โอกาสในการพัฒนาตนเองแก่ทุกคนในองค์การ

3. การเพิ่มอำนาจและความ รับผิดชอบในงาน (Empowerment) เปิดโอกาสให้พนักงานมีความสามารถในการเรียนรู้ มีอิสระในการตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเองกระจายความรับผิดชอบ

4. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Environment Scanning) คาดคะเนการเปลี่ยนแปลงที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมขององค์การ และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง นั้น

5. การสร้างและถ่ายโอนความรู้ (Knowledge Creation and Transfer) ผู้ปฏิบัติงานต้องมีการสร้างนวัตกรรมองค์ความรู้ใหม่ๆ มีการติดต่อสื่อสารเทคโนโลยีต่างๆ จากทุกหน่วยงานภายในองค์การ

6. เทคโนโลยีการเรียนรู้ (Learning Technology) เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อช่วยในการปฏิบัติงานและใน กระบวนการเรียนรู้อย่างทั่วถึง

7. การมุ่งเน้นคุณภาพ (Quality) องค์การให้ความสำคัญกับการบริหารเชิง คุณภาพโดยรวมเน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

8. กลยุทธ์ (Strategy) เป็นการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้และการ เรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Action Learning) ควบคู่ไปกับการทำงาน โดยผู้บริหารเป็นผู้ให้การสนับสนุนมากกว่าจะเป็นผู้กำหนดแนวทางปฏิบัติ

9. บรรยากาศที่สนับสนุน (Supportive Atmosphere) เป็นบรรยากาศที่สนับสนุน จุดมุ่งหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน

10. การทำงานเป็นทีมและแบบเครือข่าย (Teamwork Networking) เป็นสิ่งที่องค์การตระหนักถึงความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมและเครือข่าย

11. วิสัยทัศน์ (Vision) เป็นความคิดเห็นร่วมกัน (Shared Vision) ของคนในองค์การเพื่อสนับสนุนสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งรวมถึงพันธกิจอันจะเป็นแรงผลักดันให้การปฏิบัติงานมุ่งสู่เป้าหมาย

ความสัมพันธ์ของปัจจัยเป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรเกิดแนวคิดในการพัฒนาระบบสารสนเทศในองค์กรในแต่ละกลุ่มงานให้มีการพัฒนามากขึ้น รวมถึงช่วยปรับทัศนคติของบุคลากรภายในองค์กรเน้นการทำงานเป็นทีมและดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อมุ่งเน้นความสำเร็จของงานให้มีคุณภาพ (พระมหาอุดร อุตโตโร, (மாகติ), 2565:47.)

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ดีเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันไว้ 11 ปัจจัย ได้แก่ 1. โครงสร้างที่เหมาะสม (Appropriate structure 2. มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์การ (Corporate Learning Culture) 3. การให้อำนาจ (Empowerment) 4. มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Environmental Scanning) 5. การสร้างและถ่ายโอนความรู้ (Knowledge Creation and Transfer) 6. มีเทคโนโลยีการเรียนรู้ (Learning Technology) 7. มุ่งเน้นคุณภาพ (Quality) 8. กลยุทธ์

(Strategy) 9. บรรยากาศที่สนับสนุน (Supportive Atmosphere) 10. การทำงานเป็นทีมและแบบเครือข่าย (Teamwork and Network) และ 11. วิสัยทัศน์ (Vision)

5. การประยุกต์ใช้แนวคิดองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา

หน่วยงานทางการศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการนำเอานโยบายทางการศึกษาของทุกระดับไปบริหารจัดการเพื่อให้หน่วยงาน สถานศึกษา ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้เป็นคนดี มีปัญญา และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษา จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหารจัดการจัดการในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะในการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนจึงขอกกล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารการศึกษา ในการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหาร ดังนี้ (นิภาภรณ์ พิงรศ., 2548: 119-123)

1. การสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนเกิด ประโยชน์คุ้มค่าสูงสุด การพัฒนาความรู้และเทคนิควิธีการแก่ผู้เกี่ยวข้อง จึงมีความจำเป็นและสำคัญ ยิ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงได้แก่

1.1 ผู้บริหารและครู โดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ก้าวหน้ามากขึ้นบุคลากร จะต้องพัฒนาทางด้านการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะเพื่อการ ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

1.2 ผู้เรียนพัฒนาให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. การจัดหาเพื่อให้มีเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาที่พอเพียงแก่การจัดการศึกษาบทบาทของ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งในการประสานเครือข่าย เพื่อระดมทรัพยากรในการจัดหา เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สมาคมต่างๆ ซึ่งเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่

2.1 แบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ

2.2 สื่อ สิ่งพิมพ์

2.3 วัสดุอุปกรณ์อื่นๆ

2.4 เทคโนโลยีอื่นๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์วิธีการ และเทคนิคกระบวนการ ฯลฯ

ลักษณะของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรมีความหลากหลายช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

3. การใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจะครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

3.1 การบริหาร โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี E-Office

3.2 การจัดการเรียนการสอน

โดยการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (Education Television Station : ETV), ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (e-Library), เครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet)

3.3 การกำกับติดตาม และประเมินผล สถานศึกษาซึ่งเป็นผู้จัดการศึกษาเพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษา ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด จำเป็นต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่ายการมีส่วนร่วมจาก ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วน เพื่อค้นหาแนวทางร่วมกันในการพัฒนา การประเมินผลการใช้เทคโนโลยีทาง การศึกษาควรคำนึงถึงหลักประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและประหยัดเป็นสำคัญ

องค์กรมีการเปลี่ยนแปลงของการบริหารจัดการความคิดและวิธีการดำเนินงานในรูปแบบใหม่ๆ แตกต่างจากที่เคยปฏิบัติ และมีการสนับสนุนให้บุคลากรใช้หรือคิดค้นองค์ความรู้ เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร (พระมหาอุดร อุตตโร, (มากติ), 2565: 48)

สรุปได้ว่า องค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษาเป็นองค์กรหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่มีนวัตกรรมการบริหาร การศึกษาและนวัตกรรมจัดการการเรียนการสอนยุคใหม่ โดยมีการปรับปรุง หรือพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ทั้งทางด้านกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ การหาวิธีการใหม่ๆ การใช้เทคโนโลยีการบริหารจัดการแบบใหม่ๆ ทำให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงจากเดิม ดังนั้น การประยุกต์ใช้แนวคิดในการพัฒนาองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา สามารถทำได้ ดังนี้

1. การสร้างองค์ความรู้
2. การจัดหาเพื่อให้มีเทคโนโลยี
3. การใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษา

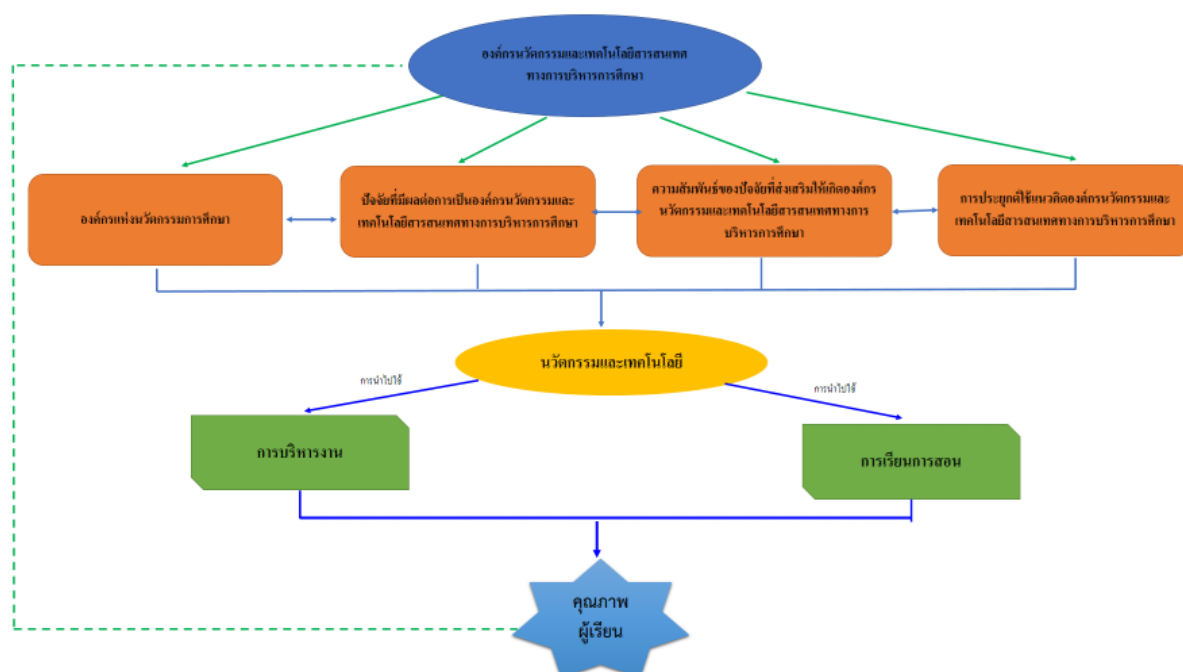
6. สรุปผล

องค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา จะต้องมีการศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา 2) ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา 3) การประยุกต์ใช้แนวคิดองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา ย่อมส่งผลให้กลายเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาที่สามารถสร้างนวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่องทำให้มีศักยภาพพร้อมในการแข่งขัน และสร้างคุณค่าแก่องค์กรได้อย่างยั่งยืนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพของผู้นำองค์กร และเป็นส่วนสำคัญในการสร้างและพัฒนาศักยภาพสมาชิกให้กับองค์กร เมื่อผู้นำและสมาชิกเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ จะมีโอกาสร่วมกันสร้างและพัฒนานวัตกรรมขึ้นมา และนำมาสร้างแผนกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนองค์กร การจัดการองค์กร จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลการดำเนินงานขององค์กรทุกองค์กร

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาแนวคิดองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา ประกอบไปด้วย 1) องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา 2) ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา 3) การประยุกต์ใช้แนวคิดองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา ส่งผลให้เป็นองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีในด้านการบริหารงานและการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

จึงได้สรุปมาเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

บรรณานุกรม

- กীরติ ยศยั้งยง. (2552). **องค์การแห่งนวัตกรรมแนวคิดและกระบวนการ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภาภรณ์ พึ่งรส. (2548). **ปัญหาและความต้องการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของพนักงานองค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์**. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- พระมหาอุดร อุตโตโร (มากติ). (2565). **นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา**. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิเชียร วิทยอุดม. (2553). **ภาวะผู้นำ (ฉบับปรับปรุง)**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- Denti, L. & Hemlin, S. (2012). **Leadership and innovation in organizations: A systematic review of factors that mediate or moderate the relationship**. International Journal of Innovation Management, 16(3) (2012): 1-20.

- Jung, D., C. Chow and A. Wu. (2003). **The Role of Transformational Leadership in Enhancing Organizational Innovation: Hypotheses and Some Preliminary Findings.** *The Leadership Quarterly*, 14(4/5) (2003): 525-544.
- Jung, D., Wu, A., & Chow, C.W. (008). **Towards understanding the direct and indirect effects of CEOs' transformational leadership on firm innovation.** *The Leadership Quarterly*, 19 (2008): 582–594.
- Somech, A. (2006). **The Effects of Leadership Style and Team Process on Performance and Innovation in Functionally Heterogeneous Teams.** *Journal of Management*, 32(1) (2006): 132-157.

นโยบายนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา
POLICY ON INNOVATION AND INFORMATION TECHNOLOGY
IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION

ณัฐวดี โพธิ์พรมศรี

Natthawadee Phopromsri

พระมหาอุดร อุตฺตโร (มากดี)

Phramaha Udorn Uttaro (Makdee)

ปฐิธรรม สำเนียง

Patitham Samniang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhonsawan Campus

E-mail: teachercatja@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 23 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 17 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 17 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้นำเสนอแนวนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา ขั้นตอนการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา และแนวทางการบูรณาการนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา ซึ่งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในวงการศึกษาทำให้การบริหารและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเพิ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้นจำเป็นต้องมีทักษะ 3 ด้าน คือ 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และ 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศจะเกิดการพัฒนายขึ้นอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจ และดำเนินการภายในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

คำสำคัญ : การบริหารการศึกษา, นโยบาย, นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ABSTRACT

This article presents policies and laws related to innovation and information technology in educational administration, the process of creating innovation and information technology in educational administration and guidelines for integrating innovation and information technology in

educational administration. The use of information technology in education to make administration and teaching more efficient and increase teaching and learning achievement must require 3 following skills: 1) Learning and innovation skills, 2) Information and media technology skills and 3) Life and career skills. In order to success in both work and life, innovation and information technology will be developed endlessly, which can be used by administrators in educational institutions to make decisions and operate within educational institutions with quality.

Keywords: Educational Administration, Policy, Innovation and Information Technology

1. บทนำ

นโยบายของรัฐให้ความสำคัญต่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา เป็นกระบวนการของการสร้างเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาต่อยอดการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีรวมถึงวิทยาการใหม่ๆ ให้ตอบสนองต่อการนำไปใช้ประโยชน์และสร้างมูลค่าสนับสนุนการพัฒนาประเทศในทุกด้าน โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมุ่งเน้นส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงานวิจัยของภาครัฐ และภาคเอกชน พัฒนาการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมในระดับภาคหรือกลุ่มจังหวัดหรือจังหวัดให้ตรงกับความต้องการของพื้นที่และผลักดันให้นำผลผลิตจากการวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างให้เกิดสังคมเศรษฐกิจฐานนวัตกรรมที่นำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ให้มีความก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศอื่นที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน

ปัจจุบันเป็นยุคแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในวงการศึกษาทำให้การบริหารและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเพิ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของความรู้และแหล่งความรู้ในสังคมทำให้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตจำเป็นต้องมีทักษะ 3 ด้าน คือ 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และ 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 245) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเกิดขึ้นมากมายและกำลังพัฒนาขึ้นอย่างไม่มีที่สิ้นสุดโดยเฉพาะด้านการศึกษา การจัดระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญต่อการพัฒนาต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติในเรื่องของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา ในหมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ ซึ่งการจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 แนวคิดและหลักการจัดระบบบริหารสารสนเทศในสถานศึกษา นับว่าเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพทางการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อเป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการสถานศึกษาต้องมีระบบการบริหารจัดการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพผู้เรียน รวมถึงระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบถูกต้องสมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน และสามารถเรียกข้อมูลสารสนเทศได้ตลอดเวลา โดยผู้บริหาร

ในสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจ ดำเนินการต่างๆ ในสถานศึกษา ภายในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553: 10)

2. แนวนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายว่าด้วยการศึกษาของชาติฉบับแรกของประเทศ มีสาระสำคัญที่ใช้เป็นหลักในการปฏิรูปการศึกษาของชาติทั้งในส่วนที่เป็นความมุ่งหมาย หลักการของการจัดการศึกษาสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในหมวด 9 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553: 37-38)

มาตรา 63 รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุ โทรคมนาคมและการสื่อสารในรูปแบบอื่นเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบการศึกษาตามอัธยาศัยการทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมตามความจำเป็น

มาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้เปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีเป็นธรรม

มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ได้ทำ เพื่อให้ความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย

มาตรา 68 ให้มีการระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจากเงินอุดหนุนของรัฐ ค่าสัมปทาน และผลกำไรที่ได้จากการดำเนินกิจการด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรประชาชนรวมทั้งให้มีการลดอัตราค่าบริการเป็นพิเศษในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวเพื่อการพัฒนาคนและสังคมหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการผลิต การวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 69 รัฐต้องจัดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบาย แผนส่งเสริมและประสานการวิจัยและการพัฒนา รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

จากบทบัญญัติข้างต้นสรุปได้ว่า หมวด 9 มีขอบข่ายครอบคลุมให้รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัย การคิดค้น การพัฒนา การผลิต การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีกองทุนฯ เป็นผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง) ได้วางหลักไว้ โดยกองทุนฯ จะต้องดำเนินการให้มีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการวิจัย การคิดค้น การพัฒนา การผลิต และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารการศึกษา อันเป็นเป้าหมายหลักของกองทุนฯ

จากนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากจะมีการวิเคราะห์สถานการณ์ภาพการประยุกต์ใช้และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของกระทรวงศึกษาธิการในประเด็นต่างๆ แล้ว ยังได้ผนวกสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อให้ครอบคลุมในทิศทางการพัฒนาด้านการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทุก หน่วยงานและสถานศึกษา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เพื่อการศึกษา ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อินเทอร์เน็ต รวมถึงเทคโนโลยีที่ช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดจนเครื่องมือดิจิทัล การบริการการศึกษาทางไกล จะต้องมีความเพียงพอ ครอบคลุมทุกพื้นที่ และสามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากทุกที่ ทุกเวลา อย่างมีคุณภาพและมั่นคงปลอดภัย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพ และครอบคลุมทั่วถึงประชาชนทุกช่วงวัยและทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้รับการพัฒนาสมรรถภาพหรือบริการทางการศึกษาที่เหมาะสม ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถเข้าถึงและนำไปใช้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้โดยง่ายและสะดวก มีความรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร และมีทักษะในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นการสร้างสังคมดิจิทัลที่มีคุณภาพ (digital society) มุ่งหวังที่จะลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสทางการศึกษาของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการบริหารจัดการให้ก้าวสู่การเป็นหน่วยงานดิจิทัลโดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการทำงานและการให้บริการภาครัฐเพื่อให้เกิดการปฏิรูปกระบวนการทำงานและขั้นตอนการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว อำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้บริการ สร้างบริการของรัฐที่มีธรรมาภิบาล และสามารถให้บริการประชาชนแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวผ่านระบบเชื่อมโยงข้อมูลอัตโนมัติการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐที่ไม่กระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลและความมั่นคงของชาติผ่านการจัดเก็บรวบรวม และแลกเปลี่ยนอย่างมีมาตรฐาน ให้ความสำคัญกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์และข้อมูลรวมไปถึงการสร้างแพลตฟอร์มการให้บริการภาครัฐ เพื่อให้ภาคเอกชนหรือนักพัฒนาสามารถนำข้อมูลและบริการของรัฐไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดนวัตกรรมต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา การวิจัย และการสร้างนวัตกรรมการศึกษา มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาสังคมและทรัพยากรบุคคลของประเทศ อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาสภาพการแข่งขันในเวทีโลกของประเทศ อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาสภาพการแข่งขันในเวทีโลกของประเทศได้อย่างยั่งยืนในทุกด้านการพัฒนาการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาองค์ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำรงชีวิต ให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การวิจัยความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบก้าวกระโดด ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก การปรับเปลี่ยนเศรษฐกิจและสังคมให้พร้อมรองรับประเทศไทยยุค 4.0 ที่เน้นการวิจัยและการสร้างนวัตกรรม รวมทั้งส่งผลให้การจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา การวิจัยและการสร้างนวัตกรรมซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อช่วยส่งเสริมสนับสนุน ยุทธศาสตร์อื่นๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ อาทิ เช่น การส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและสถานศึกษา เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา, 2565: 7)

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบาย แนวทางการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษาเป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษาถือปฏิบัติเพื่อพัฒนานักเรียน นักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ดังนั้น หน่วยงานและสถานศึกษาต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในวงการศึกษา ซึ่งจะทำให้การบริหารและการเรียนการสอน มีประสิทธิภาพและเพิ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น (พระมหาอุตร อุตฺโตโร, (มากดี), 2565: 21)

สรุปได้ว่า นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษาระบบบริหารการศึกษามีนโยบาย แนวทางการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียน นักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ครอบคลุมทุกหน่วยงานและสถานศึกษา ต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพและเพิ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนรู้อย่างยิ่ง

3. นโยบายนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา

นโยบายการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ เพื่อการบริหารการศึกษา ได้มีการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในภาคการศึกษา (e-Education) ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริหารนโยบายและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ
2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศเพื่อการศึกษา
3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาสาระทางการศึกษาและการสร้างความรู้
5. ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์สาระการศึกษาเพื่อการเรียนรู้

6. ยุทธศาสตร์ที่ 6 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

ขณะที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การนำ ICT มาใช้ในการพัฒนาการศึกษาโดยเน้นยุทธศาสตร์ 4 ประการด้วยกัน คือ

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้เรียนใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้จากแหล่งและวิธีการที่หลากหลาย
2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาการบริหารจัดการและให้บริการทางการศึกษาพัฒนาระบบงานคอมพิวเตอร์ ระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ และพัฒนาบุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้อง
3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 การผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศผลิตและพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับความต้องการกำลังคนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 การกระจายโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาจัดให้มีและกระจายโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างทั่วถึง

สารนโยบายของเทคโนโลยีการศึกษา

มิติที่ 1 มิติของการแก้ปัญหาทางการศึกษา กล่าวคือเป็นการนำเทคโนโลยีการศึกษามาช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงการศึกษาระหว่างสังคมเมือง และสังคมชนบทด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถเชื่อมต่อกันเป็นเครือข่ายสื่อการศึกษาที่หลากหลายตอบสนองการแก้ปัญหาที่ครอบคลุมการศึกษาในระบบ นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น

มิติที่ 2 มิติของการพัฒนาประสิทธิภาพทางการศึกษา กล่าวคือเป็นการนำเทคโนโลยีการศึกษามาช่วยปรับปรุงจากของการจัดการศึกษาเดิมที่มีอยู่แล้วให้มีเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เช่น พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษาโดยพัฒนาระบบ “ไซเบอร์โฮม” ที่สามารถส่งความรู้มายังผู้เรียนโดยระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเร่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติโดยใช้เป็นเครื่องมือในการเร่งยกระดับคุณภาพและการกระจายโอกาสทางการศึกษา เป็นต้น

มิติที่ 3 มิติของการก้าวทันความก้าวหน้าของสื่อและเทคโนโลยี กล่าวคือนโยบายที่มุ่งปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การออกแบบ การพัฒนา การใช้ และการจัดการเทคโนโลยีการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เช่น ส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แท็บ เล็ตเพื่อการศึกษา จัดหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในลักษณะ e-book, e-library และ courseware ที่มีคุณภาพและน่าสนใจให้ผู้เรียนได้ใช้ในการเรียนการสอนทุกระดับอย่างเพียงพอและทันเวลาในราคาที่เหมาะสม เป็นต้น

มิติที่ 4 มิติของการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือ เป็นนโยบายที่ต้องการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในการแสวงหาความรู้ เช่น ใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อให้ประชาชนทุกคนได้ใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในการแสวงหาความรู้ สนับสนุนการให้มีการฝึกอบรมครู อาจารย์ให้สามารถใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสามารถสอนให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง พัฒนานองค์ความรู้ของท้องถิ่นจากผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน และจัดให้มีการวิจัยเชิงประจักษ์ของชุมชน การจัดการองค์ความรู้ ในชุมชนอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เอื้อต่อการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น

มิติที่ 5 มิติของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ กล่าวคือ เป็นนโยบายที่ต้องการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก่อให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการต่างๆ เช่น นโยบายกระตุ้นให้เกิดชุมชน/สังคมเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เร่งส่งเสริมสนับสนุนให้มีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและสถาบันทางการศึกษาของรัฐและเอกชนเพื่อการผลิต การใช้ และการบำรุงรักษาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนการสอนและให้บริการทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ รวมทั้งเครือข่ายวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นเครือข่ายการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเปิดโอกาสการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง สร้างความร่วมมือกับสภาผู้สูงอายุ ในการจัดทำหลักสูตรและจัดอบรมความรู้ด้าน ICT รวมถึงการใช้ ICT เพื่อการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

มิติที่ 6 มิติของการบริหารจัดการเทคโนโลยีการศึกษา กล่าวคือ เป็นนโยบายในการส่งเสริมดำเนินการจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีการศึกษาเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น นโยบายพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันทางการศึกษาของรัฐและเอกชนเพื่อการผลิต การใช้ และการบำรุงรักษาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนการสอนและให้บริการทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพดำเนินการให้กองทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสามารถดำเนินการตามภารกิจ จัดสรรทรัพยากรสื่อสารสำหรับโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (Educational channel) ที่เป็น Free TV ที่ประชาชนสามารถชมได้ตลอดเวลาส่งเสริมการวิจัยพัฒนาและเผยแพร่เทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ ICT ที่มีราคาประหยัด ใช้งานง่าย เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยและผู้พิการสามารถใช้ประโยชน์จาก ICT เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียม เป็นต้น (นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา, 2565)

ในยุคปัจจุบันนวัตกรรมและเทคโนโลยี มีความจำเป็นต่อการบริหารการศึกษาอย่างมากเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาการบริหารจัดการและให้บริการทางการศึกษาพัฒนาระบบงานคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลและเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ดังนั้น หน่วยงานและสถานศึกษาจึงต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้ทันกับยุค ICT แห่งการเรียนรู้ที่ทันสมัย (พระมหาอุดร อุตโตโร, (มากติ), 2565: 24)

สรุปได้ว่า นโยบายการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ เพื่อการบริหารการศึกษา พัฒนาหน่วยงานและสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ก้าวทันกับยุค ICT แห่งการเรียนรู้ที่ทันสมัย ด้วยการบริหารจัดการและให้บริการทางการศึกษาพัฒนาระบบงานคอมพิวเตอร์ ระบบฐานข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือซึ่งกันและกัน

4. ขั้นตอนการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา

ขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้มีเป้าหมายสำคัญเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามจุดหมายของหลักสูตรซึ่งเป็นสภาพที่หลักสูตรคาดหวังให้เกิดขึ้น แต่ในสภาพที่เป็นจริงผู้เรียนไม่ได้เป็นไปตามสภาพที่คาดหวัง คือ ยังไม่บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร หรืออาจกล่าวได้ว่า สภาพที่เกิดขึ้นจริงไม่สอดคล้องกับสภาพที่คาดหวัง หรือมีความแตกต่าง สภาพการณ์เช่นนี้เรียกว่า เกิดปัญหาการเรียนรู้ ดังนั้น ปัญหาการเรียนรู้ถ้าพิจารณาในระดับหลักสูตร คือ สภาพของความไม่สอดคล้องกันระหว่างผลการจัดการศึกษากับจุดหมายของหลักสูตร ถ้าพิจารณาในระดับชั้นเรียน ก็คือสภาพของความไม่สอดคล้องกันระหว่างผลการเรียนรู้ของผู้เรียนกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด หรือจุดประสงค์การเรียนรู้

2. การศึกษาและเลือกนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้ หลังจากการวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 1 จะทำให้ครูนักวิจัยทราบปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่ชัดเจนขึ้น ขั้นตอนต่อไปครูจึงควรศึกษานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ให้หลากหลาย จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้ครูนักวิจัยมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถเลือกนวัตกรรมที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาการเรียนรู้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด

3. การออกแบบนวัตกรรม เมื่อครูนักวิจัยได้ศึกษานวัตกรรมและเลือกนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้ที่เหมาะสมแล้วครูนักวิจัยควรออกแบบนวัตกรรม ซึ่งเป็นการกำหนดขอบข่ายเนื้อหาสาระ องค์ประกอบรูปแบบของนวัตกรรมว่าควรมีลักษณะอย่างไร มีส่วนประกอบอะไรบ้าง มีกระบวนการ กิจกรรมในการจัดการเรียนรู้เพื่อปัญหาการเรียนรู้อย่างไร เช่น ถ้าครูนักวิจัยเลือกใช้นวัตกรรมประเภทชุดกิจกรรมพัฒนาอาจจะมีส่วนประกอบดังนี้ (1) ชื่อชุดกิจกรรมพัฒนา (2) จุดประสงค์ (3) คำชี้แจง (4) เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม (5) กิจกรรมที่ปฏิบัติ (6) คำถามหรือข้อทดสอบ (7) แบบประเมินหรือแบบบันทึกผลการใช้ และ (8) แบบฝึกหัด

4. การสร้างนวัตกรรม เป็นขั้นตอนที่ครูนักวิจัยทำนวัตกรรมตามที่ออกแบบไว้ให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบของนวัตกรรมที่กำหนดไว้ ถ้าเป็นนวัตกรรมประเภทสื่อ เอกสาร เช่น แบบฝึก ชุดกิจกรรมพัฒนา ชุดการสอน ครูนักวิจัยก็ต้องลงมือเขียนสาระ รายละเอียดตามลักษณะและรูปแบบของนวัตกรรมที่ออกแบบไว้ กรณีที่เป็นนวัตกรรมประเภทเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ครูนักวิจัยต้องจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สะท้อนให้เห็นขั้นตอนหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ของนวัตกรรมนั้นๆ

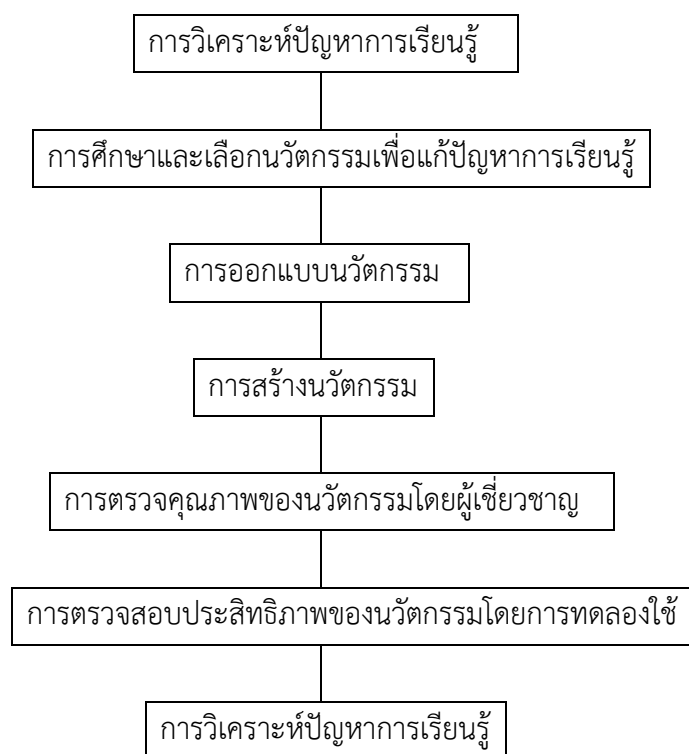
5. การตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ การตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมที่สำคัญ คือ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ว่านวัตกรรมนั้นมีความถูกต้องเหมาะสม หรือสอดคล้องกับปัญหาการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งวัยของผู้เรียนหรือไม่ วิธีการตรวจสอบทำได้โดยให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์สูงในเรื่องนั้นๆ อย่างน้อย 3 คน ได้อ่านหรือตรวจสอบว่านวัตกรรมนั้นมีคุณภาพและเหมาะสมนำไปใช้ได้หรือไม่ โดยนำนวัตกรรมที่สร้างขึ้นพร้อมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะและแบบตรวจสอบคุณภาพนวัตกรรมเสนอผู้เชี่ยวชาญ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพตามเกณฑ์ประเมินให้ด้านความสอดคล้องกับสภาพปัญหาการเรียนรู้/วัตถุประสงค์ของการวิจัย ความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ความชัดเจน ความสมบูรณ์ครบถ้วนในด้านเนื้อหาสาระ ภาพหรือเสียง ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงและ

ความเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน ในกรณีที่ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์หรือผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไข ก็ควรปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้วัตรกรรมมีคุณภาพดีขึ้น

6. การตรวจสอบประสิทธิภาพของวัตรกรรมโดยการทดลองใช้การตรวจสอบคุณภาพของวัตรกรรมบางประเภท เมื่อผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วจะต้องนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มที่ศึกษาวิจัย แล้วตรวจสอบประสิทธิภาพตาม “เกณฑ์ประสิทธิภาพ” ที่กำหนดไว้

7. การรายงานผลการพัฒนานวัตรกรรม การรายงานผลการพัฒนานวัตรกรรม อาจใช้รูปแบบเดียวกันกับรูปแบบการรายงานผลการวิจัยแบบเป็นทางการซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ ชื่อเรื่อง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย/ผลการพัฒนานวัตรกรรม สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2559: 96-100)

ขั้นตอนการพัฒนานวัตรกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการพัฒนานวัตรกรรมการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนการสร้างนวัตรกรรมประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วิเคราะห์สภาพปัญหาในชั้นเรียน 2) กำหนดนวัตรกรรมที่จะใช้แก้ปัญหา 3) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวัตรกรรม 4) สร้างนวัตรกรรมตามหลัก

วิชาการ 5) ตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรม 6) ทดลองใช้นวัตกรรม 7) รายงานผลการทดลองใช้นวัตกรรม ดังนั้น ครุฑกวีจึงควรดำเนินการสร้างนวัตกรรมตามขั้นนี้ เพื่อให้นวัตกรรมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพและสามารถนำไปแก้ปัญหาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง (พระมหาอุดร อุตฺตโร, (มากติ), 2565: 27)

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการสร้างนวัตกรรมเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพื่อให้ให้นวัตกรรมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพและสามารถนำไปแก้ปัญหาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์สภาพปัญหาในชั้นเรียน 2) กำหนดนวัตกรรมที่จะใช้แก้ปัญหา 3) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม 4) สร้างนวัตกรรมตามหลักวิชาการ 5) ตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรม 6) ทดลองใช้นวัตกรรม 7) รายงานผลการทดลองใช้นวัตกรรม

5. แนวทางการบูรณาการนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา

การบูรณาการสารสนเทศเพื่อการศึกษาเกิดจากการพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา โดยการส่งเสริมให้ทุกฝ่าย มีกระบวนการจัดเก็บข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพตามกรอบแนวทาง TH e-GIF เพื่อจัดทำและประยุกต์ใช้มาตรฐานข้อมูลด้านการศึกษา คือ

1. การบริหารจัดการมาตรฐานรายการข้อมูล
2. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
3. การกระจายความรับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูล
4. การกระตุ้นหน่วยงานด้วยการจัดอันดับตามศักยภาพ
5. การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูล
6. การพัฒนาศักยภาพของการจัดส่งข้อมูล
7. การให้บริการข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา
8. การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล

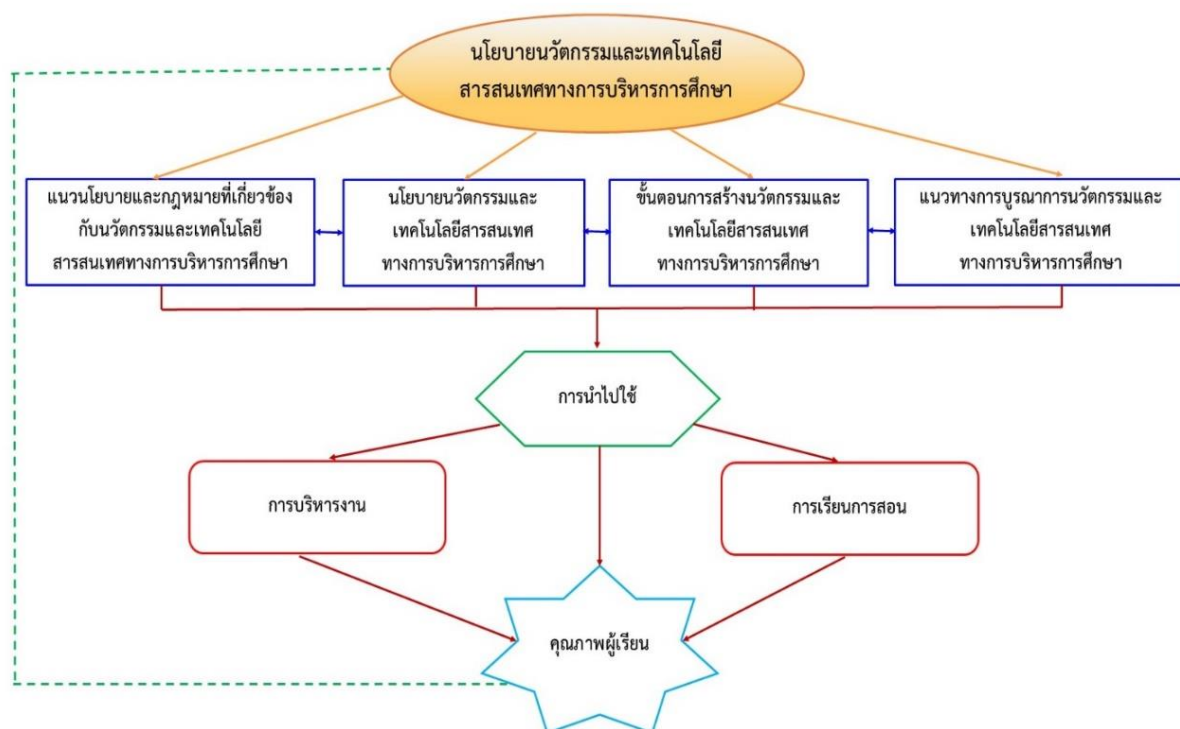
หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา ต้องมีกระบวนการจัดเก็บข้อมูล และมีการการจัดตั้งศูนย์กลางการเชื่อมโยงการประสานข้อมูลสารสนเทศระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา เพื่อความสะดวกในการประมวลผล ทำให้ได้ข้อมูลต่างๆ อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (พระมหาอุดร อุตฺตโร, (มากติ), 2565: 33)

สรุปได้ว่า นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา จะต้องมีกระบวนการจัดเก็บข้อมูล และมีการการจัดตั้งศูนย์กลางการเชื่อมโยงการประสาน การบูรณาการสื่อการเรียนรู้ การบูรณาการสื่อการเรียนรู้ในทางปฏิบัติ กำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์กลางการเชื่อมประสาน สื่อการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆ ที่มีคุณภาพ

6. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง “นโยบายนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา” ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา เพื่อนำไปสู่การนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษาทำให้การบริหารและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเพิ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น จึงได้สรุปมาเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 นโยบายนวัตกรรมการและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2560. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- นวัตกรรมการและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา. นวัตกรรมและเทคโนโลยี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://shorturl.asia/Rhfat> [20 ตุลาคม 2565].
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2559). เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาอุดร อุตตโร (มากดี). (2565). นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเลขาธิการกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา. **แผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาพ.ศ.2563-2565**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://shorturl.asia/OnFuX> [20 ตุลาคม 2565].

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **นโยบายเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://shorturl.asia/XYEK7> [20 ตุลาคม 2565].

นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเชิงพุทธ Buddhist Educational Innovation and Technology

อิทธิรัฐ น้อยเกิด

Aitthirat Noykerd

พระมหาอุดร อุตโตโร (มากดี)

Phramaha Udorn Uttaro (Makdee)

ปฐิธรรม สำเนียง

Patitham Samniang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhonsawan Campus

E-mail: arom1813@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 19 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 17 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 17 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเชิงพุทธ ถือเป็นวิธีการเรียนการสอนแนวใหม่ที่เป็นเลิศ เป็นการเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านศาสนาเพื่อบูรณาการเข้ากับนวัตกรรม เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากทุกข์ สาเหตุให้เกิดทุกข์ วิธีการดับทุกข์ และแนวทางปฏิบัติให้พ้นทุกข์ของตนเอง โดยพระพุทธเจ้าทรงสอนให้ตระหนักถึงคุณค่าของการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ การสนทนา โดยผ่านสื่อ ธรรมชาติ สอนให้เข้าใจง่าย ชวนให้ผู้เรียนใคร่อยากเรียนรู้และปฏิบัติตามด้วยตนเอง สร้างศรัทธา และพอใจในการเรียนรู้ นี่คือนวัตกรรม การสอนที่เป็นเลิศของพระพุทธเจ้า

บทความนี้ได้นำเสนอนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเชิงพุทธ ที่เกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการของการศึกษาแนวพุทธ นวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และการเรียนรู้เชิงพุทธ บูรณาการ ซึ่งการเรียนรู้นี้เป็น การสอนที่ดี ทันสมัย และมีวิธีการสอนรูปแบบต่างๆ ที่จัดว่าเป็นนวัตกรรมแบบใหม่ๆ หากเหมาะสมบุคคล แต่ละคน เช่น รูปแบบสากัจฉา หรือสนทนา แบบบรรยาย และแบบตอบปัญหา และทรงสอนแบบเปรียบเทียบ เป็นต้น หลักการที่กล่าวมานั้น พระพุทธองค์ทรงสอนให้ผู้เรียนหรือผู้ฟังธรรมมีส่วนร่วมในการซักถามข้อสงสัย ในหลักคำสอนเมื่อเข้าใจแล้ว พระพุทธองค์ก็ทรงให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง (Learning by Doing) จะได้ เกิดการเรียนรู้เข้าใจจากการปฏิบัติด้วยตนเองหรือจากประสบการณ์ จนผู้ปฏิบัติเข้าถึงหลักความจริงด้วย ปัญญาของตน และสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

คำสำคัญ: การศึกษา, เชิงพุทธ, นวัตกรรมและเทคโนโลยี

ABSTRACT

Buddhist educational innovation and technology It is a new way of teaching and learning that is excellent. It is a connection to religious knowledge to be integrated with innovation. to know how to learn by yourself starting with suffering cause of suffering how to end suffering and guidelines for freeing their own suffering In which the Buddha taught to realize the value of learning through practice, conversation through natural media, teaching them to be easy to understand. Invite learners to want to learn and follow by themselves, building faith and satisfaction in learning. This is the Buddha's excellent teaching innovation.

This article presents the innovations and technologies of Buddhist education related to the evolution of Buddhist education, innovation of Buddhist learning, and integrated Buddhist learning. This learning is good teaching, modern, and there are various teaching methods that are classified as new innovations which suitable for each person, such as the Sākacchā or conversational style, lecture style, problem-solving style and comparative teaching style, etc. According to the aforementioned principles, the Buddha taught learners or listeners to participate in asking questions about the doctrine. Once understood, the Buddha allowed the learners do it themselves (Learning by Doing), which would result in learning and understanding from practice or experience that enables the practitioners to access the truth with their wisdom and be able to apply it with quality in the future.

Keywords: Education, Buddhist method, Innovation and Technology

1. บทนำ

นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเชิงพุทธเป็นการเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านศาสนาและบูรณาการกับนวัตกรรมที่ผสมผสานให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างหนึ่งที่สำคัญคล้ายคลึงกัน คือมีอุดมการณ์ที่ผลักดันการพัฒนาไปข้างหน้า ไม่ว่าจะเป็นเพื่อพัฒนาพระพุทธศาสนาและนวัตกรรม รวมทั้งการสร้าง ความเปลี่ยนแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ ก็เพื่อแก้โจทย์ปัญหาและมองหาทิศทางโอกาส สำคัญที่จะสามารถสร้าง ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบให้เกิดขึ้นให้ได้แต่ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ความท้าทายในการคิดค้นโจทย์ที่สอดคล้องกับพุทธศาสนาและนวัตกรรมนั่นเอง แต่หัวใจสำคัญของ นำมาเชื่อมโยงและผูกประเด็นนั้นย่อมทำได้ โดย ต้องมีความเข้าใจในเรื่ององค์ความรู้ทางด้านศาสนา เป็นสำคัญ เป็นการสร้างความสมดุลระหว่างศาสตร์เพื่อ เกิดความสมดุลของผลผลิต ผลลัพธ์และ ผลกระทบ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เรื่องของนวัตกรรมเพียง อย่างเดียว อาจทำให้เกิดความ ก้าวกระโดดของความแปลกใหม่จนมนุษย์ไม่สามารถปรับตัวหรือรู้เท่าทันได้ อาจ ก่อให้เกิดความ เจริญด้านวัตถุเพียงอย่างเดียวแต่พุทธศาสนาจะเป็นกลไกที่ทำให้มนุษย์รู้เท่าทันและสามารถ ใช้งาน นวัตกรรมนั้นๆ บนพื้นฐานของศีลธรรมจริยธรรมและขอบเขตของความเป็นมนุษย์ได้อย่างพอเหมาะ

สมควร กล่าวได้ว่าเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เพิ่มปัญญาได้ตลอดเวลาจึงจัดได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการเรียนรู้ที่เป็นแบบนวัตกรรมการใหม่

2. วิวัฒนาการของการศึกษาแนวพุทธ

ความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติ จากเดิมมีความเป็นอยู่ที่คล้ายๆ กับสัตว์ชนิดอื่นในยุคแรกๆ ของโลก กว่าจะพัฒนามาจนถึงทุกวันนี้ได้ เป็นผลของการศึกษาโดยแท้ เพราะการศึกษาความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติ จากเดิมมีความเป็นอยู่ที่คล้ายๆ กับสัตว์ชนิดอื่นในช่วยให้มีการสืบทอดแบบอย่างของคนรุ่นก่อน และช่วยพัฒนาแบบอย่างดังกล่าวให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป มนุษย์เรียนรู้จากบิดามารดา จากผู้ใหญ่ในหมู่คณะ และจากสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ทั้งโดยบังเอิญและตั้งใจเรียนรู้ การศึกษาช่วยให้มนุษย์รู้จักปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและช่วยให้มนุษย์รู้จักปรับสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับตัวเองด้วย ในที่สุดมนุษย์ก็สามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้นตามลำดับจนถึงปัจจุบันนี้ ความเจริญของมนุษย์อาศัยพัฒนาการของเครื่องมือสื่อสาร การขนส่งคมนาคมอย่างอื่น อีกทั้งเรียนรู้วิธีทำความคิดให้เป็นความจริงเพื่อช่วยให้การดำรงชีวิตของตนดีขึ้นซึ่งเป็นพัฒนาการแบบสร้างสรรค์ ดังจะเห็นได้จากการพัฒนาด้านศีลธรรม วรรณกรรม ศาสนาซึ่งพัฒนามาจากวัฒนธรรมสมัยโบราณ การสืบทอดวัฒนธรรมดังกล่าว เป็นกระบวนการที่เรียกว่าการศึกษา (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และคณะ, 2544: 1)

พระพุทธศาสนาเป็นระบบความคิด คำสอน ความเชื่อถือ และการปฏิบัติที่เก่าแก่ซึ่งเมืองไทยรับนับถือกันมาเป็นเวลานาน พระพุทธศาสนาได้มีประโยชน์เกื้อกูลแก่กิจการด้านต่างๆ ในประเทศไทย โดยเฉพาะทางด้านการศึกษาเป็นอันมาก หรือจะพูดให้ถูกว่า บรรพบุรุษของชาวไทยได้นำเอาพระพุทธศาสนามาใช้ประโยชน์ในทางการศึกษาในประเทศไทยมากบ้างน้อยบ้างตามยุคสมัยแต่ในปัจจุบัน การศึกษาที่ดำเนินกันอยู่ในระบบที่เป็นทางการ เป็นระบบสมัยใหม่ ซึ่งได้รับเอาแนวความคิดทางตะวันตกเข้ามามากพระพุทธศาสนาสอนว่า มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพในตนเอง สามารถฝึกฝนพัฒนาตนจากจุดเริ่มต้น ไปจนถึงจุดสูงด้วยความพากเพียรด้วยสติปัญญาของตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายนอกใดๆ มาบันดาล ในการพัฒนาตนนั้น บุคคลพึงปฏิบัติดำเนินตามหลักไตรสิกขา คือ พัฒนาด้านการควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา ให้มีระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนและเอื้ออาทรแก่คนอื่นและสังคมส่วนรวม (อธิศีลสิกขา) พัฒนาทางด้านความเพียรทางจิต สติสมาธิ เพื่อสร้างจิตให้มีคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพ (อธิจิตตสิกขา) และพัฒนาทางด้านความรู้ ความเข้าใจตลอดถึงเจตคติที่ถูกต้อง (อธิปัญญาสิกขา) โดยอาศัยกัลยาณมิตร ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์คอยชี้แนะแนวทางให้คิดเป็นหรือรู้จักคิดวินิจฉัย แก้ปัญหาด้วยเหตุผล ตามขั้นตอนแห่งอริยสัจ ตามนัยนี้จะเห็นว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์แห่งการศึกษาอย่างแท้จริง

พระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์แห่งการศึกษา

1. ความหมายของการศึกษาในทัศนะของพระพุทธศาสนา การศึกษาตรงกับคำศัพท์ว่า “สิกขา” แปลว่า การฝึกอบรมตนในให้งอกงามหรือการพัฒนาตนในให้งอกงาม

2. บุรพภาคของการศึกษา

ทางพระพุทธศาสนานั้น แม้จะมีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนให้งอกงามในด้านต่างๆ ได้ด้วยตัวเองก็จริง แต่ในกระบวนการพัฒนานั้น จะต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นๆ เป็นตัวสนับสนุนในเบื้องต้นอีกด้วยจึงจะสำเร็จได้ด้วยดี องค์ประกอบนี้เรียกว่า “บุรพภาคแห่งการศึกษา” มีอยู่ 2 ประการ ดังนี้

(1) องค์ประกอบภายนอก หรือการมีเงื่อนไขภายนอกที่สนับสนุนให้การพัฒนาตนเองเป็นไปด้วยดี เช่น ได้รับการถ่ายทอดการสั่งสอนอบรมที่ดีจากพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ เพื่อนที่ดีรวมไปถึงหนังสือ สื่อมวลชน และวัฒนธรรมอันดีงาม

(2) องค์ประกอบภายใน หมายถึง ตัวผู้ศึกษาอบรมเองจะต้องเป็นคนรู้จักคิดรู้จักพิจารณา รู้จักใช้เหตุผล ในการดำเนินชีวิต ใช้ความคิดอย่างถูกวิธี คิดเป็น คือ มองสิ่งทั้งหลายตามหลักของเหตุผล แยกแยะสิ่งนั้นๆ หรือปัญหานั้นๆ ออกให้เห็นตามสภาวะและความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย องค์ประกอบนี้เรียกว่า “โยนิโสมนสิการ”

3. กระบวนการศึกษา

กระบวนการศึกษาทางพระพุทธศาสนาเน้นไปที่สัมมาทิฐิ คือ ความคิดเห็นที่ถูกต้องอันรวมไปถึงความเชื่อถือ ความนิยม เจตคติต่างๆ ที่เป็นไปในทางถูกต้องดีงาม เมื่อมีสัมมาทิฐิเป็นฐานแล้วการบวชศึกษาภายในตัวบุคคลก็ดำเนินไปได้ด้วยดี กระบวนการศึกษานี้แบ่งรายละเอียดออกเป็นอริยมรรคมีองค์ 8 และสรุปเป็นขั้นตอนใหญ่เรียกว่า “ไตรสิกขา” (สิกขา 3) ดังนี้

1. การฝึกอบรมในด้านความประพฤติ ซึ่งรวมไปถึงระเบียบวินัย ความสุจริตทางกายและวาจา ละเว้นการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม ละเว้นการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดหยาบคายและพูดเพ้อเจ้อ ตลอดจนการประกอบอาชีพที่สุจริตไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น เรียกว่า “อริศีลสิกขา”

2. การฝึกฝนอบรมในด้านจิตใจ ได้แก่ การปลุกฝังคุณธรรม การเสริมสร้างคุณภาพสมรรถภาพและสุขภาพของจิต คือ มีจิตเป็นสมาธิ ความมีจิตใจดีงาม เข้มแข็งว่องไว และปลอดโปร่งเป็นสุข

3. การฝึกอบรมในด้านปัญญา ซึ่งก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้ความเป็นไปตามเหตุปัจจัยที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาไปตามแนวทางของเหตุผลรู้เท่าทันโลกและชีวิต จนสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดมั่นในสิ่งทั้งหลาย มีจิตใจที่เป็นอิสระผ่องใสเบิกบาน ซึ่งเรียกว่า “อริปัญญาสิกขา”

การพัฒนากาย วาจาและจิตใจ โดยเริ่มต้นจาก (1) อริศีลสิกขา คือ การฝึกให้เกิดมีสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะให้เจริญงอกงามขึ้นจนมีความพร้อมทางด้านความประพฤติ และมีความมีระเบียบวินัยที่ดีงาม (2) อริจิตตสิกขา คือ การฝึกปรือให้เกิดมีสัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิให้เจริญงอกงามจนมีความพร้อมทางด้านคุณธรรม มีคุณภาพจิต สมรรถภาพจิตและสุขภาพจิตที่ดี (3) อริปัญญาสิกขา คือ การฝึกปรือให้เกิดมีสัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะให้เจริญงอกงามจนมีความพร้อมทางด้านปัญญาและรู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น (พระมหาอุดร อุตฺโตโร (มากติ), 2565: 175)

สรุปได้ว่า วิวัฒนาการของการศึกษาแนวพุทธนั้นมาจากความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติ ซึ่งกว่าจะพัฒนามาจนถึงทุกวันนี้ได้ เป็นผลของการศึกษา การพัฒนากาย วาจาและจิตใจ โดยเริ่มต้นจาก (1) อริศีลสิกขา

คือ การฝึกให้มีความพร้อมด้านความประพฤติ (2) อธิจิตตสิกขา คือ การฝึกสุภาพจิตที่ดี (3) อธิปัญญาสิกขา คือ การฝึกให้มีความพร้อมทางด้านปัญญา และรู้จักคิดเป็น สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ต่อไป

4. นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาการจัดการเรียนรู้

ในกระบวนการเรียนการสอน เทคโนโลยีทางการศึกษา ไม่ใช่เครื่องมือ แต่เป็นแผนการหรือวิธีการทำงานอย่างเป็นระบบ ให้บรรลุผลตามแผนการ นอกจากนี้ เทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นการขยายแนวคิดเกี่ยวกับโสตทัศนศึกษา ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อวิธีการศึกษา ได้แก่

1. นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร เป็นการใช่วิธีการใหม่ๆ หลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการให้มากขึ้น เนื่องจากหลักสูตรจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเพื่อให้สอดคล้องทางด้านเทคโนโลยีเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลก

2. นวัตกรรมการเรียนการสอน เป็นการใช่วิธีระบบในการปรับปรุงและคิดค้นพัฒนาวิธีสอนแบบใหม่ๆ ที่สามารถตอบสนองการเรียนรายบุคคล การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนแบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบแก้ปัญหา การพัฒนาวิธีสอนจำเป็นต้องอาศัยวิธีการและเทคโนโลยีเข้ามาจัดการและสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ การสอนแบบศูนย์การเรียน การใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ การสอนแบบเรียนรู้ร่วมกันและการเรียนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต การวิจัยในชั้นเรียน ฯลฯ

3. นวัตกรรมสื่อการสอน เนื่องจากมีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เครือข่ายและเทคโนโลยีโทรคมนาคม ทำให้นักการศึกษาพยายามนำศักยภาพเทคโนโลยีเหล่านี้ มาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนใหม่ๆ จำนวนมากมาย ทั้งการเรียนด้วยตนเองการเรียนเป็นกลุ่มและการเรียนแบบมวลชน ตลอดจนสื่อที่ใช้เพื่อสนับสนุนการผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ตัวอย่าง นวัตกรรมสื่อการสอน ได้แก่ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) มัลติมีเดีย (Multimedia) การประชุมทางไกล (Teleconference) ชุดการสอน (Instructional Module) วิดีทัศน์แบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Video)

4. นวัตกรรมทางการประเมินผล เป็นนวัตกรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำได้อย่างรวดเร็ว รวมไปถึงการวิจัยทางการศึกษาการวิจัยสถาบัน ด้วยการประยุกต์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มาสนับสนุนการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตัวอย่าง นวัตกรรมทางการประเมินผล ได้แก่ การพัฒนาคลังข้อสอบลงทะเบียนผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต การใช้บัตรสมาร์ทการ์ดบริการของสถาบันศึกษา การใช้คอมพิวเตอร์ในการตัดเกรด

5. นวัตกรรมการบริหารจัดการ เป็นการใช้นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศมาช่วยในการบริหารจัดการ เพื่อการตัดสินใจของผู้บริหารการศึกษาให้มีความรวดเร็วทันเหตุการณ์ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (อมรรัตน์ จินดา เอกนฤน บางท่าไม้, 2559: 403-404)

สรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการศึกษา ได้แก่ นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร นวัตกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมสื่อการสอน และนวัตกรรมทางการประเมินผล เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. นวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542: 13-18) ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษาไว้หลายมาตรา มาตราที่สำคัญ คือ มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีมีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย และในมาตรา 22 “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ” การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จได้ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าว จำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาใหม่ๆ ที่จะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาทางการศึกษาทั้งในรูปแบบของการศึกษาวิจัย การทดลองและการประเมินผลนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด นวัตกรรมที่นำมาใช้ทั้งที่ผ่านมาแล้วและที่จะมีในอนาคตมีหลายประเภท ขึ้นอยู่กับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในด้านต่างๆ ในที่นี้จะขอกกล่าว คือ นวัตกรรม 5 ประเภท คือ นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร นวัตกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมสื่อการสอน นวัตกรรมการประเมินผล และนวัตกรรมการบริหารจัดการ ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) ทำให้ทักษะที่จำเป็นสำหรับคนในยุคศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนไปจากยุคศตวรรษที่ 20 อย่างชัดเจน เหตุเนื่องจากงานที่เคยใช้คนทำงานกับเครื่องจักรกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เพราะคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโทรคมนาคมได้ขยายขีดความสามารถจนสามารถทำงานแทนที่คนได้ ทำให้สัดส่วนแรงงานลดลงเกิดขึ้นในงานที่ใช้สัมผัสรับรู้อย่างจำเริญและงานที่ใช้แบบซ้ำๆ ซากๆ ซึ่งเป็นงานที่ป้อนคำสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำแทน แต่สัดส่วนแรงงานระดับชาติบางส่วนที่เพิ่มขึ้นในงานที่เน้นการคิดอย่างผู้เชี่ยวชาญและต้องใช้การสื่อสารที่ซับซ้อน ซึ่งเป็นงานที่คอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำแทนได้คนในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความเชี่ยวชาญในการสื่อสาร ที่ซับซ้อนจากยุคเดิมต้องมีไหวพริบในการตอบถามเฉพาะหน้าอย่างฉับพลัน และควบคุมการเจรจา ถกเถียง ที่ไม่เป็นระเบียบได้หรือถ้าเป็นครูก็ต้องเป็นครูที่เชี่ยวชาญในการสื่อสารและมีไหวพริบในการจัดการ และควบคุมห้องเรียนที่วุ่นวายให้เป็นห้องเรียนที่มีการเรียนรู้อย่างเป็นระบบราบรื่น สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจนและนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559: 1-2) การสอนวิชาพระพุทธศาสนา แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม และคุณธรรมจริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือการนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552: 1) การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในอดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะครูยังขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์หรือรู้รอบและใช้วิธีการบรรยายมากกว่าการใช้สื่อให้ผู้เรียนสนใจการเรียน ดังนั้น นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาเป็นสื่อประกอบในการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนสนใจการเรียนมากขึ้น

การเรียนรู้หลักคำสอนในพระพุทธศาสนา สามารถสรุปหลักการสอนเพื่อการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. เนื้อหาที่ทรงสอนให้เรียนรู้
2. หลักการสอนเกี่ยวกับตัวผู้เรียนของพระพุทธเจ้า
3. หลักการสอนเพื่อเกิดการเรียนรู้เร็วขึ้น

พระพุทธองค์ทรงเป็นผู้สอนทำให้ผู้ฟังได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตอบข้อสงสัยได้หมด จนทำให้ผู้เรียนเกิดศรัทธาเลื่อมใส นำไปปฏิบัติตามด้วยความพอใจ ใคร่อยากเรียนรู้ด้วยตนเองนี้คือ นวัตกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธ ซึ่งคำสอนของพระองค์ กล่าวได้ว่า 1) สันทัสสนา คือ อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้งเหมือนจูงมือไปดูเห็นกับตา 2) สมาทปนา คือ จูงใจให้เห็นจริงด้วย ชวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ 3) สมุตเตชนา คือ ระวังใจให้กลัวล้าบังเกิดกำลังใจ ดบลูกให้มีอุตสาหะแข็งขัน มั่นใจว่าจะทำได้ไม่หวั่นย่อต่อความเหนื่อยยาก 4) สัมปหังสนา คือ ขโลมใจให้เข้มขึ้น ระวัง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อและเปี่ยมด้วยความหวังเพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับการปฏิบัติ พระพุทธเจ้าทรงใช้นวัตกรรมการสอนการเรียนรู้ให้พุทธบริษัทได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์เพื่อเรียนรู้พระธรรมวินัย ได้ถูกต้องและต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต トラบใดที่ยังเป็นปุถุชนแบบพวกเราต้องเรียนรู้และปฏิบัติต่อไปเพื่อขัดเกลาจิตใจให้เกิดจิตมีสมาธิและพัฒนาโลกียะปัญญาให้เป็นปัญญาแห่งสัมมาทิฐิที่ต้องเรียนรู้พัฒนาครูและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สรุปได้ว่า นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเชิงพุทธ เป็นการเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านศาสนาเพื่อบูรณาการเข้ากับนวัตกรรม เป็นการสร้างความสมดุลระหว่างศาสตร์เพื่อเกิดผลผลิตของผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เรื่องของนวัตกรรมเพียงอย่างเดียวอาจทำให้เกิดความก้าวกระโดดของความแปลกใหม่จนมนุษย์ไม่สามารถปรับตัวหรือรู้เท่าทันได้แต่พุทธศาสนาจะเป็นกลไกที่ทำให้มนุษย์รู้เท่าทันและสามารถใช้งานนวัตกรรมนั้นๆ ได้อย่างพอเหมาะสมควร

6. การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

ศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม และสถานศึกษาเป็นแหล่งหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรม พระพุทธศาสนาได้แทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่มาช้านาน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคมไทย ทั้งนี้พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของมนุษย์มีแนวคิดที่มนุษย์สามารถเป็นผู้ประเสริฐหรือฝึกได้ (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996: 57) เป็นการฝึกฝนพัฒนาตนจนประสบผลสำเร็จไปตามลำดับ ตามสติปัญญาและความพร้อมของแต่ละบุคคล โดยมุ่งเน้นไปที่ข้อปฏิบัติ 3 อย่างหรือไตรสิกขา คือ การฝึกฝนอบรมตนให้ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อแนะนำให้ปฏิบัติเพื่อการดำรงอยู่ด้วยดีในสังคมและสิ่งแวดล้อม (ศีล) การฝึกฝนคุณภาพจิตใจให้เกิดความตั้งมั่น แน่วแน่ไม่ฟุ้งซ่านรวมถึงการฝึกฝนจิตให้มีคุณธรรม ส่งเสริมต่อการดำรงชีวิตที่ดีงาม และสามารถที่จะก้าวสู่การฝึกฝนอบรมปัญญาต่อไป (สมาธิ) และการฝึกฝนปัญญาให้รู้เท่าทันระบบความสัมพันธ์ของสิ่งทั้งปวงตามธรรมชาติ (ปัญญา) และสามารถนำศักยภาพของตนออกมาใช้มุ่งพัฒนาคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (วิญญูตา ลลิตธนภัทร, 2560: 1-11)

หลักคำสอนของศาสนาพุทธเน้นถึงเรื่องการศึกษา หรือหลักของความรู้ไว้อย่างกว้างขวางสิ่งที่พอจะชี้ให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาเห็นความสำคัญของการศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาขั้นนั้นมีหลักการดังต่อไปนี้

1. เน้นให้มีการศึกษาตั้งแต่เริ่มเข้ามาบรรพชา อุปสมบท
2. เนื้อหาที่ศึกษามุ่งสอนให้เข้าใจเนื้อหา และปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง
3. สรรเสริญผู้คงแก่เรียนโดยเน้นว่าเนื้อหาต่าง 1 ช่วยให้มีอาชีพและสร้างความดี
4. ส่งเสริมให้มีการศึกษาเท่าเทียมกันทั้งผู้ชายและผู้หญิง
5. การศึกษามุ่งก่อให้เกิดปัญญา

เนื้อหาที่สอนส่วนใหญ่จะมีดังนี้ คือ

1. ให้เข้าใจความจริงอันสูงสุด สิ่งที่ยั่งยืน คือ ศีล สมาธิ ปัญญา
2. ให้เข้าใจหลักแห่งความสำเร็จ ได้แก่ อิทธิบาท 4
3. ให้เห็นแจ้งในอริยสัจ 4
4. ให้ช่วยสร้างให้เกิดความกล้าหาญโดยใช้หลักธรรมเกี่ยวกับศรัทธา ศีล พหุสัจจะ วิริยารัมภะ และปัญญา

กระบวนการการศึกษาทางพระพุทธศาสนาเน้นเรื่องการศึกษาปฏิบัติควบคู่ไปด้วยกระบวนการศึกษาแนวพุทธศาสน์จึงแบ่งเป็น

1. ปรียัติ คือ การศึกษาเล่าเรียน
2. ปฏิบัติ คือ การปฏิบัติตามที่ศึกษามา
3. ปฏิเวธ คือ เข้าถึงการปฏิบัติที่จริงจัง

วิธีการเรียนรู้ เน้นถึงวิธีการเรียนรู้ว่ามีองค์ประกอบในการเรียนรู้ 5 ประการ คือ การฟัง การท่องจำ การสาธยาย (ทบทวนย่อย) การเพ่งพินิจด้วยใจ และการเข้าใจชัดเจนอย่างถูกต้อง

ลักษณะการสอนในทางพระพุทธศาสนากำหนดเป็น 3 อย่าง คือ

1. สอนให้รู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น
2. สอนอย่างมีหลักฐานอ้างอิง
3. สอนโดยให้ผู้ศึกษาสามารถตามเห็นทัน

ลักษณะเนื้อหาที่สอนของพระพุทธศาสนา อาจแบ่งได้ 9 อย่าง คือ

1. สอนในลักษณะที่เป็นความจริง (สุตตะ)
2. สอนในลักษณะที่เป็นบทร้อยกรอง และเป็นบทขับร้อง (เคยยะ)
3. สอนในลักษณะที่เป็นบทร้อยแก้ว มีหลักเกณฑ์ในการใช้ภาษาได้สละสลวย (เวยาकरणะ)
4. สอนในลักษณะที่เป็นกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ แสดงถึงสภาพการณ์ต่างๆ (คาถา)
5. สอนในลักษณะที่เป็นคติพจน์เตือนใจ (อุทาน)
6. สอนในลักษณะที่เป็นการบรรยายสรุปลงสู่หลักฐานอ้างอิงเป็นที่เชื่อถือได้ (อติวิตตะกะ)
7. สอนในลักษณะที่เป็นประเภทยกตัวอย่างประกอบ หรือเล่านิทานมุ่งคติธรรม (ชาดก)

8. สอนในลักษณะที่การแสดงให้เห็นความแปลก ความอัศจรรย์อย่างไม่น่าเชื่อ (อัปภูตัมมะ)
9. สอนในลักษณะใช้วิธีตั้งปัญหาเพื่อเข้าถึงจุดหมายในระดับสูงที่กำหนดไว้ (เวทลล)

อุปสรรคของการศึกษา พระพุทธศาสนากล่าวถึงอุปสรรคของการศึกษาที่ทำให้เกิดการไม่ได้รับความสำเร็จเท่าที่ควร คือ ปัญหาทั่วไปไว้ดังนี้ คือ

1. การชอบงานมากกว่าการเรียนรู้
2. การชอบคุยมากกว่าการเรียนรู้
3. การชอบเพื่อนมากกว่าการเรียนรู้
4. ชอบบริโภคมากกว่าการเรียนรู้
5. ชอบนอนมากกว่าการเรียนรู้
6. ไม่สำรวจบทเรียนประจำ
7. การไม่สามารถควบคุมตนจากความฟุ้งซ่าน

ทางพระพุทธศาสนาสอนให้คิดโดยยึดถืออริยสัจ 4 ซึ่งการสอนตามขั้นอริยสัจ 4 คล้ายกับการสอนแบบ Reflexive thinking หรือ Scientific thinking มากนั้น ก็คือการสอนโดยตั้งปัญหาสมมติฐาน เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล

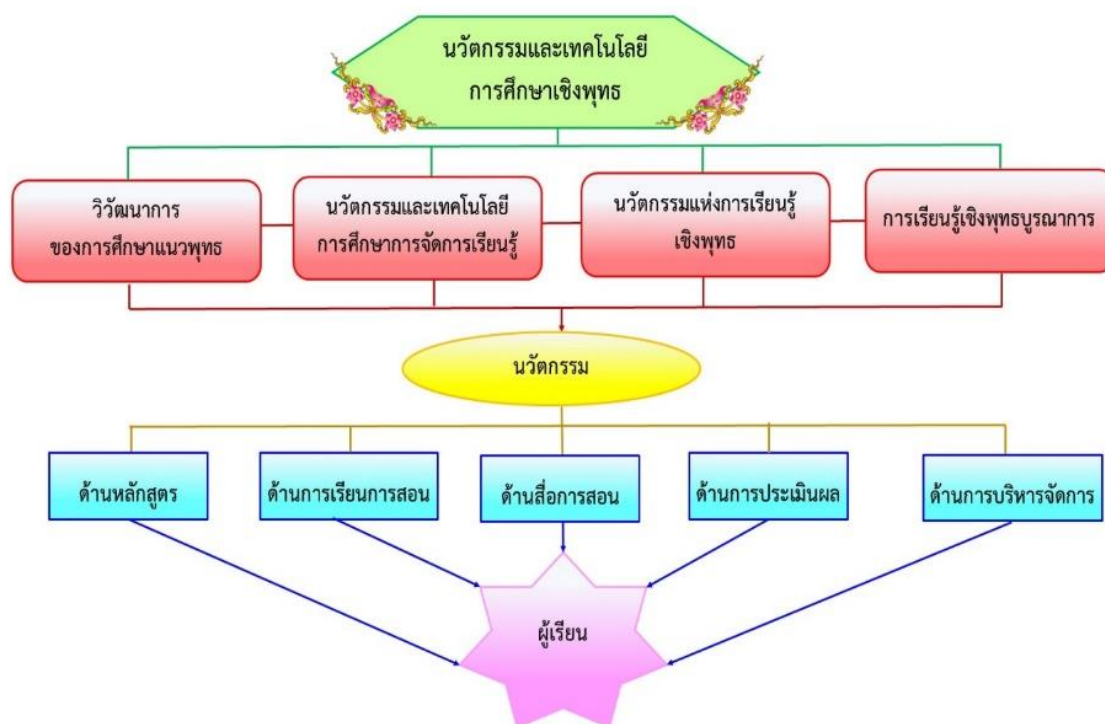
สรุปได้ว่า ศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม และสถานศึกษาเป็นแหล่งหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรม พระพุทธศาสนาได้แทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ มายาวนาน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคมไทย ทั้งนี้พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของมนุษย์มีแนวคิดว่ามีมนุษย์สามารถเป็นผู้ประเสริฐหรือฝึกได้ เป็นการฝึกฝนพัฒนาตนจนประสบผลสำเร็จไปตามลำดับ

7. บทสรุป

นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเชิงพุทธ จะต้องมีการศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) วิวัฒนาการของการศึกษาแนวพุทธ 2) นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาการจัดการเรียนรู้ 3) นวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และ 4) การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ และการเรียนรู้แบบพุทธเป็นวิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงเผยแพร่พระธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้เพื่อให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าได้เรียนรู้แนวการสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 4 ประการดังนี้ 1) สันติสนาในการอบรมสั่งสอนธรรมะของพระองค์ จะชี้แจงให้ผู้ฟังอย่างเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน เห็นจริง 2) สมาปทา พระองค์จะอธิบายให้ผู้ฟังเห็นว่าเรื่องที่พูดถึงนั้นเป็นความจริง 3) สมุตเตชนา พระองค์จะใช้วิธีปลุกเร้าใจให้ผู้ฟังศึกษาค้นคว้าหาคำตอบที่ปฏิบัติตามหลักธรรมนั้นให้ประสบความสำเร็จและ 4) สัมปทังสนา ในการบรรยายธรรมะ พระองค์จะสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้โดยสอดคล้องกับองค์ประกอบและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่มี 3 ด้าน คือ พฤติกรรม จิตใจและปัญญามีสาระสำคัญ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา จุดมุ่งหมายในการสอนของพระพุทธเจ้า จึงหมายถึงการสร้างประโยชน์ ความเกื้อกูล และความสุขแก่พหุชน (พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย) และเกื้อกูลต่อสังคมโลก (โลกานุกมฺปาย) การศึกษาถึงวิธีสอนตามหลักพุทธศาสตร์ และสามารถนำหลักการบางอย่างมาประยุกต์ใช้ได้

8. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเชิงพุทธ” ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเชิงพุทธ เพื่อนำไปสู่การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเชิงพุทธ มาประยุกต์ใช้ จึงได้สรุปมาเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเชิงพุทธ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี: ฟิบาลาซด์ไฮต์แอนปรินติ้ง.
- พระมหาอุดร อุตโตโร (มากติ). (2565). นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และคณะ. (2544). หลักการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิญดา ลลิตธนภัทร. พุทธวิธีการจัดการศึกษาโดยครอบครัว. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2560).
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

อมรรัตน์ จินดา และเอกนถน บางท่าไม้. (มกราคม-เมษายน 2559). สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. ฉบับภาษาไทยสาขา มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ, 9 (1).

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). **Thai Tipitaka**. Bangkok: MCU Press.

EFFECTS OF ADMINISTRATORS' TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP
ON ORGANIZATIONAL COMMITMENT OF ART SCHOOL TEACHERS
IN SHENYANG, LIAONING PROVINCE

Liu Yuou

Peerapong Tipanark

Pornthep Mengman

Educational Administration, Faculty of Education,

Bangkokthonburi University

E-mail: 1005286069@qq.com

Received : 16 February 2023

Revised : 17 June 2023

Accepted : 17 June 2023

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to study the level of administrators' transformational leadership, and organizational commitment at art school's teacher in Shenyang. (2) To investigate the effects of administrators' transformational leadership on organizational commitment, and (3) to study the guideline/approaches to strengthening teachers' organizational commitment. The total population of this study included 564 administrative staffs and teachers from schools of art in Shenyang. A stratified random sampling method was used to sample, totaling 300 person which calculated from G8Power program. The instrument for collecting data was a questionnaire. Descriptive statistics and inferential statistics were used to perform data analysis by using statistical software of SPSS and AMOS.

Research results revealed that: The level of administrators' transformational leadership, and teacher's organizational commitment at art schools in Shenyang were at high level. Administrator's transformational leadership was positively correlated and direct effects on teacher's organizational commitment, able to predict at statistically significant 92% ($p < 0.01$). The guideline/approaches to strengthening teachers' organizational commitment, school administrators must show leadership in managing the organization in order for their teachers to be happy to have a bond with the organization, such as in the aspect of: basic needs, management support, teamwork, working, and career growth.

Keywords: Administrators Transformational Leadership, Teacher's Organizational Commitment, Art School in Shenyang

1. Introduction

The current world situation is changing rapidly as a result of advances in science and technology which have affected China in many ways, be it politics, economy, education, society and culture. Both public and private agencies have to adjust their management or organizational structure in accordance with the changing conditions in order to stand and compete with countries around the world in conjunction with globalization. The industrial sector of China has stepped into a high-tech system with a restructuring of the economy. To increase production potential to be able to compete with the international from this intense competition. Many countries have turned their attention to improving the quality of workers in government, business and industry. Therefore, the need for knowledgeable personnel, the ability and skill to properly and effectively use the control of production technology is therefore at a high level in such situations.

Education makes quality people and people the most valuable resource of the nation. Therefore, education is an important tool in the development of the country. Because the development of the country in all aspects relies on quality manpower. Education is the grand plan of the country and the party's plan to establish a high-quality education system, the whole society needs to unify their thinking and understanding, work together, and work hard together. As educators, we should strive to build a high-quality education system around the goal of educating people for the party and cultivating talents for the country and a very important responsibility to develop the quality of youth to be good people.

School is an important educational establishment. In order to develop people to be knowledgeable and able to step into the world of change. Competitive potential able to stand firmly and with dignity in the world society. Therefore, the school administrators play an important role in improving the quality of learners in accordance with the intentions of the National Education Act. Which is to enable human beings to learn self-development according to aptitude according to their potential, create learning habits through self-seeking in order to produce quality personnel that meet the overall needs of the country. The 21st century expectations of school's place new demands on educational leaders. Aside from providing instructional leadership, today's administrators face challenges that include budget reduction amidst increased school enrolment, school insecurity caused by general societal insecurity,

accountability, quality issues, public relations as well as the onerous task of managing teachers who will prepare students to become global citizens.

The leader of the organization in the modern world has become a critical factor that determines the direction of organization's progress, its operational effectiveness. Define the upcoming management model and one of the most important factors that will affect the attitude of personnel towards their organization (Bass, Avolio, Jung, and Bersin, 2003). The study was conducted and reviewed research and articles related to leadership.

2. Research Questions

1. What are the component of administrator's transformational leadership and organizational commitment of art schools' teachers ?
2. Is there an effects of administrators' transformational leadership on organizational commitment of art school teachers in Shenyang city ?
3. What are the guideline/approaches to strengthening teachers' organizational commitment at art schools in Shenyang city ?

3. Research Objective

1. To study the level of administrators' transformational leadership, and organizational commitment at art school's teacher in Shenyang.
2. To investigate the effects of administrators' transformational leadership on organizational commitment at art school teachers in Shenyang.
3. To study the guideline/approaches to strengthening teachers' organizational commitment at art schools in Shenyang.

4. Research Method

Population and Sample

Population used in this phase consists of 2 parts, first is infinite population, it consists of all research documents from abroad and China that related to administrators' transformational leadership, teachers' job satisfaction and organizational commitment. The purposive sampling technique is used will be at least 20 involved documents in this matter. And the second part are the administrators and art teachers in the 7 comprehensive universities of Shenyang city in Liaoning province which includes of Shenyang University, Liaoning University, Northeastern University, Shenyang Aerospace University, Shenyang Jianzhu University, Shenyang Jianzhu

university, Shenyang University of Chemical Technology, total of 529 people. The sample group in use in this study are 234 people which computed from Taro Yamane at .05 error, and will be select by stratified random sampling technique. The number of population and sample group use to study show in table 1

Table 1: Number of population and sample classified by 5 Public Higher Art Schools in Shenyang, Liaoning Province.

No	University name	Population		Sample		Total of samples
		Admin	Teacher	Admin	Teacher	
1	Shenyang University	6	132	3	55	58
2	Liaoning University	5	67	2	28	30
3	Northeastern University	4	63	2	26	28
4	Shenyang Aerospace University	5	93	2	38	40
5	Shenyang Jianzhu University	5	64	2	27	29
6	Shenyang Ligong University	5	54	2	22	24
7	Shenyang University of Chemical Technology	5	56	2	23	25
Total		35	529	15	219	234

5. Research Results

Based on objective 1, to study the level of administrators' transformational leadership, and organizational commitment at art school's teacher in Shenyang.

The research results reveal that the administrator's transformational leadership as perceived by the respondent was at high level. In these contexts, the dimension of intellectual stimulation: IS was at the highest level ($\bar{x}$ = 4.49, S.D.= 0.27), and follow with the inspirational motivation: IM ($\bar{x}$ = 4.48, S.D.= 0.29), individualized consideration: IC ($\bar{x}$ = 4.48, S.D.= 0.30), and idealized influence: II ($\bar{x}$ = 4.46, S.D.= 0.30), respectively. As in each observed variable, there were similar levels, except for a few that were higher than that such as in the dimension of "Idealized Influence: II", it was "administrator can clearly define the main goals of your work" ($\bar{x}$ = 4.51) "Inspirational Motivation: IM" there were 2 variables such as: administrator has cultivated a consciousness for you to feel part of the organization in order to contribute to the vision of the organization" ($\bar{x}$ = 4.51), "administrator has trusts to assign tasks without

detecting behavior in order to makes you more motivated to work” ($\bar{x}$ = 4.51), “Intellectual Stimulation: IS”, there were 2 variables such as: “administrator has introduced the innovation or new way for working ($\bar{x}$ = 4.53), and “administrator support and allow subordinates to use evidence and information in analyzing the cause of problems at work ($\bar{x}$ = 4.53), and in the dimension of “Individualized Consideration: IC” were in the variables of “administrator encourage to develop them-self according to their potential” ($\bar{x}$ = 4.51), and “Administrator have to listen the problems, and always exchange the opinions on working with subordinates ($\bar{x}$ = 4.53).

The result of the research came out like that because the respondents saw that his/her administrators has demonstrated transformational leadership in various dimension at a high level especially in an aspect of intellectual stimulation, inspirational motivation, individualized consideration and idealized influence. In these situations, it shows that:

1. Intellectual stimulation: means that the art school administrators have encouraging followers to be aware of various problems occurring in the department this causes the followers to have a need to find new ways to solve problems in the workplace in order to find new approaches or processes in working that are better than the original. To create something new and creative.

2. Inspirational motivation: means that the art school administrators have to show behave in a way that inspires followers by creating intrinsic motivation, giving meaning and job challenges to followers would be enliven the team spirit. Showing enthusiasm by creating a positive attitude and positive thinking, give their followers a beautiful picture of the future. Clearly create and convey the hope that leaders want. Leaders show devotion or commitment to common goals and visions. Leaders would be demonstrating confidence and demonstrate a firm determination to achieve goals, help followers to look beyond their own interests for the vision and mission of the organization, and can help followers develop their commitment to long-term goals.

3. Individualized consideration: means that the school administrators were understands the differences of the followers in terms of different needs and abilities of each person. The leaders will have behaviors concerned about the welfare and development of the followers. Promote a good working atmosphere related to individuals. Provide individualized care and attention to follower and make the followers feel valuable and important, leaders are coaches and consultants to each follower with the hope and will be develop the potential to be

higher. Leaders pay special attention to individual needs. For the achievement and growth in the professional way of each person.

4. Idealized influence: means that the administrators were acted as role models for their followers with respected, trusted, so that the followers will be proud when working with them and will try to behave like the leader and want to imitate his/her leader.

All of which was consistent with transformation leadership concepts of many important scholars such as Benis and Namus (1985), Bass (1985) Bass and Avolio (1994), Razil and Sawanson (1995), and Bass and Riggio (2006), Therefore, the management has already shown these behaviors should maintain this art teacher's felling, because it will create a good attitudes of the organization as well as creating commitments in changing the organization's objectives and strategies (Muchinsky (2006) to act more than expected (Lunenburge & Onstein, 2000). Besides that, transformational leadership is a model of leadership that relies on the encouragement of a team to realize overall success. By raising a team's morale and self-confidence, the team can then align itself to an overall vision or common purpose (Nickerson, C., 2021)

For the research results on organizational commitment as perceived by the respondent in this study the overall average value level was 4.38, the standard deviation was 0.65, included in each dimension: affective commitment: OC1 ($\bar{x}$ = 4.42, S.D.= 0.34), normative commitment: OC3 ($\bar{x}$ = 4.34, S.D.= 0.36), continuance commitment: OC2 ($\bar{x}$ = 4.33, S.D.= 0.33), respectively. And when test the mean score of these variables with the one sample t-test to estimate the parameter (test value = 3.50) t-value were between 40.30–50.42 ($p=0.00$). It means, therefore art teachers in Shenyang had a high level of organizational commitment. However, in each item of these variables the mean score was between 4.30–4.88 these showed that the respondents perceived their commitment at high to very high level which relatively concentrated. For the indicator as showed at the very high level, there was only one in the variable of “Affective commitment” which was about psychological: “Feel themselves as part of the organization.” ($\bar{x}$ = 4.88)

This was real situation that almost of art teacher had engagement/commitment with his/her work and organization at a high level which is good for the school of art that their worked. Because Worker engagement/commitment is high. It will allow them to use their potential, full functionality. This improves the quality of responsible work. Increases the motivation to pay great attention to the work done. Moreover, job engagement encourages the addition of roles beyond performance, that is, to work proactively, as well as to add new knowledge to respond. For what is to come in the future, job engagement is a positive attitude, paying attention to colleagues

and doing the job attentively, dedicating and dedicating to the work, and working productively and efficiently (Newstorm & Davis, 1993, Keller, 1997)

Many scholars have studied and researched and found that factors correlate and result in job engagement. One of the things that matters is the administrators, or supervisors with reliable characteristics be fair, be close. Giving positive reinforcement to subordinates When it works well (Elloy, Everett & Flynn, 1995). The behavior of a administrators/ supervisor with a broad vision, focus on colleagues, work with regard to differences, knowledge, abilities, aptitudes, and interests in each individual. Be compassionate, intimate, take good care of everyone. Teamwork provides opportunities for subordinates to participate in management, as well as providing information, communicating with each other in the organization this type of leader is relatable and affects the job engagement of all subordinates. (Mathieu & Farr, 1991; Brown, 1996; Schultz & Schultz, 1998)

6. Conclusion/Discussion

From this discussion above, the researcher has an opinion that transformational leadership, it is a new era of leadership that the administrators at all level should be applied in the organization. It can be demonstrated in the administration which a leader influences a colleague or a follower where the leader is respected by the followers reliable can encourage followers to change their abilities including the motivation to work higher than the normal level expected It can also encourage followers to have determination and dedication in their work. Always ready to develop yourself raise awareness of the mission vision and taking into account the interests of the organization as a whole more than personal benefit.

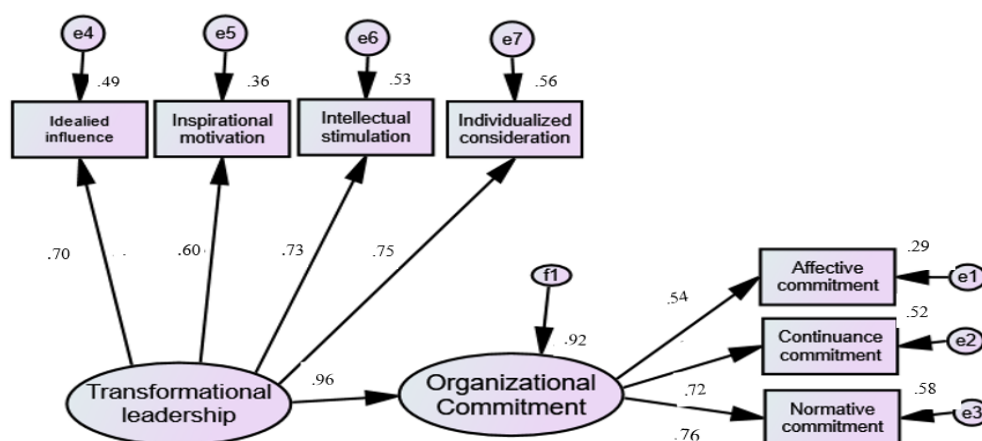
Based on objective 2 to investigate the effects of administrators' transformational leadership on organizational commitment at art school teachers in Shenyang.

The study of the relationship of transformational leadership has four components: ideological influence (II), motivational (IM), intellectual stimulation (IS), and consideration of individuality (IC) that affects teachers' organizational commitment. The findings can be discussed as follows: The analysis found that there was positive moderate (nearly at high level) relationship between transformational leadership (the four components of ideologically influential, motivational, intellectual stimulation, and individualization) and organizational commitment (affective commitment, continuance commitment, and normative commitment: $r_{xy} = 0.67$, $p < .01$). This is consistent with Salanova, Llorens, Chambel, & Martinez, 2009, Zhu, W., Avolio, B. J. & Walumbwa, F. O. (2009). Shirom, A. (2010). Who found the transformative leadership conditions were positively

correlated with job engagement, including the Full Range of Leadership model as well. And in this study the most relationship with transformational leadership was normative commitment ($r_{xy} = 0.576$), followed by continuance commitment ($r_{xy} = 0.573$) and affective commitment ($r_{xy} = 0.498$). This is in line with Katherine Chuck (2011) and Sukit Kwanmuang (2016) who have studied the relationship between administrators' transformational leadership and employee in Thai organizations.

The results of this study show that teachers have a high level of awareness that their administrators were leaders of change. Thus, he had a sense of attachment to the work and organization, thus maintaining the bond of such teachers. This is also consistent with the research report of Elloy, Everett, & Flynn, (1995) which showed that administrators/supervisors of a credible nature. Being fair, close, and positively reinforced is positively correlated with job engagement and organizational commitment.

The results of this analysis may be due to the teacher's organizational commitment it doesn't come from an only administrator's transformational leadership factor. But there are other factors that were not studied. According the research result with the structural equational modeling, it was found that transformational leadership directly influence with the organization commitment as show in this figure below.

Chi-square =15.360, df = 13, P = .285,
GFI = .986; AGFI =.971, RMSEA = .025

These results show that when the full model has overall validity, the structural relationship could be assessed to see whether the hypothesis proposed are supported, the standardized coefficient was 0.96, with a square multiple correlation (R^2) equal 0.92. Although there was a

direct effects of the administrator's transformational leadership on art teacher's organizational commitment and hypothesis were accepted. However, the square multiple correlation (R^2) of measurement model both transformational leadership and organizational commitment were almost shown more error, which these situations were expected come from variable measurement and others error. Because of some research reported that there were many factors affects the employee's organizational commitment such as: the challenges of job, progress of work, the difficulty and easy of the task, the response from the organization and feel that they are important to the organization. Or maybe the difficulty and easy of the task and the response from the organization had affecting organizational commitment of teachers including from job security, success in work, they are important to the organization, the organization is reliant on leadership, compensation, pride in work, responsibility and reliability; progress and retention, overall work-life balance factors and collaboration and relationships with other people, etc.

IFound that organizational commitment was a predictor of job satisfaction in their Chinese samples. Similarly, Harrison and Hubbard (1998) conducted a study to compare the organizational commitment of U.S. workers to Mexican workers. They found that both U.S. and Mexican workers felt greater commitment to their organization when experiencing greater job satisfaction. Begley and Czajka (1993) found a moderating effect of commitment on job satisfaction in which only employees with low commitment had job displeasure increased by stress. Stress did not decrease job satisfaction in those with high levels of commitment.

The employee engagement is based on Maslow's hierarchy of needs. It reflects an employee's engagement level as determined by how well their needs are being met, namely:

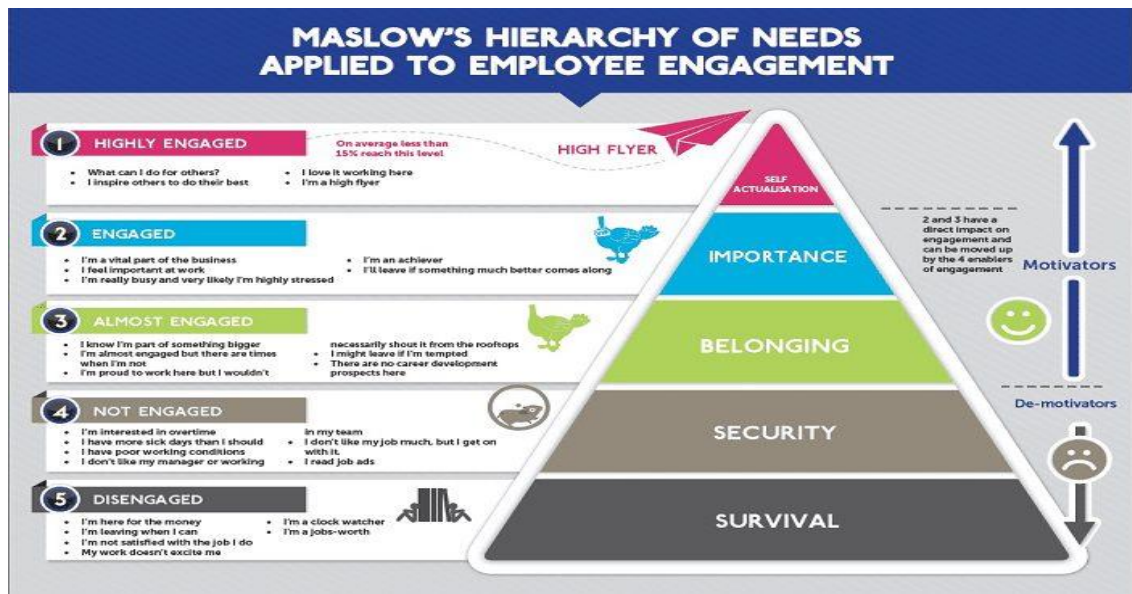

Figure 1: Maslow's hierarchy of needs applied to employee engagement

From: <https://hypercontext.com/blog/category/employee-motivation>.

1) Survival:

Improving employee engagement is a task that starts with organizations working from the ground up, meaning that leaders must understand the most basic human needs in terms of why a particular individual has chosen to work in their organization. The most basic need of all: survival. Employees at this level of engagement are doing the job to fulfill their most pressing needs, such as paying the bills and putting food on the table.

2) Job security:

Coming second to pay and also reflecting a basic need is job security. In order to be engaged, employees need to feel as if the job they are in is stable and secure before they invest more time and effort into their work.

3) Belonging to/part of a team:

Covering those first two bases lays a strong foundation for building an engaged staff. When in place, organizations can begin to escalate their engagement efforts by first taking steps towards allowing employees to feel as if they truly belong in the organization and are not just there for the job.

4) Importance/value:

A study "What Drives Employee Engagement and Why It Matters" released in 2012 by MSW Research and Dale Carnegie Training made one thing loud and clear: feeling valued by leadership plays a huge role in an employee feeling engaged in his or her job. According to

the study, there are three key drivers: Relationship with immediate supervisor, Belief in senior leadership, Pride in working for the organization

Having a direct relationship with management has a far greater impact on employee engagement than expected.

5) Self-actualization:

This is the level that every organization should strive to build their employees up towards: self-actualization. In this phase of engagement, experienced and knowledgeable employees actively seek ways to support the organization themselves by sharing their successes and their knowledge with others in the company. This has a cyclical effect and will continue to help create a larger force of engaged employees.

And the results of this issue are also intertwined with Gallup Engagement Hierarchy by Jim Clifton & Jim Harter (2019), as depicted in the bestselling book "It's the Manager: Gallup finds the quality of managers and team leaders is the single biggest factor in your organization's long-term success.

Figure 2: Show Gallup Engement Hierachy

Cite from: Jim Clifton & Jim Harter. (2019). It's the Manager: Gallup finds the quality of managers and team leaders is the single biggest factor in your organization's long-term success. Kindle Edition. Gallup Press.

Here are 12 needs managers can meet to improve employees' productivity. This approach to engagement is simple, and it works. These are the 12 employee needs that make up the items on Gallup's engagement survey:

Basic

1. Do you know what is expected of you at work?
2. Do you have the materials and equipment to do your work right?

Management

3. At work, do you have the opportunity to do what you do best every day?
4. In the last seven days, have you received recognition or praise for doing good work?
5. Does your supervisor, or someone at work, seem to care about you as a person?
6. Is there someone at work who encourages your development?

Relation

7. At work, do your opinions seem to count?
8. Does the mission/purpose of your company make you feel your job is important?
9. Are your associates (fellow employees) committed to doing quality work?
10. Do you have a best friend at work?

Growth

11. In the last six months, has someone at work talked to you about your progress?
12. In the last year, have you had opportunities to learn and grow.

Therefore, more importantly, the employee's commitment with the organization must also be caused by other factors. Fair treatment, administrator/supervisor leadership, work-life balance, the quality of work life is also an important factor. He did not only know how to strategize to build people well and use him for a while, but he soon left the organization to other organizations because each organization also created a competitive advantage strategy. The environment within the organization, which is also important. If personnel work in an organization but do not receive good care and attention. A leader does not act as a leader of change. It's a good example, or the organization doesn't have the motivation to work, but it's a factor that drives people to want to leave. One point that should be considered for comparison is that in some organizations, although they are not large organizations or have a large reputation, employees are satisfied to be satisfied to work. Dedication is a major force of work, it would mean better than developing him to be a good person, but he prefers to change jobs over time without seeing the value of the organization that has developed himself. "Money" may not be the only answer.

The research results in this part indicated that the administrators should learn the following related matters about the factors that strengthen engagement in the organization by: properly assess the teacher's engagement with the organization, develop a plan to strengthen engagement, encourage everyone to participate in building engagement, and reward good teachers with appropriate rewards, of this must be subject to the environmental factors that contribute to the engagement of the organization both organizational level, departmental level and individual level.

To build bonds with teachers for the organization to exist and improve, the factors were divided into 4 aspects so that the school management can continue to develop into activities or projects, namely: (1) Basic Needs include: Environment and facilities ease of work; Expectations derived from work such as welfare, participation in various activities, support for improving the quality of life, etc. (2) Management Support consists of supervisors or colleagues, promote the development of knowledge and abilities, receive attention/praise at work, be willing and fully engaged in work, etc. (3) Teamwork consists of having good colleagues. Working to fulfill the mission/objectives of the organization There is an opportunity to comment on the work, and (4) Growth consists of learning opportunities and progress in work, etc. which this propose results was consistent with the academic works of many scholars as the researcher have discussed all.

7. Recommwndations

Based on the findings, there are three main recommendations: recommendations based on research findings and policy recommendations. Suggestions for utilization and suggestions on issues that should be studied in the next place.

1. Recommendations based on research findings and policy formulation

The Shenyang, Liaoning School District and provincial offices can use this research results for school administrators, as a result of this research, in particular, with personnel bipartisanship, which is a priority in the work of the organization to be accomplished. Administrators must have transformational leadership, which is critical to job engagement/commitment and organization, because this gives people a sense of commitment. Fully committed to work, not fleeing elsewhere with management able to go on. To be used these in planning develop the transformational leadership skills of school administrators and teachers' engagement/commitment. To allow school administrators to be developed into professional executives in line with the leadership.

2. Ministry of Education and Office of the Education Commission can take the transformational leadership for school administrators as a result of this research to be a policy to develop school administrators to have knowledge and understanding of the value of leadership and the value of worker job engagement/commitment in themselves. Especially the transformational leadership skills for administrators which are skills that need to be strengthened at various levels.

3. Office of the Board of Education can take this research results for school administrators' development, including overall staffs to maintain and develop the job engagement or organizational commitment.

Suggestions for further research

1. Research should be conducted to create new knowledge using qualitative research methods, since this research is a hypothetical model based on theory and research, so if there is qualitative research, knowledge may be obtained that may be different from this, and it will be useful to explain administrator's leadership skills and teacher's organizational commitment.

2. Research should be done to be treated in a way that puts the findings into practice, such as: Participatory Action Research may guide these findings, such as the development of variables that show high averages, as well as the development of elements with high component weight values.

3. Research and Development should be conducted using the models tested by this research. It is a guideline for obtaining a program to develop transformational leadership and teachers oOrganizational commitment for school administrators, which will contribute to their personal development and the quality of education.

4. Research should be studying this context: effects of selected factors on teachers' organizational engagement/commitment by using multi-variate both direct and indirect, because of the organizational engagement/commitment depend on many factors involve.

5. There should be research in the evaluation and follow-up. Bringing leadership and organizational commitment for school administrators. To apply the results for development in various educational contexts.

Bibliography

Avolio, B. J. and Bass, B. M. (1991). **The full range leadership development programs: basic and advanced manuals.** Binghamton. New York: Bass, Avolio Associates.

Avolio, B. J., Weichun Z., William K., & Puja B. (2004). **Transformational Leadership and**

- Organizational Commitment: Mediating Role of Psychological Empowerment and Moderating Role of Structural Distance.** *Journal of Organizational Behavior*, 25: 951-968.
- Bass, B. M. (1985). **Leadership and performance beyond expectation.** New York: FreePress.
- Bass, B. M., and Avolio, B. J. (1994). **Improving Organizational Effectiveness Through Transformational Leadership.** Thousand Oaks, CA: Sage.
- Bass, B. M., and Riggio, R. E. (2006). **Transformational leadership.** 2nd ed.. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Bass, B., Avolio, B.J., Jung, D., & Berson, Y. (2003). **Predicting unit performance by assessing transformational and transactional leadership.** *Journal of Applied Psychology*, 88(2): 207-218.
- Begley, T.M., & Czajka, J.M. (1993). **Panel analysis of the moderating effect of commitment on job satisfaction, intent to quit, and health following organizational change.** *Journal of Applied Psychology*. 78(4): 552-556.
- Elloy, D.E., J.E. Everett and W.R. Flynn. (1995). **Multidimensional Mapping of the Correlates of Job Involvement.** *Canadian Journal of Behavioral Science*.
- Harrison, J.K., & Hubbard, R. (1998). **Antecedents to organizational commitment among Mexican employees of a U.S. firm in Mexico.** *The journal of Social Psychology*, 138: 609-624.
- Jim Clifton & Jim Harter. (2019). **It's the Manager: Gallup finds the quality of managers and team leaders is the single biggest factor in your organization's long-term success.** Kindle Edition. Gallup Press:
- Lunenburg, Fred C. and Ornstein, Allan C. (2000). **Educational Administration: Concepts and Practices.** 3rd ed. New York: Maple-VailBook.
- Mathieu, J. E., & Farr, J. L. (1997). **Further Evidences for the Discriminant Validity of Measures of Organization Commitment, Job Involvement and Job Satisfaction.** *Journal of Applied Psychology*, 76: 127-133.
- Muchinsky, P.M. (2006). **Psychology Applied to Work: An Introduction to Industrial and Organizational Psychology.** 8th ed. California: Thomson/Wadsworth.
- Newstrom, J. W. & Davis, K. (1993). **Organizational Behavior: Human Behavior at Work.** New York: McGraw-Hill.
- Nickerson, C. (2021). **Social constructionism definition and examples.** *Simply Psychology*. www.simplypsychology.org/what-is-transformational-leadership.html.

- Razik, T.A., and Swanson, A.D. (2001). **Fundamental Concepts of Educational Leadership**. 2nd ed. Upper Saddle River, New Jersey: Merrill Prentice-hall.
- Schultz, D. (1998). **Psychology and Work today**. An Introduction to Industrial Organization Psychology. 7th edition, Upper Saddle River, New Jersey, Prentice Hall.
- Shirom, A. (2010). **Feeling Vigorous at Work? The Construct of Vigor and the Study of Positive Affect in Organizations**. In Research in Organizational Stress and Well-Being, V.3. Ganster, D.; & Perrewe, P. L. editors. pp.135-165. Greenwich, CT: JAI.

THE 21ST CENTURY LEADERSHIP CHARACTERISTICS OF ADMINISTRATORS FOR BALLET MAJOR IN SHENYANG CONSERVATORY OF MUSIC UNDER LIAONING PROVINCE IN PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

Lu Wenhao

Kamolmal Chaisirithanya

Chuanchom Chinatangkul

Educational Administration, Faculty of Education,

Bangkokthonburi University

E-mail: 1144880205@QQ.COM

Received : 7 February 2023

Revised : 18 June 2023

Accepted : 18 June 2023

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to propose the 21st century leadership characteristics of administrators for Ballet Major at Shenyang Conservatory of Music under Liaoning Province in the People's Republic of China.; and (2) to develop the future wheel of the 21st century leadership characteristics of administrators for Ballet Major at Shenyang Conservatory of Music under Liaoning Province in the People's Republic of China.

The Delphi technique was used in this research. The key informant was an 18-member expert group composed mainly of ballet management personnel from Shenyang Conservatory of Music in Shenyang, Liaoning Province. Through two rounds of the Delphi technique, data were collected through open-ended interviews and a 5-point rating scale questionnaire. Median, mode and Inter Quartile Range were used for data analysis and content analysis was employed. The research findings revealed that; (1) the 21st century leadership characteristics of administrators for Ballet Major at Shenyang Conservatory of Music consisted of six dimensions: thinking, quality, team building, self-renewal, innovation and future practice; and (2) the researcher developed an image of the future wheel from the result of research objective 1.

Keywords: The 21st century Leadership Characteristics, Administrators, Ballet Major,
Shenyang Conservatory of Music

1. Introduction

According to the historical timetable, ballet was introduced to China in the early 20th century. However, this art really took root, blossomed and bore fruit on the Stage of Chinese art, but it really should have started from 1949 when the People's Republic of China was founded. (Zou zhirui, 2008)

Shenyang Conservatory of Music its subordinate secondary unit dance academy, proofreading ballet professional management in the 21st century leadership effective characteristics of key research. The Dance College of Shenyang Conservatory of Music is a higher dance art college for training dance performance, education, creation and research talents. It is also a training base for undergraduate dance talents in Liaoning Province. Its history can be traced back to the dance professional class of Northeast Lu Xun Literature and Art College in 1948. In 1988, dance Department was established to offer higher dance education. In 1995, the school of Dance was established on the basis of the Department of Dance in 2005. In 2006, it was granted the right to confer master's degree of dance by The State Council. Thus a higher education system of dance art linking undergraduate and graduate education has been formed.

Shenyang music professional ballet is part of Shenyang Conservatory of Music, there are secondary teaching units in Shenyang music institute affiliated middle school dance, the school was established in history dating back to 1948 in Shenyang's "dance of the northeast Lu xun literature institute, after several improvements in 1983, after the approval of the people's government of Liaoning province, Shenyang music institute affiliated middle school dance was formally established. It was one of the earliest professional dance schools in China and the only public professional dance school in northeast China. (Liu wenjie&Gao yang, 2019) In 1985, Shenyang Conservatory of Music set up a special ballet discipline. Due to limited funds and conditions, the school did not have the ability to hire experts and professors to teach ballet dance skills and movement essentials, nor did it have any film and television materials for teaching and reference. From then on, under the leadership of professor Ju Yupeng, the first director of the ballet Discipline, she worked hard with her lover Xie Huizhen and other ballet teachers to study the teaching plan. (Zhou lulu, 2018) Shenyang Conservatory of Music ballet professional real "zero basis" foundation start.

However, there are few literature studies on leadership and management of ballet in China. How to effectively and scientifically improve leadership and integrate the effective leadership characteristics of management cadres is the research focus of this paper. The starting point of this paper is to collect and analyze relevant data in a scientific way to sort out the methods suitable for management of ballet major, and to conduct targeted sorting. At present, there are relatively scientific and systematic researches on leadership at home and abroad. However, for majors with strong specialty specificity, different teaching environments and teaching atmospheres created by the specialty itself, the formation of leadership leading the special specialty and the importance of leadership are still insufficient. At the same time, because of its specialty particularity, it is particularly important for the management and construction of the corresponding professional teacher team. Only by ensuring the construction and execution ability of the teacher team can we ensure the positive and rapid development of the corresponding school system to improve the teaching quality. Therefore the research title The 21st Century Leadership Characteristics of Administrators for Ballet Major in Shenyang Conservatory of Music under Liaoning Province in People's Republic of China was conducted

2. Methodology

The research procedure consisted of three parts: (1) the researcher studied the concepts, principles and theories of the relevant literature, and studied the variables and concepts of the effectiveness to characteristics of professional ballet administrators in the 21st century. Interviews were conducted with an 18-member expert group; (2) conduct data collection and analysis according to the open ended interview and questionnaire; (3) developing draw the "Wheel of the Future" based on the data analysis results.

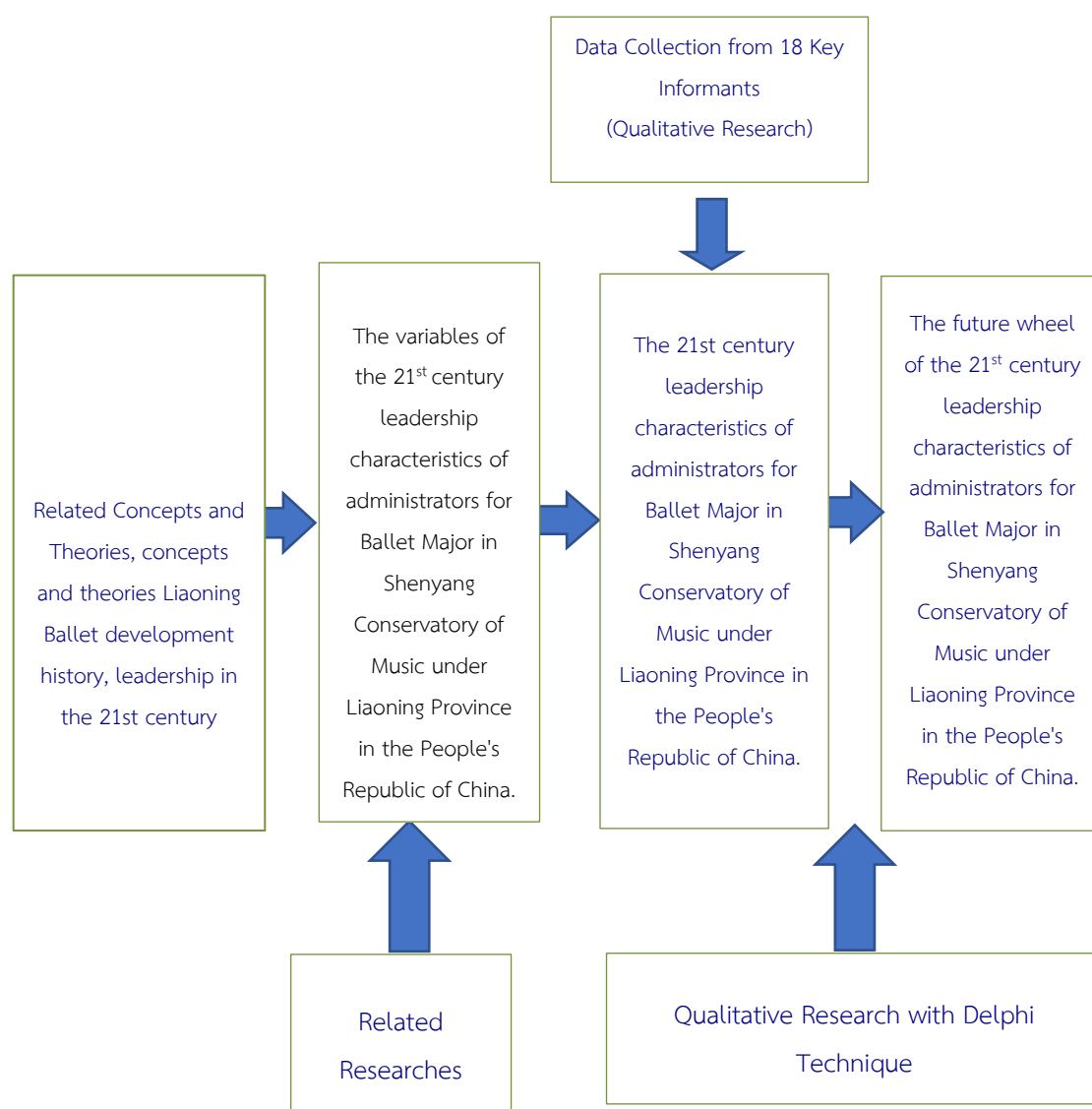
In the first round, the researcher conducted public interviews on the six dimensions sorted out in the literature according to the Delphi technique, then sorted out the interviews according to the answers of the expert group. Open-ended interviews were used. The researcher formulated interview questions based on 22 items contained in 6 dimensions sorted out in the literature. The first round of Delphi interviews was as follows; dimension 1 Thinking: (1) Strategic thinking (2) Inclusive thinking (3) Creative thinking (4) Agile thinking; dimension 2 Quality (1) knowledge (2) Skills and Abilities (3) Personality traits; dimension 3 Team building (1) cohesion (2) Target unified (3) Shape the environment (4) Personnel

management; dimension 4 Self-renewal: (1) Self learning (2) On the recommendation (3) Self audit; dimension 5 Innovation: (1) vision (2) Technology innovation (3) Strategic innovation (4) Mode innovation; dimension 6 Future practice (1) Plan and change (2) trial and error learning (3) practice (4) feedback.

In the second round, the researcher made questionnaires based on the sorted content. Its core purpose was to explore and improve the performance characteristics of the ballet administrators of Shenyang Conservatory of Music in the 21st century, and to organize them. The researcher made statistics and analysis on the contents obtained from the open interview, and obtained 73 relevant suggestions. The researcher made questionnaires according to the 73 suggestions, and sent anonymous questionnaires to 18 members of the expert group. Eighteen ballet professionals from Shenyang, Liaoning Province formed an expert group and conducted an in-depth interview with 18 participants (the first round of Delphi). Use an open interview format. The researcher made simple requirements and settings for the open interview. Due to the specialty of ballet, the relevant practitioners should be 9-12 years old when they began to learn ballet, and the minimum years of study and practice should be more than 5-15 years. They are from Shenyang Conservatory of Music ballet majors and other ballet professionals.

The researcher distributed questionnaires and collected data from 18 expert group members via email and chat software. The questionnaire adopts Likert five-point rating scale. The questionnaire score corresponds to the score form of 1 = strongly disagree 2 = disagree 3 = neutral 4 = agree 5 = strongly agree. The data obtained from the questionnaire were analyzed by statistics software.

On the future wheel regarding the effective characteristics of ballet leaders of Shenyang Conservatory of Music in the 21st century, the future wheel was drawn by researcher looking into the future with 10 years as the node. The future wheel was displayed in the form of a pie chart. The future Wheel was to provide a more intuitive representation of the effective characteristics of effective leaders of ballet leaders of Shenyang Conservatory of Music, with the ability to improve oneself, enrich the discipline management, formulate the discipline development direction targeted, and provide the corresponding reference. The framework of the research was as follows:

3. Results

Based on objective, the results were revealed as follows:-

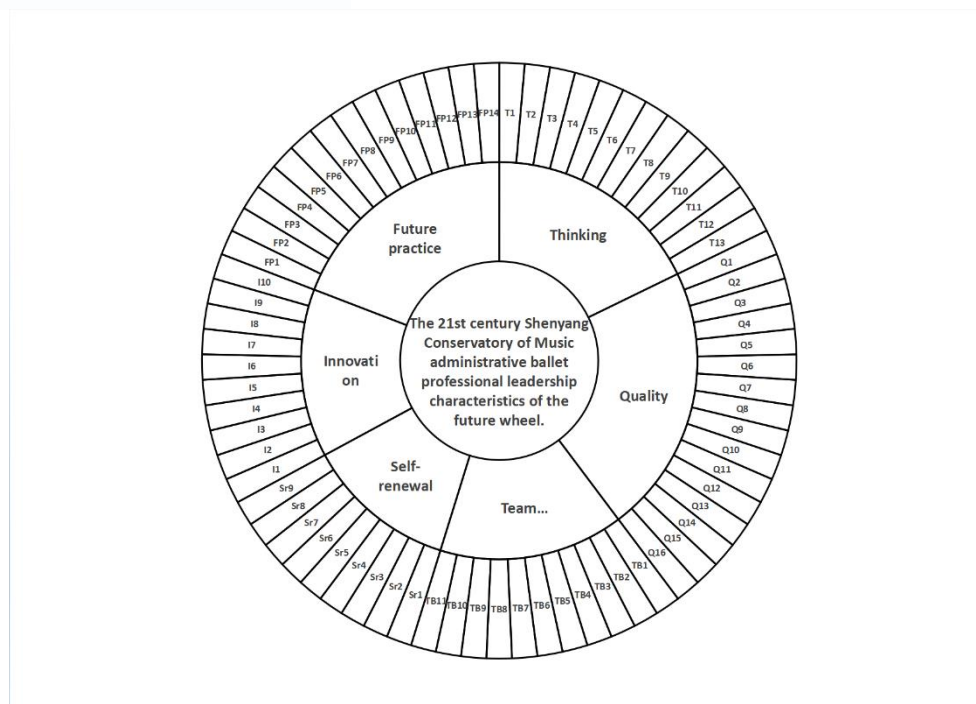
(1) The effectiveness characteristics of professional ballet managers in Shenyang Conservatory of Music included six dimensions; The first dimension: Thinking; the second dimension: Quality; the third dimension: Team building; the fourth dimension: Self-renewal; the fifth dimension: Innovation; the Sixth dimension: Future practice.

(2) The future wheels were developed based on the analysis results of 73 items from 6 dimensions, the researcher made the future wheel of the effectiveness characteristics of the ballet professional management staff of Shenyang Conservatory of Music. The future wheel was an embodiment of the development possibility defined in the next 10 years, and provides a structured and visible reference for the effective characteristics of the management staff of Shenyang Conservatory of Music in the next 10 years. It provides basic reference significance

for the development of organizational administrators in the future, and helps organizational administrators make decisions about organizational development in the future.

Based on the feasibility trend of the analysis results, the researcher conclude that: (1) The 21st century leadership characteristics of administrators for Ballet Major in Shenyang Conservatory of Music under Liaoning Province in China. The researchers analyzed the results to find 73 items in six dimensions: Dimension 1 (T) Thinking includes 13 items; Dimension 2 (Q) Quality includes 16 items; Dimension 3: (TB) Team building includes 11 items; Dimension 4: (Sr) Self-renewal includes 9 items; Dimension 5 (I) Innovation includes 10 items; Dimension 6: (FP) Future practice includes 14 items.

The future wheel of the 21st century leadership characteristics of administrators for Ballet Major in Shenyang Conservatory of Music under Liaoning Province in China. The Next 10 years contain 6 dimensions (Figure)

(1) Thinking includes: a.Global,b. Strategic Planning,c.Strategy Development, d.Maintaining core competencies, e.Diversification, f.Inclusiveness, g.argumentation, h.Parallel, i.Divergent, j.group think, k.Think Fast, l.Keen insight, m.Flexibility.

(2) Quality includes: a.Breadth of knowledge,b.Depth of knowledge, c. Intercultural Communication,d.Foreign language (including specialized technical language) skills, e. Position

Awareness,f. Artistic aesthetic ability,g.External communication capability, h.Management-related knowledge, i.Extroversion, j.easy-going, k. conscientiousness, l.Emotional stability, m.Development or intelligence, n. Decisive, o.empathy, p. Integrity.

(3) building includes: a.Cohesion,b.Team intervention, c. Uniformity of opinion, d. Putting yourself in your employees' shoes,e.Clarify mission objectives, f.Building a Learning Organization, g. Reduce negative factors,h. Define the personal characteristics of the organization's personnel,i. Clarify organizational leadership characteristics,j.Establishing up and down (exchange) relationships, k. Safe distance in mind.

(4) Self-renewal includes: a.Self-Leadership,b. Learning Strategies,c.Gaining experience through positions, d.Selection of resources through job acquisition, e. Self-management,f. Responsibility,g. Listen to the,h. Self-monitoring,i.Self-adjustment.

(5) Innovations include: a.Vision Realizability,b.Subordinate Engagement Vision, c.Vision establishment for balance, d.Set the vision according to the ability of subordinates, e. Assembling team capabilities for goal achievement,f. Motivating individual team members,g. Adopting a new management style,h.Enhancement of competitiveness in the original model, i.Developing transformational leaders, j. Developing transformational leaders.

(6) Future practices include: a.Improving subordinate leadership in the future,b.Organizational change to achieve sustainable development, c.Try to adjust, d. Continuous learning,e.a test of fault tolerance, f.Leadership Role practice, g.Leadership Practice,h.Leadng ecological Practices, i. Get feedback through students,j.Get feedback through workshops, k.Get feedback through the web, l.Get feedback through teaching results, m.Get feedback through feature time points, n. Get feedback through event attribute classification.

4. Conclusion, Discussion and Recommendations

The effective characteristics of ballet leaders of Shenyang Conservatory of Music in the 21st century were divided into six dimensions: thinking, quality, team building, self-renewal, innovation and future practice. There are 73 items in six dimensions. According to the literature review and the combination of the current development status of Shenyang Conservatory of Music, the research results gradually emerged. Due to the particularity of the dance field, there were few cross-professional studies on the study of ballet and

management. In order to achieve a more comprehensive development of ballet in China and in line with the progress of the society and the times. The development of ballet was bound to require a more comprehensive development of cross-professional studies. The researcher believed that the ballet professional administrators of Shenyang Conservatory of Music in the 21st century can continue to explore and enrich in these six dimensions.

As mentioned by Anthony Mackay and Albert Bertani (2016): Based on the above research, researchers concluded that the 21st century is an era of change, and the leadership in the 21st century needs to adjust and strengthen itself first. Thinking mode and communication mode, broaden their vision, increase the international sense of competition, logical thinking ability can actively absorb new knowledge and always maintain creativity, to their own emotions, body words and deeds and other systematic adjustment, strengthen their cohesion and expand their influence. In the 21st century, on the basis of improving individual abilities, the internal forces of the organization should be united to achieve unified goals for resource integration, effectively communicate with subordinates to improve their abilities and expand the influence of the organization, encourage subordinates to create an environment suitable for promotion, grant subordinates certain rights to demonstrate and test their abilities, and improve the overall upper limit of the organization. At the same time to maintain the improvement of the organization's innovation ability to make decisions strictly, bold decisions to keep the organization active strictly audit. To expand the influence from individual ability to the influence of members of the organization, and finally to expand the influence of the organization and realize the embodiment of self-value.

With the progress of the times, the development of management has become more perfect, and the integration of more interdisciplinary majors will be carried out in the ballet discipline. As for the management of ballet, the theoretical knowledge of management can be applied in practice more flexibly and efficiently, and leaders can master more management methods according to different actual conditions. The selection of methods to promote the overall development of the subject, gain the support of the school to share experience in interdisciplinary research and establish a special fund. With the institutional support of the school and the establishment of a special fund, we will carry out phased and planned research promotion with time as the node, establish a pilot to practice and summarize the relevant experience, and constantly optimize and improve the relevant research results of the school, so as to enhance the cross-professional research ability,

promote the teaching results of the school and enhance the benefit degree of the student group. Oriented talent training, raise the organizational ceiling.

Recommendations

(1) Provide feedback in the form of assessment meetings. take the actual development of Shenyang Conservatory of Music as the node, adjust according to the feedback results, formulate corresponding policies, establish corresponding regular training and exchanges, make regular summaries, make real-time adjustments according to the feedback information of practical experience, constantly update the strategy and improve the development mechanism.

(2) On the basis of expanding the scope of application and practice, Second, improve and develop more cross-disciplinary communication. Interdisciplinary research is the inevitable trend of the current social development and innovation, which can actively promote the comprehensiveness of the discipline development. Starting from the cross-professional study of ballet, starting from the combination of theory and practice, and starting from the discipline construction of dance, it can be applied to the construction and development of ballet major, Chinese dance major, folk dance major, ballroom dance major, modern dance major, etc. (2) On the basis of expanding the scope of application and practice, Second, improve and develop more cross-disciplinary communication. Interdisciplinary research is the inevitable trend of the current social development and innovation, which can actively promote the comprehensiveness of the discipline development. Starting from the cross-professional study of ballet, starting from the combination of theory and practice, and starting from the discipline construction of dance, it can be applied to the construction and development of ballet major, Chinese dance major, folk dance major, ballroom dance major, modern dance major, etc. Through the conversion of dance types to expand the applicability and applicability, etc., in different forms of artistic expression, it can be tried to use in the general direction of dance, painting, music, etc, and the application group organizations are a.schools, b. professional.c.dance groups, opera groups,d.gymnastics, e.amateur classes, etc.

(3) According to the research results, constantly update, adjust and supplement, continue to develop and improve the effectiveness of Shenyang Conservatory of Music leaders. researcher hopes that the ballet major can achieve better and more comprehensive

development in China, organize regular study and stable development of corresponding groups on the basis of the support of the college, plan the development direction of the discipline in a macro way, make breakthroughs and innovations by taking advantage of cross-disciplinary advantages, formulate corresponding framework embodiment and verification standards according to the actual feedback, and make full use of resources to achieve sustainable development. Based on the existing research, expanding the research scope and constantly updating the effectiveness variables of the ballet professional leaders of Shenyang Conservatory of Music in the 21st century can pass the test of time. The research scope should be expanded to supplement the performance teams of other universities or majors with ballet majors in different regions, and the horizontal and vertical extension can be carried out to conduct a more comprehensive and systematic in-depth study.

Bibliography

- Anthony Mackay & Albert Bertani. (2015). Movers and Shapers: Reframing System Leadership for the 21st Century*. **MOVERS AND SHAPERS**, 63-71.
- Liu wenjie & Gao yang. (2019). A Study on the Teaching History of Liaoning Dance (1978-2018). **journal of Shandong University of Arts**, (06): 28-32.
- Zhou lulu. (2018). Biography of Xie Huizhen, ballet educator. **journal of Changchun Normal University**, (08):173-175.
- Zou zhirui. (2008). **A Study of the Ballet History in Peopled Republic of China**. (Chinese National Academy of Arts) <https://kns.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx?dbname=CDFD9908&filename=2008067610.nh>.

ความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง

EMOTIONAL INTELLIGENCE IN THE 21st CENTURY OF SCHOOL ADMINISTRATORS

UNDER RANONG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

วรรณพร อยู่ชวน

Wassaporn Yookuan

กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา

Kamolmal Chaisirithanya

ชวนชม ชินะดังกูร

Chuanchom Chinatangkul

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Faculty of Education, Bangkokthonburi University

E-mail: edu6363110002@bkkthn.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 9 กุมภาพันธ์ 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 18 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 18 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง (2) เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนองที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร ประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 78 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ประกอบด้วย โรงเรียนระดับประถมศึกษา และขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง จำนวน 64 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้า ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 256 คน วิธีการดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ (1) การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย (2) การวิเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ (3) การตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ (4) การหาแนวทางการพัฒนา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ มี 5 องค์ประกอบ คือ การตระหนักรู้อารมณ์ในตนเอง การจัดการอารมณ์ในตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และทักษะทางสังคม (2) โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (Chi-Square Statistics: χ^2/df) เท่ากับ 1.977 องศาอิสระ (DF) เท่ากับ 233 ค่า CFI เท่ากับ 0.957 ค่า TLI เท่ากับ 0.949 ค่า IFI เท่ากับ 0.957 ค่า RMR เท่ากับ 0.91 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.064 แสดงว่าโมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง และ (3) แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ มีทั้งหมด 21 แนวทาง องค์ประกอบที่ 1 ตระหนักรู้อารมณ์ในตนเอง มี 3 แนวทาง องค์ประกอบที่ 2 การจัดการอารมณ์ในตนเอง มี 4 แนวทาง องค์ประกอบที่ 3 การสร้างแรงจูงใจในตนเอง มี 4 แนวทาง องค์ประกอบที่ 4 การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น มี 6 แนวทาง องค์ประกอบที่ 5 ทักษะทางสังคม มี 4 แนวทาง

คำสำคัญ : ความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ABSTRACT

This research objectives were : (1) to study the component of emotional intelligence in the 21st century of school administrators under Ranong Primary Educational Service Area Office; (2) to verify the component of emotional intelligence in the 21st century of school administrators under Ranong Primary Educational Service Area Office with the empirical data; (3) to study the guidelines for developing emotional intelligence in the 21st century of school administrators under the Ranong Primary Educational Service Area Office.

The research model was a mixed methodology included qualitative research and quantitative Research. The research population consisted of 78 elementary schools under the Basic Education Commission. The sample group used a multi-stage sampling method consisting of samples from elementary schools and opportunity expansion schools under the Ranong Primary Educational Service Area Office. There were 64 schools consisting of the school directors, the head of the academic department, teachers, and the school board's chairman, a total of 256 respondents. The research methodology had 4 steps: (1) determination of relevant variables in the research; (2) factor analysis of emotional intelligence; (3) checking for consistency with empirical data; and (4) development of guidelines. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, and Standard Deviation, Exploratory Factor Analysis, Confirmation Factor. Analysis, and content analysis was employed. The findings showed that: (1) emotional intelligence in the 21st century of school administrators under the Ranong Primary Educational

Service Area Office consisted of 5 component : emotional self-awareness, self-emotion management, self-motivation, understanding other people's feelings, and social skills; (2) the model was congruent with the empirical data ,Chi-Square Statistics: χ^2/df was 1.977, Degrees of Freedom (DF) was 233, CFI was 0.957, TLI was 0.949, IFI was 0.957, RMR is 0.91, RMSEA was 0.064, indicated that the model was structurally valid; (3) there are 21 guidelines for developer 1st component: emotional self-awareness with 3 guidelines, 2nd component: self-emotion management with 4 guidelines, 3rd component: self-motivation with 4 guidelines, 4th component: understanding other people's feelings with 6 guidelines, and 5th component: social skills with 4 guidelines.

Keywords: Emotional Intelligence in the 21st century School, Administrators, Ranong Primary Educational Service Area Office

1. บทนำ

ความฉลาดทางอารมณ์หรือ EQ (Emotional Intelligence) เป็นความสามารถในการเข้าใจและการรับรู้ถึงความรู้สึกของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน สามารถบริหารงาน ในการจัดการอารมณ์ให้เป็นไปในทิศทางบวกที่ส่งเสริมให้เกิดความสงบสุขและความสำเร็จในชีวิต ผู้ที่มีความสามารถตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น สร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง สามารถบริหารจัดการอารมณ์ รู้จักแยกแยะโดยการควบคุมอารมณ์ได้อย่างถูกกาลเทศะ เข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

การที่ผู้บริหารจะทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดความร่วมมือในการทำงานนั้น จำเป็นจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน มีความสามารถในการบริหารทั้งงานและบุคคล แสดงออกให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเกิดการยอมรับและข้อตกลงร่วมกัน และสามารถปฏิบัติงานตามคำสั่งด้วยความเต็มใจ ซึ่งสังคมปัจจุบันล้วนมีการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ผู้บริหารยุคใหม่ที่จะสามารถนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จนอกจากสติปัญญาและความเชี่ยวชาญแล้ว จำเป็นจะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ที่จะช่วยให้ผู้บริหารรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่างๆ โดยความฉลาดทางอารมณ์ จะเป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม และมีความอดทนต่อปัญหา ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาก็จะเกิดขึ้นภายในองค์กรให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ ความฉลาดทางอารมณ์สำคัญและจำเป็นในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ผู้บริหารที่มีสภาวะอารมณ์ต่ำจะมีสาเหตุทำให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ เช่น เกิดความขัดแย้งของบุคคลในหน่วยงาน บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน การทำงานที่มีความผิดพลาดบ่อยครั้งและขาดประสิทธิภาพ ตลอดจนการตัดสินใจที่ผิดพลาด ความเชื่อมั่นในตัวผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาในสถานศึกษา บริหารจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญของ E.Q. ที่เป็นตัวขับเคลื่อนในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ เพราะเป็นตัวช่วยให้ผู้บริหารแสดงออกถึงความรู้ความสามารถในการทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้ นอกจากการบริหารขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้มาแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความร่วมมือของคนในองค์กรด้วย

ลำพังผู้บริหารจะมีความรู้ความสามารถเพียงอย่างเดียวแล้ว แต่ยังขาดความสามารถในการเข้ากับคนและไม่สามารถจูงใจให้ปฏิบัติงานให้ได้ผลดีแล้ว ย่อมไม่สามารถที่จะบริหารงานในหน่วยงานนั้นให้มีประสิทธิภาพได้

จากปัญหาที่กล่าวมานั้นได้แสดงให้เห็นถึงความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องควบคุมตนเอง อดทน อดกลั้นต่อปัญหาและอุปสรรคต่างๆ รู้จักการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสามารถเข้าถึงความรู้สึกของร่วมงานให้ได้ เพื่อให้การบริหารงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลให้ครูทุ่มเทร่างกายแรงและแรงใจ ในการพัฒนาการศึกษาและองค์กรให้ดีขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติหน้าที่ ตำแหน่งครูผู้สอน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา และกำลังศึกษาในสาขาวิชา การบริหารการศึกษา จึงสนใจจะศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการบริหารงานในด้านต่างๆ ของสถานศึกษาให้มีประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ตามความมุ่งหวังของการศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินกิจกรรมตอบสนองนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อยืนยันความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

3. ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการ ครูผู้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเดียวกัน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 78 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการ ครูผู้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเดียวกัน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระนองจำนวน 64 โรงเรียน คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970: 607-601) ใช้การเลือกแบบแบ่งกลุ่ม(Cluster sampling) โดยใช้วิธีแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling)

4. วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรมสุขภาพจิต (2549: 12) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่าเป็นความสามารถในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถ 3 ด้าน ดังนี้

ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ภูมิใจตนเอง พึงพอใจในชีวิต และมีความสุขทางใจ

โกลแมน (Goleman, 1988) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ (emotional intelligence) เป็นสมรรถนะ (capacity) ที่จะตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและของผู้อื่น สมรรถนะที่จะจูงใจตนเองและสมรรถนะที่จะจัดการกับอารมณ์ของตนเอง และจัดการในเรื่องความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างดี ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถที่ต่างจากความฉลาดเชิงวิชาการ (academic intelligence) ที่วัดได้จากแบบวัดไอคิว แต่ก็เป็นส่วนที่เสริมกันกับไอคิว โดยความฉลาดที่แตกต่างกันนี้ (ส่วนวิชาการกับส่วนอารมณ์) เป็นการทำงานในส่วนที่แตกต่างกันของสมองกล่าวคือในส่วนศูนย์กลางที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์จะอยู่ต่ำลงมาจากเปลือกสมอง (subcortex) ความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นการทำงานของส่วนนี้ร่วมกับศูนย์ของสติปัญญาในส่วนวิชาการ เป็นการทำงานของเปลือกสมอง (neocortex) ซึ่งเป็นส่วนชั้นบนของสมองส่วนศูนย์กลางที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์จะต่ำลงมาจากเปลือกสมอง (Subcortex) ความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นการทำงานของส่วนนี้ร่วมกับศูนย์ของสติปัญญา

ในระยะแรก โกลแมน (Goleman, 1988) ได้เสนอกรอบความคิดเกี่ยวกับสมรรถนะทางอารมณ์ (The Emotional competence framework) ไว้ 2 หมวด 5 องค์ประกอบ 25 ปัจจัย ดังนี้

หมวดที่ 1 สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competence) เป็นทักษะการตัดสินใจในการบริหารจัดการกับตนเอง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้ตนเอง (Self awareness) เป็นทักษะภายในของตนเอง เป็นการหยั่งรู้ความเป็นไปได้ของตนและความพร้อมของตน ประกอบด้วย

- 1) รู้เท่าทันในอารมณ์ของตนและรู้ว่าทำไมถึงเกิดอารมณ์นั้น
- 2) ประเมินตนเองได้อย่างแม่นยำ รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนมั่นใจในตนเอง มีความมั่นใจในคุณค่าของตนเองและความสามารถของตน

องค์ประกอบที่ 2 การควบคุมตนเอง (Self regulation) เป็นการบริหารจัดการกับความรู้สึกภายในตน การผลักดัน ประกอบด้วย

- 1) การควบคุมตนเอง สามารถจัดการควบคุมอารมณ์ที่แปรปรวนและแรงผลักดันต่างๆ ได้
- 2) ความน่าสนใจ ความเชื่อถือได้ รักษาความเป็นคนซื่อสัตย์ และคุณงามความดีเป็นมาตรฐานไว้
- 3) ความเป็นคนซื่อตรงต่อหน้าที่ รับผิดชอบในการทำงาน

4) ความสามารถในการปรับตัวเปลี่ยนแปลง ความยืดหยุ่นในการจัดการกับความเปลี่ยนแปลง

5) ความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ รู้สึกมีความสุขสบายใจกับความคิดใหม่ๆ การเข้าถึงสิ่งใหม่และได้ข้อมูลใหม่

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) หมายถึง ความโน้มเอียงของอารมณ์ที่จะชี้แนะหรือเอื้ออำนวยไปสู่จุดหมาย ประກอบด้วย

1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement drive) ความพยายามที่จะปรับปรุงหรือไปให้ถึงมาตรฐานที่ดีเยี่ยม

2) การมีพันธสัญญา (Commitment) การมีเป้าหมายเดียวกันของกลุ่มหรือขององค์การ

3) การมีความคิดริเริ่ม (Initiative) มีความพร้อมที่จะปฏิบัติเมื่อมีโอกาส

4) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) มีความเพียรพยายามที่จะปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดหมายแม้มีอุปสรรคโดยไม่พ่ายแพ้

หมวดที่ 2 สมรรถนะทางสังคม (Social competence) เป็นสมรรถนะการสร้างความสัมพันธ์ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 4 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) การตระหนักรู้ถึงความรู้สึก ความต้องการและความห่วงใยของผู้อื่น ประกอบด้วย

1) การเข้าใจผู้อื่น รู้ถึงความรู้สึก มุมมอง มีความสนใจในข้อวิตกกังวลของผู้อื่น

2) การพัฒนาผู้อื่น ทราบความต้องการและช่วยพัฒนาผู้อื่นและส่งเสริมความสามารถของผู้อื่น

3) การมีจิตใจมุ่งบริการ (Service orientation) การคาดหมาย รับรู้ และตอบสนองความต้องการของลูกค้า

4) การสร้างโอกาสในความหลากหลายของบุคคล

5) การตระหนักรู้ในสถานการณ์ (Political awareness) มีไหวพริบสามารถอ่านสถานการณ์ของกลุ่มในสภาพปัจจุบันและพลังความสัมพันธ์ของกลุ่ม

องค์ประกอบที่ 5 ทักษะทางสังคม (Social skill) การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโดยโน้มน้าวผู้อื่นให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ประกอบด้วย

1) การมีอำนาจโน้มน้าว สามารถใช้เทคนิคที่มีประสิทธิภาพในการโน้มน้าวผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม

2) การสื่อสารที่ดี รับฟังอย่างเปิดเผยและสื่อข่าวที่ชัดเจนน่าเชื่อถือ

3) ความเป็นผู้นำ สามารถตัดสินใจและแนะแนวทางบุคคลและกลุ่มได้ดี

4) ความสามารถบริหารการขัดแย้ง สามารถประนีประนอมและแก้ปัญหาในความเห็นที่ไม่ตรงกันได้

5) กระตุ้นให้เกิดความเปลี่ยนแปลง มีความคิดริเริ่มและบริหารการเปลี่ยนแปลงได้

6) การสร้างสรรค์สัมพันธ์ เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

7) การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความร่วมมือร่วมแรง การทำงานกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน

8) สมรรถนะของทีม การสร้างพลังของกลุ่มในการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย

จากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์มีการรับรู้อารมณ์ของตนเองและสามารถแยกแยะอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้ มีการรับรู้และตอบสนองความต้องการของผู้อื่น

อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองจนนำไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม นอกจากนี้บุคคลจะมีพฤติกรรมเอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารชีวิตเนื่องจากมีทักษะในการปรับตัวได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ ทั้งด้านกาย วาจา และใจ ได้เป็นอย่างดีนอกจากนี้ยังสามารถสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้ด้วย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย และขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

1. ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ เอกสาร ตำรา บทความ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระนอง ทั้งในและต่างประเทศ

2. นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured interviews) ที่ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน มาสรุปเป็นตัวแปรและนำตัวแปรไปสร้างแบบสอบถาม

3. นำตัวแปรองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ มาจัดทำเครื่องมือวิจัยในลักษณะแบบสอบถาม (Questionnaire)

4. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาซึ่งพิจารณาจาก IOC ที่มากกว่า 0.60 ขึ้นไป

5. นำเครื่องมือการวิจัยที่ได้ปรับแก้ไปทดลองใช้กับกลุ่ม try out จำนวน 9 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 36 คน

6. เก็บข้อมูลกับหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) คือ โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระนอง จำนวน 78 โรงเรียน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 64 โรงเรียน

7. รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) ด้วยวิธีการสกัดปัจจัย (Principal Component Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนองที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

1. ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระนอง

2. วิเคราะห์สถิติเบื้องต้น เพื่อให้รู้ลักษณะกลุ่มตัวอย่างและสภาพของตัวแปรต่างๆ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ ($\bar{X}$) ค่าเฉลี่ย (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standage Deviation: SD) โดยใช้วิธี Confirmatory Factory Analysis (CFA) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องดังนี้

1) ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (Chi-Square Statistics: χ^2/df) เนื่องจากค่าสถิติไคสแควร์ จะมีความอ่อนไหวกับการวิเคราะห์ที่ใช้จำนวนตัวอย่างมาก จึงนิยมพิจารณาจากค่าสัดส่วนระหว่างไคสแควร์และค่าองศาอิสระ

(χ^2/df) มาประกอบการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดล โดยเกณฑ์ในการพิจารณา คือ $\chi^2/df \leq 3.00$ โมเดลจึงจะยอมรับได้ (Kline, 1998)

2) ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) เป็นค่าที่บอกถึงความไม่สอดคล้องของโมเดลที่สร้างขึ้นกับเมตริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร ค่า RMSEA ควรน้อยกว่า 0.08 ถึงจะแสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกัน (Stieger, 1990)

3) ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ (Comparative of Fit Index: CFI) เป็นค่าเปรียบเทียบกับสัดส่วนที่ปรับให้ดีขึ้นควรมีค่าสูงกว่า 0.90 ($CFI \geq 0.90$) จึงจะถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hu and Bentler, 1999)

4) ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Root Mean Squared Residual: RMR) แสดงขนาดของเศษส่วนที่เหลือโดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยควรมีค่าน้อยกว่า 0.08 ($SRMR \leq 0.08$) (Kline, 1998)

5) ดัชนีที่แสดงการยอมรับของโมเดล (Tucker-Lewis Index: TLI) จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้าค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าเกิดความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้น ค่า TLI ควรมีค่าสูงกว่า 0.90 ($TLI \geq 0.90$) (Schumacker and Lomax, 2010)

6) ค่าดัชนีความสอดคล้องที่เพิ่มขึ้น (Incremental Fit Index: IFI) จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ค่าที่สูงกว่า 0.90 แสดงถึงโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ยิ่งเข้าใกล้ 1 จะบ่งบอกว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลสูงด้วย (Arbuckle, 1995)

ขั้นตอนที่ 4 การหาแนวทางพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

พิจารณาตรวจสอบความตรงทางเนื้อหา (content validity) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปรวมทั้งปรับปรุงแก้ไขภาษา ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบสอบถามที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำ ได้คำถามที่มีความเหมาะสม 112 ข้อ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน นำมาคำนวณหาความเที่ยง (reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha) ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ .956

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามที่มีคำถามจำนวน 112 ข้อ ไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 64 โรงเรียน โรงเรียนละ 4 ฉบับ รวมจำนวน 256 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 60 โรงเรียน จำนวน 240 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.75

ผู้ตอบแบบสอบถามรวมทั้งสิ้น 240 คน เป็นเพศหญิง 176 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 และเพศชาย 64 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ด้านอายุพบว่า ส่วนใหญ่อายุ ระหว่าง 41-45 ปีมากที่สุด จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 น้อยที่สุดอายุระหว่าง 30-35 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ด้านระดับการศึกษาสูงสุดพบว่า ระดับปริญญาตรีมีมากที่สุด จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67 ด้านตำแหน่งเท่ากันทุกตำแหน่ง ร้อยละ 25

ภาพรวมทั้งข้อคำถาม 112 ข้อ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 1.13 อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.45-4.15 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อตัวแปรสอดคล้องกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปรพบว่าตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ตัวแปร 102 ผู้บริหารสถานศึกษา รวบรวมความคิดเห็นของบุคลากรเพื่อสร้างระบบหรือรูปแบบการทำงานใหม่ๆ โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.94 ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ตัวแปรที่ 93 ผู้บริหารสถานศึกษา จัดการพัฒนาความสามารถของคนในองค์กร โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.10 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 1.09 ส่วนตัวแปรที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ตัวแปรที่ 59 ผู้บริหารสถานศึกษา แสวงหาโอกาสและใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์กับองค์กร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 1.23 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีตัวแปรอยู่ในระดับมาก จำนวน 73 ตัวแปร คิดเป็นร้อยละ 65.18 อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 39 ตัวแปร คิดเป็นร้อยละ 34.82

ผลการตรวจสอบ KMO (kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy) เท่ากับ 0.86 ซึ่งเข้าใกล้ 1 (มากกว่า 0.5 และเข้าสู่อำนาจ) แสดงความเหมาะสมของข้อมูลทั้งหมดในการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค Factor Analysis ได้ในระดับดีมากเพราะค่า KMO สูง และการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่า ตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($\chi^2 = 32173.556$, $df = 6216$, $P\text{-Value} < 0.05$) และ matrix สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน

องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง จำแนกได้ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ในแต่ละองค์ประกอบมีตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) ตั้งแต่ .397 - .890 โดย

องค์ประกอบที่ 1 มีจำนวนตัวแปร 17 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 22.339

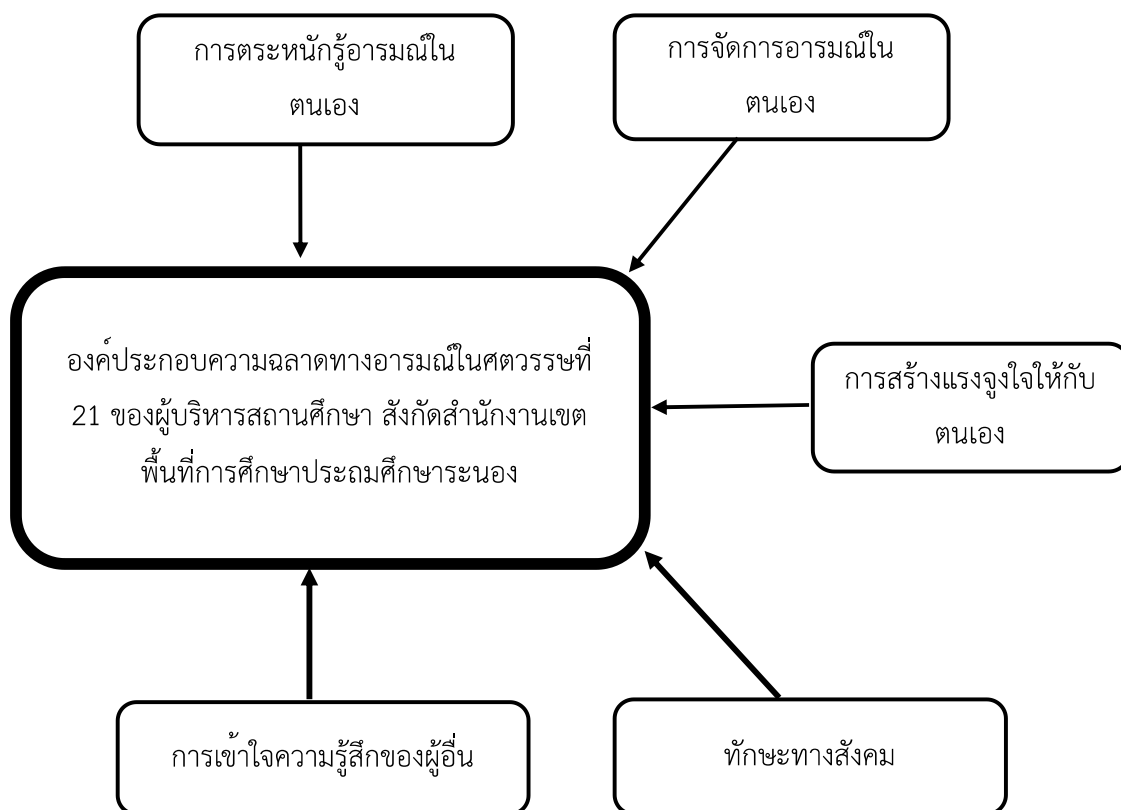
องค์ประกอบที่ 2 มีจำนวนตัวแปร 17 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 10.453

องค์ประกอบที่ 3 มีจำนวนตัวแปร 18 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 6.659

องค์ประกอบที่ 4 มีจำนวนตัวแปร 18 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 5.722

องค์ประกอบที่ 5 มีจำนวนตัวแปร 21 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 5.601

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ปรากฏว่าได้องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 91 ตัวแปร ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบ่งออกเป็น 5 โมเดล

องค์ประกอบการตระหนักรู้อารมณ์ในตนเอง มีทั้งสิ้น 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ 0.85 – 0.95 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคกำลังสอง (x) มีค่าเท่ากับ 5.555 ค่าพี (P-value) เท่ากับ 0.235 ที่องศาเสรี (df) = 4

องค์ประกอบการจัดการอารมณ์ในตนเอง มีทั้งสิ้น 7 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ 0.64-0.89 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคกำลังสอง (x) มีค่าเท่ากับ 15.512 ค่าพี (P-value) เท่ากับ 0.03 ที่องศาเสรี (df)

องค์ประกอบการสร้างแรงจูงใจในตนเอง มีทั้งสิ้น 3 ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปรมีค่าตั้งแต่ 0.86-0.87 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ประกอบการการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีทั้งสิ้น 4 ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปรมีค่าตั้งแต่ 0.75-0.90 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ประกอบทักษะทางสังคม มีทั้งสิ้น 4 ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปรมีค่าตั้งแต่ 0.77- 0.99 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 5 ด้านมีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ 0.64-0.99 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกค่า มีค่าดัชนีความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (Chi-Square Statistics:) เท่ากับ 1.977 องศาอิสระ (DF) เท่ากับ 233 ค่า CFI เท่ากับ 0.957 ค่า TLI เท่ากับ 0.949 ค่า IFI เท่ากับ 0.957 ค่า RMR เท่ากับ 0.91 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.064 แสดงว่าโมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง

ตอนที่ 3 การหาแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 5 เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 มีแนวทางดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ตระหนักรู้อารมณ์ในตนเอง มี 3 แนวทางตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแบ่งได้ดังนี้

- แนวทางที่ 1 การจัดการความคิดของตนเอง
- แนวทางที่ 2 การพิจารณาตัวเองอยู่โดยตลอด
- แนวทางที่ 3 การใช้หลักไตรสิกขาในการตระหนักรู้ในตนเอง

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการอารมณ์ในตนเอง มี 4 แนวทางตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแบ่งได้ดังนี้

- แนวทางที่ 1 การยืดหยุ่นทางอารมณ์ ปล่อยวาง และควบคุมอารมณ์ได้
- แนวทางที่ 2 การทำตัวเองให้รู้สึกผ่อนคลาย
- แนวทางที่ 3 การทบทวนเกี่ยวกับทัศนคติของตนเอง
- แนวทางที่ 4 การเจริญสติ เจริญวิปัสสนา

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างแรงจูงใจในตนเอง มี 4 แนวทางตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแบ่งได้ดังนี้

- แนวทางที่ 1 การสร้างแรงจูงใจในทางบวก
- แนวทางที่ 2 การใช้ทฤษฎี AQ
- แนวทางที่ 3 การเชื่อมั่นในตนเอง
- แนวทางที่ 4 การเรียนรู้จากความผิดพลาด

องค์ประกอบที่ 4 การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น มี 6 แนวทางตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแบ่งได้ดังนี้

- แนวทางที่ 1 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา
- แนวทางที่ 2 ความมีเมตตาต่อผู้อื่น

- แนวทางที่ 3 การเป็นผู้ฟังที่ปราศจากอคติ
- แนวทางที่ 4 การชื่นชมซึ่งกันและกัน
- แนวทางที่ 5 การเคารพผู้อื่น
- แนวทางที่ 6 การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น

องค์ประกอบที่ 5 ทักษะทางสังคม มี 4 แนวทางตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแบ่งได้ดังนี้

- แนวทางที่ 1 ทักษะการสื่อสาร
- แนวทางที่ 2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- แนวทางที่ 3 การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ
- แนวทางที่ 4 การเป็นคนใจกว้าง

7. อภิปรายผล

1. การอภิปรายผลโดยยึดจากวัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้ องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ เรียงตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบดังนี้ การตระหนักรู้อารมณ์ในตนเอง การจัดการอารมณ์ในตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และทักษะทางสังคม องค์ประกอบทั้งหมดนี้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้เพราะความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องควบคุม ไม่ให้แสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวออกมาให้ผู้อื่นได้เห็นไม่ว่าจะเป็นกับชุมชน นักเรียน ครู และบุคลากรในสถานศึกษา ที่ผู้บริหารนั้นต้องการความร่วมมือในการทำงานเพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพ ถ้าหากผู้บริหาร ไม่สามารถควบคุมอารมณ์หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้ จะส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพลดลง แต่หากผู้บริหารรู้จักควบคุมอารมณ์อารมณ์ของตนเองอย่างเหมาะสม ประสิทธิภาพของงานก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้ที่มีความสามารถตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเอง แรงจูงใจให้กับตนเอง บริหารจัดการอารมณ์ได้รู้จักควบคุมอารมณ์ แสดงอารมณ์ได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ เข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข บุคคลนั้นเรียกว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จในชีวิตหรือหน้าที่การงานนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการที่มีสติปัญญาดีเสมอไป สติปัญญาอย่างเดียวนั้นไม่สามารถทำให้การเรียนหรือทำงานด้านต่างๆ บรรลุผลสำเร็จได้ ต้องอาศัยความฉลาดทางอารมณ์เป็นส่วนประกอบด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ แดเนียล โกลแมน (Daniel Goleman, 2002) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) การตระหนักรู้ตนเอง (Self awareness) 2) การควบคุมตนเอง (Self regulation) 3) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) 4) การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) 5) ทักษะทางสังคม (Social skill) สอดคล้องกับ แลเมเยอร์และซาลอเวย์ (Mayer and Salovey, 1995) ศึกษาและเน้นด้านปัญญาของความฉลาดทางอารมณ์ และพยายามอธิบายความฉลาดทางอารมณ์ในนัยของศักยภาพ ได้เสนอองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ 5 องค์ประกอบ คือ 1) การรับรู้ อารมณ์ตนเอง (knowing one's

emotion) 2) การบริหารอารมณ์ (Managing emotive) 3) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation oneself) 4) การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น (Recognizing emotion relationship) และ 5) การรักษาสัมพันธภาพ (Handling relationship) ส่วนกรมสุขภาพจิต ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ โดยการนำแนวคิดของ Goleman แนวคิดของ Salovey and Mayer แนวคิดของ Bar-On และหลักทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับคนไทย โดยแบ่งความฉลาดทางอารมณ์ออกเป็น 3 ด้านดังนี้ 1) ดี หมายถึงความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง การรู้จักเห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม 2) เก่ง หมายถึงความสามารถในการรู้จักตนเอง กล้าแสดงออก มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ รวมถึงการมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น 3) สุข หมายถึงความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

2. ผลการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (Chi-Square Statistics: χ^2/df) เท่ากับ 1.977 องศาอิสระ (DF) เท่ากับ 233 ค่า CFI เท่ากับ 0.957 ค่า TLI เท่ากับ 0.949 ค่า IFI เท่ากับ 0.957 ค่า RMR เท่ากับ 0.91 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.064 แสดงว่าโมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยค่า RMSEA เป็นการวัดความแตกต่างต่อหน่วยขององศาอิสระ (Discrepancy per degree of freedom) โดย Brown and Cudeck (1990 อ้างถึงใน Joreskog and Sorbom, 1993) เสนอว่า ค่า RMSEA ควรมีค่าใกล้เคียงศูนย์ แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา คือ เมื่อค่า RMSEA < .05 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี ที่เป็นเช่นนี้เพราะ โมเดลที่สร้างขึ้นสามารถนำมาอธิบายองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ 6 องค์ประกอบ คือ การตระหนักรู้อารมณ์ในตนเอง การจัดการอารมณ์ในตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และทักษะทางสังคม

3. แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี พบว่า แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ องค์ประกอบที่ 1 ตระหนักรู้อารมณ์ในตนเอง มี 3 แนวทาง ดังนี้ แนวทางที่ 1 การจัดการความคิดของตนเอง แนวทางที่ 2 การพิจารณาตัวเองอยู่โดยตลอด แนวทางที่ 3 การใช้หลักไตรสิกขาในการตระหนักรู้ในตนเอง แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ องค์ประกอบที่ 2 การจัดการอารมณ์ในตนเอง มี 4 แนวทาง ดังนี้แนวทางที่ 1 การยืดหยุ่นทางอารมณ์ ปล่อยวาง และควบคุมอารมณ์ได้ แนวทางที่ 2 การทำตัวเองให้รู้สึกผ่อนคลาย แนวทางที่ 3 การทบทวนเกี่ยวกับทัศนคติของตนเอง แนวทางที่ 4 การเจริญสติ เจริญวิปัสสนา แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ องค์ประกอบที่ 3 การสร้างแรงจูงใจในตนเอง มี 4 แนวทางดังนี้ แนวทางที่ 1 การสร้างแรงจูงใจในทางบวก แนวทางที่ 2 การใช้ทฤษฎี AQ แนวทางที่ 3 การเชื่อมั่นในตนเอง แนวทางที่ 4 การเรียนรู้จากความผิดพลาด แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ องค์ประกอบที่ 4 การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น มี 6 แนวทางดังนี้ แนวทางที่ 1 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา แนวทางที่ 2 ความมีเมตตาต่อผู้อื่น แนวทางที่ 3 การเป็นผู้ฟังที่ปราศจากคติ แนวทางที่ 4 การชื่นชมซึ่งกันและกัน แนวทางที่ 5 การเคารพผู้อื่น แนวทางที่ 6 การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น 3.3.5. แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ องค์ประกอบที่ 5 ทักษะทางสังคม มี 4 แนวทาง ซึ่งตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแบ่งได้ดังนี้ แนวทางที่ 1 ทักษะการสื่อสาร แนวทางที่ 2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

แนวทางที่ 3 การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ แนวทางที่ 4 การเป็นคนใจกว้าง และเนื่องจากสภาพในสังคมปัจจุบันผู้บริหารยังขาดแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน เนื่องจากการบริหารงานจะต้องอาศัยปัจจัยอื่นๆ เป็นตัวช่วยในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และในการบริหารองค์กรอย่างสถานศึกษานั้นถือว่าเป็นองค์กรระบบเปิดให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่ายทั้งภายในสถานศึกษา เช่น ครู บุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งความร่วมมือจากภายนอกสถานศึกษา เช่น ชุมชนวัด ผู้ปกครอง หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ซึ่งการนำแนวทางเหล่านี้ไปเป็นส่วนช่วยในการบริหารงานของสถานศึกษานั้นอาจเป็นการส่งเสริมในด้านความฉลาดทางอารมณ์ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่ทำให้ผู้บริหารที่จะต้องปรับบทบาทหน้าที่เพื่อการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันตลอดเวลา

8. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรวิเคราะห์และประเมินตนเองจุดอ่อนจุดแข็งของตนเองเป็นประจำเพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองสามารถรู้ว่าตนเองรู้สึกและต้องการอะไร การรู้สึกรับรู้ถึงอารมณ์ของตนเองและควรวิเคราะห์พฤติกรรมมนุษย์เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับบุคคล และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและปฏิบัติควรมีแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เพื่อใช้ในการประเมินตนเอง โดยมีคู่มือ วิธีการทำแบบประเมิน และคำแนะนำในการวัดระดับความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อใช้ในการรู้จักตนเองในเบื้องต้น และทำให้เป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ต่อไปในอนาคต
3. หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เพราะอารมณ์เป็นสิ่งสำคัญในการใช้ชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น การอบรมพัฒนา การละลายพฤติกรรม เป็นต้น
4. ควรนำองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ไปเป็นส่วนหนึ่งในตัวชี้วัดหรือเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานหรือกาประเมินวิทยฐานะ

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. (2549). **คู่มือคลายเครียด**. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กรรณิกา เรตมอนด์. (2559). **ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- กัลยมล อินทุสุต. (2551). **ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กุหลาบ ปุริสาร. (2561). **แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สู่ผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 The Guidelines on Emotional Quotient towards Effectiveness Leaders in 21 Century**. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 8(1), 6-8.

คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2542). **ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์: ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในชีวิต**. จัดหางานปริทัศน์, 4, 30-32.

ทศพร ประเสริฐสุข. (2542). **ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา**. พฤติกรรมศาสตร์, 5(1), 22-24.

มนัส บุญประกอบ. (2545). **อิทธิพลภาวะผู้นำในบางประเด็น**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เดสท็อป.

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2542). **เชาวน์อารมณ์EQ ดัชนีวัดความสุข และความสำเร็จของชีวิต**. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เนท.

Bar-On, R. (1997). **Bar On Emotional Quotient Inventory**. New York: Multi-Health Systems, Inc.

_____. (2002). **Working with emotional intelligence**. New York: Bantam Books.

Cooper, R.K., and Sawaf, A. (1997). **Executive EQ: Emotional intelligence leadership And Organization**. New York: Grosser/Putnam.

Goleman, D. (1998). **What makes a leader?**. Harvard Business Review. 76 (November-December): 92-102.

Mayer, J.D., and Salovey, P. (1995). **What is emotion intelligence**. Emotion development and emotion intelligence. New York: Basic Books.

McClelland, D.C. (1973). **Testing for competence rather than intelligence**. American Psychologist, 28(1), 1-14.

Salovey, P., Mayer, J.D., Goldman, D., Turvey, C., and Palfai, T.D. (1995). **Emotional attention clarity and repair: Exploring emotional intelligence using the trait meta-mood scale**. Washington D.C.: American Psychological Association.

Weisinger, H. (1998). **Emotional Intelligence at Work: the Untapped Edge for Success**. San Francisco: Jossey-Bass.

การตีความสัจจะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง
INTERPRETATION OF TRUTH FOR THE IMPROVEMENT OF QUALITY OF LIFE
ACCORDING TO MODERATE POST-MODERN PHILOSOPHICAL CONCEPTS

ชุมพล ชนะนนท์

Chumpol Chananon

รวีช ตาแก้ว

Ravich Takaew

สาขาวิชาปรัชญาและจริยศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Philosophy and Ethics Program,

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: s61584934003@ssru.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 9 กุมภาพันธ์ 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 11 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 18 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

ในทางปรัชญา สัจจะ หมายถึง ภาวะของความจริง ภาวะของความจริงสะท้อนผ่านการรับรู้ของมนุษย์ ออกมาเป็นกระบวนการหรือปรัชญาของแต่ละบุคคล มนุษย์แต่ละคนเห็นสัจจะเป็นเช่นไรก็ตีความ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองไปตามสัจจะที่ตนเห็น และมีเป้าหมายของชีวิต คือ ความสุขแท้ตามแต่ละบุคคลเข้าใจจากการตีความสัจจะที่ต่างกัน ทำให้มนุษย์มีการผลักดันและขับเคลื่อนรูปแบบของชีวิตที่แตกต่างกัน แม้ว่าจะดำรงชีวิตในสังคมรูปแบบเดียวกันก็ตาม บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ วิจัย และวิจารณ์ การตีความสัจจะตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง โดยใช้วิธีวิจัยทางปรัชญา ได้แก่ วิภาษวิธีเพื่อ แลกเปลี่ยนเหตุผลระหว่างสองฝ่ายคือฝ่ายกระบวนการปรัชญานวยุคและฝ่ายกระบวนการปรัชญา หลังนวยุคสายกลาง กระบวนการคิดไตร่ตรองเพื่อแสดงเหตุผลเชิงวิพากษ์ และประเมินคุณค่า ผลการวิจัย พบว่า ฝ่ายตรงข้ามให้เหตุผลสนับสนุนไว้เพื่อพิสูจน์ว่า สัจจะต้องตีความจากระบบเครือข่ายของนวยุคภาพถึง จะถูกต้องตามความเป็นจริง เหตุผลฝ่ายตรงข้ามดูเหมือนว่า สัจจะต้องตีความจากระบบเครือข่ายของนวยุค ภาพเท่านั้น เพราะระบบเครือข่ายของนวยุคภาพมีความน่าเชื่อถือและเป็นความจริงสากล แต่ผู้วิจัยกลับมี ความคิดเห็นตรงกันข้ามว่า การตีความดังกล่าวยังมีจุดอ่อนที่สามารถโต้แย้งได้ การตีความสัจจะเพื่อการพัฒนา คุณภาพชีวิตไม่ได้จำกัดอยู่ที่ระบบเครือข่ายของนวยุคภาพเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะข้อสรุปดังกล่าวเกิด จากการตีความที่ละเลยในเรื่องคุณค่าของสัจจะในระดับปัจเจกและสิ่งอื่นที่อยู่นอกกรอบเครือข่าย

ไม่สอดคล้องกับความจริงของชีวิตที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นหลักสำคัญของปรัชญาหลังนวยุค โดยเฉพาะในเรื่องของพลังสร้างสรรค์ กล่าวคือ ความรู้สากลที่เป็นระบบเครือข่ายที่นวยุคภาพลัทธิอ้างนั้น ล้วนมาจากพลังสร้างสรรค์ที่มาจากผู้คิดนอกกรอบระบบเครือข่ายแบบเดิมๆ ที่ผ่านมานวยุคเองมัก ปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า แม้สังคมที่แต่ละบุคคลค้นพบจะขัดแย้งกับระบบเครือข่าย หากได้ เสริมสร้างวิจารณ์ญาณให้กับผู้ตีความอย่างไม่ยึดมั่นถือมั่น รวมทั้งให้ใช้พลังสร้างสรรค์ พลังปรับตัว พลัง ร่วมมือและพลังแสวงหา เพื่อสามารถเข้าถึงความสุขแท้ของชีวิตในแต่ละช่วง ย่อมสามารถยอมรับได้ว่าเป็น สังคมที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้

คำสำคัญ: สังคม, ความสุขแท้, ปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง

ABSTRACT

In the philosophy, truth means the status of reality reflected through human's perception to be individuals' paradigm. Each human considers truth and interprets it to develop his/her quality of life based on truth he/she sees, and the life goal is the authentic happiness understood by each one. The different interpretation causes humans to have the different drive and movement. This article aimed to analyze, appreciate, and apply the interpretation of truth according to the moderate postmodern philosophical concepts by using the philosophical methodology such as dialectic to exchange reasons between both parties or between modern paradigm and moderate postmodern paradigm, consideration to present the critical reasons, and value evaluation. The result showed that the opposite party gave a reason to prove that truth only interpreted by the modern network system was true. The opposite party viewed that "truth must be interpreted by the modern network system only" because it was reliable and universally true. However, the interpretation of truth for the improvement of the quality of life was not limited in the modern network system only because such conclusion came from the interpretation that ignored the value of truth at the individual level and others beyond the network system. This does not conform to the reality of life changing all the time, which is the main point of the postmodern philosophy, especially creativity power, that is, universal knowledge referred by the modern network system came from the creativity power of persons whose thought was out of box. In conclusion, although truth discovered by each person would be conflict the network system, if the interpreters considered without attachment, and used the creativity power, adaptivity power, collaboration power, and requisitivity power to reach the authentic happiness in each life span, they would accept that they were the truth capable of developing the quality of life.

Key word: Truth, Authentic Happiness, Moderate Postmodern Philosophy

1. บทนำ

ธรรมชาติของมนุษย์โดยทั่วไปย่อมรักสุขเกลียดทุกข์ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของหน้าที่การงาน คนรักครอบครัว หรือแม้แต่คนรอบข้าง คนส่วนมากย่อมอยากจะทำให้สิ่งต่างๆ ได้ดังใจหรือทำตามใจดังที่ได้คาดหวังจินตนาการไว้ ไม่ว่าจะเป็นความสุขแบบชั่วครวร จะเป็นความสุขที่มั่นคงจากการมีชีวิตที่ดี (well-being) หรือเป็นความสุขระดับศาสนาที่พ้นจากความต้องการทางโลก (โลกุตระสุข) ความสุขในระดับต่างๆ นี้ล้วนมาจากสิ่งของที่แต่ละบุคคลเข้าใจและยึดถือเป็นอุดมคติของชีวิต ผ่านประสบการณ์และโลกทัศน์ของตน เช่น การมองเห็นโลก การรับรู้โลก การที่คนแต่ละคนตีความสิ่งต่างๆ ในโลกหรือมองว่าสรรพสิ่งในโลกมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไร ทั้งนี้ คนเราจะมีโลกทัศน์อย่างไรขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในสังคมของตน เช่น คนตะวันตกกับคนตะวันออกมีโลกทัศน์ต่างกัน การท่องเที่ยวทำให้เรามีโลกทัศน์ที่กว้างไกลและปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีขึ้น (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2550) สิ่งของที่แต่ละบุคคลแสวงหาและยึดถือเป็นอุดมคติของชีวิตนั้นมีมากมายหลายสิ่งไม่ว่าจะเป็นความสุขกาย ความสบายใจ การได้พักผ่อน การได้ชื่นชมศิลปะ การมีเพื่อน การได้รับการยอมรับจากสังคมพื้นฐานของชีวิตอยู่ได้ด้วยวัตถุ การมียศ ตำแหน่ง ซึ่งเป็นเรื่องเกียรติและศักดิ์ศรีของชีวิต ไปจนถึง ปัญญาความรู้ และความหลุดพ้น

การตีความสิ่งของของคนไทยในปัจจุบัน เป็นการตีความตามหลักวิทยาศาสตร์ หลักศาสนา หลักคำสอนของเจ้าสำนัก หลักความกลัวหรือความเคารพยำเกรง หรืออาจกล่าวอีกมุมหนึ่งได้ว่า ทุกคนมีการตีความสิ่งของผ่านกระบวนการตรรก 5 เรื่องกระบวนการตรรก คือ ความเชื่อพื้นฐานในจิตใจของมนุษย์ทุกคน แตกต่างกันตามเพศ วัย สิ่งแวดล้อม การศึกษาอบรม และการตัดสินใจเลือกของแต่ละบุคคล กระบวนการตรรกไม่ใช่สมรรถนะตัดสินใจ เพราะสมรรถนะตัดสินใจ คือ เจตจำนง แต่เป็นสมรรถนะเข้าใจ และเชิญชวนให้เจตจำนงตัดสินใจที่ต่างกัน (กิริติ บุญเจือ, 2545ก) เช่น กระบวนการตรรกดีกดำบรรพสนใจในความรู้อาใจเบื้องบน กระบวนการตรรกโหราสนใจในความรู้ว่าด้วยกฎและเกณฑ์ กระบวนการตรรกยุคกลางสนใจในความรู้ศาสนาเพื่อไปสู่โลกหน้า กระบวนการตรรกนวยุคสนใจความรู้วิทยาศาสตร์ที่ประสานสอดคล้องเป็นเครือข่ายที่สมบูรณ์ กระบวนการตรรกหลังนวยุคสนใจความรู้ที่อยู่ในข่ายของเครือข่ายความรู้เพื่อหยิบยกคุณค่าคืนกลับมาและเผยแผ่ความรู้ไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทุกกระบวนการตรรกล้วนมุ่งตีความสิ่งของโดยมีเป้าหมายเพื่อชีวิตที่ดีมีความสุข (wellbeing) เหมือนกัน แต่มีความเข้าใจสิ่งของที่ต่างกันจึงมีลักษณะของความสุขที่ต่างกัน

จากความความเข้าใจสิ่งของที่ต่างกันทำให้มนุษย์มองปัญหาไม่เหมือนกัน แม้ว่าจะเป็นสิ่งของเรื่องเดียวกันแต่ตีความออกมาไม่เหมือนกัน ตัวอย่าง การตีความว่าอาชีพราชการเป็นอาชีพที่ทำให้มีความสุข มีผู้ตีความหลายมุมมองว่า การปฏิบัติได้หน้าที่อย่างเต็มความสามารถถึงจะเป็นชีวิตที่มีความสุข แต่บางคนก็ตีความว่าการเป็นราชการมีเป้าหมายเพื่อที่จะได้เป็นเจ้าของคนชาติจึงมีความสุข แต่บางกระแสคิดก็ตีความเรื่องทำงานราชการเพื่อความมั่นคงของชีวิต เพราะได้รับเงินเดือนและสวัสดิการของรัฐอย่างแน่นอนจากการตีความสิ่งของที่ต่างกันทำให้แต่ละคนมีวิธีการดำรงชีวิตและทำงานที่ต่างกัน กล่าวคือ แบบแรกเน้นการทำงานตามหน้าที่อย่างจริงจังและตรงไปตรงมา ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน ถ้ามีอำนาจที่เหนือกว่ามาขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ก็จะทำให้ชีวิตเป็นทุกข์ แบบที่สองเน้นการก้าวหน้าตามยศตำแหน่งของชีวิต ชีวิตก็จะขับเคลื่อนด้วยการหาเครือข่ายที่จะทำให้ตนเกิดความก้าวหน้าในอาชีพ ค่าของคนอยู่ที่คนของใคร ปัญหาของ

ชีวิตก็จะอยู่กับการแสวงหาเครือข่ายที่เห็นค่าของตน ส่วนแบบที่สาม เน้นการทำงานไปเรื่อยๆ อย่างมั่นคงและปลอดภัยให้ตนเองไม่มีปัญหากับระบบ ไม่จำเป็นต้องกระตือรือร้นหรือแข่งขันกับใครให้คนอื่นเขาหมั่นใส่ปัญหาของชีวิตคือการไม่เกิดความเจริญงอกงามในหน้าที่การงาน ไม่ได้ใช้ศักยภาพของตนให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

สัจจะของบุคคลจึงเป็นเรื่องที่แต่ละคนสร้างขึ้นเองในสมองเพื่อให้ตรงกับโลกภายนอก ซึ่งการรู้ในสมองอาจไม่ตรงกันบ้างของแต่ละคน จึงต้องมาเสวนากันเพื่อให้เห็นว่า ต่างคนต่างก็มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง โลกภายนอกจะมีระบบเครือข่ายหรือไม่ ความเชื่อนั้นมีอยู่ ซึ่งแต่ละบุคคลสามารถรู้ได้เพียงส่วนหนึ่ง เพราะโลกภายนอกเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปเรื่อยๆ จึงทำให้ต้องปรับตัวหาความรู้ให้เหมาะสมกับสัจจะที่เปลี่ยนแปลงไป และเมื่อเชื่อในสัจจะของตนเองแล้วก็ควรเคารพสัจจะของผู้อื่นเช่นกัน โดยเชื่อในจุดที่เหมือนกันซึ่งเป็นการแสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง เพราะถือว่าจุดต่างเป็นพรสวรรค์ของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ก็เพราะความเชื่อในลักษณะเช่นนี้เป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม การตีความสัจจะแบบใดจะเหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และปรัชญาหลังนวยุคสายกลางจะสามารถนำมาสัจจะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดความสุขแท้ได้หรือไม่ มนุษย์ซึ่งเป็นผู้มีสัญชาตญาณปัญญาจึงต้องย้อนอ่านใหม่ และเลือกเรื่องที่เหมาะสมกับตนเพื่อค้นหาวิถีการมีความสุขอันเกิดจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ได้ เพราะการยึดมั่นในการตีความสัจจะแบบเดียวไม่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มีหลายด้านได้อย่างครอบคลุมเพียงพอ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าสัจจะของมนุษย์ที่พัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักกระบวนการบรรพชนปรัชญาหลังนวยุคสายกลางจะสามารถเป็นความสุขแท้ได้หรือไม่โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปรัชญาเพื่อหาคำตอบใหม่ที่ดีที่สุดในที่สุดจากการประนีประนอมทุกฝ่ายเท่าที่จะทำได้และมีเหตุผลเหนือกว่าทุกฝ่าย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน การตีความสัจจะตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยทางปรัชญา ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความเชิงปรัชญาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและบทความทางวิชาการ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัจจะ
2. จำแนกมโนคติหลัก และวิเคราะห์เนื้อหา
3. การตีความเนื้อหาเชิงปรัชญาโดยใช้หลักปรัชญากระบวนการบรรพชน
4. สรุปผลการตีความ การวิเคราะห์ และขยายความหมาย
5. อภิปรายผล

4. สรุปผลการวิจัย

ผลจากการตีความสัจจะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง พบว่า

1) สัจจะ คือ สภาวะของความเป็นจริง ตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลางชี้แจงว่า สัจจะเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นตามกรอบความคิดของแต่ละคน ที่ทุกคนบอกว่าเป็นความจริงนั้นเป็นความจริงเฉพาะส่วนของบุคคล ซึ่งรับรู้ได้ตามทักษะความชำนาญของตนเอง สิ่งที่ทุกคนนำมาอ้างจึงเป็นเพียงปรากฏการณ์เฉพาะส่วนของบุคคล ซึ่งไม่ใช่ความจริงสากล เพราะทุกคนไม่สามารถเข้าถึงความจริงสากลได้ ดังนั้น จึงควรร่วมมือกันเพื่อสรุปความคิดเห็นที่ทุกคนได้รับรู้ไว้เป็นข้อมูลและแสดงความคิดเห็นให้ปรากฏแก่คนอื่นที่ไม่รู้ได้รู้โดยทั่วกัน ทั้งนี้เพื่อสร้างความก้าวหน้าในการเรียนรู้และสร้างสรรค์ความรู้ในโลกต่อไป การตีความสัจจะตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง เสนอให้ตีความสัจจะอย่างไม่ยึดมั่นถือมั่น หมายถึง การตีความด้วยจิตใจที่เป็นกลาง ไม่มีอคติ ไม่ยึดมั่นถือมั่น (detachment) ว่าสิ่งที่ตนเชื่อเท่านั้นถูกต้องฝ่ายเดียว คนอื่นที่มีเชื่อต่างไปจากตนถือว่าผิดหมด ควรเปิดโอกาสให้กับตนเองและผู้อื่นได้ตั้งข้อสงสัยในสิ่งที่ตนเชื่ออยู่ เพื่อจะได้พิสูจน์สัจจะที่ตนเชื่ออยู่ว่าสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตได้จริงหรือไม่ เพียงใด และในขณะเดียวกัน ก็พิจารณาในส่วนดีของทุกๆ ทาง หากเห็นว่าสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตได้จริง ก็ควรน้อมรับนำมาเป็นข้อปฏิบัติเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเราให้สูงขึ้นต่อไป เนื่องจากว่า สัจจะเป็นภาวะของความเป็นจริงที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การยึดมั่นถือมั่นอยู่ที่สัจจะเดียวโดยไม่เปลี่ยนแปลงจึงเสมือนกับการกักขังตัวเองไว้ในโลกแห่งจินตนาการของตน หากมีความสุขก็เป็นความสุขแบบมโนคติซึ่งอาจเหมาะสำหรับคนบางคนหรือบางช่วงเวลา แต่ก็ทำให้ไม่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตไปสู่ความสุขแท้ตามความเป็นจริงได้ และอาจสร้างปัญหาจากความยึดมั่นถือมั่นนั้นกับตนเอง ผู้อื่น และสังคม จากการไม่กล้าเผชิญหน้ากับความจริงด้านอื่นๆ

2) การตีความสัจจะตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง เน้นการเข้าใจชีวิตให้สามารถปรับตัวอยู่กับความจริงที่เกิดขึ้นได้โดยไม่ยึดติดกับความสมบูรณ์แบบของชีวิต ดังที่ ดีฮาย กล่าวไว้ว่า “ความเข้าใจของมนุษย์จึงมีสิทธิ์ก้าวหน้าเรื่อยไปแต่ไม่มีวันสมบูรณ์” การตีความสัจจะ ก็เช่นกันแม้เราจะเข้าใจได้ดีสักเพียงใด แต่ก็ไม่มีวันสมบูรณ์ (ยกเว้นศาสนา) เพราะความเป็นจริง (reality) เป็นสิ่งที่แต่ละคนเข้าถึงได้เพียงส่วนหนึ่งตามขอบฟ้าของตนเอง แต่ละคนจึงอาจขยายขอบฟ้าของตนได้ด้วยการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้แก่กันและกัน ยิ่งให้ก็ยิ่งขยายขอบฟ้าของตนให้กว้างขวางขึ้นเรื่อยๆ ด้วยการ ใช้หลักการวิจารณ์ญาณเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้และการคิดตัดสินใจเพื่อกระทำการต่างๆ อย่างรอบคอบ ซึ่งประกอบด้วยหลักการ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การใช้หลักการวิจารณ์ญาณ หมายถึง กระบวนการใช้ความคิด 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ เพื่อแยกประเด็นต่างๆ ในประเด็นที่ต้องการ 2) การวิจักษ์ ประเมินค่าประเด็นต่างๆ ที่ได้วิเคราะห์ว่า มีคุณค่าดีเพียงพอสำหรับการนำไปใช้ เลือกเก็บเอาเฉพาะส่วนดี มาสังเคราะห์ 3) การวิธาน นำส่วนดีที่สังเคราะห์ได้ไปประยุกต์ใช้สำหรับการแก้ไขปัญหา และ ขั้นตอนที่ 2 การใช้หลัก 3 กล้า ตามแนวคิดของลัทธิอัตถิภาวะนิยม (Existentialism) ประกอบด้วย 1) กล้าเผชิญปัญหา 2) กล้าประเมินวิธีปฏิบัติ 3) กล้าลงมือกระทำการด้วยความรับผิดชอบ โดยยึดถือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ทั้ง 2 ขั้นตอนเป็นการใช้หลักการวิจารณ์ญาณตามแนวคิดกระบวนทรรศน์หลังนวยุคนิยม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกสถานการณ์

3) การตีความสัจจะตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง มีเป้าหมาย คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการมุ่งความสุขแท้ตามความเป็นจริง (Authentic Happiness according to reality) เป็นการเน้นการตีความตามสัญญาตณณมนุษย์ที่มีปัญญาเป็นตัวนำ คือ การสนใจในความสุขและความทุกข์ของตนเอง/ของผู้อื่น/ของสิ่งต่างๆ ด้วยความคิด/ด้วยภาษา/ด้วยการกระทำทุกครั้งที่มีการตีความดังกล่าวข้างต้นเกิดขึ้น ย่อมหมายถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีความสุขของผู้ตีความ มีศักยภาพที่จะบัลลาลความสุขแท้ตามความเป็นจริงแก่ผู้ที่กระทำตามระดับความจริงของสิ่งนั้น ความสนใจในความสุขและความทุกข์ของผู้อื่น/สิ่งอื่นสามารถทำได้ใน 4 ลักษณะตามกละและเทศะที่เหมาะสม คือ 1) พลังสร้างสรรค์หรือการสร้างสรรค์ (Creativity) การสร้างสรรค์ คือ การคิดหรือทำสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน เป็นการเพิ่มความก้าวหน้าแก่นมนุษยชาติ เปิดโอกาสให้มีการประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์โดยทั่วไป แต่ถ้าเกิดโทษก็ต้องการปรับตัว 2) พลังปรับตัวหรือการปรับตัว (Adaptivity) คือ การดัดแปลง การประยุกต์ใช้ให้มีคุณ ปราศจากโทษ หรือดัดแปลงโทษให้เป็นคุณ 3) พลังร่วมมือหรือการร่วมมือ (Collaboration) เป็นการประสานความร่วมมือ หรือการมีส่วนร่วม (participation) ซึ่งมีอยู่หลายระดับ 4) พลังแสวงหา (Requisitivity) เป็นศักยภาพทางปัญญาที่สามารถคิดค้นหาสิ่งที่ขาดหายมาเพิ่มเติมให้กับชีวิตอยู่เสมอ พลังแห่งการแสวงหานี้นอกจากจะช่วยให้เกิดการพัฒนายอย่างไม่หยุดยั้งในโลกนี้แล้ว ยังมีศักยภาพในการสามารถเข้าใจถึงโลกหน้าด้วยการหยั่งรู้อีกด้วย การพัฒนาในลักษณะนี้จะควบคู่ไปกับการพัฒนาความสุข ซึ่งเป็นความสุขทั้งของตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม ซึ่งจะเป็นผลดีต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาแบบนี้เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4) สรุป สัจจะเป็นภาวะของความเป็นจริงที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การยึดมั่นถือมั่นอยู่ที่สัจจะเดียวโดยไม่เปลี่ยนแปลงจึงไม่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดความสมดุลกับภาวะของความเป็นจริง ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางจึงเน้นการเข้าใจชีวิตให้สามารถปรับตัวอยู่กับความจริงที่เกิดขึ้นได้โดยไม่ยึดติดกับความสมบูรณ์แบบของชีวิต ด้วยการใชหลักการวิจารณ์ญาณเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้และการคิดตัดสินใจเพื่อกระทำการต่างๆ อย่างรอบคอบ และมีเป้าหมายคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการมุ่งความสุขแท้ตามความเป็นจริง

5. อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลผ่านวิชาวิธีเพื่อแลกเปลี่ยนเหตุผลระหว่างสองฝ่าย คือ ฝ่ายกระบวนทรรศน์ปรัชญานวยุคและฝ่ายกระบวนทรรศน์ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางไว้ ดังนี้

การตีความสัจจะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง อภิปรายผลได้ว่าจากที่ฝ่ายตรงข้ามได้เสนอเหตุผลไว้ว่า การตีความสัจจะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตต้องมาจากกระบวนทรรศน์ของนวยุคมาถึงจะถูกต้องตามความเป็นจริง ด้วยเหตุผลสำคัญ คือ เอกภพมีกฎเกณฑ์ตายตัวที่เชื่อมสัมพันธ์กันเป็นระบบเครือข่าย ซึ่งปัญญาของมนุษย์สามารถไต่เรีงรู้ด้วยสมรรถภาพเหตุผล และส่งต่อกันด้วยภาษาที่สามารถแสดงความสัมพันธ์หรือตรรกะของความเข้าใจ ยิ่งค้นพบระบบเครือข่ายได้มากเท่าไรก็ยังสามารถแตกเป็นสาขาวิชาการต่างๆ ที่มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้รู้ลึกในแต่ละด้าน ดังนั้น การตีความต่างๆ ที่ถูกต้องตามความเป็นจริงนั้นควรจะอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามหลักวิชาการ หรืองานวิจัยที่มีการรับรองว่า

นำเชือถือ ดังที่ออกัส กงต์ (August Comte) ได้เสนอไว้ว่า ความรู้มนุษย์ที่ควรบรรลุถึง ได้แก่ ขั้นปฏิฐาน (positive stage) อันวิธีการวิทยาศาสตร์รับรองซึ่งไม่สนใจให้คำตอบเกี่ยวกับมูลเหตุสุดท้าย (ultimate origins) หรืออำนาจที่เข้าถึงไม่ได้ ตลอดจนจุดมุ่งหมายสุดท้าย (final purposes) แต่เราสามารถบรรลุถึง การบรรยายถึงความสัมพันธ์ที่สังเกตได้ระหว่างปรากฏการณ์ (Peter Halfpenny, 1982)

เหตุผลของฝ่ายตรงข้ามดูเหมือนว่า “การตีความสัจจะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตต้องมาจากระบบเครือข่ายของนวยุคภาพเท่านั้นถึงจะถูกต้องตามความเป็นจริง” เพราะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือและเป็นสากล แต่ผู้วิจัยกลับมีความคิดเห็นตรงกันข้ามว่า การตีความดังกล่าวยังมีจุดอ่อนที่สามารถโต้แย้งได้ ข้อสรุปดังกล่าวเกิดจากการตีความที่ละเอียดในเรื่องคุณค่าของสัจจะในระดับปัจเจกและสิ่งอื่นที่อยู่นอกระบบเครือข่าย ไม่สอดคล้องกับความจริงของชีวิตที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นหลักสำคัญของปรัชญาหลังนวยุคสายกลางที่ชี้แนะว่า สัจจะ คือ สภาวะของความเป็นจริงที่ปรากฏขึ้นผ่านกรอบความคิดหรือการตีความของแต่ละคน ที่ทุกคนบอกว่าเป็นความจริงนั้นเป็นความจริงเฉพาะส่วนของบุคคล ซึ่งรับรู้ได้ตามทักษะความชำนาญของตนเอง สิ่ง que ทุกคนนำมากล่าวจึงเป็นเพียงปรากฏการณ์เฉพาะส่วนของบุคคล ซึ่งไม่ใช่ความจริงสากล เพราะทุกคนไม่สามารถเข้าถึงความจริงสากลได้ แม้ฝ่ายตรงข้ามจะยืนยันว่า วิธีการวิทยาศาสตร์จะแก้ปัญหาทุกอย่างของมนุษย์ได้ เพราะสัจจะที่ค้นพบนั้นตรงกับความเป็นจริงในระบบเครือข่ายนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ การรู้กฎเกณฑ์ของโลกจะทำให้โลกนี้เป็นสวรรค์สำหรับมนุษย์ทุกคน ผู้ที่ยึดถือปรัชญาแบบนี้จะทุ่มเททุกอย่างเพื่อผลักดันการค้นคว้าวิทยาศาสตร์ให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวบางคน ที่หัวรุนแรงอาจวางนโยบายทำลายความเชื่อ ความหวัง และความสุขในโลกหน้าทุกรูปแบบ (W.T. Jones, 1969: 3) โดยมีเป้าหมายจะทำให้ในวันหนึ่งสามารถสร้างยาที่รักษาโรคได้ทุกชนิด อาจจัดความตายและความชราภาพ วิธีการวิทยาศาสตร์จะช่วยวางระเบียบสังคมให้มนุษย์ได้แบ่งปันส่วนความสุขกันอย่างยุติธรรม แต่ละคนได้แบ่งส่วนการทำงานแต่น้อยที่สุด และใช้เวลาส่วนที่เหลือส่วนใหญ่หาความบันเทิง อย่างไรก็ตาม กังวลและความกังวลใดๆ ทั้งสิ้น และสามารถสร้างโลกนี้ให้เป็นดังสวรรค์ ซึ่งนำไปสู่ ทฤษฎีในทางวิชาการสาขาต่างๆ โดยเน้นคุณภาพชีวิตที่วัดได้ ตรวจสอบได้ และเชื่อมั่นว่า เมื่อมี การพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับที่เหมาะสม มนุษย์ทุกคนก็จะมีมีความสุขได้อย่างเท่าเทียมกัน นำไปสู่นโยบายในการพัฒนาประเทศและชาติต่างๆ ทั่วโลก ความรู้หรือสัจจะที่ตรงกับความเป็นจริงนั้นจะต้องมาจากระบบเครือข่ายที่สามารถพิสูจน์ ค้นคว้าทดลองจากระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้เท่านั้น ส่วนหลักคำสอนทางเทววิทยาหรือศาสนาเป็นหลักคำสอนที่มลาย เป็นความรู้ขั้นต่ำสุด แม้กระทั่งหลักคำสอนทางปรัชญาก็เป็นแค่วิทยาศาสตร์เทียม จะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อยอมเป็นสาวรับใช้วิทยาศาสตร์เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่วิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ได้ในเชิงตรรกะนั้นั้น วิทยาศาสตร์จึงใช้ตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการหาความจริง (เมธา หริมเทพาธิป, กิรติ บุญเจือ และพระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม, 2558)

แต่หากมองด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้ว มนุษย์ต้องเลือกตัดสินใจและรับผิดชอบชีวิตด้วยตนเอง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามหลักวิชาการเป็นเพียงผู้ชี้แนะไม่ใช่ผู้รับผิดชอบชีวิตของเราเหมือนพ่อแม่ตอนที่เรายังเด็ก สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและมีความซับซ้อนมากขึ้นตัวแปรของสัจจะแต่ละด้านก็ยิ่งเยอะมากขึ้น ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางจึงเสนอให้ตีความสัจจะอย่างไม่ยึดมั่นถือมั่น หมายถึง การตีความ

ด้วยจิตใจที่เป็นกลาง ไม่มีอคติ ไม่ยึดมั่นถือมั่น (detachment) ว่าสิ่งที่ตนเชื่อเท่านั้นถูกต้องฝ่ายเดียว คนอื่นที่มีเชื่อต่างไปจากตนถือว่าผิดหมด ซึ่งเมื่อพิจารณาด้วยปัญญาตามกระบวนการตรรกะหลังนวยุคย่อมมองเห็นว่าที่ผ่านมามนุษย์ใช้ปัญญาไปเพื่อสนับสนุนความสุขไม่แท้และยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นความสุขแท้จึงได้เกิดทุกข์ในชีวิต (สิริกร อมฤตวาริน 2565) จึงควรเปิดโอกาสให้กับตนเองและผู้อื่นได้ตั้งข้อสงสัยในสิ่งที่ตนเชื่ออยู่เพื่อจะได้พิสูจน์สัจจะที่ตนเชื่ออยู่ว่าสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตได้จริงหรือไม่ เพียงใด และในขณะเดียวกันก็พิจารณาในส่วนดีของทุกๆ ทาง หากเห็นว่าสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตได้จริง ก็ควรน้อมรับนำมาเป็นข้อปฏิบัติเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเราให้สูงขึ้นต่อไป (กิริติ บุญเจือ, 2545: 199) การตีความสัจจะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงไม่มีสูตรสำเร็จรูปที่จะทำให้มนุษย์ทุกคนมีความสุขแท้เหมือนที่ปรัชญานวยุคกล่าวไว้ได้ แต่ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางก็ไม่ได้ต่อต้านหรือปฏิเสธระบบเครือข่าย แต่ชี้แนะว่าตอนนี้กระบวนการวิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถเข้าใจระบบเครือข่ายทั้งหมดได้ ดังนั้น จึงอย่าพึ่งยืนยันว่ากระบวนการวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียวจะตอบโจทย์ทุกอย่างของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการตีความสัจจะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เพราะหลังจากไอน์สไตน์ค้นพบทฤษฎีสัมพัทธภาพทำให้ชาวโลกรู้ชัดว่า กฎทางวิทยาศาสตร์ที่อ้างความเป็นสากลนั้นไม่ได้มีความตายตัวแน่นอนเหมือนอย่างทีมนวยุคนิยมกล่าวอ้าง ความจริงทางวิทยาศาสตร์เป็นเพียงข้อมูลหรือข้อเท็จจริง (fact) ที่ยอมรับว่าจริงในปัจจุบันเท่านั้น แต่ในกาลอนาคตไม่แน่นอน มีการค้นพบสิ่งใหม่มาหักล้างสิ่งเก่าอยู่เสมอ ดังนั้น ความเป็นจริง (reality) เป็นสิ่งที่แต่ละคนเข้าถึงได้เพียงส่วนหนึ่งตามขอบฟ้าของตนเอง แต่ละคนจึงอาจขยายขอบฟ้าของตนได้ด้วยการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้แก่กันและกัน ยิ่งให้ก็ยิ่งขยายขอบฟ้าของตนให้กว้างขวางขึ้นเรื่อยๆ (Dilthey, 1976) เมื่อพลังสร้างสรรค์ในมนุษย์สามารถคิดค้นคำตอบใหม่ๆ ที่ดูสมเหตุสมผลกว่าคำตอบเดิม กฎทางวิทยาศาสตร์ก็สามารถเปลี่ยนไปได้เสมอ ดังนั้น ปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลางจึงเน้นเสริมสร้างวิจารณ์ญาณให้กับผู้ตีความเพื่อเป็นเครื่องมือสร้างในการสร้างความรู้และการคิดตัดสินใจเพื่อกระทำการต่างๆ อย่างรอบคอบ ซึ่งประกอบด้วยหลักการ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การใช้หลักการวิจารณ์ญาณ หมายถึง กระบวนการใช้ความคิด 3 ขั้น ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ เพื่อแยกประเด็นต่างๆ ในประเด็นที่ต้องการ 2) การวิพากษ์ ประเมินค่าประเด็นต่างๆ ที่ได้วิเคราะห์ว่า มีคุณค่าดีเพียงพอสำหรับการนำไปใช้ เลือกเก็บเอาเฉพาะส่วนดี มาสังเคราะห์ 3) การวิจารณ์ นำส่วนดีที่สังเคราะห์ได้ไปประยุกต์ใช้สำหรับการแก้ไขปัญหา และขั้นตอนที่ 2 การใช้หลัก 3 กล้า ตามแนวคิดของลัทธิอัตถิภาวะนิยม (Existentialism) ประกอบด้วย 1) กล้าเผชิญปัญหา 2) กล้าประเมินวิธีปฏิบัติ 3) กล้าลงมือกระทำการด้วยความรับผิดชอบ โดยยึดถือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ทั้ง 2 ขั้นตอนเป็นการใช้หลักการวิจารณ์ญาณตามแนวคิดกระบวนการตรรกะหลังนวยุคนิยม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกสถานการณ์ (รวีช ตาแก้ว, 2018) จึงสรุปได้ว่าสัจจะเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นตามกรอบความคิดของแต่ละคน ที่ทุกคนบอกว่าเป็นความจริงนั้นเป็นความจริงเฉพาะส่วนของคุณค่าของบุคคล ซึ่งรับรู้ได้ตามทักษะความชำนาญของตนเอง สิ่งที่ทุกคนนำมากล่าวจึงเป็นเพียงปรากฏการณ์เฉพาะส่วนของคุณค่าของบุคคล ซึ่งไม่ใช่ความจริงสากล เพราะทุกคนไม่สามารถเข้าถึงความจริงสากลได้ ดังนั้น จึงควรร่วมมือกัน เพื่อสรุปความคิดเห็นที่ทุกคนได้รับรู้ไว้เป็นข้อมูลและแสดงความคิดเห็นให้ปรากฏแก่คนอื่นที่ไม่รู้ได้รู้โดยทั่วกัน ทั้งนี้เพื่อสร้างความก้าวหน้าในการเรียนรู้และสร้างสรรค์ความรู้ในโลกต่อไป (รวีช ตาแก้ว, 2019) แม้สัจจะที่แต่ละบุคคลค้นพบจะขัดแย้งกับระบบเครือข่าย หากได้เสริมสร้างวิจารณ์ญาณให้กับผู้ตีความ

รวมทั้งให้ใช้พลังสร้างสรรค์ พลังปรับตัว พลังร่วมมือ และพลังแสวงหา เพื่อสามารถเข้าถึงความสุขแท้ของชีวิตในแต่ละช่วง ย่อมสามารถยอมรับได้ว่าเป็นสิ่งที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ อย่างไรก็ตาม การตีความสัจจะตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลางมีข้อเสียคือ ไม่มีสูตรสำเร็จรูปตายตัวที่ทุกคนจะลอกเลียนแบบเอาไปใช้ได้เหมือนได้ เพราะสัจจะเป็นภาวะของความเป็นจริงที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แต่สามารถเข้าใจได้จากการรู้จักตัวเองและแลกเปลี่ยนสัจจะกับผู้อื่นอย่างไม่ยึดมั่นถือมั่น การตีความสัจจะจึงมีการพัฒนาไปได้เรื่อยๆ เปรียบได้กับการออกแบบชีวิตของตนเองให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วง จึงลอกเลียนกันไม่ได้ แต่สามารถแนะนำให้ไปประยุกต์ใช้ในแบบของแต่ละคนได้

ผู้วิจัยได้พบว่าผลการวิจัย เป็นองค์ความรู้ใหม่ด้านปรัชญาและจริยศาสตร์เกี่ยวกับการตีความสัจจะตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลางซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตของผู้นับในสังคมไทยยุคปัจจุบันได้อย่างน่าสนใจ โดยมุ่งเน้นความสุขแท้จากความเป็นจริงจากการเสริมสร้างวิจารณ์ญาณให้กับผู้ตีความรวมทั้งให้ใช้พลังสร้างสรรค์ พลังปรับตัว พลังร่วมมือ และพลังแสวงหา เพื่อสามารถเข้าถึงความสุขแท้ของชีวิตในแต่ละช่วงวัย ซึ่งเหมาะสมกับทุกช่วงวัยและทุกยุคสมัยที่ต้องการเรียนรู้ชีวิตให้เกิดความเข้าใจสัจจะหลายด้านทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม การพัฒนาในลักษณะนี้จะควบคู่ไปกับการพัฒนาความสุข ซึ่งเป็นความสุขทั้งของตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม ซึ่งจะเป็นผลดีต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาแบบนี้เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สุदारรัตน์ น้อยแรม, 2014) ซึ่งการมองตามทฤษฎีปรัชญาหลังนวยุคสายกลางนี้ทำให้มุมมองในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามความต้องการของมนุษยชาติ

6. ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาพบว่า การตีความสัจจะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลางเป็นองค์ความรู้ใหม่ด้านปรัชญาและจริยศาสตร์เกี่ยวกับการตีความสัจจะตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลางซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตของผู้นับในสังคมไทยยุคปัจจุบันได้อย่างน่าสนใจ เพราะมนุษย์ทุกคนมีการตีความสัจจะของตนเองไม่แบบใดก็แบบหนึ่งทุกคน การตีความสัจจะที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดความยุ่งยากในชีวิต นับตั้งแต่ตัดสินใจจนถึงการปฏิบัติ การตีความสัจจะที่เหมาะสมจะทำให้มีความอบอุ่นใจในการดำรงชีพ มีความพอใจกับสภาพปัจจุบันของชีวิต และกล้าตัดสินใจทุกอย่างด้วยความเชื่อมั่นในตัวเอง การตีความสัจจะที่เหมาะสมนั้น จะต้องเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชีวิต เพราะโลกภายนอกมีการพัฒนาไปเรื่อยๆ และเมื่อเชื่อในสัจจะของตนแล้วก็ควรเคารพในสัจจะของผู้อื่นเช่นกัน โดยเชื่อในจุดที่เหมือนกันซึ่งเป็นการแสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง เพราะถือว่าจุดต่างเป็นพรสวรรค์ของแต่ละบุคคล โดยมุ่งเน้นความสุขแท้ตามความเป็นจริงจากการเสริมสร้างวิจารณ์ญาณให้กับผู้ตีความ รวมทั้งให้ใช้พลังสร้างสรรค์ พลังปรับตัว พลังร่วมมือ และพลังแสวงหา เพื่อสามารถเข้าถึงความสุขแท้ของชีวิตในแต่ละช่วงวัย ซึ่งเหมาะสมกับทุกช่วงวัยและทุกยุคสมัยที่ต้องการเรียนรู้ชีวิตให้เกิดความเข้าใจสัจจะหลายด้านทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ซึ่งการมองตามทฤษฎีปรัชญาหลังนวยุคสายกลางนี้ทำให้มุมมองในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามความต้องการของมนุษยชาติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป ผลจากการศึกษาทำให้พบว่าเรื่องการศึกษาความดีจะเป็นเรื่องพื้นฐานที่สำคัญต่อการเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสังคม จึงควรจัดทำแบบแผนการศึกษาความดีจะตามหลักปรัชญากระบวนการทรรศ 5 เพื่อใช้เป็นกุญแจสำคัญในการสอนนักเรียน นักศึกษา ให้เข้าใจรูปแบบการศึกษาความดีของชีวิตในแต่ละรูปแบบเพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสังคมต่อไป

บรรณานุกรม

- กิริติ บุญเจือ. (2545ก). **ชุดปรัชญาและศาสนาเซนต์จอห์น เล่มต้น เริ่มรู้จักปรัชญา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- เมธา หริมเทพาธิป, กิริติ บุญเจือ และพระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม. (2558). **เกณฑ์ตัดสินความจริงตามหลักกาลามสูตร : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน**. วารสารวิชาการธรรมสาร. 13(3): 69-78.
- วิชิตา แก้ว. (2561). **Moderate post-modern principle**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://philosophy-suansunandha.com/2018/05/23/postmodern-principle> [22 ธันวาคม 2564].
- วิชิตา แก้ว. (2562). **goodness-beautiful-life**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://philosophy-suansunandha.com/2019/06/18/goodness-beautiful-life> [22 ธันวาคม 2564].
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. **โลกทัศน์**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=โลกทัศน์-๑๐-กรกฎาคม-๒๕๕๐> [22 ธันวาคม 2564]
- สุดารัตน์ น้อยแรม. (2557). **Authentic happiness**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://philosophy-suansunandha.com/2014/07/08/ความสุขแท้> [22 ธันวาคม 2564]
- สิริกร อมฤตวาริน. (2565). **Sufficient Life**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปีเปส
- Dilthey, W. (1976). **Selected Writing**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jones, W.T. (1969). **A History of Western Philosophy**. New York: Harcourt Brace.
- Peter Halfpenny. (1982). **Positivism and sociology: explaining social life**. London: George Allen & Unwin.

แนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารคณะสงฆ์ของวัดในจังหวัดสมุทรสงคราม
THE GUIDELINES OF DEVELOPMENT OF THE EFFECTIVENESS OF THE TEMPLES
ADMINISTRATION IN SAMUTSONGKHRAM PROVINCE

พระครูสาครธรรมประสิทธิ์

Phrakhru Sakhonthamprasit

วิทยาลัยทองสุข

Thongsook College

E-mail: sakornthamprasit@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 15 กุมภาพันธ์ 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 18 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 18 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารคณะสงฆ์ของวัดในจังหวัดสมุทรสงคราม 6 ด้าน โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพระสังฆาธิการจำนวน 385 รูป ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการส่วนใหญ่มี อายุ 41-50 ปี มีพรรษา 21-30 พรรษา จบปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จบนักธรรมชั้นเอกและไม่มีวุฒิทางเปรียญธรรม ประสิทธิภาพของการบริหารกิจการคณะสงฆ์พบว่าอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านงานสาธารณูปการ ด้านงานการปกครอง ด้านงานศึกษาสงเคราะห์ ด้านงานศาสนศึกษา ด้านงานเผยแผ่ศาสนาธรรมและด้านงานสาธารณสงเคราะห์

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มากที่สุดโดยลำดับ ได้แก่ ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ($\hat{Y} = 0.374X_1 + 0.491X_2$) ค่า R Square = 0.805 คุณภาพการบริหาร ($\hat{Y} = 0.742X_1 + 0.325X_2 - 0.453X_3$) ค่า R Square = 0.793 และการมีส่วนร่วมสนับสนุน ($\hat{Y} = 0.245X_1 - 0.120X_2 - 0.255X_3$) ค่า R Square = 0.716 ตามลำดับ โดยมีสมการพยากรณ์ $\hat{Y} = 0.429X_1 + 0.421X_2 + 0.418X_3$ ค่า R Square = 0.761

การวิจัยนี้ ได้ค้นพบทฤษฎีสำคัญที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ คือ ทฤษฎีภาวะผู้นำ ทฤษฎีการบริหารและทฤษฎีการมีส่วนร่วมและได้สะท้อนให้เห็นว่าวัดยังมีการบริหารงานตามทฤษฎีองค์การในระบบปิดเพราะประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ยังขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสเป็นหลักจึงควรที่จะเปิดการบริหารกิจการวัดให้มีผู้มีส่วนร่วมสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมภายนอกตามทฤษฎีองค์การระบบเปิดให้มากยิ่งขึ้นและมีการปรับโครงสร้างการแบ่งงานของการบริหารวัดให้มีรองเจ้าอาวาสหรือ

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสผู้รับผิดชอบในด้านต่างๆ และมีคณะสงฆ์ปฏิบัติหน้าที่รองรับในแต่ละด้านอย่างเป็นระบบตามหลักการจัดองค์การที่ยึดหลักกฎหมายและเหตุผล

คำสำคัญ : การพัฒนา, ประสิทธิภาพ, การบริหารกิจการคณะสงฆ์

ABSTRACT

This research has the objective of studying the guidelines of Development of the Effectiveness of the Temples Administration in Samutsongkhram province on 6 aspects, collecting data from a sample population of 400 abbots from a population of 1,273 Buddhist abbots. Research findings found that the majority of abbots are aged between 41-50 years, having experienced 21-30 Buddhist Lent periods, with Bachelor's degree or equivalent, completed advanced level Dharma studies, and without Buddhist theological qualifications. Effectiveness in the administration of ecclesiastical affairs was found to be at a high level in every aspect, namely construction/ renovation, administration, social welfare education, religious education, religious propagation, and public assistance.

Results of multiple regression analysis concluded that factors leading to the effectiveness in the administration of ecclesiastical affairs, accordingly ranked from the highest are as follows: the abbot's leadership ($\hat{Y} = 0.374X_1 + 0.491X_2$) R Square = 0.805), quality of administration ($\hat{Y} = 0.742X_1 + 0.325X_2 - 0.453X_3$) R Square = 0.793, and supportive participation ($\hat{Y} = 0.245X_1 - 0.120X_2 - 0.255X_3$) R Square = 0.716), whereby the predicting equation is $\hat{Y} = 0.429X_1 + 0.421X_2 + 0.418X_3$, R Square value = 0.761.

The research discovered important theories which brings about effective administration of ecclesiastical affairs, namely leadership theory, management theory, and participation theory; and also reflected that temples are still managed in accordance with the closed system organizational theory, since the effectiveness in the administration of ecclesiastical affairs continues to depend mainly on the abbot's leadership. Hence the administration of ecclesiastical affairs should be increasingly opened up for participation from the external environment, in accordance with the open system organizational theory, and the temple's administrative work should be restructured so that various responsibilities are delegated to the deputy abbot and the assistant abbot, with the Sangha committee systematically carrying out duties in support of each and every aspect, in line with organizational principles based on legal and rationality.

Keywords: Development, Effectiveness, Temples Administration

1. บทนำ

วัดเป็นหน่วยงานปกครองและเป็นหน่วยงานดำเนินการกิจการคณะสงฆ์รวมถึงกิจของพระศาสนาที่สำคัญที่สุด และเป็นฐานที่สำคัญยิ่งของคณะสงฆ์และยังเป็นรากฐานสำคัญของพระพุทธศาสนา เป็นองค์กรหลักในการปกครองคณะสงฆ์ หลักเกณฑ์และวิธีการต่างๆ ตามบทบัญญัติเกี่ยวกับวัด มหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรปกครองคณะสงฆ์สูงสุดได้มีบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไว้ว่า วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามความในมาตรา 31 วรรคสอง และมาตรา 19 แห่งราชบัญญัติคณะสงฆ์ (พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2535) วัดจึงได้รับความคุ้มครองจากบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นๆ รองรับ วัดทุกวัดในทั่วอาณาจักรไทยย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามบทกฎหมายดังเช่นบุคคลธรรมดาเว้นแต่สิทธิและหน้าที่ ในบางประการจะทำเองมิได้วัดจึงต้องมีผู้แทน เพื่อใช้สิทธิและหน้าที่หรือการแสดงเจตนา ที่ต้องการกระทำตามความเหมาะสมดังเช่นบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา 31 วรรคสาม ว่า “เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป” ดังนั้น เจ้าอาวาสเป็นทั้งผู้ปกครองวัดตามมาตรา 36 มีอำนาจตามมาตรา 37 และมาตรา 38 และเป็นผู้แทนวัดตามมาตรา 31 วรรคสาม ทั้งมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา ตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาตรา 55 และไวยาวัจกรเป็นเจ้าพนักงานโดยตำแหน่งที่ให้การสนับสนุนตามความในประมวลกฎหมายอาญา เพราะเหตุนี้ตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยดี

ความสำคัญของวัดมีต่อสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากประเทศไทยมีประชาชนจำนวนมาก นับถือพระพุทธศาสนาและที่สำคัญประชาชนส่วนใหญ่ระดับชั้นผู้ปกครองนับถือพระพุทธศาสนา จนกลายเป็นศาสนาประจำชาติ และส่งผลให้เกิดเป็นเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมในทุกด้านของสังคมไทยวัดจึงเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อประชาชนและวัดยังเป็นองค์กรหลักทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือวัดเป็นที่พำนักอาศัยศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเพื่อเป็นศาสนทายาทในการสืบสานอายุพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณรต่อไปและเมื่อพิจารณาในทางสังคมจากอดีตที่ผ่านมาแล้วจะพบว่าวัดในพระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย หรือวิถีชีวิตในชุมชนและสังคมไทยเป็นอย่างมาก วัดเป็นสถานที่พำนักอาศัยเป็นเป็นที่ให้คำแนะนำทางจิตใจเป็นที่ให้คำปรึกษาปัญหาต่างๆ พระสงฆ์จะเป็นผู้นำท้องถิ่นในการร่วมมือพัฒนาชุมชนวัดจะเป็นศูนย์รวมของชุมชนและเป็นสถานที่ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตามประเพณีทางพระพุทธศาสนา วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในชุมชนที่ช่วยให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความสงบเรียบร้อย และการประพฤติที่ดีให้มีศีลธรรมในสังคม ที่สำคัญวัดมีส่วนในการควบคุมพฤติกรรมทางสังคมไม่ว่าจะเป็นด้านกายภาพและหลักของการใช้ชีวิตเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตในแต่ละวันส่วนนี้จึงทำให้เกิดการเคารพนับถือพระพุทธศาสนาไปสู่ทุกชนชั้นของสังคมอย่างกว้างขวาง พระราชวรมุนี (2530: 71-72) จึงกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของคนไทยมาช้านานมีความสัมพันธ์กับคนไทยอย่างแน่นแฟ้นพระพุทธศาสนาจึงนับได้ว่าเป็นศาสนาที่สำคัญสำหรับสังคมไทยเป็นอย่างมาก เพราะวิถีชีวิตของชาวไทยเริ่มตั้งแต่เกิดจนตายล้วนมีพฤติกรรมที่ได้รับอิทธิพลหรือมีผลมาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา นับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี สังคมไทยได้นับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติติดต่อกันมายาวนานจนถึงปัจจุบันนี้เป็นระยะเวลาถึง 700 กว่าปี สิ่งที่เห็นได้ในสังคมไทยในปัจจุบันจึงเต็มไปด้วยสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่มีจำนวน

มากมาย เช่น วัด โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ พระปรารค์เจดีย์ ศาลาบำเพ็ญกุศล พระพุทธรูป พระภิกษุสงฆ์ เป็นต้น (จำนง ทองประเสริฐ, 2532: 29)

สอดคล้องกับความเห็นของ ทินพันธุ์ นาคะตะ(2543: 15) ว่าคนไทยเกือบทั้งประเทศนับถือพระพุทธศาสนา โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการศึกษาอบรมศีลธรรม เผยแผ่ศาสนา รวมทั้งด้านสาธารณสงเคราะห์ การสมาคม วัดเป็นที่ให้คำปรึกษาปัญหา เป็นสถาบันที่ช่วยแก้ไขปัญหาด้านทางสังคมและชุมชนจึงแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่ประชาชนจะต้องพึ่งวัดหรือพระพุทธศาสนาอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นประเพณีการบวชเรียน ประเพณีการทำความเคารพการกราบไหว้สมาชิกรอบครว้นนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความเลื่อมใสศรัทธาแล้วยังแสดงให้เห็นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวระหว่างฝ่ายภิกษุสงฆ์และฝ่ายฆราวาสวัดจึงมีความสำคัญต่อคนไทยตั้งแต่สมัยโบราณยาวนานมาจนถึงปัจจุบันวัดยังเป็นศูนย์รวมของคนท้องถิ่นเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาสืบทอดกันมายาวนานรวมถึงการดำรงชีวิตประจำวันในชุมชนประชาชนความเป็นอยู่เนื่องด้วยวัดหรือพระพุทธศาสนาวัดจึงมีความสัมพันธ์กับประชาชนหรือชุมชนสามารถจึงนับได้ว่าวัดมีความตั้งแต่เกิดจนตายซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นตัวบ่งชี้แสดงให้เห็นได้ถึงหน้าที่สำคัญของวัด

เมื่อวัดมีความสำคัญดังที่กล่าวมาแล้วการบริหารกิจการของวัดหรือการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งแต่ด้วยในปัจจุบันการบริหารกิจการของวัดหรือการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ยังมีปัญหาในการบริหารโดยเฉพาะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดสมุทรสงครามนั้นยังเกิดปัญหาด้านการปกครองการก่อสร้างและการสื่อสารที่ยังไม่ทั่วถึง บางครั้งยังมีการดำเนินงานที่ล่าช้าในการจัดกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนาทั้งในแต่ละวัดยังมีการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง สถานที่ของวัดยังจัดการที่ไม่เรียบร้อยไม่เป็นสัดส่วนและที่เห็นได้ชัด คือ ขาดการมีส่วนร่วมในการทำงานไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงานของคณะสงฆ์การร่วมกิจกรรมของสงฆ์ที่ควรปฏิบัติยังขาดตกบกพร่องรวมถึงการบริหารคณะสงฆ์ ผู้นำคณะสงฆ์บางรูปไม่เป็นแบบอย่างที่เหมาะสมเท่าที่ควรจะเป็นการบริหารตามภารกิจของสงฆ์ในแต่ยังขาดตกบกพร่องมีการละเลยในการปกครองบางครั้งผู้บริหารไม่ให้การดูแลเอาใจใส่ดูแลพระภิกษุสามเณรที่ได้อุปสมบทหรือมาอยู่อาศัยภายในวัดภายใต้การดูแลทำให้เกิดการดูแลปกครองไม่ทั่วถึงซึ่งส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงแก่พระพุทธศาสนาโดยตรงและโดยทางอ้อม ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาการพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดสมุทรสงครามโดยให้เกิดการสอดคล้องกับพระพุทธศาสนาที่ต้องก้าวไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอย่างรวดเร็วและไม่หยุดนิ่งเป็นเหตุให้คณะสงฆ์ต้องมีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากกว่าที่เคยเป็นมาในอดีต

ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์พระสังฆาธิการโดยเฉพาะเจ้าอาวาสมีภารกิจที่เป็นหน้าที่ต้องรับผิดชอบการบริหารจัดการวัดในทุกๆ ด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูปได้ร่วมกันรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถและการปฏิบัติหน้าที่ต้องก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับกรมการศาสนาได้กล่าวไว้ว่าการบริหารวัดที่ดี คือ การปกครองการบังคับบัญชากำกับดูแลการให้คำแนะนำให้การสั่งสอนภิกษุสามเณร และชี้แนะหลักธรรมแก่ฆราวาส ผู้อยู่ในวัดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ให้อยู่ในศีลธรรมอันดีและดำเนินกิจกรรมด้วยการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ภายในวัดให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลสูงสุด ในที่นี้เจ้าอาวาสจึงมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบในการบริหารจัดการภารกิจที่มีวัดในทุกๆ ด้าน

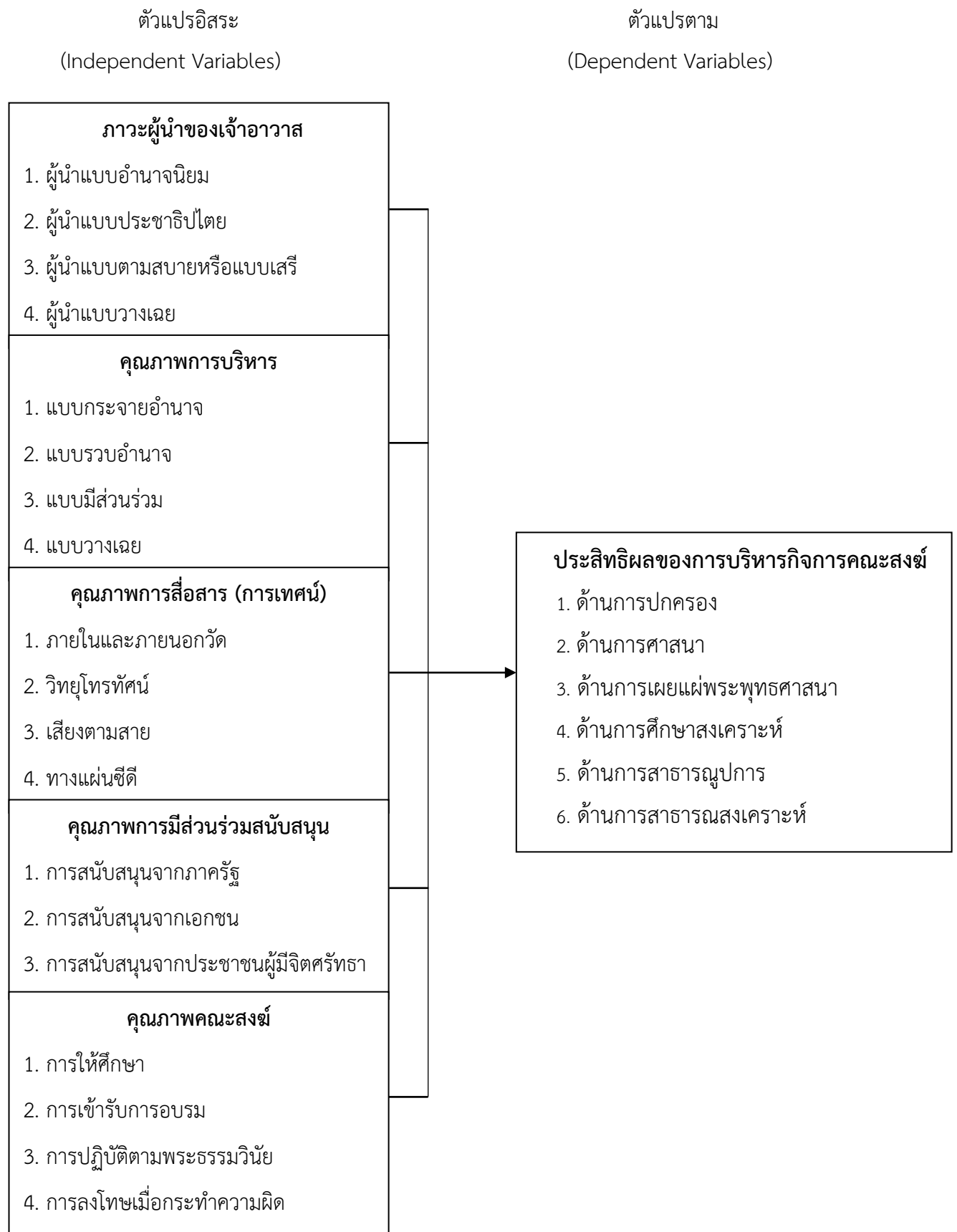
โดยให้พระภิกษุสามเณรภายในวัดทุกๆ รูปได้ศึกษาหน้าที่ของตนที่ต้องปฏิบัติและปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถก่อให้เกิดประสิทธิภาพส่งผลก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด แต่ปัญหาที่ก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพที่สำคัญที่สุด คือ ยังมีเจ้าอาวาสจำนวนมากที่ยังขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการวัดอย่างมีประสิทธิภาพขาดศักยภาพในการพัฒนาวัด ไม่มีความรู้ที่เพียงพอในการให้การแนะนำสั่งสอนประชาชนที่มากไปกว่านั้นเจ้าอาวาสจำนวนมากยังปล่อยปละละเลยในการดูแลพระภิกษุสามเณร ในการปกครองให้ประพฤติปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัยละเลยการดูแลรับผิดชอบเอาใจใส่ในพระภิกษุสามเณรให้ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยโดยปกครองแบบปล่อยไปตามยถากรรม ไม่มีการสนับสนุนด้านการศึกษาไม่ให้ความสำคัญไม่อบรมสั่งสอนด้านพระธรรมวินัย จึงขาดประสิทธิภาพในปฏิบัติส่งผลส่งผลให้ขาดประสิทธิผลการบริหารจัดการวัดในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมของการเป็นสมณะสาธุชนที่ดี ดังนั้น เจ้าอาวาสจึงมีหน้าที่สำคัญในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, 2505: 9-10) ตามมาตรา 37 และมาตรา 38

จากเหตุผลเบื้องต้นผู้ศึกษาในฐานะเป็นเจ้าอาวาสซึ่งเป็นพระภิกษุรูปหนึ่งที่มีหน้าที่ในการบริหารงาน 6 ด้าน ในเขตจังหวัดสมุทรสงคราม จึงมีความต้องการวิจัยเรื่องแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ของวัดในจังหวัดสมุทรสงครามว่ามีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลครบถ้วนทั้ง 6 ด้านหรือไม่ เพื่อนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ให้พระสงฆ์ระดับผู้บริหารและประชาชนทั่วไปได้ศึกษารับรู้การบริหารกิจการคณะสงฆ์วัดในเขตจังหวัดสมุทรสงครามรวมถึงยังสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิผลในการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ของวัดในเขตจังหวัดสมุทรสงครามอีกทั้งเพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดสมุทรสงครามให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษาวัดในเขตจังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์
3. เพื่อศึกษาวิจัยแนวทางในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของวัดในเขตจังหวัดสมุทรสงครามให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

4.วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พระสงฆ์ฆาติการในเขต จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 385 รูป ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของคอเครน (CoChran, 1977) ใช้ได้ในกรณีที่ไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอนแต่ทราบว่ามีความจำนวนมากและต้องการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accident Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) แต่ละข้อมีความหมาย ดังนี้

- 1) มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) ความรู้ในองค์ประกอบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร
- 2) มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) ประสิทธิภาพของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของวัดในเขตจังหวัดสมุทรสงคราม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ฆาติการ คือ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ในเขตจังหวัดสมุทรสงครามจำนวน 385 รูป ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (T-Test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางสองทาง (Two Way ANOVA) และการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ด้านการบริหารของเจ้าอาวาส ด้านการสื่อสาร (การเทศน์) ด้านการสนับสนุนจากชุมชนและด้านคุณภาพคณะสงฆ์กับตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยทำการทดสอบวิเคราะห์ด้วยสถิติ Multiple Regression Analysis กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ 0.05

5. ผลการวิจัย

1. คำถามการวิจัยข้อที่ 1 ประสิทธิภาพของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ อยู่ในระดับใด

ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก

ทุกด้าน ได้แก่ ด้านงานการปกครอง ด้านงานศาสนศึกษา ด้านงานศึกษาสงเคราะห์ ด้านงานเผยแผ่ศาสนาธรรม พบว่า อยู่ในระดับมาก ด้านงานสาธารณูปการและด้านงานสาธารณสงเคราะห์

2. คำถามการวิจัยข้อที่ 2 ปัจจัยใดที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอผลการศึกษา ดังนี้

2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านงานการปกครอง ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยคุณภาพการบริหารและปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุนตามลำดับ ดังนั้น สามารถแสดงสมการ ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ } \hat{Y} = 0.803X_1 + 0.245X_2 + 0.255X_3$$

$$\text{ค่า R Square} = 0.791$$

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านงานศาสนศึกษา ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยคุณภาพการบริหารและปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุนตามลำดับ ดังนั้น สามารถแสดงสมการ ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ } \hat{Y} = 0.802X_1 + 0.244X_2 + 0.254X_3$$

$$\text{ค่า R Square} = 0.785$$

2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านงานศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยคุณภาพการบริหารและปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุน ตามลำดับ ดังนั้น สามารถแสดงสมการได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ } \hat{Y} = 0.801X_1 + 0.243X_2 + 0.253X_3$$

$$\text{ค่า R Square} = 0.783$$

2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านงานเผยแผ่ศาสนาธรรม ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยคุณภาพการบริหารและปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุน ตามลำดับ ดังนั้น สามารถแสดงสมการ ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ } \hat{Y} = 0.800X_1 + 0.242X_2 + 0.252X_3$$

$$\text{ค่า R Square} = 0.779$$

2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านงานสาธารณูปการ ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยคุณภาพการบริหารและปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุน ตามลำดับ ดังนั้น สามารถแสดงสมการ ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ } \hat{Y} = 0.799X_1 + 0.241X_2 + 0.251X_3$$

$$\text{ค่า R Square} = 0.772$$

2.6 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยคุณภาพการบริหารและปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุน ตามลำดับ ดังนั้น สามารถแสดงสมการได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ } \hat{Y} = 0.798X_1 + 0.240X_2 + 0.250X_3$$

ค่า R Square = 0.765

2.7 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยภาพรวม ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยคุณภาพการบริหารและอันดับสุดท้าย คือ ปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุน ตามลำดับ สามารถแสดงสมการได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ } \hat{Y} = 0.429X_1 + 0.421X_2 + 0.418X_3$$

ค่า R Square = 0.761

6. อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสมีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยภาพรวม เพราะเหตุว่า เจ้าอาวาสเป็นผู้รับผิดชอบและมีอำนาจสูงสุดในการดำเนินการการบริหารจัดการองค์กรภายในวัดรวมทั้งเป็นผู้ควบคุมกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุเป้าประสงค์ ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติของความเป็นผู้นำที่ดีต้องยึดหลักธรรมอันเป็นคุณธรรม เพื่อนำพาหมู่คณะและสังคมไปสู่ความสงบสุขตามหลักทางพระพุทธศาสนา ผู้นำหรือภาวะผู้นำยังเป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมสร้างให้ผู้บริหารในระดับต่างๆ ในฐานะหัวหน้างานสามารถควบคุมให้ผู้ที่บังคับบัญชาปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมาย นโยบาย แผนงาน หรือความต้องการของหัวหน้างาน ดังนั้น องค์การทุกองค์การจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ เพื่อที่จะนำองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนำไปสู่ความสำเร็จตามนโยบายขององค์การ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เทียน ทองแก้ว (2551: 23) ที่ว่า ความเป็นผู้นำเป็นหน้าที่หนึ่งในหลายๆ หน้าที่ของผู้บริหาร ผู้นำกับผู้บริหารจึงแตกต่างกันกล่าวคือ ผู้บริหารเป็นตำแหน่งที่กำหนดขึ้นในองค์การ มีอำนาจโดยตำแหน่ง และได้รับความคาดหวังในหน้าที่เฉพาะเจาะจง จะมุ่งเน้นที่การควบคุม การตัดสินใจ และผู้บริหารจะต้องมีลักษณะของผู้นำ (leadership) ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตาม ส่วนผู้นำจะไม่ได้รับมอบอำนาจทางสายงานแต่มีอำนาจโดยวิธีอื่น มีบทบาทที่กว้างกว่าบทบาทผู้บริหาร ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารหรือต่อตัวผู้บริหาร เพราะภาวะผู้นำจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำเร็จของหน่วยงาน งานจะดำเนินไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ยิ่งขึ้นอยู่กับทักษะและศิลป์ในการบริหารงานของผู้นำ ซึ่งทักษะและศิลป์ที่ใช้ในการบริหารงาน คือ ภาวะผู้นำ และสมศักดิ์ ขาวลาภ (2544: 13) กล่าวว่า ผู้นำ (leader) กับภาวะผู้นำ (leadership) เป็นการมองคนละด้าน คำว่า ผู้นำ มองเน้นที่ตัวบุคคล ส่วนคำว่า ภาวะผู้นำ มองเน้นที่คุณลักษณะในตัวบุคคล เราสามารถให้คำนิยามของคำว่า ผู้นำ ได้ โดยอาศัยหลัก 3 ประการ คือ ผู้นำ คือ บุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มคนหลายๆ คนที่มีอำนาจอิทธิพลหรือความสามารถในการจูงใจคนให้ปฏิบัติตามความคิดเห็น ความต้องการหรือคำสั่งของเขาได้ ผู้นำมีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติตนหรือพฤติกรรมของผู้อื่น คำว่า ผู้อื่นในที่นี้ไม่ได้หมายความว่า ผู้อื่น ทุกคน ในกลุ่มคนที่ผู้นำคนนั้นมีส่วนร่วม เพราะภาวะผู้นำมิได้เกิดขึ้นโดยอาศัยหลักการทั้งหมดหรือไม่ก็มีมีเลย แต่ภาวะผู้นำเกี่ยวกับความเป็นผู้นำมากหรือน้อยเพียงใดมากกว่าปริมาณคนที่เขานำ คือ อยู่ที่ความมากน้อยของอำนาจ อิทธิพลหรือความสามารถในการจูงใจคน นอกจากนี้ ผู้นำเป็นบุคคลที่มีอำนาจเหนือในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal relation) ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการ 2 ทาง (two-way process) คือ ผู้นำมีอิทธิพลเหนือผู้ตามและในทำนองเดียวกัน บางคราวผู้ตามก็มีอิทธิพลเหนือผู้นำ

ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำจึงเป็นผลรวมของเจตคติของสมาชิกในกลุ่มคนนั่นเอง งานวิจัยหลายเรื่องยืนยันว่า ผู้นำของกลุ่มคนที่มีเจตคตินิยมอำนาจนิยมมักเป็นอำนาจนิยมด้วย ส่วนผู้นำของกลุ่มคนที่มีเจตคตินิยมประชาธิปไตยก็มักเป็นคนที่มีความเป็นประชาธิปไตยด้วยและผู้นำแตกต่างจากหัวหน้าหรือผู้บริหารคน 2 คนนี้อาจจะเป็นคนๆ เดียวกันได้ แต่ไม่จำเป็นเสมอไป หัวหน้า หรือผู้บริหารหลายคนมีอำนาจหน้าที่โดยตำแหน่ง แต่อาจไม่ใช่ผู้นำ ที่แท้จริงของกลุ่ม ผู้นำที่แท้จริงอาจเป็นคนอื่นซึ่งไม่ใช่หัวหน้าหรือผู้บริหารแต่เขามีอำนาจ มีอิทธิพลและมีความสามารถในการจูงใจคนให้ประพฤติหรือปฏิบัติตามความคิดเห็นความต้องการหรือคำสั่งของเขาได้ทั้งๆ ที่เขาไม่มีอำนาจหน้าที่โดยตำแหน่งใดๆ ทั้งสิ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพงษ์ ปานจันทร์ (2554: 345) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพในการบริหารงานของเทศบาลตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม ผลจากการวิจัย พบว่า ทั้งประชาชน และพนักงานของเทศบาลตำบล มีความเห็นตรงกันว่า การบริหารงานของเทศบาลตำบล ในการให้บริการสาธารณะด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตมีประสิทธิภาพมากที่สุด และด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพน้อยที่สุด ส่วนตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการบริหารงานที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุดของภารกิจแต่ละด้าน จะมีความแตกต่างกันไปตามภารกิจ แต่เกือบทุกภารกิจทั้งประชาชน และพนักงานของเทศบาลตำบลมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และปัจจัยแวดล้อมทางการบริหารจัดการภายในองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานมากที่สุด คือ ภาวะผู้นำ (อำนาจนิยมแบบมีศิลป์) รองลงมา คือ ทรัพยากรทางการบริหารจัดการ (งบประมาณ) นโยบายขององค์การ (ขั้นการออกแบบแผนงาน) วัฒนธรรมองค์การ (การทำงานเป็นทีมและการปรึกษาหารือ) สมรรถนะ/ความสามารถขององค์การ (การตอบสนองความต้องการของประชาชน) เทคโนโลยีขององค์การ (แบบร่วมกันทำงาน) และโครงสร้างองค์การ (แบบโครงการ) ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงาน น้อยที่สุด ส่วนปัจจัยแวดล้อมทางการบริหารจัดการภายนอกองค์การ พบว่า สภาพแวดล้อมทั่วไปด้านการเมืองและสภาพแวดล้อมเฉพาะด้านผู้สนับสนุนหรือผู้ส่งมอบปัจจัยการผลิตแก่องค์การ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานมากที่สุด สำหรับการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ พบว่ามีปัจจัยเพียง 5 ปัจจัยเท่านั้น ที่สามารถทำนายความเป็นไปได้ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของเทศบาลตำบลในจังหวัดสมุทรสงครามได้มากที่สุด ซึ่งได้แก่ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ด้านทรัพยากรทางการบริหารจัดการด้านการเมือง และด้านผู้สนับสนุนหรือผู้ส่งมอบปัจจัยการผลิตแก่องค์การ

2. ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยคุณภาพการบริหารมีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยภาพรวม เพราะเหตุว่าเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่รับผิดชอบภารกิจต่างๆ ภายในวัด โดยไม่สามารถดำเนินการลำพังได้ จำต้องอาศัยบุคคลอื่นร่วมกันทำงานเพื่อให้งานบรรลุเป้าประสงค์ ดังนั้น เจ้าอาวาสจะต้องเป็นผู้ที่บริหารคน และอาศัยกลุ่มคนที่ร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย เจ้าอาวาสจะต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น มิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี มีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นทีมได้ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ หากมีการเปลี่ยนแปลงในทุกสถานการณ์ และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสนาะ ดิยาวัว (2544: 2) ที่ได้นำเสนอหลักสำคัญของการบริหาร มีลักษณะ คือ 1) การบริหารเป็นการทำงานกับคน และโดยอาศัยคน หมายความว่า การบริหารเป็น

กระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่ร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น มิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จ สารสำคัญของการบริหารในข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีสิ่งต่างๆ เหล่านี้ คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี มีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นทีมได้มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้หากมีการเปลี่ยนแปลงในทุกสถานการณ์และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้ 2) การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์กรเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กร ต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคน จึงจะทำให้สำเร็จลงได้ เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้น จะต้องมึลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก เป้าหมายต้องสูงแล้วสามารถทำให้สำเร็จ เป้าหมายสูงเกินไปก็ทำให้สำเร็จไม่ได้ เป้าหมายที่ต่ำออกไปก็ไม่ได้ท้าทายไม่มีคุณค่า ประการที่สอง การจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่ดี มีแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ประการสุดท้าย จะต้องระบุเวลาหรือกำหนดเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น 3) การบริหารเป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดส่วนคำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด หรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด การทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอ แต่จะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วย การทำให้ได้ทั้งสองอย่าง คือ งานบรรลุผลตามที่ต้องการ และการใช้ทรัพยากรต่ำสุดจึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ 4) การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรจำกัดการใช้ทรัพยากรต่างๆ จึงต้องตระหนักสองข้อใหญ่ๆ คือ เมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้น การบริหารกับเศรษฐศาสตร์จึงมีความสมดุลกันเสมอ

3. ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุน มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยภาพรวม เพราะเหตุว่า เจ้าอาวาสมีบทบาทในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ เอกชน และประชาชนผู้มีจิตศรัทธา เพื่อทำให้เกิดการระดมความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของวัด โดยการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นการได้รับการสนับสนุนทางด้านระบกกฏหมายสนับสนุนด้านทุนทรัพย์การก่อสร้างถาวรวัตถุ ช่วยดำรงรักษาในการสืบทอดธรรมสนับสนุนผู้เผยแผ่ธรรมผู้ดำรงไว้ซึ่งธรรมและการเผยแผ่เพื่อสืบทอดธรรมให้ดำรงอยู่ในโลก สำหรับการสนับสนุนจากภาคเอกชนนั้น เจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามามีร่วมมือกับภาครัฐ เพื่อนำทรัพยากรและความรู้ความชำนาญมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่และภาครัฐเองจะเตรียมความพร้อมตัวเองอย่างไร ทั้งในแง่ความรู้ ความเข้าใจ ในด้านการเงินและการบริหารจัดการความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ความสำเร็จของความร่วมมือภาครัฐและเอกชนยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ เช่น ความมีประสิทธิภาพในแง่ของกฎหมายที่มีความชัดเจน และเป็นธรรม ความพร้อมและบทบาทของสถาบันที่เกี่ยวข้อง การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วและโปร่งใส ความเป็นไปได้ของโครงการและการสนับสนุนทางการเมืองของภาคประชาชน ความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคเอกชนในการสร้างความคุ้มค่าและบริการคุณภาพอย่างเสมอภาค และการเปิดโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการแข่งขันทั้งระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน หรือในระหว่างภาคเอกชนด้วยกันเอง ส่วนการสนับสนุนจากผู้มีจิตศรัทธา หมายถึง ความศรัทธา

ในการสนับสนุนทุนทรัพย์เพื่อสร้างถาวรวัตถุในและการจัดโครงการบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุ สามเณรภาคฤดูร้อน บวชชีพรามณ์ รวมทั้งเครื่องใช้ที่มีความจำเป็นแก่สงฆ์ เป็นต้น ทั้งนี้ พระธรรมปิฎก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2537: 12-15) ได้กล่าวถึง สาเหตุที่รัฐจะต้องมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา คือ 1) เป็นหน้าที่เกี่ยวกับธรรม หรือหน้าที่ต่อธรรม คือ รัฐโดยเฉพาะผู้ปกครองที่ดี ต้องเป็นผู้ไฝ่ธรรม แสวงหาธรรมและเป็นผู้เชิดชูธรรม พระสงฆ์หรือทางฝ่ายศาสนานั้นเป็นผู้ดำรงไว้ซึ่งธรรมเป็นผู้เผยแผ่สืบทอดธรรมให้ดำรงอยู่ในโลก ในสังคม เพราะฉะนั้น รัฐทำหน้าที่ในการที่จะช่วยผู้ดำรงรักษาสืบทอดธรรมเผยแผ่ธรรมการทำเช่นนี้ได้ชื่อว่ารัฐได้เชิดชูธรรมด้วย 2) เป็นหน้าที่ในฐานะผู้ปกครองหรือรัฐเป็นตัวแทนของประชาชน ควรจะแสดงน้ำใจตอบแทนต่อทางฝ่ายสงฆ์หรือทางฝ่ายศาสนา นอกจากนี้ สมบูรณ์ สุขสำราญ (2549: 275) ได้อธิบายไว้ว่า ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันสงฆ์กับรัฐแม้ว่าในทางสัญลักษณ์ สถาบันทางศาสนาจะเป็นผู้นำทางวิญญาณ และผู้กุมอำนาจรัฐ (ไม่ว่าจะเป็นแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ประชาธิปไตย หรืออำนาจอานิยม) จะได้รับความชอบธรรมในอำนาจปกครองในฐานะผู้ทำนุบำรุง และคุ้มครองพระศาสนา แม้ว่าในความสัมพันธ์เชิงอำนาจนั้น สถาบันพุทธศาสนาเป็นส่วนที่อยู่ภายใต้การควบคุมของอำนาจการเมืองตลอดมา

4. จากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วัดเป็นองค์กรแบบพิเศษ คือ วัดยังมีการบริหารงานแบบดั้งเดิมหรือเป็นการบริหารงานแบบระบบปิด โดยมีเจ้าอาวาสเป็นศูนย์กลางที่สำคัญในการบริหาร โดยการรวมอำนาจในการสั่งการและตัดสินใจไว้ที่บุคคลเพียงคนเดียวทำให้การสั่งการนโยบายต่างๆ เป็นไปในทิศทางเดียวกันและบุคลากรเกิดความชำนาญเฉพาะด้านการประสานงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับจักรพันธ์ วงษ์บุญญาพาทย (2541: 47) ที่ว่าหลักการรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจการปกครองอำนาจหน้าที่ (Authority) ลักษณะได้ให้การรวมอำนาจการปกครอง อำนาจหน้าที่ (Authority) ในการตัดสินใจวินิจฉัยสั่งการไว้ที่รัฐส่วนกลาง อันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม เป็นผู้ดำเนินการปกครองและจัดทำบริการสาธารณะ มีการจัดระเบียบการปกครองที่กำหนดให้หน่วยการปกครองในรัฐมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด หลักการรวมอำนาจมีการรวมอำนาจในการบังคับหน่วยการปกครองต่างๆ ไว้ที่ส่วนกลางมีการรวมอำนาจในการวินิจฉัยสั่งการไว้ที่ส่วนกลาง หรือการสงวนอำนาจวินิจฉัยสั่งการขั้นสุดท้ายในการอนุมัติ ระเบียบหรือแก้ไขเพิกถอนการกระทำต่างๆ ไว้ที่หน่วยงานบริหารราชการส่วนกลางการปกครองเป็นไปตามลำดับชั้น ระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินรวมทั้งการบริหารงานบุคคลยังขึ้นอยู่กับส่วนกลางทั้งในด้านการบังคับบัญชา การสรรหา การบรรจุ การแต่งตั้งและ เอ็ดวิน บี. ฟลิปโป (Edwin B. Flippo) ได้กล่าวว่า การบริหารงานแบบรวบอำนาจเรียกว่า ผู้นำแบบอำนาจอานิยม หรือแบบอัตตาธิปไตยนั้นผู้นำจะตัดสินใจกำหนดนโยบาย และวางแผนปฏิบัติงานด้วยตนเอง แล้วจึงกำหนดหรือมอบหมายให้กับสมาชิกทำตามแนวทางและแผนงานที่ตนกำหนดไว้มักไม่สนใจรับฟังความเห็นข้อเสนอแนะจากสมาชิกและผู้ร่วมงานต้องทำตามคำสั่งสุดท้ายงานต้องสำเร็จ ซึ่งแตกต่างจากองค์กรโดยทั่วไป เช่น องค์กรของระบบราชการตำรวจหรือรัฐวิสาหกิจที่มีการบริหารแบบการกระจายงานไปตามตำแหน่งหรือสายงาน โดยผู้บริหารจะกระจายอำนาจในการตัดสินใจไปยังผู้บริหารทุกระดับ มีอำนาจในการสั่งการ และตัดสินใจได้ภายในขอบเขตที่กำหนดเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของผู้บริหารระดับสูง ช่วยให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความรวดเร็วและทันเหตุการณ์ และเป็นการฝึกฝนบุคลากรให้มีความสามารถในการตัดสินใจและความรับผิดชอบ โดย Barber, Benjamin R. (2003) ได้กล่าวว่า การกระจายอำนาจภายใต้

หลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) หมายถึง การแบ่งอำนาจของส่วนกลางไปยังองค์การในระดับรองที่ออกไปทำงานในพื้นที่นอก ศูนย์กลางหรือท้องถิ่น โดยที่องค์การอยู่ภายใต้หลักการแบ่งอำนาจนี้จะมีอิสระตามสมควรในการตัดสินใจต่างๆ ภายในพื้นที่ที่ตนดูแล แต่ทั้งนี้อำนาจการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายต่างๆ ยังคงอยู่ที่ส่วนกลาง บางครั้งจึงเรียกการกระจายอำนาจในลักษณะนี้ว่าการกระจายอำนาจทางการบริหาร (Administration Decentralization) หลักการกระจายอำนาจการปกครอง หมายถึง การโอนอำนาจดำเนินกิจการทางปกครอง ซึ่งแต่เดิมอยู่ในอำนาจรัฐส่วนกลางไปให้ชุมชน ซึ่งแยกจากรัฐส่วนกลาง และอย่างเป็นอิสระจากรัฐส่วนกลางการกระจายอำนาจทางปกครองสามารถกระทำได้ 2 รูปแบบ คือ 1) การกระจายอำนาจตามอาณาเขต คือ การโอนกิจการบริการสาธารณะบางกิจการ ซึ่งมีผลกระทบส่วนได้เสียของท้องถิ่น จากส่วนกลางไปให้ราษฎรส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ร่วมกันจัดทำ แยกต่างหากและเป็นอิสระจากส่วนกลาง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นรูปแบบการกระจายอำนาจแบบเก่าแก่และแพร่หลายมากกว่า 2) การกระจายอำนาจตามกิจการ เป็นการโอนกิจการสาธารณะบางประการซึ่ง เดิมอยู่ในความรับผิดชอบของส่วนกลาง โดยโอนจากส่วนกลางไปให้หน่วยงานของรัฐบางหน่วยงาน เพื่อเป็นอิสระจากส่วนกลางด้วยหลักการกระจายอำนาจทางปกครอง เช่น รัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน ต้องมีบุคคลกระทำการแทนในนามนิติบุคคล อยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน และมีอิสระทางการคลังแยกต่างหากจากงบประมาณแผ่นดิน

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าวัดใช้ทฤษฎีการบริหารแบบดั้งเดิมคือการบริหารงานแบบรวบอำนาจ โดยไม่ได้เปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมหากเป็นเช่นนี้ต่อไปการบริหารของวัดย่อมไม่ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและมีประสิทธิผล ดังนั้นวัดจึงควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการบริหารเสียใหม่ให้มีการเชื่อมโยงมาใช้ทฤษฎีการบริหารแบบเปิดให้มีการแบ่งงานตามสายงานไปสู่รองเจ้าอาวาสผู้ช่วยเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้าน

7. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. เนื่องจากงานวิจัยนี้ค้นพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสมีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงต้องดำเนินการต่อไปนี้

1.1 ควรมีการฝึกอบรมเจ้าอาวาสในด้านการบริหารก่อนเข้ารับตำแหน่งเจ้าอาวาส โดยเฉพาะการฝึกอบรมภาวะผู้นำ หลักการบริหารเพื่อให้เจ้าอาวาสมีความพร้อมในการปฏิบัติกิจด้านการเป็นผู้บริหารวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

1.2 ควรมีการกระจายงานไปสู่รองเจ้าอาวาสผู้ช่วยเจ้าอาวาสและมีการกระจายงาน และควรจัดบุคลากรที่มีประสบการณ์มีความรู้ความเข้าใจการฝึกอบรมกิจกรรมงานด้านการบริหารในสถานที่ที่ประสบความสำเร็จในด้านการบริหาร เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารให้กับรองเจ้าอาวาสผู้ช่วยเจ้าอาวาสรวมถึงพระผู้รับผิดชอบตามสายงานการบริหารที่มีในแต่ละแผนกทุกๆ ด้านเพื่อพัฒนาการบริหารงานเป็นการเตรียมความพร้อมในการเป็นเจ้าอาวาสในอนาคตและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับวัดที่บริหารอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เนื่องจากงานวิจัยนี้ ค้นพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการบริหารมีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงต้องดำเนินการโดยจัดการฝึกอบรมในด้านหลักการบริหาร แก่เจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องที่เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสในการบริหารด้านต่างๆ ทั้ง 6 ด้าน เพื่อให้รู้แนวทางและวิธีการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อให้ความพร้อมในการปฏิบัติกิจด้านการเป็นผู้บริหารวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. เนื่องจากงานวิจัยนี้ ค้นพบว่า การมีส่วนร่วมสนับสนุนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงเสนอว่าควรส่งเสริมให้อุบาสก อุบาสิกา เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัดในรูปแบบของคณะกรรมการวัด ตลอดจนวางระบบและออกแบบกลยุทธ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมจากภายนอกให้มากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมทางศาสนาและขอการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนผู้มีจิตศรัทธา ในรูปแบบการเข้ามาร่วมเป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรมดังกล่าวรวมทั้งระดมการสนับสนุนจากภายนอกให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น จะทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

4. เนื่องจากงานวิจัยนี้ ค้นพบว่า วัดมีการบริหารองค์การระบบปิดจากทฤษฎีแบบดั้งเดิม กล่าวคือ เจ้าอาวาสตัดสินใจกำหนดนโยบายและวางแผนปฏิบัติงานด้วยตนเอง โดยไม่สนใจรับฟังความเห็นข้อเสนอแนะจากผู้ใต้บังคับบัญชา คือ ผู้ที่มีตำแหน่งตั้งแต่องค์เจ้าอาวาสลงไป โดยจะต้องทำตามแผนงานที่เจ้าอาวาสกำหนดไว้ให้สำเร็จลุล่วง ซึ่งการบริหารรูปแบบดังกล่าวจะทำให้ภารงานการบริหารตกอยู่กับเจ้าอาวาส ส่งผลให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์และกำหนดเวลาตลอดจนผู้ที่มีตำแหน่งตั้งแต่องค์เจ้าอาวาสลงไป จะไม่มีโอกาสฝึกฝนการบริหารงานทั้งทักษะในด้านการวางแผน การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น จึงต้องใช้ทฤษฎีการบริหารกิจการคณะสงฆ์แบบระบบเปิด เพื่อให้มีการกระจายงาน กระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ที่มีความสามารถเข้ามาร่วมบริหารงาน เพื่อให้การบริหารเป็นอิสระ โดยกระจายอำนาจในการตัดสินใจไปยังผู้บริหารทุกระดับ ให้มีอำนาจในการสั่งการ แก้ไขปัญหาและตัดสินใจได้ภายในขอบเขตที่กำหนดเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของเจ้าอาวาส และช่วยให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความรวดเร็วและทันเหตุการณ์ ตลอดจนเป็นการฝึกฝนบุคลากรให้มีทักษะในการวางแผน การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาและการรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายอีกด้วย

8. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของวัดในจังหวัดอื่นๆ
2. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของวัดในระดับต่างๆ เช่น วัดที่เป็นพระอารามหลวง ชั้น 1 พระอารามหลวง ชั้น 2 ตลอดจนวัด ที่ไม่ได้เป็นพระอารามหลวง
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของการบริหารกิจการของวัดในศาสนาอื่น เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารกับวัดในพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา.(2542). การวิเคราะห์สถิติ สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติมา ปรีดีดิลก. (2529). การบริหารและเทคนิคการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: อักษราพัฒนา.
- เฉลิมชัย เสียงใหญ่.(2551). พระสงฆ์กับภาวะผู้นำ. สมุทรสงคราม : คณะพุทธศาสนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ.(2544). พุทธศาสนากับสังคมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯปิ่นแก้ว.
- พระไตรปิฎกภาษาไทย (2539). ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). (2545). หลักธรรมสู่ความสำเร็จและสันติสุข. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- พระราชวรมนี (ป.อ. ปยุตโต). (2529). การศึกษาคณะสงฆ์ไทย ปัญหาที่รอทางออก. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง).
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.9). (2547). คำวัดที่ชาวพุทธควรรู้. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระธรรมปริยัติโสภณ. (2548). การบริหารกิจการคณะสงฆ์แนวพุทธ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

การเล่าเรื่องของชาติและท้องถิ่นจากหอศรีลำดวนเฉลิมพระเกียรติเกาะห้วยน้ำคำ:

“ศรีสะเกษโบราณในศรีสะเกษสมัยใหม่”

NATIONAL AND LOCAL STORYTELLING FROM HO SI LAMDUAN

CHALERM PHRAKIAT KOH HUAI NAM KHAM:

“ANCIENT SI SA KET IN MODERN SI SA KET”

ธัญพงศ์ สารรัตน์

Thanyapong Sararat

ปิยวรรณ กันทอง

Piyawan Kanthong

สิริโชค สิงห์วงษา

Sirichok Singwongsa

ภักพล ทวี

Phakkaphon Thawee

ธงชัย ชำนิกุล

Thongchai Chamnikul

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

E-mail: thanyapong.s@sskru.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 11 มีนาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 18 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 18 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

แนวคิดการจัดนิทรรศการสำหรับพิพิธภัณฑ์ยุคสมัยใหม่ภายใต้บรรยากาศของกระแสโลกาภิวัตน์ได้เปลี่ยนแปลงไป มีการใช้วัฒนธรรมเป็นแนวทางสำคัญในการจัดแสดง ซึ่งศรีสะเกษเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นหนึ่งในท้องถิ่นที่มีความเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางดังกล่าว โดยเฉพาะหอศรีลำดวนเฉลิมพระเกียรติ เกาะห้วยน้ำคำ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีความเป็นพิพิธภัณฑ์เมืองที่สำคัญที่สุดของจังหวัดศรีสะเกษ ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน คือ เทศบาลเมืองศรีสะเกษใช้งบประมาณจำนวนมากในการสร้างอาคารสมัยใหม่ที่มีความสะดวกสบายและทันสมัย มีลักษณะก้ำกึ่งระหว่างพิพิธภัณฑ์และหอคอยสูงชมเมือง พร้อมทั้งมีการพัฒนาห้องจัดแสดงเรื่องราวของศรีสะเกษสมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงยุคอารยธรรมขอม นำเสนอพัฒนาการของศรีสะเกษในแต่ละยุคด้วย 4

ประเด็นหลักที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์แห่งชาติของไทยในประเด็นพัฒนาการทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และความสัมพันธ์กับดินแดนใกล้เคียง ซึ่งสะท้อนถึงการนิยามความหมายให้กับอดีตศรีสะเกษ ภาพความสำคัญของศรีสะเกษในฐานะ “เมืองสำคัญในกลุ่มวัฒนธรรมเขมรป่าดงที่สืบสานต่อเนื่องมาอย่างยาวนานจากผู้คนหลายชาติพันธุ์โดยเฉพาะชาติพันธุ์ส่วย ลาว เขมร เยอ และชาวจีน” สืบเนื่องถึงบริบทการท่องเที่ยว การเมือง ท้องถิ่น นโยบายของรัฐ และชาติพันธุ์ แสดงให้เห็นถึงความเป็นท้องถิ่นนิยมทางวัฒนธรรมของเมืองศรีสะเกษสมัยใหม่ในพื้นที่ของพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์เมืองศรีสะเกษที่เป็นแหล่งให้ความรู้และประโยชน์ใช้สอยที่ควบคู่ไปกับความงาม

คำสำคัญ: หอศรีลำดวนเฉลิมพระเกียรติ เกาะห้วยน้ำคำ, ศรีสะเกษโบราณ, ศรีสะเกษสมัยใหม่, ท้องถิ่นนิยมทางวัฒนธรรม, ชาติพันธุ์, การเล่าเรื่อง

ABSTRACT

The concept of exhibitions for modern museums in the context of globalization has changed. Culture is used as an important way to display. Which Sisaket is one of the provinces in the Northeast of Thailand. It is one of the locals that has changed in that way. Especially the Sri Lamduan Chaloem Phrakiat Hall Huai Nam Kham Island, Muang District, Sisaket Province which is the most important city museum of Sisaket Province The tangible change is evident. The municipality of Sisaket spends a lot of money on building modern buildings that are comfortable and modern. It is halfway between a museum and a tower overlooking the city. Along with the development of a room showing the story of Sisaket from the prehistoric period to the Khmer civilization era. It presents the development of Khong Si Sa Ket in each era with 4 main themes linked to the national history of Thailand in terms of political, economic, social and cultural developments. and relations with neighboring territories which reflects the definition of meaning for the past of Sisaket The importance of Sisaket as a “An important city in the Khmer jungle culture that has been inherited for a long time from people of many ethnic groups, especially the Laotian, Khmer, Ye and Chinese” ethnic groups due to the context of tourism, local politics, state policy and ethnicity. It shows the cultural locality of the modern city of Sisaket. In the area of the Sisaket City History Museum, which is a source of knowledge and usefulness that goes hand in hand with beauty.

Keywords: Sri Lamduan Chaloem Phrakiat Hall Koh Huai Nam Kham, Ancient Si Sa Ket, Modern Si Sa Ket, Local Cultural Popularity, Ethnicity, Storytelling

1. บทนำ

โลกสมัยใหม่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีเศรษฐกิจเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงหลายประการในท้องถิ่นศรีสะเกษทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม และสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติที่ส่งเสริมการศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นมากขึ้นและการตื่นตัวของสังคมไทยภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา (ยงยุทธ ชูแว่น, 2560: 17) และกระแสการพัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย กอปรกับกลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมโดยเน้นการออกแบบและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านสถาบันเกี่ยวกับความทรงจำทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม อาทิ หอสมุด พิพิธภัณฑ์ และจดหมายเหตุ (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2545: 2 และมูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์, 2552: 62) ซึ่งหนึ่งในความเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจ คือ การสร้างหอศรีลำดวนเฉลิมพระเกียรติ หนึ่งในสถานที่ที่มีความสำคัญในการบอกเล่าหรือสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นศรีสะเกษเป็นลักษณะของแหล่งเรียนรู้มากกว่าแหล่งแสดงวัตถุทางวัฒนธรรม

จังหวัดศรีสะเกษโดยเทศบาลเมืองศรีสะเกษได้อนุมัติเงินทุนเพื่อจัดสร้างหอศรีลำดวนเฉลิมพระเกียรติที่ตั้งอยู่ภายในบริเวณสวนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา (เกาะห้วยน้ำคำ) และเปิดให้เข้าชมเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2559 เป็นต้นมา เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของจังหวัด เพื่อเป็นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งจังหวัดศรีสะเกษ เป็นแหล่งการเรียนรู้แบบครบวงจร และได้รับความอนุเคราะห์จากกรมศิลปากรในการออกแบบและตกแต่งภายใน เป็นการผสมผสานระหว่างพื้นที่จัดแสดงอารยธรรมสี่แผ่นดินไทยและอารยธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบันในชั้นที่ 1-2 และชั้นที่ 16 เป็นหอคอยชมทัศนียภาพของเมืองศรีสะเกษแบบ 360 องศา ที่ถือเป็นความตื่นตัวอย่างยิ่งทั้งในรูปแบบของการสร้างสรรค์ที่สวยงามและนำเสนอเรื่องราวอันน่าตื่นตาตื่นใจ ดังที่ นายฉัฐมงคล อังคสกุลเกียรติ นายกเทศมนตรีเมืองศรีสะเกษเปิดเผยว่า “หอศรีลำดวนเฉลิมพระเกียรติจัดสร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เฉลิมพระชนมพรรษา 84 พรรษา และเพื่อให้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่น อีกทั้งเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ” (เทศบาลเมืองศรีสะเกษ, 2565: 1) และ “เทศบาลเมืองศรีสะเกษยินดีต้อนรับผู้ที่ต้องการเปิดมุมมองใหม่ สัมผัสความสูง 84 เมตร ในอาคารสูง 16 ชั้น รับชมทัศนียภาพของจังหวัดศรีสะเกษด้วยมุมมอง 360 องศา ณ หอศรีลำดวนเฉลิมพระเกียรติ ตั้งอยู่ภายในบริเวณสวนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา (เกาะห้วยน้ำคำ)” (เทศบาลเมืองศรีสะเกษ, 2565: 2)

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ หลังการสร้างสถานที่กว้างใหญ่โต และสูงเสียดฟ้าในครั้งนี้ นอกจากความใหญ่โต สูง และกว้างขวางของพิพิธภัณฑ์แล้ว พิพิธภัณฑ์มีวิธีการอธิบายประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ชาติอย่างไร ตั้งแต่ศรีสะเกษยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงยุคปัจจุบันที่กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของอาคารแห่งนี้เอง บทความนี้จะต้องการศึกษาว่านิทรรศการ ‘ศรีสะเกษมาจากไหน ?’ ซึ่งเป็นนิทรรศการถาวรที่สำคัญในการให้ความรู้พื้นฐานประวัติศาสตร์ความเป็นมาของท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์มีวิธีการบอกเล่าและแสดงภาพสังคมศรีสะเกษให้กับคนในสังคมสมัยใหม่แบบไหนและอย่างไร โดยใช้วิธีศึกษา

และวิเคราะห์จากการจัดแสดงสิ่งของ บทบรรยายจากนิทรรศการ ซึ่งทั้งหมดถือว่าเป็นข้อมูลพื้นฐานของการบอกเล่าเรื่องราวของท้องถิ่นในบริบทของชาติหรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่นศรีสะเกษที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ชาติที่พิพิธภัณฑ์ต้องการนำเสนอต่อผู้เข้าชม ร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจงานศึกษาที่เกี่ยวข้องไม่พบงานที่ศึกษาเรื่องนี้โดยตรง แต่มีงานศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ งานของเบน แอนเดอร์สัน (2547) เรื่อง “ชุมชนจินตกรรม” ที่กล่าวถึงการสร้างความเป็นชาตินิยมในพิพิธภัณฑ์ งานของอุดมลักษณ์ ชื่นตระกูล (2553) เรื่อง “พิพิธภัณฑ์ชาติและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น: พื้นที่ของการให้ความหมายและการรับรู้อดีตของลำพูน สืบเนื่องถึงงานของอุดมลักษณ์ ชื่นตระกูล (2555) เรื่อง “มองความหมายของมรดกวัฒนธรรมผ่านพื้นที่พิพิธภัณฑ์ กรณีการจัดการมรดกวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน” ซึ่งกลุ่มงานของอุดมลักษณ์นี้ได้สื่อถึงการนิยามความหมายให้กับอดีตลำพูนผ่านเรื่องเล่าจากพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ซึ่งเรื่องเล่าดังกล่าวก็มีได้มีเพียงเรื่องราวของประวัติศาสตร์ โบราณคดี แต่ยังได้ขยายไปสู่เรื่องของวิถีชีวิต ตำนาน ประเพณีและวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งได้แนบเอาอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของท้องถิ่นเข้าไว้ด้วย รวมถึงงานของอาบู ทาลิบ อาหมัด (2563) เรื่อง “พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของมาเลเซีย” โดยเป็นการจัดการพิพิธภัณฑ์ของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาวิธีการศึกษาและนำเสนอเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการนำเสนอบทความนี้ เช่นเดียวกันกับกลุ่มงานที่ว่าด้วยเรื่องพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในพื้นที่อื่นๆ เช่น งานของจิรายุส ฐปเมืองปักข์ (2551) เรื่อง “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์วัดพรหมราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา” งานของวนิษา ดิคำ (2553) เรื่อง “การจัดการพิพิธภัณฑ์เชิงบูรณาการ กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นแหล่งเตาเมืองน่านบ้านเตาไหแซ่เลียง ตำบลสวก อำเภอน่าน จังหวัดน่าน” งานของนิติกร สิงห์ลอ (2557) เรื่อง “พิพิธภัณฑ์ชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร” และงานของปาลิดา ธนาโชติวัฒน์ (2535) เรื่อง “พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์เมืองอุดรธานี” ซึ่งงานกลุ่มนี้ได้สะท้อนถึงความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในฐานะสิ่งที่แสดงถึงความเป็นมาของชุมชน แสดงถึงภูมิปัญญาแห่งท้องถิ่น ซึ่งนับเป็นความภาคภูมิใจของชุมชนและเป็นที่ที่ยังคงได้รับการรักษาสืบทอดไว้ให้คนรุ่นหลัง อีกทั้งยังมีประโยชน์ในการให้การศึกษาและเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับชุมชนและบุคคลภายในได้อีกด้วย และงานที่ศึกษาเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ งานของธัญพงศ์ สารรัตน์ และคณะ (2564) เรื่อง “ชุดความรู้เกี่ยวกับอดีตทางวัฒนธรรมในพิพิธภัณฑ์จังหวัดศรีสะเกษ” และงานของธัญพงศ์ สารรัตน์ (2563) เรื่อง “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกับการสร้างองค์ความรู้เรื่องอดีตของเมืองศรีสะเกษ” ที่ให้ข้อมูลเป็นเบื้องต้นเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ชน 4 เผ่า (เกาะกลางน้ำ) ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการต่อยอดสำหรับการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเรื่องนี้

2. พิพิธภัณฑ์กับความเป็นมา

หอคอยศรีลำดวนเฉลิมพระเกียรติได้รับงบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลเมืองศรีสะเกษเป็นพิพิธภัณฑ์ในร่มบนเกาะกลางน้ำห้วยน้ำคำ บริเวณใกล้เคียงเป็นศูนย์แสดงพันธุ์สัตว์น้ำศรีสะเกษอควาเรียม ศูนย์แสดงพันธุ์สัตว์น้ำที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งแต่เดิมนั้นเกาะกลางน้ำแห่งนี้จะเป็นป่าละเมาะและทุ่งนาจนเทศบาลเมืองศรีสะเกษได้พัฒนาพื้นที่เพื่อสร้างเป็นศูนย์ประสานการท่องเที่ยวอีสานใต้และพัฒนาให้กลายมาเป็นอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำคำ รวมถึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนออกกำลังกายและทำกิจกรรมทางน้ำต่างๆ

รวมไปถึงเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่มีพระชนมพรรษา 80 พรรษาในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2550 อีกด้วย นอกจากนี้ภายในก็จะมีสวนสวยๆ และศาลาเฉลิมพระเกียรติทรงแปดเหลี่ยม 1 หลัง บ่อน้ำ ส้างจำลองวิถีชีวิตของคนอีสาน ลานอเนกประสงค์ โดยทุกๆ ปีจะมีการเป็นสถานที่สำหรับจัดงานประเพณีลอยกระทง ตลอดงาน 238 ปี 239 ปี และ 240 ปีแห่งการสถาปนาจังหวัดศรีสะเกษอีกด้วย

อาคารศูนย์ศิลปะอารยธรรมสี่เผ่าไทยและหอคอยชมทัศนียภาพจังหวัดศรีสะเกษแห่งนี้วางศิลาฤกษ์ ในวันที่ 9 มกราคม 2555 แล้วเสร็จในปี 2559 และภายหลังจากการเปิดให้ผู้คนเข้าชมตั้งแต่วันที่ 12 สิงหาคม 2559 ได้เปิดโฉมให้เห็นความโอโง่งกว้างขวางและยิ่งใหญ่ โดยบริเวณทางเข้ามีวงเวียนทำเป็นรูปเทวรูปในวัฒนธรรมขอมจำลองจนถึงทางเข้าได้จำลองรูปแบบของปราสาทขอมและสะพานทอดตลอดพร้อมเสียงหวูดรถไฟเมื่อเข้าถึงเมืองศรีสะเกษ ดังกล่าวแสดงถึงบริเวณประตูทางเข้าหลักของอาคารที่ทางเทศบาลเมืองศรีสะเกษยังคงต้องการเก็บรักษาร่องรอยทางประวัติศาสตร์ ความสำเร็จส่วนหนึ่งไว้ให้คนรุ่นใหม่ได้เห็นภายในอาคารบริเวณสองชั้นแรกพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ห้องฉายภาพยนตร์ มีการใช้เทคโนโลยีแบบใหม่สำหรับการบรรยายและจัดนิทรรศการ รวมถึงมีห้องน้ำและเครื่องสุขภัณฑ์ที่สะอาดและทันสมัย

นอกจากขนาดและรูปแบบของอาคารแล้ว ภายในอาคารที่ทันสมัยมีการจัดนิทรรศการทั้งหมด 3 ห้อง คือ แบ่งเป็นชั้น 1 2 ห้อง และชั้น 2 1 ห้อง คือ 1) ห้องศรีสะเกษยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงยุคอารยธรรมขอม ห้อง 2) ศรีสะเกษสมัยรัตนโกสินทร์ตามลำดับเส้นเวลา และห้องบุคคลสำคัญที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดศรีสะเกษจนถึงปัจจุบัน รวมถึงประวัติศาสตร์วีรบุรุษผู้กล้าหาญ เช่น พระยาไกรภักดีศรีนครลำดวน (ตากะจะ) เป็นการบอกเล่าถึงพัฒนาการความยิ่งใหญ่ของเมืองศรีสะเกษ โดยทางพิพิธภัณฑ์ได้กำหนดเป้าหมายส่วนหนึ่งได้ว่า “จะทำให้ผู้คนเห็นคุณค่าในงานศิลปะมากขึ้นและสร้างรากฐานให้กับการปลูกจิตสำนึกรักท้องถิ่นและเป็นตัวอย่างสำคัญในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์” (เทศบาลเมืองศรีสะเกษ, 2565: 1)

3. นิทรรศการ “ศรีสะเกษโบราณ” กับ “สาระสำคัญ” ที่สื่อถึง “ศรีสะเกษปัจจุบัน”

นิทรรศการ “ศรีสะเกษยุคโบราณ” ซึ่งเป็นเนื้อหาหลักของบทความนี้ถูกจัดแสดงเต็มพื้นที่ชั้นล่างสุดของอาคารพิพิธภัณฑ์ซึ่งเป็นรากฐานก่อนที่จะเชื่อมโยงไปสู่อาคารด้านบน คือ ศรีสะเกษในปัจจุบันโดยสามารถมองผ่านกระจกได้รอบทิศถึง 360 องศา ซึ่งในส่วนของศรีสะเกษยุคโบราณในบริเวณชั้น 1 และชั้น 2 นั้น มีรูปแบบการจัดแสดงที่ทันสมัย นำเอาวัฒนธรรมและเรื่องราวความหลากหลายของชาติพันธุ์มาจัดแสดง เมื่อพิจารณาเนื้อหา รูปแบบ คำบรรยายที่นำเสนอจะพบว่าพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ได้พยายามแสดงอัตลักษณ์ตามวิถีท้องถิ่นอีสานใต้ ภาพของศรีสะเกษที่ปรากฏจากนิทรรศการจึงเป็นศรีสะเกษที่ยิ่งใหญ่ เป็นความยิ่งใหญ่ของอารยธรรมที่บรรพบุรุษได้สั่งสมไว้ สรุปลเป็นวาทกรรมที่พิพิธภัณฑ์ที่ต้องการสื่อถึงผู้เข้าชมได้ว่า “ศรีสะเกษ แม้จะเคยเป็นเขตเขมรป่าดง แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของแองอารยธรรมอีสานที่ยิ่งใหญ่ สืบสานต่อเนื่องมาอย่างยาวนานจากผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์” โดยสาระทั้งหมดถูกบอกเล่าผ่านองค์ประกอบสำคัญของนิทรรศการแต่ละส่วน คือ

3.1 โครงเรื่องและการนำเสนอ

- 1) โมเดลจำลองหอคอยภาพรวมของอาคาร
- 2) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่แสดงถึงตำแหน่งที่ตั้งของโบราณวัตถุสถานในอาณาบริเวณบ้านเมืองศรีสะเกษ
- 3) ภาพเก่าเล่าเรื่องภาพถ่ายร่องรอยของปราสาทสระกำแพงใหญ่
- 4) ภาพเก่าเล่าเรื่องวงเวียนแม่ศรีสะเกษในอดีต เป็นการบันทึกเรื่องราวของสังคมที่สะท้อนในภาพถ่ายเหล่านั้น
- 5) ภาพวาดและภาพถ่ายที่แสดงถึงพระมหากษัตริย์ในรัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงที่มีต่อเมืองศรีสะเกษ และภาพเก่าเล่าเรื่องขบวนเสด็จของรัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงเสด็จประพาสเมืองศรีสะเกษ ซึ่งเป็นภาพที่สะท้อนการนำเอาผู้คนและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสัมพันธ์กัน ภาพปรากฏของความเป็นพหุวัฒนธรรมแสดงให้เห็นผ่านอาคารสถานที่ ภูมิทัศน์เมือง ตลอดจนวิถีชีวิตของผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์และศาสนาที่ดำรงอยู่ร่วมกันสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยภาพยืนเด่นชัดปรากฏบนถนนหนทางบางสายที่มีศาสนสถานต่างศาสนาเรียงรายถัดๆ กันไป จนได้ชื่อว่าเป็นถนนแห่งความกลมกลืน
- 6) ภาพและข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญที่สัมพันธ์กับการสร้างบ้านแปงเมืองศรีสะเกษ ได้แก่ พระนางศรีสะเกศ วัดมหาพุทธาราม (วัดหลวงพ้อโต) และศาลหลักเมืองศรีสะเกษ
- 7) ห้องจัดแสดงข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดศรีสะเกษ คำขวัญ ตราประจำจังหวัด ดอกไม้ ต้นไม้สีประจำจังหวัด แผนที่ชุมชนโบราณ ภาพเก่าเล่าเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกรุงเทพฯ กับเมืองศรีสะเกษ เช่น ภาพการแต่งตั้งพระยาไกรภักดีศรีนครลำดวนโดยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ภาพสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จเยือนปราสาทเขาพระวิหารเมื่อ พ.ศ.2472 (ขณะนั้นขึ้นกับจังหวัดศรีสะเกษ) ภาพถ่ายปราสาทตำหนักไทร ภายในจัดแสดงหลุมขุดค้นโครงกระดูกมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่ค้นพบที่วัดบ้านปราสาท อำเภอบัวลาย รวมถึงจำลองภายในห้องจัดแสดงที่เสมือนหนึ่งเดินเข้ามาภายในปราสาทขอมมีลูกมะหวด ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบแบบสถาปัตยกรรมขอมโบราณ และลายเส้นปราสาทขอมที่สำคัญของจังหวัดศรีสะเกษ และกลางห้องจำลองปราสาทสระกำแพงใหญ่และอาณาบริเวณโดยรอบ เนื่องจากการนำเสนอภูมิศาสตร์ที่ไม่มีของจริงให้สัมผัส จึงต้องสร้างสภาพจำลองขึ้น
- 8) ภาพเก่าเล่าเรื่องในอดีตและปัจจุบันของพระอุโบสถ ชุมประตู่เก่าของวัดหลวงสุมงคลารามและภาพการรับเสด็จรัชกาลที่ 9 ริมถนนและภายในโรงเรียนสตรีสิริเกศ
- 9) บริเวณเสาลิพัทธ์ที่เป็นแกนกลางที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาและภาพการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรจังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ.2498
- 10) ห้องพัฒนาการจากเมืองดงลำดวน สู่มืองขุขันธ์ และศรีสะเกษในสมัยรัตนโกสินทร์
- 11) ชั้น 2 เริ่มให้ข้อมูลเกี่ยวกับเมืองศรีสะเกษในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยเริ่มจากชั้นบันไดทางขึ้นที่เป็นภาพมุมสูงของเกาะกลางน้ำ ภาพถ่ายเก่าและภาพปัจจุบันของตึกขุนอำไพพาณิชย์ ภาพสถานีตำรวจ ตลาดชุมประตู่เมือง บรรยากาศตัวเมืองในอดีต เป็นต้น ภาพโครงการและประวัติศาสตร์ของหอศรีลำดวนแห่งนี้เรียกได้ว่าเป็นประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์แห่งนี้อีกต่อหนึ่ง และภาพพร้อมผลงานโดยสังเขป

ของบุคคลสำคัญที่สร้างชื่อเสียงให้แก่จังหวัดศรีสะเกษ เช่น นายทิวา รุ่งแก้ว นายศรีวรรณ เกียรติสุรนนท์ นายวิทยา วิรารัตน์ นายวิชัย สุริยฤทธิ์ นายบุญชง วิสมหมาย ยิ่งยง ยอดบัวงาม นกน้อย อุไรพร และเสถียร สุภากุล เป็นต้น แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องราวของท้องถิ่นและชาติ และผสมผสานเรื่องราวของสังคม และวัฒนธรรมเข้าเป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งหลุดพ้นจากรายการของประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองที่มีอย่างเข้มข้นในช่วงก่อนหน้านี้

12) ภาพวาดบนสีเฒ่าบริเวณผนังอาคารชั้นสองที่สื่อถึงประวัติศาสตร์การอพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐาน บอรรถความรู้เกี่ยวกับผ้าเบญจศรี

13) ผนังบริเวณลิฟท์และบันไดทางขึ้นชั้น 2 ชั้น 3 เป็นบอร์ดให้ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธรูปสำคัญและบุคคลสำคัญที่สร้างชื่อเสียงให้จังหวัดศรีสะเกษ

14) ศรีสะเกษในปัจจุบันโดยมองผ่านภาพจริงได้ 360 องศา เป็นการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ที่ขยายออกนอกกำแพง ตามนิยามของพิพิธภัณฑ์โดย ICOM ในปัจจุบันที่ได้ขยายขอบเขตไปยังพิพิธภัณฑ์นอกอาคารไปยังการจัดแสดงส่วนที่ไม่ใช่วัตถุและจับต้องไม่ได้และสามารถมองเห็นได้ในระยะไกลและมองมุมสูงได้

15) ส่วนอื่นๆ เช่น หอภาพยนตร์และห้องสืบค้นข้อมูลออนไลน์

ก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาในห้องนิทรรศการแต่ละห้อง พิพิธภัณฑ์เริ่มต้นด้วยภาพแผนที่ศรีสะเกษขนาดใหญ่ที่อยู่บริเวณด้านหน้าห้องนิทรรศการห้องแรก พร้อมกับข้อความสั้นๆ ที่สื่อให้ผู้เข้าชมตระหนักถึงความเก่าแก่และพัฒนาการที่ยาวไกลของศรีสะเกษว่า “นับแต่โบราณกาลสืบเนื่องมา บรรพชนของเราได้สืบเชื้อสายดำรงอาศัย และตราตรำรำเคຼືอยู่ยบผืนอาณาบริเวณเขตเขมรป่าดงอันแสนกว้างใหญ่แห่งนี้”

นอกจากนี้ยังมีป้ายอธิบายที่ด้านหน้าตรงประตูทางเข้าซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่จะเข้าสู่ห้องนิทรรศการอธิบายการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นภาพรวมทั้งหมดของนิทรรศการว่าจัดแบ่งเป็นยุคก่อนประวัติศาสตร์ ยุคขอม เรื่องอำนาจในห้อง 1 และยุคกรุงศรีอยุธยา ยุคธนบุรี และยุคต้นรัตนโกสินทร์ และยุคร่วมสมัยในห้องที่ 2 และ 3 ซึ่งเป็นรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ ถือได้ว่าเป็นการสร้างความกลมกลืนภายใต้ความแตกต่าง โดยให้ความสำคัญกับเรื่องความเป็นท้องถิ่น ความก้าวหน้า พัฒนาการ ศาสนา เรื่องเล่าปกรณัม ประเพณี พิธีกรรม ตัวตนและความเป็นอื่น รวมถึงความเป็นเมืองกับวัฒนธรรมสมัยนิยม อันเชื่อมโยงความหลากหลายเหล่านั้นไว้ภายในพิพิธภัณฑ์ มีภาพสตรีทอาร์ตบนหอคอยที่เป็นของดีศรีสะเกษบริเวณผนัง คือ รถไฟทอดลอด มออีแดง กูปรี เป็นผลงานศิลปะในพื้นที่ทางสัญลักษณ์ อันหมายถึงพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ที่มีสื่อความหมายถึงความงามในทางสุนทรียะเท่านั้น หากแต่ยังสื่อความหมายถึงการเป็นผลผลิตของท้องถิ่น และนำสมบัติของท้องถิ่นที่ก่อร่างสร้างขึ้นมาจากความสามารถของศิลปินในจังหวัด การจัดแสดงดังกล่าวจึงมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความนิยมในท้องถิ่นของผู้ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมนั้นๆ ได้ ดังนั้นจึงถือเป็นหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ในการอนุรักษ์สิ่งที่ดีถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมต่อไป พิพิธภัณฑ์แห่งนี้จึงมีส่วนสำคัญในการสร้างภาพตัวแทนของสังคมละมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างจินตนาการความเป็นท้องถิ่น ด้วยการสร้างความรู้ถึงการมีอัตลักษณ์ร่วมกันของคนในสังคม

ฉากเริ่มต้นและฉากสุดท้ายของนิทรรศการ

เมื่ออธิบายกรอบและประเด็นที่จะนำเสนอในนิทรรศการแล้ว เรื่องราวของศรีสะเกษที่ห้อง “ยุคก่อนประวัติศาสตร์” จึงเปิดฉากขึ้นด้วยเรื่องราวของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีการทำหลุมขุดค้นจำลอง ประกอบภาพโบราณวัตถุที่ค้นพบ แสดงให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นของมนุษย์กลุ่มแรกในแผ่นดินอาณาจักรบ้านเมืองศรีสะเกษที่มีความยิ่งใหญ่ไม่แพ้บ้านเชียงหรือผาแต้มหรือที่สี่คิ้ว โดยเฉพาะป้ายคำอธิบายแผ่นแรกในห้องนี้ซึ่งเป็นหลักฐานที่ยืนยันความเก่าแก่และความสำคัญของมนุษย์กลุ่มแรกบนแผ่นดินศรีสะเกษกับวิวัฒนาการของมนุษย์ด้วยข้อความว่า “จังหวัดศรีสะเกษเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของอาณาจักรขอมโบราณ นักโบราณคดีสันนิษฐานว่าบริเวณดังกล่าวเคยมีมนุษย์เคลื่อนย้ายเข้ามาพักพิงและตั้งหลักแหล่งตั้งแต่มานานก่อนประวัติศาสตร์หรือตั้งแต่ยุคหิน (Neolithic Period) เป็นต้นมา ซึ่งอาจมีอายุประมาณ 4,500-3,500 ปีมาแล้ว ทั้งนี้เพราะมีการพบร่องรอยของแหล่งอารยธรรมโบราณในหลายพื้นที่ของอาณาจักรบ้านเมืองศรีสะเกษ และพื้นที่ใกล้เคียงเป็นจำนวนมาก อาทิ ภาพเขียนสีศิลปะถ้ำที่เขาจันทร์งาม อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ภาพเขียนสีที่ผาแต้ม (เขาสวน) และภูพานใน อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี แหล่งโบราณคดีเมืองคงโคก อำเภอรามัน นอกจากนี้ยังมีการขุดพบโครงกระดูก เครื่องประดับ เครื่องปั้นดินเผา และเครื่องใช้ไม้สอยอื่นๆ ของคนโบราณที่มีอายุใกล้เคียงกับอารยธรรมบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี เช่น ที่บริเวณวัดปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอบัวลาย จังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น” ในขณะเดียวกัน บริเวณผนังห้องได้จัดแสดงภาพโบราณวัตถุที่ถูกค้นพบในหลุมขุดค้นตั้งแต่ยุคหินเก่าตอนกลางและยุคหินเก่าตอนปลาย สะท้อนความยาวนานของมนุษย์ที่อยู่อาศัยมาอย่างต่อเนื่องบนแผ่นดินศรีสะเกษ

การโหมโรงประวัติศาสตร์ด้วยยุคก่อนประวัติศาสตร์ช่วงสุดท้ายจบลงด้วยเรื่องของมนุษย์ยุคหินใหม่ โดยประเด็นที่พิพิธภัณฑ์แสดงให้เห็น คือ การเริ่มตั้งถิ่นฐานร่วมกันของกลุ่มสายเลือดเดียวกัน การทำเกษตรกรรม และการเลี้ยงสัตว์ และชี้ให้เห็นว่าดินแดนแถบนี้เป็นแหล่งกำเนิดเกษตรกรรมที่สำคัญ และภาพสังคมที่พัฒนาไปสู่การมีชนชั้น มีการปกครอง และมีพิธีกรรมที่ชัดเจนด้วยการแสดงให้เห็นถึงการก่อตัวของรัฐ เบื้องต้นที่มีการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน มีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน และการต่อสู้อย่างรุนแรงระหว่างชุมชนสืบเนื่องถึงอารยธรรมขอม เห็นจากหลักฐานที่เป็นภาพปราสาทหินจำนวนมากภายในห้อง ซึ่งเป็นการเน้นย้ำเรื่องราวเกี่ยวกับ “แดนปราสาทขอม” ที่แท้จริง ดังข้อความในนิทรรศการที่ว่า “ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 5-11 ดินแดนแถบนี้เคยตกอยู่ใต้อำนาจการปกครองของมหาอาณาจักรพุมหรือที่จีนเรียกว่าอาณาจักรฟูนาน (Funan) ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่แถบกลุ่มแม่น้ำโขงตอนใต้และอาณาจักรเขมรโบราณ ซึ่งจีนเรียกว่าจีนละ (Chenla) มีราชธานีอยู่ที่เมืองพระนครหลวงหรือนครธม ซึ่งรุ่งเรืองอยู่ในช่วงพุทธศักราช 1093-1862 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัชสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (มหाराของค์สุดท้ายของอาณาจักรเขมรโบราณ) ได้แผ่อำนาจขึ้นไปถึงจรดแผ่นดินจีนด้านตะวันตกจรดฝั่งมหาสมุทรอินเดีย ทิศใต้จดเขตแดนอาณาจักรศรีวิชัยที่เมืองไชยา ทิศตะวันออกได้ดินแดนอาราจักรจามปาไว้ในอำนาจ หลังจากอาณาจักรดังกล่าวได้ล่มสลายและเสื่อมอำนาจลง ดินแดนบริเวณภาคอีสานของประเทศไทยในปัจจุบันได้ตกมาอยู่ใต้อำนาจการปกครองของอาณาจักรล้านช้างและอาณาจักรศรีสัตนาคนหุต ซึ่งมีนครหลวงพระบางและเวียงจันทน์เป็นศูนย์กลาง จากนั้นจึงได้ถูกผนวกเข้าเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของอาณาจักรสยามหรือประเทศไทยตั้งแต่ยุคกรุงศรีอยุธยา ธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ ดังที่

ปรากฏในปัจจุบัน” และให้ภาพเกี่ยวกับข้อมูลโดยสังเขปของจังหวัดศรีสะเกษด้วย รวมถึงร่องรอยอารยธรรมขอมดังกล่าวยังถูกเน้นย้ำผ่านภาพถ่ายที่ชนชั้นนำสยามเดินทางมาตรวจราชการและมาเยือนด้วย เช่น ปราสาทพระวิหาร ปราสาทตำหนักไทร และร่องรอยทับหลังที่ตกหล่นของปราสาทสระกำแพงใหญ่ ที่ถือเป็นความพยายามที่จะให้ภาพถ่ายไหลเวียนในสังคม เนื่องจากการศึกษาภาพถ่าย คือ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เพราะเมื่อเห็นภาพแล้วสามารถไปค้นหนังสือที่หลังได้

หลังจากปูพื้นฐานให้เข้าใจจุดเริ่มต้นของมนุษย์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และจบลงด้วยการก่อตัวของรัฐสมัยแรกแล้วนั้น นิทรรศการได้ส่งต่อเรื่องราวไปยังห้องต่อไปอีก 2 ห้อง รวมถึงที่อยู่บริเวณห้องโถงด้วย ซึ่งทุกห้องมีโครงสร้างการนำเสนอและการดำเนินเรื่องอยู่ในกรอบสำคัญ 4 ประเด็นที่พิพิธภัณฑ์ระบุไว้ตั้งแต่ต้น คือ พัฒนาการทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงความสัมพันธ์กับดินแดนใกล้เคียง โดยนิทรรศการได้อธิบายและวางพื้นฐานให้เห็นว่าวัฒนธรรมสำคัญของศรีสะเกษในปัจจุบันเกิดขึ้นตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์โดยมีพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสายจนเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์โดยเฉพาะยุคเขมรก่อนเมืองพระนครและเขมรสมัยเมืองพระนครที่ปรากฏร่องรอยของปราสาทขอมจำนวนมาก และสัมพันธ์กับตำนานพระนางศรีสะเกศ และพระนาคปรกศิลา

สำหรับฉากสุดท้ายของ “ศรีสะเกษยุคโบราณ” จบลงที่ห้องพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเมืองศรีสะเกษสมัยรัตนโกสินทร์ โดยนำเสนอในรูปแบบของสารัตถะสำคัญบนเส้นเวลาที่สืบเนื่องกันตั้งแต่ยุคเมืองศรีนครลำดวน เมืองขุขันธ์ จนถึงเมืองศรีสะเกษ และมีโต๊ะหมู่บูชาที่ประดิษฐานธงชาติ พระพุทธรูปและพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่สัมพันธ์กับศูนย์อำนาจการปกครองที่กรุงเทพฯ โดยมีข้อความบรรยายว่า “การเสด็จเยี่ยมพสกนิกรในพื้นที่ภาคอีสานและเมืองศรีสะเกษของทั้งสองพระองค์ในครั้งนี้นับว่าเป็นเหตุการณ์หนึ่งที่พลิกคว่ำแผ่นดิน ด้วยว่าไม่เคยมีกษัตริย์พระองค์ใดเสด็จฯ ในพื้นที่ภาคอีสานในครั้งนั้นได้ก่อให้เกิดความรัก ศรัทธา และหลายครอบครัวล้มตายเป็นอัมพาตค้าขายจนมีฐานะได้ นับตั้งต้นเมื่อครั้งที่พระองค์เสด็จฯ ด้วยว่าพสกนิกรทั้งที่อยู่ใกล้ไกลต่างเดินทางมารอรับเสด็จฯ กันอย่างเนืองแน่น ข้าวปลาอาหารที่มีคนทำขาย มีเท่าไรก็ขายหมด” ซึ่งเรื่องราวจากส่วนกลางล้วนมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับหลวงพ่อดโตเมืองศรีสะเกษทั้ง 3 องค์ รวมถึงพระแก้วนิรมิตที่ขุขันธ์ด้วย เป็นต้น

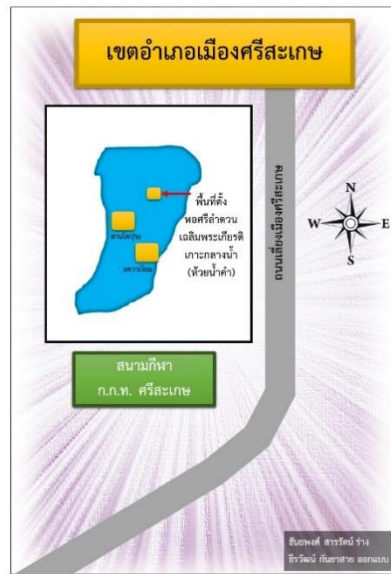
ส่วนฉากปิดที่แท้จริงของ “ศรีสะเกษยุคโบราณที่สืบเนื่องถึงปัจจุบัน” จบลงที่ห้องบุคคลสำคัญ ประวัติการสร้างพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ เรื่องราวของพิพิธภัณฑ์บ้านขุนอำไพพาณิชย์บทบาทของคนจีนในท้องถิ่นสมัยรัชกาลที่ 6-7 การเสด็จประพาสเมืองศรีสะเกษในสมัยรัชกาลที่ 9 เป็นต้น ลักษณะของชนเผ่า 4 เผ่า ดังคำกล่าวที่ว่า “เมืองศรีสะเกษหรือจังหวัดศรีสะเกษได้เข้าสู่ยุคใหม่หรือยุคปัจจุบัน หลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยใน พ.ศ.2475 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 และต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลในปี พ.ศ.2481 รัฐบาลพันเอกหลวงพิบูลสงคราม (แปลก ชิตตะสังขะ) ได้ตราพระราชกฤษฎีกาที่ว่าด้วยการเปลี่ยนนามจังหวัดและอำเภอบางแห่งในพุทธศักราช 2481 โดยมีสาระสำคัญ คือ ให้เปลี่ยนชื่อจังหวัดขุขันธ์เป็นจังหวัดศรีสะเกษ” จากนั้นศรีสะเกษร่วมสมัยในปัจจุบันจะปรากฏผ่านกระจกแก้วในชั้นที่ 16 ที่มี

ภาพสตรีทอาร์ตที่สะท้อนภาพลักษณ์ของหอชมเมือง รถไฟออกตลอด ผามออีแดง กุปรี ซึ่งเป็นเรื่องเชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวปัจจุบันในแผนที่ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังสถานที่จริงได้

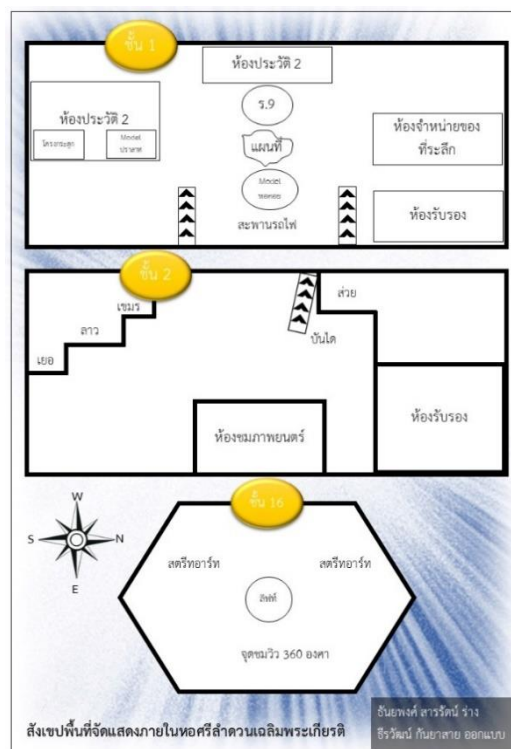
เมื่อพิจารณาสาระจากโครงเรื่องทั้งหมดประกอบกัน จะเห็นภาพพัฒนาการของเมืองศรีสะเกษทั้งในรูปแบบของรัฐ เมือง หน่วยการเมือง วิถีชีวิต เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรม ข้อมูลจาก “โครงเรื่องและหัวข้อสำคัญในนิทรรศการ” ด้านบนจะพบว่าพิพิธภัณฑสถานได้อธิบายและวางพื้นฐานให้เห็นว่า วัฒนธรรมของศรีสะเกษในปัจจุบันเกิดขึ้นตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์ ยุคเขมรเรืองอำนาจ จนเกิดยุคของพระยาไกรภักดีศรีนครลำดวน จนถึงบุคคลร่วมสมัย สิ่งต่างๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงปัญญาและฝีมือของมนุษย์ที่ได้ก่อกำเนิดหัตถ์จรรยแห่งวัฒนธรรมในหลายด้านที่เป็นปัจจัยพื้นฐานส่งผลให้อารยธรรมศรีสะเกษเจริญงอกงามและดำรงอยู่มาได้อย่างยืนยาวจนถึงปัจจุบัน และสัมพันธ์กับอัตชีวประวัติของบุคคลที่เปรียบเสมือนกับอนุสรณ์สถานแต่ผู้สร้างชื่อเสียง เช่น นกน้อย อุไรพร เสถียร ทำมือ ยิ่งยง ยอดบัวงาม ที่ได้รับการจดจำถึงคุณูปการของเขา คือดนตรีและความบันเทิงศรีสะเกษ ซึ่งดึงดูดคนจากหลากหลายชาติพันธุ์ ซึ่งความสำเร็จของอนุสรณ์ตากะจะจะนำมาสู่ความพยายามสร้างอนุสรณ์สถานที่อุทิศให้กับคนอื่นๆ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นบุคคลสำคัญในเหตุการณ์หรือไม่ เพราะบุคคลเหล่านั้นสัมพันธ์กับการสร้างความเป็นศรีสะเกษและสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ศรีสะเกษ

ภาพที่ 1-4 พิพิธภัณฑสถานหอศรีลำดวนเฉลิมพระเกียรติ
ที่มา: ผู้เขียน

ภาพที่ 5 ที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์
ที่มา: ผู้เขียน

ภาพที่ 5 สิ่งขบพื้นที่จัดแสดงภายในหอศรีลำนวนเฉลิมพระเกียรติ
ที่มา: ผู้เขียน

3.2 เหตุการณ์และผู้คนจากประวัติศาสตร์สู่ภาพในนิทรรศการ

1) เหตุการณ์

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่านิทรรศการ “ศรีสะเกษยุคโบราณ” กำหนดกรอบการนำเสนอไว้อย่างชัดเจนว่าจะนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นเรียงตามลำดับยุคสมัยทางประวัติศาสตร์โดยให้ความสำคัญกับ 4 ประเด็น ประกอบด้วยพัฒนาการทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสังคม และความสัมพันธ์กับดินแดนใกล้เคียง จากกรอบที่กำหนดไว้ให้เป็นแนวทางการนำเสนอเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในนิทรรศการส่วนใหญ่จะเป็นไปในทางที่ดีและสวยงาม เช่น การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม หรือความรุ่งเรืองทางด้านเศรษฐกิจ ผลงานวัฒนธรรมของชนเผ่า และความรุ่งเรืองทางศาสนา เป็นต้น ทั้งนี้ เรื่องราวในประวัติศาสตร์ศรีสะเกษบางส่วนเต็มไปด้วยการต่อสู้ เช่น สงครามในยุคอาณาจักรขอมหรือกรณีกบฏท้าวบุญจันทร์ แต่ภาพสงครามหรือการต่อสู้ดังกล่าวไม่ค่อยปรากฏมากนักในนิทรรศการ คำอธิบายที่ปรากฏมักจะกล่าวอย่างสั้นๆ ไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสงครามและการต่อสู้โดยเน้นในสมัยรัตนโกสินทร์ ส่วนในยุคอารยธรรมขอมจะกล่าวถึงแต่เพียงความเจริญของอารยธรรมเท่านั้น ทั้งนี้เรื่องราวของท้าวบุญจันทร์ในบทนิทรรศการได้บรรยายแต่เพียงว่า “เมืองขุขันธ์มีเจ้าเมืองปกครองติดต่อกันมาอีก 5 คน จนกระทั่งถึงปี พ.ศ.2443 ท้าวบุญจันทร์ซึ่งเป็นน้องชายของพระยาขุขันธ์ภักดี (ปัญญา) ไม่พอใจที่ไม่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งราชการ และได้ขอสุมกำลังก่อกบฏขึ้นเรียกว่ากบฏผีบุญท้าวบุญจันทร์ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ฯ ข้าหลวงต่างพระเนตรพระกรรณต้องส่งกองทหารจากอุบลราชธานีและนครราชสีมาเข้ามาปราบ จึงสามารถจับและสำเร็จโทษท้าวบุญจันทร์ได้” นอกจากสงครามภายในแล้วยังมีสงครามระหว่างดินแดนใกล้เคียง ดังข้อความที่ว่า “พระยาไกรสรสงคราม (บุญจันทร์) ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองขุขันธ์นานถึง 42 ปี ได้ถึงแก่อนิจกรรมในปี พ.ศ.2369 เนื่องจากถูกเจ้าราชบุตร (โย) ไอร์สเจ้าอนุวงศ์เจ้าเมืองจำปาศักดิ์ประหารชีวิตพร้อมด้วยกรมการเมืองอีก 2 คน คือ พระภักดีภูธรสงคราม (มานะ) และพระแก้วมนตรี (เทศ) ที่ค่ายทหารลาวที่บ้านสัมปอญ แขวงเมืองศรีสะเกษ ระหว่างสงครามกบฏเจ้าอนุวงศ์ หลังจากที่ได้นำกองทหารเมืองขุขันธ์ออกต่อสู้ขัดขวางกองทัพจำปาศักดิ์ แต่ต้องพ่ายแพ้และถูกจับกุมไปประหารชีวิต จากกรณีดังกล่าวถือเป็นวีรกรรมที่น่าสรรเสริญไม่น้อยไปกว่าคุณหญิงโมหรือท้าวสุรนารีแห่งเมืองนครราชสีมาหรือพญาแลแห่งเมืองชัยภูมิแต่อย่างใด” แสดงถึงบทบาทและความสำคัญของท้องถิ่นที่พยายามสร้างตัวตนเอกเช่นเดียวกับวีรกรรมของบุคคลในท้องถิ่นที่มีตัวตนในประวัติศาสตร์แห่งชาติของไทยดัง เช่น ท้าวสุรนารีและพญาแล หรือเหตุการณ์ที่เป็นปมปัญหาใหญ่ในปัจจุบันก็ไม่ได้กล่าวถึงเลย เช่น กรณีกบฏคูซอด เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของทางเทศบาลเมืองศรีสะเกษนั้นได้อธิบายถึงเหตุผลที่มีภาพของการต่อสู้หรือเรื่องของสงครามไม่มากนักในนิทรรศการว่า “เหตุการณ์ที่จัดแสดงเรื่องของศรีสะเกษโบราณนั้นเป็นประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ซึ่งมีเรื่องราวเกิดขึ้นมากมายที่ไม่สามารถนำมาจัดแสดงได้ทั้งหมด ซึ่งพิพิธภัณฑ์จะนำไปจัดในนิทรรศการชั่วคราวเพิ่มเติมตามเวลาที่เหมาะสมได้ แต่เมื่อพิจารณาจากหัวเรื่องนิทรรศการชั่วคราวอื่นๆ ที่พิพิธภัณฑ์จัดแสดงก็ยังคงเน้นในด้านของศิลปวัฒนธรรมเช่นกัน

2) ผู้คน

ด้านผู้คนจากประวัติศาสตร์ในยุคต่างๆ นิทรรศการจะให้ความสำคัญในการแสดงภาพกลุ่มคนได้อย่างทั่วถึงโดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

2.1) พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และประชาชนชาวศรีสะเกษ

ในบริบทของประวัติศาสตร์ไทยและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในอดีต พระมหากษัตริย์ จะเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด มีบทบาททั้งทางด้านการเมืองการปกครอง และโดยเฉพาะบทบาทในการต่อสู้ ทำสงคราม แต่ในนิทรรศการ จะไม่มีภาพของกษัตริย์ผู้เป็นวีรบุรุษที่มีบุญญาธิการ มีอำนาจเหนือมนุษย์ ภาพและเรื่องราวของผู้นำที่ปรากฏในพิพิธภัณฑ์จะสอดคล้องกับประเด็นที่ตั้งไว้ คือ พระราชกรณียกิจที่มีผลต่อการพัฒนาการทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสังคม และความสัมพันธ์กับท้องถิ่นใกล้เคียง วิธีการนำเสนอเรื่องราวของสถาบันพระมหากษัตริย์ คือ รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่เสด็จประพาสเมืองศรีสะเกษใน พ.ศ.2498 ที่ช่วยสร้างขวัญกำลังใจให้แก่พสกนิกรชาวจังหวัดศรีสะเกษเป็นอย่างมาก และพระราชทานพรที่ว่า “ตั้งแต่นี้ต่อไปขอให้ความแค้นแค้นจัญญสูญสลายจากไปจนหมดสิ้น” ซึ่งชาวศรีสะเกษในอดีตเชื่อว่าตนเองหลุดพ้นจากความยากจนหลายเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจังหวัดหนึ่งของอีสานใต้ในปัจจุบัน โดยมีภาพวาดของพระองค์ขนาดใหญ่ปรากฏเห็นชัดบริเวณทางเข้า และเรื่องของพระยาไกรภักดีศรีนครลำดวนที่มีภาพปรากฏอยู่ข้างดังกล่าว แสดงถึงบทบาทของบุคคลที่มีบทบาทในการสถาปนาเมืองศรีสะเกษด้วยเช่นกัน

แม้ว่าเรื่องราวของพระมหากษัตริย์ สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และเจ้าผู้ปกครองเมือง จะมีบทบาทและเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์สมัยโบราณสืบเนื่องถึงสมัยใหม่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าภาพในพิพิธภัณฑ์จะเป็นเรื่องราวของชนชั้นสูงหรือผู้ปกครองเท่านั้น การที่พิพิธภัณฑ์กำหนดประเด็นทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมเป็นหัวเรื่องสำคัญในการนำเสนอ จึงทำให้ภาพของประชาชนทั่วไปจึงปรากฏให้เห็นในนิทรรศการที่จัดแสดงด้วย แม้ว่าจะเป็นการแสดงผ่านสิ่งของที่ไม่มีคำบรรยายโดยตรง โดยเฉพาะในหัวเรื่อง “เศรษฐกิจและชีวิตประจำวัน” หรือ “ชีวิตประจำวัน” แสดงให้เห็นถึงฐานะและอาชีพของบุคคลต่างๆ ในสังคมอีกด้วย เช่น ภาพถ่ายกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนที่สัมพันธ์กับขุนอาไฟพาณิชย์ โดยอยู่ท่ามกลางกลุ่มคนที่สัมพันธ์กับการค้า และภาพวาดชาวนาทำนาข้างปราสาทสระกำแพงใหญ่ แสดงถึงเรื่องการเกษตรกรรมซึ่งเป็นชีวิตประจำวันของคนสมันนั้น

2.2) กลุ่มชาติพันธุ์

จากโครงเรื่องและการดำเนินเรื่องระบุไว้ว่าเน้นศึกษาความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องของประวัติศาสตร์ และพัฒนาการของเมืองศรีสะเกษที่ประกอบด้วยคนหลายเผ่าพันธุ์ ดังนั้นเรื่องราววัฒนธรรมชาติพันธุ์ถูกนำมาจัดแสดงในเกือบทุกห้องนิทรรศการในรูปแบบของภาพเขียน ภาพถ่าย ภายใต้หัวเรื่อง “วัฒนธรรมชาติพันธุ์” จัดแสดงโบราณวัตถุต่างๆ ที่สร้างขึ้นจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ พร้อมกับให้ข้อมูลที่ชี้ให้เห็นว่าพื้นที่ใดมีชาติพันธุ์ใดอาศัยอยู่ โดยปรากฏข้อความว่า “จังหวัดศรีสะเกษ มีลักษณะโครงสร้างประชากรที่ไม่ซับซ้อนนัก วัฒนธรรมที่หลากหลายล้วนสร้างศรีสะเกษให้มีความ “หลากหลายวัฒนธรรม เลิศล้ำสามัคคี” โดยมีการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ได้เป็น 6 กลุ่ม คือ ชาวไทยเชื้อสายกูย (ส่วย เยอ) ชาวไทยเชื้อสายเขมร ชาวไทยเชื้อสายไทย-ลาว ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยเชื้อสายอินเดีย-ปากีสถาน และชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม ซึ่งวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างหลากหลายก่อให้เกิดการพัฒนาจังหวัดในบริบทของท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างหลากหลายชาติพันธุ์

ซึ่งการนำเสนอด้วยรูปแบบดังกล่าวน่าจะเป็นวิธีการเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและเพื่อแต่เติมเต็มความเป็นเอกภาพของท้องถิ่น ซึ่งชาติพันธุ์ดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นศรีสะเกษ กลุ่มคนเหล่านี้ต้องมารวมตัวกันจึงจะทำให้กลายเป็นจังหวัดศรีสะเกษที่สมบูรณ์ (สง่า ขาววงศ์, 2565, สัมภาษณ์)

2.3) ต่างชาติและเพื่อนบ้าน

ส่วนใหญ่จะเป็นความสัมพันธ์กับต่างชาติและเพื่อนบ้าน เช่น ราชอาณาจักรกัมพูชาในอดีตผ่านร่องรอยของอารยธรรม เช่น ปราสาทหิน และโบราณวัตถุสถานต่างๆ ความสัมพันธ์กับจีนและเวียดนามผ่านกลุ่มคนและอิทธิพลจากต่างประเทศในสถาปัตยกรรมบ้านขุนอำไพพาณิชย์ รวมถึงตัวอาคารพิพิธภัณฑสถานและหอคอยเมืองศรีสะเกษเอง มีลักษณะของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมศิลปะร่วมสมัย (ไทย-เขมรโบราณ) และพื้นที่บนหอคอยชั้น 16 ที่มีแผนที่เกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น แผนที่ระบุทิศใต้ของจังหวัดที่สัมพันธ์กับปราสาทพระวิหารและนครวัดนครธมของราชอาณาจักรกัมพูชา และสัมพันธ์กับบรรพชนดั้งเดิมของชาวศรีสะเกษ คือ ชาวส่วยที่ตั้งหลักแหล่งอยู่แถบสองฝั่งแม่น้ำโขงและแถบภูเขาตงเร็ก ก่อนที่จะอพยพเคลื่อนย้ายมาตั้งถิ่นฐานยังอาณาบริเวณบ้านเมืองศรีสะเกษในปัจจุบัน ทิศตะวันออกติดปราสาทวัดพูจำปาศักดิ์ เป็นต้น

การจัดนิทรรศการที่มีประเด็นที่แสดงให้เห็นให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับชาติต่างๆ เป็นแนวคิดหนึ่งในการจัดนิทรรศการด้วยประเด็นที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับชาติต่างๆ เป็นแนวคิดหนึ่งในการจัดแสดงพิพิธภัณฑสถานใหม่ที่เน้นการศึกษาที่เปิดกว้าง ไม่จำกัดการศึกษาเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงนั้นน่าจะมีจุดมุ่งหมายเพิ่มเข้ามาในเรื่องของการสร้างการยอมรับเข้ามาแทนที่ว่าศรีสะเกษเคยเป็นจังหวัดที่ยากจนที่สุดในประเทศไทย และต้องการพยายามที่จะชี้ให้เห็นว่าศรีสะเกษเป็นหนึ่งในพื้นที่ของอีสานใต้ เป็นท้องถิ่นที่มีอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่ต่อเนื่องมาอย่างยาวนานจนเป็นที่ยอมรับและมีการติดต่อแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม และการค้าข้ามช่องเขามาตั้งแต่สมัยโบราณ

3.3 สิ่งของที่จัดแสดงและคำบรรยาย

พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้มีการกิจสำคัญไม่ต่างจากพิพิธภัณฑสถานอื่นๆ ทั่วไป คือ การเก็บรวบรวม ดูแลรักษาและจัดแสดงศิลปวัตถุและโบราณวัตถุของท้องถิ่นและชาติ แต่การจัดแสดงนิทรรศการในพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้มีจุดเด่นที่น่าสนใจคือ

1) จำนวนและความหลากหลายของวัตถุที่จัดแสดง

พิพิธภัณฑสถานมีศิลปวัตถุในรูปแบบของป้ายให้ความรู้ ภาพเก่าเล่าเรื่อง โมเดลจำลองภาพเขียนเล่าเรื่องราวและภาพจริงในมุมมอง 360 องศา ซึ่งสื่อการเรียนรู้แต่ละประเภทที่สะสมในสถานที่แห่งนี้ล้วนแต่มีคุณค่าสะท้อนให้เห็นถึงความเก่าแก่ และพัฒนาการที่ยาวไกลของจังหวัดศรีสะเกษจากอดีตถึงปัจจุบัน

2) คุณค่าและความสมบูรณ์

พิพิธภัณฑสถานสามารถเลือกสิ่งของมาจัดแสดงได้อย่างมีคุณค่าและสอดคล้องกับหัวเรื่องที่กำหนด สิ่งของที่น่ามาจัดแสดงไม่เพียงแต่จะแสดงให้เห็นถึงความสวยงามสมบูรณ์ เป็นภาพเก่าและภาพถ่าย และภาพวาดจากสถานที่จริง หลายชิ้นแสดงให้เห็นถึงความหัตถกรรมและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่ก้าวหน้าของศรีสะเกษในแต่ละยุคสมัยและการส่งเสริมความเจริญทางปัญญาและเทคโนโลยี เช่น โมเดลปราสาทสระกำแพงใหญ่

3) คำบรรยาย

ลักษณะของคำบรรยายในห้องนิทรรศการเป็นไปในแนวทางที่ให้ความรู้โดยทั่วไป อธิบายเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ เน้นพัฒนาการทางวัฒนธรรม ไม่ได้ปลุกฝังให้เกิดความรู้สึกรักชาติ ท้องถิ่นอย่างรุนแรง แต่เสริมสร้างความภาคภูมิใจที่เกิดขึ้น เช่น ข้อความที่ว่า “ปราสาทสระกำแพงใหญ่เป็นศาสนสถานที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของจังหวัดศรีสะเกษและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งในปัจจุบันจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของตราประจำจังหวัด ชุมและภาพที่ชุ่มประตู่ทางเข้าจังหวัดด้านทิศตะวันออก จึงสมควรที่คนศรีสะเกษจะภาคภูมิใจร่วมกัน” รวมถึงข้อความบรรยายประกอบห้องก่อนประวัติศาสตร์ที่พบที่วัดปราสาทที่ว่า “ในอดีตเศษกระเบื้องจำนวนมากเหล่านั้นอาจเป็นของที่หาได้ดาษดื่นทั่วไปไร้คุณค่า จึงถูกฝังกลบอยู่ในดินมากกว่าร้อยปีไร้ผู้ดูแล ถึงแม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นเพียงเศษกระเบื้องเล็กๆ เป็นชิ้นส่วนเครื่องถ้วยที่ไม่สมบูรณ์ แต่ในปัจจุบันเศษกระเบื้องเหล่านี้ถือได้ว่ามีคุณค่าอย่างมาก เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เราได้รู้จักอดีตบรรพบุรุษของเรา ผู้ที่เคยใช้ชีวิตอยู่ในช่วงหนึ่งของประวัติศาสตร์อันยาวนาน เป็นสิ่งที่บอกเล่าถึงสภาพสังคม ร่องรอยความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยก่อนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเศษกระเบื้องเล็กๆ เพียงชิ้นเดียวจึงไม่ใช่แค่เศษกระเบื้องอีกต่อไป แต่คือโบราณวัตถุอันทรงคุณค่าที่ควรแก่การเก็บรักษาให้เป็นสมบัติของชาติสืบต่อไป”

รายละเอียดจากองค์ประกอบหลักของนิทรรศการ ไม่ว่าจะเป็นโครงเรื่องที่ประกอบให้เห็นถึงความ เป็นมาของศรีสะเกษยุคโบราณ การเลือกหยิบเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนเรื่องราวของผู้คน ในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในท้องถิ่น รวมถึงคัดเลือกนำเสนอสิ่งของที่มีคุณค่ามาจัดแสดง แสดงให้เห็น ความเปลี่ยนแปลงที่ผ่านกาลเวลาอันยาวนาน วิธีการนำเสนอดังกล่าวเป็นความพยายามเชื่อมโยงอดีตกับ ปัจจุบันและอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งที่ทางพิพิธภัณฑ์พยายามที่จะให้ผู้มาชมรับรู้ ไม่ใช่เพียงแค่บนแผ่นดินที่มีมนุษย์ที่ เป็นบรรพชนชาวศรีสะเกษยุคก่อนประวัติศาสตร์เท่านั้นที่อพยพมาจากทางทิศใต้อันเป็นศูนย์กลางของอารย ธรรมขอมเพราะหันศีรษะไปทางทิศใต้ซึ่งเป็นที่ที่อพยพมาจากมาจากเขมรเขตต่ำในอดีต และมนุษย์หลากหลาย ชาติพันธุ์เหล่านั้นสามารถสร้างอารยธรรมของตนได้อย่างรวดเร็วและมีพัฒนาการ โดยเฉพาะของศรีสะเกษ ในฐานะ “แอ่งอารยธรรมอีสานใต้ในเขตเขมรป่าดงที่หลากหลายวัฒนธรรมเลิศล้ำสามัคคีที่สืบสานต่อเนื่องอย่าง ยาวนานจากผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์”

4. บทสรุป

หากจะกล่าวถึง “พิพิธภัณฑ์” ซึ่ง “พิพิธ” แปลว่า ต่างๆ กัน ภัณฑ์ แปลว่า สิ่งของเครื่องใช้พิพิธภัณฑ์ จึงหมายถึงสิ่งของต่างๆ หากจะหมายถึงสถานที่จัดเก็บและจัดแสดงต้องเติมคำว่า หอ หรือสถาน เข้าไปด้วย เป็นหอพิพิธภัณฑ์ หรือพิพิธภัณฑสถาน (วรารุณ วัฒนพันธ์, 2557: 9) โดยผู้คนส่วนใหญ่มักศึกษา “พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ” ในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งเป็นสถานที่จัดแสดงโบราณวัตถุและศิลปวัตถุล้ำค่าของชาติ หากแต่ว่ายังมี พิพิธภัณฑ์อีกรูปแบบหนึ่งซึ่งในระยะหลังได้เติบโตขึ้นมากคือ พิพิธภัณฑ์เมืองที่จัดตั้งขึ้นเองโดยผู้นำในจังหวัด และจากบริบทของกระแสโลกาภิวัตน์และการจัดการศึกษาของสังคมไทยทำให้เรื่องประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นที่ยอมรับ มีพิพิธภัณฑ์นำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นแกนหลักในการจัดแสดง ซึ่ง หลายจังหวัดในประเทศไทยและหลายประเทศทั่วโลกได้ใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการสื่อสารความยิ่งใหญ่

ของประวัติศาสตร์และอารยธรรม ที่สำคัญ คือ การที่ทางเทศบาลเมืองศรีสะเกษได้ใช้สวนเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา เทศบาลเมืองศรีสะเกษที่มีทั้ง พิพิธภัณฑ์และหอคอยเมืองศรีสะเกษ ประติมากรรมเทวรูป (ศิลปะเขมรโบราณ) ปราสาทหรือปราสาท (โครงสร้างฐาน เป็นปูนแต่โครงสร้างเรือนยอดเป็นเหล็ก) ศูนย์แสดงพันธุ์สัตว์น้ำ ศาลาเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา และศูนย์ ส่งเสริมวัฒนธรรมเมืองศรีสะเกษ ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมศิลปะร่วมสมัย (ไทย-เขมรโบราณ) ที่มริ้น สวยงาม ตั้งอยู่ ณ บริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำคำ ตำบลหนองครก อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ ดำเนินการ โดยเทศบาลเมืองศรีสะเกษในยุคสมัยนายฉัฐมงคล อังคสกุลเกียรติเป็นนายกเทศมนตรี ที่สำคัญ คือ การที่ทาง จังหวัดใช้อาคารสมัยใหม่เหล่านี้จัดแสดงเรื่องราวของ “ศรีสะเกษโบราณ” ด้วยการชูวัฒนธรรมเป็นหลัก นำเสนอให้เห็นภาพของศรีสะเกษในฐานะ “แอ่งอารยธรรมอีสานใต้ในเขตเขมรป่าดงที่หลากหลายวัฒนธรรม เลิศล้ำสามัคคีที่สืบสานต่อเนื่องอย่างยาวนานจากผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์” นำมาซึ่งความรู้สึภาคภูมิใจตาม แนวทางท้องถิ่นนิยม โดยในฐานะ 1-2 เป็นรากฐานและมุ่งสู่ส่วนกลางและบนเป็นเรื่องราวในปัจจุบันและ อนาคตของศรีสะเกษตามลำดับ จึงไม่น่าประหลาดใจที่นายธวัช สุระบาล อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ และในฐานะประชาชนชาวศรีสะเกษคนหนึ่งได้อธิบายแก่ผู้คนผ่านหนังสือ “มาลัยอักษร ธวัช สุระบาล” ถึงความเก่าแก่ของศรีสะเกษในแนวทางเดียวกับชุดความรู้ในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ด้วยข้อความสั้นๆ แต่สะท้อนถึง จิตวิญญาณและความภาคภูมิใจที่มีอยู่อย่างลึกซึ้งว่า “อารยธรรมที่ต่อเนื่องมาถึงอนาคต คือ อารยธรรมของ พวกเราชาวศรีสะเกษ เราเป็นลูกหลานชาวสืเผ่าไทย สืบทอดต่อๆ กันมา พวกเราจึงเรียกตัวเองว่าเป็น ลูกหลานตากะจะหรือพระยาไกรภักดีศรีนครลำดวน” (ธวัช สุระบาล, 2561: 5) ถึงกระนั้น อดีตและความหมาย ของศรีสะเกษไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ หากมีมิติทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เหลือซ่อนอยู่ด้วย ซึ่งในปัจจุบัน การจัดแสดงควรต้องมีความรอบคอบมากยิ่งขึ้นเพื่อตรงความสนใจของผู้ชม มิเช่นนั้นแล้วพิพิธภัณฑ์จะไม่เป็นที่นิยม ไม่ดึงดูดผู้ชม และไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นของ จังหวัด เพราะพิพิธภัณฑ์มีหน้าที่ที่หลากหลายหรืออย่างน้อย 3 ด้าน คือ เก็บรักษาและจัดแสดง การเป็นแหล่ง เรียนรู้ และเป็นสถาบันสำคัญ ซึ่งในอนาคตของพิพิธภัณฑ์จำเป็นต้องดึงนักธุรกิจ รวมถึงชุมชนให้เข้ามามีส่วน ร่วมด้วยการจัดโครงการศึกษานอกห้องเรียนและสร้างความน่าสนใจให้กับพิพิธภัณฑ์ด้วยการจัดนิทรรศการ ชั่วคราวเพิ่มเติม เช่น เรื่องราวของท้องถิ่นที่เป็นจิตวิญญาณของศรีสะเกษจริงๆ ที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์ชาติ หรือเรื่องตามสถานการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนไปในทุกเดือน ซึ่งผู้เขียนมองว่าการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์นี้มีความ น่าสนใจด้วย พิพิธภัณฑ์ไม่ได้บอกเล่าเนื้อหาโรแมนติก แต่นำเสนอในข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่สามารถ ต่อยอดในเชิงวิชาการได้ และการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ควรช่วยกระตุ้นให้ผู้มาเยี่ยมชมช่วยกับเก็บของเพื่อคนรุ่นหลัง และหากมีกำลังให้ช่วยกันจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ของชุมชนของเมือง หรือมีของส่วนตัวขึ้นมา

บรรณานุกรม

จิรายศ รูปเมืองปักข์. (2551). พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์วัดพรหมราช อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาเฉพาะบุคคลปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะโบราณคดี, สาขาการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม.

- เทศบาลเมืองศรีสะเกษ. (2565). **คู่มือนำชมศูนย์แสดงพันธุ์สัตว์น้ำศรีสะเกษ อควาเรียมและหอศรีลำดวน เอลิมพระเกียรติ**. ศรีสะเกษ: เทศบาลเมืองศรีสะเกษ.
- ธัญพงค์. สารรัตน์. (2563). **พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกับการสร้างองค์ความรู้เรื่องอดีตของเมืองศรีสะเกษ**. ในรวมบทความวิชาการประชุมวิชาการประวัติศาสตร์ โบราณคดี และพิพิธภัณฑ์ศึกษา. กรุงเทพฯ: พิพิธภัณฑ์ธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธัญพงค์ สารรัตน์. (2564). **ชุดความรู้เกี่ยวกับอดีตทางวัฒนธรรมในพิพิธภัณฑ์จังหวัดศรีสะเกษ**. วารสารวันมูจองแหกรพุทธศาสตร์ปริทรรศน์, 2(1), 221-230.
- ธวัช สุระบาล. (2561). **มาลัยอักษรา ธวัช สุระบาล**. ศรีสะเกษ: สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ.
- นิติกร สิงห์ลอ. (2557). **พิพิธภัณฑ์ชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร**. การศึกษาเฉพาะบุคคลปริญญามหาบัณฑิต, สาขาสถาปัตยกรรม, คณะสถาปัตยกรรม, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เบน เอนเดอร์สัน. (2547). **ชุมชนจินตกรรม: บทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและการแพร่ขยายของชาตินิยม**. แปลโดย ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์. (2542). **ประสบการณ์พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.
- ปาลิดา ธนาโชติวัฒน์. (2553). **พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์เมืองอุดรธานี**. ภาคนิพนธ์ปริญญาบัณฑิต, สาขาการออกแบบทางสถาปัตยกรรม, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ยงยุทธ ชูแว่น. (2560). **ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพฯ: ยิปซี กรุ๊ป.
- วนิษา ดีคำ. (2553). **การจัดการพิพิธภัณฑ์เชิงบูรณาการ: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นแหล่งเตาเมืองน่านในบ้านเจ้าไหแหล่เชิง ตำบลสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม, คณะโบราณคดี, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรารุช ผลานันท์. (2557). **พิพิธภัณฑ์ล้ำค่าในวัดสุปฏิญนารามวรวิหาร**. อุบลราชธานี: สำนักศิลปะและวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2545). **พิพิธภัณฑ์ไทยในศตวรรษใหม่**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- สง่า ขาววงศ์. **เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์**. (3 ธันวาคม 2565). สัมภาษณ์.
- อุดมลักษณ์ อุ้นตระกูล. (2553). **พิพิธภัณฑ์ชาติและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น: พื้นที่ของการให้ความหมายและการรับรู้ถึงอดีตของลำพูน**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาการพัฒนาศักยภาพ, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุดมลักษณ์ อุ้นตระกูล. (2555). **มองความหมายของ “มรดกทางวัฒนธรรมผ่านพื้นที่พิพิธภัณฑ์ กรณีการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน**. วารสารศิลปศาสตร์, 12(1), 128-171.
- อาบุ ทาลิบ আহมัด. (2563). **พิพิธภัณฑ์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของมาเลเซีย**. แปลโดย เทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ และชีวิสิทธิ์ บุญยเกียรติ. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

แนวทางความรับผิดชอบต่อน้ำที่ตามวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก

A GUIDELINE OF RESPONSIBILITY ENHANCEMENT ACCORDING TO THE WAYS OF LIFE OF BODHISATTVAS AS DEPICTED IN MAHĀNIPĀTA JĀTAKA

กรกนก ศรีสุวรรณ

Kornkanok Srisuwan

สุวิญ รักสัตย์

Suvin Ruksat

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา

บัณฑิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Program in Buddhist Studies,

Graduate School, Mahamakut Buddhist University

E-mail: kornkanok3322@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 4 มิถุนายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 18 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 18 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างแนวทางความรับผิดชอบต่อน้ำที่ด้วยวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อน้ำที่ 2) เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อน้ำที่ด้วยวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก 3) เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อน้ำที่ด้วยวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก และ 4) เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อน้ำที่ด้วยวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก” คุชณินพนธ์นี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบเอกสาร (Documentary Qualitative Research) โดยศึกษาจากพระไตรปิฎก และอรรถกถา และมีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อน้ำที่เป็นแนวคิดจิตวิทยาสังคมและการสร้างเงื่อนไขทางสังคมของทาลคอตท์ พาร์สัน เน้นการทำประโยชน์แก่สังคม ทฤษฎีปริมิตที่มีต่อความรับผิดชอบทางสังคมของคาร์รอลล์ ทฤษฎีกระเจกเงาของชาลส์ ฮอร์ตัน คุลเลย์ ช่วยให้เข้าใจตนเองและปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับผู้อื่นได้ ทฤษฎีของเกมของจอร์จ เฮอร์เบิร์ต มีด ช่วยให้เข้าใจการรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในสังคมในฐานะนักแสดงบทบาท รวมทั้งแนวคิดตัดสินใจกระทำของ วิลเลียม รีดเดอร์ ทำให้เห็นภาพของความรับผิดชอบต่อน้ำที่ในฐานะคนในสังคมเป็นอย่างดี

ความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดกทั้ง 10 ชาติ ได้แก่ พระเทมีย พระมหาชนก พระสุวรรณสาม พระเนมิราช พระมหโสธ พระภริทัต พระจันทกุมาร พระนารทพรม พระวิธูรบัณฑิต และพระเวสสันดร ทรงบำเพ็ญบารมี ได้แก่ เนกขัมมะ วิริยะ เมตตา อธิษฐาน ปัญญา ศีล ขันติ อุเบกขา สัจจะ และทาน ด้วยความรับผิดชอบจนสร้างความมั่นคงในจิตใจและพัฒนาสติปัญญาสำเร็จตามปณิธานแห่งพระโพธิสัตว์

แนวทางเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อน้ำที่ตามวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดกใน 7 ประเด็น คือ ความรับผิดชอบตอบทบาทหน้าที่ของตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน ครู-อาจารย์ รัฐ พระพุทธศาสนา ผู้ต้องการความช่วยเหลือ สามารถทำได้ด้วย มีจิตสำนึกรับผิดชอบจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ สร้างความมีระเบียบวินัยในตนเอง รักษาและพัฒนามาตรฐานความรับผิดชอบอย่างมีคุณภาพ ทำงานด้วยความเข้าใจเชิงระบบ เคารพสิทธิของผู้อื่นเพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งมนุษยชาติและสังคม สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ด้วยใช้ บารมีเป็นเงื่อนไขการรับผิดชอบต่อน้ำที่ ทำประโยชน์ แฝ่ไปสู่สังคมไม่มีขอบเขตและมีความสุขทุกกิจกรรม ตามรูปแบบ BODHI Model

คำสำคัญ : วิถีพระโพธิสัตว์, มหานิบาตชาดก, แนวทางความรับผิดชอบต่อน้ำที่

ABSTRACT

The objectives of this dissertation are; 1) to study the concepts and theories about responsibility and duty, 2) to study the duty responsibility through the Bodhisattva way as depicted in the Mahānipāta Jātaka, 3) to strengthen the responsibility in the way of the Bodhisattva as depicted in the Mahānipāta Jātaka, and 4) to present guidelines for building a body of knowledge about “A Guideline Responsibility Enhancement According to the way of life of Bodhisattvas as Depicted in Mahānipāta Jātaka”. This research is a documentary qualitative research by which all data were collected from the Tipitaka, Commentaries and in-depth interviews with 15 key informants.

The results showed that: The concepts and theories concerning responsibility are theory of social psychology and social conditioning with a focus on doing good to society. Theory of pyramid helps to create social responsibility, mirror's theory helps to understand oneself and behave with others appropriately, game theory helps to understand social responsibility as a role-player, and the idea of action decisions that gives a good picture of the responsibility of duty as a person in society. Concepts and theories about accountability are therefore something that must be studied, trained, practiced, and recognized in order that everyone will obtain co-benefits from duty responsibilities.

Responsibilities and duties of the Bodhisattvas that appear in the 10 Mahānipāta Jātakas, namely Temiya, Mahajanaka, Suvannasama, Nemiraja, Mahosatha, Bhuridatta, Chandakumara,

Naradabrahma, Vidhurapandita, and Vessantara. They took responsibilities and duties based on the ten perfections. They are Nekkhamma, Viriya, Metta, Adhitthana, Panna, Sila, Khanti, Upekkha, Sacca, and Dhana. The results of responsibility lead to development of wisdom and the fulfillment of vows of the Bodhisattvas.

Guidelines for enhancing responsibility and duties according to the Bodhisattva way as depicted in the Mahānipāta Jātaka can be identified in 7 items; responsibility towards one's own role, towards family, towards colleagues, towards teachers, towards the country, towards Buddhism, and towards those who need help. All responsibilities can be done by a sense of responsibility to perform duties, creating self-discipline, maintaining and developing standards of responsibility quality, working with a systematic understanding, and respecting the rights of others for the prosperity of humanity and society, using perfections as a condition for responsibility, doing benefits to society without boundaries and being happy in all activities. The knowledge from the research can be synthesized into the BODHI Model.

Keywords: Responsibility, Way of life of Bodhisattva, Mahānipāta Jātaka

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งยุคโลกาภิวัตน์เทคโนโลยีต่างๆ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของทุกคนในสังคม ต้องทำทุกอย่างแข่งกับเวลาตามเทคโนโลยี มนุษย์จึงต้องปรับตัวให้สามารถอยู่กับเทคโนโลยีในการใช้ชีวิตประจำวัน ความต้องการทางสังคมเร่งเร้าให้มนุษย์จำเป็นต้องทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มีอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากจึงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม องค์การสหประชาชาติให้ความสำคัญต่อความเปลี่ยนแปลงนี้ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตภายใต้เป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เรียกว่า SDGs (Sustainable Development Goals-SDGs) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติต้องการเสริมสร้างมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ข้อที่ 11 ว่าด้วยทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัยทั่วถึง พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Cities and Communities) (ไอที24 ชั่วโมงเทคโนโลยีใกล้เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น, [ออนไลน์]) ส่งผลกระทบต่อความยากจนของคนเมืองและคนท้องถิ่น และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตที่แตกต่างกันซึ่งเกิดจากเศรษฐกิจที่ขยายตัวขึ้นพร้อมกับเทคโนโลยีนับแต่ช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 GDP ของประเทศขยายตัวถึง 13.2 (รองศาสตราจารย์ ดร.จุลชีพ ชินวรรณ, 2558: 372) การขยายตัวทางเศรษฐกิจเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตทางสังคมอย่างมาก ซึ่งประเทศไทยได้กำหนดเป็นแผนพัฒนาโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ที่มีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ เพื่อสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญและสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในศตวรรษที่ 21 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายที่เปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (พัฒนาไทยแลนด์ 4.0 กับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย, [ออนไลน์]) ด้านหนึ่งถือว่าเป็นความเจริญทางเศรษฐกิจและการ

ปรับตัวของคนในสังคม แต่อีกด้านหนึ่งการปรับตัวนี้กระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างชนิดที่กลายเป็นมาตรฐานใหม่ทางสังคม (Social New Normal) โดยเฉพาะเกี่ยวกับการทำหน้าที่ในครอบครัวของคนในสังคม กลายเป็นปัญหาทางระบบนิเวศวิทยาเชิงสังคม (Social Ecology)

เมื่อสังคมมีการพัฒนาไปสู่เป้าหมายตามที่กำหนดไว้เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทจนสามารถทำงานแทนมนุษย์ได้ ทำให้วิถีชีวิตความผูกพันกันในครอบครัวกลายเป็นช่องว่าง ทำให้ส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่ของคนในสังคมไม่สมบูรณ์กลายเป็นปัญหาทางสังคม นโยบายแห่งรัฐยังคงยึดเหนี่ยวทางเดิมในการขยายเศรษฐกิจบนฐานนวัตกรรม เพื่อกระตุ้นให้คนในสังคมเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องดังที่แผนพัฒนาที่ 12 แสดงไว้ว่า พัฒนาสถานะแวดล้อมของการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ด้านบุคลากรวิจัย เร่งการผลิตบุคลากรสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการโดยเฉพาะในสาขา STEM (วิทยาศาสตร์ (Science: S) เทคโนโลยี (Technology: T) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering: E) และคณิตศาสตร์ (Mathematics: M)) ด้วยการสร้างสิ่งจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจ สนับสนุนทุนการศึกษา ฯลฯ เพื่อเพิ่มจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา เร่งผลิตกำลังคนและครูวิทยาศาสตร์ที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2560: 166) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยังกระตุ้นให้มีการปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อวางพื้นฐานการพัฒนาต่อยอดให้ประเทศไทยเป็นประเทศรายได้สูงได้ภายในปี 2570 ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยการใช้นวัตกรรม คุณภาพคน และการปรับปรุงด้านกฎระเบียบและการบริหารจัดการที่ดีเป็นปัจจัย เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจในระดับมหภาค การเงิน รายได้ในอนาคต และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) ในแผนพัฒนาที่ 12 มุ่งเน้นสร้างคนไปสู่ลักษณะของความชำนาญแต่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ภาษาและคณิตศาสตร์ แต่ละกรอบมุ่งไปสู่ให้ความสำคัญกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีทั้งสิ้นยิ่งทำให้ปฏิสัมพันธ์ในสังคมมีช่องว่างมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดปัญหาทางความรับผิดชอบต่อน้ำที่มีต่อบุคคลในครอบครัวและสังคม

ครอบครัวจึงเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุดแต่สำคัญที่สุด เพราะเป็นสถาบันแรกที่สามารถหล่อหลอมและพัฒนาบุคคลต่างๆ ในครอบครัวให้เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ตนเองในครอบครัวและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยมุ่งเน้นให้รู้จักค่านิยมพื้นฐานทางวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถต่อสู้และมีการใส่ใจในการดำเนินชีวิตในสังคมได้ตามหน้าที่ จึงกำหนดหน้าที่ที่มีต่อกันเป็นกรอบจริยธรรมของคฤหัสถ์ที่ปรากฏในสังคาลสูตร ให้รู้จักหน้าที่ของตน ดังความว่า

...คหบดีบุตร เธอพึงทราบทิศ 6 นี้ คือ พึงทราบว่า มารดาบิดาเป็นทิศเบื้องหน้า พึงทราบว่า อาจารย์เป็นทิศเบื้องขวา พึงทราบว่า บุตรและภรรยาเป็นทิศเบื้องหลัง พึงทราบว่า มิตรสหายเป็นทิศเบื้องซ้าย พึงทราบว่า ทาสและกรรมกรเป็นทิศเบื้องล่าง พึงทราบว่า สมณพราหมณ์เป็นทิศเบื้องบน... (ที.ปา.11/266/212)

หลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้หล่อหลอมซึมซับลงในวิถีไทย กลายเป็นรากฐานวิถีชีวิตของคนไทยในทุกด้าน การประพฤติปฏิบัติธรรมตามคำสั่งสอน คือ การทำ “หน้าที่” ของมนุษย์ตามหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น/สิ่งอื่น ทำประโยชน์ของตนเองและประโยชน์ของผู้อื่น ให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท ทำให้ได้รับผลเป็นความสุขความเจริญแก่ชีวิตตามสิ่งที่ควรเป็นหรือควรได้รับ

การทำหน้าที่นี้เองที่จะเป็นตัวปัญหาทางสังคมยุคใหม่ เพราะหน้าที่ทั้งหมดจะถูกถ่ายโอนไปให้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการทำหน้าที่แทน และให้คนอื่นทำหน้าที่แทน การทำหน้าที่ของแต่ละคนที่ต้องรับผิดชอบในฐานะหน้าที่ทางสังคมจะถูกปล่อยไป และมีความบกพร่อง ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่พระพุทธศาสนากำหนดไว้ 6 ด้านก็ยิ่งเกิดช่องว่าง และเกิดปัญหายิ่งขึ้น ส่งผลกระทบไปสู่ปัญหาทางสังคมอื่นๆ อย่างไม่รู้จบ

วิธีการที่จะลดช่องว่างระหว่างบุคคลในการทำหน้าที่ คือ การมีตัวอย่างบุคคลที่ทำหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของทุกคนได้ก็คือ การเจริญรอยตามองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงปฏิบัติและบำเพ็ญบารมีก่อนที่จะทรงตรัสรู้นั้นเรียกว่า จริยธรรมของพระโพธิสัตว์ แต่ละบารมีนั้นคือความรับผิดชอบต่อตนเองที่มีต่อตนเองและสังคมทั้งสิ้น ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของพระโพธิสัตว์นี้เองสามารถใช้เป็นแนวทางการสร้างวัฒนธรรมการทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ ไม่ว่าโลกจะพัฒนาไปอย่างไร ถ้าหากคนในสังคมไทยยึดมั่นต่อหน้าที่ดุจดั่งพระโพธิสัตว์ก็จะทำให้เกิดความสมดุลระหว่างชีวิตกับเทคโนโลยีได้ พระโพธิสัตว์ที่ปฏิบัติหน้าที่ทั้ง 10 ชาติ บำเพ็ญบารมีทั้ง 10 ประการ ได้แก่ พระเทมิยะ บำเพ็ญเนกขัมมบารมี พระมหาชนก บำเพ็ญวิริยบารมี พระสุวรรณสาม บำเพ็ญเมตตาบารมี พระเนมิราช บำเพ็ญอุทฺธฐานบารมี พระมหาสถ บำเพ็ญปัญญาบารมี พระภริทัต บำเพ็ญศีลบารมี พระจันทกุมาร บำเพ็ญขันติบารมี พระนารทพรหม บำเพ็ญอุเบกขาบารมี พระวิรูปันฑิต บำเพ็ญสัจจบารมี และพระเวสสันดร บำเพ็ญทานบารมี สามารถใช้เป็นกลไกพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ได้ พระโพธิสัตว์ทั้ง 10 ชาตินี้บันทึกอยู่ในมหานิบาตชาดกแห่งคัมภีร์ขุททกนิกาย สุตตันตปิฎก

การได้ยึดแนวการบำเพ็ญบารมีมาเป็นกลไกหล่อหลอมสังคมให้เข้มแข็งด้วยการปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องและสมบูรณ์ เป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมที่พึ่งพาตนเองได้ ไม่ตกอยู่ภายใต้วัฒนธรรมปิดความรับผิดชอบต่อคนอื่นและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ สามารถดำเนินชีวิตให้มีความสุขได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบูรณาการ แนวทางการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก เพื่อเป็นแนวทางและสร้างความตระหนักรู้ให้เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองทั้งต่อครอบครัวและสังคม ทำให้เกิดการศึกษาและทราบถึงสภาพการปฏิบัติหน้าที่ที่เหมาะสมในสังคมในปัจจุบันและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองตามวิถีพระโพธิสัตว์ในสังคมยุคเทคโนโลยีครองโลกต่อไป

2. โจทย์การวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นอย่างไร ?
2. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้วยวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดกเป็นอย่างไร ?

3. การเสริมสร้างแนวทางความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้วยวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก เป็นอย่างไร ?

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่
2. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้วยวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก
3. เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้วยวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก
4. เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้วยวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก”

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Qualitative Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลสำคัญเป็นหลัก ดำเนินการวิจัยโดยศึกษาค้นคว้าเอกสารปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา และงานเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก จำนวน 15 รูป/คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎก และเอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ อรรถกถา
3. บุรณาการข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อ 1 และข้อ 2 ด้วยกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นที่ศึกษารวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 รูป/คน
4. นำเสนอแนวทางและองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้วยวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก”

5. ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจึงค้นพบคำตอบตามวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างแนวทางความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่
ความรับผิดชอบต่อหน้าที่มี 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1. ความรับผิดชอบหน้าที่โดยธรรมชาติ เป็นความรับผิดชอบตามธรรมชาติ เช่น ความเป็นพ่อแม่ พี่น้อง สามีภรรยา ฯลฯ รวมไปถึงเครื่องญาติและการเป็นมนุษย์ซึ่งอาศัยอยู่บนโลกเดียวกันย่อมมีปฏิสัมพันธ์ทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อม

2. ความรับผิดชอบหน้าที่โดยสังคม บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันไป ประพฤติปฏิบัติตนตามอย่างซึ่งสังคมต้องการด้วยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้วยการ เห็นความสำคัญในประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าของตนเอง ปฏิบัติตามกฎหมาย เกณฑ์ ระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัด รักษาความยุติธรรมเพื่อสร้างให้เป็นสังคมแห่งคุณธรรม

ความรับผิดชอบต่อหน้าที่นั้นต้องมีเป้าหมายของความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของครอบครัว หรือสังคมตามหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและเคารพกฎหมายอย่างถูกต้อง มีทัศนคติ และค่านิยมที่ดีต่อสังคมประเทศชาติ เป็นผู้มีความคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดตามความรับผิดชอบโดยธรรมชาติและหน้าที่โดยสังคมได้อย่างเหมาะสม

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้สนับสนุนความรับผิดชอบโดยมากเป็นแนวคิดเชิงจิตวิทยาสังคมที่วิเคราะห์สังคม และการสร้างเงื่อนไขทางสังคม ได้แก่ แนวคิดสังคมวิเคราะหเชิงปรัชญาของทาลคอต พาร์สัน (Talcott Parsons) ที่เน้นอรรถประโยชน์ (Utilitarianism) รับผิดชอบต่อกระทำเพื่อให้เกิดความสุขแก่คนจำนวนมาก โดยวิเคราะห์ สังคมเป็นระบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ได้แก่

1) ระบบบุคคล (Personality System) เป็นระบบการกระทำระหว่างกันเป็นการกระทำระหว่างมนุษย์หลายคนที่มีลักษณะเป็นระบบ

2) ระบบวัฒนธรรม (Cultural System) เป็นกฎเกณฑ์การปฏิบัติของสังคม

3) ระบบอินทรีย์ (Organismic System) เป็นกระบวนการทางชีวภาพและพันธุกรรม

แนวคิดทฤษฎีของพาร์สันจะช่วยให้ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นไปอย่างมีระบบ เพราะเป็นการมองผ่านประโยชน์ของการทำหน้าที่ที่รับผิดชอบ

แนวคิดของพาร์สันส่งเสริมสนับสนุนกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของคาร์รอลล์ ซึ่งเป็นผู้ศึกษา ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร ซึ่งคือการดำเนินธุรกิจภายใต้หลักจริยธรรมและการจัดการที่ดี เรียกว่าปิรามิดความรับผิดชอบต่อสังคมของคาร์รอลล์ (Carroll's CSR Pyramid) ทั้ง 4 ระดับ คือ

1) ความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ (Economic Responsibilities) เศรษฐกิจเป็นเหมือนกลไกขับเคลื่อนสังคม ผู้ทำธุรกิจต้องรับผิดชอบต่อที่จะผลิต ขายสินค้าและบริการตามที่สังคมต้องการโดยอนุญาตให้ธุรกิจทำกำไรได้
2) ความรับผิดชอบต่อกฎหมาย (Legal Responsibilities) เป็นกระบวนการควบคุมเศรษฐกิจไม่ให้เอาเปรียบผู้บริโภค เป็นความรับผิดชอบต่อระบบสังคม 3) ความรับผิดชอบต่อจริยธรรม (Ethical Responsibilities) เป็นกระบวนการทางจิตสำนึก เป็นความรับผิดชอบต่อเชิงจริยธรรมที่องค์กรจะปฏิบัติต่อสังคมด้วยบรรทัดฐานมาตรฐาน ไม่รู้สึกผิดต่อการกระทำ 4) ความรับผิดชอบต่อเชิงสาธารณประโยชน์ (Philanthropic Responsibilities) เป็นความรับผิดชอบต่อที่จะต้องคืนประโยชน์สู่สังคม

จะเห็นว่าแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของคาร์รอลล์ช่วยให้ระบบองค์การธุรกิจของสังคมมีจิตสำนึกทั้ง 4 ด้าน เพื่อไม่ให้องค์การธุรกิจเอาเปรียบสังคม

ทฤษฎีกระแสเงินของชาลส์ ฮอร์ตตัน คูลเลย์ เน้นการมองตัวเองเช่นกับกระแสเพื่อรับรู้ ว่า ตนเองเป็นผลผลิตจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 3 ระยะ ตั้งแต่การรู้สถานะตนเองต่อผู้อื่น การประเมินผู้อื่นเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ และการพัฒนาความรู้สึกให้เกิดความประทับใจต่อผู้อื่น ทฤษฎีนี้ช่วยให้เข้าใจตนเองผ่านกระบวนการมอง

สะท้อนกระจกจะช่วยให้เข้าใจตนเองและปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับผู้อื่นได้ เป็นแนวคิดที่สนับสนุนความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านการสำรวจปฏิสัมพันธ์ของตนกับผู้อื่น

ทฤษฎีของ Game ของ George Herbert Mead จะยิ่งช่วยให้เข้าใจการรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในสังคมในฐานะนักแสดงบทบาท การแสดงบทบาทได้อย่างถูกต้องย่อมทำให้ได้รับการยอมรับและมีผลสัมฤทธิ์ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ตั้งแต่ ขั้นตอนเตรียมความพร้อม (The Preparatory Stage) เป็นการแสดงออกทางท่าทางหรือคำพูดเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วย โดยเฉพาะในครอบครัวหรือญาติ ขั้นตอนการเล่น (The Play Stage) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสัญลักษณ์กับการขัดเกลาทางสังคม เป็นการหาจังหวะโอกาสในการสร้างปฏิสัมพันธ์

วิลเลียม รีตเตอร์ (William W. Reeder) ว่าด้วยการตัดสินใจกระทำของแต่ละบุคคล การความรับผิดชอบต่อสังคมที่จะต้องทำหรือไม่ทำ ที่เริ่มจากความเชื่อและความคิดเห็น (Beliefs and Opinions) ต่อสิ่งหนึ่งหรือบุคคลหนึ่งที่จะเป็นตัวผลักดันให้กระทำหรือไม่กระทำ ความรู้สึก (Feeling and Sentiments) ที่สิ่งนั้นแสดงออกทำให้เป็นตัวตัดสินใจการกระทำบทบาทหน้าที่นั้นหรือไม่ เป็นความเชื่อหรือความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความคิดเห็นของบุคคลจะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้ที่เขาได้รับ จากนั้นก็คาดคะเนพฤติกรรมของคน (Hypothetical Responses) วิเคราะห์ถึงประสบการณ์มาพิจารณาและลงมือทำ หลักการของ Reeder จะสนับสนุนการแสดงพฤติกรรมออกว่ามีผลต่อการปฏิบัติในแต่และครั้ง และเขาต้องมั่นใจว่าจะการกระทำ หรือความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนจะมีดีมากกว่าผลเสีย เพื่อตัดสินใจกระทำ

ทฤษฎีการตัดสินใจทางจริยธรรมของลอเรนซ์ โคลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg) เพื่อประกอบความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตั้งแต่เด็กที่ต้องอาศัยแรงจูงใจด้วยรางวัล เกณฑ์ทางสังคม ไปจนถึงผู้มีปัญญาโดยใช้จิตสำนึกของตนเอง เป็นกระบวนการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมและความรับผิดชอบต่อสังคมที่แสดงไว้ข้างต้นเป็นฐานของการมองภาพความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของแต่ละบุคคลซึ่งก็ยิ่งเน้นไปเชิงพฤติกรรมแบบผิวเผินและเป็นเชิงการวิเคราะห์พฤติกรรมสังคมในการที่บุคคลจะรับผิดชอบต่อหน้าที่และไม่กระทำเชิงการมีเงื่อนไขทางสังคมกำหนดซึ่งก็ยังไม่ได้เกิดจากเจตจำนงของตนที่จะทำในสิ่งที่ดีเพื่อความดีและพัฒนาคุณธรรมภายในของตนให้เจริญยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก

วิถีปฏิบัติบำเพ็ญสะสมบารมีของพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดกที่เรียกว่า ทศบารมีหรือบารมี 10 ทศ พระโพธิสัตว์ทุกพระองค์มีปณิธานแน่วแน่ในการบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ การบำเพ็ญพุทธการธรรมเพื่อตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า คือ เนกขัมมะ วิริยะ เมตตา อธิษฐาน ปัญญา ศีล ขันติ อุเบกขา สัจจะ และ ทาน การบำเพ็ญบารมีมีหลายระดับตั้งแต่ระดับสามัญ ระดับรองและระดับสูงสุด คือ บารมี อุปบารมีและปรมัตถบารมี ด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามปณิธานที่ตั้งไว้ทำให้ในที่สุดก็บรรลุเป้าหมาย สามารถหลุดพ้นจากสังสารวัฏด้วยการตรัสรู้ธรรมด้วยความจริงซึ่งทำให้พุทธศาสนิกชนได้ยึดถือปฏิบัติกันสืบมา แนวทางการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์จึงเป็นแบบอย่างให้ทุกคนได้นำมาปฏิบัติเพื่อฝึกฝนให้เป็นคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ทุกสถานะในทุกประเด็นดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

พระเทมียโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญเนกขัมมะบารมี ด้วยการประพุดิปฏิบัติพรหมจรรย์ พระมหาสัตว์ต้องการถือเนกขัมมะด้วยทรงสะดุ้งกลัวต่อการกระทำที่เป็นบาปหรือความชั่วทั้งปวง ด้วยรู้ถึงผลของการทำบาปด้วยปณิธานที่ต้องการออกบวชจึงทรงพยายามอดทนอดกลั้นถึงแม้จะยากลำบากเพียงใดก็ไม่หวั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย แนวทางวิธีปฏิบัติของพระโพธิสัตว์จึงเป็นสิ่งที่ควรนำมาเป็นแบบอย่างถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่คนทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดก็ตามต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและหน้าที่ตามธรรมชาติ

พระมหาชนกโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญวิริยะบารมี ความพยายามพากเพียรถึงแม้จะมองไม่เห็นหนทางข้างหน้า แต่ก็ลงมือทำด้วยความเพียร ทรงมีวิริยะในการว่ายน้ำกลางทะเลเพื่อเข้าหาฝั่งทั้งที่ไม่รู้ทิศทาง ผู้ที่มีความพยายามเป็นพื้นฐานของจิตใจจะไม่ท้อถอยต่อปัญหาและอุปสรรค ความรับผิดชอบต่อหน้าที่จะประสบผลสำเร็จได้ก็ต้องมีพื้นฐานของความวิริยะอุสาหะอยู่ในจิตใจ ความพยายามจึงเป็นคุณสมบัติที่ดีของผู้มีความรับผิดชอบในหน้าที่เพื่อหนทางแห่งความสำเร็จในทุกประเด็น วิธีปฏิบัติแห่งพระโพธิสัตว์เรื่องของวิริยะจึงเป็นแบบอย่างที่ดีต่อการดำเนินชีวิตจนสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

พระสุวรรณสามโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญเมตตาบารมี ความเมตตาที่มีต่อสรรพสัตว์ทั้งหลายจนถึงผู้ที่ทำร้ายพระองค์จนสิ้นชีพ หน้าที่ในการปฏิบัติทรงทะนุบำรุงเลี้ยงดูบิดามารดาที่ตาบอดด้วยความความเมตตาากตัญญูรู้คุณที่อยู่ในจิตสำนึก วิธีปฏิบัติบำเพ็ญของพระโพธิสัตว์จึงเป็นแบบอย่าง que ทุกคนควรมีอยู่ในความคิดและการกระทำพื้นฐานความคิดของความเมตตาเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้วยต้องการอยากเห็นผู้อื่นมีความสุข ยินดีและเต็มใจช่วยเหลือโดยไม่ได้หวังผลตอบแทน

พระเนมิราชโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญอุชิฐานบารมี ด้วยจิตที่มุ่งมั่นตั้งใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมุ่งมั่น ทำให้ดีขึ้นพัฒนาขึ้น จนพระองค์รู้ว่า ผู้ที่ทำความดีย่อมมีวิหารแห่งเทวโลกส่วนผู้ที่ทำความชั่วย่อมไปสู่นรกและได้รับความทุกข์ในนรก พระโพธิสัตว์ทรงเป็นแบบอย่างของผู้ที่มีความมุ่งมั่นอย่างเต็มเปี่ยม ทรงรู้ผลของคุณและโทษจากการกระทำ ด้วยมีจิตมุ่งมั่นในการทำความดีละเว้นสิ่งชั่วด้วยรู้ผลลัพธ์ของการทำชั่วนั้น

พระมหโสธโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญปัญญาบารมี ทรงใช้ปัญญาของพระองค์ในการแก้ไขปัญหาให้กับมหาชนสร้างความชอบธรรมให้เกิดแก่ผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ พระองค์ทรงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบต่อบ้านเมืองด้วยความไม่ประมาท ใช้ปัญญาช่วยปกป้องบ้านเมืองไว้ได้โดยไม่ถูกทำลายและตกเป็นเมืองขึ้นของผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อหน้าที่อันยิ่งใหญ่ที่สามารถช่วยเหลืองานราชการได้อย่างสมบูรณ์ การนำวิธีปฏิบัติการบำเพ็ญมาเป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิต ย่อมเป็นผู้รับผิดชอบในหน้าที่ของตนได้อย่างเหมาะสม สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ชีวิตและสามารถช่วยเหลือสังคมให้อยู่กันอย่างเอื้ออาทรสงบสุขตลอดไป

พระภริทัตโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญศีลบารมี เพื่อพัฒนาตนให้มีอัฐภาพที่ดีกว่าการเป็นพญานาคที่มีกบเป็นภักษา พระองค์ทรงรักษาอุโบสถศีลเพื่อที่หลุดพ้นจากอัฐภาพเดิมแล้วไปบังเกิดในเทวโลก ทรงยึดมั่นปฏิบัติหน้าที่ของการรักษาศีลด้วยความรับผิดชอบ ไม่ว่าจะได้รับความทุกข์ยากลำบากเพียงใดก็ทรงสงบนิ่งด้วยกังวลจะขาดจากอุโบสถศีล วิธีปฏิบัติบำเพ็ญของพระโพธิสัตว์ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการเริ่มต้นของความคิดในการทำแต่สิ่งที่ดี เพราะศีลเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติดีและสามารถพัฒนาให้เกิดสมาธิและปัญญา มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ทุกสถานะในทุกๆ ประเด็น

พระจันทกุมารโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญขันติบารมี ผู้บำเพ็ญบารมีขันติจะมีความอดทนที่จะชำระกิเลสในตัวให้เบาบาง ไม่หวั่นไหวต่อปัญหาทั้งหลายที่ ความอดกลั้นต่อสิ่งที่เป็นปฏิปักษ์ วิธีปฏิบัติบำเพ็ญของพระองค์ทรงเป็นแบบอย่างของผู้มีความอดทนอย่างที่สุด ความรับผิดชอบต่อน้ำที่ในฐานะบุตรที่ไม่ต้องการให้พระบิดาทำกรรมหนัก การนำแบบอย่างของพระองค์มาฝึกฝนปฏิบัติตามด้วยเจตจำนงค์ของความรับผิดชอบต่อน้ำที่จะทำให้เป็นผู้มีความอดทนต่อความยากลำบากทั้งหลาย ความอดทนอดกลั้นจะไม่ทำความชั่วในทุกสถานะและทุกประเด็น มีความรับผิดชอบในหน้าที่ตามสถานะ

พระนารถโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญอุเบกขาบารมี พระองค์แสดงธรรมถวายให้พระราชามีมิจฉาภิกษุให้พิจารณาเห็นถึงกรรมที่สรรพสัตว์ทั้งหลายกระทำแล้วรับผลจากการกระทำนั้นไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลชั่ว จนพระราชามีมิจฉาภิกษุด้วยเห็นถึงวิธีการวางใจให้เป็นกลาง รักษาศีลและให้ทานแก่สรรพสัตว์ทั้งปวงด้วยจิตที่ดำรงอยู่ในธรรมอันพิจารณาเห็นได้ด้วยปัญญาด้วยสัมมาทิฐิ วิธีปฏิบัติบำเพ็ญของพระโพธิสัตว์ทรงเป็นแบบอย่างของผู้ที่รู้ถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ตามสถานะของตนเอง รับผิดชอบในหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์และมีความสุข

พระวิรูปันฑิตโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญสัจจะบารมี ความรับผิดชอบต่อน้ำที่ในฐานะพระธรรมกถึกผู้แสดงอรรถธรรมถวายแด่พระราชาทรงรักษาสัจจะประพฤติปฏิบัติให้เห็นถึงผลแห่งการรักษาสัจจะวิธีปฏิบัติบำเพ็ญของพระโพธิสัตว์ทรงเป็นแบบอย่างให้รู้ถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ตามสถานะที่ดำรงอยู่ การเป็นผู้รักษาสัจจะวาจาทำให้เป็นคนที่น่าเชื่อถือไว้วางใจต่อผู้อื่น ย่อมส่งผลให้เป็นผู้มีความ รับผิดชอบในหน้าที่คนพูดจริงและทำจริงย่อมได้ผลลัพธ์ตามความจริงเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นเสมอ

พระเวสสันดรโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญทานบารมี พระองค์ได้ทรงบริจาคมหาทานอันยิ่งใหญ่ ทรงยอมสละทุกสิ่งให้ผู้อื่นได้หมด ปัจจัยในการบำเพ็ญทานบารมีของพระองค์ คือ การตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ทรงบริจาคทุกสิ่งจนแม้ชีวิตได้ด้วยพระทัยกรุณา วิธีปฏิบัติบำเพ็ญของพระโพธิสัตว์ทรงเป็นแบบอย่างให้เห็นถึงการเป็นผู้ให้ด้วยความเสียสละอันยิ่งใหญ่ เป็นความรับผิดชอบต่อน้ำที่ สมควรที่จะนำมาเป็นประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เป็นคนที่มีจิตใจเมตตาไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ด้วยเห็นความทุกข์ของผู้อื่นก็พร้อมจะช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมตลอดไป

ทศบารมีในมหานิบาตชาดกจึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมต่อการนำวิธีปฏิบัติบำเพ็ญของพระโพธิสัตว์มาเป็นแบบอย่างในการฝึกฝนประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อน้ำที่ในทุกประเด็น ทั้งหน้าที่ตามธรรมชาติและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเหมาะสมกับสถานภาพและสถานการณ์ เป็นวิธีปฏิบัติที่ดีถูกต้องเหมาะสมตามความจริง สร้างปัจจัยภายในจิตใจให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ในทุกประเด็น ตั้งแต่การทำหน้าที่สำหรับตนเอง ครอบครัว เพื่อน รัฐ การศึกษา ศาสนาและสาธารณะเพื่อพัฒนาคุณธรรม คือ บารมีให้มากขึ้นๆ และจรดลงไว้ซึ่งความสุขสงบของการอาศัยอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ ให้ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยความดี ความจริงและความงามตลอดไป

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าเสริมสร้างแนวทางความรับผิดชอบต่อน้ำที่ตามวิธีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก

จากการวิเคราะห์และบูรณาการแนวคิดทฤษฎีเชิงจิตวิทยาสังคมและหลักคำสอนที่ปรากฏในทศชาติชาดกจึงได้แนวทางเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อน้ำที่ตามวิธีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดกใน 7 ประเด็น เริ่มตั้งแต่ความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน ครู-อาจารย์ รัฐ

พระพุทธศาสนา ผู้ต้องการความช่วยเหลือ ทุกมิติครอบคลุมวิถีพระโพธิสัตว์ได้บำเพ็ญตามพุทธการกธรรม เพื่อให้เต็มเปี่ยมจนสำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์ออกเป็นแนวทางปฏิบัติได้ดังนี้

1. ปณฺณจิตสำนึกรับผิดชอบ (Conscious Responsibility) สร้างกระบวนการเรียนรู้จักคุณค่าและประโยชน์ของความรับผิดชอบ
2. ทวนสอบระเบียบวินัยในตนเอง (Recheck Self-Discipline) ปณฺณฝึการมีระเบียบวินัยในตนเอง ด้วยการกำหนดเกณฑ์กติกาตัวชี้วัดความรับผิดชอบไว้ล่วงหน้า
3. เกร่งครัดรักษามาตรฐานคุณภาพ (Monitor on Standard Quality) การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อหน้าที่โดยการรักษามาตรฐานของตนไว้อย่างเคร่งครัด
4. ฉลาดรู้กระบวนการทั้งระบบ (System Efficiency) ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อหน้าที่ประเด็นนี้ ด้วยการเข้าใจระบบปฏิบัติการ
5. เคารพสิทธิและมีเสรีปฏิบัติ (Right Virtue and Practical Freewill) การเสริมสร้างแนวทางความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นแรงขับภายในที่ต้องด้วยความเข้าใจความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่เป็นธรรม

ระบบปฏิบัติในการเสริมสร้างแนวทางความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 5 ที่มีต่อหน้าที่ทั้ง 7 ประการบนฐานของพระโพธิสัตว์ย่อมทำให้เกิดความมั่นใจปฏิบัติบำเพ็ญตนเป็นคนรับผิดชอบต่ออย่างบริบูรณ์ทั้ง 10 ประการที่พระโพธิสัตว์ยึดถือเป็นหัวใจของการปฏิบัติตนในฐานะเป็นอธิการกธรรม คือ ธรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อความสำเร็จ ประโยชน์ ใช้ในการเสริมสร้างแนวทางระบบความรับผิดชอบต่อหน้าที่มีธรรมแห่งพระโพธิสัตว์เป็นฐานบูรณาการกับศาสตร์แห่งความรับผิดชอบต่อทางสังคมและจิตวิทยาวิเคราะห์สังคมย่อมช่วยให้สังคมได้รับการบ่มเพาะความรับผิดชอบต่อหน้าที่ยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่าองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก

ที่มาขององค์ความรู้ องค์ความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดกเป็นการสังเคราะห์จากเนื้อหาเอกสาร งานวิจัยและบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามประเด็นที่ศึกษา สามารถสรุปที่มาขององค์ความรู้ได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. ส่วนของบารมีธรรมในฐานะเป็นพุทธการกธรรม มองไปที่คุณธรรมภายในของวิถีชีวิตพระโพธิสัตว์ที่เดินไปด้วยบารมีธรรมทั้ง 10 ประการ
2. ในส่วนของบทบาทหน้าที่แต่ละชาติ ความรับผิดชอบที่เกิดมาจากจิตสำนึก จากธรรมชาติของมนุษย์ และความรับผิดชอบต่อที่ได้รับการมอบหมาย สำนึกรับผิดชอบนี้จะสร้างประสิทธิผลขึ้นตามบทบาทหน้าที่นั้น พระโพธิสัตว์แต่ละชาติก็ทำหน้าที่ในแต่ละชาติจนสมบูรณ์
3. ในส่วนของบริบทแวดล้อม สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในยามปกติและในยามไม่ปกติล้วนเป็นตัวกระตุ้นให้พระโพธิสัตว์รับผิดชอบต่อหน้าที่ สื่อสะท้อนให้เห็นการทุ่มเททำงานนั้นอย่างไม่ย่อท้อ และนำผลสัมฤทธิ์มาให้เกิดความชื่นชมยินดี

ทั้ง 3 ส่วนนี้ที่เป็นแรงขับให้เกิดความรับผิดชอบทางด้านจิตสำนึกในการทำคุณความดีนานาประการ ทุกระบบจะอิงอาศัยกันและกัน ด้านเคารพสิทธิและเสรีภาพการปฏิบัติตามธรรมสมควรแก่ธรรมถือว่าเป็นการ สรุปลงที่การทำทุกเรื่องทุกประการนั้นต้องถูกระบบ เที่ยงธรรม ยุติธรรม เป็นธรรม ตามธรรม และนำไปสู่โพธิธรรม

ที่มาขององค์ความรู้จึงต้องอาศัยพุทธการธรรมเป็นตัวขับเคลื่อน ส่งผลออกมาสู่บทบาทหน้าที่ในวิถี ชีวิตและอาศัยสถานการณ์เป็นตัวบ่งบอกสถานะการตัดสินใจและน้ำหนักของการบำเพ็ญตนภายใต้นิยามว่า ความรับผิดชอบต่อหน้าที่

รูปแบบขององค์ความรู้ จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีสัจธรรมสังคมวิเคราะห์ ทฤษฎีความ รับผิดชอบต่อสังคม ทฤษฎีกระจกเงา และแนวคิดการตัดสินใจจริยธรรม ร่วมกับเนื้อหาชีวประวัติและหลัก ประพฤติปฏิบัติของพระโพธิสัตว์ทั้ง 10 ชาติที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก บูรณาการเป็นองค์ความรู้การ เสริมสร้างแนวทางความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามวิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก ที่อยู่ในรูปลักษณะ ของเครื่องหมาย “โพธิสัตว์มณฑลবারมี 10 ทศน์

ภาพที่ 1 Bodhi Model

โดยมีข้อความภายในว่า “BODHI” ดังรูปแบบนี้

B = Be Beneficial for all หมายถึง ทำคุณประโยชน์เพื่อสรรพสัตว์

O = Operation of perfections หมายถึง การใช้บารมีทั้ง 10 ในการปฏิบัติตน

D = Dissimination unlimited หมายถึง เผยแผ่คำสอนไปอย่างไม่มีจำกัด

H = Happiness in all activities หมายถึง มีความสุขในทุกกิจกรรม

I = Incredible Efficiency in Responsibility หมายถึง ประสิทธิภาพที่นำมาห้ศรัทธาใน

การนำไปปฏิบัติตามแนวทางการบำเพ็ญบารมีทั้ง 10 ประการของพระโพธิสัตว์มาเป็นแบบอย่างได้ดังนี้

1. ตั้งสัจจะอธิษฐานทำงานให้ดี ต้องมีสัจจะอธิษฐานในการทำงาน มุ่งมั่นจะทำให้ดี ตั้งมั่นด้วยจิตใจ
แน่วแน่พัฒนาความรับผิดชอบในหน้าที่ให้ได้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อพัฒนาศักยภาพทางด้านความ
รับผิดชอบต่อหน้าที่
2. รับรู้กิจกรรมในหน้าที่ให้ชัดเจน ทำความเข้าใจในกรอบภาระงานในหน้าที่ให้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็น
วัตถุประสงค์ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ตนทำ
3. กำหนดเห็นภาระหลักและรอง สิ่งไหนควรทำก่อนหลังต้องจัดทำให้ดี การวางแผนทำงานอย่างเป็นระบบ
เป็นขั้นตอน ย่อมทำให้งานเสร็จสิ้นไปเป็นลำดับ
4. ต้องอาศัยหลักวิชาเป็นบารมี การทำงานต้องอาศัยหลักวิชา อาศัยความรู้ความเข้าใจในการทำงาน
และต้องใช้ศิลปะในการทำงาน ศาสตร์และศิลป์มีอยู่ในบารมีทั้ง 10 ประการ
5. ไม่หลีกเลี่ยงอุปสรรคน้อยใหญ่ที่เผชิญ การทำงานทุกเรื่อง ทุกกิจกรรมย่อมมีปัญหาอุปสรรคให้ต้องแก้ไข
ต้องไม่หนีปัญหา ไม่ย่อท้อ ต้องอาศัยจิตใจที่มุ่งมั่นที่จะสู้กับปัญหาที่เกิดขึ้น
6. รู้จักประเมินหนักเบาในตนเองและผู้อื่น รู้จักประเมินกำลังของตนเองและผู้อื่นเพื่อสามารถหาแผน
สำรองเข้าคลี่คลายผ่อนหนักให้เป็นเบา เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน
7. ดำรงมั่นหยดยืนบนฐานประโยชน์กรรม ทุกกิจกรรม ทุกหน้าที่ที่ต้องถือหลักทำเพื่อประโยชน์
ทั้งประโยชน์ตน ประโยชน์ผู้อื่น และประโยชน์ส่วนรวม
8. กำหนดย้าคุณ-โทษและทางออก การวางกฎกติกาให้ดี ผู้ทำดีย่อมได้รับการส่งเสริม มีการให้กำลังใจ
เป็นรางวัลและตำแหน่ง ส่วนผู้ทำผิดกติกาควรได้รับการแสดงโทษที่ทำ
9. ประชาสัมพันธ์บอกต่อสังคม เมื่อประสบความสำเร็จต่อหน้าที่ต้องประชาสัมพันธ์ให้สังคมรับรู้ รับทราบ
เป็นภาพบุคคลต้นแบบหรือโมเดลแห่งความสำเร็จ
10. รื่นรมย์ในทุกกิจกรรมบำเพ็ญ ความสุข ความสำเร็จเป็นผลงานและการประสบความสำเร็จร่วมกัน
สร้างทัศนคติที่ดีร่วมกัน

6. บทสรุป

แนวทางในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้วยการดำเนินรอยตามวิถีแห่งการปฏิบัติของ
พระโพธิสัตว์นั้น ได้สรุปรวมถึงแก่นแท้ของการปฏิบัติและผลลัพธ์ไว้ใน BODHI Model เรียบร้อยแล้ว พร้อมทั้ง
ทั้งวิธีการนำแนวทางการนำองค์ความรู้ไปใช้ ดังที่พระโพธิสัตว์ทุกพระองค์บำเพ็ญบารมีอย่างมีจุดเด่นในแต่ละ
ชาติ หากแต่ในการบำเพ็ญนั้นก็ประกอบไปด้วยการบำเพ็ญบารมีในชาติอื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้จุดเด่นนั้นประสบ
ผลสำเร็จตามปณิธาน BODHI Model จึงเป็นการตอบโจทยว่าการนำแนวทางความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตาม
วิถีพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในมหานิบาตชาดกนั้นสามารถทำได้แบบนั้นนั่นเอง

บรรณานุกรม

- พนัชกร สิมะขจรบุญ. (2558). **ศักยภาพการจัดการความรับผิดชอบต่อสังคมเชิงกลยุทธ์ของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในประเทศไทย**. ปรินญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการประกอบการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2555). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผลิธัมม.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2560). **พระไตรปิฎกฉบับบาลีสยามรัฐ**. เล่มที่ 33. นครปฐม: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- _____. (2556). **พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย**. เล่มที่ 1, 3, 10, 13, 16, 19, 23, 26, 28, 29, 30, 33, 34, 35, 36, 46, 55, 56, 57, 63, 64, 72, 74. พิมพ์ครั้งที่ 7. นครปฐม: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)**.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2524). **ทศบารมีในพุทธศาสนาเถรวาท**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิรุตติปฏิสัมพันธ์ : ความแตกฉานในเชิงวาทกรรมตามที่ปรากฏในมิลินทปัญหา
NIRUTTIPATISAMBHIDĀ: CONSTRUCTING DISCOURSE SKILLS AS DEPICTED
IN THE MILINDAPAÑHĀ

ภูริทัต ศรีอร่าม

Phurithat Sri-aram

สุวิญ รุกสตัย

Suvin Ruksat

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา

บัณฑิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Program in Buddhist Studies,

Graduate School, Mahamakut Buddhist University

E-mail: phurithat2007@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 4 มิถุนายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 18 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 18 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

ผลการวิจัยพบว่าการใช้นิรุตติปฏิสัมพันธ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา สามารถสรุปได้ว่า พระวินัยปิฎก เป็นนิรุตติปฏิสัมพันธ์เพื่อการแสดงธรรมและบัญญัติพระวินัย, พระสุตตันตปิฎก เป็นนิรุตติปฏิสัมพันธ์เพื่อการแสดงแนวทางการปฏิบัติธรรมทุกระดับ มีตามหลักไตรสิกขา และยกเนื้อเรื่องประกอบการแสดงธรรม เป็นต้น, พระอภิธรรมปิฎก เป็นนิรุตติปฏิสัมพันธ์เพื่อการอธิบายสภาวะปรมาตม์ มียกข้อมูลเชิงตรรกะในกถาวัตถุ เป็นต้น, คัมภีร์วิสุทธิมรรค เป็นนิรุตติปฏิสัมพันธ์รูปแบบตั้งคำถามและอธิบายคำตอบด้วยการชี้แจงความหมาย ลักษณะอาการ อาณิสส คฤณและโทษ เป็นต้น, คัมภีร์มงคลทีปนี เป็นนิรุตติปฏิสัมพันธ์อธิบายวิธีปฏิบัติตน ปฏิบัติต่อบุคคล สังคมและการพัฒนาจิต เป็นต้น, อรรถกถาธรรมบท เป็นนิรุตติปฏิสัมพันธ์แบบเล่านิทานแสดงแบบอย่างวิธีปฏิบัติ ประกอบการยกอุปมาเชิงรูปธรรมเปรียบเทียบกับนามธรรม เป็นต้น

การใช้นิรุตติปฏิสัมพันธ์ในคัมภีร์มิลินทปัญหา สรุปได้ 7 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบอธิบายสมมติปรมาตม์ 2) รูปแบบอธิบายสภาวะธรรม 3) รูปแบบอธิบายอาณิสส เป็นวิจยหาระและอธิฐานหาระ 4) รูปแบบใช้ตรรกะ 5) รูปแบบอุปมาอุปมัย 6) รูปแบบใช้อุปกรณ์อธิบาย 7) รูปแบบให้แนวทางปฏิบัติ

การสร้าง ความแตกฉานในวาทกรรมเชิงนิรุตติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในมิลินทปัญหา ด้วยเหตุปัจจัยให้เกิดความแตกฉาน คือ 1) ประเด็นปัญหาที่ยกขึ้นพิจารณา 2) การตรวจสอบค้นคว้าศึกษาความเป็นไปได้ของ

สมมติฐาน 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทิศทางที่เป็นเอกภาพของการแก้ปัญหา 4) การยกตัวอย่างเชิงประจักษ์บนพื้นที่ทดลอง 5) สัมฤทธิผลของวาทกรรม ในรูปแบบ PHUSA Model

คำสำคัญ: นิรุติปฏิบัติสัมภิดา, วาทกรรม, มลทินปัญหา

ABSTRACT

The results showed that Niruttipaṭisambhidā: Constructing Discourse Skills As Depicted In The Milindapañhā. The use of Niruttipaṭisambhidā in the Buddhist scriptures It can be concluded that the Vinaya Pitaka is a nirutti practice for the teaching of the Dharma and the Disciplinary Laws, the Suttantapitaka. It is a nirutti practice for showing the way of dharma practice at all levels. There are according to the threefold principle and raised the subject matter of the Dharma teachings, etc., Abhidhamma Pitaka it is a nirutti practice for explaining the ultimate state. There is a logical information in the object, etc., the Holy Scriptures. It is a form of nirutti practice asking questions and explaining the answer by clarifying the meaning, characteristics, symptoms, virtues, virtues and punishments, etc., auspicious scriptures. It is a nirutti practice explaining how to behave. Treat people Society and mental development, etc., commentary on the Dharma chapter It is a nirutti practice in a storytelling style, showing a model of practice. Including raising concrete metaphors, comparing abstracts, etc.

The use of the Niruttipaṭisambhidā that appears in the scriptures of Milindapañhā the Summarize 7 patterns, namely 1) the form explaining the assumption of the supreme reality, 2) the form explaining the Dharma, 3) the form explaining the virtues. 4) Logical style 5) Metaphor style 6) Explanatory style 7) Guidelines style

Creating a distinction in the nirutistic discourse that appears in the Milindapañhā the reasons for the dissimilarity were 1) the issues raised for consideration 2) the investigation of the feasibility of the hypothesis 3) the exchange of knowledge in the unified direction of the problem solving 4) the rational example. Manifested on the experimental area. 5) The fulfillment of the discourse in the form of the PHUSA Model.

Keywords: Niruttipaṭisambhidā, Discourse, Milindapañhā.

1. บทนำ

การศึกษาเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาของผู้สนใจใฝ่รู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์กับตนเอง และถ่ายทอดความรู้นั้นให้เป็นประโยชน์กับผู้อื่น การเรียนรู้เพื่อใช้กับตนเองจะผ่านกระบวนการจดจำให้ถูกต้องและพิจารณาไตร่ตรอง นำมาทดลองใช้กับตนเองจนได้ผลตามต้องการแล้วมีใจคิดเอื้อเพื่อแผ้วแผ่ ต้องการถ่ายทอดให้กับผู้อื่น จึงหาวิธีการสื่อสารเพื่อให้ผู้รับฟังเข้าใจตามที่ตนต้องการจะสื่อสาร ปัญหาสำหรับการสื่อสาร

ถ่ายทอดธรรมะที่มีความละเอียดลึกซึ้งซึ่งทำให้การสื่อสารไม่สำเร็จผล ทักษะความไม่ชำนาญในการใช้ภาษา ซึ่งเป็นสื่อที่ใช้ส่งสารเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้การถ่ายทอดธรรมะไม่สมประสงค์

มนุษย์จะเข้าใจกันและกันได้ด้วยการสื่อสาร การสื่อสารมีหลายรูปแบบ ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ความรู้ก็เป็นพลังอำนาจประการหนึ่ง ที่ถ่ายทอดออกมาด้วยภาษาเขียน เป็นตำรา ความรู้ที่ชำนาญด้วยการพูด ถ่ายทอดออกมาด้วยวาจากรรม

คำว่า วาจากรรม ไม่มีการให้ความหมายโดยตรงในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีปรากฏคำว่า วาจาศาสตร์ เป็นศิลปะการใช้ถ้อยคำสำนวนให้สำเร็จผลตามความมุ่งหมาย และคำว่า วาจาศิลป์ เป็นการใช้ถ้อยคำให้ประทับใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1111) วาจากรรมในภาษาอังกฤษตรงกับคำว่า discourse ซึ่งเกี่ยวข้องกับทฤษฎีของมิเชล ฟูโก้ (Michel Foucault) มีความหมายในลักษณะว่า วาจากรรมเป็นการสร้างความรู้ การผลิตความรู้หรือการนิยามความรู้บางอย่างขึ้นมาเพื่อให้มีอำนาจในการกำหนดความจริง (บล็อก OKnation, [ออนไลน์]) แต่ก็เป็นไปในเชิงการจำกัดเสรีภาพส่วนหนึ่ง ส่วนฮาเบอร์มาสพยายามเสนอทฤษฎีว่า ด้วยพื้นที่สาธารณะที่ยื่นหยัดในอุดมคติของการพูดคุยอย่างมีเหตุผลโดยเสรีระหว่างคนที่เท่าเทียมกัน (ฟินเลย์สัน เจมส์ กอร์ดอน, 2559: 44) โดยจะสอดคล้องกับการสนทนาระหว่างพระนาคเสนกับพระเจ้ามิลินท์ที่มีข้อตกลงรูปแบบการสนทนาว่าเป็นการถามตอบปัญหาระหว่างบัณฑิตอย่างมีอิสระและเท่าเทียมกันซึ่งไม่มีอำนาจของความเป็นพระราชามาเกี่ยวข้อง ผลของการโต้เถียงของพระยามิลินท์และพระนาคเสน ทำให้มีการบันทึกเป็น คัมภีร์มิลินทปัญหา เป็นคัมภีร์ทางประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการแสดงวาจาที่มีการยอมรับในเหตุผลของกันและกัน

ความสำคัญของการพัฒนาเพื่อเป็นผู้ชำนาญในการใช้วาจากรรม จากการสำรวจข้อมูลรายงานการวิจัยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ พบว่า พระสอนศีลธรรมสอบตกในเรื่องการสอนวิชาพระพุทธศาสนาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ด้านการวัดผลและประเมินผล พระสอนศีลธรรมมีจำนวนน้อยที่ใช้วิธีการสอน วิธีการใช้สื่อและการวัดผลประเมินผลที่หลากหลายซึ่งเมื่อศึกษาข้อมูลที่ลึกลงไป พบว่า พระสอนศีลธรรมในปัจจุบันขาดความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับสมรรถนะ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553: 7) และผลการดำเนินการบริหารด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้านศักยภาพครูพระ พบว่า ยังไม่ค่อยประสบความสำเร็จมากนัก เนื่องจากพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเฉพาะพระที่มีคุณวุฒินักธรรมชั้นเอก, เปรียญธรรม 3 ประโยคและปริญาตรีด้านพระพุทธศาสนาซึ่งในภาพรวมเป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนา แต่ยังคงขาดประสบการณ์ในด้านการถ่ายทอดหรือเทคนิคการเรียนการสอน ขาดเทคนิคการถ่ายทอด การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคนิคการเรียนรู้ซึ่งเป็นวิทยาการที่สำคัญที่จะสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีมีศีลธรรมจริยธรรมได้ รวมทั้งยังขาดการพัฒนาสมรรถนะหรือขีดความสามารถในการสอนและการนำปฏิบัติธรรมอย่างเป็นระบบ (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2559: 16) ทำให้เห็นปัญหาของพระสงฆ์หรือผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนายังไม่มีความชำนาญในการอธิบายคำสอนธรรมะหรือปรากฏการณ์ให้ผู้ฟังเข้าใจได้ชัดเจน

นักการศึกษาหรือนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ยังมีการอธิบายธรรมะผิดประเด็น อธิบายธรรมะไม่ชัดเจนเป็นอัตโนมัติ วิธีนำเสนอไม่น่าสนใจ การใช้ถ้อยคำโดยไม่เคารพในธรรมชาติทักษะในการอธิบายปรากฏการณ์ และความไม่เข้าใจวัฒนธรรมการสื่อสารในท้องถิ่นแตกต่างกัน

สมรรถนะของผู้สอนทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความแตกฉานในภาษา มีความรู้ในศัพท์ ถ้อยคำบัญญัติและภาษาต่างๆ มีความสามารถใช้คำพูดชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจและเห็นตามได้ เรียกว่า นิรุติบัญญัติเป็นความสามารถในการสื่อสารด้วยทักษะความรู้ด้านภาษา เพื่อแสดงความรู้ความเข้าใจให้ความหมายหรืออรรถอันเป็นลักษณะของผลและหลักธรรมอันเป็นลักษณะของเหตุ เป็นสิ่งที่น่าสนใจนำมาศึกษาเพื่อหาวิธีการสร้างหรือพัฒนาความสามารถในการสื่อสารความเข้าใจเหตุผลที่เป็นนามธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรมได้ชัดเจน โดยเฉพาะการส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีทักษะด้านการสื่อสารเป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: ฉ)

ต้นแบบแห่งการสร้างความแตกฉานในวาจาธรรมเชิงนิรุติบัญญัติ มีปรากฏรูปแบบในคัมภีร์ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค ซึ่งเป็นผลงานแนวอภิธรรมของท่านพระสารีบุตร อัครสาวกเบื้องขวาของพระพุทธเจ้า ถือว่าเป็นปกรณัมทางกัมมัฏฐานเล่มแรกของพระพุทธศาสนา ที่นอกจากพระไตรปิฎกอันเป็นพระพุทธพจน์โดยตรง (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: 7) ด้วยความหมายคำว่าปฏิสัมภิทามรรค คือ ธรรมที่เป็นมรรค คือ เป็นอุบายเครื่องบรรลุปฏิสัมภิทาเหล่านั้น อธิบายเพิ่มเติมว่า พระธรรมเทศนาที่พระบรมศาสดาได้ทรงแสดงไว้โดยประเภทต่างๆ จำแนกออกเป็นหลายประเภทย่อมยังความแตกฉานในปฏิสัมภิทาญาณให้เกิดขึ้น แก่พระอริยบุคคลทั้งหลายผู้สดับอยู่ และย่อมเป็นปัจจัยต่อความแตกฉานในปฏิสัมภิทาญาณสำหรับปุถุชนทั้งหลายต่อไป (พระมหานามเถระ รจนา, 2559: 3) โดยลักษณะเป็นอุเทศ คือ ยกบทตั้งแสดงและนิเทศ คือ คำชี้แจงอธิบาย หรือถ้ามีย้อนขยายความซ้อนเข้าไปอีกเรียกว่าปฏินิเทศ ดังมีปรากฏในมหานิเทศ ซึ่งเป็นผลงานของพระสารีบุตรเช่นเดียวกัน

คัมภีร์ที่มีลักษณะตั้งบทอุเทศหรือหัวข้อคำถามขึ้นมาแล้วดำเนินการตอบคำถามหรือนิเทศ และมีการย้อนขยายความซ้อนเข้าไปอีกที่เรียกว่าปฏินิเทศ ดังปรากฏในคัมภีร์เนตติปกรณ์ของพระมหากัจจายนะได้แสดงไว้ กล่าวถึงหระ 16 อันเป็นวิธีวิจัยสูตร คือ พระพุทธพจน์ด้วยพยัญชนะ และนยะ 3 (คือ นันทิยาวิภูษณียติปุกลนัย สีหวิกกีฬิตนัย) เป็นอรรถะคือความหมายของสูตรคือพระพุทธพจน์ เป็นต้น (มูลนิธิภูมิพโลภิกขุ, 2548: 2) ในคัมภีร์กถาวัตถุที่พระโมคคัลลีสบุตรติสสเถระแต่งขยายไว้ในคราวสังคายนาครั้งที่ 3 (อภิ.ก. 37/1/1) และในคัมภีร์วิสุทธิมรรคของพระพุทธโฆษาจารย์ ที่ดำเนินเรื่องด้วยการตั้งคำถามและอธิบายตอบคำถามอันเป็นภาพรวมเกี่ยวกับหลักปฏิบัติในไตรสิกขา เป็นต้น

ลักษณะการถามตอบในมิลินทปัญหาเป็นแบบปริปัจฉา คือ การสอบถาม, การซักไซ้, การซักกรอบ สอบถามให้ได้ความชัดเจน, การค้นคว้า, การสืบค้นหาความรู้; มักมากู้กับ อุเทศ เมื่ออธิบายสั้นๆ อุเทศ ได้แก่ พระบาลี คือ พุทธพจน์ ที่ยกขึ้นเป็นบทตั้ง, การบอกพุทธพจน์ปริปัจฉา ได้แก่ อรรถกถา, การเรียนความหมายของพุทธพจน์นั้น เป็นต้น และเป็นลักษณะปฏิบัติปัญญายากรณีปัญหาอีกส่วนหนึ่ง คือ ปัญหาที่ย้อนถามแล้วจึงอธิบายแก้ไข เป็นต้น (วิสุทธิ. 1/1)

การตอบปัญหาแบบปริศนาหรือแบบปฏิญาณพยากรณ์ มีปรากฏในเทวตาสังยุต ที่พระพุทธเจ้าทรงตอบปัญหาแก่เทวดา ในจุฬินเทศ พระพุทธองค์ทรงตอบปัญหาศิษย์ของพราหมณ์พาวรี และการสนทนาถามตอบที่มีลักษณะใกล้เคียงกับมิลินทปัญหา คือ ปายาสีราชัญญสูตร เป็นการสนทนาถามตอบปัญหาหว่าพระกুমารกัสสปะและพระเจ้าปายาสี เช่น พระเจ้าปายาสีถามตามความเห็นของตนว่า โลกหน้าไม่มี สัตว์ผู้ใดเกิดไม่มี ผลกรรมดีกรรมชั่วไม่มี พระกুমารกัสสปะปฏิญาณ ย้อนถามว่า พระจันทร์และพระอาทิตย์อยู่ในโลกนี้หรือโลกหน้า เป็นเทวดาหรือเป็นมนุษย์ ? พระเจ้าปายาสีตอบว่า อยู่ในโลกหน้า เป็นเทวดา พระกুমารกัสสปะจึงสรุปว่า โลกหน้ามี สัตว์ผู้ใดเกิดมี ผลกรรมดีกรรมชั่วมี เป็นต้น

การสื่อสารด้วยหลักการทางภาษาหรือนิรุติศาสตร์ของพระกুমารกัสสปะและพระนาคเสนเถระ แสดงให้เห็นนิรุติปฏิสัมพันธ์ อันเป็นคุณลักษณะหนึ่งในปฏิสัมพันธ์ 4 เป็นทักษะความรู้ด้านภาษาที่ใช้ประกอบกับทักษะแห่งวาทกรรมของพระนาคเสน เพื่อการอธิบายตอบคำถามของพระยามิลินท์ ซึ่งมีปรากฏในคัมภีร์มิลินทปัญหา โดยคัมภีร์นี้มีลักษณะเด่น คือ การอธิบายหลักธรรมคำสอนที่เป็นนามธรรมให้เข้าใจเป็นรูปธรรมได้ชัดเจน ด้วยวิธีการยกตัวอย่างแบบอุปมาอุปมัย เป็นการใช้องค์ความรู้ทางภาษาหรือนิรุติศาสตร์ เพื่อการสื่อสารสภาวะนามธรรมอันเป็นสิ่งที่สุมลุ่มลึกซึ่งเข้าใจยากให้เข้าใจง่ายชัดเจนถูกต้องตามความหมายของหลักธรรม ผู้วิจัยจึงสนใจใช้แนวทางการตอบปัญหาที่ปรากฏในมิลินทปัญหามาส่งเสริมกระบวนการสร้างทักษะเชิงนิรุติศาสตร์เพื่อความเป็นผู้ชำนาญในการอธิบายคำสอน ธรรมะหรือปรากฏการณ์ให้ผู้ฟังเข้าใจ

นิรุติปฏิสัมพันธ์สามารถทำให้การอธิบายขยายเหตุ ผลและมีความฉะไวของการนำเสนอได้เป็นอย่างดี จึงมีความสำคัญต่อพระภิกษุหรือพุทธบริษัทผู้มีความรู้ในพระพุทธศาสนาที่ต้องการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ให้ผู้สนใจได้เข้าใจตามความเป็นจริงอย่างเหมาะสมกับอัธยาศัย ตามความสงสัยหรือตามความสนใจของตน ผู้ที่สามารถนำหลักการของนิรุติปฏิสัมพันธ์มาใช้ให้สมบูรณ์ได้ จะเป็นผู้ชำนาญในการอธิบายคำสอน ธรรมะหรือปรากฏการณ์ให้ผู้ฟังเข้าใจ และเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำให้สามารถรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนาได้ยาวนานสืบไปได้

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้นทำให้สามารถศึกษานิรุติปฏิสัมพันธ์: ความแตกฉานในเชิงวาทกรรมตามที่ปรากฏในมิลินทปัญหา โดยศึกษานิรุติปฏิสัมพันธ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา นิรุติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในมิลินทปัญหา ทำให้สามารถสร้างความแตกฉานในเชิงวาทกรรมตามแนวนิรุติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในมิลินทปัญหา และนำเสนอแนวทางและองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความแตกฉานในเชิงวาทกรรมตามแนวนิรุติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในมิลินทปัญหาได้

1. โจทย์การวิจัย

1. นิรุติปฏิสัมพันธ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร ?
2. นิรุติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในมิลินทปัญหาเป็นอย่างไร ?
3. การสร้างความแตกฉานในวาทกรรมเชิงนิรุติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในมิลินทปัญหาเป็นอย่างไร ?

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษานิรุตติปฏิสัมพันธ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
- 2 เพื่อศึกษานิรุตติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในคัมภีร์มิลินทปัญหา
- 3 เพื่อสร้างความแตกฉานในวาทกรรมเชิงนิรุตติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในมิลินทปัญหา
- 4 เพื่อนำเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การสร้าง ความแตกฉานในวาทกรรมเชิงนิรุตติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในมิลินทปัญหา”

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Qualitative Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลสำคัญเป็นหลัก ดำเนินการวิจัยโดยศึกษาค้นคว้าเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ปรากฏตามคัมภีร์ปกรณ์วิเสสมิลินทปัญหา พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ที่เกี่ยวกับนิรุตติปฏิสัมพันธ์และเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่นักวิชาการทางพุทธศาสนาแต่งขึ้น ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการสร้างทักษะความแตกฉานในวาทกรรมเชิงนิรุตติปฏิสัมพันธ์ จำนวน 13 รูป/คน และการเสวนากลุ่ม (Focus group) จำนวน 7 รูป/คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ คัมภีร์ปกรณ์วิเสสมิลินทปัญหา พระไตรปิฎกและเอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ อรรถกถา ฎีกา ที่เกี่ยวกับนิรุตติปฏิสัมพันธ์และเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ
3. บูรณาการข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อ 1 และข้อ 2 ด้วยกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นที่ศึกษารวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 รูป/คน และการเสวนากลุ่ม (Focus group) จำนวน 7 รูป/คน
4. นำเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การสร้าง ความแตกฉานในวาทกรรมเชิงนิรุตติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในมิลินทปัญหา”

4. ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การใช้นิรุตติปฏิสัมพันธ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเป็นการใช้ภาษาเพื่ออธิบายให้เข้าใจข้อมูลในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นส่วนมาก คำว่า นิรุกติ หมายถึง ภาษา, คำพูด และนิรุกติศาสตร์ คือ วิชาว่าด้วยที่มาและความหมายของคำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 637) คำว่า นิรุตติปฏิสัมพันธ์ หมายถึง ปัญญาอันแตกฉานในนิรุตติ คือ ความเข้าใจในภาษา รู้จักใช้ถ้อยคำพูดอธิบายให้คนเข้าใจ ขยายความว่าความรู้ในโวหารแห่งภาษาอันกล่าวถึงอรรถและธรรมะหรือความรู้ในการกล่าวธรรมนิรุตติที่เปล่งถึงสภาวะนิรุตติอันเป็นโวหารที่ไม่ผิดเพี้ยนว่า นี่เป็นสภาวะนิรุตติ นี่มิใช่สภาวะนิรุตติ (พระมหานามเถระ รจนา, 2559: 3-9)

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับนิรุตติในการนำไปใช้ คือ วาทกรรม ประกอบด้วยคำว่า วาท แปลว่า คำพูด, ถ้อยคำ, ลัทธิ, ความเห็น และอธิบายคำว่า วาทศาสตร์ หมายถึง วิชาว่าด้วยศิลปะในการใช้ถ้อยคำสำนวนโวหารให้ได้ผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย, คำว่า วาทกรรม แปลมาจากคำว่า discourse แนวคิดเรื่องวาทกรรมที่นักวิชาการไทยนำมาเผยแพร่ราว พ.ศ. 2524-2525 เป็นของมิเชล ฟูโก้ (Michel Foucault) ซึ่งพยายามเชื่อมโยงเรื่องสำคัญ 3 เรื่องเข้าด้วยกันนั่นคือ ความรู้ อำนาจและความจริง กล่าวโดยรวมๆ ได้ว่าวาทกรรมเป็นการสร้างความรู้ การผลิตความรู้หรือการนิยามความรู้บางอย่างขึ้นมาเพื่อให้มีอำนาจในการกำหนดความจริง

ส่วนฮาเบอร์มาสพยายามเสนอทฤษฎีว่าด้วยพื้นที่สาธารณะที่ยื่นหยัดในอุดมคติของการพูดคุยอย่างมีเหตุผลโดยเสรีระหว่างคนที่เท่าเทียมกัน (ฟินเลย์สัน เจมส์ กอร์ดอน, 2559: 44) โดยอ้างความสมเหตุสมผลมี 3 ประเภท ได้แก่ เพื่อความจริง เพื่อความถูกต้องและเพื่อความจริงใจ

การใช้วาทกรรมที่ประกอบด้วยถ้อยคำสำนวนโวหารให้ได้ผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย จะต้องประกอบด้วยการใช้เหตุผลมาสนับสนุนข้อมูลด้วยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อใช้สื่อสารให้เกิดความรู้ในการสนทนาถามตอบ โดยหลักการทางพระพุทธศาสนาใช้วิธีการแบบวิรัชชวาท ซึ่งแสดงระบบความคิดที่เป็นแบบของพระพุทธศาสนา เป็นการมองและแสดงความจริงโดยแยกแยะออกให้เห็นแต่ละแง่แต่ละด้านครอบคลุมทุกด้าน ในทางปรัชญากล่าวถึงหลักภาษวิธีที่ใกล้เคียงกับวิรัชชวาทแต่เป็นแบบเฉพาะของนักปรัชญาแต่ละท่านและการสนทนาถามตอบที่จะนำไปสู่บทสรุปร่วมกันก็จะต้องมีข้อตกลงหรือเกณฑ์เพื่อระบุประเด็นสนทนาให้ชัดเจน

สิ่งสำคัญในการสนทนาถามตอบอย่างมีเหตุผลและได้ข้อสรุป คือ ข้อตกลงการสนทนาถามตอบให้อยู่ในประเด็นเดียวกัน โดยใช้หลักของการวิภาค (Division) ตามหลักตรรกศาสตร์ (Logic) โดยวิภาคหรือการแบ่งเป็นวิธีที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้ทราบประเด็นหรือสิ่งที่กำลังแบ่งออกได้ชัดเจนแจ่มแจ้งมากขึ้นไม่คลุมเครือ (จางงศ์ทองประเสริฐ, 2538: 93-105)

ปฏิสัมพันธ์ของพระอริยะย่อมผ่องใสด้วยเหตุ 5 ประการ คือ 1) ด้วยอริคม (การบรรลु) 2) ด้วยปริยัติ (การเล่าเรียน) 3) ด้วยสวณะ (การฟัง) 4) ด้วยปริพุจฉา (การไต่ถาม) 5) ด้วยบุพพโยคะ (การประกอบความเพียรบรรลุ), ผู้ที่เคยเป็นพระโยคาวจรมาก่อนย่อมผ่องใส และเหตุ 3 ประการใน 5 ประการที่กล่าวแล้วเป็นปัจจัยที่มีกำลัง เป็นเหตุที่มีกำลังแห่งความแตกฉาน คือ 1) การเรียนปริยัติ 2) การสดับฟัง 3) การสอบถาม (พระมหานามเถระ รจนา, 2559: 3-9)

ประเด็นที่น่าสนใจซึ่งเป็นแนวทางการฝึกฝนสำหรับบุุคคลทั่วไปเพื่อเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดความแตกฉาน คือ การศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟัง และการสนทนาสอบถาม ในคัมภีร์กล่าวถึงการศึกษาในพระพุทธพจน์ชื่อว่าปริยัติ ส่วนการสนทนาถามตอบของพระนาคเสนและพระเจ้ามลิந்த จะไม่ได้มีข้อมูลปริยัติในพระพุทธพจน์เพียงอย่างเดียว พระนาคเสนจะมีความรู้บริบททางสังคมร่วมด้วย เช่น เรื่องธรรมชาติของพืช สัตว์ อุปกรณ์การใช้สอยในชีวิต อาชีพในสังคม เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อมูลที่พระนาคเสนนำมาประกอบการยกอุปมาอุปมัย เป็นต้น ดังนั้น การศึกษาเล่าเรียนปริยัติควรจะต้องศึกษาให้รอบรู้ทั้งพระพุทธพจน์และวิชาการทางโลกประกอบด้วยเพื่อเป็นประโยชน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ได้ผลดียิ่งขึ้นตามแนวทางแห่งความรู้ของพระนาคเสนเป็นตัวอย่าง

นิรุตติปฏิสัมพันธ์เป็นปัญญาอันแตกฉานหรือความเข้าใจในภาษา จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ การเผยแผ่หลักธรรมคำสอน งานเผยแผ่พระพุทธศาสนา การแสดงพระธรรมเทศนา ร่วมทั้งการผลิตผลงานถ่ายทอดความรู้ด้วยตัวอักษรเพื่อสื่อสารให้เข้าใจครบถ้วน เป็นประโยชน์ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา

ต้นแบบแห่งการสร้างแตกฉานในวาทกรรมเชิงนิรุตติปฏิสัมพันธ์ มีปรากฏรูปแบบในคัมภีร์ขุททกนิกาย ปฏิสัมพันธ์มรรค ซึ่งเป็นผลงานแนวจริยธรรมของท่านพระสารีบุตร, พระธรรมเทศนาที่พระบรมศาสดาได้ทรงแสดงไว้โดยประเภทต่างๆ จำแนกออกเป็นหลายประเภทย่อมยังความแตกฉานในปฏิสัมพันธ์ญาณให้เกิดขึ้น แก่พระอริยบุคคลทั้งหลายผู้สดับอยู่ และย่อมเป็นปัจจัยต่อความแตกฉานในปฏิสัมพันธ์ญาณสำหรับปุถุชนทั้งหลายต่อไปได้ พระพุทธองค์ทรงใช้วิธีการสื่อสารด้วยรูปแบบการใช้ภาษาที่หลากหลายประกาศพระพุทธศาสนาตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎกและคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

การใช้นิรุตติปฏิสัมพันธ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เมื่อรวบรวมประเด็นแต่ละคัมภีร์สามารถสรุปได้ว่า พระวินัยปิฎก เป็นนิรุตติปฏิสัมพันธ์เพื่อการแสดงธรรมและบัญญัติพระวินัย, พระสุตตันตปิฎก เป็นนิรุตติปฏิสัมพันธ์เพื่อการแสดงแนวทางการปฏิบัติธรรมทุกระดับ มีตามหลักไตรสิกขา และยกเนื้อเรื่องประกอบการแสดงธรรม เป็นต้น, พระอภิธรรมปิฎก เป็นนิรุตติปฏิสัมพันธ์เพื่อการอธิบายสภาวะปรมาตม มียกข้อมูลเชิงตรรกะในกถาวัตถุ เป็นต้น, คัมภีร์วิสุทธิมรรค เป็นนิรุตติปฏิสัมพันธ์รูปแบบตั้งคำถามและอธิบายคำตอบด้วยการชี้แจงความหมาย ลักษณะ อาการ อาณิสส คุณและโทษ เป็นต้น, คัมภีร์มงคลทิปนี เป็นนิรุตติปฏิสัมพันธ์อธิบายวิธีปฏิบัติตน ปฏิบัติต่อบุคคล สังคมและการพัฒนาจิต เป็นต้น, อรรถกถาธรรมบท เป็นนิรุตติปฏิสัมพันธ์แบบเล่านิทานแสดงแบบอย่างวิธีปฏิบัติ ประกอบการยกอุปมาเชิงรูปธรรมเปรียบเทียบกับนามธรรม เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การใช้นิรุตติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในคัมภีร์มิลินทปัญหา มีรูปแบบของภาษาในการตอบปัญหาหลากหลาย ทั้งการถามการตอบการยกเหตุผลอธิบายเชิงอุปมาอุปมัย มีปรากฏเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของคัมภีร์มิลินทปัญหาและเป็นที่นิยมในการทำความเข้าใจศึกษาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งมีลีนทปัญหา เป็นคัมภีร์ที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักและได้รับการยกย่องว่าเป็นคัมภีร์ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในด้านเนื้อหาสาระที่สอดคล้องตามบาลีพระไตรปิฎกและด้านอรรถรสแห่งวรรณคดีเป็นบันทึกคำสนทนาโต้ตอบปัญหาธรรม ระหว่างพระนาคเสนกับพระยามิลินท์

มิลินทปัญหาเป็นคัมภีร์ลักษณะวรรณคดีพระพุทธศาสนาเล่มแรกในยุคหลังพุทธปรินิพพานที่มีหลักฐานมาถึงปัจจุบัน ประกอบด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีคุณค่าด้านเนื้อหาสอดคล้องพระไตรปิฎกและในด้านอรรถรสแห่งวรรณคดีบาลี เป็นคัมภีร์อธิบายพุทธปรัชญาที่มีการดำเนินเรื่องชวนติดตาม มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาด้วยเนื้อหาครอบคลุมหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา สังคมให้การยอมรับ มีความน่าเชื่อถือเชิงวิชาการ มีการแปลถ่ายทอดหลายภาษา มีข้อมูลสอดคล้องเชิงประวัติศาสตร์และเป็นแหล่งอ้างอิงของคัมภีร์รุ่นหลัง

โครงสร้างของคัมภีร์มิลินทปัญหาเป็นการแต่งในลักษณะของการถามตอบปัญหา มี 3 ลักษณะ คือ 1) คำถามธรรมดา 2) คำถามปัญหาเงื่อนไขเดียว 3) คำถามปัญหาสองเงื่อนไข เนื้อหาแบ่งออกเป็น 6 กัณฑ์ คือ 1) ปุพพโยกกัณฑ์ ว่าด้วยบุพพกรรมและประวัติของพระนาคเสนเถระและพระเจ้ามิลินท์ 2) มิลินทปัญหากัณฑ์ ว่าด้วยปัญหาเงื่อนไขเดียว 3) ลักษณะปัญหากัณฑ์ ว่าด้วยปัญหาลักษณะแห่งธรรมต่างๆ 4) เมณฑกปัญหากัณฑ์

ว่าด้วยปัญหา 2 เจื่อน 5) อนุมาณปัญหากัณท์ ว่าด้วยปัญหาที่รู้โดยอนุมาณ 6) โอปัมมปัญหากัณท์ ว่าด้วยปัญหาที่พึงทราบด้วยข้ออุปมา รวมปัญหาทั้งหมด 244 ข้อ (พระติปิฎกจุฬายเถระ รจนา, 2559: 13-3)

ประโยชน์ในการนำนิรุตติปฏิสัมพันธ์ในคัมภีร์มิลินทปัญหาไปใช้สามารถจำแนกได้ว่า 1) เป็นแบบอย่างในการตอบปัญหา หรือแก้ไขข้อสงสัยให้เข้าใจหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นประโยชน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ 2) เป็นเอกสารหลักฐานในลักษณะวรรณกรรมจึงเป็นแบบอย่างในการผลิตผลงานทางพระพุทธศาสนาในลักษณะเอกสารสิ่งพิมพ์ ซึ่งสามารถคัดลอกหรือแปลเป็นภาษาอื่นและรักษาสืบทอดเป็นเวลานานได้ 3) เป็นแบบอย่างวิธีการอธิบายหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาที่ละเอียดลึกซึ้งให้เข้าใจได้ง่ายด้วยการใช้อุปมาอุปมัย ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของคัมภีร์มิลินทปัญหา จึงเป็นตัวอย่างที่สามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ได้หลากหลาย

นิรุตติปฏิสัมพันธ์ในคัมภีร์มิลินทปัญหา สามารถจัดด้วยวิธีการสังเคราะห์ลักษณะปัญหาทั้งหมดได้จำนวน 10 รูปแบบ คือ 1) ถามปฏิภาณตอบแบบภาษาคนภาษาธรรม สอดคล้องกับวิภัตติหาระและวิจยหาระในเนตติปกรณ์ (มูลนิธิภูมิพโลภิกขุ, 2548: 8-12) 2) ถามความเห็นตอบแบบแสดงสภาวะธรรม สอดคล้องกับวิภัตติหาระในเนตติปกรณ์ 3) ถามข้อสงสัยตอบแบบอธิบายอานิสงส์ สอดคล้องกับวิจยหาระและอธิฐานหาระในเนตติปกรณ์ 4) ถามข้อสงสัยและปฏิภาณตอบแบบยกข้อมูลเสริมตรรกะ สอดคล้องกับวิจยหาระในเนตติปกรณ์ 5) ถามข้อสงสัยตอบแบบอุปมาอุปมัยธรรมนามธรรม สอดคล้องกับปริกขารหาระในเนตติปกรณ์ 6) ถามข้อสงสัยตอบแบบสภาวะปรมาตม์และย้อนถาม สอดคล้องกับยุตติหาระในเนตติปกรณ์ 7) ถามข้อสงสัยตอบแบบยกเหตุผลอิงตรรกะ สอดคล้องกับยุตติหาระและวิภัตติหาระในเนตติปกรณ์ 8) ถามข้อสงสัยตอบแบบใช้อุปกรณ์อธิบาย สอดคล้องกับยุตติหาระในเนตติปกรณ์ 9) ถามข้อสงสัยตอบแบบสภาวะปรมาตม์ สอดคล้องกับปริกขารหาระและจตุพหุหาระในเนตติปกรณ์ 10) ถามข้อสงสัยตอบแบบอุปมาอุปมัยเทียบรูปนามและยกตัวอย่าง สอดคล้องกับเทศนาหาระในเนตติปกรณ์ สามารถรวบรวมสรุปเป็นรูปแบบการถามตอบได้ 7 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบอธิบายสมมุติปรมาตม์ 2) รูปแบบอธิบายสภาวะธรรม 3) รูปแบบอธิบายอานิสงส์ 4) รูปแบบใช้ตรรกะ 5) รูปแบบอุปมาอุปมัย 6) รูปแบบใช้อุปกรณ์อธิบาย 7) รูปแบบให้แนวทางปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การศึกษาคัมภีร์มิลินทปัญหาในด้านเกี่ยวกับนิรุตติปฏิสัมพันธ์ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างความแตกฉานในวาทกรรมตามคัมภีร์มิลินทปัญหาเชิงนิรุตติปฏิสัมพันธ์ สามารถแบ่งประเด็นสรุปได้ดังนี้

1. การใช้คำประกอบวาทกรรมเพื่อสร้างความแตกฉานในมิลินทปัญหา

การใช้คำประกอบวาทกรรมได้แบ่งประเด็นอธิบายเป็นการใช้คำในวาทกรรมเชิงตรรกะลักษณะการยกเหตุผลและการใช้คำในวาทกรรมเชิงเวทิลักษณะการถามตอบดังนี้

1) การใช้คำในวาทกรรมเชิงตรรกะ องค์ประกอบของการใช้คำในวาทกรรมเชิงตรรกะประกอบด้วย (1) การใช้คำเพื่อตั้งคำถาม ตอบคำถาม คำอุปมาและสร้างบทสรุป (2) มีประเด็นหรือหัวข้อธรรมที่ชัดเจนในการสนทนา (3) มีเหตุผลการอธิบายถูกต้องตรงประเด็นอย่างสมเหตุสมผล (4) ยกอุปมาเปรียบเทียบกับประเด็นที่เข้าใจง่ายเพื่ออธิบายประเด็นที่เข้าใจยาก (5) ได้บทสรุปเป็นความรู้ความเข้าใจร่วมกัน

2) การใช้คำในวาทกรรมเชิงเวทิลละ องค์ประกอบของการใช้คำในวาทกรรมเชิงเวทิลละประกอบด้วย (1) การใช้คำเพื่อตั้งคำถาม ตั้งบทแย้ง ยกอุปมาและสร้างบทสรุป (2) มีประเด็นหรือหัวข้อธรรมที่ชัดเจนในการสนทนาถามตอบ (3) การสนทนาถามตอบแยกระดับความยากง่ายได้ชัดเจน (4) การสนทนาถามตอบต่อเนื่องจนหมดความสงสัย (5) มีความเข้าใจเทียบเคียงเปรียบเทียบประเด็นด้านรูปธรรมกับนามธรรม (6) ได้บทสรุปเป็นความรู้ความเข้าใจร่วมกัน

2. การยกเหตุผลสนับสนุนเพื่อสร้างความแตกฉานในมิลินทปัญหา

การยกเหตุผลสนับสนุนเพื่อสร้างความแตกฉานได้อธิบายไว้บ้างแล้วในการใช้คำแสดงเหตุและการใช้คำแสดงผลเพื่อประกอบการยกเหตุผลสนับสนุนในลักษณะของการยกอุปมาอุปมัยเพื่ออธิบายสภาวะนามธรรมให้เข้าใจด้วยอุปมาเชิงรูปธรรม โดยอาศัยการคิดเทียบเคียงเปรียบเทียบเชิงเหตุผลเพื่อยกเหตุผลสนับสนุนอย่างสมเหตุสมผล เนื้อหาข้อมูลที่จะนำมาประกอบการยกอุปมาอุปมัยจะต้องมีปรากฏอยู่ในบริบทของสังคมในยุคสมัยนั้นซึ่งเป็นข้อมูลที่คู่สนทนาถามตอบได้รับรู้และเข้าใจร่วมกันด้วย เพื่อให้สามารถยกอุปมาจากเนื้อหาเรื่องราวอันเป็นรูปธรรมที่เข้าใจชัดเจนในยุคสมัยมาเทียบเคียงเปรียบเทียบสภาวะนามธรรมได้ตรงประเด็นในกรอบของเนื้อหาที่กำลังสนทนา เพื่อให้ได้บทสรุปเป็นความรู้ความเข้าใจร่วมกันที่คลายความสงสัยและยอมรับในเหตุผลที่ยกมาสนับสนุนการสนทนาถามตอบได้ในที่สุด สามารถแยกประเด็นสรุปได้ดังนี้

(1) การคิดเทียบเคียงเพื่อยกเหตุผลสนับสนุน เป็นการยกอุปมาอุปมัยประกอบการอธิบายขยายความ จะมีลักษณะการพิจารณาเทียบเคียงเปรียบเทียบประเด็นคำถาม เนื้อหาที่จะตอบตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คัดเอาข้อมูลความรู้ประสบการณ์ที่คู่สนทนาเข้าใจเชิงรูปธรรมหรืออธิบายให้เข้าใจเป็นรูปธรรมได้ และการเชื่อมโยงข้อมูลเชิงรูปธรรมเทียบเคียงกับข้อมูลตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาหรือเชิงนามธรรมที่จะนำมาตอบคำถามให้สอดคล้องลงตัวมากที่สุด

(2) การรู้บริบทในสังคมเพื่อยกเหตุผลสนับสนุน โดยองค์ประกอบการยกอุปมาอุปมัยที่สำคัญ คือ การรู้ข้อมูลบริบทของสังคมในยุคสมัยนั้น ซึ่งเป็นความรู้ที่คู่สนทนาสามารถสอบถามทบทวนให้เข้าใจตรงกันได้

(3) ความเข้าใจร่วมกันที่ยอมรับเหตุผล การยอมรับในเหตุผลจากการยกอุปมาอุปมัยจนเกิดความเข้าใจร่วมกันที่คลายความสงสัยในประเด็นคำถาม จะทำให้ได้บทสรุปเป็นความรู้ร่วมกัน ซึ่งจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้นอย่างสมบูรณ์ ประกอบด้วยการใช้คำแสดงเหตุ การใช้คำแสดงผล การใช้คำถามบนหลักสัจธรรม การตั้งประเด็นคำถาม การควบคุมให้อยู่ในประเด็นเดียวกัน การคิดเทียบเคียงและรู้บริบทของสังคมเพื่อยกอุปมาอุปมัย จึงจะนำมาสู่บทสรุปเป็นความรู้ความเข้าใจร่วมกันที่ยอมรับเหตุผลได้

3) การสื่อภาษาสมมุติปรมาตมเพื่อสร้างความแตกฉานในมิลินทปัญหา

การสนทนาถามตอบในคัมภีร์มิลินทปัญหามีการใช้ความเข้าใจในภาษาสมมุติอันเป็นความเข้าใจในภาษาบัญญัติใช้ร่วมกันในบริบทสังคม ภาษาสมมุติเป็นความรู้ที่นำมาใช้ประกอบการอธิบายยกคำอุปมาเพื่อให้เข้าใจความหมายเชิงรูปธรรม ส่วนภาษาปรมาตมเป็นภาษาที่สื่อสภาวะธรรมชาติตามความเป็นจริงหรือตามหลักสัจธรรม ทักษะที่จำเป็นในการสร้างความแตกฉานจึงประกอบด้วยความสามารถแยกแยะภาษาสมมุติและภาษาปรมาตมได้ การรู้จักใช้ภาษาสมมุติและภาษาปรมาตมและสามารถสร้างความเข้าใจด้วยการอธิบายภาษาสมมุติและภาษาปรมาตมได้ สามารถแยกประเด็นได้ดังนี้

(1) การแยกแยะภาษาสมมุติและภาษาปรมาัตถ์ โดยภาษาสมมุติและภาษาปรมาัตถ์มีปรากฏในบทสนทนาถามตอบของพระเจ้ามิลินท์และพระนาคเสนหลายประเด็น องค์ประกอบของการแยกแยะภาษาสมมุติและภาษาปรมาัตถ์ประกอบด้วย 1) มีความเข้าใจสภาวะธรรมตามหลักคำสอน 2) แยกแยะเทียบเคียงคำที่ใช้สื่อสารด้วยภาษาสมมุติได้ 3) แยกแยะคำที่สื่อสารสภาวะธรรมด้วยภาษาปรมาัตถ์ได้ 4) แยกแยะลักษณะสภาวะแห่งรูปธรรมและสภาวะแห่งนามธรรมได้ 5) สามารถนำความเข้าใจในสภาวะปรมาัตถ์มาเทียบเคียงให้เห็นความแตกต่างแห่งสภาวะสมมุติที่สื่อสารด้วยภาษาสมมุติได้

(2) การรู้จักใช้ภาษาสมมุติและภาษาปรมาัตถ์ องค์ประกอบของการรู้จักใช้ภาษาสมมุติและภาษาปรมาัตถ์ประกอบด้วย 1) สามารถแยกแยะภาษาสมมุติกับภาษาปรมาัตถ์ 2) มีความเข้าใจในสภาวะปรมาัตถ์เทียบเคียงความแตกต่างแห่งสภาวะสมมุติ 3) ใช้ภาษาสมมุติและภาษาปรมาัตถ์สื่อสารประกอบการอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ 4) เข้าใจและจับประเด็นคำถามคำตอบได้ชัดเจนตลอดการสนทนาถามตอบ 5) ได้บทสรุปที่เข้าใจร่วมกันชัดเจน

(3) การสร้างความเข้าใจในภาษาสมมุติและภาษาปรมาัตถ์ องค์ประกอบของการสร้างความเข้าใจในภาษาสมมุติและภาษาปรมาัตถ์ประกอบด้วย 1) แยกแยะความแตกต่างระหว่างภาษาสมมุติและภาษาปรมาัตถ์ได้ 2) สื่อสารการใช้ภาษาสมมุติและภาษาปรมาัตถ์ได้ถูกต้องตรงประเด็น 3) อธิบายสร้างความเข้าใจในภาษาสมมุติและภาษาปรมาัตถ์เพื่อนำมาใช้ประกอบการสนทนาถามตอบได้ 4) ได้บทสรุปที่เข้าใจร่วมกันชัดเจน

4. องค์รวมของการพูดตามที่ปรากฏในมิลินทปัญหาเพื่อสร้างความแตกฉาน ประกอบด้วยการตั้งประเด็นคำถามที่ชัดเจน แยกระดับความยากง่ายชัดเจน ประเด็นคำถามมีทั้งบทตั้งและบทแย้ง ดำเนินการสนทนาต่อเนื่องเพื่อให้ได้บทสรุปที่เข้าใจร่วมกัน, ในระหว่างการสนทนาจะต้องควบคุมให้อยู่ในประเด็นเดียวกัน ด้วยการสนทนาถามตอบมีประเด็นชัดเจนไม่คลุมเครือ บทตั้งและบทแย้งอยู่ในประเด็นเดียวกันชัดเจน การยกอุปมาอธิบายอยู่ในประเด็นการสนทนาถามตอบ จึงนำไปสู่บทสรุปเป็นความรู้ความเข้าใจในประเด็นการสนทนาชัดเจนและอยู่ในกรอบการสนทนา

การศึกษาคัมภีร์มิลินทปัญหาในด้านเกี่ยวกับนรีตติปฏิสัมพันธ์ ทำให้ได้ทราบลักษณะการใช้คำถามและคำตอบหลากหลายรูปแบบ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างความแตกฉานในวาทกรรมตามคัมภีร์มิลินทปัญหาเชิงนรีตติปฏิสัมพันธ์ หลักว่าปฏิสัมพันธ์ย่อมแฝงไปด้วยเหตุ 5 ประการ คือ 1) ด้วยอธิคม (การบรรลุ) 2) ด้วยปริยัติ (การเล่าเรียน) 3) ด้วยสวณะ (การฟัง) 4) ด้วยปริปัฏฐา (การไต่ถาม) 5) ด้วยปุพพโยคะ (การประกอบความเพียรบรรลุ) ซึ่งแนวทางการฝึกฝนสำหรับปุถุชนทั่วไปเพื่อเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดความแตกฉาน คือ 1) ด้วยปริยัติ (การเล่าเรียน) 3) ด้วยสวณะ (การฟัง) 4) ด้วยปริปัฏฐา (การไต่ถาม) ประกอบกับการใช้คำประกอบวาทกรรมเพื่อสร้างความแตกฉานในมิลินทปัญหา การใช้องค์รวมของการพูดตามที่ปรากฏในมิลินทปัญหาเพื่อสร้างความแตกฉาน การยกเหตุผลสนับสนุนเพื่อสร้างความแตกฉานในมิลินทปัญหา และการสื่อภาษาสมมุติปรมาัตถ์เพื่อสร้างความแตกฉานในมิลินทปัญหา

วัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า การศึกษาการใช้นรีตติปฏิสัมพันธ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา การใช้นรีตติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในคัมภีร์มิลินทปัญหา และแนวทางการสร้างความแตกฉานในวาทกรรมตามที่ปรากฏใน

มิลินทปัญหา ทำให้ต้องรู้เกี่ยวกับการสร้างความแตกฉานในวาทกรรมเชิงนิรุตติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในมิลินทปัญหาในที่สุด

จากการศึกษาคัมภีร์มิลินทปัญหาในด้านเกี่ยวกับนิรุตติปฏิสัมพันธ์ ทำให้ได้ทราบลักษณะการใช้คำถามและคำตอบหลากหลายรูปแบบ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างความแตกฉานในวาทกรรมตามคัมภีร์มิลินทปัญหาเชิงนิรุตติปฏิสัมพันธ์ หลักว่าปฏิสัมพันธ์ย่อมแฝงไปด้วยเหตุ 5 ประการ คือ 1) ด้วยอธิคม (การบรรจุ) 2) ด้วยปริยัติ (การเล่าเรียน) 3) ด้วยสวนะ (การฟัง) 4) ด้วยปริปัจฉา (การไต่ถาม) 5) ด้วยปุพพโยคะ (การประกอบความเพียรบรรจุ) ซึ่งมีเหตุปัจจัยให้เกิดความแตกฉาน 3 อย่าง คือ 1) ด้วยปริยัติ (การเล่าเรียน) 3) ด้วยสวนะ (การฟัง) 4) ด้วยปริปัจฉา (การไต่ถาม) เมื่อได้ศึกษาตามกระบวนการเหล่านี้จะทำความเข้าใจมีความรู้พื้นฐานในการทำความเข้าใจประเด็นปัญหา

ประเด็นที่น่าสนใจซึ่งเป็นแนวทางการฝึกฝนสำหรับปุณฺชนทั่วไปเพื่อเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดความแตกฉาน คือ การศึกษาเล่าเรียนด้วยปริยัติ การสดับรับฟังด้วยสวนะ และการสนทนาสอบถามด้วยปริปัจฉา ในคัมภีร์สัทธัมมปกาสนี อรรถกถาปฏิสัมพันธ์มรรค กล่าวถึงการศึกษาในพระพุทธพจน์ชื่อว่าปริยัติ ส่วนการสนทนาถามตอบของพระนาคเสนและพระเจ้ามิลินท์ ไม่ได้มีข้อมูลปริยัติในพระพุทธพจน์เพียงอย่างเดียว พระนาคเสนจะมีความรู้บริบททางสังคมร่วมด้วย เช่น เรื่องธรรมชาติของพืช สัตว์ อุปกรณ์การใช้สอยในชีวิต อาชีพในสังคม เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อมูลที่พระนาคเสนนำมาประกอบการยกอุปมาอุปมัย เป็นต้น ดังนั้น การศึกษาเล่าเรียนปริยัติควรจะศึกษาให้รอบรู้ทั้งพระพุทธพจน์และวิชาการทางโลกประกอบด้วยเพื่อเป็นประโยชน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ได้ผลดียิ่งขึ้นตามแนวทางแห่งความรอบรู้ของพระนาคเสนเป็นตัวอย่าง

การใช้คำประกอบวาทกรรมในเชิงตรรกะเป็นการใช้คำเพื่อตั้งคำถาม คำตอบ คำอุปมาและบทสรุป ส่วนเชิงเหตุผลเป็นการใช้คำตั้งคำถาม ตั้งบทแย้ง ยกอุปมาและบทสรุป การอธิบายเชิงตรรกะมุ่งตรงประเด็นอย่างสมเหตุสมผล ส่วนเชิงเหตุผลมีการสนทนาแยกระดับความยากง่ายชัดเจนและต่อเนื่องจนหมดความสงสัย ประเด็นที่เหมือนกันประกอบด้วยมีประเด็นที่ชัดเจนในการสนทนาถามตอบ มีการยกอุปมาอุปมัยเปรียบเทียบรูปธรรมกับนามธรรมเพื่ออธิบายประเด็นที่เข้าใจยากและได้บทสรุปเป็นความรู้ความเข้าใจร่วมกัน

ทำให้ได้แนวทางในการนำไปใช้เพื่อการสนทนาถามตอบหรือแสดงความแตกฉานในวาทกรรม คือ 1) ทำความเข้าใจประเด็นปัญหาที่ยกขึ้นพิจารณาให้ชัดเจน 2) พิจารณาตรวจสอบความเป็นไปได้ด้วยการตั้งสมมติฐานประกอบการพิจารณาในประเด็นปัญหาที่ยกมาสนทนา

การใช้ข้อครุฑของการพูด เพื่อประกอบการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทิศทางที่เป็นเอกภาพของการแก้ไขปัญหาถามตอบได้ โดยข้อครุฑของการพูดจะอยู่ในการสนทนาประกอบการตั้งคำถามมีทั้งบทตั้งบทแย้งและอยู่ในประเด็นเดียวกันตลอดการสนทนา

การยกเหตุผลสนับสนุนเพื่อความเข้าใจร่วมกันและการรู้จักสื่อภาษาสมมุติปริมัตถ์เพื่อสามารถยกอุปมาอุปมัย สามารถนำความเข้าใจในสภาวะปริมัตถ์มาเทียบเคียงให้เห็นความแตกต่างแห่งสภาวะสมมุติที่สื่อสารด้วยภาษาสมมุติเพื่ออธิบายสภาวะปริมัตถ์ได้ เป็นการยกตัวอย่างเชิงประจักษ์บนพื้นที่ทดลองด้วยข้อมูลความรู้จากบริบทของสังคมที่เข้าใจร่วมกันของคู่สนทนาถามตอบ พร้อมกับมีประเด็นที่ชัดเจนตลอดการ

สนทนาจนได้บทสรุปเป็นความเข้าใจที่ยอมรับร่วมกันชัดเจน ซึ่งเป็นผลสำเร็จหรือสัมฤทธิ์ผลของความแตกฉานในวาทกรรม

ประเด็นขององค์ความรู้จึงประกอบด้วย 1) ประเด็นปัญหา 2) การตั้งสมมติฐาน 3) การสนทนาในทิศทางที่เป็นเอกภาพของการแก้ปัญหาคำถาม 4) การยกตัวอย่างเชิงประจักษ์บนพื้นที่ทดลองจากข้อมูลที่เข้าใจร่วมกัน 5) ได้ผลสำเร็จหรือสัมฤทธิ์ผลของความแตกฉานในวาทกรรม นำเสนอเป็นแนวทางการสร้างความแตกฉานในวาทกรรมตามคัมภีร์มิลินทปัญหาเชิงนิรุตติปฏิสัมพันธ์

จากการสังเคราะห์การใช้วิธีปฏิบัติปฏิสัมพันธ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา การใช้วิธีปฏิบัติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในคัมภีร์มิลินทปัญหา แนวทางการสร้างความแตกฉานในวาทกรรมเชิงนิรุตติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในมิลินทปัญหา บูรณาการเป็นองค์ความรู้การสร้างความแตกฉานในวาทกรรมเชิงนิรุตติปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในมิลินทปัญหา ที่อยู่ในรูปลักษณะของเครื่องหมาย “คำถาม” โดยมีข้อความภายในว่า “PHUSA” ดังรูปแบบนี้

ภาพที่ 1 PHUSA Model

P = Problematic Monitoring Issue หมายถึง ประเด็นปัญหาที่ยกขึ้นพิจารณา

H = Hypothesis Investigation หมายถึง การตรวจสอบค้นคว้าศึกษาความเป็นไปได้ของสมมติฐาน

U = Unique Dialogue of Solution หมายถึง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทิศทางที่เป็นเอกภาพของการแก้ปัญหา

S = Sandbox Expatiation หมายถึง การยกตัวอย่างเชิงประจักษ์บนพื้นที่ทดลอง

A = Achievement of Discourse หมายถึง สัมฤทธิ์ผลของวาทกรรม

5. บทสรุป

PHUSA Model เป็นองค์ความรู้ที่สรุปรวบรวมมาจากการศึกษาคัมภีร์มิลินทปัญหาในด้านเกี่ยวกับนิรุตติปฏิสัมพันธ์ เมื่อนำแนวทางในการสร้างความแตกฉานในวาทกรรมตามคัมภีร์มิลินทปัญหาเชิงนิรุตติปฏิสัมพันธ์มาสกัดลงที่องค์ความรู้สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1) ประเด็นปัญหาที่ยกขึ้นพิจารณา

ขั้นตอนแรกในการรับฟังคำถามหรือมีข้อมูลที่ต้องการตั้งคำถาม เริ่มด้วยการทำความเข้าใจประเด็นปัญหาที่ยกขึ้นพิจารณาให้ชัดเจนก่อน โดยใช้ความเข้าใจด้านคำประกอบวาทกรรม มีความรู้ในภาษาที่จะสนทนา เข้าใจความหมายของศัพท์ที่ตั้งคำถาม เข้าใจประเด็นปัญหาว่าเกี่ยวข้องกับความรู้หัวข้อธรรมใดและมีความหมายของหลักธรรมอย่างไร สามารถคิดเทียบเคียงประเด็นคำถามกับหัวข้อธรรมและภาษาสมมติทางโลกว่าเกี่ยวข้องกับคำศัพท์ที่ใช้สนทนาอย่างไร พิจารณาความสอดคล้องกับรูปแบบหาระในเนติปริกรณ์ เพื่อประกอบการอธิบายหลักธรรมและยกอุปมาอุปไมยเปรียบเทียบให้เข้าใจประจักษ์นามธรรมด้วยภาษาที่ใช้สื่อสารถูกต้องตรงประเด็นปัญหาที่ยกขึ้นพิจารณาชัดเจน เรียกว่า Problematic Monitoring Issue : P

2) การตรวจสอบค้นคว้าศึกษาความเป็นไปได้ของสมมติฐาน

ขั้นตอนที่ต่อจากการทำความเข้าใจประเด็นปัญหาที่ยกขึ้นพิจารณาให้ชัดเจน ด้วยการพิจารณาตรวจสอบความเป็นไปได้ด้วยการตั้งสมมติฐานประกอบการพิจารณาในประเด็นปัญหาที่ยกมาสนทนา ประกอบการพิจารณาคำถามเชื่อมโยงกับหัวข้อหลักธรรม ความหมายของหลักธรรม ภาษาสมมติเทียบเคียงปริมัตถ์ เพื่อตั้งประเด็นสมมติฐานที่เป็นไปได้เพื่อนำไปสู่บทสนทนาต่อเนื่อง ทั้งในการเสนอประเด็นบทตั้งและประเด็นบทแย้ง เพื่อนำไปสู่บทสรุปร่วมกันจากการตรวจสอบค้นคว้าศึกษาความเป็นไปได้ของสมมติฐาน เรียกว่า Hypothesis Investigation : H

3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทิศทางที่เป็นเอกภาพของการแก้ปัญหา

ด้วยการใช้องค์รวมของการพูดต่อจากประเด็นปัญหาที่พิจารณาและการตรวจสอบหาความเป็นไปได้ของสมมติฐาน ด้วยการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทิศทางที่เป็นเอกภาพของการแก้ปัญหาถามตอบได้ โดยองค์รวมของการพูดจะอยู่ในการสนทนาประกอบด้วยคำถามมีทั้งบทตั้ง บทแย้งและอยู่ในประเด็นเดียวกัน มีการยกอุปมาประกอบการอธิบายเพื่อให้เข้าใจชัดเจนเป็นรูปธรรมและมีประเด็นบทสรุปที่เข้าใจร่วมกันในกรอบการสนทนา เรียกว่า Unique Dialogue of Solution : U

4) การยกตัวอย่างเชิงประจักษ์บนพื้นที่ทดลอง

เมื่อมีประเด็นปัญหา มีสมมติฐานและมีทิศทางที่เป็นเอกภาพของการแก้ปัญหาแล้ว ในระหว่างการสนทนา ต้องมีการยกอุปมาอุปไมยซึ่งเป็นการยกตัวอย่างเชิงประจักษ์ด้วยการยกเหตุผลสนับสนุนเพื่อความเข้าใจร่วมกัน ประกอบด้วยการใช้คำแสดงเหตุ คำแสดงผลและการใช้คำถามบนหลักสัจธรรม มีการควบคุมการสนทนาถามตอบให้อยู่ในประเด็นเดียวกัน การคิดเทียบเคียงสมมติปริมัตถ์หรือรูปธรรมนามธรรมโดยอาศัยพื้นที่ทดลองข้อมูลความรู้บริบทของสังคมร่วมยุคสมัยเพื่อยกอุปมาอุปไมย สามารถนำความเข้าใจในสภาวะปริมัตถ์มาเทียบเคียงให้เห็นความแตกต่างแห่งสภาวะสมมุติที่สื่อสารด้วยภาษาสมมติเพื่ออธิบายสภาวะปริมัตถ์จนได้บทสรุปเป็นความเข้าใจร่วมกันที่ยอมรับเหตุผลได้ เรียกว่า Sandbox Expatiation : S

5) สัมฤทธิผลของวาทกรรม

การสนทนาถามตอบที่เริ่มด้วยการทำความเข้าใจประเด็นปัญหาที่ยกขึ้นพิจารณาให้ชัดเจน ต่อด้วยการพิจารณาตรวจสอบความเป็นไปได้ด้วยการตั้งสมมุติฐานเพื่อนำไปสู่บทสนทนาต่อเนื่อง มีการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทิศทางที่เป็นเอกภาพของการแก้ไขปัญหาถามตอบ มีการยกอุปมาอุปไมยซึ่งเป็นการยกตัวอย่างเชิงประจักษ์ด้วยการยกเหตุผลสนับสนุนเพื่อความเข้าใจร่วมกัน ด้วยการคิดเทียบเคียงสมมุติปริมัตถ์หรือรูปธรรมนามธรรมโดยอาศัยพื้นที่ทดลองข้อมูลความรู้บริบทของสังคมร่วมยุคสมัยเพื่อยกอุปมาอุปไมยจนได้บทสรุปเป็นความเข้าใจร่วมกันที่ยอมรับเหตุผลได้ ซึ่งเป็นผลสำเร็จหรือสัมฤทธิผลของความแตกฉานในวาทกรรม เรียกว่า Achievement of Discourse : A

บรรณานุกรม

- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2538). **ตรรกศาสตร์ ศิลปะแห่งการนิยความหมายและการให้เหตุผล**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บล็อก OKnation. **ความหมายของวาทกรรม**. [ออนไลน์]. แหล่งสืบค้น: <http://oknation.nationtv.tv/blog/print.php?id=281466>. [25 ธันวาคม 2564].
- พระติปิฎกจูฬายเถระ รจนา. (2559). **คัมภีร์มิลินทปัญหาภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย..
- พระมหานามเถระ รจนา. (2559). **สัทธัมมปกาสินีภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พินเลย์สัน เจมส์ กอร์ดอน. (2559). **ฮาเบอร์มาส: มนุษย์กับพื้นที่สาธารณะ**. กรุงเทพฯ: สวณเงินมีมา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. เล่มที่ 31, 37. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2538). **วิสุทธิมรรคแปล ภาค 1 ตอน 1**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2559). **แผนยุทธศาสตร์พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโครงการพระสอนศีลธรรม-ในโรงเรียน พ.ศ. 2559**. นครปฐม: สำนักงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิภูมิพลโลกิขุ. (2548). **เนติปกรณ (บาลี-ไทย)**. โครงการปริวรรตอักษรขอมและอักษรโบราณท้องถิ่นชำระและแปลพระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นภาษาไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิพลโลกิขุ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (25456). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2553). **การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน**. รายงานการวิจัย. นครปฐม: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม BUDDHIST COMMUNICATION FOR LIFE-BALANCE IN CONSUMERISM SOCIETY

ชาริตวินี รัตนบุรี

Saritwinee Radtanaburee

สุวิญ รักษัตย์

Suwin Raksat

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา

บัณฑิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Program in Buddhist Studies,

Graduate School, Mahamakut Buddhist University

E-mail: seeyanarak@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 4 มิถุนายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 18 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 18 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

คุณนิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการสื่อสารในสังคมบริโภคนิยม 2) เพื่อศึกษาการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม 3) เพื่อบูรณาการการสื่อสารในสังคมบริโภคนิยมด้วยการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิต 4) เพื่อนำเสนอแนวทางและองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การบูรณาการการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการค้นคว้าข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 รูป/คน และได้นำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์ห่อภิปรายผลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

การสื่อสารในสังคมบริโภคนิยม เป็นมีการสื่อสารผ่านการใช้อินเทอร์เน็ต จึงเกิดเป็นสังคมออนไลน์ จนได้รับความนิยมเป็นอย่างมากโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น วัยทำงาน (GEN Y) จนสื่อเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตผู้คนจำนวนมาก และเกิดเป็นการตลาดบนสื่อออนไลน์ทำให้การใช้ชีวิตได้รับอิทธิพลจากสื่อโฆษณาเพื่อการกระตุ้นให้มีพฤติกรรมและการแสวงหาใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าและบริการ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการรับสื่อโฆษณาผ่านสัมผัสทั้ง 5 การมองเห็น การได้ยิน การดมกลิ่น การชิมรส และการสัมผัส ตามเทคนิคการตลาดทางประสาทสัมผัสหรือ Sensory Marketing

การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม การสื่อสารที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนสามารถนำไปพัฒนาประยุกต์ใช้ได้กับการสื่อสารในทุกรูปแบบ ตามหลักของการสื่อสาร กระบวนการรับรู้ของมนุษย์

ตามหลักธรรมผ่านอายตนะช่องทางการรับรู้ภายนอก ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เพื่อการมีชีวิตที่สมดุลในการดำเนินชีวิตในสังคมบริโภคนิยม จึงควรนำวิธีการสื่อสารของพระพุทธเจ้า ซึ่งได้แก่โยนิโสมนสิการ (ความคิด) ปาริสุทธิศีล 4 (ตัวควบคุม) อัถตะ 3 (ประโยชน์ใช้สอย) และวีสุจจริต (พูดดี) มาเพื่อควบคุมยังยั้งสิ่งที่เกิดจากอายตนะภายในและภายนอกในการอุปโภคบริโภค

การบูรณาการการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม เป็นการสื่อสารในสังคมบริโภคนิยม บูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ได้รูปแบบการสื่อสารของการเสพสื่อที่เหมาะสมเพื่อนำมาเป็นแนวทางใช้ชีวิตให้มีคุณภาพ 5 ด้าน คือ 1) การเสพรูปลักษณ์ 2) การเสพเสียง 3) การเสพกลิ่น 4) การเสพรสชาติ และ 5) การเสพสัมผัส รูปแบบบูรณาการการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม ได้องค์ความรู้ คือ WISDOM MODEL

คำสำคัญ: การสื่อสาร, คุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม, พระพุทธศาสนา

ABSTRACT

The objectives of this dissertation are as follows: 1) to study communication in a consumerist society; 2) to study Buddhist communication for the balance of life in a consumerist society; 3) to integrate communication in a consumerist society through Buddhist communication for life balance 4) To present guidelines and knowledge about “Integration of Buddhist communication for life balance in a consumerist society” is a qualitative research by searching for information from the Tripitaka, related research documents and data from interviews with 12 experts/person. Study, analyze and discuss descriptive results.

The results showed that

Communication in a consumerist society it is communicated through the use of the Internet. Thus becoming an online society until becoming very popular, especially among teenagers, working age (GEN Y) until these media have become part of many people's lives. And the emergence of marketing on online media makes life influenced by advertising media. In order to stimulate the behavior of consuming or spending money to buy goods and services Most of which comes from receiving advertising media through the five senses: sight, hearing, smell, taste and touch according to sensory marketing techniques.

Buddhist communication for life balance in a consumerist society the communication that the Buddha taught can be developed and applied to all forms of communication. according to the principles of communication The process of human perception according to Dhamma through the senses through external perception channels such as form, sound, smell, taste, and touch for a balanced life in a consumerist society. Therefore, the Buddha's communication methods, which are Yonisomanasikāra (thinking), Pārisuddhi-sīla 4 (control), Attha 3 (usefulness), and

Vacī-sucarita (good speech) should be brought in to control and suppress what arises from the inner senses and outside in consumption.

Integrating Buddhist communication for life balance in a consumerist society it is a communication in a consumerist society integrated with Buddhist principles. In order to obtain a communication style of media consumption that is suitable to be used as a way of life to have balance in 5 aspects: 1) appearance 2) sound 3) smell 4) taste and 5) touch. Integrated Buddhist communication model for life balance in a consumerist society Gain knowledge is WISDOM MODEL.

Keyword: communication, balance of life in a consumerist society, Buddhism

1. บทนำ

การสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทในพฤติกรรมของมนุษย์ที่อาศัยกระบวนการของการถ่ายทอดสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยอาศัยเครื่องมือวิธีใดวิธีหนึ่งให้ไปถึงเป้าหมายเพื่อให้มีความเข้าใจร่วมกัน การแสดงออกเพื่อการติดต่อสื่อสารนั้นมนุษย์จำเป็นต้องใช้ภาษาในด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน นักศึกษาหรือวัยรุ่นจึงเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่มีการส่งเสริมให้เกิดการบริโภคทั้งในเรื่องของสินค้าอุปโภคและบริโภค โดยใช้การสื่อสารในปัจจุบัน คือ สื่อต่างๆ เช่น สื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ โฆษณาชวนเชื่อ เพื่อที่จะกระตุ้นความอยากได้อะไรมี วัยนี้ถือได้ว่าเป็นวัยแห่งการค้นหาขอบเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่และต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำมาก ทำให้ต้องมีการปรับตัวให้ทันสมัยและเหมือนกับเพื่อนคนอื่นๆ ในกลุ่ม เช่น การแต่งกายตามแฟชั่นโดยเฉพาะเสื้อผ้าที่มียี่ห้อหรือแบรนด์เนม (มาริสา จันทรฉาย, 2552: 1-3)

จากวัฒนธรรมตะวันตกที่นิยมสร้างความเจริญเติบโตทั้งภาคเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและพัฒนาทางด้านวัตถุ เทคโนโลยี จะเห็นได้ว่าความทันสมัยหรือกระแสโลกาภิวัตน์ได้เข้ามามีบทบาทกับทุกประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากและรวดเร็วซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ระบบความคิด และค่านิยมของคนในสังคมอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคนไทยแทบทั้งสิ้น การสร้างจิตสำนึกนี้ได้แพร่กระจายไปทั้งวัยผู้ใหญ่แต่รวมถึงวัยรุ่นและเด็ก โดยเฉพาะเจนเอเรชั่นวาย (GEN Y) เพราะที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมบริโภคนิยม หล่อหลอมให้กลายเป็นผู้บริโภคที่สำคัญ ทุกวัยได้รับการกระตุ้นให้เกิดความต้องการสิ่งของจากกลุ่มคนที่มีความใกล้ชิด คือ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน ซึ่งล้วนแล้วแต่ผลักดันให้เกิดการบริโภคอย่างไม่รู้ตัวและไม่มีที่สิ้นสุด (วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล, [ออนไลน์])

“การสื่อสารจึงเข้ามาทำให้มีปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของคนไทยที่สำคัญ คือ ไลฟ์สไตล์ที่เปลี่ยนแปลงไปเน้นความสะดวกสบายและรวดเร็ว ติดหูและอีกพฤติกรรมที่บ่งชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายเกินกำลัง คือ มากกว่า 50% ของคนที่มีบัตรเครดิตไม่สามารถจ่ายบิลรายเดือนได้เต็มจำนวนและอีกประมาณ 48% เคยผ่อนสินค้าแบบยอมเสียดอกเบี้ย (BLT Bangkok, [ออนไลน์]) โดยเฉพาะกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย (GEN Y) ที่ถือเป็นผู้บริโภคกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดของโลก หรือประมาณหนึ่งในสามของประชากรโลก กลุ่มผู้บริโภคเจนเอเรชั่น

วาย (GEN Y) ไทยจึงเปรียบเสมือนชุมทองของธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภคด้วยขนาดของตลาดและศักยภาพในการใช้จ่าย เพราะเจนเอเรชั่นวาย (GEN Y) ไทยมีรายได้สูงแม้จะยังอยู่ในวัยหนุ่มสาวแต่ก็ยังอยู่ในช่วงอายุที่มีอัตราการใช้จ่ายสูงเมื่อเทียบกับรายได้” (SCB., [ออนไลน์])

จากพฤติกรรมดังกล่าวของเจนเอเรชั่นวาย (GEN Y) ในสังคมไทยที่เน้นความสะดวกสบายและรวดเร็ว ติดหรูและอีกพฤติกรรมที่บ่งชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายเกินกำลัง ความฟุ่มเฟือยบริโภคตามกระแส โดยเฉพาะการเป็นหนี้สิน ใช้เงินอย่างขาดสติหลงไปตามความอยากหรือกิเลส ตามกระแสการสื่อสารของสังคมที่ส่วนใหญ่ปัจจุบันจะเป็นสื่อออนไลน์ จึงทำให้เกิดความฉาบฉวย เพราะง่ายและสะดวกจึงอาจจะส่งผลให้ขาดปัญญาความคิดวิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมากตั้งแต่ครอบครัวไปจนถึงส่วนรวม คนส่วนใหญ่มีจุดหมายหรือให้คุณค่าของชีวิตฝากไว้ที่วัตถุหรือทรัพย์สินเงินทองอย่างเดียว โดยคิดว่าสิ่งเหล่านี้ถาวรคงทนและอยู่ในอำนาจของตัวเอง จึงทำให้ไม่สนใจที่จะแสวงหาความสุขสงบในจิต หรือความสุขที่แท้จริงแต่ในทางกลับกัน ถ้าเราสามารถลดกิเลสลงได้มากเท่าใดเราก็จะมีความสุขได้มากเท่านั้น

ฉะนั้น จึงได้นำหลักคำสอนในพระพุทธศาสนามาบูรณาการเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติตนให้มีคุณภาพชีวิตอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วยการอุปโภคบริโภคนิยม พระพุทธองค์มีหลักคำสอนเพื่อที่จะเตือนสติในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนหรือแม้แต่บุคคลที่นับถือศาสนาอื่นก็สามารถยึดนำหลักคำสอนของพระพุทธองค์ไปเป็นแนวทางได้ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของตนเองในการดำเนินชีวิตการใช้สิ่งของให้คุ้มค่าช่วยให้ไม่หลงไปกับสังคมบริโภคนิยม ด้วยการให้หลักเหตุผล เพื่อการตัดสินใจในการบริโภคเมื่อรับการสื่อสาร เมื่อคิดพิจารณาอย่างละเอียดสมเหตุสมผลโดยมีสติและต้องตั้งอยู่ในความถูกต้อง เชื่อมมันเมื่อใช้ชีวิตตั้งอยู่ในศีลอย่างมีสติเป็นตัวอย่างควบคุม ในที่นี้กล่าวถึงศีล 4 เพื่อเป็นตัวควบคุมการดำเนินชีวิตให้มีวินัยและพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตด้วยการปฏิบัติตนประกอบเลี้ยงชีพอย่างสุจริต และการใช้สอยปัจจัยสี่อย่างคุ้มค่า นอกจากการคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผลตั้งอยู่บนฐานของความปกติและสิ่งนั้นควรที่จะมีประโยชน์ การทำมาหากินอย่างถูกหลัก มีความศรัทธาในการตั้งมั่นในการทำมาค้าตั้งมั่นอยู่ในความปกติของศีล มีวาจาที่เป็นจริงในการสื่อสาร รู้จักการเสียสละช่วยเหลือผู้อื่นโดยที่ตนเองไม่เดือดร้อน เชื่อมมันการทำความดีการเดินทางที่ถูกที่ควร ใช้ปัญญาพิจารณาเพื่อได้เจอความสุขที่แท้จริง เพื่อสร้างคุณภาพให้แก่ชีวิตได้อย่างมีความสุข

ผู้วิจัยมีความคิดว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้น เมื่อบุคคลเข้าใจและนำมาปฏิบัติแล้วจะได้ประโยชน์อย่างยิ่งในการป้องกันและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคมของบริโภคนิยมจากสภาพสังคมในปัจจุบัน ดังที่ได้กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม” ด้วยวัตถุประสงค์ว่าจะสามารถนำพุทธวิธีที่ศึกษาได้ไปใช้ในการป้องกัน บรรเทา หรือแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิต และปรับทิศของความคิดในการมองชีวิตตามแนวพุทธธรรม และทำให้คลายจากความอยากหรือกิเลสที่ก่อให้เกิดทุกข์ในสังคมของบริโภคนิยมนี้ เพื่อที่จะได้รู้จักปล่อยวางและใช้จ่ายเงินที่หามาโดยยากลำบากอย่างรู้คุณค่าไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นจะได้พบกับความสุขที่แท้จริงไม่ใช่ความสุขจากการครอบครองวัตถุ

2. โจทย์การวิจัย

1. การสื่อสารในสังคมบริโภคนิยม เป็นอย่างไร ?
2. การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม เป็นอย่างไร ?
3. บุรณาการการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม เป็นอย่างไร ?

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสื่อสารในสังคมบริโภคนิยม
2. เพื่อศึกษาการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม
3. เพื่อบูรณาการการสื่อสารในสังคมบริโภคนิยมด้วยการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิต
4. เพื่อนำเสนอแนวทางและองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การบูรณาการการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม”

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Documentary Research)) และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลสำคัญเป็นหลัก ดำเนินการวิจัยโดยศึกษาค้นคว้าเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ ได้แก่ แนวคิดทฤษฎี แบบจำลองการสื่อสาร, การบริโภคเชิงสัญลักษณ์, การตลาดทางประสาทสัมผัส พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ที่เกี่ยวกับนิรุตติบัญญัติสัมภิตาและเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่นักวิชาการทางพุทธศาสนาต่างชิ้นส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม จำนวน 12 รูป/คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวิเคราะห์จากปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกและเอกสารทุติยภูมิ คือ อรรถกถา
3. บูรณาการข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อ 1 และข้อ 2 ด้วยกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา ตามประเด็นที่ศึกษา การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ 12 รูป/คน
4. นำเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การบูรณาการการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม”

5. ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า จากการศึกษาการสื่อสารในสังคมบริโภคนิยม การสื่อสารนั้นเป็นกระบวนการในการสื่อความหมายโดยมีบุคคล 2 ฝ่าย ได้แก่ผู้ส่งสารและผู้รับสารโดยผ่านสื่อกลางต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน โดยมีความสำคัญทั้งส่วนบุคคลและสังคม ส่วนองค์ประกอบในการสื่อสารนั้นจะมีกระบวนการต่างกันไปหลากหลายออกไปตามลักษณะของแบบจำลองของนักวิชาการ แต่วัตถุประสงค์สำคัญของการสื่อสาร คือ เพื่อแจ้งให้ทราบ การศึกษา โน้มน้าวใจ และความบันเทิง

การสื่อสารถือว่าเป็นหลักในการสื่อความหมายส่งสารกันมาตั้งแต่สมัยโบราณในหลากหลายรูปแบบ จนมาถึงในยุคโลกาภิวัตน์หรือจนยุคปัจจุบันได้มีการใช้เทคโนโลยี 3 ด้านเข้าด้วยกัน ได้แก่ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์และวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งปัจจุบันนั้นมีการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายโดยผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือสมาร์ทโฟน จึงเกิดเป็นกลุ่มสังคมหนึ่งที่เรียกว่า สังคมออนไลน์หรือสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม จนได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น วัยทำงาน จนถึงผู้สูงอายุ เรียกได้ว่าใช้กันอย่างแพร่หลายโดยไม่จำกัดวัยและเพศ จนสื่อเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตผู้คนจำนวนมากและได้กลายเป็นการตลาดบนสื่อออนไลน์เกิดขึ้น ด้วยความสะดวกสบาย สื่อต่างๆ โฆษณาต่างๆ ทำให้การใช้ชีวิตของบางกลุ่มคน ได้นิยมความหรูหรา อาจจะได้รับอิทธิพลจากสื่อโฆษณา เน็ตไอดอล เกิดความอยากได้อะไรก็มีอย่างเขาโดยผ่านการกระตุ้นจากสื่อที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลจนเกิดเป็นสังคมที่เรียกว่า บริโภคนิยม โดยกลุ่มคนในบริโภคนิยมจะดำเนินชีวิตโดยมีพฤติกรรมการเสพหรือใช้จ่ายเงินซื้อ สินค้าและบริการที่ฟุ่มเฟือยเกินฐานะโดยไม่จำเป็น ซึ่งกำลังเป็นที่แพร่หลายในประเทศไทยอัน เนื่องมาจากปัจจัยค่านิยมในอดีตที่ส่งผลมาถึงผู้คนในปัจจุบัน ประกอบกับอิทธิพลจากสื่อโฆษณาต่างๆ สื่อออนไลน์ กระแสเน็ตไอดอลที่อยู่รอบตัว ล้วนเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้นทั้งสิ้น โดยเฉพาะกลุ่มช่วงอายุวัยรุ่นและวัยทำงาน (GEN Y) มีพฤติกรรมที่เข้าข่ายในลัทธิบริโภคนิยมได้ ซึ่งภาพลักษณ์ของบริโภคนิยมมักเป็นสิ่งที่มีความ มีราคาแพงแสดงถึงความหรูหราร่ำรวย ตกอยู่ภายใต้กระแสบริโภคนิยมมักชื่นชอบสินค้าและบริการเกี่ยวกับแฟชั่น หรือความงามความเท่ ที่มีความหรูหราและราคาแพง ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้า เครื่องประดับ เครื่องสำอาง รถหรู หรือบริการเสริมความงาม หากขาดการจัดการบริหารรายได้ มีความฟุ่มเฟือยมากเกินไปก็จะส่งผลกระทบต่อฐานะการเงิน เกิดการก่อหนี้ซึ่งอาจนำไปสู่ความเครียด อาการทางจิต โรคต่างๆ หรือแม้กระทั่งแรงขับเคลื่อนให้เกิดพฤติกรรมก่ออาชญากรรม ซึ่งเป็นผลเสียทั้งกับตัวเองและสังคมรอบข้าง ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการรับสื่อโฆษณา ทั้งโซเชียลและสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และรวมไปถึงสัมผัสทั้ง 5 การมองเห็น การได้ยิน การดมกลิ่น การชิมรสและการสัมผัส ในการจดจำหรือตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค ตามเทคนิคการตลาดทางประสาทสัมผัสหรือ Sensory Marketing เป็นการออกแบบสินค้าหรือบริการ สร้างบรรยากาศ ณ จุดขาย รวมถึงการสื่อสารทางการตลาดที่มีผลกระทบต่อประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของผู้บริโภค ในรูปแบบของตา หู จมูก ปากและสัมผัส เมื่อนำมาบูรณาการแล้วสามารถสร้างผลกระทบไปยังความทรงจำที่ซ่อนเร้นอยู่ในของผู้บริโภค ก่อให้เกิดเป็นการสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับสินค้าและ บริการ เพื่อให้แตกต่างจากท้องตลาดทั่วไป ทำให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าด้วยอารมณ์มากขึ้น และยังสร้างการรับรู้ การจดจำในสินค้าและบริการได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องในทางพระพุทธศาสนาก็เปรียบได้กับการเสพงามคุณ 5

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า จากการศึกษาการสื่อสารในพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลยังไม่มีเทคโนโลยีในการสื่อสาร การสื่อสารที่ใช้เป็นส่วนใหญ่ คือ การสั่งสอน ซึ่งเน้นไปที่การพูด การฟัง ซึ่งกระบวนการสื่อสารที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนสามารถนำไปพัฒนาประยุกต์ใช้ได้กับการสื่อสารในทุกรูปแบบตามหลักของการสื่อสาร กระบวนการรับรู้ของมนุษย์ตามหลักธรรม คือ อายตนะ (ช่องทางการรับรู้) + อารมณ์ (สิ่งที่ถูกรับรู้) + วิญญาณ (ความรู้) = ผัสสะ (การรับรู้) นำสู่เวทนา (ความรู้สึกต่ออารมณ์) กระบวนการรับรู้เช่นนี้มีองค์ประกอบคือ ผู้ส่งสาร ตัวสาร และผู้รับสาร โดยผ่านการอธิบายให้เห็นความสัมพันธ์กัน ซึ่งทำให้กระบวนการสื่อสารเกิดขึ้นได้

คือ มีอายตนะภายนอกหรือช่องทางการสื่อสาร (Channel) คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อายตนะภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

ฉะนั้น การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม ผู้วิจัยเห็นว่าควรนำวิธีการสื่อสารของ พระพุทธเจ้ามาบูรณาการกับหลักธรรมดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ซึ่งได้แก่ โยนิโสมนสิการ(ความคิด) ปาริสุทธิศีล 4 (ตัวควบคุม) อตถะ 3 (ประโยชน์ใช้สอย) และวจีสัจจริต (พูดดี) มาเพื่อควบคุมยังยั้งสิ่งที่เกิดจากอายตนะภายใน และภายนอกในการอุปโภคบริโภค เพื่อที่จะสร้างคุณภาพในชีวิตในสังคมบริโภคนิยม ด้วยการสื่อสารในยุค ปัจจุบันในการใช้ชีวิตในสังคมบริโภคนิยมมีปัจจัยหลายหลายอย่างที่ทำให้ผู้คนใช้ชีวิตอย่างขาดคุณภาพทั้ง ปัญหาการใช้เงินเกินตัว การตกไปในร่องของกระแสโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น หรือกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย (GEN Y) ที่อยู่ในวัยเริ่มทำงานเริ่มมีรายได้ หลงใหลกับสิ่งของภายนอก อาจจะเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในสังคมหรือ การโอ้อวดในกลุ่มเพื่อน โดยที่ส่งผลเสียต่อตนเองมากกว่าผลดี ผู้วิจัยจึงได้นำ้อมนำหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้ามาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตให้เกิดคุณภาพ ได้แก่ โยนิโสมนสิการ คือ นำความคิดไปสู่ แนวทางของการก่อปัญหาแก้ปัญหาทุกข เป็นการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีซึ่งเป็นองค์ธรรมสำคัญยิ่งในกระบวนการ ของการศึกษา หรือในการพัฒนาตน ควบคุมตน ทั้งด้านความคิดดำเนินไปอย่างไรถึงเป้าหมาย ด้านการใช้ชีวิต ชีวิตที่ถูกต้องดีงาม ด้านประโยชน์ใช้สอยอย่างมีประโยชน์ทั้งปัจจุบันที่ทำให้เกิดคุณภาพได้ทั้งทางโลกและทางธรรม ได้ในสังคมของบริโภคนิยม เพื่อที่จะทำให้ชีวิตมีคุณภาพทั้งปัจจุบันและภายภาคหน้า

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การบูรณาการการสื่อสารในสังคมบริโภคนิยมด้วยการสื่อสารเชิงพุทธ เพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม คือ การนำการสื่อสารของสังคมบริโภคนิยมในปัจจุบันปรับเพื่อความสมดุล ในการใช้ชีวิตด้วยการสื่อสารทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ได้รูปแบบการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคม บริโภคนิยมที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การเสพรูปลักษณ์ เสียง กลิ่น รส และสัมผัส เพื่อนำเป็นแนวทางในด้านความคิดที่ เป็นประโยชน์กับการใช้ชีวิตให้มีความสุขทั้งโลกและธรรม ซึ่งหลังจากการบูรณาการแล้ว ทำให้ได้รูปแบบการ สื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การบูรณาการการสื่อสารเชิงพุทธด้านการเสพรูปลักษณ์ คือ การสำรวจระยะเวลาเห็นรูปด้วยตา เกิดความพอใจหรือไม่พอใจ รูปประมาณ คือ รู้จักประมาณในรูป สามารถใช้รูปสื่อให้เกิดประโยชน์ เมื่อการ สื่อสารที่ใช้รูปนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสาร ให้เรารู้เท่าทันว่าสิ่งเหล่านั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาไม่ให้ ตกอยู่ภายใต้สิ่งยั่วยวน ไม่หลงเป็นทาสของความยั่วยวนเหล่านั้น เว้นจากการรับสิ่งที่ป็นอันตรายมากเกินไปลด น้อยลงหรือไม่เกิดอันตรายเลยและใช้ปัญญาพร้อมด้วยสติ พิจารณาว่าการหลงในรูปลักษณ์นั้นเป็นอันตรายต่อ การดำเนินชีวิต

2. การบูรณาการการสื่อสารเชิงพุทธด้านการเสฟเสียง คือ การเสฟเสียงทางหูก็เช่นเดียวกันกับตาหูนั้น ในยุคสมัยนี้ถือเป็นเรื่องที่สนองความต้องการกิเลสได้มาก เช่น การเข้าผับ บาร์ สถานบันเทิง เสียงนั้นเป็นวัตถุ วัตถุ คือ กาม กามในสถานะเสียงเป็นสสารในรูปแบบคลื่นที่มากกระทบประสาทหู เสียงที่มากกระทบนั้นมีทั้งคุณ และโทษ ถึงแม้ว่าเสียงนั้นจะมีคุณแต่ก็มีโทษมากกว่า คือ การเปลี่ยนแปลง ไม่แน่นอน

3. การบูรณาการการสื่อสารเชิงพุทธด้านการเสฟกลิ่น คือ กลิ่นก็เป็นวัตถุ กาม ที่มีสถานะเป็นสสาร มากกระทบประสาทสัมผัสทางจมูก ในการรับสารหรือสื่อสารนั้นควรจะพิจารณาตรวจสอบ อีกอย่างหนึ่ง คือ

อินทรีสังวรย์ มีการควบคุมสสารรวมทั้งทางตาและจมูกบางครั้งแค่เพียงเห็นรูปก็เกิดความอยากได้ เพราะฉะนั้นการไม่ยึดติดให้รู้จักปล่อยวาง ละความอยากความทุกข์ใจอยากได้ ชีวิตก็มีความสุขเป็นปกติ ไม่ต้องดิ้นรนชวนขวายให้ได้มา

4. การบูรณาการการสื่อสารเชิงพุทธต่อการเสพรสชาติ คือ ให้อย่างเข้าใจถึงโทษของการเสพรสชาติ โทษของการปรุงแต่ง ทำให้คนหลงทาง เสียเวลา เสียทรัพย์ เสียสมดุลแห่งชีวิต การกินอาหารควรเลือกกินสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ร่างกาย หากเลือกกินเพียงเพื่อเสพในรสชาติเพียงอย่างเดียว ไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ สิ่งที่มีรสชาติดูร่อยนั้นอาจจะแฝงด้วยโทษก็เป็นได้ ปัจจัย 4 ในการดำเนินชีวิต อาหาร เป็นสิ่งแรกที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต บริโภคสิ่งที่มีประโยชน์ต่อร่างกายได้โดยที่ไม่จำเป็นต้องแพงแต่ก็อร่อยได้ ใช้ชีวิตไปตามธรรมดาหรือธรรมชาติก็就不用ก่อให้เกิดทุกข์หรือทุกข์น้อยลงชีวิตก็สมดุล

5. การบูรณาการการสื่อสารเชิงพุทธต่อการเสพสัมผัส คือ การเสพสัมผัสถ้ามีการสำรวมระวังทางกาย ให้อยู่ที่นั่นที่นั่นสิ่งเหล่านั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา ไม่สามารถดำรงอยู่ได้นานไม่นานก็ต้องเปลี่ยนสถานที่ไปที่อื่น พฤติกรรมเสพหรือติดสัมผัส ความนุ่มละมุน สบาย ในรูปของสถานที่ เพอร์นิเจอร์ เครื่องใช้สอย รวมทั้งผิวสัมผัสของบุคคล การสัมผัสทางกายความนิยมความหรูหรา ที่อยู่อาศัยราคาแพงการโฆษณาชวนเชื่อไม่ทำให้ตัวเองและผู้อื่นต้องเดือดร้อน ไม่ต้องสร้างหนี้สินที่ไม่จำเป็นเพียงเพื่อการตอบสนองกิเลส เพราะบางอย่างก็ไม่ได้จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต หากมีสติในการใช้ชีวิตได้ ชีวิตก็มีความสุข ไม่ว่าจะมีความสุขมากแค่ไหน

สรุปได้ว่า การบูรณาการการสื่อสารในสังคมบริโภคนิยมด้วยพระพุทธศาสนานั้น เป็นสิ่งที่สามารถเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคมบริโภคนิยมนี้ที่มีการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญเป็นอย่างมาก ให้เกิดความสุขได้โดยมีหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการใช้ชีวิต เพื่อให้ชีวิตเกิดคุณภาพ ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไปในการใช้ความคิดหรือปัญญาพิจารณาถึงประโยชน์ในการใช้ชีวิต ที่มีธรรมะหรือธรรมชาตินี้เป็นแนวทางเตือนสติไม่ให้หลงไหลไปกับการสื่อสารรอบตัว

วัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า ควรนำวิธีการสื่อสารของพระพุทธเจ้ามาบูรณาการกับหลักธรรมดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ซึ่งได้แก่โยนิโสมนสิการ(ความคิด) ปาริสุทธิศีล 4 (ตัวควบคุม) อตถะ 3 (ประโยชน์ใช้สอย) และวจีสัจจ (พูดดี) มาเพื่อควบคุมยังยั้งสิ่งที่เกิดจากอายตนะภายในและภายนอกในการอุปโภคบริโภค เพื่อที่จะสร้างคุณภาพในชีวิตในสังคมบริโภคนิยม ด้วยการสื่อสารในยุคปัจจุบันในการใช้ชีวิตในสังคมบริโภคนิยมมีปัจจัยหลายหลายอย่างที่ทำให้ผู้คนใช้ชีวิตอย่างขาดคุณภาพ ทั้งปัญหาการใช้เงินเกินตัว การตกไปในร่องของกระแสโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น หรือกลุ่มเจนเอชวันวาย (GEN Y) ที่อยู่ในวัยเริ่มทำงานเริ่มมีรายได้ หลงใหลกับสิ่งของภายนอก อาจจะเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในสังคมหรือการโอ้อวดในกลุ่มเพื่อน โดยที่ส่งผลเสียต่อตนเองมากกว่าผลดี ผู้วิจัยจึงได้นำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตให้เกิดคุณภาพ ได้แก่ โยนิโสมนสิการ คือ นำความคิดไปสู่แนวทางของการแก้ปัญหาแก้ปัญหาทุกข เป็นการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีซึ่งเป็นองค์ธรรมสำคัญยิ่งในกระบวนการของการศึกษา หรือในการพัฒนาดน ควบคุมตนทั้งด้านความคิดดำเนินไปอย่างไรถึงเป้าหมาย ด้านการใช้ชีวิต ชีวิตที่ถูกต้องดีงาม ด้านประโยชน์ใช้สอยที่มีประโยชน์ทั้งปัจจุบัน เพื่อที่จะทำให้ชีวิตมีคุณภาพได้ในสังคมบริโภคนิยมและภายภาคหน้า

การบูรณาการการสื่อสารในสังคมบริโภคนิยมด้วยการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม คือ การนำการสื่อสารของสังคมบริโภคนิยมในปัจจุบันปรับเพื่อความสมดุลในการใช้ชีวิตด้วยการสื่อสารทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ได้รูปแบบการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยมที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การเสพรูปลักษณ์ เสียง กลิ่น รส และสัมผัส เพื่อนำเป็นแนวทางในด้านความคิดที่เป็นประโยชน์กับการใช้ชีวิต ให้มีความสุขทั้งโลกและธรรม ซึ่งหลังจากการบูรณาการแล้ว ทำให้ได้รูปแบบการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม การบูรณาการการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม เป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาบูรณาการในการใช้ชีวิตในสังคมบริโภคนิยมที่มีการสื่อสารเป็นส่วนใหญ่ในการบริโภค เพื่อให้มีความสุขในการใช้ชีวิตโดยมีการระงับยับยั้งในการเสพสื่อทั้ง 5 ด้าน คือ การเสพรูปลักษณ์ การเสพเสียง การเสปกลิ่น การเสพรสชาติ และการเสผัสสัมผัส ซึ่งมีจุดมุ่งหมายของการบูรณาการการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิมนั้น เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ทันสมัยใช้ประโยชน์ในปัจจุบันโดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายเจนเอเรชั่นวาย (GEN Y) ความรู้ที่ได้มานั้นสามารถนำมาสังเคราะห์และกำหนดเป็นกรอบความคิดขององค์ความรู้ได้ดังนี้

การเสพรูปลักษณ์ที่สมดุล เกิดจากการปฏิบัติตามกรอบการสื่อสารเชิงพุทธที่เกี่ยวกับการเสพรูปลักษณ์ โดยการอาศัยหลักการดังนี้ ให้มองทั้งด้านดี ด้านเสีย ไม่ใช่มองด้านดีอย่างเดียว หรือมองด้านเสียอย่างเดียว เป็นการมองตามความเป็นจริง

การเสพเสียงที่สมดุล เกิดจากการปฏิบัติตามกรอบการสื่อสารเชิงพุทธที่เกี่ยวกับการเสพเสียงความบันเทิง โดยการอาศัยหลักการดังนี้ ฟังอย่างมีสติ ฟังเป็น รู้จักใช้หูแสวงหาความรู้ หลีกละเว้นสิ่งที่ชั่วร้ายเป็นโทษภัย รับฟังสิ่งที่ดีงามเป็นประโยชน์ ไม่เห็นแก่ความสนุกสนานบันเทิง ไม่ติดอยู่แค่ความชอบใจไม่ชอบใจ

การเสปกลิ่นที่สมดุล เกิดจากการปฏิบัติตามกรอบการสื่อสารเชิงพุทธที่เกี่ยวกับการเสปกลิ่นโดยการอาศัยหลักการดังนี้ การใช้กลิ่นเพื่อความผ่อนคลาย ลดความเครียดทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่เสปกลิ่นตามกระแสนิยม

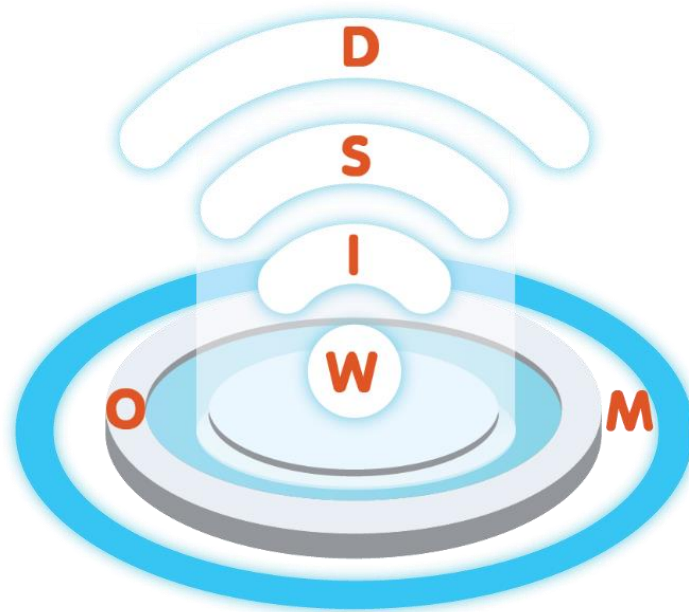
การเสพรสชาติที่สมดุล เกิดจากการปฏิบัติตามกรอบการสื่อสารเชิงพุทธที่เกี่ยวกับการเสพรสชาติ โดยการอาศัยหลักการเสพรสชาติดังนี้ คำนึงถึงคุณประโยชน์และโทษของการกิน กินแต่พอดี ไม่ควรไปยึดติดกับอาหารตามโรงแรม 5 ดาว ร้านอาหารหรูราคาแพง กินตามความเหมาะสมเพื่อการเจริญเติบโตและหล่อเลี้ยงร่างกายให้สังขารสมบูรณ์แข็งแรงตามกาลอันสมควร

การเสผัสสัมผัสที่สมดุล เกิดจากการปฏิบัติตามกรอบการสื่อสารเชิงพุทธที่เกี่ยวกับการเสผัสสัมผัส โดยการอาศัยหลักการดังนี้ บริโภคด้วยปัญญา สิ่งทุกอย่างย่อมมีการเปลี่ยนแปลง สุขทุกข์อยู่ที่ใจไม่ใช่วัตถุภายนอก การปรับตัวเพื่อพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

6. องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการสังเคราะห์บูรณาการการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยมพบความสมดุลทั้ง 5 ด้าน คือ การเสพรูปลักษณ์ที่สมดุล การเสพเสียงที่สมดุล การเสปกลิ่นที่สมดุล การเสพรสชาติที่สมดุล และการเสผัสสัมผัสที่สมดุล การสร้างสมดุลในการเสพรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ผ่านการสื่อสารให้มีคุณภาพใน

การใช้ชีวิตกับสังคมที่ใช้สื่อในการบริโภค รวมทั้งการใช้วัตถุสิ่งของ การกิน การเที่ยว การสำรวมในทั้ง 5 ด้าน ส่งผลให้การใช้ชีวิตที่มีคุณภาพ ไม่เสียสมดุลในการใช้ชีวิต ปรากฏเป็นกรอบความคิดหรือองค์ความรู้ คือ WISDOM Model เป็นโมเดลที่แสดงถึงกระบวนการสำรวมควบคุมในการเสพสื่อทั้งหลายผ่านช่องรับสัญญาณประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือการเสพในกิเลสความขึ้นชอบโดยขาดสิ่งที่เบ่งป้องกันให้เกิดความสมดุลในชีวิต โดยนำรูปลักษณ์การสื่อสารบูรณาการหลักปัญญาในการสร้างความสมดุลในการชีวิตในสังคมบริโภคนิยม โดยมีชื่อว่า “WISDOM Model” ดังรูปต่อไปนี้

ภาพที่ 1 WISDOM Model

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัย และการสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง เพื่อบูรณาการและหาแนวทางการสร้างชีวิตที่มีคุณภาพในสังคมบริโภคนิยม เมื่อประมวลสรุปองค์ความรู้แล้วได้เป็นแนวทางการสร้างคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม เรียกว่า WISDOM Model มีรายละเอียด ดังนี้

W = Wary in passion หมายถึง ระวังกิเลสที่แฝงมาในความชอบ (มโนหริย์)

I = Improving life balance หมายถึง ให้มีสติอยู่กับทุกกิจกรรมในการดำเนินชีวิต (ดุลภาพ)

S = Smart Thinking หมายถึง คิดอย่างชาญฉลาด (มีปัญญา)

D = Discretion in using reason หมายถึง พิจารณาอย่างถี่ถ้วนและและมีเหตุผลบนการสื่อสาร (คิดแบบโยนิโสมนสิการ)

O = Orderly life หมายถึง มีขอบเขตกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต (มีศีลควบคุม)

M = Moderate practice หมายถึง ให้ประพฤติตนอยู่บนทางสายกลางที่อยู่บนหนทางที่ถูกต้อง (มัชฌิมาปฏิปทา)

การประยุกต์ใช้ WISDOM Model เพื่อการเสพสื่อและการสื่อสารให้เกิดคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1. ระว่างกิเลสที่แฝงมาในความชอบ การสำรวมระวังในกิเลสที่ได้รับสัญญาณผ่านช่องทางการสื่อสารของประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ซึ่งเป็นการสำรวมระวังในมนสิริอารมณ์ที่เกิดทางใจที่ผ่านช่องทางการรับของประสาทสัมผัส ที่ทำให้เกิดความชื่นชอบ หลงใหลคลั่งไคล้ ทำให้รู้จักควบคุมตนเองได้ ไม่ปล่อยตัวให้ลุ่มหลงมัวเมา ตกเป็นทาสของสิ่งที่ดูที่พองนั้น อันจะทำให้สิ้นเปลืองเงินทอง สูญเสียเวลา เสียสุขภาพ เสียการงาน เสียการเล่าเรียน เรียกว่า Wary in passion : W

2. ให้มีสติอยู่กับทุกกิจกรรมในการดำเนินชีวิต พัฒนาพฤติกรรมในการเสพสื่อโดยเฉพาะการบริโภคในยุคปัจจุบันนี้ บริโภคปัจจัย 4 และสิ่งของเครื่องใช้ทั้งหลาย รวมทั้งเทคโนโลยีอย่างพอดีมีสติ ไม่ลุ่มหลงมัวเมาพุ่มเพอญ ที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียคุณภาพชีวิต การใช้ย่ำสิ้นเปลือง หากปรับพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ก็จะมีชีวิตที่มีความสมดุล ทั้งด้านการงาน การเงิน สุขภาพ ครอบครัว และอารมณ์ เรียกว่า Improving life balance : I

3. คิดอย่างชาญฉลาด การสื่อสารต้องผ่านกระบวนการคิดจึงถือได้ว่าเป็นการสื่อสารที่มีคุณภาพ หรือที่โบราณได้กล่าวสอนกันมาว่า “คิดก่อนพูด” การคิดก็คือการใช้ปัญญาไตร่ตรองในการรับสื่อและส่งสาร ยุคสมัยนี้จะมีการสื่อสารหลากหลายรูปแบบ แต่พื้นฐานของการสื่อสารมาจากการคิดก่อนเสมอ ถึงจะสื่ออะไรออกไปต่อผู้รับสาร การที่จะมีความคิดที่ชาญฉลาดในการสื่อสารนั้น ต้องรู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ โดยไม่เอาความรู้สึกด้วยตัณหาอุปทานของตนเองมาตัดสิน ซึ่งเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคล หากเราไม่ใช้ปัญญาในการไตร่ตรอง ปัญหาอาจจะตามมาได้ เช่น การเสพเสียงที่มากจนเกินความพอดี ฉะนั้น การใช้ปัญญาคิดก่อนนั้นก็จะทำให้มีชีวิตที่ดีงาม สามารถแก้ปัญหาและพึ่งพาตนได้เป็นแนวทางในการสร้างคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยมได้ เรียกว่า Smart Thinking : S

4. พิจารณาย่างถี่ถ้วนและและมีเหตุผลบนการสื่อสาร การใช้ชีวิตในสังคมบริโภคนิยมในยุคปัจจุบันนี้มีสิ่งที่หลอกล่อความอยากหรือสนองกามตัณหาหลากหลายมาก โดยเฉพาะการสื่อสารในไร่ปรหมแดนในยุคสมัยนี้ตอบสนองความต้องการตนเองได้แค่ปลายนิ้ว ทั้งนี้ทั้งผลดี คือ ความสะดวกสบาย ประหยัดเวลาได้และผลเสียเราอาจจะขาดสติในการยับยั้งใจ บางสิ่งอาจจะได้มาจากทางที่ผิดคุณธรรมศีลธรรมหรืออาจจะโยงไปถึงผิดกฎหมายด้วย เนื่องจากการขาดคิดวิเคราะห์ให้ดูลยพินิจอย่างละเอียดถี่ถ้วน การมีการใช้เหตุผลพิจารณาอย่างรอบคอบถี่ถ้วนถือว่ามีความคุ้มค่ากับความไม่ประมาท หากใช้เหตุผลพินิจพิจารณาทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามเป็นจริง สามารถเข้าใจความเป็นจริงของธรรมชาติของสิ่งของวัตถุ หรือกามคุณทั้งหลายได้ เข้าใจในสรรพสิ่งทั้งหลายมี เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป การใช้เหตุผลเป็นการสกัดหรือบรรเทาตัณหาในการเสพสัมผัสทั้ง 5 ด้านได้ เรียกว่า Discretion in using reason : D

5. มีขอบเขตกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต สิ่งที่กำหนดความเป็นปกติของมนุษย์ คือ ศีล หรือการควบคุมพฤติกรรมทาง กาย วาจา ใจ ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในสังคมและการสื่อสารอย่างถูกต้องมีผลดี ทั้งนี้ทั้งสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ซึ่งได้แก่ปัจจัย 4 เครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งเทคโนโลยี และสิ่งทั้งหลายที่มีในธรรมชาติ การใช้ชีวิตจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์กติกา เพื่อจัดระเบียบระบบให้เกิดความเรียบร้อย ทั้งการรับรู้สิ่งแวดล้อมโดยผ่านทางอินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เลือกเฟ้นสิ่งที่จะดู

จะพึง สิ่งที่ดีงามเป็นประโยชน์ มีสติ ควบคุมตนเองได้ รวมไปถึงการหาเลี้ยงชีพที่บริสุทธิ์ และการเสพบริโภค ปัจจัยโดยใช้ปัญญา เรียกว่า Orderly life : O

6. ให้ประพฤติตนอยู่บนทางสายกลางที่อยู่บนหนทางที่ถูกต้อง การเสพสื่อในแต่ละด้านนั้นควรที่จะมีความพอประมาณ มีความเหมาะสมไม่ตกเป็นทาสของการสื่อสารในเทคโนโลยีผ่านการรับรู้ผ่านสัมผัสทั้ง 5 เป็นความพอประมาณความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง สามารถดำรงชีวิตให้สอดคล้องตามสภาวะทางสังคม มีการวางแผนและความระมัดระวังในการกระทำและตระหนักถึงคุณธรรมความซื่อสัตย์และมีความอดทนใช้สติปัญญาไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างไร ก็พร้อมที่จะรับมือได้ตลอดเวลา ประพฤติตนในหนทางที่ถูกต้อง เรียกว่า Moderate practice : M

การนำไปปฏิบัติในการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม

1. ระวัง ระวังทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ในการเสพ รูปลักษณ์ เสียง กลิ่น รสชาติ และสัมผัส ในการสื่อสารในสังคมบริโภคนิยม

2. ภูมิกณฑ์ ภูมิกณฑ์ คือ ศีล หรือการควบคุมพฤติกรรมทาง กาย วาจา ใจ ในการใช้การสื่อสารในการใช้ชีวิตสังคมบริโภคนิยม เพื่อดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง

3. ฉลาดคิด มีความคิดที่ชาญฉลาด คือ ปัญญา ในการเสพสื่อด้าน รูปลักษณ์ เสียง กลิ่น รสชาติ และสัมผัส ที่จะไม่ตกไปในร่องประแสงของค่านิยมในสังคมจนสร้างความเดือดร้อน

4. พิจารณา มีการพิจารณาเหตุและผลในการรับสื่อและสื่อสารอย่างรอบคอบและมีสติ ไม่เชื่อในสิ่งที่ได้รับโดยทันที พิจารณาการสื่อสารอย่างถี่ถ้วน

5. ทางสายกลาง ใช้สื่อและเสพสื่อในแต่ละด้านอย่างพอประมาณ และการใช้สอยบริโภคปัจจัยที่จำเป็นในชีวิตอย่างเหมาะสมตามฐานะ ความสามารถของตน มีความพอดีที่ไม่น้อยและไม่มากเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

6. คุณภาพ หากนำทั้ง 5 ข้อที่กล่าวมา ใช้ร่วมกันในการเสพสื่อด้าน รูปลักษณ์ เสียง กลิ่น รสชาติและสัมผัส ในสังคมที่มีสื่อที่ใกล้ตัวจนกลายเป็นปัจจัยหนึ่งในชีวิตไปแล้ว จึงควรมีสิ่งที่สามารถเตือนหรือเป็นภูมิคุ้มกันในการใช้สื่อเหล่านี้ในสังคมแห่งการบริโภค เพื่อให้ชีวิตมีความสมดุลหรือคุณภาพในสังคมบริโภคนิยมได้อย่างเหมาะสม

7. บทสรุป

จากการศึกษาการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิต เรื่อง การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม กระบวนการสร้างความสมดุลให้กับชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา พบว่า การสื่อสารในยุคสังคมปัจจุบัน ซึ่งการบริโภคส่วนใหญ่มีแรงจูงใจมาจากการสื่อสาร ทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์ ในรูปแบบต่างๆ จึงส่งผลให้ขาดการยับยั้งชั่งใจในการบริโภค ใช้จ่ายเงิน โดยเฉพาะการเป็นหนี้เพื่อตอบสนองความต้องการ การทำตามๆ กันในสื่อ โดยผ่านช่องทางการรับประสาทสัมผัสทั้ง 5 แต่ขาดสติสัมปชัญญะ ในการเสพสิ่งทั้งหลายที่ผ่านประสาทสัมผัสการรับสื่อ ดังนั้นการรับสื่อและการบริโภคในยุคสังคมบริโภคนิยมนี้ควรที่

จะมีเกราะและเครื่องมือเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิตให้มีคุณภาพ WISDOM Model จึงเป็นการตอบโจทย์ในการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อคุณภาพชีวิตในสังคมบริโภคนิยม นั่นเอง

บรรณานุกรม

- มารีสา จันทรฉาย. (2552). **พฤติกรรมบริโภคนิยมของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล. **ปัจจัยในการทำนาค่านิยมแบบวัตถุนิยมของนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร**. เกษตรศาสตร์ (สังคม), /34/(1),/(2556): 17-29. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://dlink.me/6Ly2l>.
- BLT Bangkok. **ตลาดบัตรเครดิตแข่งเดือดสะท้อนพฤติกรรมคนไทยออมน้อยใช้จ่ายหนัก**. News & Trends In Cover Story. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.bltbangkok.com/NewsTrends>. [8 พฤศจิกายน 2562].
- SCB. **กลยุทธ์มัดใจผู้บริโภค Gen Y**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://shorturl.asia/8h3uG>. [10 ตุลาคม 2565].

**ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร**
**The School Administrators Instructional Leadership of with the
Learning Organization in the Samutsakhon Primary Educational
Service Area Office**

กัญญนันท์ สิริคุปต์ธารานนท์

Kanyanan Sirakuptharanon

วิทยาลัยทองสุข

Thongsook College

E-mail: kanyanansiri1@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 15 กุมภาพันธ์ 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 18 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 19 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร 2) เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 80 โรงเรียนมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 480 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุ 31-40 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและเป็นผู้สอน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านมุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร ลำดับที่ 2 คือ ด้านการประเมินผลการสอนของครู ลำดับที่ 3 ด้านการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ลำดับที่ 4 คือ ด้านการวางแผนเพื่อการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพและลำดับสุดท้าย คือ ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ตามลำดับ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการมีแบบแผนความคิด ลำดับที่ 2 คือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ลำดับที่ 3 คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ลำดับที่ 4 คือ ด้านการเรียนรู้กันเป็นทีมและลำดับ

สุดท้าย คือ การคิดอย่างเป็นระบบตามลำดับ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.010 - 0.870 เป็นสหสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การวิเคราะห์การส่งผลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สรุปได้ว่า การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (X_2) และการวางแผนเพื่อการพัฒนาความก้าวหน้า (X_5) ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, องค์กรแห่งการเรียนรู้, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

ABSTRACT

The purpose of this study was to study Instructional Leadership of the School Administrators with the Learning Organization in the Samutsakhon Primary Educational Service Area Office. The sample in this study was 80 schools under the Samutsakhon Primary Educational Service Area Office with 480 respondents .The instrument used in this study was a questionnaire.The results showed that the majority of respondents were female, aged from 31-40 years, had bachelor degree and were teachers of academic leadership of school administrators under the Samutsakhon Primary Educational Service Area Office in overall was at a high level. When classified according to each aspect, the first aspect was the view and trend of the change in the curriculum. The second was the third teacher's evaluation of the instructional program for children with special needs. Planned to develop professional advancement, and the last one is the evaluation of students' learning. Learn about the school. Under the Jurisdiction of the Office of Nakhon Pathom Primary Education Area 2 as a whole. When classified as a single item, it was found that the majority of respondents were of the opinion that the first is the concept of the second order is the third person who is the third person to create a common vision. The learning is a team and the last one is. Systematic thinking is the relationship between academic leadership and organizational learning. It was found that the correlation between academic leadership and learning organization of the school. The results of the study were as follows. The results of the academic leadership of the school administrators that affect the learning organization are summarized as follows: Student Achievement Assessment (X_2) and Planning for Progressive Development (X_5) Affects the Learning Organization of Schools.

Keywords: Instructional Leadership, Learning Organization, the Samutsakhon Primary Educational Service Area Office

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย สอดแทรกการพัฒนาคนด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างวัฒนธรรมการแก้ปัญหา พัฒนาทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการฝึกฝนเป็นความคิดสร้างสรรค์ปลูกฝังการพร้อมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่นและจิตใจที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย พัฒนาคนด้วยการเรียนรู้ในศาสตร์วิทยาการให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงานและเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยให้ความสำคัญกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสนับสนุนปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2544: 3) ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวบุคคลได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักฟังตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2551: 11)

สถานศึกษาเป็นองค์กรให้บริการที่ผูกพันกับเรื่องของการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนสถานศึกษาจึงมีความเป็น “องค์กรเรียนรู้” (Learning Organization) มากกว่าองค์กรประเภทใดๆ ทั้งนี้สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2548: 8) มีความตระหนักถึงการศึกษาว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้คนพัฒนาเป็นคนที่มีคุณภาพ ดังนั้น การพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา จึงได้กำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา โดยกำหนดให้มาตรฐานที่ 3 ซึ่งว่าด้วยแนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การสร้างวิถีแห่งการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ให้เข้มแข็ง เพื่อให้คนไทยทุกคนมีโอกาสและทางเลือกที่จะเข้าถึงปัจจัยและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดยได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งนี้การพัฒนาสถานศึกษาไปสู่การเป็น “องค์กรแห่งการเรียนรู้” นั้นเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญและจำเป็นต่อการบริหารองค์กรยุคใหม่ ซึ่งเป็นยุคที่เน้นการพัฒนาไปที่ทรัพยากรบุคคลอย่างสูงสุด เรียกว่า ทุนมนุษย์ (Human Capital) โดยองค์กรยุคใหม่จะมีการสร้างสมมติฐานความรู้ (Knowledge Based) และทุนทางปัญญา (Intellectual Capitals) เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยสิ่งที่ท้าทายที่สำคัญ คือ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในระยะยาว เน้นการพัฒนาโดยเริ่มที่ตัวบุคคลผ่านการเรียนรู้พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อขยายศักยภาพของตนและองค์กรโดยให้ความสำคัญกับการเป็นผู้นำ (Leadership) ความคิดความเข้าใจเชิงระบบ (System Thinking) และการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ของกันและกันในทีมงาน (จุฑาทิพย์ ชัยบัณฑิต, 2560: 2) ดังนั้น การบริหารองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหารองค์กรที่สถานศึกษานำมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ในทุกด้านซึ่งมีขอบข่าย 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ (Personal Mastery) ด้านการมีรูปแบบการคิด (Mental Model)

ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) และด้านการคิดเชิงระบบ (Systems thinking) ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพและขีดความสามารถของคนด้วยการสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จะต้องสร้างขึ้นด้วยการแสดงภาวะความเป็นผู้นำ หรือแสวงหาโอกาสเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ (Generative Learning) ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เซ็งเก้ (Senge, 1990 อ้างถึงใน จุฑาทิพย์ ชัยบัณฑิต, 2560: 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการตามแนวคิดของ เซย์ฟาร์ธ (Seyfarth, 1999) ประกอบด้วยด้านมุมมองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านการประเมินผลการสอนของครู และด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ขององค์กร กล่าวคือสามารถทำให้ประสิทธิภาพของงานและองค์กรสูงขึ้นแม้ว่าสภาพการณ์ขององค์กรจะมีข้อจำกัดเพียงใด ดังนั้น การที่จะพัฒนาองค์กรหรือสถานศึกษาให้ก้าวสู่ “องค์กรแห่งการเรียนรู้” (Learning Organization) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมี “ภาวะผู้นำทางวิชาการ” เพื่อสร้างความสามารถในการพัฒนาองค์กรและพัฒนาองค์กรให้ไปสู่การเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ดังงานวิจัยของจุฑามาส อินนามเพ็ง (2552) ที่ได้ศึกษาถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนโดยรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก สอดคล้องกับ ธีระ รุญเจริญ (2550: 147) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่บริหารและจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่ดีและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต โดยผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำทางการศึกษาเพื่อบริหารโดยการสร้างและพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้ การบริหารงานจะประสบความสำเร็จได้ผู้บริหารจะต้องใช้ภาวะผู้นำเพื่อกระจายความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรมไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักใช้ภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับทุกสภาพการณ์ได้ ผู้บริหารต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำ เป็นตัวอย่างในด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความศรัทธาความเชื่อมั่นและความเลื่อมใสในตัวผู้บริหาร เพื่อให้หน่วยงานหรือองค์กรเกิดประสิทธิผลสูงสุดและเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียน การแสดงออกของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของครูและนักเรียนเป็นอย่างมาก อันส่งผลถึงคุณภาพการบริหารงานในโรงเรียนว่าจะประสบความสำเร็จเพียงใด ดังนั้น ประสิทธิภาพของหน่วยงานหรือองค์กร ถือเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาหน่วยงานหรือองค์กร ซึ่งผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนา (กิตติวรรณ แสนโท, 2556: 1)

ภาวะผู้นำทางวิชาการยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ครูทุ่มเทการทำงานด้านการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น มีความสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและพัฒนางานด้านวิชาการตลอดจนเป็นการนำพาโรงเรียนไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพราะผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการมักจะมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนตลอดทั้งการสร้างบรรยากาศขององค์กรให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (ชัยลักษณ์ รักษาและคณะ, 2552: 22) สอดคล้องกับ สุมลพรรณ เกิดโมลี (2550: 17) ที่กล่าวว่าผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นบุคคลสำคัญในสถานศึกษาที่จะทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จ

และดำเนินการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นจะต้องได้รับการปลูกฝังเพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินการได้บรรลุจุดหมายที่วางไว้ เพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพออกไปสู่ภายนอก สอดคล้องกับขวัญจิตต์ นิยมเกตุ (2552: 45) ที่กล่าวถึงภาวะผู้นำทางวิชาการว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมสามารถพัฒนางานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีคุณภาพตามที่ต้องการ และผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมดำเนินการบริหารการศึกษามุ่งไปสู่คุณภาพและได้มาตรฐานเพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ยิ่งผู้บริหารการศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการและมีภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับสูงแล้วก็จะก่อให้เกิดการพัฒนาครูอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถด้านวิชาการและมีภาวะผู้นำตามไปด้วย ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนการสอนมุ่งไปสู่คุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553: 15) โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีทักษะครอบคลุมในเรื่องของการวางแผน การพัฒนา การทำให้เป็นผลสำเร็จและการวัดผลที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนคุณภาพการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา นำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย การวางแผนปฏิบัติงาน การพัฒนาผู้บริหาร บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเพื่อนำสถานศึกษาก้าวสู่ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อีกทั้งยังส่งผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และบรรลุดตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

3. สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร อยู่ในระดับมาก

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร อยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาได้ศึกษาตามแนวคิดของ เซย์ฟาร์ธ (Seyfarth, 1999 อ้างถึงใน ไชยา กรมแสง, 2553: 117-118) ได้กำหนดภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านมุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร 2) ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน 3) ด้านการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 4) ด้านการประเมินผลการสอนของครู และ 5) ด้านการวางแผนเพื่อการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศึกษาตามแนวคิดของ เซ็งเก้ (Senge, 1990) ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ 2) ด้านการมีรูปแบบการคิด 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม 4) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และ 5) ด้านการคิดเชิงระบบ

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 103 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 80 โรงเรียน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607-610 อ้างถึงในดวงรัตน์ จัยศิริ, 2557: 17) และสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มา 80 โรงเรียน กำหนดแบบเจาะจง (purposive sample) ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละโรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร 1 คน เลือกแบบเจาะจง ครูโรงเรียน 4 คน เลือกด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย คณะกรรมการสถานศึกษา 1 คน เลือกด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น โรงเรียนละ 6 คน จำนวน 80 โรงเรียน รวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 480 คน

4. ขอบเขตพื้นที่

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ทำให้ทราบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสาคร และทำให้ทราบระดับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ตลอดจนทำให้ทราบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล ต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

6. สรุปผลการศึกษา

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุ 31-40 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและเป็น ครูผู้สอน

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมี ความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านมุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร ลำดับที่ 2 คือ ด้านการ ประเมินผลการสอนของครู ลำดับที่ 3 ด้านการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ลำดับที่ 4 คือ ด้านการวางแผนเพื่อการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพและลำดับสุดท้าย คือ ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ของนักเรียนตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

2.1 ด้านมุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนก เป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ มีการกำหนดนโยบายการพัฒนา หลักสูตรตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ลำดับที่ 2 คือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาหลักสูตร ลำดับที่ 3 คือ วางแผนร่วมกับคณะครูในการนำหลักสูตรไปใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ลำดับที่ 4 คือ มีการกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมายในการสร้างหลักสูตรอย่างชัดเจนและลำดับสุดท้าย คือ มีการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาหลักสูตรตามลำดับ

2.2 ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ส่งเสริมให้ครูร่วมกันสร้างเครื่องมือมีประสิทธิภาพ ในการวัดผลประเมินผล ลำดับที่ 2 คือ กำหนดนโยบายการวัดผลประเมินผลนักเรียนของโรงเรียนอย่างชัดเจน ลำดับที่ 3 คือ สนับสนุนให้ครูวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน ลำดับที่ 4 คือ สนับสนุนให้ครูมีการประเมินผลที่หลากหลายและลำดับสุดท้าย คือ ดำเนินการให้ครูรายงานผลการประเมิน ความก้าวหน้าของนักเรียนแก่ผู้ปกครองทราบทุกภาคเรียน ตามลำดับ

2.3 ด้านการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนก เป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ สนับสนุนให้มีการรวบรวมข้อมูลนักเรียน ไว้อย่างเป็นระบบ ลำดับที่ 2 คือ พิจารณากำหนดสถานที่และรูปแบบการเรียนร่วมอย่างเหมาะสม ลำดับที่ 3 คือ สนับสนุนครูจัดทำแผนการศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษรายบุคคล เช่น (IEP แผนกำหนดแนวทางการ จัดการศึกษาแก่นักเรียน) ลำดับที่ 4 คือ สนับสนุนให้มีการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทุกคนเข้าเรียนใน

โรงเรียนและลำดับสุดท้าย คือ ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

2.4 ด้านการประเมินผลการสอนของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ มีการนำข้อมูลที่เป็นปัญหาของครูผู้สอน มาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น ลำดับที่ 2 คือ เปิดโอกาสให้ครูได้ปรึกษาปัญหาด้านการจัดการสอนด้วยบรรยากาศประชาธิปไตย ลำดับที่ 3 คือ มีการประชุมฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อร่วมการวางแผนในการนิเทศและกำกับติดตามแนะนำ แก้ไข ปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนของครู ลำดับที่ 4 คือ มีแผนการในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างชัดเจนและลำดับสุดท้าย คือ สนับสนุนให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งนำผลงานจากการเรียนรู้ในห้องเรียนมาจัดแสดงภายนอกห้องเรียน เช่น จัดนิทรรศการหรือป้ายนิเทศ ตามลำดับ

2.5 ด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ สนับสนุนให้ครูเข้าร่วมอบรมเพิ่มพูนความรู้ความสามารถที่ทันสมัย ลำดับที่ 2 คือ กำหนดนโยบาย เป้าหมายในการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูอย่างชัดเจน ลำดับที่ 3 คือ ติดตามผลการดำเนินงานของครูภายหลังการเข้าประชุมอบรม หรือสัมมนาทางวิชาการ ลำดับที่ 4 คือ สนับสนุนให้ครูศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและลำดับสุดท้าย คือ ส่งเสริมให้ครูทำผลงานเพื่อพัฒนางานหรือขอเลื่อนตำแหน่ง ตามลำดับ

3. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการมีแบบแผนความคิด ลำดับที่ 2 คือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ลำดับที่ 3 คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ลำดับที่ 4 คือ ด้านการเรียนรู้กันเป็นทีมและลำดับสุดท้าย คือ การคิดอย่างเป็นระบบตามลำดับเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

3.1 ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษาของท่านส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้มีโอกาสก้าวหน้าในวิชาชีพของตน หรือพัฒนาวิชาชีพ เช่น การศึกษาต่อการอบรมดูงาน เพื่อพัฒนาตนเองหรือการทำผลงาน เพื่อเลื่อนวิทยฐานะ ลำดับที่ 2 คือ สถานศึกษาของท่านจัดให้มีการเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลให้ครู และบุคลากร ได้รับรู้เข้าใจทันเหตุการณ์เสมอ ลำดับที่ 3 คือ ท่านมีความกระตือรือร้นและมีความสนใจที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ลำดับที่ 4 คือ สถานศึกษาของท่านจัดให้มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเป็นฐานเพื่อสนับสนุนและพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายตลอดจนพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาและลำดับสุดท้าย คือ ท่านแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาศักยภาพของท่านให้ก้าวไปสู่จุดหมายและความสำเร็จที่ได้กำหนดไว้ตามลำดับ

3.2 ด้านการมีแบบแผนความคิดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษาท่านสร้างความตระหนักและวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลต่อหน้าที่ให้แก่บุคลากร ลำดับที่ 2 คือ สถานศึกษาของท่านสามารถประยุกต์ศาสตร์ทางการบริหารมาใช้

ในการบริหารสถานศึกษาได้เหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลง ลำดับที่ 3 คือ สถานศึกษาของท่านมีการกระตุ้นจูงใจบุคลากรในสถานศึกษาให้ใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ลำดับที่ 4 คือ สถานศึกษาของท่านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา และลำดับสุดท้าย คือ ท่านคิดเสมอว่าปัญหาในการทางานมิใช่อุปสรรคแต่เป็นโอกาสในการพัฒนางานของท่านให้ดีขึ้นตามลำดับ

3.3 ด้านการมีแบบแผนความคิดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษาท่านให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผน กำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา ลำดับที่ 2 คือ สถานศึกษาท่านกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงาน วางแผนพัฒนาการเรียนการสอน ลำดับที่ 3 คือ ท่านมีความตระหนักดีว่าอนาคตและความสำเร็จของหน่วยงาน/ทีมงานเป็นภาระรับผิดชอบร่วมกันของสมาชิกทุกคนในทีมงาน ลำดับที่ 4 คือ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาท่านได้จากการตัดสินใจร่วมกันระหว่างคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและลำดับที่ 5 คือ สถานศึกษาของท่านมีการนำประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้อง พิจารณามาพบทวนร่วมกันเป็นประจำตามลำดับ

3.4 ด้านการเรียนรู้กันเป็นทีมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ท่านมองเห็นว่าการเรียนรู้ของทีม ทำให้เกิดการพัฒนาต่อองค์กรอย่างแท้จริง ลำดับที่ 2 คือ ท่านมีความมุ่งมั่นและยึดมั่น ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของทีมและขององค์กรอย่างกระตือรือร้น ลำดับที่ 3 คือ ท่านสามารถเชื่อมโยงความคิดและวิธีการทำงานของตนเองเข้ากับทีมงานได้เพื่อให้การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลำดับที่ 4 คือ สถานศึกษาของท่านมีการสร้างบรรยากาศของการทำงานเป็นทีมหรือหมู่คณะ และลำดับสุดท้าย คือ ท่านยอมรับและให้คุณค่าในความแตกต่างของบุคลากรในทีมเสมอตามลำดับ

3.5 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็น และข่าวสารในการปฏิบัติงานร่วมกัน ลำดับที่ 2 คือ สถานศึกษาของท่านปฏิบัติงานมีกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยพิจารณาจากคุณภาพและประสิทธิผลของผลงาน ลำดับที่ 3 คือ สถานศึกษาท่านมีคณะครูที่มีความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีความผูกพันกับการพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าของสถานศึกษา ลำดับที่ 4 คือ สถานศึกษาท่านมีคณะครูที่มีการคิดอย่างเป็นระบบมุ่งพัฒนาสถานศึกษาและลำดับสุดท้าย คือ ท่านสามารถวิเคราะห์หรือให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนางานสถานศึกษาในเรื่องจุดแข็ง, จุดอ่อน, โอกาส และอุปสรรค ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์การส่งผลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) สรุปได้ว่า การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (X_2) และการวางแผนเพื่อการพัฒนาความก้าวหน้า(X_5) ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่ง

การเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y_{\text{tot}} = .543 + 0.037(X_1) + 0.607(X_3)$$

7. อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยชาญ น้อยนัน, ทวี แยมดี และลูกน้ำ มากลิ่น (2551: 75-76) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านมุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร ลำดับที่ 2 คือ ด้านการประเมินผลการสอนของครู ลำดับที่ 3 ด้านการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ลำดับที่ 4 คือ ด้านการวางแผนเพื่อการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพและลำดับสุดท้าย คือ ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1.1 ด้านมุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาหลักสูตรตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาหลักสูตร มีวางแผนร่วมกับคณะครูในการนำหลักสูตรไปใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมายในการสร้างหลักสูตรอย่างชัดเจนตลอดจนมีการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

1.2 ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูร่วมกันสร้างเครื่องมือมีประสิทธิภาพในการวัดผลประเมินผล มีการกำหนดนโยบายการวัดผลประเมินผลนักเรียนของโรงเรียนอย่างชัดเจนและ สนับสนุนให้ครูวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน รวมทั้งสนับสนุนให้ครูมีการประเมินผลที่หลากหลายและให้ครูรายงานผลการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนแก่ผู้ปกครองทราบทุกภาคเรียน

1.3 ด้านการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสนับสนุนให้มีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนไว้อย่างเป็นระบบ มีการพิจารณากำหนดสถานที่และรูปแบบการเรียนรู้ร่วมอย่างเหมาะสม สนับสนุนครูจัดทำแผนการศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษรายบุคคล เช่น (IEP แผนกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาแก่นักเรียน) รวมทั้งสนับสนุนให้มีการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทุกคนเข้าเรียนในโรงเรียนและมีการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านการประเมินผลการสอนของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการนำข้อมูลที่เป็นปัญหาของครูผู้สอน มาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น มีการเปิดโอกาสให้ครูได้ปรึกษาปัญหาด้านการจัดการสอนด้วยบรรยากาศประชาธิปไตย และมีการประชุมฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

เพื่อร่วมการวางแผนในการนิเทศ และกำกับติดตามแนะนำ แก้ไข ปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนของครู รวมทั้งมีแผนการในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างชัดเจน ตลอดจนมีการสนับสนุนให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งนำผลงานจากการเรียนรู้ในห้องเรียนมาจัดแสดงภายนอกห้องเรียน เช่น จัดนิทรรศการหรือป้ายนิเทศ

1.5 ด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก มีการสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมอบรมเพิ่มพูนความรู้ความสามารถที่ทันสมัย รวมทั้งกำหนดนโยบาย เป้าหมายในการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูอย่างชัดเจน ตลอดจนมีการติดตามผลการดำเนินงานของครูภายหลังการเข้าประชุมอบรม หรือสัมมนาทางวิชาการ และสนับสนุนให้ครูศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นอีกทั้งส่งเสริมให้ครูทำผลงาน เพื่อพัฒนางานหรือขอเลื่อนตำแหน่งอีกด้วย

จากผลการวิจัย สอดคล้องกับ พรชัย ธนปารมีกุล (2555: 41) ที่กล่าวว่า งานวิชาการที่ถือได้ว่าเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุดของสถานศึกษา ฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เป็นผู้นำที่จะทำให้งานวิชาการของสถานศึกษานั้นๆ มีความเจริญก้าวหน้า พัฒนางานทางด้านวิชาการของสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป โดยตัวผู้นำเองจะต้องมีความรู้ความสามารถ รวมถึงใส่ใจในการที่จะพัฒนางานวิชาการ สอดคล้องกับดุสิต เหมือนบุตติ (2549: 97-98) ที่ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนต่อความสำเร็จของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดหนองคาย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชา ธาณิรัตน์ (2555: 147) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของคณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เกี่ยวกับระดับพฤติกรรมของบุคลากร คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการมีแบบแผนความคิด ลำดับที่ 2 คือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ลำดับที่ 3 คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ลำดับที่ 4 คือ ด้านการเรียนรู้กันเป็นทีมและลำดับสุดท้าย คือ การคิดอย่างเป็นระบบ ตามลำดับเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

2.1 ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาของท่านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้มีโอกาสก้าวหน้าในวิชาชีพของตน หรือพัฒนาวิชาชีพ เช่น การศึกษาต่อ การอบรมดูงาน เพื่อพัฒนาตนเองหรือการทำผลงาน เพื่อเลื่อนวิทยฐานะ มีการจัดให้มีการเผยแพร่ข่าวสาร และข้อมูลให้ครู และบุคลากร ได้รับรู้เข้าใจทันเหตุการณ์เสมอ ทำให้บุคลากรมีความกระตือรือร้น และมีความสนใจที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ อีกทั้งมีการจัดให้มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเป็นฐานเพื่อสนับสนุนและพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายตลอดจนพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาเพื่อสนับสนุน

บุคลากรในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาศักยภาพให้ก้าวไปสู่จุดหมายและความสำเร็จที่ได้กำหนดไว้

2.2 ด้านการมีแบบแผนความคิดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาสร้างความตระหนักและวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลต่อหน้าที่ให้แก่บุคลากร โดยสามารถประยุกต์ศาสตร์ทางการบริหารมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้เหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลง และการกระตุ้น จูงใจบุคลากรในสถานศึกษาให้ใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา

2.3 ด้านการมีแบบแผนความคิดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผน กำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา และกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงาน วางแผนพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งเป็นภาระรับผิดชอบร่วมกันของสมาชิกทุกคนในทีมงาน โดยมีวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้นจากการตัดสินใจร่วมกันระหว่างคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2.4 ด้านการเรียนรู้กันเป็นทีมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากบุคลากรมองเห็นว่าการเรียนรู้ของทีม ทำให้เกิดการพัฒนาต่อองค์กรอย่างแท้จริง มีความมุ่งมั่นและยึดมั่น ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของทีมและขององค์กรอย่างกระตือรือร้น และสามารถเชื่อมโยงความคิดและวิธีการทำงานของตนเองเข้ากับทีมงานได้เพื่อให้การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งสถานศึกษามีการสร้างบรรยากาศของการทำงานเป็นทีมหรือหมู่คณะ โดยคำนึงถึงการยอมรับและให้คุณค่าในความแตกต่างของบุคลากรในทีมเสมอ

2.5 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็นและข่าวสารในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยพิจารณาจากคุณภาพและประสิทธิผลของผลงาน โดยมีคณะครูที่มีความรู้ลึกในการเป็นเจ้าของร่วมกัน และผูกพันกับการพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าของสถานศึกษา โดยยึดแนวการคิดอย่างเป็นระบบมุ่งพัฒนาสถานศึกษา

จากผลการวิจัยข้างต้น สอดคล้องกับพรทิชา วันตา (2553: 104-107) ได้ทำวิจัยเรื่อง องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในด้านรูปแบบความคิด อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับอภิชา ธาณรัตน์ (2555: 147) ที่ศึกษารูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของคณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในกรุงเทพมหานคร พบว่าความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในด้านรูปแบบวิธีการคิด อยู่ในระดับมาก

3. การวิเคราะห์การส่งผลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) สรุปได้ว่า การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (X_2) และการวางแผนเพื่อการพัฒนาความก้าวหน้า (X_5) ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน นั้นผู้บริหารมี

การส่งเสริมให้ครูร่วมกันสร้างเครื่องมือมีประสิทธิภาพในการวัดผลประเมินผล มีการกำหนดนโยบายการวัดผล ประเมินผลนักเรียนของโรงเรียนอย่างชัดเจนและ สนับสนุนให้ครูวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อนำผล มาปรับปรุงการเรียนการสอน รวมทั้งสนับสนุนให้ครูมีการประเมินผลที่หลากหลายและให้ครูรายงานผลการ ประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนแก่ผู้ปกครองทราบทุกภาคเรียน ส่วนในด้านการวางแผนเพื่อพัฒนา ความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูนั้น มีการสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมอบรมเพิ่มพูนความรู้ความสามารถที่ทันสมัย รวมทั้งกำหนดนโยบาย เป้าหมายในการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูอย่างชัดเจน ตลอดจนมีการติดตาม ผลการดำเนินงานของครูภายหลังการเข้าประชุมอบรม หรือสัมมนาทางวิชาการ และสนับสนุนให้ครูศึกษาต่อ ในระดับที่สูงขึ้นอีกทั้งส่งเสริมให้ครูทำผลงาน เพื่อพัฒนางานหรือขอเลื่อนตำแหน่งอีกด้วย

8. ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดให้มีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนไว้อย่างเป็นระบบ การกำหนดขั้นตอน ในการคัดแยกนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในแต่ละประเภทอย่างชัดเจน รวมถึงการจัดทำแผนการศึกษา เด็กที่มีความต้องการพิเศษรายบุคคล เช่น การกำหนดแผนการเรียน หรือแนวทางการจัดการศึกษาแก่นักเรียน ที่มีลักษณะพิเศษ เช่น แผนการเรียนที่ส่งเสริม วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น
2. จากการวิจัยพบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านแบบแผนความคิด อยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการกระตุ้น ใจใญ่บุคลากรในสถานศึกษาใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน อย่างเต็มความสามารถ โดยสร้างความตระหนักและวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลต่อหน้าที่ให้แก่บุคลากร เพื่อให้บุคลากร สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้เหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลง
3. ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมายในการสร้างหลักสูตรอย่างชัดเจน ส่งเสริมให้ ครูจัดกระบวนการเรียน การสอน ที่หลากหลาย มีการนิเทศ ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร จะส่งผลให้ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน เพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

- กนกธาดา ผงสูงเนิน. (2549). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลในการ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.pld.rmutt.ac.th/?wpfb_dl=210. [31 พฤษภาคม 2561].
- กัลยาณี สูงสมบัติ. (2554). เทคนิคการจัดการสมัยใหม่. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://uhost.rmutp.ac.th/kanlayanee.so/index.htm>. [31 พฤษภาคม 2561].

- กิตติวรรณ แสนโท. (2556). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของ **ครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กิริณา ศิริปัญญาชนะ. (2552). การจัดองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา **สมุทรปราการ เขต 1**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ), มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ชนิษฐา อุ่นวิเศษ. (2550). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ **โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนครเขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ขวัญจิตต์ เนียมเกตุ. (2552). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ **การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3**. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- คณะกรรมการกฤษฎีกา. (2547). **พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักการ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- คำนิง ผุดผ่อง. (2547). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ ชายฝั่งทะเลตะวันออก**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จักรกริช อินทพันธ์. (2551). **สภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนดาราวิทยาลัย**. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จุฑามาศ อินนามเพ็ง. (2552). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กร **แห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนมเขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จूरีย์ พูลพานิชอุปถัมภ์. (2550). การศึกษาสภาพความเป็นจริงและสภาพความคาดหวังเกี่ยวกับการเป็น **องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3**. สารนิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เจษฎา นกน้อย ญัฐวุฒิ โรจน์นิรุตติกุล พยัต วุฒิรงค์ กรภัทร์ จารุกาเนตกนก เกรียงไกร พันธุ์ไทยและวัชรพงศ์ อินทรวงศ์. (2552). **นันทาทรศนะการจัดการความรู้และการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรชัย ไชยมงคล. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่**

การศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

ชฎาภาณูจน์ เจริญชนม์. (2553). **ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1.** การศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชัยชาญ น้อยนัน, ทวี แยมดี และลูกน้ำ มากกลิ่น. (2551). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชัยลักษณ์ รักษา, สนั่น ฝ่ายแดง และอมรรวรรณ วงศ์โกมลเชษฐ์. (2552). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลกเขต 1.** การค้นคว้าอิสระด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2551). **คู่มือสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ.** กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2550). **การบริหารวิชาการ และการนิเทศภายในสถานศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 5. ปัตตานี: ฝ่ายนิเทศทางการศึกษา สำนักวิทยบริหาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ไชยา กรมแสง. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

ดุสิต เหมือนบุตดี. (2549). **อิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อความสำเร็จของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน จังหวัดหนองคาย.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ถาวร อินทิส. (2547). **การรับรู้เกี่ยวกับศักยภาพในการพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรในสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต { สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน อาชีวศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ทิพากร วรรณพฤกษ์. (2554). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธงชัย สมบูรณ์. (2549). **จากองค์กรแห่งการเรียนรู้...สู่องค์กรเปี่ยมสุข.** กรุงเทพฯ: ปราชญ์สยาม.

ธานี มาลาศรี. (2554). **การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

นภดล ผดุงศรี. (2550). **ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี หนองคายและหนองบัวลำภู.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

รูปแบบการประยุกต์หลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขา
เพื่อการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล

THE MODEL OF APPLICATION OF BUDDHIST PHILOSOPHY ON THE THREEFOLD
TRAINING FOR HUMAN RESOURCE COMPETENCY DEVELOPMENT
IN THE DIGITAL SOCIETY

สว่างบุญ วงศ์ฟ้าเลื่อน

Sawangboon Wongfaluwan

สมบุญ บุญโท

Somboon Boondo

สวัสดี อโนทัย

Sawat Anothai

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Saint John's University

E-mail: sw.wongfa@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 4 มิถุนายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 26 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 26 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพุทธศาสตร์แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล 2) ศึกษาพุทธศาสตร์หลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขา 3) ประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขาเพื่อพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล และ 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขาเพื่อพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการศึกษาเชิงเอกสาร ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญาและศาสนา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล เป็นรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในการดำเนินชีวิต และประสิทธิภาพการทำงานด้วยสมรรถนะสำคัญ 3 ประการ คือ 1) นิสัยดี คือ มีพฤติกรรมทางกายวาจาดี ถูกต้องเหมาะสมตามหลักศีลสิกขา กฎและมารยาทในสังคมดิจิทัล 2) จิตใจดี คือ มีขีดความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และบริหารจัดการจิตใจในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักจิตตสิกขา และ 3) ความรู้ดี คือ มีความรู้ความเข้าใจชีวิตทั้งระดับโลกียะ คือ การดำเนินชีวิตประจำวัน และระดับโลกุตระ คือ

การพัฒนาชีวิตเข้าสู่ภาวะแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักปัญญาสิกขาผ่านหลักหลักกาลามสูตรและหลักโยนิโสมนสิการ รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัลเป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะสำคัญ คือ “นิสัยดี จิตใจดี ความรู้ดี” ผลการวิจัยถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้ คือ G-MBK MODEL

คำสำคัญ: พุทธปรัชญา, ไตรสิกขา, การพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์, สังคมดิจิทัล

ABSTRACT

The objectives of this research paper were to: (1) study the concept of human resource competency development in the digital society; (2) study the multiplicity of Buddhist philosophy on The Threefold Training; (3) apply the Buddhist philosophy on The Threefold Training to develop human resource competency in the digital society; and (4) create a new body of knowledge about the application of Buddhist philosophy on the Threefold Training to develop human resource competence in the digital society. This was qualitative research that focused on documentary studies under the process of analytic, appreciative and applicative approaches to leading the creation of new philosophical and religious knowledge.

The results showed that the application model of Buddhist philosophy on the Threefold Training for competency development of human resource in the digital society was a model of human resource capacity development in life and work efficiency with 3 important performances. They were; (1) good behavior was good physical, speech, correct and appropriate behavior according to the training in higher morality, rules and etiquette in digital society, (2) good mentality was to have ability to control emotions and manage the mind in various situations effectively according to the training in higher mentality, and (3) good knowledge was understanding life in both daily life and the higher state development of human according to training in higher wisdom through the principles in the Kalamasutta and Yonisomanakikara. Model of develop human resource competency in digital society focused on important competencies were good-behavior, good-mentality, and good-knowledge. The findings are considered new body of knowledge as G-MBK MODEL.

Keywords: Buddhist Philosophy, the threefold Training, Human Resource Competency Development, Digital Society

1. บทนำ

คน หรือทรัพยากรมนุษย์ ถือเป็นทรัพยากรอันมีค่าสูงสุดในบรรดาทรัพยากรทั้งหมด เพราะคนเป็นปัจจัยสำคัญที่นำมาซึ่งความสำเร็จขององค์กรและสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทรัพยากรที่ดีมีคุณค่า มีความคิดและมีศักยภาพในตัวเองจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทั้งทางด้านความรู้ ทักษะและเจตคติไป

พร้อมๆ กัน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลดีในการปฏิบัติงานและการดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2556: คำนำ) ในสถานการณ์สังคมโลกปัจจุบันที่ถือเป็นสังคมยุคดิจิทัล (Digital society) คือ สังคมที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลหลากหลายรูปแบบที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและประสิทธิภาพการทำงานของมนุษย์ สังคมโลกในอนาคตเทคโนโลยีนั้นวันแต่จะมีอิทธิพลขยายครอบคลุมวิถีชีวิตของมนุษย์เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้วิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุควิถีชีวิตดิจิทัล (Digital life) ที่ใช้เทคโนโลยีสนับสนุนกิจกรรมชีวิตประจำวันในทุกรูปแบบ ด้านหนึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลก็มีคุณูปการในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ในทางตรงกันข้ามเทคโนโลยีจะกลายเป็นเครื่องทำลายคุณภาพชีวิตของมนุษย์ หากมนุษย์ขาดทักษะในการใช้ (Digital skills) ดังนั้น เพื่อให้มนุษย์สามารถปรับตัวได้ดีในสังคมดิจิทัลจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งร่างกาย จิตใจ และความรู้ที่จะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่างเหตุผล รอบคอบ และระมัดระวัง สามารถตัดสินใจและพร้อมเผชิญความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ขณะเดียวกันก็ร่วมเป็นพลังขับเคลื่อนในกระบวนการพัฒนาสังคมประเทศชาติอย่างยั่งยืนนำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุข (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), (2539: 10) พร้อมกันนี้พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), (2543: 92) กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องพัฒนามนุษย์ว่า หากการพัฒนามนุษย์เกิดขึ้นสิ่งทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับตัวมนุษย์ก็จะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงไปในเชิงคุณภาพหมายความว่า คนเมื่อได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องจะกลายเป็นคนที่มีสมรรถนะหรือมีศักยภาพ มีขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพของคนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่เรียกว่า การพัฒนาสมรรถนะ (Competency) ดังที่จำเนียร จวงตระกูล (2553: 4) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า การพัฒนาสมรรถนะเป็นการดึงศักยภาพหรือความสามารถที่ซ่อนอยู่ในตัวบุคคลออกมาช่วยให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข และสนับสนุนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามมาตรฐานที่องค์กรหรือหน่วยงานกำหนด และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีสมรรถนะที่พึงประสงค์นั้นจะต้องพัฒนาให้คนทุกระดับได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่เต็มความสามารถของแต่ละคน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและทักษะฝีมือเพื่อให้คนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขภาพพลานามัยที่ดี มีจิตสำนึกและมีบทบาทในการดูแล อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมมีอันตังาม บนฐานของความเป็นไทย สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 ของยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ที่กำหนดเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นการพัฒนาคนทุกมิติ และในทุกช่วงวัย เน้นการพัฒนาให้เป็นคนดี คนเก่ง คนมีคุณภาพ พัฒนาคอนไทยให้มีความพร้อมทั้งกายใจและสติปัญญา...มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ: ออนไลน์)

แม้ว่าการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์เป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะสังคมดิจิทัลที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วบนความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในระบอบวิถีชีวิตมนุษย์ แน่นนอนเหลือเกินว่าการดำรงชีวิตในสังคมดิจิทัลให้อยู่รอด อยู่ได้ อยู่ดี และอยู่อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ทักษะด้านดิจิทัลมีความสำคัญมากที่ทุกคนต้องได้รับการพัฒนาขึ้นมาในตนเองอย่างน้อยในระดับที่สามารถใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลแบบง่ายๆ (Basic skills) เพียงพอต่อการใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันที่จะช่วยให้สามารถติดต่อและเข้าถึงการใช้บริการในรูปแบบดิจิทัลต่างๆ ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน แต่หากมองย้อนปัญหา

ภาพรวมเรื่องสมรรถนะหรือขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลพบปัญหาสำคัญ 3 ประการ

1. กลุ่มปัญหาสมรรถนะด้านพฤติกรรมกายและวาจา ประเด็นนี้ เป็นปัญหาที่สะท้อนเรื่องของการขาดสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ที่ไปให้ความสำคัญกับการใช้ไปในทางแสวงหาสิ่งเสเพลอำนวยความสะดวกสบาย มุ่งตอบสนองตัณหาความอยากความสนุกสนานมากกว่าการใช้เพื่อการแสวงหาความรู้มาพัฒนาตน ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมในสองด้าน คือ ด้านปัญหาพฤติกรรมทางกาย (กายกรรม) และทางวาจา (วจีกรรม) ที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมทั้งในฐานะผู้รับสารและผู้ส่งสาร

2. กลุ่มปัญหาสมรรถนะด้านจิตใจ ประเด็นนี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับควบคุมจิตใจหรืออารมณ์ความรู้สึกของตนเอง (Emotional control) เป็นปัญหาด้านความรู้สึกที่มนุษย์แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมผัสทางอายตนะที่ผิดพลาด ไม่ถูกต้อง ไม่ตรงตามความเป็นจริงที่ส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพจิต เช่น ปัญหาความเครียด ความวิตกกังวล พุ้งซ่าน กลัดกลุ้ม คิดมาก เป็นต้น นอกจากนี้การไม่รู้จักปล่อยวาง การยึดมั่นถือมั่นในวิถีปฏิบัติของตนมากเกินไปจนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีได้ ก็ส่งผลต่อสุขภาพจิตด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในสังคมดิจิทัลที่ผู้คนต้องเผชิญกับมหาสมุทรแห่งข้อมูลข่าวสาร หากไม่ตั้งรับวางที่ท่าไม่ดี อาจเกิดปัญหาสุขภาพจิตได้ในที่สุด

3. กลุ่มปัญหาสมรรถนะด้านปัญญา ประเด็นนี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินชีวิตและการทำงานร่วมกันในลักษณะทีมงาน รวมถึงสมรรถนะระดับสูงที่เกี่ยวกับการวางระบบและพัฒนาระบบเทคโนโลยี ในองค์กรให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย ความเข้าใจเทคโนโลยีมีนัยครอบคลุมทักษะในการใช้ (Use) การเข้าใจ (Understand) การสร้าง (Create) และการเข้าถึง (Access) ซึ่งเป็นเรื่องสมรรถนะทักษะพื้นฐานการใช้สื่อดิจิทัลที่ต้องพัฒนาให้ทรัพยากรมนุษย์สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานตามมาตรฐานองค์กรในลักษณะ “ทำน้อย ได้มาก” (Work less but get more impact) บนฐานแห่งการเรียนรู้และการเจริญเติบโตในอาชีพการงานไปพร้อมๆ กัน (Learn and Growth)

จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น มูลฐานแห่งปัญหาทั้งหมดล้วนเกิดจากตัวบุคคล ดังนั้น การแก้ปัญหาดังกล่าวต้องแก้ที่ตัวบุคคล วิธีการหนึ่ง คือ การพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ให้ตรงตามมาตรฐานที่ต้องการ トラバドที่คนในสังคมมีสมรรถนะไม่สอดคล้องตามมาตรฐานที่คาดหวัง トラバドนั้นปัญหาในสังคมจะยังคงมีอยู่และอาจมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มมากยิ่งขึ้น ในงานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการประยุกต์หลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขาเพื่อพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล” นี้มุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัลมองผ่านกรอบความคิดหลักไตรสิกขา 3 ด้าน คือ 1) ด้านศีลสิกขา ได้แก่ กลุ่มปัญหาสมรรถนะด้านพฤติกรรมทางกายและวาจา 2) ด้านจิตตสิกขา ได้แก่ กลุ่มปัญหาสมรรถนะด้านจิตใจ และ 3) ด้านปัญญาสิกขา ได้แก่ กลุ่มปัญหาสมรรถนะทักษะด้านความรู้ ความเข้าใจ เป็นการประยุกต์หลักไตรสิกขาผนวกผสานหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาในหมวดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา

มานำเสนอเป็นแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล เพื่อสร้างความเป็นคน “นิสัยดี นิสัยดี ความรู้ดี” ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพหุสารถะแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาพหุสารถะหลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขา
3. เพื่อประยุกต์หลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขาเพื่อพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล
4. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขาเพื่อพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เน้นการศึกษาเอกสาร (Documentary research) ภายใต้การใช้เหตุผลแบบมีวิจารณ์ญาณ (Discursive method) ด้วยกระบวนการศึกษาเชิงบูรณาการ (Integration) ประกอบด้วยการวิเคราะห์ (Analysis) การวิจิตร (Appreciation) และการวิธาน (Application) ผ่านการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจาก เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary source) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2539 เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary source) ได้แก่ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ ข้อเขียน บทความวิจารณ์ เอกสารต่างๆ ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับหัวข้องานวิจัย โดยทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล นำสู่การวิเคราะห์และอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการเขียนอภิปรายแบบพรรณนา เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญาและศาสนา

4. สรุปผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อ 1. เพื่อศึกษาพหุสารถะแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมยุคดิจิทัล เป็นการเพิ่มศักยภาพหรือขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรให้มีความรู้ความเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัลใน 3 ระดับ คือ 1) ทักษะระดับพื้นฐาน เน้นทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติงาน รวมถึงเพื่อการเข้าถึงข้อมูลและบริการอิเล็กทรอนิกส์ขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีมากขึ้นในยุคดิจิทัล 2) ทักษะระดับกลาง เน้นทักษะการใช้งานเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอันเป็นประโยชน์และตอบโจทย์การทำงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์กร และ 3) ทักษะระดับสูง เป็นการพัฒนาทักษะเฉพาะด้านสำหรับบุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลโดยตรงในฐานะเป็นผู้ควบคุมและออกแบบทางด้านดิจิทัล แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล คือ การส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎระเบียบกติกาในการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารในทุกช่องทาง เพราะสังคมดิจิทัลถือเป็นชุมชนดิจิทัลที่มีกฎกติกาบรรทัดฐานสำหรับให้สมาชิกของชุมชนได้ประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้

เทคโนโลยีดิจิทัล ในงานวิจัยนี้เน้นการพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลที่เป็นเรื่องการควบคุมตนเองเป็นหลักที่ผ่านพฤติกรรม 3 ด้าน คือ ด้านกาย และวาจา ด้านจิตใจ และด้านปัญญา หากมองผ่านหลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขาสมรรถนะทั้ง 3 ด้านนี้เป็นสาระสำคัญของคำสอนเรื่องไตรสิกขาในพระพุทธศาสนา คือ สีสสิกขา ได้แก่ พฤติกรรมด้านกายและวาจา จิตตสิกขา ได้แก่ พฤติกรรมด้านจิตใจ และปัญญาสิกขา ได้แก่ พฤติกรรมด้านความรู้ความสามารถบนพื้นฐานความเชื่อว่า หากมนุษย์ได้รับการฝึกฝนพัฒนาสมรรถนะทั้ง 3 ด้านตามหลักไตรสิกขาที่กล่าวมาจะส่งผลให้เป็นมนุษย์ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า มีคุณภาพ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในแง่การดำรงตนเพื่อบรรลุเป้าหมายในการดำเนินชีวิตและเป้าหมายแห่งความเป็นมนุษย์ และยิ่งกว่านั้นเขาจะพัฒนาตนเองขึ้นสู่ความเป็นผู้มีส่วนร่วมสร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่ และในฐานะสมาชิกองค์กรสามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามมาตรฐานและบรรลุเป้าหมายขององค์กร

จากวัตถุประสงค์ข้อ 2. เพื่อศึกษาพุทธสัจจะหลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่าหลักไตรสิกขาเป็นคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาเสริมสร้างพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างครบถ้วนครอบคลุมความเป็นมนุษย์ในทุกด้าน แท้จริงแล้วหลักไตรสิกขา คือ หลักสมรรถนะเชิงพุทธนั่นเอง เพราะเป็นหลักธรรมที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์หรือเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านกายและวาจา ได้แก่ สีสสิกขา 2) ด้านการควบคุมอารมณ์ ได้แก่ จิตตสิกขา และ 3) ด้านความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ได้แก่ ปัญญาสิกขา และในการนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในกระบวนการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัลต้องพัฒนาให้ครบทุกมิติแห่งองค์ประกอบชีวิต คือ กาย ใจ และสติปัญญา ในงานวิจัยนี้เน้นการ ประยุกต์หลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขาเป็นกรอบในการกำหนดสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล โดยใช้ระเบียบวิธีการในการศึกษาทางปรัชญา คือ กระบวนวิจรณ์ญาณ ประกอบด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ ประเมินค่า ประยุกต์ใช้ความรู้เรื่องสีสิกขา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีสมรรถนะด้านระเบียบวินัยในการแสดงออกต่อสังคมทั้งทางกายและวาจา รวมถึงการแสดงออกในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบและความสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม จิตตสิกขา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีสมรรถนะด้านจิตใจคือมีขีดความสามารถในการควบคุมอารมณ์และยกระดับจิตใจให้จิตเข้มแข็งประณีตมีคุณภาพดี มีสมรรถภาพดี และมีประสิทธิภาพ และปัญญาสิกขา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีความเจริญงอกงามทางพุทธิปัญญาในการดำเนินชีวิตประจำวันและการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3. เพื่อประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขาเพื่อพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล ผลการวิจัยยืนยันได้ว่าเราสามารถนำหลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขามาประยุกต์สร้างรูปแบบเพื่อพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัลได้ ตามกรอบประเด็นปัญหาการวิจัย 3 ด้าน คือ

1. กลุ่มปัญหาสมรรถนะด้านพฤติกรรมทางกายและวาจา ประเด็นปัญหานี้เป็นเรื่องพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกต่อสังคมทางกายและวาจาที่ไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้องกับกาลเทศะและกฎระเบียบปฏิบัติทางสังคมระหว่างกันในสังคมดิจิทัลผ่านสื่อดิจิทัลในแพลตฟอร์มต่างๆ ส่งผลกระทบต่อสังคม ที่เรียกว่า พฤติกรรมเป็นพิษ (Toxic behavior) แนวทางในการแก้ปัญหาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัลด้านพฤติกรรมทางกาย

และวาจา คือ การส่งเสริมให้มีการแสดงออกทางกายวาจา ต่อกันอย่างถูกต้องเหมาะสมในทุกระดับความสัมพันธ์ ทั้งต่อหน้าและลับหลังที่สอดคล้องกับบริบทสังคมแวดล้อม บนฐานความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility) ด้วยการฝึกฝนตนตามหลักการของศีล 5 ซึ่งเป็นบัญญัติที่ใช้ในการควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ ทั้งด้านกาย ได้แก่ ข้อที่ 1 การงดเว้นจากการฆ่า ทำร้าย ทำลาย เบียดเบียน ช่มเหง รังแกซึ่งกันและกันไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม ข้อที่ 2 การงดเว้นจากการลักขโมยทรัพย์สินของคนอื่น ข้อ 3 การงดเว้นจากการประพฤติดินคู้ครอง คนรัก หรือคนที่อยู่ใต้การปกครองของคนอื่น รวมถึงการประพฤติดินศีลธรรมประเพณีอันดีงามของสังคม และข้อที่ 5 งดเว้นจากการดื่มเสพสิ่งมีเมาที่ทำให้ขาดสติสัมปชัญญะทุกชนิด และบทบัญญัติที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมทางวาจา ได้แก่ ข้อที่ 4 คือ งดเว้นจากการพูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด และพูดเพ้อเจ้อไร้สาระ การที่มนุษย์ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ถือได้ว่า มนุษย์มีสมรรถนะหรือมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาระดับศักยภาพของตนให้สูงขึ้นเข้าสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นผู้มีขีดความสามารถสูงในการแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม การพัฒนาสมรรถนะด้านพฤติกรรมทางกายและวาจาเป็นรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัลให้เป็นคน “นิสัยดี” (Good Behavior)

2. กลุ่มปัญหาสมรรถนะด้านจิตใจ ประเด็นปัญหาด้านจิตใจเป็นเรื่องของการควบคุมอารมณ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมแสดงออกต่อสังคมทางกายและวาจา แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านจิตใจ เป็นรูปแบบการสร้างคนให้เป็นบุคคลผู้มีจิตใจเข้มแข็งตามกรอบของจิตตสิกขา คือ การฝึกสมาธิ ในพระพุทธศาสนากำหนดวิธีฝึกจิตใจหรือฝึกสมาธิไว้ 2 แบบ คือ แบบที่หนึ่งเรียกว่า สมถสมาธิ หรือสมถภาวนา มุ่งเน้นความสงบของจิตเป็นหลัก คือ ฝึกความสามารถในการควบคุมจิตใจพื้นฐานไม่ให้ไหวเหวไปตามอารมณ์ที่ประสบทางอายตนะ โดยใช้วิธีการกำหนดควบคุมจิตให้เกาะติดอยู่กับอารมณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างต่อเนื่องได้เป็นเวลานานๆ การฝึกสมถสมาธิถือเป็นระดับเบื้องต้นเป็นพื้นฐานของการฝึกสมาธิในระดับสูงต่อไป และแบบที่สองเรียกว่า วิปัสสนาสมาธิ หรือวิปัสสนากัมมัฏฐานเป็นการฝึกสมาธิขั้นสูงต่อจากสมถสมาธิ เป็นการฝึกพิจารณาให้เห็นสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง เป็นการฝึกที่เน้นผลสมรรถนะด้านปัญญาทั้งปัญญาที่เป็นโลกียะปัญญา คือ ปัญญาที่ใช้ในการดำรงชีวิตให้อยู่ดีมีสุข ปลอดภัย และประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และระดับโลกุตระปัญญา คือ ปัญญาระดับสูงที่ใช้พิจารณาความจริงของชีวิตเพื่อให้ชีวิตอยู่รอดและพัฒนาตนเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สาระสำคัญของการฝึกสมาธิ คือ ความเป็นกัมมณียะ คือ มีสภาพจิตที่เหมาะสม พร้อมสำหรับการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาสมรรถนะด้านจิตใจ 3 ระดับ คือ 1) ฝึกให้มีคุณภาพจิตดี ประกอบด้วยคุณธรรมต่างๆ มีความเมตตากรุณา เป็นต้น 2) ฝึกให้มีสมรรถภาพจิตดี คือ มีความเข้มแข็ง ความอดทน และความมั่นคง เป็นต้น และ 3) ฝึกให้มีสุขภาพจิตดี คือ มีความสุข สงบ ปิติ เป็นต้น เป็นรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัลให้เป็นคน “จิตใจดี” (Good mentality)

3. กลุ่มปัญหาสมรรถนะด้านปัญญา ประเด็นปัญหานี้เป็นเรื่องความรู้ความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในช่องทางต่างๆ แนวทางการเสริมสร้างพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ด้านปัญญา เป็นการเสริมสร้างความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital technology literacy) คือ ความรู้ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่เหมาะสม และทันสมัยและสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้เป็นการมุ่งเสริมทักษะ ให้กับทรัพยากรมนุษย์

เพื่อการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล เริ่มตั้งแต่ทักษะขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ขั้นรู้เข้าใจและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เรียกว่า “ขั้นใช้ได้” การพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีขั้นทักษะระดับกลาง ได้แก่ ขั้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรู้ว่าต้องเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใดกับงานใดจึงจะทำให้บรรลุเป้าหมายได้เร็วและมีประสิทธิภาพ เรียกว่า “ขั้นใช้ได้” และการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีขั้นทักษะขั้นสูง เป็นทักษะความรู้เทคโนโลยีในระดับเชี่ยวชาญเป็นผู้สร้างและผู้ดูแลระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เรียกว่า “ใช้เป็น” สาระสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ด้านปัญญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกระบวนการสร้าง กรอบความคิดดิจิทัล (Digital mindset) เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์มีความรู้ความเข้าใจก้าวทันความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัลและนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นรูปแบบการสร้างทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัลให้เป็นคน “มีความรู้ดี” (Good Knowledge)

5. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

จากโมเดลองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการประยุกต์หลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมยุคดิจิทัล” คือ G-MBK MODEL โดยมีที่มา ดังนี้

G-B = Good Behavior ได้แก่ นิสัยดี หมายถึง การแสดงออกพฤติกรรมทางกายและวาจาถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ ตามกฎหมาย และศีลธรรมอันดีของสังคม บนภาวะแห่งการตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) และสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility consciousness) เป็นสมรรถนะที่ควบคุมคัดกรองเลือกสนองแสดงเฉพาะแต่พฤติกรรมด้านที่เป็นคุณประโยชน์และสร้างสรรค์จรโล่งสังคม

G-M = Good mentality ได้แก่ จิตใจดี หมายถึง มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเองคราวประสบสิ่งต่างๆ ทางอายตนะสัมผัส บนภาวะการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (Digital media literacy) ซึ่งเป็นกระบวนการฝึกควบคุมอารมณ์ตนเองทั้งในภาครับ คือ การนำข้อมูลจากสื่อสังคมเข้าสู่ตนเอง และภาคแสดงออกที่ส่งผ่านพฤติกรรมกายและวาจาบนฐานสำนึกแห่งคุณธรรม (Moral consciousness)

G-K = Good Knowledge ได้แก่ ความรู้ดี หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน จนถึงความรู้ระดับที่สูงขึ้น คือ เป็นผู้ผลิตสร้างสรรค์เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital creator) เพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จด้วยดีบนฐานสำนึกแห่งการตื่นรู้ (Intelligence consciousness)

6. อภิปรายผลการวิจัย

1. พุทธสารัตถะเกี่ยวกับแนวความคิดการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ เป็นวิธีการที่ดึงเอาศักยภาพหรือขีดความสามารถของมนุษย์ที่มีอยู่ในตน ทั้งเรื่องความรู้ ความสามารถ ทักษะคิด ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ ในส่วนการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัลนั้นมีเป้าหมายที่การพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจ และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ตั้งแต่ทักษะระดับพื้นฐาน คือระดับที่สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น และเข้าถึงบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เรียกว่า “ใช้ได้” การพัฒนาสมรรถนะทักษะด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีในระดับกลาง เป็นการพัฒนาให้รู้จักเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายองค์กร และมีความสามารถในการประเมินเนื้อหาของสื่อดิจิทัลต่างๆ ในลักษณะที่เรียกว่า “ใช้ดี” และการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระดับสูง เป็นการพัฒนาที่ยกระดับขีดความสามารถในระดับสูงเป็นผู้เชี่ยวชาญผู้ทำหน้าที่ควบคุมระบบ ออกแบบระบบเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ยังรวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการทั้งคนและงานให้มีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายขององค์กรในลักษณะที่เรียกว่า “ใช้เป็น” สอดคล้องกับแนวคิดของ เกริกเกียรติ ศรีเสริมโภค กล่าวถึงการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ไว้ในหนังสือ “การพัฒนาความสามารถเชิงสมรรถนะ” ว่า สมรรถนะ คือ ส่วนที่เป็นทักษะความรู้ คุณค่า ทักษะคิด ลักษณะของแต่ละบุคคลหรือจุดเด่น และแรงจูงใจ (หรือความตั้งใจ) โดยแสดงผ่านพฤติกรรม ซึ่งสนับสนุนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ถ้าบุคลากรขาดทักษะ ขาดความรู้ และความสามารถหรือบทบาทหน้าที่หลักในการปฏิบัติงาน และการนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดก็จะมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคลากรที่แสดงผ่านพฤติกรรม ซึ่งในความเป็นจริงแล้วความสามารถของบุคลากรโดยเฉพาะความสามารถซ่อนเร้นที่มีอยู่อย่างมหาศาลเพียงแต่ว่าไม่ถูกนำมาใช้อย่างจริงจัง ซึ่งอาจจะเกิดจากหลายปัจจัย เช่น ทักษะคิด แรงจูงใจ และสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ที่ทำให้มีผลกระทบต่อการ ปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรที่ไม่เกิดประสิทธิภาพ (เกริกเกียรติ ศรีเสริมโภค, 2546) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณา ลือกิตตินันท์ (2558)

2. พุทธสารัตถะหลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขา ผลการวิจัยวิธีการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาอันประกอบด้วยศีล เป็นเรื่องของการฝึกในด้านพฤติกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศีลก็คือวินัย เพราะวินัยเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ ซึ่งวินัยเป็นตัวการจัดเตรียมชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา โดยการจัดระเบียบความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้เหมาะสมกับการพัฒนาและให้เอื้อโอกาสในการที่จะพัฒนาตนเอง สมาธิ เป็นเรื่องของการฝึกในด้านจิตใจ หรือระดับจิตใจ ได้แก่ การพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของจิตทั้งในด้านคุณธรรมหรือคุณภาพ เช่น ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น ในด้านสมรรถภาพ เช่น ความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความแน่วแน่มั่นคง ความมีสติ สมาธิ เป็นต้น และในด้านความสุขหรือสุขภาพจิต เช่น ความอึดใจ ความร่าเริงเบิกบานใจ ความสดใส ความรู้สึกพอใจ หรืออาจกล่าวสั้นๆ ว่า พัฒนาคุณภาพ สมรรถภาพ และประสิทธิภาพของ

สุขภาพจิต และปัญญา เป็นเรื่องของการฝึกหรือพัฒนาในด้านความรู้ ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความเห็น ความรู้ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินิจฉัยไตร่ตรอง ตรวจสอบ คิดการต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ เฉพาะอย่างยิ่ง เป็นการรู้ตรงตามความจริง หรือรู้ตามที่มันเป็น ตลอดจนรู้แจ้งความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวง จนถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมดาของโลก และชีวิตที่ทำให้มีจิตใจเป็นอิสระปลอดปัญหา ไร้ทุกข์ เข้าถึงอิสรภาพ โดยสมบูรณ์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2539) สอดคล้องกับแนวคิดของ สุนน อมรวิวัฒน์ ที่กล่าวถึง หลักการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาไว้ในหนังสือ “การพัฒนาการการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ทักษะการเผชิญสถานการณ์” ว่า “...การฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขาเป็นการฝึกที่มีลักษณะบูรณาการ เพราะว่า องค์ประกอบ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา นั้นอยู่ในองค์รวมของมรรคมรรคแปด มีลักษณะผสานกลมกลืนอย่างได้ สดส่วนสมดุลกัน มีความสอดคล้องรองรับกัน...ไม่สามารถตองค์ประกอบข้อใดทิ้งไปได้...” (สุนน อมรวิวัฒน์, 2542)

3. การประยุกต์หลักพุทธปรัชญาว่าด้วยไตรสิกขาเพื่อพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า เป็นการประยุกต์หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการควบคุมตนเองไม่ให้แสดงพฤติกรรมทางกายและวาจาที่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นบนฐานของการรักษาศีลตามหลักการของศีลสิกขา 2) ด้านการควบคุมจิตใจหรืออารมณ์ตนเองไม่ให้โอนเอนอ่อนไหวแปรปรวนไปตามกระแสกิเลสที่ประสบทางอายตะ บนฐานของการฝึกสมาธิทั้งในระดับสมถสมาธิ และวิปัสสนาสมาธิ ตรงกับหลักการของจิตตสิกขา และ 3) ด้านความรู้จริงแท้ ทั้งระดับโลกียะ คือ ความรู้ที่เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตให้เป็นอยู่ด้วยดี และระดับโลกุตระ ซึ่งเป็นปัญญาระดับสูงที่ส่งผลต่อการการ แสดงออกทางพฤติกรรมที่ดีของบุคคล และยกระดับการพัฒนาจิตใจให้หลุดพ้นจากกิเลสเข้าสู่ภาวะความเป็น อรหันตปริยบุคคลตามเป้าหมายของพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2539) กล่าวถึงหลักการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาไว้ในหนังสือ “จะพัฒนาคนกันอย่างไร” ว่า “... การฝึกฝนและพัฒนาตนเองนั้น ตามหลักทางพระพุทธศาสนาจัดวางเป็นหลักเรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือได้ว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลหรือตนเอง พัฒนาอย่างมีบูรณาการและเป็นการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม อย่างมีดุลยภาพ ไตรสิกขาถือเป็นวิธีการหรือกระบวนการเพื่อให้เกิดคุณธรรมในบุคคล เพื่อให้พัฒนาได้อย่าง สมบูรณ์แล้ว ย่อมทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีงาม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต, 2539) และสอดคล้องกับ งานวิจัยของพระใบฎีกาธีรศักดิ์ สุธีโร (น้อยอ่อน) (2560)

7. สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ สามารถนำองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ตามความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสังคมและกลุ่มเป้าหมาย โดยการ ออกแบบหลักสูตรอบรม หรือจัดประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ในการดำเนินชีวิตและเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงานตามมาตรฐานที่องค์กรกำหนด ในส่วนข้อเสนอแนะเพื่อนำไปวิจัยครั้งต่อไปมีประเด็นสำคัญๆ เช่น 1) ควรจัดทำยุทธศาสตร์การเสริมสร้างสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสังคมดิจิทัลบนฐานแนวคิดพุทธปรัชญา หรือคำสอนในพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของสังคมไทยตามบริบทภารกิจขององค์กร

2) การจัดทำรูปแบบการบูรณาการหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ 3) ควรทำการศึกษาวิเคราะห์หลักคำสอนของแต่ละศาสนาที่สอดคล้องกัน เพื่อนำมาสร้างแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ร่วมกัน

บรรณานุกรม

- เกริกเกียรติ ศรีเสริมโภค. (2546). **การพัฒนาความสามารถเชิงสมรรถนะ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์นาโกต้า.
- จำเนียร จวงตระกูล. (2553). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : ทฤษฎีและการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: บริษัทศูนย์กฎหมายธุรกิจอินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2539). **จะพัฒนาคนกันอย่างไร**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- _____. (2543). **การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยจิตวิทยาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- พระใบฎีกาธีรศักดิ์ สุธีโร/น้อยอ่อน. (2560). **ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาท โรงเรียนกระสังพิทยาคม ตำบลกระสัง อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์**. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2556). **เอกสารการสอนชุดวิชาทักษะชีวิต**. หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณภา ลือกิตินันท์. (2558). **การประยุกต์ใช้แนวคิดสมรรถนะในการจัดการทรัพยากรมนุษย์: กรณีศึกษาบริษัทผลิตยางรถยนต์ชั้นนำระดับโลกแห่งหนึ่ง**. วารสารวิทยาการจัดการ 2. ปีที่ 32 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2558: 19-36. แหล่งข้อมูล: <https://so03.tci-thaijo.org>. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2564.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ออนไลน์). **ยุทธศาสตร์ 20 ปี (2561-2580)**. แหล่งข้อมูล. www.nesdc.go.th. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2564.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2542). **การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อนุชา ภาวน. (2545). **การพัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขา: ทรัพยากรมนุษย์กับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: กิตติพงศ์การพิมพ์.

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้
ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน

THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY FOR STRENGTHENING
THE AUTHENTIC HAPPINESS ALONG HUMANISM
IN THE PRESENT SOCIETY

กิตติพงศ์ สุวรรณวงศ์

Kittipong Suwannawong

สวัสดี อโนทัย

Sawat Anothai

กันยาวิร์ สัทธาพงษ์

Kanyawee Sathapong

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Saint John's University

E-mail: lasawatt@stjohn.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 4 มิถุนายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 26 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 26 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาโน้ตค้นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน 2) ศึกษาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะมรรคของการเสริมสร้างความสุขแท้ 3) บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเสริมสร้างความสุขแท้ในสังคมปัจจุบันด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวนุชนิยม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญาและศาสนา

ผลการวิจัยพบว่า มนุชนิยมมีความเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีปัญญาในการคิดค้นหาเหตุผลและสามารถเข้าถึงความจริงซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสุขแท้ตามสัจจญาณปัญญา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางของการปฏิบัติการพัฒนาบนพื้นฐานทางสายกลาง และการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนการใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นหลักการดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาตนเองด้วยความรู้จักความพอดี พอใจและพอใจ การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเสริมสร้างความสุขแท้ตามกระบวนการตรรกะปรัชญาหลังนวยุคด้วยการ

สร้างความสุขบนความสุขของผู้อื่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ ความมีเมตตา มีวัฒนธรรมของการผลิต มีวิจารณ์ญาณในการบริโภคในสิ่งที่เป็นคุณค่าแท้ การพึ่งพาตนเอง หลักการสอนให้ตระหนักรู้ในศักยภาพตน เข้าใจตน เข้าถึงตน และพัฒนาตน ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และนี่คือแนวทางของสัมมาทิฐิ สัมมาปฏิบัติ และสัมมาพัฒนาของการเสริมสร้างความสุขแท้ องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้คือ AHAR = WMVW → LQD

คำสำคัญ: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การเสริมสร้างความสุขแท้, มนุษยนิยม, สังคมปัจจุบัน

ABSTRACT

The objectives of this research paper were to: 1) study the concept of strengthening the authentic happiness along humanism in the present society; 2) study the sufficiency economy philosophy as the path of strengthening the authentic happiness; 3) integrate the sufficiency economy philosophy into strengthening the authentic happiness along humanism in the present society; 4) create a new body of knowledge and model of strengthening the authentic happiness along humanism with the sufficiency economy philosophy in the present society. This research was a qualitative one based on documentary research upon the analytic, appreciative and applicative approaches so as to lead to the creativity of new body of knowledge in philosophy and religion.

The results of research were found as follows: Humanism assumes that man is the intelligent being to search for reasoning and to attain the reality leading to strengthen the authentic happiness along intellectual instinct. The sufficiency economy philosophy is the way of developmental practice based upon the middle path and living life carelessly with taking into account of moderation, reasonableness, self-immunity as well as knowledge and moral to live life with self-reliance of knowing enoughness, moderation and satisfaction. To integrate the sufficiency economy philosophy into strengthening the authentic happiness along the postmodern paradigm is based creating one' own happiness on others' one related to enhance the life quality with apperception, mercifulness, production culture, thinking analytically of consuming real value, self-reliance, the principle of realizing in one' own potentiality, understanding, accessibility and development leading to the sustainable development goals. This is the path of right understanding, practice and development to strengthen the authentic happiness. As for the creativity of new body of knowledge on this research is AHAR = WMVW → LQD.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy, Strengthening the Authentic Happiness, Humanism, Present Society

1. บทนำ

ความสุขเป็นสภาพที่ตรงกันข้ามกับความทุกข์ ทั้งความสุขและความทุกข์เป็นสิ่งที่คู่กันของโลกียธรรม แต่ในระดับโลกุตระธรรมไม่มีความสุขไม่มีความทุกข์ มีเพียงสภาวะแห่งการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง แม้จะเรียกชื่อว่า บรมสุขก็ตาม อย่างไรก็ตาม ความสุขหรือความทุกข์สามารถสรุปเป็น 2 ประเภท คือ ความสุขหรือความทุกข์ทางกาย และความสุขหรือความทุกข์ทางใจ ในพุทธปรัชญามีวิธีการที่จะนำไปสู่การเข้าถึงความสุข สามารถสร้างได้หลายลักษณะเริ่มตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลที่จะทำอย่างไรให้เกิดความพอใจ รู้จักคำว่าพอดี พอประมาณ ไม่ให้เป็นไปตามความต้องการที่ตัณหาของมนุษย์นำพา ต่อมานำสู่ความสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมรอบด้านด้วยการแผ่เมตตาสร้างความกรุณา อันเป็นการสร้างกุศลจิตของการตั้งความปรารถนาดี อยากให้ผู้อื่นมีความสุข อยากปลดปล่อยช่วยเหลือความทุกข์ยากของผู้อื่น และสุดท้ายทำอย่างไรสามารถปล่อยวางสิ่งที่ยึดมั่นถือมั่นเป็นตัวกู ของกูทั้งหลายที่กลัดกลุ้มทั้งทางร่างกาย จิตใจและสมองให้ปลดปล่อยลงได้แล้วจะทำให้เกิดความสุข (พิน ดอกบัว, 2557: 278) แนวทางเหล่านี้เป็นการถอนรากเหง้าของความทุกข์ที่มีตัณหา อวิชชาและอุปาทาน หากบุคคลใดสามารถพยายามถอนได้ก็จะทำให้พบแสงสว่างของความสุขแท้

ทรรศนะทางปรัชญามนุษยนิยมที่ถือว่า มนุษย์มีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใดในจักรวาล ความเป็นมนุษย์มีความสำคัญที่สุด การประกอบกรรมของมนุษย์ มนุษย์เป็นผู้รับผิดชอบเอง มนุษย์จึงเป็นศูนย์กลางกำหนดวัดมาตรการและมาตรฐานของทุกสิ่งทุกอย่างในเรื่องของมนุษย์และที่เกี่ยวกับมนุษย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2560: 106) มนุษย์ในสังคมปัจจุบันต่างมองหาความสุขจากอิสรภาพ เสรีภาพในการดำรงชีวิตประจำวัน กระแสมนุษยนิยมยิ่งชี้ว่าความดีสูงสุดที่ควรแสวงหาและยึดถือเป็นอุดมคติของชีวิตนั้น มีมากมายหลายสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นความสุขกาย ความสบายใจ ปัญญาความรู้ ความหลุดพ้น การได้พักผ่อนและการได้ชื่นชมศิลปะ การได้รับการยอมรับจากสังคม พื้นฐานของชีวิตอยู่ได้ด้วยวัตถุ มนุษย์จึงต้องตอบสนองความต้องการส่วนตนให้มีความสุข ชื่นชมกับสิ่งเหล่านี้ได้ตามความพอใจของแต่ละคน ทำให้คนรุ่นใหม่อันต่างแสวงหาความสุขในรูปแบบต่างๆ กันอย่างเสรี ไม่เหมือนกันเลย การพัฒนาสังคมโลกปัจจุบันมุ่งเน้นความเจริญก้าวหน้าแต่ก็ตั้งความหวังที่จะได้สังคมที่มีความสงบสุข ประชาชนมีความสุขในการดำรงชีวิต ไม่มีความขัดแย้งและสงคราม ปัญหาสังคมในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นผลของการมุ่งแสวงหาความสุขจากความมั่งคั่งร่ำรวยยิ่งในยุคอุตสาหกรรม ยุคบริการและยุคข้อมูลข่าวสารว่าทำให้มนุษย์มีความมั่งคั่งร่ำรวยได้มากอย่างไม่เคยมีมาก่อน แต่มนุษย์ก็ยังแสวงหาความสุขอย่างไม่รู้จบ ในขณะที่ภาวะซึมเศร้าได้กลายเป็นปัญหาสำคัญของมนุษยชาติ เพราะมนุษย์ดูจะขาดแคลนความสุขในชีวิตไปเสียแล้ว (สิริกร อมฤตวาริน, 2558: 15-16) หากนำวิธีการสร้างความสุขตามกระบวนการทรรศนะปรัชญาหลังนวยุคมาย้อนพิจารณา จะเห็นว่า การสร้างความสุขของมนุษยชาติมีความหลากหลาย (กิริติ บุญเจือ, 2551: 107-109) นับตั้งแต่ความสุขเกิดจากการได้แก่แค้น ได้ทำอะไรตามใจที่ต้องการที่ทำให้ฝ่ายตรงข้ามได้รับผลความเสียหายมากกว่าหรือเท่ากับตัวเองได้สูญเสีย มนุษย์หาวิธีการที่ทำให้เกิดผลเสียหายน้อยจึงหาวิธีการสร้างความสุขด้วยการดำเนินตามกฎหมายเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ เป็นธรรมกับผู้ที่ถูกข่มเหงรังแก ไม่ให้มีการก้าวล่วงละเมิดสิทธิการมีชีวิต ทรัพย์สินต่างๆ อย่างไรก็ตาม มาตรการทางข้อกฎหมายก็กลายเป็นช่องโหว่ที่ทำให้พวกมีความรู้ความสามารถทางข้อกฎหมายสามารถหาข้ออ้าง เหตุผลนานัปการที่จะเอาชนะคัดค้านทางตัวบทกฎหมาย เพราะมาตรการการลงโทษได้ด้วยการพิสูจน์จากการประจักษ์ด้วยหลักฐาน หากกระบวนการของ

กฎหมายปราศจากความชอบธรรมก็หาได้สร้างความสุขที่แท้จริงกับประชาชนได้ไม่ถึงกระนั้นผู้รับผิดชอบต่างพยายามปิดช่องโหว่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

หากนำมาพิจารณาด้วยทฤษฎีทางจิตวิทยาที่มองว่า มนุษย์มีความต้องการระดับพื้นฐานเพื่อรักษาชีวิต จึงต้องการปัจจัย 4 หลังจากนั้นจึงต้องการความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการความผูกสัมพันธ์กับคนอื่น ความต้องการอำนาจและสุดท้ายความต้องการรู้จักตัวเอง (มาสโลว์, 1943, อ้างใน เอนก สุวรรณบัณฑิต, 2560) ทฤษฎีจิตวิทยานี้ได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในช่วงพัฒนาอุตสาหกรรม ประกอบกับความเป็นนวยุคนิยม (Modernism) ทำให้มนุษย์เดินตามประโยชน์นิยม คือ เน้นปริมาณความสุขให้มากที่สุด ยิ่งทำให้มนุษย์ใช้ทรัพยากรโลกไปกับตอบสนองความต้องการเพื่อให้ได้ความสุขของมนุษย์ จนทำให้โลกประสบกับมลภาวะและความเสื่อมโทรมลงอย่างมาก เศรษฐกิจทุนนิยมยิ่งกระจายไปทั่วโลกก็ยิ่งทำให้ประโยชน์ผูกติดกับเงิน มนุษย์ยุคใหม่ได้ยกคุณค่าของเงินขึ้นกว่าแต่ก่อน การแสวงหาและการสะสมเงินกลายเป็นหน้าที่อย่างสำคัญของมนุษย์ เพื่อที่จะได้อยู่ได้อย่างสะดวกสบายในโลก คนที่ยึดถือเงินเป็นพระเจ้าได้แสดงความเห็นแก่ตัว เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น และการแสวงหาเส้นทางได้เงินมาโดยวิธีทุจริตต่างๆ ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น เพราะเงินได้กลายเป็นตัวกลางอย่างสำคัญไปเสียแล้วสำหรับการซื้อขายแลกเปลี่ยนต่างๆ การให้ข้าวแลกปลาไม่ใช่สิ่งสามัญที่จะกระทำได้อีกต่อไป เงินได้กลายเป็นปลายทางของการแสวงหาเพื่อให้ได้มาไว้ครอบครองเพื่อก่อให้เกิดความสุข คือ แค่มียังก็มีความสุขไปเสียแล้ว คนทั่วไปต่างเห็นว่าเงินสามารถสร้างความสุขให้กับผู้ที่มิเงินถืออยู่ในมือ ยิ่งมีมากยิ่งสุขได้มาก เพราะสามารถจัดหาทุกอย่างที่ต้องการมาเป็นของตนได้ เมื่อตนเองสุขสบายก็มองหาความสุขจากเพศสจากนั้นก็ใช้เงินไปในการแสวงหาอำนาจเพื่อจะได้ใช้หาเงินให้มากขึ้นไปอีกอย่างไม่รู้จบ ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมความรุนแรงในสตรีและเด็ก ปัญหาความขัดแย้งและสงคราม และมักสรุปว่าเป็นผลตามอย่างสำคัญของระบบทุนนิยม และเรียกร้องให้ลดละความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ มีผู้ที่เตือนร้อน ก็คือผู้ที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เขาเหล่านั้นได้หันเข้าฟังคุณค่าของความหรรษาและถูกผู้ที่ฉลาดกว่าเอาเปรียบ ล่อหลอกเอาไว้ในสังคมเกินจริง ก็เพราะเขาไม่รู้ว่าอะไรคือความสุขแท้ตามความเป็นจริง (สิริกร อมฤตวาริน, 2558: 17-18) Zygmunt Bauman (1996: 1) ชี้ให้เห็นว่า หน้าที่ของนักจริยศาสตร์ปัจจุบันที่จะต้องช่วยกันจัดหาสิ่งที่เหมาะสมกับสมัยมาเสนอ ปัญหาและเหตุการณ์ใหม่ที่อยู่เบื้องหลังของปัญหาว่า ความเป็นจริงใหม่ (new reality) ความเป็นจริงใหม่ที่นักหลังนวยุคสังเกตุได้

ความสุขจากเมตตาย่อมจะไม่ใช่นิยามความสุขในระดับเดียวกันกับความสุขทั่วๆ ไป กิรติ บุญเจือ (2551: 174) ได้อธิบายความว่า มนุษย์ทุกคนต้องการความสุขแท้ตามความเป็นจริง มนุษย์ไม่พอใจกับความสุขปลอม ไม่พอใจกับความสุขในฝัน หรือในความเพ้อฝัน แต่ต้องการความสุขแท้ตามความเป็นจริง โดยท่านจำแนกให้เห็นลักษณะของความสุข 4 ประเภท คือ 1. ความสุขบนความทุกข์ของผู้อื่น ไม่ใช่ความสุขแท้ 2. ความทุกข์บนความสุขของผู้อื่น ไม่ใช่ความสุขแท้ 3. ความทุกข์บนความทุกข์ของผู้อื่น ไม่ใช่ความสุขแท้ 4. ความสุขบนความสุขของผู้อื่น คือ ความสุขแท้ นิยามความหมายของความสุขบนความสุขของผู้อื่น คือ ความสุขแท้ ทั้งนี้ มนุษย์ย่อมแสวงหาความสุขเพื่อตอบสนองสัญชาตญาณในระดับต่ำของมนุษย์ได้ เพราะมีความอยากเป็นพื้นฐาน แต่มนุษย์มีสัญชาตญาณปัญญาอันเป็นสัญชาตญาณที่มีแต่เฉพาะในมนุษย์ ไม่มีในสัตว์อื่นใด สัญชาตญาณปัญญาต้องการการคิด เมื่อได้คิดย่อมมีความสุข เมื่อพิจารณาผ่านกระบวนการตรรกะทางปรัชญา (กิรติ บุญเจือ,

2546) จึงเห็นว่า ความสุข คือ การได้ทำตามสัญญาตาม มนุษย์คิดคำถามและพยายามคิดหาคำตอบในแต่ละยุคแต่ละสมัยว่า อะไรคือความสุข มนุษย์ในแต่ละกระบวนการตรรกะมีคำตอบของความสุขต่างกัน ทำให้มนุษย์แสวงหาความสุขต่างกัน อย่างไรก็ตาม กระบวนการตรรกะทางปรัชญาหลังนวยุคได้ชี้ชวนให้มนุษย์ แสวงหาความสุขแท้ตามความเป็นจริง เป็นความสุขในโลกนี้ที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตใช้ปัญญาคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเลือกประพจน์คุณธรรมอย่างเหมาะสมเพื่อจุดมุ่งหมาย คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พบความสุขแท้ตามความเป็นจริง คำตอบทางปรัชญาต่อการมีชีวิตอย่างมีความสุขนี้ได้รับการขานรับอยู่ในปัจจุบันแนวทางหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนได้ คือ การน้อมนำศาสตร์พระราชาทิที่เรียกว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศรามาธิ จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง (Security) และยั่งยืน (Sustainable) ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะมรรคของการเสริมสร้างความสุขแท้
3. เพื่อบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน
4. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเสริมสร้างความสุขแท้ในสังคมปัจจุบันด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวนุชนิยม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ภายใต้กระบวนการวิจัยทางปรัชญาแบบวิภาษวิธี (Dialectic Method) และการใช้เหตุผลแบบมีวิจารณ์ญาณ (Discursive Method) ด้วยกระบวนการของการศึกษาเชิงบูรณาการ (integration) อันประกอบด้วย การวิเคราะห์ (Analysis) การวิจักษ์ (Appreciation) และการวิธาน (Application) เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ในทางปรัชญาและศาสนา ผู้วิจัยจะศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสำคัญต่างๆ เพื่อการวิเคราะห์วิจารณ์ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษาเชิงเอกสาร (Document study) ดังต่อไปนี้

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) จะค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎก 45 เล่ม โดยเฉพาะพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539 อีกทั้ง คัมภีร์อรรถกถา ฎีกาและอนุฎีกาที่เกี่ยวข้อง เช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรค คัมภีร์วิมุตติมรรค อภิธัมมัตถสังคหะ เป็นต้น

2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) จะศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ ข้อเขียน บทวิจารณ์ เอกสารต่างๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ได้กล่าวถึงเรื่อง การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะกิริติ บุญเจือ ราชบัณฑิตทางปรัชญา ผู้ได้วางกรอบหลักคิดเกี่ยวกับกระบวนการตรรกศาสตร์ทางปรัชญาจริยยะของความสุขแท้อย่างเป็นระบบในกระบวนการตรรกศาสตร์ทางปรัชญา 5 ยุค และประเวศ วะสี, สุนเมธ ตันติเวชกุล และนิธิ เอียวศรีวงศ์ ผู้ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

4. สรุปผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. มโนทัศน์เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน ทำให้เข้าใจว่า แนวคิดมนุษยนิยม เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในตะวันตกประมาณศตวรรษที่ 16-17 มุ่งสร้างพื้นที่ใหม่ให้กับมนุษย์นอกกรอบศาสนาแบบดั้งเดิม ด้วยการหันกลับมามอง และนิยามมนุษย์ใหม่ด้วยสติปัญญาของมนุษย์เอง โดยเห็นว่ามนุษย์นั้นเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่งทุกอย่าง มีความสามารถ มีเหตุผล มีศักยภาพและเสรีภาพพอที่จะตัดสินใจ แก้ไขปัญหาของมนุษย์เองได้ไม่จำเป็นต้องหวังพึ่งสิ่งภายนอกที่อยู่ นอกเหนือธรรมชาติ และนอกเหนือการรับรู้ของมนุษย์ การปฏิเสธผู้สร้างดังกล่าว ทำให้เกิดพื้นที่หนึ่งขึ้นมา นั่นคือ เสรีภาพ ความเป็นอิสระที่จะคิด จะกระทำ หรือกำหนดชีวิตตนเองด้วยตนเอง อันนำไปสู่การหันเหความสนใจ ความตระหนักรู้มาสู่ตัวตนของมนุษย์ ทั้งที่เป็นร่างกายและจิตใจ เชิดชูบทบาท สติปัญญา และให้ความสำคัญกับคุณค่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เมื่อมนุษย์ไม่พึ่งเทพเจ้า จำเป็นที่จะต้องพึ่งพาตนเอง มนุษย์ใช้สองสิ่งในการค้นหา อธิบายปรากฏการณ์ของโลก กระทั่งความมีอยู่ หรือความเป็นไปของมนุษย์ด้วยเครื่องมือสองอย่าง คือ การสังเกตทางอายตนะ หรือประสาทสัมผัส ซึ่งได้พัฒนามาเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์บวกกับ สติปัญญาความสามารถในการคิดหาเหตุผลของตน จนสามารถค้นพบกฎต่างๆ ของโลก เช่น กฎสัมพันธภาพ เป็นต้น ซึ่งกฎต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่มนุษยนิยมเชื่อว่ามิได้อยู่ในธรรมชาติ มนุษย์เพียงแต่ต้องใช้ความพยายามของตนในการค้นหา และทำความเข้าใจ ตลอดถึงนำมาปฏิบัติใช้กับชีวิตของมนุษย์ให้เกิดประโยชน์ได้ ถึงแม้ว่าแนวคิดมนุษยนิยมจะมีลักษณะที่หลากหลาย แต่เมื่อมองให้ลึกซึ้งแล้วทุกลักษณะล้วนแล้วแต่มุ่งไปที่การเริ่มต้นที่ตัวมนุษย์ เพื่อพัฒนามนุษย์ให้พบกับชีวิตที่ดี ไม่ว่าจะทางภายนอก (วัตถุ) และภายใน (จิตใจ) โดยเห็นว่ามนุษย์นั้นมีศักยภาพพอที่จะพึ่งตนเอง และนำพาตนเองด้วยตัวของเขาเองได้ เพราะแนวคิดมนุษยนิยมเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีสติปัญญาในการคิดค้นหาเหตุผล และสามารถเข้าถึงความจริงได้โดยอาศัยสติปัญญานั้น ซึ่งสิ่งนั้นจะนำไปสู่การสร้างความสุขแท้ตามสัจจะตามญาณปัญญา แต่แนวคิดมนุษยนิยมยังมีบางประเด็นที่ควรเพิ่มเติมด้วยหลักคิดแบบกระบวนการตรรกศาสตร์ทางปรัชญาหลังนวยุค โดยเฉพาะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่มีปัญหว่า ข้อโต้แย้งของฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดแบบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะมองว่าเป็นหลักปรัชญาที่ไม่สอดคล้อง เหมาะสมกับการนำไปสู่การเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน กลุ่มแนวคิดนี้มีมุมมอง ข้อโต้แย้งอย่างไร ทำที่หรือการให้เหตุผลทางจริยธรรมของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร และจะสามารถวิธานนำแนวคิดมนุษยนิยมในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา

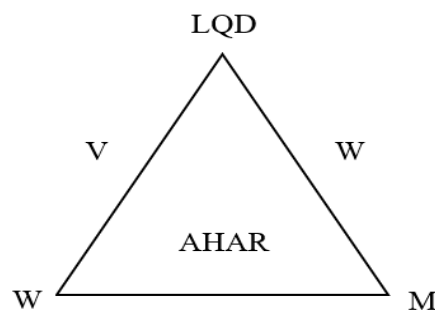
เป็นหลักคิดและแนวทางการปฏิบัติของการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้บนพื้นฐานของประโยชน์สุข

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะมรรคของการเสริมสร้างความสุขแท้ ทำให้เข้าใจว่า สาระัตถะในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นมรรควิถีของการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานความไม่ประมาทในชีวิต ภัย และสภาพการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทั้งหลาย โดยใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทา ทางสายกลางของการดำรงตนให้อยู่อย่างพอดี พอเพียง พอเหมาะ ไม่ฟุ้งเฟ้ออย่างไร้ประโยชน์ ไม่ยึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ดำรงชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีวิจารณ์ญาณในการไตร่ตรองอย่างเป็นเหตุเป็นผล ตามสภาพแวดล้อม ให้รู้จักแยกแยะสิ่งดี สิ่งไม่ดี สิ่งที่มีคุณ สิ่งที่ไม่มีความคุณ ประโยชน์และมีโทษประโยชน์ ตามสภาพความเป็นจริง และเสริมสร้างของคุณลักษณะภายในของการ “รู้รัก สามัคคี” บนพื้นฐานเมตตาธรรมแล้วนำไปสู่การพัฒนาเชิงบูรณาการได้อย่างสมเหตุสมผล ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปได้เป็น 3 ช่วง 2 เงื่อนไข คือ 1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ 2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้อง เป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ 3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล และเงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภและไม่ตระหนี่

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3. การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน ผลที่เกิดขึ้นคือ การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการสร้างความสุขแท้ตามกระบวนการทศวรรษปรัชญาหลังนวยุค ด้วยเหตุผลที่เป็นมรรควิถีของการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานความไม่ประมาทในชีวิต ภัย และสภาพการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทั้งหลาย โดยใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทาทางสายกลางของการดำรงตนให้อยู่อย่างพอดี พอเพียง พอเหมาะ ไม่ฟุ้งเฟ้ออย่างไร้ประโยชน์ ไม่ยึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ดำรงชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีวิจารณ์ญาณในการไตร่ตรองอย่างเป็นเหตุเป็นผลตามสภาพแวดล้อม ให้รู้จักแยกแยะสิ่งดี สิ่งไม่ดี สิ่งที่มีคุณ สิ่งที่ไม่มีความคุณ ประโยชน์ และมีโทษประโยชน์ ตามสภาพความเป็นจริง และเสริมสร้างคุณลักษณะภายในของการ “รู้ รัก สามัคคี” บนพื้นฐานเมตตาธรรมแล้วนำไปสู่การพัฒนาเชิงบูรณาการได้อย่างสมเหตุสมผล สามารถบูรณาการระหว่างปัจเจกสุขและประโยชน์สุขได้อย่างสมดุล ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการสร้างความสุขระดับปัจเจกสุขนี้ ด้วยเหตุที่เป็นแนวคิดที่มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเองให้มีความแข็งแกร่ง ทั้งด้วยหลักคุณธรรมและหลักความรู้ ในการใช้วิจารณ์ญาณเพื่อการวิเคราะห์สภาพปัญหา บริบทแห่งภูมิสังคมแล้วนำมาสู่การประเมินคุณค่า (วิจัย) ของสิ่งต่างๆ ทั้งแง่ดีและผลเสียที่จะตามมา ตลอดทั้งปัญหา อุปสรรค และความเสี่ยงต่างๆ แล้ว สุดท้ายเลือกที่จะนำมาปรับปรุง

ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม (วิธาน) สอดคล้องกับตนเอง สิ่งแวดล้อม ลักษณะดังกล่าวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นการสร้างสันติสุขที่เป็นความสงบสุข ร่มเย็น เป็นความสุขที่วางอยู่บนความเมตตา มีความปรารถนาดีต่อบุคคลอื่น เมื่อมีความเมตตาปรารถนาดีต่อกัน ก็จะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นส่งความปรารถนาดีนั้น แก่ตัวเรากลับมาเช่นกัน เป็นการสร้างความสุขที่เริ่มต้นจากการนับหนึ่งที่เราเองด้วยการตระหนักในคุณค่าของตนเอง ค้นหาศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ แปลงความรู้ความสามารถดังกล่าวมาเป็นทุนการผลิตในการประกอบสัมมาชีพ ภูมิใจในอาชีพของตน รู้จักบริหารจัดการควบคุมรายรับ รายจ่าย รู้จักการอดออม รู้จักพออยู่พอกิน พอใช้ ไม่เป็นไปตามกระแสบริโภคนิยม ไม่หลงอบายมุขต่างๆ ดังกล่าวนี้อ ก็สามารถทำให้ชีวิตมีความสุขแท้ได้

5. องค์ความรู้ใหม่

จากภาพข้างต้น ผู้วิจัยได้ตกผลึกเป็นองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเสริมสร้างความสุขแท้ในสังคมปัจจุบันด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวนุชนิยมซึ่งมีโมเดล คือ $AHAR = WMWV \rightarrow LQD$ โดยมีคำอธิบาย ดังนี้

AHAR มาจากคำว่า Authentic Happiness According to Reality ความสุขแท้ตามความเป็นจริงของมนุษย์ไม่อยู่ที่มีประเภทความดี ปริมาณ หรือคุณภาพของความดี แต่อยู่ที่การทำความดีด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิต อันประกอบด้วย การสร้างสรรค์ การปรับตัว การร่วมมือทำดีกับผู้อื่น และแสวงหาในทางที่พัฒนาคุณภาพชีวิตได้เรื่อยไป ความสุขที่แท้จริงนั้นก็คือ ความสุขของทั้งสองฝ่าย ทั้งผู้อื่นและตัวเอง

W1 มาจากคำว่า Wisdom ปัญญา ความรู้ ความเข้าใจ ความมีเหตุมีผล การมองเห็นหนทางที่ถูกต้อง การปลุกความรู้ ความเห็น ความเชื่อด้วยการมีการมองกว้าง ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงสังคมยุคปัจจุบัน เป็นการมองเห็นถึงประโยชน์สุขเป็นสำคัญ และใฝ่สูง คือ ใฝ่ธรรมมุ่งแสวงหาความรู้ให้เข้าถึงความจริงแท้ ปรารถนาจะสร้างสรรค์ความดีงาม บำเพ็ญประโยชน์สุขแก่สังคม การมอบปัญญาในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นสามารถช่วยเหลือตัวเอง เป็นผู้มีความสามารถในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีได้

M มาจากคำว่า Mercifulness ความมีเมตตากรุณาที่มองสิ่งรอบด้านด้วยความมีเมตตาต่อกันในฐานะเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย มีความปรารถนาเพื่อจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้พ้นจากความทุกข์กายทุกข์ใจด้วยการสงเคราะห์ทั้งอามิสทานและธรรมทาน ความมีใจใฝ่ดีในการปรารถนาผู้อื่นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขโดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ทุกการกระทำ

V มาจากคำว่า Valuableness ความมีคุณค่า เป็นการพัฒนาดน ดึงศักยภาพที่มีในตนเองออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ การแปลงศักยภาพสัณฐานาตญาณปัญญาของความเป็นมนุษย์ออกมาให้มีคุณค่า เป็นการกระทำที่นำไปสู่ภาคภาคใจ ชื่นใจในผลการกระทำ การดำเนินชีวิตที่มีประโยชน์ มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยการมุ่งหวังให้เกิดผลดีเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง และผู้อื่นที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

W2 มาจากคำว่า Worth มูลค่า ผลผลิตอันเกิดจากการกระทำแล้วนำไปสู่การแปลงเป็นเงิน ทอง ทรัพย์สินที่เป็นตัวแทนการแลกเปลี่ยนซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมนั้นๆ สะท้อนให้เห็นความเพียร ความบากบั่น ฝ่าฟันอุปสรรค ลงมือกระทำจนนำไปสู่การได้ผลผลิต

LQD มาจากคำว่า Life Quality Development การพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการสร้างรากฐานของระดับการดำรงชีวิตของคนให้ดีขึ้น โดยการให้ความรู้ การฝึกด้านคุณธรรม การส่งเสริมสุขภาพอนามัยการประกอบอาชีพรวมกันอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การสร้างเกณฑ์มาตรฐานของคุณภาพชีวิตให้มีความสามารถในการ “พึ่งพาตนเอง” ในการดำรงตนด้วยการมีสติสัมปชัญญะในการดำเนินชีวิต ภายใต้การมีชีวิตด้วยความไม่ประมาท (Living life carelessly)

6. อภิปรายผลการวิจัย

1. มโนทัศน์เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน เป็นที่ชัดเจนว่าพัฒนาการของกระบวนการทางปรัชญาจริยะของแต่ละยุค และชี้ให้เห็นความสุขแท้ตามสัณฐานาตญาณ โดยเฉพาะความสุขแท้ตามสัณฐานาตญาณปัญญาของมนุษย์ที่ประกอบด้วยการใช้หลักของการใช้เหตุผลและนำเหตุผลสู่การเสริมสร้างหลักคุณธรรมจริยธรรมนั้น มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มนุษย์มีศักดิ์ศรีและมีความสามารถในการพัฒนาดนองโดยอาศัยเหตุผลและวิทยาศาสตร์ ซึ่งมนุษย์ประกอบด้วยกายและจิตวิญญาณ ดังนั้น จึงต้องพัฒนาควบคู่กันไป นั่นคือ ทางร่างกายควรสร้างความสุขตามแนวนุชนิยม ขณะที่อาหารทางใจควรเป็นไปตามแนวคิดของอสุณนิยมทั้งที่เป็นวิมุตินิยมและปัญญานิยม คุณค่าทางจริยธรรมของมนุษย์นิยมนี้ให้ความสำคัญว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่จริง ยอมรับในคุณค่าทางศาสนา แต่ขึ้นอยู่กับการประพฤติปฏิบัติของแต่ละคน ชีวิตที่มีความสุขอย่างแท้จริง ควรเป็นชีวิตที่เก็บเกี่ยวโอกาสแห่งการทำความดี ความงาม และความสุขที่มนุษย์แต่ละคนเข้าถึงได้อย่างครบถ้วน มนุษยนิยมมุ่งค้นหาความสุขตามความเป็นจริง ด้วยเหตุที่ทั้งกายภาพและจิตภาพของมนุษย์แต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน มีสิทธิเสรีภาพ ความต้องการที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พาติศ จงหมายกลาง, อีริคส์ แสงแก้ว และธเนศ ปานหัวไผ่ (2562)

2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะมรรคของการเสริมสร้างความสุขแท้ เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าคุณลักษณะและเงื่อนไขของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กันที่ไม่สามารถแยกปฏิบัติได้ โดยเฉพาะคุณลักษณะเรื่องความมีเหตุผล ถือว่าเป็นทั้งปัจจัยนำและปัจจัยคู่ขนานในการดำเนินกิจกรรมการเป็นปัจจัยนำ หมายความว่า เป็นปัจจัยหลักที่ต้องคำนึงถึง เพราะคุณลักษณะอื่น คือ ความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ต้องมีเหตุผลกำกับควบคู่ด้วย มิฉะนั้น ก็จะไม่ทราบว่าจะพอประมาณแค่ไหน และมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงอย่างไร การเป็นปัจจัยคู่ขนาน หมายความว่า เป็นตัวบูรณาการเข้ากับคุณลักษณะอื่นรวมทั้งเงื่อนไขทั้งสองด้วย เพราะความมีเหตุผลช่วยให้การตัดสินใจที่จะทำเป็นไปในขอบเขตที่พอประมาณ

และคำนึงถึงระบบความเสียอย่างถูกต้อง แต่ความมีเหตุผลนี้ก็ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขทั้งสองอีกทอดหนึ่ง แม้คุณลักษณะความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีก็ต้องมีเงื่อนไขทั้งสองประกอบด้วยเช่นกัน โดยเงื่อนไขเหล่านี้ช่วยให้คุณลักษณะความมีเหตุผล เป็นเหตุผลที่อยู่บนฐานของความรู้ที่ถูกต้องตามคลองธรรม เมื่อความมีเหตุผลประกอบด้วยความรู้ (เงื่อนไขความรู้) และความดี (เงื่อนไขคุณธรรม) แล้ว ความมีเหตุผลซึ่งเป็นปัจจัยนำและปัจจัยคู่ขนานนั้น ก็เป็นปัจจัยเสริมให้ความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามคลองธรรมด้วย ดังนั้นเงื่อนไขทั้งสองจึงเป็นตัวกำหนดให้คุณลักษณะทั้งสาม เป็นไปอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีที่แท้จริงที่จะขาดไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับพระทองคำสิงห์ทอง (2557)

3. การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยม ในสังคมปัจจุบัน ได้ค้นพบว่า แนวคิดจริยธรรมมนุษยนิยมที่ปรากฏในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในฐานะรากฐานที่สำคัญของการนำไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างความสุขแท้ นั่นคือ เน้นการก่อให้เกิดวัฒนธรรมของการให้ และคุณค่าของการสร้างประโยชน์ให้กับผู้อื่น เป็นวัฒนธรรมของการแบ่งปัน มิใช่วัฒนธรรมแห่งการแข่งขัน วัฒนธรรมแห่งการแข่งขันนี้เป็นการสร้างความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ อีกทั้งสิ่งของที่ให้ไม่ว่าจะเป็นผลผลิต สินค้า เป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ ไม่มีการหลอกลวง ไม่มีการสร้างมูลค่าของการโฆษณาที่เกินความเป็นจริง เพราะสิ่งที่ได้ถูกให้นั้น ได้เกิดจากการสร้างสรรค์การผลิตที่มีการใส่ใจความเป็นอัตลักษณ์ของบุคคล ชุมชน ดังนั้น วัฒนธรรมแห่งการให้ การแบ่งปันนี้ จึงเป็นการสร้างความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับด้วย เหตุผลที่การให้นั้นที่ผู้รับสามารถนำไปใช้ต่อ ก่อให้เกิดคุณค่าและมูลค่า เริ่มตั้งแต่การให้ความรู้ แบ่งปันประสบการณ์ เพื่อการผลิต จนทำให้เกิดเป็นผลผลิต ก่อให้เกิดรายได้ สามารถสร้างเป็นอาชีพ และทำให้ผู้ผลิตสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ยั่งยืน เป็นการให้ที่ทำให้ผู้รับสามารถยืนด้วยลำแข้งของตนเอง เสมือนเป็นการสอนให้เขารู้จักวิธีการหาปลาหากินได้อย่างไร มากกว่าที่จะนำปลาไปป้อนให้กินอย่างเดียว เพราะถ้านำปลาไปป้อนให้แกเขา เขาก็จะมีปลากินเพียงวันเดียว ความสุขที่เกิดขึ้น ก็เพียงวันเดียวเท่านั้น แต่หากสอนให้รู้จักวิธีจับปลาและถ้ายิ่งกว่านั้น สามารถสอนให้สร้างแหล่งผลิตปลาที่จะมีไว้กินได้นั้น จะทำให้เขาสามารถที่จะมีปลากินได้ตลอดชีวิต ความสุขที่เกิดขึ้น ก็เป็นความสุขที่ยั่งยืน นอกจากนี้ วัฒนธรรมแห่งการให้นี้ ไม่ทำให้ผู้ให้อยู่เหนือผู้รับ เพราะโดยปกติที่พบเห็น คือ การให้ที่ผู้ให้อยู่เหนือผู้รับด้วยการหวังผลตอบแทน บุญคุณของผู้ให้ที่มีต่อผู้รับ และผู้รับต้องตอบแทนคุณนั้น อาจจะไม่ใช่สิ่งที่ทำให้เกิดความสุข สร้างความรู้สึกที่ต้องเป็นหนี้บุญคุณ แต่สำหรับการให้ที่ทำให้ผู้รับมีความสุขตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการให้ของผู้ที่ไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ไม่เลืกร่องอภิสวัสดิ์ใดๆ ที่เกิดจากการให้ของตน แต่มีกุศลจิตในการเป็นผู้มีจิตอาสาที่จะมอบสิ่งที่ดีมีประโยชน์ให้กับผู้อื่นมีความสุข เมื่อนั้นผู้ให้ก็เป็นผู้มีความสุขแท้ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8 จังหวัดลพบุรี (สสว.8) (2560)

7. สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยม ในสังคมปัจจุบันได้รับการยอมรับจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งราชการ เอกชน ธุรกิจ ชาวบ้าน ชาวนาชาวไร่

แม้กระทั่งองค์กระบวนนาชาติก็ยกย่องว่าเป็นแนวทางของการดำเนินชีวิตที่ดี ในส่วนนี้เหล่าคนร่ำรวย นักธุรกิจ ต่างก็พากันตอบรับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าจะสร้างสังคมแห่งความพอดี พร้อมทั้งชื่นชมว่าเป็นแนวทางการดำรงชีวิตที่ดี และต่างช่วยกันเสนอแนวทางการบริหารธุรกิจหรือการทำธุรกิจด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำเสนอและเผยแพร่ในวงวิชาการอย่างกว้างขวาง แต่ในความเป็นจริงก็ยังคงพบว่ามีเพียงไม่กี่คนที่ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คนรวย นักธุรกิจ ก็ยังแสวงหาเงินทองเพื่อให้ตนเองร่ำรวยยิ่งขึ้นไปอีก แน่แน่นอนว่าต้องไม่เลือกวิธีที่ใช้ มีการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นเพื่อให้ตนเองได้กำไรสูงสุด รวมไปถึงการใช้ชีวิตที่แสวงหาความสะดวกสบาย การมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การใช้สินค้าราคาแพง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงไม่อาจให้ความสุขที่เป็นที่น่าพอใจแก่คนร่ำรวยได้ อีกทั้ง ยังได้ส่งในเชิงพฤติกรรมของกลุ่มเยาวชนวัยรุ่นในการเสพใช้สอยตามอย่างลัทธิบริโภคนิยม จนบางครั้งการใช้จ่ายเกินตัวจนนำไปสู่ปัญหาศีลธรรม สังคมและกฎหมาย จนหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือหาทางแก้ไขปัญหานั้น

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป เช่น ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเยาวชนคนรุ่นใหม่ในการเสริมสร้างวัฒนธรรมการบริโภคการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจในสังคมหลังยุคโควิด-19 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรมจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการสร้างภูมิคุ้มกันของเยาวชนในสังคมดิจิทัล

บรรณานุกรม

- กิริติ บุญเจือ. (2546). **เริ่มรู้จักปรัชญา เล่ม 1 ในชุดปรัชญาและศาสนาเซนต์จอห์น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- _____. (2551). **คู่มือจริยศาสตร์ตามหลักวิชาการสากล**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้.
- พาติศ จงหมายกลาง ธีรธัม แสงแก้ว และธเนศ ปานหัวไผ่. (2562). **แนวคิดมนุษยนิยมในวรรณกรรมของแดนอรัญ แสงทอง**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) : 67-79.
- พระทองคำ สิงห์ทอง. (2557). **การพัฒนาสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอัน เนื่องมาจากพระราชดำริของมูลนิธิชัยพัฒนา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิน ดอกบัว. (2557). **การวิเคราะห์พุทธปรัชญาว่าด้วยศาสตร์แห่งความสุข**. ใน การประชุม วิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 1 ประจำปี พ.ศ.2557 เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2560). **พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

สิริกร อมฤตวาริน. (2558). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขแท้ตามความเป็นจริง: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาปรัชญาและจริยศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8 จังหวัดลพบุรี (สสว.8). (2560). **รายงานโครงการวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน**. ลพบุรี: วี.เอส. ยูชท์ ก๊อปปี้ แอนด์ ซัพพลาย.

เอนก สุวรรณบัณฑิต. (2560). **ปรัชญาจิตวิทยา**. กรุงเทพฯ: บริษัท สุนทรฟิล์ม จำกัด.

Bauman, Zigmunt. (1996). **Postmodern Ethics**. Oxford: Blackwell.

พุทธกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้เพื่อการเสริมสร้างความสุขในสังคมหลังนวยุค
THE BUDDHIST PHILOSOPHICAL PARADIGM OF AWAKENING FOR
STRENGTHENING HAPPINESS IN THE POSTMODERN SOCIETY

พระชนินสิทธิ์ สุธธิจิตโต (ภุมศโปสยานนท์)

Phra Chaninsit Sutthicitto (Phumetposayanon)

สวัสดี อโนทัย

Sawat Anothai

สมบูรณ์ บุญโท

Somboon Boondo

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Saint John's University

E-mail: lasawatt@stjohn.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 4 มิถุนายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 27 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 27 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพุทธกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้เพื่อการเสริมสร้างความสุขในสังคมหลังนวยุค 2) ศึกษาพุทธกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้ 3) บูรณาการพุทธกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้เพื่อการเสริมสร้างความสุขในสังคมหลังนวยุค 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเสริมสร้างความสุขในสังคมหลังนวยุคด้วยหลักพุทธกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธานเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญาและศาสนา

ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการการตื่นรู้ของมนุษยชาติจากสังคมก่อนนวยุค นวยุคและหลังนวยุคได้ก่อให้เกิดคุณูปการความก้าวหน้าที่เป็นประโยชน์มหาศาล ขณะเดียวกัน ได้มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตในสังคมดิจิทัลในกับดักของการบริโภคนิยม จนเป็นเหตุให้เกิดปัญหาทางศีลธรรม การศึกษา การอยู่ร่วมกันพุทธกระบวนทรรศน์ทางอภิปรัชญาได้นำเสนอหลักไตรลักษณ์ ทางญาณวิทยาเกี่ยวกับกระบวนการของปัญญาและทางจริยศาสตร์เกี่ยวกับศีล กุศลกรรมบถ และอริยมรรคมีองค์ 8 จนนำมาเป็นหลักไตรสิกขา การบูรณาการพุทธกระบวนทรรศน์ของการตื่นรู้ในสังคมหลังนวยุคเป็นการดำเนินชีวิตด้วยการอยู่ด้วยปัญญา ดำรงตนด้วยไม่ประมาทในชีวิต วัช และการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ ด้วยการใช้แนวทางมัชฌิมาปฏิปทา ดำรงตนอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีวิจาร์ณญาณไตรตรองอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีการตื่นรู้เพื่อแยกแยะสิ่งดี สิ่งไม่ดี สิ่งที่มี

คุณ สิ่งที่ไม่มีความ ประโยชน์และมีใช้ประโยชน์ ตามสภาพความเป็นจริง รับข่าวสารเท่าที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้คือ MWLJH

คำสำคัญ: พุทธกระบวนทรรศน์ ปรัชญาของการตื่นรู้ การเสริมสร้างความสุข สังคมหลังนวยุค

ABSTRACT

The objectives of this research paper were to: 1) study the philosophical paradigm of awakening for strengthening happiness in the postmodern society; 2) study the Buddhist philosophical paradigm of awakening; 3) integrate the Buddhist philosophical paradigm of awakening for strengthening happiness in the postmodern society; 4) create a new body of knowledge and model of integrating the Buddhist philosophical paradigm of awakening for strengthening happiness in the postmodern society. This research was a qualitative one based on documentary research upon the analytic, appreciative and applicative approaches so as to lead to the creativity of new body of knowledge in philosophy and religion.

The results of research were found as follows: The awakening development of humankind from premodern, modern and postmodern society has contributed to progress many benefits, as the same time, affected to live life in the digital society concerning the victim of consumerism until causing the problems of moral, education and coexistence in society. The Buddhist philosophical paradigm presented in metaphysics on the Three Common Characteristics, in epistemology on the process of wisdom and in ethics on morality, wholesome course of action and the Noble Eightfold path including the Threefold Training. Such integration of the Buddhist philosophical paradigm of awakening for strengthening happiness in the postmodern society is the living with wisdom, living life carelessly in lifestyle, age and situation change by the proceeding life based upon the Middle way, being sensible, critical thinking reasonably, awakening to scrutinize things as being good or bad, something valuable or no value, benefit or no benefit according to reality, receiving information as much as necessary and helpful. As for the creativity of new body of knowledge on this research is MWLJH.

Keywords: Buddhist Paradigm, Philosophy of Awakening, Strengthening Happiness, Postmodern Society

1. บทนำ

มนุษย์ทุกคนต่างมีความทุกข์ รากเหง้าของความทุกข์อาจจะมีหลากหลาย สำหรับพุทธกระบวนทรรศน์แล้ว ยอมรับว่าสิ่งที่ป็นรากเหง้าของความทุกข์ทั้งหลายนั้นมาจากตัวอกุศลมูล 3 อย่าง (ที.ปา. (ไทย) 11/393/291) อันประกอบด้วย 1. โลภะ ความอยากได้ 2. โทสะ ความคิดประทุษร้าย 3. โมหะ ความหลงไม่รู้จริง อกุศลมูลทั้ง 3 อย่างนี้ได้เป็นสิ่งที่มียู่ในจิตใจของมนุษย์ สภาพวะของมันจะทำให้เคลิบเคลิ้มหลับใหลและ

หลงใหลไปตามอำนาจสิ่งที่ยั่ววนทั้งที่เป็นกิเลสตาม และวัตถุกาม หากมนุษย์กระทำตามกิเลสเหล่านั้นด้วยอำนาจแห่งโลภ โทสะและโมหะ ย่อมนำไปสู่การทำให้เกิดปัญหาหรือความทุกข์ มีคนจำนวนไม่น้อยที่ดำเนินชีวิตเหมือนคนวิ่งไล่จับเงาในกระจก โดยที่ประจักษ์ว่า ชีวิตเรากลับผ่านไปวันๆ ไม่ได้อะไรขึ้นมา แม้ว่ามองจากภายนอกทั่วไปจะประสบความสำเร็จในการครองชีพ แต่ตัวเราก็กู้ว่าภายในตัวเรานั้นไม่มีแก่นสาร ตัวเรากำลังซ่อนความรู้สึกที่ปรารถนาจะทำให้การมีชีวิตดีกว่าที่เป็นอยู่ ตัวเรารู้ตัวตนเราว่า ชีวิตน่าจะมีอะไรให้เรามากกว่าความสำเร็จในหน้าที่การงาน ความรัก การแข่งขัน สิ่งเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไป และให้ความสุขชั่วคราวแล้วก็หายไป เหมือนควันไฟต้องลม เหลือไว้แต่เพียงความทรงจำ บุคคลจึงต้องตะเกียกตะกายมองหาสิ่งอื่นที่ดีกว่าอยู่เรื่อยไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด สิ่งนี้เป็นเพราะความโลภเป็นมูลบทของอกุศลมูลแห่งปัญหาทั้งหลาย เมื่อความโลภเกิดขึ้น ดิ้นรน แสวงหา กระชากจากการครอบครองของผู้อื่น อำนาจแห่งธรรมชาติของความเห็นแก่ตัวที่มีอยู่ในสิ่งมีชีวิต ต้องพยายามรักษาสีห์การมีชีวิต สีห์ในการครอบครอง เจตจำนงแห่งสีห์นั้นได้แสดงพลังเดชานุภาพในการเกิดปะทะกัน พลังแห่งความโลภนั้นได้เปลี่ยนแสนยานุภาพเป็นความโกรธเกิดขึ้น ดังนั้น ทั้งความโลภและความโกรธเป็นรากเหง้าการสูญเสียการตื่นรู้ความเป็นมนุษย์ที่มีสติปัญญาสูงนั้น พระพุทธศาสนาจึงมีแนวทางการแก้ปัญหานี้ที่เน้นความเป็นทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) คือ การมองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง และเลือกการกระทำหน้าที่ตามหลักกุศล ได้แก่ ความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง โดยตัดสินใจว่า การกระทำที่มาจากเจตนาที่เป็นกุศลนั้น ถูกต้อง แต่ถ้าตรงกันข้าม (อกุศล) ก็ผิด (สุเมธ เมธาวิทยกุล, 2540: 69-70)

ในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา นั้น ได้พัดพาวงจรชีวิต คือ การต่อสู้ในท่ามกลางความแปลกแยกทางสังคมไปด้วย แต่กระนั้น วิธีชีวิตหรือแนวคิดของคนล้วนมีความต่าง แต่สุดท้ายแล้วเป้าหมายของแต่ละคน ก็คือความสำเร็จและความสุขเช่นเดียวกัน (วิกรม กรมดิษฐ์, 2555) ความสำเร็จนับว่าเป็นยอดปรารถนาของชีวิตมนุษย์ทุกคน ทั้งนี้อยู่ที่ว่า ชีวิตของแต่ละคนจะวางเป้าหมายไว้ นั่นคือการมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุข มีความพึงพอใจและมีความสำเร็จในชีวิต มนุษย์เกิดมาต้องเผชิญภัยที่มีความน่ากลัว และทำให้เกิดความสะดุ้งหวั่นไหว 4 อย่าง (อง.ทุก. (ไทย) 20/63/244-245) คือ (1) ชาติภัย ภัยที่เกิดจากความเกิด (2) ชราภัย ภัยที่เกิดจากความแก่ (3) พยาธิภัย ภัยที่เกิดจากความเจ็บไข้ (4) มรณภัย ภัยที่เกิดจากความตาย (อง.จตุกก. (ไทย) 21/119/181) ภัยอย่างแรก มนุษย์ไม่อาจแก้ไขได้ ภัยอย่างที่สอง มนุษย์พอจะชะลอไว้ได้ด้วยการบริหารร่างกายและจิต ภัยอย่างที่สอง มนุษย์แก้ไขได้บ้างไม่ได้บ้าง ส่วนภัยประการสุดท้าย มนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้โดยประการทั้งปวง การดำเนินชีวิตของบุคคลในยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม การประกอบอาชีพ กิจกรรมการใช้ชีวิต ขนาดของครอบครัว ภัยสังคมรูปแบบต่างๆ รวมถึงภัยธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อความรู้สึก ความคิด และการแสดงพฤติกรรมตอบสนองของบุคคลที่หลากหลายรูปแบบ เช่น วิตกกังวล หงุดหงิด เครียด สับสน ขัดแย้ง ลังเล ซึมเศร้า มีความคิดความรู้สึกต่อต้านสังคม เป็นต้น ความถี่ ระยะเวลาที่ประสบปัญหา และระดับความรุนแรงของอาการดังกล่าวข้างต้น จะส่งผลต่อสุขภาพจิตจนอาจถึงขั้นเป็นโรคจิตโรคประสาทได้ การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเป็นกลวิธีหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

อย่างเป็นระบบแก่บุคคลผู้ประสบปัญหา บุคคลในครอบครัว และบุคคลที่เกี่ยวข้อง (ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ, 2559: 29-30)

ในสังคมหลังนยุคอนันเป็นโลกยุคใหม่ของสิ่งที่เรียกว่าดิจิทัลบ้าง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศบ้างหรือ แม้แต่โลกแห่งบริโภคนิยมบ้างนี้ ความเจริญทางด้านวัตถุก้าวหน้าไปไกลและรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน วิทยาศาสตร์ประยุกต์ มีผู้คิดค้นผลิตสินค้านวัตกรรมหลากหลายเพื่อการบำเรอความสุขแก่ผู้คนทั้งทาง ตา หู จมูก ลิ้น กายและใจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ การเชื่อมติดต่อกันในโลกใบนี้ทำได้ง่ายขึ้นด้วยปลายนิ้วสัมผัส ดูไปแล้ว คนรุ่นใหม่ี่น่าจะมีความสุขและความสบายใจมากกว่าคนในรุ่นก่อนๆ แต่ก็กลับไม่เป็นเช่นนั้นทีเดียว เพราะมี คนเป็นจำนวนไม่น้อยที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ในแบบต่างๆ (จำลอง ดิษยวณิช และพริ้มเพรา ดิษยวณิช, 2547: 56) ทำให้สุขภาพจิตและสุขภาพกายอ่อนแอ ทрудโทรมหรือแปรปรวนจนเกิดเป็นโรคต่างๆ ได้ง่าย สังคมไทยในปัจจุบันมีปัญหามากมายที่ก่อให้เกิดความทุกข์แก่ชีวิตผู้คนในสังคม ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของ ผู้คนในสังคมไทยเกิดภาพของปัญหาที่ต้องจำนนอยู่กับความทุกข์ ยิ่งในสถานการณ์โรคภัยร้ายโควิด-19 (Covid-19) ที่เผชิญทั้งความเสี่ยงในการเลิกจ้าง การขาดสภาพคล่องทางเศรษฐกิจจนนำไปสู่การปิดโรงงาน แม้กระทั่ง การเลิกจ้างในครุสภา บริษัทยักษ์ใหญ่ของสื่อสิ่งพิมพ์ต้องปิดตัวด้วยการเจริญก้าวหน้าทางดิจิทัล เป็นเหตุให้ผู้บริโภคหันไปเสพสื่อด้วยการใช้ดิจิทัล สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้ชีวิตไม่มีความสุข เมื่อความทุกข์เกิดขึ้น ก็มาพร้อมกันทีเดียวมากมายจากหลายปัญหาของชีวิต บางคราวความซับซ้อนของปัญหาก็มีมาก หลากๆ คน ถึงกับขาดสติ ไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นด้วยตนเองจนถึงกับจมอยู่กับความทุกข์ คิดวนเวียนอยู่กับเรื่องที่ ทำให้รู้สึกเป็นทุกข์ เกิดความเศร้าเสียใจ และอาจรุนแรงจนถึงเสียสติ อยากทำร้ายผู้อื่น หรือทำลายชีวิตของ ตนเอง ความทุกข์ของสิ่งที่มีชีวิตหรือที่มีใจครองและในที่สุด คำตอบเรื่องทุกข์ก็ถูกค้นพบหนทางแก้ไข (ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ, 2557) โดยพระพุทธองค์ ซึ่งปรากฏในอัมมจักกัปปวัตตนสูตร พระพุทธองค์ทรงแสดงว่า ทุกข์ ในอริยสัจ (ขุ.ป. (ไทย) 31/80/27)

การตื่นรู้เป็นการมีสติรู้ตัว เตรียมพร้อมรับมือกับภาวะปกติใหม่ (New Normal) และสภาพการณ์ ผวนของโลกแบบ VUCA ที่กำลังเผชิญอยู่ คือ มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) และความกำกวม (Ambiguity) สูง ภาวะตื่นรู้จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ เรารู้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลง และเกิดปัญญา สามารถมุ่งสู่การสร้างความสุขทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เป็นสิ่ง ที่ใช้เพื่อการปรับตัวให้พร้อมการเผชิญโลกแห่งความเป็นจริง(Real world) อย่างที่กำลังเผชิญในยุคสังคมหลัง โควิด-19 (Postcovid-19) (ประเวศ วสี, 2563: [ออนไลน์]) จากประเด็นข้อสงสัยและเครื่องมือของหลักพุทธ กระทบธรรมศันดังกล่าวข้างต้น จึงนำมาสู่การจัดทำการวิจัยในหัวข้อเรื่องนี้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการธรรมศันทางปรัชญาของการตื่นรู้เพื่อการเสริมสร้างความสุขในสังคมหลังนยุค
2. เพื่อศึกษาพุทธกระบวนการธรรมศันทางปรัชญาของการตื่นรู้
3. เพื่อบูรณาการพุทธกระบวนการธรรมศันทางปรัชญาของการตื่นรู้เพื่อการเสริมสร้างความสุขในสังคม หลังนยุค

4. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเสริมสร้างความสุขในสังคมหลังนวยุคด้วยหลักพุทธ กระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ภายใต้กระบวนการวิจัยทางปรัชญาแบบวิภาษวิธี (Dialectic Method) และการใช้เหตุผลแบบมี วิจารณ์ญาณ (Discursive Method) ด้วยกระบวนการของการศึกษาเชิงบูรณาการ (integration) อันประกอบด้วย การวิเคราะห์ (Analysis) การวิจักษ์ (Appreciation) และการวิธาน (Application) เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ ความรู้ใหม่ในทางปรัชญาและศาสนา ผู้วิจัยจะศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสำคัญต่างๆ เพื่อการวิเคราะห์วิจารณ์ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษาเชิงเอกสาร(Document study) ดังต่อไปนี้

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) จะค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎก 45 เล่ม โดยเฉพาะ พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539 อีกทั้ง คัมภีร์อรรถกถา ฎีกาและอนุฎีกา ที่เกี่ยวข้อง เช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรค คัมภีร์วิมุตติมรรค อภิธัมมัตถสังคหะ เป็นต้น

2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) จะศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ ข้อเขียน บทวิจารณ์ เอกสารต่างๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ได้กล่าวถึงเรื่อง พุทธกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้เพื่อการเสริมสร้างความสุขในสังคมหลังนวยุค โดยเฉพาะ กิรติ บุญเจือ ราชบัณฑิตทางปรัชญา ผู้ได้วางกรอบหลักคิดเกี่ยวกับกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้ อย่างเป็นระบบในกระบวนทรรศน์ทางปรัชญา 5 ยุค และประเวศ วะสี ผู้ได้จุดประกายเกี่ยวกับแนวคิดการตื่น รู้ในประเทศ ตลอดจนกลุ่มจิตตปัญญา รวมทั้ง ศึกษาผลงานสำคัญๆ ของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) พุทธทาสภิกขุ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ประเวศ อินทองปาน สมบูรณ์ บุญโทและนักวิชาการ อื่นๆ ทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึงพุทธกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้

4. สรุปผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. กระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้เพื่อการเสริมสร้างความสุขในสังคม หลังนวยุค ทำให้เข้าใจว่า กระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้ในแต่ละกระบวนทรรศน์นั้น มีการแยก ออกเป็น 5 กระบวนทรรศน์ คือ 1. กระบวนทรรศน์แบบดึกดำบรรพ์ เกิดขึ้นกับมนุษย์ดึกดำบรรพ์ โดยยึด น้ำพระทัยเบื้องบนเป็นหลักปฏิบัติ เพราะเชื่อว่าหากปฏิบัติถูกน้ำพระทัยเบื้องบนแล้วก็จะได้ดีทั้งในโลกนี้และ โลกหน้า 2. กระบวนทรรศน์แบบโบราณ เป็นกระบวนทรรศน์ที่มนุษย์เชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีกฎตายตัวที่ไม่มี กรณียกเว้นใดๆ ทั้งสิ้น แต่ก็อาจจะมีการปฏิวัติไม่ขึ้นต่อกัน แต่คุมกันได้และแก้กันได้ มนุษย์ควรรู้จักกฎเกณฑ์เพื่อใช้หา ความสุขในโลกนี้ยิ่งกว่าเพื่อความสุขในโลกหน้า 3. กระบวนทรรศน์ยุคกลาง เป็นกระบวนทรรศน์ที่ยึดเอา ความสุขในโลกหน้าเป็นหลัก เพราะเห็นความอนิจจังของโลกนี้ว่า แม้จะรู้จักกฎทุกกฎของโลกและปฏิบัติตาม อย่างไม่บกพร่อง ก็ไม่อาจบรรลุถึงความสุขแท้ ทั้งนี้เพราะความสุขในโลกนี้ไม่สมบูรณ์แบบและไม่ถาวร

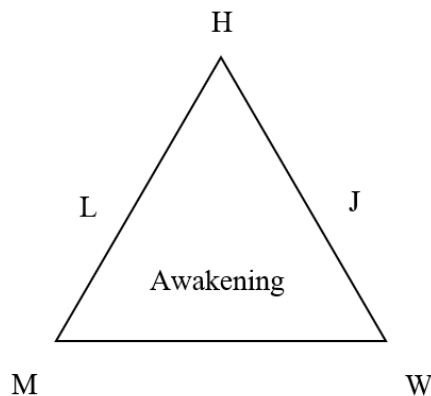
ความสุขแท้และถาวรมีอยู่ในโลกหน้าเท่านั้น 4. กระบวนทรรศน์นวยุค กระบวนทรรศน์นี้ผู้คนยึดเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก เพราะมีความเชื่อว่าโลกมีกฎเกณฑ์และวิธีการวิทยาศาสตร์เป็นทางพบกฎเกณฑ์ของโลก โดยหวังว่าวิทยาศาสตร์จะแก้ปัญหายุ่งยากของมนุษย์ 5. กระบวนทรรศน์หลังนวยุค เป็นกระบวนทรรศน์ที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของกระบวนทรรศน์ในอดีตให้ได้ จะต้องแก้ไขประเด็นที่เอื้อสงคราม และสนับสนุนประเด็นที่ส่งเสริมสันติภาพ ในแต่ละกระบวนทรรศน์นั้น ได้แยกอธิบายตามกรอบประเด็นที่กำหนด คือ 1) หลักคิดของกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้ 2) แนวปฏิบัติในกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้ โดยได้วิเคราะห์ให้เห็นของแต่ละกระบวนทรรศน์นั้นมีลักษณะความสุขเป็นอย่างไร อีกทั้งได้มุ่งนำเสนอพัฒนาการของกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้ที่นำไปสู่มิติทางสังคมจนลุล่วงมาถึงสังคมหลังนวยุค ผู้วิจัยได้สะท้อนเห็นว่า การตื่นรู้เป็นได้ทั้งส่วนที่ก่อให้เกิดคุณูปการอันเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ ก่อให้เกิดความก้าวหน้าแห่งวิทยาการและแนวทางการนำไปปฏิบัติ แต่ขณะเดียวกันมีส่วนที่เป็นผลกระทบต่อสิ่งรอบข้างอย่างปัญหาสุขภาพจิตใจของปัจเจกบุคคลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความสุข การอ้างตนให้มีคุณค่ามีศักดิ์ศรีในสังคม ปัญหาทางศีลธรรม ปัญหาด้านวัฒนธรรมประเพณี พฤติกรรมการดำรงชีวิตในสังคมบริโภคนิยม การพัฒนาตนในอยู่ร่วมกันได้กับสังคมดิจิทัล การตระหนักในอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ในดัชนีพินธ์นี้ กระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้ในสังคมหลังนวยุคได้ถูกสะท้อนจากการมองเห็นปัญหาเพื่อนำไปสู่การเกิดปัญญาจึงได้นำเสนอเพียงบางส่วนของปัญหาการตื่นรู้ในสังคมหลังนวยุค คือ ปัญหาการตื่นรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศในสังคมหลังนวยุค ปัญหาการตื่นรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมหลังนวยุค ปัญหาการตื่นรู้ในปลูกจิตปัญญาด้านคุณธรรมในสังคมหลังนวยุค และปัญหาการตื่นรู้เกี่ยวกับการศึกษาในฐานะรากฐานของสันติภาพในสังคมหลังนวยุค

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. พุทธกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้ ทำให้เข้าใจว่า การตื่นรู้เป็นปัญญาหรือการรู้แจ้งแทงตลอดอันนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องตามหลักความจริงของธรรมะ ผู้ตื่นรู้จึงเป็นผู้ที่มีปัญญา ดังที่ได้รับทราบในคำว่า พุทธะ ที่แปลว่า เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน การตื่นรู้เป็นมิติทางจิตวิญญาณ ผู้ตื่นรู้ต้องตื่นรู้ด้วยตนเอง คนอื่นมาตื่นรู้แทนไม่ได้ การตื่นรู้ต้องตื่นรู้ทั้งกายและใจ สิ่งสำคัญ คือ ใจ เราจะตื่นรู้ไม่ได้เลยถ้าใจเราไม่ตื่นรู้ด้วย การตื่นรู้ที่เป็นเรื่องของสุขภาวะทางจิตวิญญาณ โดยที่ “สุขภาวะทางจิตวิญญาณ” หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่าสูงทางจิตใจ ทั้งนี้ คำว่า “จิต” หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด มีลักษณะสมมติ คือ มีความรู้สึกสุขทุกข์ได้ มีความจำได้หมายรู้ มีความคิดปรุงแต่งได้ มีการรับรู้ทางวิญญาณได้ ส่วนคำว่า “วิญญาณ” ในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การรู้เวลามีผัสสะโดยมีอายตนะทั้ง 6 เป็นเครื่องรับ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ ทางพระพุทธศาสนา มีหลักที่เรียกว่า “ไตรสิกขา” ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งคำว่า “ปัญญา” ในทางพระพุทธศาสนามีความหมายพิเศษ พระพุทธเจ้าถือว่า ความทุกข์ของมนุษย์เกิดจากอวิชชาหรือความไม่รู้ ปัญญาจะทำให้หมดทุกข์และเกิดสุขตามมา สุขภาวะจึงเกิดจากปัญญาและปัญญาในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การลดความเห็นแก่ตัวลง ที่สุดแล้วเราจะถึงอนัตตา คือ ความไม่มีตัวตน ดังนั้น ปัญญาที่ใช้ในที่นี้ก็คือ “สุขภาวะทางปัญญา” ปัจจุบันนี้สังคมตะวันตก เปลี่ยนเป็นวัตถุนิยม บริโภคนิยม กำลังประสบกับปัญหาอยู่ในขั้นวิกฤติทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ ทำให้เกิดวิกฤติในด้านอื่นๆ การฝึกจิตให้มีการตื่นรู้ทั้งในการใช้ชีวิตยามปกติและขณะทำงานจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก

ในกระบวนการการตื่นรู้ ต้องมีสติคอยกำหนดและกำกับกับสิ่งที่ปัจจุบันเดี๋ยวนี้และที่นี่ (Now and Here) ด้วยความมีเมตตา เช่น บางครั้งเราฟังคนอื่นเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ แต่ใจของเรากลับไม่ได้ตื่นรู้ไปด้วย ถ้าใจเราฟังด้วยใจตื่นรู้ เราจะได้ยินเสียงชีวิตของเขาด้วย มาตื่นรู้ด้วยความเป็นคนตื่นรู้ทางใจ ตื่นรู้ด้วยจิตวิญญาณ “วันนี้เราจะทำงานด้วยความไม่โกรธ” เป็นความตั้งใจในการเริ่มวันทำงาน แต่ด้วยธรรมชาติที่จิตของเรา ยังไม่ได้รับการบ่มเพาะ เป็นธรรมดาที่เราตั้งสติไม่ทัน เมื่อเจอเรื่องที่โกรธเราก็กโกรธ แต่เราตื่นรู้กับอารมณ์ที่เกิดขึ้นมาอย่างรวดเร็ว สามารถจัดการกับอารมณ์โกรธที่เกิดขึ้นในใจ ก่อนที่จะปล่อยอารมณ์ที่รุนแรงนั้นออกไปจนเกิดผลกระทบกับผู้อื่นจนเกิดเรื่องที่ไม่คาดฝันขึ้น การตื่นรู้ด้วยปัญญานี้จะทำให้มองเห็นแสงสว่างแห่งจิตเดิมแท้ของมนุษย์และด้วยการมีสติในการตื่นรู้ว่า We are One, We are Love, We are Light. สิ่งที่สำคัญ คือ เมื่อมีสติตื่นรู้ในการปฏิบัติต่อสิ่งนั้น จงทำงานทุกอย่างด้วยจิตว่าง และไม่ยึดมั่นถือมั่นในความเป็นตัวตนว่าเป็นเรา เป็นของเรา

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3. การบูรณาการพุทธกระบวนการตรัสรู้ทางปรัชญาของการตื่นรู้เพื่อการเสริมสร้างความสุขในสังคมหลังนยุค ผลที่เกิดขึ้น คือ ควรเป็นไปด้วยการขับเคลื่อนมนุษย์ให้มีชีวิตอันประกอบด้วยปัญญา (Living with wisdom) อย่างแท้จริง เป็นความจำเป็นที่ต้องบูรณาการทั้งพุทธกระบวนการตรัสรู้ทางอภิปรัชญา ญาณวิทยา และจริยศาสตร์เข้ามาด้วยกัน โดยเฉพาะการนำหลักสัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะในหลักพุทธจริยศาสตร์มาใช้อย่างมากในการดำเนินชีวิตด้วยปัญญา กล่าวคือวิถีของพลเมืองเน็ต ในสังคมหลังนยุคที่ต้องใช้สัมมาทิฐิในความเข้าใจในกฎไตรลักษณ์ที่ว่า สรรพสิ่งมีสภาวะของการเปลี่ยนแปลงไม่สามารถดำรงอยู่อย่างเดิม และไม่สามารถจะมีตัวตนอย่างแน่นอนตาย ต้องใช้ปัญญามาวิเคราะห์ถึงผลกระทบและประโยชน์แล้วจึงนำใช้เสริมสร้างทัศนคติที่เป็นบวกในการสร้างโอกาสเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและก้าวทันความล้ำสมัยทางสังคมและยิ่งกว่านั้น คือ การดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาท ปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์มีท่าทีในการตรึกตรองด้วยสัมมาสังกัปปะที่จะไม่หลงในวัตถุนิยม กิเลสความเหล่านี้นด้วยการนำหลักกาลามสูตร 10 มาประยุกต์ใช้ภายใต้การกำกับตามเกณฑ์การตัดสินใจจริยธรรมอย่างที่ได้กล่าวแล้วทั้งระดับเกณฑ์หลักและเกณฑ์ร่วมมาพิจารณาจะทำให้เกิดภูมิคุ้มกันได้ การบูรณาการพุทธกระบวนการตรัสรู้ทางอภิปรัชญา ญาณวิทยา และจริยศาสตร์ของการตื่นรู้เกี่ยวกับการใช้ปัญญามองเห็นการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศในสังคมหลังนยุค โลกเศรษฐกิจดิจิทัลที่ไหลบ่าผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างมิติใหม่ให้ประชาคมมีวิถีแห่งพลเมืองเน็ตนั้น เป็นเสมือนการสร้างเศรษฐกิจแนวใหม่ เมื่อสังคมบริโภคได้มีการเสพค่านิยมเชิงวัฒนธรรมการบริโภคแนวใหม่อันเป็นกระแสของโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ เมื่อเห็นช้างซีทีไหน อย่างไร มักจะมีพฤติกรรมเลียนแบบตามช้างซีทีในทำนองว่า เห็นช้างซีทีแล้วขี่ตามช้าง ขี่ร้ายยิ่งกว่านั้น กระแสของสังคมบริโภคเกิดขึ้นที่ไหน อย่างไร ก็จะมีการพัดพาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อต่างๆ ยิ่งปัจจุบัน มีอินเทอร์เน็ต การออนไลน์ต่างๆ กระทำได้อย่างรวดเร็ว จึงนำมาสู่กระแสโลกาภิวัตน์ ในทำนองที่ว่า ช้างตายทั้งตัว เอาใบปิดปิดไม่มิด สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อทุกองค์กร สถาบัน สังคม ดังนั้น กระบวนการของพุทธกระบวนการตรัสรู้ทางปรัชญาของการตื่นรู้ อย่างมีสติปัญญาจึงมีความจำเป็นที่ควรนำมาประพจน์ปฏิบัติก็สามารถก้าวข้ามสิ่งที่เป็นปัญหาเหล่านั้นได้

5. องค์ความรู้ใหม่

จากภาพข้างต้น ผู้วิจัยได้แตกผลึกเป็นองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเสริมสร้างความสุขในสังคม หลังนวยุคด้วยหลักพุทธกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้จากการทำวิจัย ซึ่งมีโมเดล คือ MWLJH โดยมีคำอธิบาย ดังนี้

M มาจากคำว่า Mindfulness สติ การระลึกรู้ถึงสิ่งที่เป็นอยู่ การคอยควบคุมกำกับให้ระมัดระวัง ความตื่นตัวหน้าที่ ภาวะที่พร้อมอยู่เสมอในการคอยรับรู้ต่อสิ่งต่างๆ ที่เข้าเกี่ยวข้อง ความไม่ปล่อยเลอปล่อยใจไปกับสิ่งที่มากระทบ

W มาจากคำว่า Wisdom ปัญญา ความรู้ ความเข้าใจ ความมีเหตุมีผล การมองเห็นหนทางที่ถูกต้อง การปลูกความรู้ ความเห็น ความเชื่อด้วยการมีการมองกว้าง ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงกระแสโลกาภิวัตน์จนพัฒนาเคียงคู่มาเป็นสังคมยุคดิจิทัล เป็นการมองเห็นถึงประโยชน์สุขเป็นสำคัญ

L มาจากคำว่า Loving kindness ความมีเมตตากรุณาที่มองสิ่งรอบด้านด้วยความมีไมตรีต่อกันในฐานะเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ความมีใจใฝ่ดีในการปรารถนาผู้อื่นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขโดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ทุกการกระทำทั้งทางกาย วาจา และใจเป็นไปด้วยกุศลเจตนา เป็นคุณธรรมพื้นฐานของการตื่นรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งแก่ตนเองและจุนเจือแผ่แผ่แก่บุคคล สังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา

J มาจากคำว่า Joyous benefits ประโยชน์สุข เป็นการตื่นรู้ที่มุ่งหวังให้เกิดผลดีเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง และผู้อื่นที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยแนวทางแห่งการสมานเสวนานำมาสู่การปฏิบัติด้วยการขับเคลื่อนชุมชนหรือองค์กรให้เกิดการมีผู้นำ การสร้างผู้นำและแกนนำของชุมชนหรือองค์กร สามารถกระทำการให้เกิดความผูกพัน มุ่งมั่นที่จะสร้างชุมชนหรือองค์กรแห่งประโยชน์สุขร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินชีวิต เน้นการก่อให้เกิดวัฒนธรรมของการให้และคุณค่าของการสร้างประโยชน์ให้กับผู้อื่น

H มาจากคำว่า Heedfulness ความไม่ประมาท การตื่นรู้ในการดำรงตนด้วยการมีสติสัมปชัญญะในการดำเนินชีวิต ในการปฏิบัติกิจทุกอย่าง มีการตระหนักในสิ่งที่พึงกระทำและพึงละเว้นด้วยการกำหนดพิจารณาสิ่งต่างๆ ด้วยการมีชีวิตด้วยความไม่ประมาท (Living life carelessly) ของการรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชนและรู้จักบุคคล

6. อภิปรายผลการวิจัย

1. กระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้เพื่อการเสริมสร้างความสุขในสังคมหลังนวยุคเป็นที่ชัดเจนว่า สถานการณ์ของสภาพปัญหาสังคมปัจจุบันมีความซับซ้อนซ่อนเงื่อนของปมปัญหามากมาย การแก้ปัญหาหนึ่งแต่กลับส่งผลกระทบให้เกิดอีกปัญหาเหมือนการเด็ดดอกไม้ แต่สะเทือนถึงดวงดาว ฉะนั้น ผู้แก้ปัญหาจำต้องมองอย่างรอบด้าน หลากหลายมิติเพื่อให้เกิดความเข้าใจปัญหาเหล่านั้นได้อย่างแท้จริง แนวทางหนึ่งที่สังคมหลังนวยุคได้ใช้ คือ การหาทางออกด้วยการสมานเสวนา (peaceful dialogue) เป็นวิธีการระดมคนให้เกิดการมีส่วนร่วม ด้วยการหันหน้าเจรจาพูดคุยเพื่อเข้าใจปัญหา แสดงความคิดเห็นต่อปรากฏการณ์ เหตุการณ์ และความต้องการที่จะร่วมมือช่วยกันแก้ไขปัญหา โดยมีความจริงใจและความเมตตาต่อกันในการปรารถนาที่จะทำให้เกิดความสุขของประชาชน การสมานเสวนาไม่ใช่การเจรจาเพื่อการต่อรองที่มุ่งเรียกร้องและรักษาผลประโยชน์ของตนเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์สุขของผู้อื่นหรือผลกระทบต่อสิ่งอื่น แนวทางการสมานเสวนาจึงเป็นการสร้างสันติสุขด้วยบรรยากาศแห่งเอกภาพบนความหลากหลาย (unity in diversity) ด้วยการไม่รังเกียจเชื้อชาติ ศาสนา ลัทธิที่แต่ละคนเคารพนับถือและเป็นอยู่ มีความปรารถนาช่วยเหลือกันด้วยความจริงใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรณัฐ โรจนประภา (2561)

2. พุทธกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้ เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ได้มีชุดอธิบายมูลฐานการเกิดของอัตตาหรือตัวตนมนุษย์ในเชิงอภิปรัชญาว่า ตัวตนของมนุษย์นั้นโดยพื้นฐานมิใช่อะไรอื่น คือ ชันธ์ 5 อันได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ หรือแบ่งออกเป็น รูปกับนาม หรือกายกับจิต พุทธกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาเสนอว่า ร่างกายกับจิตเป็นสิ่งที่คู่กันและอิงอาศัยซึ่งกันและกัน โดยจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไปไม่ได้ ระหว่างร่างกายกับจิตนี้ พุทธกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาเน้นความสำคัญของจิตมากกว่า แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าร่างกายไม่มีความสำคัญเสียเลย ความจริงร่างกายก็มีความสำคัญในฐานะเป็นที่อาศัยหรือเป็นที่ปรากฏของจิต แต่ร่างกายจะมีพฤติกรรมอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับการกำหนดของจิต ถ้าจิตไม่กำหนดเสียก่อน ร่างกายก็ทำอะไรไม่ได้ เช่น จะนั่ง ลูกขึ้นยืน จะเดินขึ้นบันได เดินลงบันได จะข้ามถนน จะขึ้นรถประจำทาง และลงจากรถประจำทาง เป็นต้น จิตจะต้องเป็นผู้กำหนดทั้งสิ้น ยิ่งกว่านั้น ทุกคนจะเป็นคนดีหรือคนชั่ว จะดีมากชั่วน้อย หรือดีน้อยชั่วมาก อย่างไรก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของจิต ร่างกายมนุษย์แม้จะมีความสลับซับซ้อน แต่ก็มีสภาพเป็นวัตถุหรือสสารที่มองเห็นได้ จับต้องได้ จึงสามารถศึกษาให้ทราบรายละเอียดได้ง่ายกว่าจิต จิตมีสภาพเป็นนามธรรมที่มองไม่เห็นจับต้องไม่ได้ จึงศึกษาให้รู้จักธรรมชาติที่แท้จริงของมันได้ยาก แต่เราก็พอจะสังเกตสภาพของมันได้บางส่วน เมื่อมันมาอยู่ร่วมกับร่างกายหรือปรากฏอยู่ที่ร่างกาย เพราะลักษณะที่สำคัญของจิต ก็คือทำให้ร่างกายปรากฏเป็นสิ่งมีชีวิต มีความรู้สึกนึกคิด มีพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงถึงความเป็นสิ่งมีชีวิต ในการอธิบายให้เกิดการตื่นรู้เกี่ยวกับสภาวะธรรมและคุณค่าทางจริยธรรมของตัวตนนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระนราศักดิ์ วรธมโม (2564)

3. การบูรณาการพุทธกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาของการตื่นรู้เพื่อการเสริมสร้างความสุขในสังคมหลังนวยุคได้ค้นพบว่า สังคมหลังนวยุค หรือโลกดิจิทัล เป็นยุคอินเตอร์เน็ตของทุกสิ่งได้เข้ามามีบทบาทในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล ด้วยการอาศัยเทคโนโลยีซึ่งเป็นการทำธุรกรรมแบบกระจายศูนย์ หรือกระบวนกร

จัดการฐานข้อมูลบนอุปกรณ์นับล้านๆ เครื่อง เป็นระบบที่เปิดกว้างสำหรับทุกคน ที่ไม่ได้เป็นเพียงข้อมูล แต่เป็นสิ่งที่มียุคค่า เช่น ตัวเงิน สัญญาข้อตกลง หนังสือ การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ ทรัพย์สินทางปัญญาและการลงคะแนนเสียง ที่สามารถจัดเก็บได้อย่างปลอดภัยและมีสิทธิเฉพาะตัว ดังนั้น กระบวนการของการตื่นรู้ด้วยหลักสติและปัญญาในชีวิตประจำวัน นั่นคือทุกวันนี้การทำงานได้ฝากไว้บนระบบเครือข่าย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะของการทำงานและการจัดการองค์ความรู้ภายในองค์กร ต้องยอมรับความจริงของโลกปัจจุบันว่า เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทและเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาทุกอย่างทั้งเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของสถาบันทางสังคม แม้กระทั่งครอบครัว ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด โลกได้เข้าสู่ยุคของข้อมูลขนาดใหญ่ และการจัดเก็บข้อมูลเกือบจะเรียกได้ว่าเสียค่าใช้จ่ายน้อยมาก กล่าวคือเครือข่ายและคลาวด์ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย เป็นสื่อสังคมออนไลน์ และความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ จะเป็นตลาดใหม่ที่มีขนาดใหญ่ IoT เหล่านี้สามารถเกิดขึ้นจริงแล้วโดยผ่าน Smartphone ที่ได้เซตไว้จะทำตัวเป็นเครือข่ายสื่อสารทั่วโลก สังคมยุคเชื่อมโยงที่มีความเป็นสิ่งเกิน นี้จะเปิดพรมแดนทางรัฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จะย่อโลกให้อยู่ในกำมือเพียงก้าวทัน IoT ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ (ชัยยันต์ สืบกระพันธ์) (2555)

7. สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง พุทธกระบวนการตรัสรู้ทางปรัชญาของการตื่นรู้เพื่อการเสริมสร้างความสุขในสังคม หลังนวยุคเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสุขของมนุษย์สามารถเกิดขึ้นได้จากภายในตนเองเป็นเบื้องต้น นั่นคือการมีสติสัมปชัญญะกำหนดพิจารณาในอากัปปริยาบาทที่ไปสัมผัสสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่เป็นสังคมหลังนวยุค อันเกี่ยวโยงประเด็นสำคัญทางการรู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เรียกว่า สังคมดิจิทัลหรือโลกาภิวัตน์ และอีกอย่าง คือ เป็นทุนนิยมเชิงดิจิทัล แม้ในงานวิจัยนี้ จะได้นำเสนอทางออกและทางรอดของสังคมหลังนวยุคใดๆ ก็ตาม แต่สิ่งยังเป็นปัญหาและอุปสรรคยังคงวังวนเดิมอยู่ คือ การมีอัตตา นับตั้งแต่การไม่เปิดใจในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงของคนในก่อนนวยุค นั้นหมายถึงการนำตนเองให้เกิดพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ขณะที่อัตตาของคนนวยุคที่ยึดถือเก่งเชี่ยวชาญใช้เป็นช่องทางเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ตน จนลืมนึกถึงสร้างปัญหาให้กับคนอื่น ใช้ทุกช่องทางเพื่อการกอบโกยกำไรให้แก่ตน สิ่งที่เป็นประเด็นของโลกดิจิทัล คือ ระบบการศึกษาที่ขาดการปลูกฝังวัฒนธรรมการสร้างมากกว่าวัฒนธรรมการเสพ จะทำอย่างไรให้เยาวชนคนรุ่นใหม่มีการตื่นรู้ของวัฒนธรรมการเป็นผู้ผลิต วัฒนธรรมของการเป็นผู้ประกอบการ เป็นการทำให้ผู้รู้เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถยืนด้วยลำแข้งของตนเอง เสมือนเป็นการสอนให้เขารู้จักวิธีการหาปาลามาकिनได้อย่างไร มากกว่าที่จะนำปาลามาकिनให้กินอย่างเดียว เพราะถ้านำปาลามาकिनให้แก่เขา เขาก็จะมีปาลาकिनเพียงวันเดียว ความสุขที่เกิดขึ้น ก็เพียงวันเดียวเท่านั้น แต่หากสอนให้รู้จักวิธีจับปลา เขาจะรู้จักการเอาตัวรอด และถ้ายิ่งกว่านั้น หากสามารถสอนให้รู้จักสร้างแหล่งผลิตปลาที่จะมีไว้กินได้นั้น จะทำให้เขาสามารถที่จะมีปาลาकिनได้ตลอดชีวิต ความสุขที่เกิดขึ้นก็เป็นความสุขที่ยั่งยืน และความสุขดังกล่าวนี้ เป็นความสุขด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงบูรณาการทั้งการส่งเสริมความสุขทางกาย ทางสังคม ทางจิตใจและสติปัญญา เป็นการพัฒนาการเสริมสร้างความสุขที่เรียกว่า ประโยชน์สุขสำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป เช่น ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคในการเสริมสร้างวัฒนธรรมการบริโภค

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาพุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างชีวิตที่ดีในสังคมดิจิทัล ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากิจการมค้ายคุณธรรมจริยธรรมด้านการสร้างภูมิคุ้มกันของเยาวชนในสังคมดิจิทัล

บรรณานุกรม

- จำลอง ดิษยวณิช และพริ้มเพรา ดิษยวณิช. (2547). **ภาวะสุขภาพจิตกับการเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน**. กรุงเทพฯ: บริษัท บุญศิริการพิมพ์ จำกัด.
- ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ. (2557). **จิตวิทยาในพระไตรปิฎก**. พิษณุโลก: บริษัท โฟกัส ปริ้นติ้ง จำกัด.
- _____. (2559ก). **จิตวิทยาแนวพุทธ**. พิษณุโลก: บริษัทโฟกัส ปริ้นติ้ง จำกัด.
- ประเวศ วสี. (2563, [ออนไลน์]). เข้าถึงที่ www.ruchareka.wordpress.com/tag/การตื่นรู้. สืบค้น เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2563.
- พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคณ (ชัยยันต์ สืบกระพันธ์). (2555). **บูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบัน**. ดุษฎีนิพนธ์ศาสนศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระนราศักดิ์ วรรณโม. (2564, เมษายน-มิถุนายน). **พุทธจริยศาสตร์ในการพัฒนามนุษย์**. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณแก่น. 8 (2): 27-39.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. เล่มที่ 11, , 20, 21, 31. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิกรม กรมดิษฐ์. (2555). **คาถาชีวิต**. กรุงเทพฯ: บริษัท พรินท์ ซิตี้ จำกัด.
- วีรณัฐ โรจนประภา. (2561). **การนำกระบวนการศรัทธาหลังนยุค และพุทธปรัชญามาสร้าง สังคมแห่งสัมมาปัญญาในประเทศไทย 4.0**. ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา, วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา, มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- สุเมธ เมธาวิทยกุล. (2540). **ปรัชญาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารวิจัยธรรมศึกษา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

วารสารวิจัยธรรมศึกษา ของศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม ให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารวิจัยธรรมศึกษา

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้นิพนธ์บทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้นิพนธ์บทความ
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์บทความในวารสารวิจัยธรรมศึกษา

1. บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
2. ผู้นิพนธ์บทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัครหรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้นิพนธ์ควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและ

ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ทดลอง ประกอบด้วยทุกครั้ง

4. ผู้นิพนธ์บทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารวิจัยธรรมศึกษาก่อนการตีพิมพ์และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่นๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารวิจัยธรรมศึกษาแล้ว

5. ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการ โดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว

2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน

4. หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารวิจัยธรรมศึกษากำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

**การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนอจัดพิมพ์ในวารสารวิจัยธรรมศึกษา
ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม**

1. ขนาดของต้นฉบับ

พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด A4 โดยเว้นระยะระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.81 ซม. ด้านขวากับด้านล่าง 2.54 ซม.

2. รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง

ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาดและชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการวางตำแหน่งดังนี้

2.1 ขนาดกระดาษ จัดพิมพ์บทความด้วยกระดาษ ขนาด A4 พร้อมระบุเลขหน้า ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวาและซ้ายตามรูปแบบการจัดหนังสือทั่วไป

2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.3 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ตัวพิมพ์ใหญ่ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์เล็ก ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.4 ชื่อผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวาใต้ชื่อเรื่อง โดยให้ใส่ทั้งชื่อผู้เขียนภาษาไทย และภาษาอังกฤษ พร้อมระบุอีเมลด้วย

2.5 ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวาใต้ชื่อผู้เขียน โดยให้ใส่ที่อยู่หรือหน่วยงานทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.6 หัวข้อบทคัดย่อไทยและอังกฤษ ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน โดยหัวข้อบทคัดย่อไทยและหัวข้อบทคัดย่ออังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์ใหญ่

2.7 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์ไม่ควรเกิน 3 ย่อหน้า บรรทัดแรกเว้น 1 แท็บ (Tab) จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.8 หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาไทย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดซ้ายหน้ากระดาษ ใต้บทคัดย่อภาษาไทย และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.9 หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดซ้ายหน้ากระดาษ ใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.10 หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุหมายเลขข้อ

2.11 หัวข้อย่อ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ระบุหมายเลขข้อย่อ โดยเรียงตามลำดับตามเลขหัวข้อเรื่องเป็นหลัก

2.13 เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน โดยบทความวิจัยและบทความวิชาการ ให้มีองค์ประกอบเริ่มตั้งแต่บทนำหรือความนำ เนื้อหาหลัก วิเคราะห์และสรุป บรรณานุกรม ส่วนบทวิจารณ์หนังสือ ให้มีข้อมูลทางบรรณานุกรม ชื่อผู้วิจารณ์ บทวิจารณ์ สำหรับงานสร้างสรรค์ประเภทอื่นๆ ให้มีองค์ประกอบตามบทความวิจัยและบทความวิชาการ

3. จำนวนหน้าต้นฉบับ

เนื้อหาของบทความตั้งแต่หัวข้อเรื่องจนถึงบรรณานุกรมควรมีความยาวไม่ควรเกิน 15 หน้า กระดาษขนาด A4

4. ช่องทางการส่งผลงาน

4.1 ทางไปรษณีย์ ให้พิมพ์ผลงาน 1 ชุด และซีดีบันทึกผลงานในรูปแบบไมโครซอฟต์เวิร์ด 1 แผ่น ส่งถึง พระมหารามวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร. 137 วัดอาวุธวิกสิตาราม ถ.เจริญสุขนิทวงศ์ 72 แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700 โทร. 086-086-4258

4.2 ทาง Email โดยส่งไฟล์เวิร์ด ไปที่ maghavin9@yahoo.com

4.3 ทาง website โดยส่งไฟล์เวิร์ดเข้าในระบบของวารสาร หลังจากนั้น ทางวารสารจะดำเนินการตามลำดับจนกว่าจะมีการตีพิมพ์ผลงาน

JOURNAL OF DHAMMASUKSA RESEARCH

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุรวิภสัถาราม